

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SİBİRYA TÜRK LEHÇELERİNDE BİTKİ ADLARI (SAHA-TUVA)

SÜMEYYE TEKE

ÇAĞDAŞ TÜRK LEHÇELERİ ANABİLİM DALI

ARALIK 2015

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
Gazi
1926

SİBİRYA TÜRK LEHÇELERİNDE BİTKİ ADLARI (SAHA-TUVA)

Sümeyye TEKE

YÜKSEK LİSANS TEZİ
ÇAĞDAŞ TÜRK LEHÇELERİ ANABİLİM DALI

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ARALIK 2015

Jüri onay sayfası

Sümeyye TEKE tarafından hazırlanan "Sibirya Türk Lehçelerinde Bitki Adları (Saha-Tuva)" adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından OY BİRLİĞİ / OY ÇOKLUĞU ile Gazi Üniversitesi Çağdaş Türk Lehçeleri Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Danışman: (Başkan) Prof. Dr. Mehmet Fatih KİRİŞÇİOĞLU
(Kuzey-Doğu Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi) .....

Üye: Doç. Dr. Figen Güner DILEK
(Kuzey-Doğu Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi) .....

Üye: Doç. Dr. Gülsüm KİLLİ YILMAZ
(Çağdaş Türk Lehçeleri Ve Edebiyatları Bölümü Kuzey-Doğu Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Anabilim Dalı, AnkaraÜniversitesi) .....

Tez Savunma Tarihi: 10 / 12 / 2015

Jüri tarafından kabul edilen bu tezin Yüksek Lisans Tezi olması için gerekli şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Mehmet Akif ÖZER (V.)
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

ETİK BEYAN

Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmasında yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,

bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Sümeyye TEKE
10.12.2015

SİBİRYA TÜRK LEHÇELERİNDE BİTKİ ADLARI (SAHA-TUVA)

(Yüksek Lisans Tezi)

Sümeyye TEKE

GAZİ ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Aralık 2015

ÖZET

Sibirya Türk Lehçelerinde Bitki Adları (Saha-Tuva) başlıklı tezimizde Saha ve Tuva Türk lehçelerinde bulunan bitki adları tespit edilmiştir. Tespit edilen bitki adlarının Türkiye Türkçesine aktarımının en doğru şekilde sağlanabilmesi ve diğer Sibirya Türk Lehçeleri ile ortaklıklarının belirlenebilmesi için Rusça, Latince, Altayca ve Hakasça karşılıklarına da yer verilmiştir. Bitkilerin adlandırma yolları ile bitki adlarının etimolojik ve morfolojik yapıları konu edilmiştir. Bitkilerin adlandırma yolları belirlenirken kimi zaman bitkilerin görsellerine ihtiyaç duyulmuştur ve bu görseller ek olarak teze konmuştur. Bu tezde "Giriş, İnceleme, Sonuç, Kaynakça, Ekler" bölümleri yer almaktadır.

Bilim Kodu : 4.048
Anahtar Kelimeler : Türk Lehçeleri, Sibirya, Bitki Adları
Sayfa Adedi : 537
Tez Danışmanı : Prof. Dr. Mehmet Fatih KİRİŞÇİOĞLU

THE PLANT NAMES İN SİBERİA TURKİC LANGUAGES (SAKHA-TUVAN)

(Master Thesis)

Sümeyye TEKE

GAZİ ÜNİVERSİTESİ

GRADUATE SCHOOL OF EDUCATIONAL SCIENCES

December 2015

ABSTRACT

Plant names in the Sakha and Tuvan dialects were identified in dissertation titled “Plant names (Sakha and Tuvan) in Siberian Turkish dialects”. Russian, Latin, Altai and Khakas equivalents of plant names were also given so as to transfer in the most accurate way to Turkish and to determine their association with other Siberian Turkish dialects. Etymological and morphological structure of plant names were mentioned with naming ways of plants. Images of plants were needed while determining naming ways of plants and these images were attached to the dissertation. This dissertation includes the sections “Prologue, Thesis, Conclusion, Bibliography, Attachments”.

Science Code : 4.048
Key Words : Turkic Languages, Siberia, Plant Names
Page Number : 537
Supervisor : Prof. Dr. Mehmet Fatih KİRİŞÇİOĞLU

TEŞEKKÜR

Çalışmam sırasında ilk danışman hocam olan Prof.Dr.Ekrem ARIKOĞLU'na, tezimi tamamlayabilmem için hiçbir desteğini esirgemeyen danışman hocam Prof.Dr. Mehmet Fatih KİRİŞÇİOĞLU'na, lisans ve yüksek lisans eğitimim boyunca her konuda yardımcı olan kıymetli hocam Gülsüm KİLLİ YILMAZ'a, bugünlere gelebilmem için maddi ve manevi tüm imkanlarını seferber eden sevgili babam Orhan AKYÜZ'e ve çalışmam sırasında beni hiçbir konuda yalnız bırakmayan sevgili eşim Ali Vehbi TEKE'ye sonsuz teşekkürlerimi borç bilirim.

Sümeyye TEKE

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET iv

ABSTRACT v

TEŞEKKÜR vi

İÇİNDEKİLER vii

SİMGELER VE KISALTMALAR xii

GİRİŞ 1

1. BÖLÜM

BİLİMSEL TASNİFLERİNE GÖRE KARŞILAŞTIRMALI BİTKİ ADLARI

1.1. Bitkiler ve Bitkilerin Bilimsel Tasnifi Hakkında 17

1.2. Sibirya'nın Bitki Coğrafyası Hakkında 24

1.3. Bilimsel Tasniflerine Göre Karşılaştırmalı Bitki Adları 35

1.3.1. Tohumsuz Bitkiler (Çiçeksiz Bitkiler) 35

1.3.1.1. Likenler 36

1.3.1.2. Eğreltiler 36

1.3.2. Tohumlu Bitkiler 39

1.3.2.1. Açık Tohumlu Bitkiler 39

1.3.2.2. Kapalı Tohumlu Bitkiler (Çiçekli Bitkiler) 42

1.3.2.2.1. Tek Çenekli Bitkiler 42

1.3.2.2.2. Çift Çenekli Bitkiler 59

2. BÖLÜM

BİTKİ ADLARININ DİLSEL İNCELEMESİ (SAHA-TUVA)

2.1. Sahaca Bitki Adlarının Dilsel İncelemesi 167

2.1.1. Tohumsuz Bitki Adlarının Dilsel İncelemesi 167

2.1.1.1. Likenler Grubuna Dahil Olan Bitki Adlarının Dilsel İncelemesi 167

Sayfa

2.1.2. Eğreltiler Grubuna Dahil Olan Bitki Adlarının Dilsel İncelemesi 167
2.2. Tohumlu Bitki Adlarının Dilsel İncelemesi 169
2.2.1. Açık Tohumlular Grubuna Dahil Olan Bitki Adlarının Dilsel İncelemesi 169
2.2.2. Kapalı Tohumlular Grubuna Dahil Olan Bitki Adlarının Dilsel İncelemesi ... 170
2.2.2.1. Tek Çenekli Bitki Adlarının Dilsel İncelemesi 170
2.2.2.2. Çift Çenekli Bitki Adlarının Dilsel İncelemesi 179
2.3. Tuvaca Bitki Adlarının Dilsel İncelemesi 236
2.3.1. Tohumsuz Bitki Adlarının Dilsel İncelemesi 236
2.3.1.1. Likenler Grubuna Dahil Olan Bitki Adlarının Dilsel İncelemesi 236
2.3.1.2. Eğreltiler Grubuna Dahil Olan Bitki Adlarının Dilsel İncelemesi 237
2.3.2. Tohumlu Bitki Adlarının Dilsel İncelemesi 239
2.3.2.1. Açık Tohumlular Grubuna Dahil Olan Bitki Adlarının Dilsel İncelemesi 239
2.3.2.2. Kapalı Tohumlular Grubuna Dahil Olan Bitki Adlarının Dilsel İncelemesi 240
2.3.2.2.1. Tek Çenekli Bitki Adlarının Dilsel İncelemesi 240
2.3.2.2.2. Çift Çenekli Bitki Adlarının Dilsel İncelemesi 251

3. BÖLÜM

YAPI VE KAVRAM BAKIMINDAN BİTKİ ADLARININ KURULUŞU

3.1. Sahaca Bitki Adlarının Yapı ve Kavram Bakımından Kuruluşu 315
3.1.1. Sahaca Bitki Adlarının Yapı Bakımından Kuruluşu 315
3.1.1.1. Basit Yapılı Bitki Adları 315
3.1.1.1.1. Sahaca Basit Yapılı Bitki Adları 315
3.1.1.2. Türemiş Yapılı Bitki Adları 322
3.1.1.3. Birleşik Yapılı Bitki Adları 323
3.1.1.3.1. Yapı Bakımından Birleşik Bitki Adları 323
3.1.2. Sahaca Bitki Adlarının Kavram Bakımından Kuruluşu 328

Sayfa

3.1.2.1. İnsana Özgü Özellikler ile Kurulan Bitki Adları 328
3.1.2.1.1. Boy ve Millet Adıyla ile Kurulan Bitki Adları 328
3.1.2.1.2. Cinsiyet Bildiren Bitki Adları 328
3.1.2.1.3. Akrabalık Bildiren Bitki Adları 328
3.1.2.1.4. Din ve İnanış ile İlgili Bitki Adları 329
3.1.2.1.5. Evlilik ile İlgili Bitki Adları 329
3.1.2.1.6. Meslek Adları ile İlgili Bitki Adları 329
3.1.2.2. Hayvan Adı ile Kurulan Bitki Adları 329
3.1.2.2.1. Hayvan+Bitki Adı ile Kurulan Bitki Adları 330
3.1.2.2.2. Hayvan+Organ Adı ile Kurulan Bitki Adları 330
3.1.2.2.3. İçinde Hayvan Adı Geçen Bitki Adları 330
3.1.2.3. Organ Adı ile Kurulan Bitki Adları 331
3.1.2.3.1. Birinci Sözcüğü Organ Adı Olan Bitki Adları 331
3.1.2.3.2. İkinci Sözcüğü Organ Adı Olan Bitki Adları 331
3.1.2.4. Eşya-Nesne Adı ile Kurulan Bitki Adları 332
3.1.2.5. Yer Adı ile Kurulan Bitki Adları 332
3.1.2.6. Gök Cismi Adı ile Kurulan Bitki Adları 333
3.1.2.7. Yiyecek-İçecek Adı ile Kurulan Bitki Adları 333
3.1.2.8. Maden Adı ile Kurulan Bitki Adları 333
3.1.2.9. Renk Adı ile Kurulan Bitki Adları 333
3.1.2.10. Sayı Adı ile Kurulan Bitki Adları 333
3.1.2.11. Benzetme Yolu ile Kurulan Bitki Adları 334
3.1.2.11.1. Organa Benzetme Yolu ile Kurulan Bitki Adları 334
3.1.2.11.2. Nesneye Benzetme Yolu ile Kurulan Bitki Adları 334
3.2. Tuvaca Bitki Adlarının Yapı ve Kavram Bakımından Kuruluşu 335
3.2.1. Tuvaca Bitki Adlarının Yapı Bakımından Kuruluşu 335

Sayfa

3.2.1.1. Basit Yapılı Bitki Adları 335
3.2.1.1.1. Tuvaca Basit Yapılı Bitki Adları 335
3.2.1.1.2. Ödünçlenmiş Bitki Adları 336
3.2.1.1.3. Moğolcadan Ödünçlenmiş Bitki Adları 340
3.2.1.2. Türemiş Yapılı Bitki Adları 341
3.2.1.3. Birleşik Yapılı Bitki Adları 342
3.2.1.3.1. Yapı Bakımından Birleşik Bitki Adları 342
3.2.2. Tuvaca Bitki Adlarının Kavram Bakımından Kuruluşu 348
3.2.2.1. İnsana Özgü Özellikler ile Kurulan Bitki Adları 348
3.2.2.1.1. İnsanın Fiziki Görünümü ile İlgili Bitki Adları 348
3.2.2.1.2. Din ve İnanış ile İlgili Bitki Adları 348
3.2.2.2. Hayvan Adı ile Kurulan Bitki Adları 348
3.2.2.2.1. Hayvan+Bitki Adı ile Kurulan Bitki Adları 348
3.2.2.2.2. Hayvan+Organ Adı ile Kurulan Bitki Adları 349
3.2.2.2.3. İçinde Hayvan Adı Geçen Bitki Adları 350
3.2.2.3. Organ Adı ile Kurulan Bitki Adları 350
3.2.2.3.1. Birinci Sözcüğü Organ Adı Olan Bitki Adları 350
3.2.2.3.2. İkinci Sözcüğü Organ Adı Olan Bitki Adları 350
3.2.2.4. Eşya-Nesne Adı ile Kurulan Bitki Adları 351
3.2.2.5. Yer Adı ile Kurulan Bitki Adları 351
3.2.2.6. Gök Cismi Adı ile Kurulan Bitki Adları 352
3.2.2.7. Yiyecek-İçecek Adı ile Kurulan Bitki Adları 352
3.2.2.8. Maden Adı ile Kurulan Bitki Adları 352
3.2.2.9. Renk Adı ile Kurulan Bitki Adları 352
3.2.2.10. Sayı Adı ile Kurulan Bitki Adları 353
3.2.2.11. Benzetme Yolu ile Kurulan Bitki Adları 354

Sayfa

3.2.2.11.1. Organa Benzetme Yolu ile Kurulan Bitki Adları 354

3.2.2.11.2. Nesneye Benzetme Yolu ile Kurulan Bitki Adları 354

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME..... 355

KAYNAKLAR 365

EKLER..... 379

EK-1. Tohumsuz Bitkiler..... 380

EK-2. Tohumlu Bitkiler..... 385

İNDEKS..... 521

ÖZGEÇMİŞ 537

SİMGELER VE KISALTMALAR

Bu çalışmada kullanılmış simgeler ve kısaltmalar, açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

Simgeler	Açıklamalar
ķ	Kalın k
ū	Uzun u
:	Ünlü uzunluğu
ġ	Kalın g
ȫ	Uzun ö
q	Ötümsüz, süreksiz, patlayıcı, art damak k'sı
ŋ	Nazal n
w	Yarı ünlü çift dudak v'si
ō	Uzun o
ţ	Kalın t
ẖ	Sızıcı h
*	Tespit edilmemiş, tahmine dayalı şekil
~	Değişken şekil
ī	Uzun ı
ḏ	Sert d
ē	Uzun e
ǖ	Uzun ü
ä	Açık e
ī	Uzun ı
ø	Ses düşmesi
Í	Ön damaklı l
ĭ	Kısa i
>	Sözcüğün geliştiği biçim
<	Sözcüğün geldiği biçim
-	Fiil kökü
+	İsim kökü
(?)	Sözcük hakkında verilen bilginin şüpheli olduğunu gösterir.

Kısaltmalar	Açıklamalar
Alm.	Almanca
Alt.T.	Altayca
Az.	Azerbaycanca
Bar.	Baraba diyalekti
Başk.	Başkurtça
Bkz.	Bakınız
Br.	Brahmi Metinleri
Bur.	Buryatça
Çağ.	Çağatayca
Çer.	Çermişçe
Çuv.	Çuvaşça
DLT	Divanü Lûgat-it-Türk
DoğuT.	Doğu Türkçesi
ET	Eski Türkçe
Far.	Farsça
Fr.	Fransızca
Gag.	Gagauzca
Hak.T.	Hakasça
hakk.	Hakkında
Hal.	Halha Moğolcası
Holl.	Hollandaca
İng.	İngilizce
is.	isim
İsp.	İspanyolca
KBalk.	Karaçay-Balkarca
Kıp.	Kıpçakça
KKlp.	Karakalpakça
Kmk.	Kumukça
Koy.	Koybalca
Krg.	Kırgızca
Krm.	Kırımca
Krş.	Karşılaştırınız
Kuğ.	Kuğuca
Kum.	Kumanca

Kısaltmalar	Açıklamalar
Kumd.	Kumandıca
Küer.	Küerikçe
Kzk.	Kazakça
Leb.	Lebedce
Mac.	Macarca
Mo.	Moğolca
Nog.	Nogayca
Osm.	Osmanlıca
Ost.	Ostyakça
OT	Orta Türkçe
Oyr.	Oyrotça
Özb.	Özbekçe
P.Alt.	Proto Altayca
P.Mo.	Proto Moğolca
P.Türk.	Proto Türkçesi
Rus.	Rusça
Sag.	Sagayca
Skr.	Sanskrit
ST.	Sahaca
SUyg.	Sarı Uygurca
Şor.	Şorca
Tat.	Tatarca
TatK.	Kırım Tatarcası
Tel.	Teleütçe
Tof.	Tofaca
TT.	Türkçe
TTü.	Türkiye Türkçesi
Tuv.T.	Tuvaca
Türkm.	Türkmence
Uranh.	Uryanhayca
Uyg.	Uygurca
vb.	Ve benzeri

Saha Türkçesi Çeviri Yazı Tablosu

ST.	TT.
А а	A a
Б б	B b
В в	V v
Г г	G g
Ҕ ҕ	Ğ ğ
Д д	D d
Дь дь	C c
Е е	E e,Ye / ye
Ё ё	Yo / yo
Ж ж	J j
З з	Z z
И и	İ i
Й й	Y y
К к	K k
Л л	L l
М м	M m
Н н	N n
Ҥ ҥ	Ñ ñ
Нь нь	Ń ń
О о	O o
Ө ө	Ö ö
П п	P p
Р р	R r
С с	S s
h h	H h
Т т	T t
У у	U u
Ү ү	Ü ü
Ф ф	F f
Х х	X x
Ц ц	Ts / ts
Ч ч	Ç ç
Ш ш	Ş ş
Щ щ	Şç / şç
Ы ы	I ı
Э э	E e
Ю ю	Yu / yu
Я я	Ya / ya

Tuva Türkçesi Çeviri Yazı Tablosu

Tuv.T.	TT.
А а	A a
Б б	B b
В в	V v
Г г	G g
Д д	D d
Е е	E e, Ye / ye
Ё ё	Yo / yo
Ж ж	J j
З з	Z z
И и	İ i
Й й	Y y
К к	K k
Л л	L l
М м	M m
Н н	N n
Ң ң	Ŋ ŋ
О о	O o
Ө ө	Ö ö
П п	P p
Р р	R r
С с	S s
Т т	T t
У у	U u
Ү ү	Ü ü
Ф ф	F f
Х х	H h
Ц ц	Ts / ts
Ч ч	Ç ç
Ш ш	Ş ş
Щ щ	Şç / şç
Ъ	sertleştirme
Ы ы	I ı
Ь	yumuşatma
Э э	E e
Ю ю	Yu / yu
Я я	Ya / ya

Altay Türkçesi Çeviri Yazı Tablosu

Alt.T.	TT.
А а	A a
Б б	B b
Г г	G g
Д д	D d
Е е	E e,Ye / ye
З з	Z z
Й й	Y y
И и	İ i
Ж ж	J j
К к	K k
Л л	L l
М м	M m
Н н	N n
Ң ң	Ñ ñ
О о	O o
Ӧ ӧ	Ö ö
П п	P p
Р р	R r
С с	S s
Т т	T t
У у	U u
Ӱ ӱ	Ü ü
Ч ч	Ç ç
Ш ш	Ş ş
Ы ы	I ı
J j	C c
В в	V v
Ф ф	F f
Х х	X x
Ц ц	Ts / ts
Щ щ	Şç / şç
Ю ю	Yu / yu
Я я	Ya / ya
Э э	E e
Ь	inceltici
Ъ	kalınlaştırıcı
Ё ё	Yo / yo

Hakas Türkçesi Çeviri Yazı Tablosu

Hak.T.	TT.
А а	A a
Б б	B b
В в	V v
Г г	G g
Ғ ғ	Ğ ğ
Д д	D d
Е е	E e
Ё ё	Yo / yo
Ж ж	J j
З з	Z z
И и	İ i
І і	Ĭ ĭ
Й й	Y y
К к	K k
Л л	L l
М м	M m
Н н	N n
Ң ң	Ñ ñ
О о	O o
Ӧ ӧ	Ö ö
П п	P p
Р р	R r
С с	S s
Т т	T t
У у	U u
Ӱ ӱ	Ü ü
Ф ф	F f
Х х	X x
Ц ц	Ts / ts
Ч ч	Ç ç
Ҷ ҷ	C c
Ш ш	Ş ş
Щ щ	Şç / şç
Ъ	kalınlaştırıcı
Ы ы	I ı
Ь	inceltici
Э э	E e
Ю ю	Yu / yu
Я я	Ya / ya

Rusça Çeviri Yazı Tablosu

Tuv.T.	TT.
А а	A a
Б б	B b
В в	V v
Г г	G g
Д д	D d
Е е	Ye / ye
Ё ё	Yo / yo
Ж ж	J j
З з	Z z
И и	İ i
Й й	Y y
К к	K k
Л л	L l
М м	M m
Н н	N n
О о	O o
П п	P p
Р р	R r
С с	S s
Т т	T t
У у	U u
Ф ф	F f
Х х	H h
Ц ц	Ts / ts
Ч ч	Ç ç
Ш ш	Ş ş
Щ щ	Şç / şç
Ъ	sertleştirme
Ы ы	I ı
Ь	yumuşatma
Э э	E e
Ю ю	Yu / yu
Я я	Ya / ya

GİRİŞ

Doğadaki tüm canlılar bir dengenin ürünüdür. İnsanlar, hayvanlar ve bitkiler arasındaki bu denge bozulduğunda birçok türün varlığı gün geçtikçe yok olmaktadır. Yok olan her bir tür ise cismi ile birlikte dilsel işaretleyicileri olan sözcükleri de dil hazinemizden silmektedir. Her şeyden önce doğayı korumak için doğayı tanımak zorundayız. Doğayı tanımak ise her gördüğümüz çiçek türüne çiçek diyerek geçmemekle başlar. Doğaya sahip çıktığımızda doğamız gibi zengin ve renk renk olan dil hazinemize de sahip çıkmış olacağız. Çünkü cismini kaybeden varlık ismini de kaybetmeye mecburdur. Türkler tarihleri boyunca doğa ile iç içe yaşayagelen bir millettir. Doğaya duyulan saygı milli benliğimizde çok derinlere işlenmiştir. İlkbaharda toprağa basarken onun bin bir çeşit çiçeğe, her derde deva dediğimiz otlara gebe olduğunu hissetmek milli kodlarımızdandır. Bin yıllar boyunca uçsuz bucaksız topraklarda hüküm sürmüş Türk varlığı gittiği her yere arkaik belleğindeki damıtılmış sözcükleri de götürmüştür. Sibirya'da varlıklarını sürdüren Saha (Yakut) ve Tuva Türkleri her ne kadar farklı bir iklim kuşağına gitmiş olsalar da gittikleri yerlere Türkçenin kadim sözcüklerini de beraberlerinde götürmeyi ihmal etmemişlerdir.

Dillerin söz varlığı, o dili konuşan insanların maddi ve manevi kültürünü, hayata bakış açısını da yansıtır. Bunun yanında nesnelerin ve kavramların adlandırılması o dili konuşan insanların dünyayı anlama ve anlatma yollarını ortaya koyar.[1] Aksan, bir dilin yalnızca söz varlığının incelenmesi yoluyla, dili konuşan ulusun yaşayışı, o toplumdaki kültür hareketleri ve başka uluslarla ilişkileri konusunda bilgi edinmenin mümkün olduğunu söylemiştir.[2]

Bitkileri adlandırma, söz konusu toplumun dünyayı algılayışı hakkında fikir verdiği gibi, toplumlar arası kültürel ilişkileri de aydınlatır. Toplumların kavramlaştırma yaparken kullandıkları yollar onların yaşayış biçimleri ve dünyayı algılayışları hakkında fikir verici olabilir.[3] Belirli alanlardaki sözcüklerin yoğun oluşu dil konuşurlarının o alana dair olan hassasiyetlerini ortaya koyar. Örneğin, Türkçede diğer dillere kıyasla akrabalık bildiren adların çok yoğun oluşu Türk toplumunda insana ve akrabalık bağlarına verilen önemin göstergesidir.

---

[1] Aksan, D. (1996). *Türkçenin sözvarlığı*. Ankara: Engin Yayınları, 7.
[2] Aksan, D. (2003). *Her yönüyle dil.* C.I. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 139.
[3] Önler, Z. (2004). XIV.-XV. yüzyıl tıp metinlerinde Türkçe bitki adları. *Kebikeç Dergisi*, 18.sayı, 273-301.

İnsanoğlu doğayla iç içe yaşaması sonucu bitkileri tanıma tanıdıktan sonra onları ihtiyacına göre kullanmak ve adlandırma yoluna gitmiştir. Bu adlandırmalar yapılırken başlıca organ adlarından, hayvan adlarından, sayılardan, şahıs adlarından, çeşitli hastalık adlarından, eşya adlarından yararlanılmıştır. Bitki adlandırmalarında yararlanılan yollardan bir tanesi de bitkinin yetiştiği/geldiği coğrafya veya etnik/dini unsurlardan yararlanmaktır.[4]

Bitki adları temel sözvarlığının öğeleri olduğundan içinde bitki adlarının geçmediği herhangi bir metin düşünmek güçtür.[5] Divan ü Lügati't-Türk, Türkçe bitki adları ile ilgili ilk bilgileri veren eser olarak karşımıza çıkmaktadır.[6] Saha ve Tuva Türkçelerine ait bitki adlarını Divan ü Lügati't-Türk'te aradığımızda birebir uygunluk gösteren çok az sayıda sözcük tespit edilse de bitki adını oluşturan kelimeleri müstakil olarak aradığımızda birçok uygunluk tespit edildiği tezimizin ilerleyen bölümlerinde görülecektir. Her şeyden önemlisi bitki adlarını kavramlaştırma yönteminin hala aynı olduğu görülecektir.

Bilim dünyasında, bitkilerin adlandırılması için uluslararası dil olarak Latince kabul edilir. Böylece her tür bir Latince ada sahiptir ve bu Latince ad aracılığıyla dilleri farklı olan kimseler hangi bitkiden bahsettikleri konusunda kesin olarak anlaşırlar. Bir dildeki bütün bitki adları Latince adlar kadar kesinlik taşımaz. Dilimizde de birtakım bitki adları dilimize tamamen yerleşmiştir. Bazı bitki adları ise yereldir ve ancak o bölgede yaşayan insanlar tarafından bilinen isimlerdir.[7]

Önler, bitki adlarının tespit edilmesini ve Latince karşılıkları aracılığıyla Türk botanik terminolojisinin zenginleştirilmesini sağlama konusunda pek çok zorluk bulunduğunu vurgulamakta ve bu zorlukların ise bugün Türk dilinin yayıldığı hemen hemen her coğrafyada standartlaşmış dilde bulunmayan fakat sadece ağızlarda yaşayan pek çok bitki adı bulunması, her coğrafyada farklı farklı adlar alabilen bu bitkilerin doğru bir şekilde

[4] Uçar, İ. (2013).Yetiştiği/geldiği coğrafyaya veya etnik adlandırmayla oluşturulan bitki adları. *Zeitschrift für die Welt der Türken Journal of Wold of Turks*, 5(1), 115-135.
[5] Öztürk, F. (2005). Kutadgu biligde bitki adları. *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, 6 (1), 201-208.
[6] Şahin, H. (2007). Câmi'ü'l-fürs örneğinde XVI. yüzyıl bitki isimleri. *Turkish Studies/Türkoloji Araştırmaları*, 2(2), 570-602.
[7] Baytop, A. (1968). Bitkilerimizin yerli adları. *İstanbul Eczacılık Fakültesi Mecmuası*. 4.sayı 55-58.

tespit edilmesi, var olan adlarının tam olarak hangi bitkilere işaret ettiğinin bulunması, bilimsel karşılıklarının tespit edilmesi konusunda yaşandığını belirtmiştir.[8]

Tezin Konusu

Tezimizde ele aldığımız konu Saha ve Tuva Türkçelerinde var olan bitki adlarının tespiti, dilsel ve semantik açılardan incelenmesidir.

Konunun Sınırları

Tezimizde Saha (Yakut) ve Tuva Türkçelerine ait olan bitki adları tespit edilerek Latince ve Rusça karşılıkları aracılığı ile Türkiye Türkçesine aktarılmıştır. Tespit edilen bitkiler bilimsel tasnife tabi tutularak her bir bitki ile ilgili biyolojik bilgi verilmiştir. Bir diğer aşamada ise Tuva ve Saha Türkçelerine ait olan bitki adları müstakil olarak dilsel açıdan yer yer tarihi ve karşılaştırmalı yöntem ile incelenmiştir. Son aşamada ise incelenen bitki adları semantik açıdan tasnif edilmiştir.

Tezin Amacı ve Önemi

Tezimizin amacı, Saha ve Tuva Türkçelerinde temel söz varlığının önemli ögelerinden olan bitki adlarının tespit edilmesi ve bu bitki adlarının etimolojik tahlillerinin yapılması neticesinde istatistiksel bir veriye ulaşmak, söz konusu dillerdeki bitki terminolojisine tesir eden dilleri ve hangi bitki adlarının yabancı dillerden alındığını belirlemek, bitki adlarının yapılarını ve hangi kavramlaştırma yöntemleri ile kurulduklarını belirlemek, Saha ve Tuva Türkçelerindeki eskicil bitki adlarını tespit etmek ve söz konusu dillerin bitki adları alanında Eski Türkçe ile bağlantılarını kurmak olmuştur. Daha önce Saha ve Tuva Türkçelerinde, bitki adlarını tematik bir şekilde ele alıp dilsel açıdan inceleyen bir kaynağa rastlamamış olmamız da amacımız önemini ortaya koymuştur.

Kullanılan Yöntem

Çalışma ilk olarak alana ait olan sözlük, ansiklopedi, ders kitabı vb. kaynaklar taranarak var olan bitki adlarının listelenmesi ile başlamıştır. Listeleme sırasında veriler birçok

[8] Önler, Z. (1990). XIV ve XV. yüzyıl anadolu türkçesi botanik terimleri. *Journal of Turkish Studies*, 14.sayı 357-392.

kaynaktan teyit edilmeye çalışılmıştır. Farklı sözlüklerde farklı bilgilere ulaşılmıştır ve en doğru olanın seçimi Latince bilimsel adı üzerinden yapılmıştır. Sözcüğün tespitinin yapıldığı en temel kaynak ve sayfanın bilgisi dipnot olarak verilmiştir. Bu aktarımlar tamamen Latince bilimsel adına uygun olarak yapılmaya çalışılmıştır. Sibirya coğrafyasını inceleyen birçok botanik çalışması mevcuttur fakat bu çalışmaların büyük bir çoğunluğunda konu biyolojik çeşitlilik açısından ele alınmış ve yerli dillerin bu bitkilere ne ad verdiğine değinmeksizin bitkilerin Rusça ve Latince adlarına yer verilmiştir. Bu durum ise Sahaca ve Tuvaca bitki adlarına ulaşma konusunda işimizi zorlaştırmıştır.

Saha ve Tuva Türkçelerindeki bitki adları Türkiye Türkçesine ve yer yer diğer Sibirya Türk Lehçelerine aktarılırken birtakım aktarım sorunları ortaya çıkmıştır. Çünkü coğrafya farklılaştıkça, iklim farklılaşmış, iklim farklılaştıkça bitki çeşitliliği farklılaşmış, dolayısıyla da bitkilere verilen adlar farklılaşmıştır. Söz konusu coğrafyada bulunan fakat ülkemizde varlığı tespit edilemeyen bitkiler olduğu gibi bunun tam tersi durumla da karşılaşılmıştır. Bu durumlarla karşılaşıldığında bitkiler listeden elenmemiş elde olan veriler dâhilinde çalışmada yer almıştır. Türkçe karşılığı bulunmayan dasiphora, termopsis vb. bitkiler Latince adları ile madde başı olmak durumunda kalmıştır.

Kaynaklardan veri toplama aşamasından sonra tüm veriler ilk önce biyolojik sınıflandırmaya ardından mümkün olduğunca tarihsel ve karşılaştırılmalı yönteme başvurarak etimolojik ve dilsel açıdan incelenmeye, son olarak da adlandırma yöntemi bakımından tasnif edilmeye çalışılmıştır.

Bütünce

Tezimizde toplamda 299 Sahaca, 303 Tuvaca bitki adına yer verilmiştir. Tezimizin bütüncesi; Afanaseva ve Haritonova'nın *Russko-Yakutskiy Slovar* (1968), Annenkov'un *Botaniçeskiy Slovar'* (1878), Arıkoğlu ve Kuular'ın *Tuva Türkçesi Sözlüğü* (2003), Hauenschild'ın *Türksprachige Volksnamen Für Kräuter Und Stauden* (1989), Monguşa'nın *Russko-Tuvinskiy Slovar* (1980), Pekarskiy'nin *Yakut Dili Sözlüğü* (1945), Pekarskiy'nin *Slovar' Yakutskogo Yazıka* C.I,II,III (1959), Petrov'un *Slovar Russko-Latinsko-Yakutskih Nazvaniy Rasteniy Yakutii* (2002), Serenot'un *Tıva Ulusçu Emneeşkin* (2009), Sleptsova'nın *Yakutsko-Russkiy Slovar* (1972) sözlüklerinin ve Aşmarina'nın *Yadovitıe i Vrednıe Rasteniya Sibiri* (2009), Bartan'ın *Tıvalarnıñ Natsional Çemi Bolgaş*

Çem Ünüşteri (1997), Çerepnin'in *Pişçevıe Rasteniya Sibiri* (1987), Hanmınçun'un *Flora Vostoçnogo Tannu-Ola (Yujnaya Tuva)* (1980), Kuznetsova'nın *Atlas Lekarstvennıh Rasteniy Yakutii* (2003), Krasnoborov'un *Krasnaya Kniga Respubliki Tıva Rasteniya* (1999), Lavrenov ve Lavrenova'nın *Entsiklopediya Lekarstvennıh Rasteniy Narodnoy Meditsını* (2003), Melçakov'un *Boydus Ertemi 3 Klass* (tarihsiz), Skatkin'in *Boydus Ertemi 4 Klass* (tarihsiz), Serenot'un *Tıva Ulusçu Emneeşkin* (2009), Telyat'ev'in *Holeznıe Rasteniya Tsentral'noy Sibiri* (1985), Timofeev ve İvanova'nın *Yagodnıe Rasteniya Yakutii* (2006), Tolmaçev'in *Opredelitel' Vısşihrasteniy Yakutii* (1974), Vinokurova'nın *Domaşnyaya Apteçka İz Yakutskih Trav*. (2008), Yakovleva, Mohova ve Timofeeva'nın *Aar Ayılğa Emtiir Küühe* (2009) kitaplarının taranması ile elde edilen verilerin tezimizle ilgili olan diğer dillere ait sözlükler aracılığıyla Rusça, Latince, Hakasça, Altayca, Türkiye Türkçesi gibi dillere aktarılmasıyla oluşturulmuştur.

Ana Hatları İle Sibirya Tarihi ve Coğrafyası

Şen'e göre Sibirya, kelimesinin kökeni hakkında farklı görüşler ileri sürülmektedir. Bu görüşlerden birine göre, "Sibirya" kelimesi Moğolca "bataklık yerde, sık çalılık, balta girmemiş orman" anlamındaki "Sibir" kelimesinden gelmiştir. Başka bir görüşe göre, bölge adını Sabir Türklerinden dolayı almıştır. Radloff, "Aus Sibirien" adlı eserinde, Sibirya Hanlığı döneminde, hanlığın başkenti olan İsker şehrine, Tatarların "Sibir" dediğini, Rusların da bu ismi Kuzey Asya düzlüğünün tamamı için kullanmaya başladığını söylemektedir.[9] "Sibir" (Sibirya) adının, MS 1. ve 2. yüzyıllarda Asya ile Doğu Avrupa tarihinde önemli roller oynayan "Sabir" Türklerinden kaynaklı bir isim olduğu düşünülmektedir.[10] Özkan'a göre ise, Sibirya isminin, Tatar Türkleri tarafından verildiği ve 13.yüzyılda Moğolların bölgeyi istilasından bu yana kullanıldığı yönündedir. Ruslar, 16.yüzyılda bölgeyi istila edince *Sibirskaya Zemlitsa* ismini kullanmışlar ve isim kısaca bölge ismi, Sibirya olarak literatüre geçmiştir.[11] Sibirya adının, "sık orman" anlamına gelen Moğolca "sibir" sözcüğünden kaynaklandığına dair bir görüş olmakla beraber, yaygın olan kabule göre ise Sibir yer adının "Sabir" veya "Savar" şeklinde kayıtlara geçen

[9] Şen, M. (1997). "Sibirya" isminin menşei üzerine. E.G. Naskali. (Editör). *Sibirya araştırmaları*. İstanbul. Simurg Yayınları, 1997, 17.
[10] Kurat, A.N., Temir, A. (2001). Sibir (Sibirya) hanlığı., *Türk dünyası el kitabı*. Ankara. Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü. 586-604.
[11] İnternet: Topsakal, İ. (2011). Türk tarihi açısından sibirya'nın kısa tarihi (başlangıçtan XVI. yüzyıla kadar). *Turkish Studies Academic Journal*. http://www.turkishstudies.net/Makaleler/758386539_ topsakalilyas.pdf adresinden 04.08.2015 tarihinde alınmıştır.

Türk boyunun adıyla bağlantılıdır.. Sabir veya Savar boy adı, < sap-ar sözcüğünden "sapan, yol değiştiren, başı boş kalan, serbest" anlamına sahiptir.[12]

Devlet'e göre 16.yüzyılda Sibirya coğrafi adı, Ural dağlarının doğusundaki Tobol, İrtiş, İşim (İsil) Ob ırmakları havzasını içine alarak Altay dağlarına kadar uzanan saha için kullanılmıştır. 16.yüzyıldan itibari ile Kafkasya, Bozkır ve Türkistan eyaletlerinin dışında kalan Asya'daki Rus sömürge bölgelerinin tamamına "Sibirya" adı verilmiştir.[13] Kurat'tan edindiğimiz bilgilere göre ise, Müslüman kaynaklarında bölgenin ismi "Sibir" veya "İbir" şeklinde geçer. Bölgenin adı, Şihab'ed-el Ömeri'de "Bilad Sibir" veya "el-Sibir" Raşid'ed-Din'de "İbir-Sibir" şeklindedir. Çin kaynaklarından Yüan-şi'de "İ-bi-rh" veya "i-bi-rh" şeklinde, Johan Schiltberger'de "Bissibur" veya "İbissibur" şeklinde belirtilmiştir.[14] Ruslar ise "Sibirya" adını Batı Sibirya'nın Tümen şehrinde, Toktamış Han'ın öldürülmüş olması üzerine alınan haberlerden sonra ancak 1407 yılında öğrenmişlerdir.[15]

Sibirya coğrafi bölgesi, bütün Avrasya Bölgesi'nin yüzde 40'lık kısmını meydana getirmektedir. Doğal sınırlara sahip olan Sibirya, batıda Ural dağları, kuzeyde Kars Laptev ve Doğu Sibir denizleri, doğuda Pasifik Okyanusu, güneyde ise Kuzey Türkistan yani bugünkü Kazak ve Moğol bozkırları vardır.[16] Sibirya toprakları, Rusya Federasyonu'nun Asya'daki en büyük parçasını oluşturmaktadır, 12 milyon kilometre karenin üzerinde bir yüzölçümüne sahiptir, diğer bir ifade ile Türkiye'nin on beş katından büyük bir coğrafi alanı kaplamaktadır. Batıdan doğuya doğru Ural Dağları'ndan Bering'e kadar 7.000 km, kuzeyden güneye Kazakistan'a 3.500 km'dir.[17]

Sibirya, özellikle güney bölgesi olmak üzere, tarih boyunca ve günümüzde Türk halklarının vatanı olmuştur. Günümüzde, Saha (Yakutistan), Tıva, Hakasya ve Altay

[12] Özkan, N. (2002). *Türk dilinin yurtları*. Ankara: Akçağ Yayınları, 219.
[13] Devlet, N. (1997). Sibirya'daki halkların demografik ve ekonomik potansiyelleri. E.G. Naskali. (Editör). *Sibirya Araştırmaları*. İstanbul. Simurg Yayınları, 1997, 26-46.
[14] Kurat, A.N., Temir, A. (2001). Sibir (Sibirya) hanlığı., *Türk dünyası el kitabı*. Ankara. Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü. 586-604.
[15] Devlet, N. (1997). Sibirya'daki halkların demografik ve ekonomik potansiyelleri. E.G. Naskali. (Editör). *Sibirya araştırmaları*. İstanbul. Simurg Yayınları, 1997, 26-46.
[16] İnternet: Topsakal, İ. (2011). Türk tarihi açısından sibirya'nın kısa tarihi (başlangıçtan XVI. yüzyıla kadar). *Turkish Studies Academic Journal*. http://www.turkishstudies.net/Makaleler/758386539_ topsakalilyas.pdf adresinden 04.08.2015 tarihinde alınmıştır.
[17] Devlet, N. (1997). Sibirya'daki halkların demografik ve ekonomik potansiyelleri. E.G. Naskali. (Editör). *Sibirya Araştırmaları*. İstanbul. Simurg Yayınları, 1997, 26-46.

cumhuriyetleri, Rusya Federasyonu içerisinde özerk cumhuriyetler olarak yer almaktadırlar.[18]

Sibirya çok eski tarihlerden beri insanoğlu için bir yaşam merkezi olmuştur. Kurat'tan edindiğimiz bilgilere göre, yaklaşık 40 bin yıl öncesine ait ilk insan izlerine Obi ve Yenisey nehirleri ile Baykal gölü etrafında rastlanmıştır. MÖ 3 binli yıllarda, Altay ve Sayan dağları çevresinde hayvan besleyen ve madencilik yapan Afanasyevo kültürüne ait insanlar yaşamıştır. MÖ 2 binli yıllarda Ural'dan Baykal gölüne kadar olan bölgede hayvancılık, ziraat ve madencilik ile uğraşan Andronovo kültürüne ait insanlar yaşamıştır ki bu insanların Hunların ataları olduğu düşünülmektedir.[19]

Türk halklarının Sibirya bölgesindeki varlıkları, MÖ 2. yüzyılda Hun İmparatorluğu'nun Orta Asya'daki genişleme dönemine kadar götürülmektedir. Sayan bölgesi, MS 1.yüzyılda Kırgızların yaşam alanı haline gelmiştir. Sibirya'nın Altay dağlarından Baykal gölüne kadar olan Güney Sibirya bölgesi, 5 ila 10. yüzyıllar arasında Göktürk, Uygur ve Kırgız kağanlarının hakimiyeti altında olmuş daha sonra bölgedeki hakimiyet sırasıyla Moğol, Mançu, Çin ve Ruslara geçmiştir. Buna rağmen bölgede, Türk kavimlerinin varlığı hep devam etmiştir.[20]

13.yüzyılda Batı Sibirya bozkırları, Altın Orda hakimiyetine girmiş olup 14. ve 15. yüzyılda başkenti Çimgi-Tura (Timen/Tümen) olan ve Altın Orda'ya bağlı Sibirya Tatar Hanlığı'nın hakimiyeti altında bulunmuştur.[21]15.yüzyıl sonlarında Sibirya Hanlığı döneminde Muhammed Han, İrtiş ve Tobol bölgelerini birleştirmiş ve bu alanda Sibir başkentini kurmuştur.[22] Muhammed Han'ın torunu Küçüm Han'ın 1598 yılında Ob nehri yakınında yer alan Urmin bölgesinde Ruslara yenilmesinden sonra Sibirya Hanlığı fiilen ortadan kalkmıştır. Sibirya'nın geniş ormanlık alanları Rusların ilgisini çekmiş 1465

[18] Bacanlı, E. (2012). Sibirya'daki saha (yakutistan) tıva, hakasya, altay cumhuriyetleri: uzaktaki kimlikler ve diller., E. Büyükakıncı ve E. Bacanlı. (Editörler). *Sovyetler Birliği'nin dağılmasından yirmi yıl sonra Rusya Federasyonu III Kitap*. Ankara. Atatürk Kültür Merkezi, 615-690.
[19] Kurat, A.N., Temir, A. (2001). Sibir (Sibirya) hanlığı., *Türk dünyası el kitabı*. Ankara. Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü. 586-604.
[20] Bacanlı, E. (2012). Sibirya'daki saha (yakutistan) tıva, hakasya, altay cumhuriyetleri: uzaktaki kimlikler ve diller., E. Büyükakıncı ve E. Bacanlı. (Editörler). *Sovyetler Birliği'nin dağılmasından yirmi yıl sonra Rusya Federasyonu III Kitap*. Ankara. Atatürk Kültür Merkezi. 615-690.
[21] Kurat, A.N., Temir, A. (2001). Sibir (Sibirya) hanlığı., *Türk dünyası el kitabı*. Ankara. Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü. 586-604.
[22] Bacanlı, E. (2012). Sibirya'daki saha (yakutistan) tıva, hakasya, altay cumhuriyetleri: uzaktaki kimlikler ve diller., E. Büyükakıncı ve E. Bacanlı. (Editörler). *Sovyetler Birliği'nin dağılmasından yirmi yıl sonra Rusya Federasyonu III Kitap*. Ankara. Atatürk Kültür Merkezi. 615-690.

yılından itibaren Ruslar Ural'ı geçmişler ve Obi nehri kıyılarına gelmişlerdir. İzleyen süreçte Rusların Ufa Başkırtlarını kontrol altına almaları, Ruslara doğunun kapılarını tamamen açmıştır.[23] Ruslar 17.yüzyılın başından itibaren 70-80 yıl içinde Sibirya'yı tamamen ele geçirmişlerdir.[24] Bölgedeki Türkler özellikle de Sahalar büyük direnç göstermişler ancak ateşli silahları tanımayan Sibirya kavimleri 20-30 kişilik Rus Kozaklarına boyun eğmek zorunda kalmışlardır. Bundan dolayı Rus birlikleri, 30-40 yıl gibi bir sürede 4-5 bin km^2 lik bir sahayı kolayca işgal edebilmiştir.[25]

Sibirya Bölgesi'nde genel olarak Yakut, Dolgan, Tuva, Hakas, Altay, Şor ve Tofa Türkleri yaşamaktadır. Bu topluluklardan Yakutlar ve Dolganlar Kuzey Sibirya bölgesine, geriye kalan diğer gruplar ise Güney Sibirya bölgesine yerleşmişlerdir.[26]

Sahalar Hakkında Genel Bilgi

Yüzölçümü 3.103.000 km^2 olan Saha Cumhuriyeti, Rusya Federasyonu'nun Slav kökenli olmayan en geniş milli cumhuriyetidir.[27] Saha Cumhuriyeti, Rusya topraklarının yaklaşık yüzde 22'sini kapsamaktadır.[28] Saha (Yakut) Türkleri, Yakut Özerk Cumhuriyeti'nde yaşamaktadırlar. Yakut Özerk Cumhuriyeti, Rusya Federasyonu'na bağlı Kransnoyar Bölgesi'ndeki topraklar üzerinde kurulmuş bir cumhuriyettir. Cumhuriyet, idari olarak Rusya Federasyonu'nun Uzak Doğu Federal Bölgesi'ne bağlıdır. Başkenti Yakutsk'tur ve kuzeyde Kuzey Buz Denizi, batıda Krasnoyarsk krayı, güneyde İrkutsk, Çita, Amur oblastları, doğuda ise Habarovsk krayı, Magadan oblastı ve Çukot özerk bölgesi ile komşu bir konumdadır.[29] Sahaların yaşadıkları ülke, Sibirya'nın kuzeydoğu kısmının tamamını kaplamaktadır. Lena nehrinin en batı kolunun denize döküldüğü nokta merkez alınarak

[23] Roux, J.P. (2008). *Türklerin tarihi (Pasifikten akdenize 2000 yıl)*. İstanbul: Kabalcı Yayınları, 374.
[24] Devlet, N. (1997). Sibirya'daki halkların demografik ve ekonomik potansiyelleri. E.G. Naskali. (Editör). *Sibirya araştırmaları*. İstanbul. Simurg Yayınları, 1997, 26-46.
[25] Devlet, N. (1997). Sibirya'daki halkların demografik ve ekonomik potansiyelleri. E.G. Naskali. (Editör). *Sibirya araştırmaları*. İstanbul. Simurg Yayınları, 1997, 26-46.
[26] Avşar, Z., Solak, F., Tosun, S. (2002). Türklerin demografisi (1950-2025). H.C. Güzel, K. Çiçek ve S. Koca. (Editörler). *Türkler* C.1. Ankara. Yeni Türkiye Yayınları, 205-241.
[27] Özkan, N. (2002). *Türk dilinin yurtları*. Ankara: Akçağ Yayınları. 220.
[28] Atasoy, E. (2012). Saha (Yakutistan), Tıva,hakasya ve altay cunhuriyetlerinin demografik ve ekonomik verilerinin analizi, E. Büyükakıncı ve E. Bacanlı. (Editörler). *Sovyetler Birliği'nin dağılmasından yirmi yıl sonra Rusya Federasyonu* III Kitap. Ankara. Atatürk Kültür Merkezi. 712-759.
[29] Bacanlı, E. (2012). Sibirya'daki saha (yakutistan) tıva, hakasya, altay cumhuriyetleri: uzaktaki kimlikler ve diller., E. Büyükakıncı ve E. Bacanlı. (Editörler). *Sovyetler Birliği'nin dağılmasından yirmi yıl sonra Rusya Federasyonu* III Kitap. Ankara. Atatürk Kültür Merkezi. 615-690.

1600 km yarıçaplı bir daire çizerek Sahaların günümüzde yaşadığı veya bir zamanlar yaşamış oldukları topraklarının tamamını belirleyebiliriz.[30]

Kirişçioğlun'dan edindiğimiz bilgiye göre Terminolojide "Yakut" diye adlandırılan Türk boyu, kendilerine "Saxa" adını vermektedir. Sahaların eski efsanelerinde bu ad "Uraanxay Saxa" şekliyle geçmektedir. Saha Türklerinin komşularından Tunguzların "Saha" adını "Yako" olarak, Buryatların da -t çokluk eki ilavesiyle "Yakut" şeklinde kullandığı bilinmektedir. Ruslar, Sahaların komşularından duydukları "Yakut" kavim adını kullanarak yaygınlaştırmışlardır. Saha Türkçesi üzerine çalışan araştırmacılar, gerçekte Türkçe olan ve "kenar, kıyı" anlamına gelen "yaka" kelimesinin y~s, k~h ses değişiklikleri sonucunda "saha" şekline geçtiğini belirtmişlerdir.[31] Fedotoviç'e göre ise, "Yakut" kelimesi, Evenk (Mançu-Tunguz) dilinden geçtiği düşünülmektedir. Evenkilerin Sahalara "Eko" dediği ve Ruslarında Sahalara dair ilk bilgileri Evenkilerden aldığı ve Rusların "E" sesini "Ya" sesine çevirip "-ut" eki ile birleştirerek "Eko" adını "Yakut" şekline dönüştürdüğü bilinmektedir.[32] "Yakut" ismi esasında Ruslar tarafından verilmiş bir isimdir. Yakutlar kendilerini "Saha", ülkelerini de "Sahayeri" olarak adlandırmakta ve her fırsatta bu isimlerini tercih ettiklerini ifade etmektedirler.[33]

Fedotoviç'e göre, Saha Türklerinin etnik oluşum sürecine çeşitli kavimlerin dahil olduğu yolunda çeşitli görüşler bulunmaktadır. Bu görüşler arasında Hint-İran dilli haklar ihtimali üzerinde durulmuştur. Ancak Saha Türkleri'nin gerçek etnik temelini iki büyük Türk grubu oluşturmuştur. Bunlardan birisi eski Tölös aşiretleri ve özelikle bunların içinde Uygurların önemi büyüktür. Saha Türklerinin ataları olarak kabul edilen Kurıkanlar bir Tölös boyudur. Diğer Türk grubunu ise Kıpçak boyları oluşturmaktadır.[34] Golden, Yakutların, Türk atalarının Orhun kitabelerinde, Çin ve İslam kaynaklarında "Üç Kurıkan" olarak belirtilen topluluk ile ilgili oldukları ve Baykal gölü etrafından geldikleri kabul edilmektedir.[35]

---

[30] Seroşevsky, V.,L. (2007). *Saka yakutlar*. İstanbul: Selenge Yayınları, 13.
[31] Kirişçioğlu, M.,F. (1999). *Saha (yakut) Türkçesi grameri.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 9.
[32] Fedotoviç, J.F. (1994). Saha yeri ve saha Türkleri. *AÜ. DTCF. Tarih Araştırmaları Dergisi,* 16 (26), 227-241.
[33] Avşar, Z., Solak, F., Tosun, S. (2002). Türklerin demografisi (1950-2025). H.C. Güzel, K. Çiçek ve S. Koca. (Editörler). *Türkler* C.1. Ankara. Yeni Türkiye Yayınları. 205-241.
[34] Fedotoviç, J.F. (1994). Saha yeri ve saha Türkleri. *AÜ. DTCF. Tarih Araştırmaları Dergisi,* 16 (26), 227-241.
[35] Golden, P. (2013). *Türk halkları tarihine giriş*. İstanbul: Ötüken Yayınları, 425.

Gömeç'e göre, Saha Türklerinin etnik oluşumunda beş ana dönem bulunmaktadır. Bunlar;

l. Hun-İskitler'in (İskit-Saka) yaşadığı eski Türk çağı.

2. 6. ile 10.yüzyıl arası dönemi kapsayan Kurıkan çağı. Saha ilim adamlarının büyük bir kısmı, Saha Türkleri'nin kökenini Baykal yakınlarında yaşamış olan Kurıkanlara bağlamaktadır. 7. ve 8.yüzyılda Kurıkanların üç boy halinde yaşadıklarını ve Üç Kurıkan adı ile anıldıkları Orkun kitabelerinden anlaşılmaktadır. Ayrıca Kırgızların Saha Türklerinin etnik oluşumunda önemli yeri bulunmaktadır.

3. 10 ile 12.yüzyıllar arası dönemi kapsayan Moğol çağı. Moğol aşiretlerinden bir kısmı Baykal kıyılarına yerleşip eski Sahalarla irtibat halinde olmuşlarıdır.

4. 12. ile 15.yüzyıllar arası dönemi kapsayan eski Saha çağı. Bu dönemde Cengizhan, Altay-Sayan ve Baykal çevresinde tüm kavimleri egemenliği altına almıştır. Kırgız topraklarının, Kubilay Han tarafından ele geçirilmesi ile, Saha Türkleri kuzeye, Orta Lena havzasına çekilmişlerdir.

5. 15. ile 16.yüzyıllar arası dönemi kapsayan geç Saha çağı. Bu dönemde, Saha Türkleri, Saha Yeri'nde Orta Lena bölgesinde yaşamışlarıdır. Baykal gölü etrafındaki eski Sahaların büyük bir kısmı Orta Lena bölgesine gelerek Saha Türklerini meydana getirmişleridir.[36]

Gömeç'e göre, Ruslar, Saha Yeri'ne 17.yüzyıl başlarında girmeye başlamıştır. Vilyuy nehri kıyılarında yaşayan Saha Türkleri, Ruslara karşı çok ciddi direnç göstermişlerdir. Sahaların en güçlü boylarından Namaslar, Lena nehrinin sol tarafında, bunların güneyinde Kangalaslar, Lena nehrinin sağında Meginler, Aldan nehrine akan Tanda boylarında Boroganlar, daha doğuda ise Baturaslar ve Batuninler Ruslarla mücadelede yer almışlardır. Ancak sayıları fazla ve teknolojik olarak nitelikli silahlar ile donatılmış Rus birlikleri Saha Yeri'ni tamamen işgal etmişler ve 1632 yılında Saha Yeri Rus Çarlığına bağlanmıştır.[37] Ruslar, aynı yıl Lena Nehri'nin sağ yakasında Yakutsk şehrini kurdular.Bölgeye 1638 yılında Rus İmparatorluğu içerisinde bir vilayet statüsü verildi.[38] Sahaların, 1633-1634 ve 1636-1637 yıllarındaki isyanları, Rus güçleri tarafından kanlı bir şekilde bastırılmıştır.

[36] Gömeç, S. (2011). *Türk cumhuriyetleri ve toplulukları tarihi*. Ankara: Akçağ Yayınları, 521.
[37] Gömeç, S. (2011). *Türk cumhuriyetleri ve toplulukları tarihi*. Ankara: Akçağ Yayınları, 531
[38] Akiner, S. (1995). *Sovyet müslümanları.* (Çev. T. Buzpınar ve A. Mutu) İstanbul: İnsan Yayınları, (Eserin orijinali 1986'da yayımlandı),343.

Saha Türkleri, 1905 ihtilalinden sonra ortaya çıkan hürriyet ortamında kendi milli teşkilatlanmalarını kurmaya çalışsalar da başarılı olamadılar.[39]

Fedotoviç'in aktardığına göre, 1917 komünist ihtilali sonrası Saha Türkleri, komünizm hakimiyetini tanımadılar ve 20 Ekim 1917'de ihtilal karşıtları bir heyet oluşturup Japonya ile irtibata geçtiler. Bu heyete karşı harekete geçen komünizm yanları, 25 Mart 1918'de Yakutistan İşçi Temsilcileri İcra Komitesini tertip ettiler. Kızıl ordunun da desteği ile Komite, Yakutsk şehrini tamamen kontrol altına almıştır. 27 Nisan 1922'de Yakut Özerk Sovyet Cumhuriyeti ilan edildi. 1924 yılılnda Saha Türkü bilim adamı Ksenefontov, Cumhuriyetin anayasa komisyonuna "Yakut ve Yakutya" yerine "Saha ve Sahastan" kelimelerinin kullanılmasını teklif etmiş ancak teklif ciddiye alınmamıştır. II. Dünya savaşı esnasında 60 binden fazla Saha Türkü Rusya saflarında savaşmış ve bunların büyük bir kısmı hayatını kaybetmiştir.[40] 1980'li yılların sonuna doğru Sovyetler Birliği'nin dağılma sürecinde, 27 Eylül 1990'da Saha Özerk Cumhuriyeti devlet egemenliğini ilan etmiş ve "Saha-Yakut Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti" adını almıştır. Cumhuriyette 20 Temmuz 1991 günü ilk cumhurbaşkanlığı seçimi yapılmış ve yeni seçilen cumhurbaşkanı ilk icraat olarak cumhuriyetin adını "Saha Cumhuriyeti" şekline dönüştürmüş "Yakutya" kelimesi, parantez içerisinde kullanılmaya başlanmıştır.[41]

Roux'un aktardığına göre, Ruslaştırılmaya karşı büyük bir direnç gösteren ve kimliklerini korumak için özen gösteren Saha (Yakut) Türkleri, bölgede dağınık olarak yaşamalarına rağmen tutarlı ve sağlam bir topluluk oluşturmayı başarmışlarıdır. 1980 yılında yapılan nüfus sayımına göre bölgede yaklaşık 400.000 Saha (Yakut) yaşamaktadır.[42] 1979 ve 1989 nüfus sayımı sonuçlarına göre Saha Yeri'nde yaşayan Rus nüfusun oranı yüzde 50'den fazladır.[43] 2002 yılında yapılan nüfus sayımına göre; Saha Cumhuriyeti'nin toplam nüfusu 949.280 kişi olup bu nüfusun %48,1 lik kısmını 456.449 kişi ile Saha (Yakut) Türkleri oluşturmuştur.[44] Saha Cumhuriyeti, 2010 nüfus sayım sonuçlarına göre 958.528 kişilik

[39] Gömeç, S. (2011). *Türk cumhuriyetleri ve toplulukları tarihi*. Ankara: Akçağ Yayınları, 532.
[40] Fedotoviç, J.F. (1994). Saha yeri ve saha Türkleri. *AÜ. DTCF. Tarih Araştırmaları Dergisi,* 16 (26), 227-241.
[41] Fedotoviç, J.F. (1994). Saha yeri ve saha Türkleri. *AÜ. DTCF. Tarih Araştırmaları Dergisi,* 16 (26), 227-241.
[42] Roux, J.P. (2008). *Türklerin tarihi (Pasifikten akdenize 2000 yıl).* İstanbul: Kabalcı Yayınları, 468-469.
[43] Avşar, Z., Solak, F., Tosun, S. (2002). Türklerin demografisi (1950-2025). H.C. Güzel, K. Çiçek ve S. Koca. (Editörler). *Türkler* C.1. Ankara. Yeni Türkiye Yayınları. 205-241.
[44] Yiğit, A. (2006). Rusya federasyonu'nda Türk topluluklarının yaşadığı bölgelerdeki nüfus hareketleri ve değişen etnik yapı. *Türk Dünyası İşletme Fakültesi Ülkümüz Dergisi*, Yıl:3 Sayı:6, İstanbul: Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, 82.

nüfusuyla Sibirya'nın en büyük ve en önemli cumhuriyetidir.[45] Saha (Yakut) Cumhuriyeti'nin nüfusu; 2013 yılında 955.600[46], 2014 yılında 954.800[47] ve 2015 yılında 956.900[48] olarak ilan edilmiştir.

Tuvalar Hakkında Genel Bilgi

Tuva veya Tüvinyan olarak adlandırılan bu Türk topluluğu, Tuva Özerk Cumhuriyeti'nde yaşamaktadır. Bu cumhuriyet Rusya Federasyonu toprakları içinde yer almakta olup doğusunda Moğolistan Halk Cumhuriyeti ile ortak sınıra sahiptir.[49] Cumhuriyetin güneybatısında Gorno-Altay Özerk Cumhuriyeti, batısında ise Hakas Özerk Cumhuriyeti bulunmaktadır. 10.500 km^2 yüz ölçümüne sahip olan Tuva Cumhuriyeti güneyde Sibirya, batıda Sayan, Altay, Tannu-Ola, Sangilen ve Tuva dağları ile çevrilidir. Kuzeyinde Krasnoyarsk Krayı, kuzeybatısında ise aynı kraya bağlı Gorno (Dağlık) Altay Özerk Oblastı, güneyinde Moğolistan Cumhuriyeti ve doğusunda Buryat Cumhuriyeti bulunur. Başkenti Kızıl'dır (Daha önce Kızıl Hoto, ondan önce de Hem Beldiri cumhuriyete başkanlık yapmıştır.).[50]

Tuvalar, Sahalardan (Yakut) sonra Sibirya'nın ikinci kalabalık Türk dilli halkıdır. Tuvalar, tarihte Soyon, Soyot, Uryankay, Urjanhayji olarak da adlandırmışlardır.[51] Kendilerini "Tıva" olarak adlandıran ve aslen Kırgız-Uygur kabilelerinden gelen bu Türk halkının adına Çin'in Su hanedanı (581-618) kayıtlarında Tuba ve/veya Tuva şekliyle yer verilmiştir. Sırasıyla Hun, Siyen-pi, Cücen, Göktürk, Uygur ve Kırgız hakimiyetinde bulunan Tuva toprakları 13. yüzyılda Moğol hakimiyetine geçmiştir.[52] Golden'e göre, Tuva/Tuba ismi, Çin kaynaklarında geçen ve Baykal Gölü'nün güneyinde yaşayan T'ieh-le boyu için kullanılan "Tu-po" kelimesi ile ilgilidir.[53] "Tuba" Türklerine, Çin kaynaklarında

[45] Bacanlı, E. (2012). Sibirya'daki saha (yakutistan) tıva, hakasya, altay cumhuriyetleri: uzaktaki kimlikler ve diller., E. Büyükakıncı ve E. Bacanlı. (Editörler). *Sovyetler Birliği'nin dağılmasından yirmi yıl sonra Rusya Federasyonu* III Kitap. Ankara. Atatürk Kültür Merkezi. 615-690.
[46] http://www.mojgorod.ru/regs/pop2013_3.html adresinden 04.10.2015 tarihinde alınmıştır.
[47] http://www.mojgorod.ru/regs/pop2014_3.html adresinden 04.10.2015 tarihinde alınmıştır.
[48] http://www.mojgorod.ru/regs/pop2015_3.html adresinden 04.10.2015 tarihinde alınmıştır.
[49] Avşar, Z., Solak, F., Tosun, S. (2002). Türklerin demografisi (1950-2025). H.C. Güzel, K. Çiçek ve S. Koca. (Editörler). *Türkler* C.1. Ankara. Yeni Türkiye Yayınları. 205-241.
[50] Somuncuoğlu, A.(2002). Tuva (Tıva) Cumhuriyeti. H.C. Güzel, K. Çiçek ve S. Koca. (Editörler). *Türkler* C.20. Ankara. Yeni Türkiye Yayınları, 119-132.
[51] Golden, P. (2013). *Türk halkları tarihine giriş*. İstanbul: Ötüken Yayınları, 424.
[52] Bacanlı, E. (2012). Sibirya'daki saha (yakutistan) tıva, hakasya, altay cumhuriyetleri: uzaktaki kimlikler ve diller., E. Büyükakıncı ve E. Bacanlı. (Editörler). *Sovyetler Birliği'nin dağılmasından yirmi yıl sonra Rusya Federasyonu* III Kitap. Ankara. Atatürk Kültür Merkezi. 615-690.
[53] Golden, P. (2013). *Türk halkları tarihine giriş*. İstanbul: Ötüken Yayınları, 425.

III. yüzyıldan bu yana yer verilmektedir. Çin kaynaklarına göre; Tubalar, 261 yılında devlet kurmuşlar 310 yılında kuzey Çin'i ele geçirmişlerdir. "Siyanbi" Türklerinin bir kolu olan Tubalar, 550 yılına kadar bütün kuzey Çini hakimiyet altına almışlardır. 7.yüzyıl Çin kaynaklarında, iptidai bir hayat yaşayan "Dubo" kavminden bir heyetin 647 yılında Çin sarayına ziyarete geldiğinden bahsedilmektedir.[54] Tuva Cumhuriyeti'nin bulunduğu topraklar, MS 6.yüzyılda Türk Hanlığı'nın yönetimine girdi. Bölgeye, 7.yüzyılda Çinliler, 8. yüzyıl ortalarında Uygurlar, 9.yüzyıl ortalarında Yenisey Kırgızları hakim olmuştur.[55]

Tuva toprakları, 13. ve 14. yüzyıllarda, Çingiz Han'ın torunlarından Kubilay Han'ın hakimiyeti altında bulunmuştur. 16.yüzyılda Tuvalar, Han Tayşa (Kün Tayşi) ünvanını taşıyan ve Çingiz Han soyundan olan Moğol komutan Çolay Ubaşi'nin kurduğu Altan Hanları'nın bir parçası olmuştur. 17.yüzyılda Tuvalar, Kalmukların kurduğu Çungarya Hanlığı'na bağlı olarak varlıklarını sürdürdüler.[56] 1757-1758 yıllarında Mançular, Cungaryanları yenerek bütün bölgeyi Çin hakimiyetine katmışlardır. Diğer yandan Rusya, daha daha önceki zamanlarda bölge ile ilgilenmeye başlamıştır. Ruslar 1615 yılında bölgeye elçiler göndermişler ancak 19.yüzyıla kadar bölge ile ticari ilişkilerini itenildiği kadar geliştirememişlerdir.[57]

Bacanlı'dan edindiğimiz bilgilere göre, Tuva toprakları 1727 yılından başlayarak 1911-1912 yıllarındaki Sinhay Devrimi'ne kadarki sürede, Moğolistan'a bağlı bir bölge olarak Çin hakimiyeti altındaydı. Moğollarla dostluk ve yakın temas içerisinde bulunan Tuvalar, 18. yüzyıl itibariyle Budizmi benimsemişlerdir.[58] Tuvalar bağımsızlıklarını kazanmak için 1883'te Çin'e karşı ayaklanmışlar ancak Çinliler kanlı bir şekilde başkaldırıyı bastırmıştır. Ayaklanma sonrasında hayatta kalan Tuvaların önemli bir kısmı, Altay ve Hakas Türklerine sığınmışlardır.[59]

---

[54] İnan, A. (1998). Tuba (urenha) Türkleri. *Makaleler ve incelemeler* I.Cilt. Ankara: Türk Tarih Kurumu, 29-32.
[55] Akiner, S. (1995). *Sovyet müslümanları.* (Çev. T. Buzpınar ve A. Mutu) İstanbul: İnsan Yayınları, (Eserin orijinali 1986'da yayımlandı),343.
[56] Gömeç, S. (2011). *Türk Cumhuriyetleri ve toplulukları tarihi*. Ankara: Akçağ Yayınları, 554.
[57] Akiner, S. (1995). *Sovyet müslümanları.* (Çev. T. Buzpınar ve A. Mutu) İstanbul: İnsan Yayınları, (Eserin orijinali 1986'da yayımlandı),344.
[58] Bacanlı, E. (2012). Sibirya'daki saha (yakutistan) tıva, hakasya, altay cumhuriyetleri: uzaktaki kimlikler ve diller., E. Büyükakıncı ve E. Bacanlı. (Editörler). *Sovyetler Birliği'nin dağılmasından yirmi yıl sonra Rusya Federasyonu* III Kitap. Ankara. Atatürk Kültür Merkezi. 615-690.
[59] Özkan, N. (2002). *Türk dilinin yurtları*. Ankara: Akçağ Yayınları. 239.

Bacanlı, Tuvaların, Ruslar ile ilk temaslarının 17. yüzyılda başladığını ve 1663 yılında Sayan dağlarının ötesinde yasak vergisi toplayan bir Rus birliğinin Tuvalılar tarafından yok edilmesi ile cereyan ettiğini iletmektedir. Bu olay ile Rusların Sayan bölgesindeki ilerleyişi, 20. yüzyıl başlarına kadar durdurulmuştur. Tuvalar, 19. yüzyılın başlarında Ruslarla tütün, alkol ve çay karşılığında kürk, büyükbaş hayvan gibi ürün ticaretine başlamışlardır. Ruslar 1860 lı yıllarda Mançu Çin hükümetini zorlayarak kendi lehlerine ticari ayrıcalıklar elde etmişlerdir.[60] Rusya ile Çin arasında 1860 yılında imzalanan Pekin Antlaşması ile Rusya'nın bölge ile olan ticari ilişkileri düzene girmiştir. Bahse konu ticari ilişkileri göçmenler sağlamakta olup 20. yüzyıl başında Uryanhay toprakları olarak bilinen bölgede, büyük bir Rus kolonisi bulunmaktaydı. Çin'de 1911 ihtilalinden sonra Uryanhay topraklarında da büyük kargaşalar yaşanmış. Ruslar karışıklıktan istifade ederek 1914 yılında bölge yönetimini ele geçirmişlerdir.[61] Ruslara, Mançu Çin yönetimi tarafından, Tuva bölgesine yerleşme yasağı getirilmesine rağmen yasağı hiçe saymışlar 1913 yılına gelindiğinde Tuva topraklarındaki Rus nüfusu 60.000 kadar olmuştur. 1914 yılında Çin'den çok uzak bir konumda bulunan Tuva ülkesi, Çar II. Nikolay tarafından resmen Rusya himayesine girmiştir.[62]

Bacanlı'dan edindiğimiz bilgiye göre, Bolşevik Devrimi sonrasında 1918-1921 yılları arasında Tuva, kısa süreli bir bağımsızlık yaşamış olsa da 1921 yılında Sovyetlere bağlı bir devlet olarak "Tannu-Tıva Halk Cumhuriyeti" adını almıştır. "Tannu" kelimesi Tuvaca "dağlık" ve "yüksek" gibi anlamlar taşımaktadır. 1926 yılında yarı bağımsız bir statü verilen Tuva, Rus yanlısı lider ve yöneticilerin girişimleri ile 1944 yılında tamamen SSCB'ye bağlanmış ve "Tuva Özerk Bölgesi" adını almıştır. 1961 yılında "Tuva Özerk Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti" adını alan Tuvalar, 1991 yılında Rusya Federasyonu'na bağlı özerk bir cumhuriyet olarak "Tuva Cumhuriyeti" adını almıştır.[63] Tuva Cumhuriyeti'nin bayrağı; sarı, mavi ve beyaz renklerden oluşmaktadır. Bayraktaki sarı

[60] Bacanlı, E. (2012). Sibirya'daki saha (yakutistan) tıva, hakasya, altay cumhuriyetleri: uzaktaki kimlikler ve diller., E. Büyükakıncı ve E. Bacanlı. (Editörler). *Sovyetler Birliği'nin dağılmasından yirmi yıl sonra Rusya Federasyonu* III Kitap. Ankara. Atatürk Kültür Merkezi. 615-690.
[61] Akiner, S. (1995). *Sovyet müslümanları.* (Çev. T. Buzpınar ve A. Mutu) İstanbul: İnsan Yayınları, (Eserin orijinali 1986'da yayımlandı), 344.
[62] Bacanlı, E. (2012). Sibirya'daki saha (yakutistan) tıva, hakasya, altay cumhuriyetleri: uzaktaki kimlikler ve diller., E. Büyükakıncı ve E. Bacanlı. (Editörler). *Sovyetler Birliği'nin dağılmasından yirmi yıl sonra Rusya Federasyonu* III Kitap. Ankara. Atatürk Kültür Merkezi. 615-690.
[63] Bacanlı, E. (2012). Sibirya'daki saha (yakutistan) tıva, hakasya, altay cumhuriyetleri: uzaktaki kimlikler ve diller., E. Büyükakıncı ve E. Bacanlı. (Editörler). *Sovyetler birliği'nin dağılmasından yirmi yıl sonra rusya federasyonu* III Kitap. Ankara. Atatürk Kültür Merkezi. 615-690.

renk, tek Budist Türk devleti olan Tuva Cumhuriyeti'nin Budizm inancını simgelemektedir.[64]

Çin-Mançu İmparatorluğu'nun çökmesiyle Tuva topraklarında hâkimiyet boşluğu doğmuş, ülke bir müddet yerel beylerin idaresinde kalmıştır. Rusya'da, 20.yüzyılın başından itibaren görülen iç çekişmeler Tuva'ya da yansımıştır. 1914 yılında Ruslar tarafından Yenisey'in iki kolunun (Kaa-Hem ve Bii-Hem) birleştiği noktada kurulan Kızıl şehrinin adı bu mücadelenin en önemli merkezi olmuştur. Kralcıların hâkim olduğu dönemlerde Belotsarsk olan şehrin adı, Tuvalarca bir süre Hem-Beldiri (iki nehrin birleştiği yer) olarak adlandırılmıştır. Şehir, Sovyet döneminde Krasnıy Gorod (Kızıl nehri) adını almış daha sonra bu ad "Kızıl" olarak değişmiştir.[65]

Hem Rusya Federasyonu içinde, hem de Sibirya'daki milli idari oluşumlar içinde, Tuva Cumhuriyeti özel bir yere sahiptir. Bu ayrıcalığın sebebi, Tuva'nın tarihi, demografik durumu, milli bilinç seviyesi ve coğrafik konumudur. Rusya Federasyonu'nun diğer üyelerinden farklı olarak Tuva, Bolşevik Devrimi'ni takip eden iç savaştan hemen sonra Sovyetler Birliği'ne katılmamış, 1944 yılına kadar müstakil bir devlet olarak varlığını sürdürmüştür.[66]

Tuva Cumhuriyeti dağlık bir yapıya sahiptir ve topraklarının yarısını dağlık ormanlar kaplar. Tuva'daki orman kaynağı yaklaşık 1 milyar 50 milyon metre küptür, her kişiye yaklaşık 25 hektar ya da 3,5 bin metre küp orman düşmektedir. İklimi sert karasal ve kuraktır. Yıllık yağışlar sadece 200 mm oluşturur. Tuva'daki neredeyse bütün nehirler Yenisey havzasına aittir.[67] Tam anlamıyla dağlık bir ülke olan Tuva ülkesi, %82 sini dağlar %18 ini ovalar kaplamaktadır. Doğu Sibirya'nın en yüksek noktası olan Möngün Tayga veya Mönge Hayırakan Tuva ülkesinde olup deniz seviyesinden 3976 metre yüksekliktedir.[68]

---

[64] Gömeç, S. (2011). *Türk cumhuriyetleri ve toplulukları tarihi*. Ankara: Akçağ Yayınları, 547.
[65] Arıkoğlu, E.(2002). Tuva'nın XX. Asır Siyasi Tarihi. H.C. Güzel, K. Çiçek ve S. Koca. (Editörler). *Türkler* C.20. Ankara. Yeni Türkiye Yayınları, 173-179.
[66] Somuncuoğlu, A.(2002). Tuva (Tıva) Cumhuriyeti. H.C. Güzel, K. Çiçek ve S. Koca. (Editörler). *Türkler* C.20. Ankara. Yeni Türkiye Yayınları. 119-132.
[67] Somuncuoğlu, A.(2002). Tuva (Tıva) Cumhuriyeti. H.C. Güzel, K. Çiçek ve S. Koca. (Editörler). *Türkler* C.20. Ankara. Yeni Türkiye Yayınları. 119-132.
[68] Gömeç, S. (2011). *Türk cumhuriyetleri ve toplulukları tarihi*. Ankara: Akçağ Yayınları, 546.

Arıkoğlu'nun aktardığına göre, Tuva'da 1930'lu yıllara kadar okuma yazma bilenlerin oranı çok düşük seviye kalmıştır. Belgeler ya Moğolca ya da Rusça olarak yazılıyordu. 28 Haziran 1930 tarihinde Latin harfli Tuva alfabesi kabul edildi. Bu karar "Ünen" adıyla Moğolca çıkan gazetede yayınlandı. Ünen gazetesi Ocak 1931'den itibaren Şın (Gerçek) adıyla ve Tuva Türkçesiyle yayımlanmaya başlandı. Tuva alfabesi birkaç harfi dışında Türkiye Türkçesinin alfabesine benzemekteydi. 1931-41 yılları arasında Tuva'daki okul sayısı 7'den 70'e, öğrenci sayısı 450'den 4087'e, okullaşma oranı %7'den %55'e ulaşmıştır.[69]

Tuva Cumhuriyeti, Sibirya bölgesinde yerli halkın çoğunlukta olduğu tek idari birimdir. 1 Ocak 1998 verilerine göre, Tuva'nın nüfusu 309.700 kişidir. Bunların içinde Tuvalar 206.900 (%66,8); Ruslar 96.000 (%31,9); Hakaslar 2.100 (%0,7); Ukraynalılar 1.900 (%0,6) ve diğer halklar 2.800 (%0,9) kişidir. Tuvalar daha çok kırsal bölgelerde toplanırken, bazı uzak bölgelerde Tuvaların nüfusu toplam nüfusun %90'ını oluşturmaktadır.[70] 2002 yılında yapılan nüfus sayımına göre; Tuva Cumhuriyeti'nin toplam nüfusu 305.510 kişi olup bu nüfusun %78,2 lik kısmını 238.893 kişi ile Tuva Türkleri oluşturmaktadır.[71] Tuva Cumhuriyeti'nin 2010 yılında toplam nüfusu 307.930 kişi olup nüfusun yüzde 53'ü (163.402) kentlerde, yüzde 47'si (144.528) ise kırsal alanlarda yaşamaktadır.[72] Tuva Cumhuriyeti'nin nüfusu; 2013 yılında 310.500[73] kişi, 2014 yılında 311.800 kişi [74] ve 2015 yılında 313.800 kişi[75] olarak ilan edilmiştir.

[69] Arıkoğlu, E.(2002). Tuva'nın XX. Asır Siyasi Tarihi. H.C. Güzel, K. Çiçek ve S. Koca. (Editörler). *Türkler* C.20. Ankara. Yeni Türkiye Yayınları. 173-179.
[70] Somuncuoğlu, A.(2002). Tuva (Tıva) Cumhuriyeti. H.C. Güzel, K. Çiçek ve S. Koca. (Editörler). *Türkler* C.20. Ankara. Yeni Türkiye Yayınları. 119-132.
[71] Yiğit, A. (2006). Rusya federasyonu'nda Türk topluluklarının yaşadığı bölgelerdeki nüfus hareketleri ve değişen etnik yapı. *Türk Dünyası İşletme Fakültesi Ülkümüz Dergisi*, Yıl:3 Sayı:6, İstanbul: Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, 82.
[72] Atasoy, E. (2012). Saha (Yakutistan), Tıva,hakasya ve altay cunhuriyetlerinin demografik ve ekonomik verilerinin analizi, E. Büyükakıncı ve E. Bacanlı. (Editörler). *Sovyetler Birliği'nin dağılmasından yirmi yıl sonra Rusya Federasyonu* III Kitap. Ankara. Atatürk Kültür Merkezi. 712-759.
[73] http://www.mojgorod.ru/regs/pop2013_4.html adresinden 04.10.2015 tarihinde alınmıştır.
[74] http://www.mojgorod.ru/regs/pop2014_4.html adresinden 04.10.2015 tarihinde alınmıştır.
[75] http://www.mojgorod.ru/regs/pop2015_4.html adresinden 04.10.2015 tarihinde alınmıştır.

1. BÖLÜM

BİLİMSEL TASNİFLERİNE GÖRE KARŞILAŞTIRMALI BİTKİ ADLARI

1.1. Bitkiler ve Bitkilerin Bilimsel Tasnifi Hakkında

Bitkiyi, Türk Dil Kurumu Büyük Sözlük'te *"Bulunduğu yere kökleriyle tutunup gelişen, döl veren ve hayatını tamamladıktan sonra kuruyarak varlığı sona eren, yosun, ot, ağaç vb. canlıların genel adı."* olarak tanımlanmıştır.[76] Diğer bir tanımla bitki "[bit-mek (yetişmek) > bit-ki] *besinini kısmen veya tamamen suda, havada ve toprakta erimiş halde bulunan madensel tuzlarla karbondioksit gazından elde eden, genellikle yeşil (klorofilli) ve bittiği yere (toprağa) kökleriyle tutunmuş olarak gelişip üreyen, ömrünü tamamladıktan sonra kuruyup varlığı sona eren yosun, ot, ağaç gibi canlı"* olarak ifade edilmiştir.[77]

Bitki *"Fotosentezle beslenme, embriyon dokularının bireyin bütün yaşamı boyunca etkinliğini sürdürdüğü sınırsız büyüme özelliği, hücre çeperlerinin selülozlu ve görece sert oluşu yer değiştirmeyi sağlayıcı organların yokluğu nedeniyle yaşamını bulunduğu yere bağlı olarak sürdürme, duyu ve sinir sistemlerinin bulunmayışı gibi temel özeliklerle tanımlanan yaşam biçimi"* olarak, ortak özelliklerden hareketle tanımlanmaya gayret edilmiştir.[78] Bu gayretin nedeni, bitkileri tam anlamıyla kapsayan veya bitki olmayan canlıları net bir şekilde dışarıda bırakabilen kesin bir tanımlama ve sınıflandırmanın henüz yapılamamış olmasıdır. Örneğin ilkel ve basit yapılı canlılarda, bitki veya hayvan ayrımı oldukça tartışmalıdır.[79] Örneğin "Euglena" olarak adlandırılan tek hücreli canlı hem fotosentez yapıp hem de yüzebilir ve besin parçacıklarını yutabilir.[80] Dolayısıyla bazı yaşam formları, hem bitki hem de hayvan özelliklerini birlikte taşıyabilir.

---

[76] Türk Dil Kurumu. (2005). *Türkçe sözlük* (genişletilmiş baskı). Ankara: TDK. s.287.
[77] Çağbayır, Y. (2007). *Ötüken türkçe sözlük*. C.1. İstanbul: Ötüken Yayınları, 632.
[78] Goetz, P. (Ed). (1986). *Anabritanica genel kültür ansiklopedisi*. (18th ed. Vols. 4-283) İstanbul: Ana Yayıncılık A.Ş., 214
[79] Mayr, E. (2008). *Biyoloji budur - canlı dünyanın bilimi.* Ankara: Tubitak Popüler Bilim Kitapları, 138.
[80] Çolakoğlu, G. (1999). *Tohumsuz bitkiler sistematiği*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Yayınları, 80.

Bilim insanları, ilk bitkilerin iki milyar yıl önce denizlerde ortaya çıktığı, kara bitkilerinin ise yaklaşık 400 milyon yıl önce görülmeye başlandığı düşüncesindedir.[81] İlk damarlı bitkiler, eğreltiotları ve atkuyruklarına benzeyen bitki formlarıdır. Çiçekleri olmayan açık tohumlu bitkiler, kozalakları üzerinde bulunan çam türleri gibi daha gelişmiş damarlı bitkilerdir. Bilim insanlarınca, çiçekleri bulunan ilk kapalı tohumlu bitkilerin yaklaşık yüz elli milyon yıl önce ortaya çıktığı tahmin edilmektedir.[82] Yeryüzünde bilinen bitki sayısı yaklaşık 350.000 adet olup bu bitki türlerinin 287.655 adedi tanımlanmıştır. Tanımlanmış bulunan bu sayının 15.000 adedi yosunlardan, 258.655 adedi çiçekli bitkiler grubundandır.[83]

Durmuşkahya'nın aktardığına göre, bilim insanları insanların ve neredeyse tüm canlıların yaşam kaynağı olan bitkilerin ilk kez sularda ortaya çıktığını düşünmektedir. Birçok millete ait mitoslarda bitkilerin ilk kez sularda ortaya çıktığından bahsedilmiştir. Sularda hayat bulan ilk bitkiler, bilimsel adları ile "algler" (yosunlar) bugün çevremizde bulunan bitkilerde olduğu gibi kök, gövde ve yaprak farklılaşması arz etmeyen fotosentez yapan yani güneş enerjisinden yararlanarak kendi besinlerini üreten canlılardır. Aksi takdirde bu tarz organizasyondaki canlı formlara hayvan demek de mümkün olabilirdi.[84]

Malinowski, "Büyü, Bilim ve Din" adlı eserinde; Melanezyalıların deneyimli balıkçılar, çalışkan zanaatçılar ve tüccarlar olduklarından ancak hayatlarını devam ettirmek için her şeyden önce tarımla uğraştıklarından bahseder. Melanezyalılar en ilkel aletlerle, sivri bir çubuk ve küçük bir çapa ile, kalabalık bir nüfusu besleyecek çoklukta yiyecek maddesi yetiştirmek zorunda kalmışlardır. Malinowski, bu tarım faaliyetinin başarısının, farklı toprak niteliklerinin ve yetiştirilen bitkilerin çeşitliliğinin kapsamlı olarak bilinmesine bağlı olduğunu belirtmiştir.[85] Görüldüğü üzere insanoğlu için bitki çeşitliliğinin bilinmesi, yaşamsal bir önem taşımıştır.

Bitkisel tasnifin temel amacı, dünya üzerinde yaşamakta olan bitkileri benzerlik ve farklılıklardan yararlanarak, gruplar hâlinde bir araya toplamaktır. İnsanlar önceleri çevrelerindeki bitkileri, ne amaçla faydalandıklarından yola çıkarak yenebilen bitkiler,

[81] Taylor, C. (Ed). (2011). *Bilim ansiklopedisi*. (1.th ed. 58) İstanbul: Remzi Kitapevi, s. 63.
[82] Eğitim Teşebbüsleri. Kollektif. (1980). *Yenibilimler ansiklopedisi*. (1th ed. Vols. 2-185) İstanbul: Omas Matbaası, 116.
[83] Kalca, M., Tekin, F., Mert, G., Bayrak, E. (Ed). (2010). *Yeni hayat ansiklopedisi*. (1th ed. Vols. 1-222) Hayat Yayın Grubu, 97.
[84] Durmuşkahya, C. (2006). *Bitkisel hayat*. Ankara: Tubitak Popüler Bilim Kitapları, 19.
[85] Malinowski, B. (1990). *Büyü, bilim ve din.* İstanbul: Kabalcı Yayınevi, 17.

zehirli bitkiler, yakmaya elverişli olanlar şeklinde şekilde tasnif etmişlerdir.. Yıllar ilerledikçe tanınması gereken bitki sayısı artmış, bunun sonucunda bitkilerin bilimsel olarak sınıflandırılması gereği ortaya çıkmıştır.[86]

Görüldüğü üzere insanoğlunun var olduğu günden bugüne ilgisini çeken "Bitki Sistematiği" veya "Sistematik Botanik" adı verilen bilim dalı, yeni bitki keşifleri nedeniyle de sürekli güncellenen bir bilim dalıdır. Bitki sistematiğinin, bitkileri sınıflandırırken uyacağı bilimsel kural, prensip ve kriterler ise "Taksonomi" bilimi tarafından belirlenmektedir. Taksonomi "Canlıların sınıflandırılmasında kullanılan kurallar bütünü; canlıların sınıflandırılması" olarak tanımlanmıştır.[87] Diğer yandan "takson" kavramı "Canlıların sınıflandırılmasında yeri, düzeyi ve adı bakımından familya, cins, tür vb. sınıfı tanımlayan terim" olarak tanımlanmıştır.[88] Bitki sistematiği, bitkileri belirli taksonları içinde toplamayı amaçlar. Sınıflandırmada fertler veya topluluklar belirli özellikleri ile birbiri ile farklılık gösterir. Benzer karakterlere göre daha üst gruplarda toplanarak taksonomik kategoriler oluşturulur. Kategori farklı sistematik düzeyi ifade etmektedir. Taksonlar ise kategorilerde yer almaktadır. Örneğin tür bir kategori olduğu halde, bu kategoride yer alan *Ficus carica* (incir) bir taksondur. Takson belirli bir canlı grubunu anlatmaktadır. Tür ve cins birer taksonomik gruptur ve aynı zamanda birer taksondur.[89]

Bitki sistematiğinin kapsamına giren önemli konulardan biri de bitkilerin adlandırılmasıdır. Adlandırmanın amacı, bir taksonun yani bir bitki veya bitki grubunun kesin ve net bir şekilde ona basit ve tek anlamı olan bilimsel bir ad vermeyi sağlamaktır. Bitkiler, 18. yüzyıla kadar birden fazla sözcük ile adlandırılmıştır fakat botanikçilerin eline geçen yeni bitkilerin sayısı günden güne çok fazla artış gösterince adlandırmanın bazı kurallara bağlanması ihtiyacı oluşmuştur.

Bitkilerin yerel adlarının her zaman doğru ve kesin olması mümkün değildir. Bir bitkinin yöreden yöreye değişen mahalli adları olduğu gibi farklı iki bitki de değişik bölgelerde aynı yerli adıyla tanınabilir. Örneğin kekik kokusuna benzer bit ıtır yayan *Thymus, Orişanum, Corydothymus, Satureja* türlerinin hepsinin birden kekik diye adlandırılması,

---

[86] Tanker, N., Koyuncu,M., Coşkun,M. (2007). *Farmosötik botanik*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eczacılık Fakültesi Yayınları, 4-5.
[87] Çağbayır, Y. (2007). *Ötüken türkçe sözlük*. C.4. İstanbul: Ötüken Yayınları, 4558.
[88] Çağbayır, Y. (2007). *Ötüken türkçe sözlük*. C.4.İstanbul: Ötüken Yayınları, 4559.
[89] Dığrak, M., İlçim, A. (2002). *Sistematiğin esasları*. Kahramanmaraş: Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Yayınları, 9.

iğne yapraklı ağaçların hepsine birden çoğunlukla çam denmesi bu duruma verilebilecek örneklerdendir.[90]

Her millet bitkileri kendi dilindeki adları ile tanır. Bilim dünyasında ise doğada bulunan farklı özeliklere sahip bitkiler "Uluslararası Botanik Adlandırma Kodu" kuralları gereğince belirlenmiş bilimsel adlarla bilinir. Bitkilerin bilimsel kurallar çerçevesinde uygun bir ortak ad ile belirtilmesi, çeşitli milletlerin kendi dillerinde farklı adlandırılmış olan bitkilerin sistematik bir düzen içerisinde kolayca tanınmasını sağlayıp meydana gelebilecek karışıklığı engeller. Bu sayede *Allium sativum* denildiğinde Türkçe "sarımsak", İngilizce "garlic" Almanca "knoblauch" ve Fransızca "ail" olarak adlandırılan bitki anlaşılır.[91]

Bitkilerin hem Latince hem de yöresel adlandırılmasında, o bitkiye ait bir özelik, dış görünüş, yetiştiği ortam, yararı veya zararı, etkileri gibi noktalar vurgulanmak istenir. Örneğin tespih ağacı'nın (*Styrax officinalis)* meyveleri tespihe benzer; canavar otu, verem otu (*Orobanche)* parazit bir bitkidir ve üzerinde yaşadığı bitkiyi zayıf düşürür, patpatı çiçeği *(Leontice leontopetalum*) olgunlukta kese şeklinde olan meyveleri sıkılınca patlar.[92]

Çolakoğlu'nun aktardığına göre, sınıflandırma işlemi, bir bitkinin özelliklerinin incelenmesi ile başlar. Bitkinin hücreleri, dokuları, üreme şeklinin başka bitkilerinkine benzerliği ya da farklılığı gibi bilgiler net bir şekilde tespit edilir. Ele alınan bitki, temel özellikleri aynı olan bitkiler ile birlikte gruplandırılıp o bitkiyi diğer bitkilerden farklı kılan özellikleri çerçevesinde bir dizi basamaklar arasına yerleştirilir. Bu basamaklar sırasıyla; **1.**Bölüm, **2.**Sınıf, **3.**Takım, **4.**Aile ya da Familya, **5.**Cins, **6.**Tür şeklinde belirlenmiştir. Her bir türün belirgin bir konumu oluşturulmaya çalışılır. Ancak bir bitki türünü diğerlerinden tam olarak ayıran bazı özellik ve belirtiler var ise altbölüm (subdivision), alttür (subspecies) ve varyete gibi alt ya da yan basamaklar kullanılır. Aile veya familyası belirlenen bir bitkiye iki kelimeden oluşan, cins adı (genus) ve tür (species) adının birlikte verildiği Latince bir ad verilir. Her cins eşi olmayan tek bir Latince ad ile tanımlanır. Cins adları, baş harfi büyük olmak üzere italik harflerle yazılır.[93] Örneğin; *Cardaria*, *Dipsacus*,

---

[90] Tanker, N., Koyuncu, M., Coşkun, M. (2007). *Farmosötik botanik*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eczacılık Fakültesi Yayınları, 7.
[91] Tuzlacı, E. (2006). *Türkiye bitkiler sözlüğü.* İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım A.Ş., vii.
[92] Tuzlacı, E. (2006). *Türkiye bitkiler sözlüğü.* İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım A.Ş., viii.
[93] Çolakoğlu, G. (1999). *Tohumsuz bitkiler sistematiği*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Yayınları, 8-9.

Allium, *Cruciata*, *Ranunculus* gibi. Her tür adı ise, ilki cins adı ve ikincisi türü belirleyici ad olarak iki kelimeden oluşur. Bahse konu ikinci kelime genellikle bir sıfattır, büyük harf içermez ve italik olarak yazılır. Örneğin; *Cardaria draba* (yabani tere) *Dipsacus laciniatus* (Fescitarağı) *Allium karamanoglui* (Karamanoğlu soğanı) Cruciata *taurica* (Kırım güzeli) *Ranunculus damascenus* (Şam düğünçiçeği) gibi.[94]

Bitkilerin adlandırmasına bir örnek vermek konuyu daha anlaşılır hale getirecektir. Örneğin Aksöğüt ağacının *(Salix alba)* sistematik sınıflandırması aşağıdaki gibidir.[95]

Kol (Phylum) :	Bitkiler alemi (Regnum Vegetabile)
Bölüm (Divisio) :	Tohumlu bitkiler (Spermatophyta)
Sınıf (Classis) :	Çift çenekli bitkiler (Dicotyledonae)
Takım (Ordo) :	Salicales
Familya (Fam.) :	Söğütgiller (Salicaceae)
Cins (Genus) :	Söğüt (*Salix*)
Tür (Species) :	Aksöğüt (*alba*)

Bitki sistematiğinde bir cins olan güllerin dünya genelinde yaşayan iki yüze yakın türü vardır. Bu türler birbirinden sadece bir özelliği ile değil, birçok özelliği ile farklılık gösterirler fakat birçok bakımdan da birbirlerine benzerler, yani diğer çeşit bitkilere göre birbirleri ile akrabadırlar. İşte bu birbirine benzerlik gösteren güller gruplandırılmış ve bir cins (genus) oluşmuştur. Güllerin bağlı olduğu cinsin adı *"Rosa"* dır. Rosa adı kullanıldığı zaman bütün güller anlaşılır. Gül türlerini birbirinden ayırmak ancak binominal sistem ile olur.[96]

Cins (genus)	**Tür (species)**
Rosa	*Rosa moschata (*Mis gülü)
Rosa	*Rosa damascena* (Şam gülü)
Rosa	*Rosa indica* (Hint gülü)

Diğer yandan çiçek, meyve ve diğer özelliklerinin benzerliği dolayısıyla gül *(Rosa),* aslanpençesi *(Alchemilla),* çilek *(Fragaria),* böğürtlen *(Rubus),* yemişen *(Crataegus),* muşmula *(Mespilus)* gibi bitki cinsleri ile yakınlıkları vardır. İşte bu birbirinden farklı cinsler ortak özellikleri yönünden familya denen bir grup altında Gülgiller (Rosaceae) adı

[94] Erdoğan, T. (2005). *Türkiye'nin en güzel yaban çiçekleri.* İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 32, 35, 89, 160, 242.
[95] Karamanoğlu, K.(1977) *Farmosötik botanik ders kitabı.* Ankara: Ankara Üniversitesi Eczacılık Fakültesi Yayınları, 20-21.
[96] Karamanoğlu, K.(1977) *Farmosötik botanik ders kitabı.* Ankara: Ankara Üniversitesi Eczacılık Fakültesi Yayınları, 21.

altında gruplanır. Bitki cinslerinin bitki tür sayısı çok farklılık gösterir. Bazı familya ve cinslerde binlerce tür bulunduğu halde, bazılarında birkaç tür bulunur. Örneğin: *Euphorbia* (sütleğen) cinsinin 1600 türü, *Carex (karesk)* cinsinin 900 türü, *Fagus* (kayın) 7 türü, *Zea mays* (mısır) cinsinin bir türü vardır.[97]

Tezimizde, sağlıklı sonuç verebilecek bir çıkış noktası tespit edebilmek amacıyla Latince adını tespit ettiğimiz bir bitkinin Rusça, Sahaca, Tuvaca ve Türkçe karşılıkları bulunmaya çalışılmıştır.

Bitki sınıflandırmasında kısmen basit bir sınıflandırmaya göre bitkiler iki ana grup altında toplanabilir. Bu gruplar; yosunlar, likenler ve eğrelti otlarını kapsayan sporlarıyla[98] çoğalan bitkiler ile açık ve kapalı tohumluları kapsayan ve tohumları ile çoğalan bitkilerdir. Ayrıca, kök ve gövde yapısına göre; odunsu ve otsu bitkiler, yapraklarını döküp dökmemelerine göre; daimi yeşil ve yaprağını döken bitkiler, yaprak biçimlerine göre; geniş yapraklı ve iğne yapraklı bitkiler, yaşam tarzlarına göre; tek yıllık ve çok yıllık bitkiler şeklinde tasnif de edilmektedir.[99]

Bir diğer tasnife göre bitkiler; başlangıçta çiçeksiz bitkiler (tohumsuz-sporlu) ve çiçekli bitkiler (tohumlu bitkiler) olarak ikiye ayrılmaktadır. Çiçeksiz bitkiler kendi içinde damarsız çiçeksiz bitkiler (karayosunları gibi) ve damarlı çiçeksiz bitkiler (eğrelti otları gibi) olarak ikiye ayrılır. Çiçekli bitkilerde kendi içinde; açık tohumlu bitkiler (kozalaklı bitkiler) ve kapalı tohumlu bitkiler şeklinde ikiye ayrılır. Kapalı tohumlu bitkiler tekrar kendi içerisinde, tek çenekli bitkiler (buğday gibi) ve çift çenekli bitkiler (ceviz gibi) olmak üzere iki gruba ayrılır.[100]

Bitki sınıflandırmasında farklı görüşler olmakla beraber, genel anlamda bitki sistematikçileri, bitkileri; suyosunları, likenler, karayosunları, eğreltiler, açık tohumlular ve kapalı tohumlular olmak üzere beş ana grup altında toplarlar.[101] Bitki gruplarındaki tür sayısının yüzde olarak dağılımını gösteren bir tabloda; suyosunları (30.000 tür) %9,

[97] Karamanoğlu, K. (1977) *Farmosötik botanik ders kitabı.* Ankara: Ankara Üniversitesi Eczacılık Fakültesi Yayınları, 22.
[98] Spor: Bitkiden ayrılarak gelişen ve doğrudan doğruya yeni bir bitki verebilme yeteneğine sahip eşemsiz üreme hücreleridir. Küçüker, O. (1998). *Bitki morfolojisi.* İstanbul: İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi Yayınları, 177.
[99] Efe, R. (2010). *Biyocoğrafya*. Bursa: Marmara Kitap Merkezi, 225,226.
[100] Çakır, M. (2000). *Canlılar bilimi.* Konya: Mikro Yayınları, 17.
[101] Çolakoğlu, G. (1999). *Tohumsuz bitkiler sistematiği*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Yayınları, 10.

likenler (18.000 tür) %5.4, karayosunları (18.600 tür) %5.6, eğreltiler (13.000 tür) %4 açık tohumlular (800 tür) %0,2 ve kapalı tohumlular (250.000 tür) %75.6 olarak gösterilmiştir.[102]

Yukarıdaki yer alan sayısal verilerde; kapalı tohumlu bitkiler grubu içerisine dâhil edilen çok fazla sayıda çeşit olduğu görülmektedir. Diğer yandan su yosunları grubunda tanımlanan 30.000 tür bitki olmasına rağmen bu bitkiler insanoğlunun günlük hayatında pek göremeyeceği türden genelde basit formda bitkilerdir. Yine likenler ile karayosunları ve eğreltiler (tohumsuz bitkiler[103]) modern insanın gündelik hayatta sıklıkla karşılaşabileceği bitki türleri değildir. Özellikle çam, ladin, ardıç gibi hem çok büyük miktarda yetişen hem de park ve bahçelerde özel olarak yetiştirilen açık tohumlu bitkiler ile yemek olarak tüketilen soğan ve sarımsaktan, bahçeleri süsleyen lavanta ve zambağa, gölgesinde serinlenen söğütten şifa kaynağı olarak tüketilen nane ve kekiğe yukarıda sayılanların haricinde kalan tüm bitkileri kapsayan kapalı tohumlu bitkiler günümüz insanının yakından gördüğü ve tanıdığı iki büyük bitki grubudur. Tezimizde yer alan bitkilerin neredeyse tamamı bahse konu açık tohumlu bitkiler ile kapalı tohumlu bitkilerden (tohumlu bitkiler[104]) oluşmakta olup içerdikleri tür sayılarına bakarak kapalı tohumlu bitkilerin yoğunluğu görülmektedir.

Günümüzde her insanın etrafına baktığında görebileceği bitkilerin %99'u kapalı tohumlu bitkilerdir. Çevremizde gördüğümüz çam ağaçları, ardıçlar, selviler gibi iğne yapraklı ağaçlar dışında gördüğümüz tüm bitkiler kapalı tohumludur.[105]

Bilim insanları, ilk tohumlu bitkilerin yaklaşık 350 milyon yıl önce oluşmaya başladığını düşünmektedir. Açık tohumlu ve kapalı tohumlu bitkilerin toplamı tohumlu bitkileri, tohumlu bitkileri ile eğreltilerin toplamı damarlı bitkileri, damarlı bitkiler ile kara yosunlarının toplamı kara bitkilerini meydana getirir.[106]

---

[102] Campbell, N., Reece, J. (2010). *Biyoloji.* Ankara: Palme Yayıncılık, 576. , Devrim, H. (Ed). (1993). *Thema larousse tematik ansiklopedi* (1th ed. Vols. 4-42) İstanbul: Milliyet Yayınları, 67.

[103] Tohumsuz bitkiler: Eşeysiz ya da eşeyli olarak üreyen, eşeyli üremede zigot ve embriyonun etrafında yedek besin deposu olmayan, dolayısıyla tohum oluşturamayan bitkilerdir. Karol, S., Suludere, Z., Ayvalı C. (2010). *Biyoloji terimleri sözlüğü.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 657.

[104] Tohumlu bitkiler: Döllenmiş yumurta hücresinin gelişerek tohum meydana getirdiği bitkilerdir. Karol, S., Suludere, Z., Ayvalı C. (2010). *Biyoloji terimleri sözlüğü.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 657.

[105] Durmuşkahya, C. (2006). *Bitkisel hayat*. Ankara: Tubitak Popüler Bilim Kitapları, 41.

[106] Campbell, N., Reece, J. (2010). *Biyoloji.* Ankara: Palme Yayıncılık, 577.

Kapalı tohumlu bitkiler diğer bir adlandırma ile "çiçekli bitkiler" yaklaşık 80 milyon yıl gibi bir zaman diliminde sayıca üstünlüğünü sürdürmektedir. Kapalı tohumlu bitkilerde yer alan çiçekler eşeyli üreme için özelleşmiş organlar olup, dişi gamet[107] yani yumurtacık, bir veya birkaç yapraktan oluşan yumurtalık içinde korunur.[108] Döllenmeden sonra yumurtacık tohum, yumurta da meyve haline dönüşür. "Kapalı tohumlu" adı, bitkinin tohumunun meyve içinde korunmuş olmasından dolayı verilmiştir. Kapalı tohumlular kendi içerisinde "tek çenekliler" ve "çift çenekliler" olmak üzere iki ana bölüme ayrılmaktadır.[109] Günümüzde yaşayan 250.000 tür kapalı tohumlu bitki, 10.000 cins ve 300 den fazla familya altında toplanmaktadır. Bu bitkiler çim yapraklarının (çenek, kotiledon) sayısına göre "tek çenekliler" (bir çim yapraklı bitkiler) ve "çift çenekliler" (iki çim yapraklı bitkiler) olmak üzere iki sınıfa ayrılmaktadır.[110] Çenek, genç bitkilerde beliren ilk yapraksı yapıya denir ve "kotiledon" adı verilen bu yapılar normal yapraklardan farklı olarak vejetasyon yani büyüme noktasında meydana gelmeyip tohumun içinde yer alan ve geliştiğinde yeni bir bireyi verecek olan tohum taslağından oluşmaktadır.[111]

1.2. Sibirya'nın Bitki Coğrafyası Hakkında

Bitki ve hayvanların yeryüzü üzerindeki dağılımını inceleyen bilime "biyocoğrafya" denir. Biyocoğrafya'nın hayvanların dağılışını konu edinen dalına "hayvan coğrafyası (zoocoğrafya)" bitkilerin dağılışını konu edinen dalına ise "bitki coğrafyası (fitocoğrafya)" adı verilmektedir. Bitki coğrafyası, bitkilerin oluşturduğu sistematik grupların (taksonların) ve toplulukların dünya üzerindeki dağılışını araştırır ve bu dağılışı; yetişme yerinin, iklimin, toprağın ve canlıların etkisini ve yeryüzünün jeolojik gelişimini göz önünde tutarak belirler. Kısaca bitki coğrafyası, bitkilerin yeryüzü üzerindeki yayılışlarını ve bu yayılışa etki eden faktörlerle çeşitli bitki türlerinin meydana getirdiği bitki topluluklarının nerede bulunduklarını inceleyen ve özelliklerini açıklayan bilim dalıdır.[112] Diğer bir tanıma

---

[107] Gamet: Dişi ya da erkek eşey organlarında meydana gelen ve birleşerek döllenmiş yumurtayı (zigot) oluşturacak dişi hücre (yumurta) ya da erkek hücre (sperm), eşey hücre. Karol, S., Suludere, Z., Ayvalı C. (2010). *Biyoloji terimleri sözlüğü.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 213.

[108] Küçüker, O. (1998). *Bitki morfolojisi.* İstanbul: İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi Yayınları, 22.

[109] Devrim, H. (Ed). (1993). *Thema larousse tematik ansiklopedi* (1th ed. Vols. 4-43) İstanbul: Milliyet Yayınları.

[110] Karamanoğlu, K. (1977). *Farmosötik botanik ders kitabı.* Ankara: Ankara Üniversitesi Eczacılık Fakültesi Yayınları, 235.

[111] Durmuşkahya, C. (2006). *Bitkisel hayat*. Ankara: Tubitak Popüler Bilim Kitapları, 45.

[112] Kılınç, M., Kutbay, G. (2007). *Bitki coğrafyası*. Ankara: Palme Yayıncılık, 1.

göre; bitki coğrafyası, bitki örtüsünün dağılışını, bu dağılışa tesir eden faktörleri ve çevre ile olan ilişkilerini inceleyen bir bilim dalıdır.[113]

Bitkiler, 16. yüzyıla kadar daha çok şifa kaynağı olmaları yönünden insanların ilgisini çekmiş ve botanik çalışmaları özellikle tıbbi bitkiler üzerinde toplanmıştır. Bu dönemde tıbbi bitkilere ait resimli tanıtıcı "herbal (ot kitabı)" adını taşıyan kitaplar yayınlanmıştır. İzleyen süreçte bitkilere dair araştırmalar, yeryüzünün çeşitli bölgelerinin florasını[114] inceleyen eserlerin ortaya konması ile başlamış olup 17. ve 18. yüzyıllarda farklı ülkelerin floraları ile ilgili 150 civarı eser yayınlanmıştır. Bitki coğrafyası üzerine ilk ciddi araştırmalar, 19. yüzyılın başlarında yayınlanmış olup bu eserler ile bitki coğrafyasının ayrı bir disiplin niteliği teşkil edecek kadar önemli bir konu olduğu ortaya konmuştur.[115]

Bitki coğrafyasının temelini atan kişinin, "Bitkiler Coğrafyası Üzerinde Düşünceler" adlı eserin yazarı, Alman doğa bilimcisi Alexander Von Humboldt olduğu kabul edilmektedir. Bitki coğrafyasının kısa sürede önemli oranda gelişmesinde yer yüzünün çeşitli bölgelerinde yapılmış araştırma gezilerinin ve bu geziler sırasında toplanan bitkilerle kurulmuş olan kurutulmuş bitki örneklerinin bulunduğu özel yerler olan herbaryumlar ile canlı bitkilerin bulunduğu özel alanlar olan arboretumlar ve bu bitkiler ile ilgili yayınların önemli rolü olmuştur.[116]

Bitki coğrafyasının çalışma konusu olan yeryüzünün bitki örtüsü, yeryüzünü nispeten ince bir tabaka halinde çevrelemektedir. Atmosferin hayat görülen, canlıların bulunduğu biyosfer tabakası, dikey olarak 20 km. civarındadır. Denizlerde ototrof [117] bitkiler 100-200 m. mesafeden derinde yaşayamazlar.[118]

Bir bölgenin iklimini, genel olarak belirtmek gerekirse o bölgenin bitki örtüsü yansıtır. Bir başka ifade ile bir bölgenin bitki örtüsü o bölgenin iklim özeliklerinin bir sonucudur. Örneğin: hurma ağaçları ve muzlar, tropikal iklim; zeytin, incir ve makiler, Akdeniz yani subtropikal iklim; yapraklarını yaz kış dökmeyen yüksek boylu ve geniş gövdeli ağaçlar

[113] Dönmez, Y. (1976). *Bitki coğrafyasına giriş*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Coğrafya Enstitüsü Yayınları Edebiyat Fakültesi Matbaası, 1.
[114] Flora: Bir bölgede yetişen bitkilerin tümü; bitki topluluğu. Çağbayır, Y. (2007). *Ötüken türkçe sözlük*. C.2. İstanbul: Ötüken Yayınları, 1604.
[115] Kılınç, M., Kutbay, G. (2007). *Bitki coğrafyası*. Ankara: Palme Yayıncılık, 2.
[116] Kılınç, M., Kutbay, G. (2007). *Bitki coğrafyası*. Ankara: Palme Yayıncılık, 3.
[117] Ototrof: özbeslenen, Türk Dil Kurumu. (2005). *Türkçe sözlük* (genişletilmiş baskı). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 1520.
[118] Kılınç, M., Kutbay, G. (2007). *Bitki coğrafyası*. Ankara: Palme Yayıncılık, 7.

sıcak iklim; iğne yapraklı ağaçlar soğuk iklim; muslar ve likenler de Kutup iklim bölgelerinin doğal ve tanıtıcı bitki örtüsü örnekleridir. Yeryüzündeki bitki kuşakları ile iklim kuşakları birbirine uygunluk gösterir. Netice itibariyle denilebilir ki, bir bölgenin iklimi hakkında, o bölgenin bitki örtüsüne bakarak kabaca da olsa bir hükme varılabilir.[119]

Bitkilerin yetişmesi, kendileri için uygun çevre şartlarına bağlıdır. Bu çerçevede, bitki örtüsünün; iklim, toprak ve rölyef (yer şekilleri) ilişkileri ile rüzgârın, bitkiler üzerindeki etkisi temel çevresel etkenler olarak ortaya çıkmaktadır. Bitki örtüleri, bu çevresel etkenlerin bitki isteğine uygunluğu oranında o bölgede yaşar veya yaşayamaz.[120]

Bitki örtüsü iklim ilişkisi bağlamında; bitkilerin sıcaklık, su ve ışık ihtiyaçları bitkiler açısından hayati önem taşımaktadır. İklim elemanlarının ortak etkileri sonucunda, o bölgenin bitki örtüsü belirlenir. Her bitkinin dayanabildiği bir en düşük bir de en yüksek sıcaklık değeri bulunmaktadır. Bitkiler -60 dereceye kadar düşen sıcaklıkların ölçüldüğü yüksek enlem bölgeleri ile +80 dereceye kadar yükselen sıcaklıkların görüldüğü tropikal bölgelerde yaşayabilmektedirler.[121] Sibirya'da -50 dereceye yaklaşan düşük sıcaklıklara rağmen yaşama imkânı bulan bazı çam türleri vardır. Diğer yandan Sibirya'da tayga ormanlarının kuzey bölgesinde yetişen cüce söğütler (*Salix polaris*) -60 derece sıcaklıkta dahi gelişimlerini sürdürebilirler.[122] Yağış ve nem, bitkilerin yaşama ve büyümesini sağladığı gibi bitkilerin toprak yüzeyinin üzerinde kalan kısımlarının neden olduğu su kaybını yani terleme ile ortaya çıkan su kaybını da telafi eder. Bölgenin yağış ve nem durumu var olan bitki örtüsünün çeşitliliğinde önemli bir faktördür. Örneğin Türkistan'ın yüksek dağlarının üzerindeki buzulların yaz başlarında erimesi, Türkistan vahalarına hayat verir. Büyük birer su kaynağı olan buzullar, Türkistan'da sadece bitki örtüsünü değil bütün Türkistan'ın beşeri hayatını etkiler.[123]

---

[119] Dönmez, Y. (1976). *Bitki coğrafyasına giriş*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Coğrafya Enstitüsü Yayınları Edebiyat Fakültesi Matbaası, 1.
[120] Dönmez, Y. (1976). *Bitki coğrafyasına giriş*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Coğrafya Enstitüsü Yayınları Edebiyat Fakültesi Matbaası, 3.
[121] Erinç, S. (1977). *Vejetasyon coğrafyası.* İstanbul: İstanbul Üniversitesi Coğrafya Enstitüsü Yayınları Edebiyat Fakültesi Matbaası, 6.
[122] Dönmez, Y. (1976). *Bitki coğrafyasına giriş*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Coğrafya Enstitüsü Yayınları Edebiyat Fakültesi Matbaası, 5-6.
[123] Dönmez, Y. (1976). *Bitki coğrafyasına giriş*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Coğrafya Enstitüsü Yayınları Edebiyat Fakültesi Matbaası, 31.

Diğer yandan ışık, bitkilerin yetişmesi etki eden başka bir önemli faktördür. Bitkilerin yaşamsal faaliyeti olan özümleme (fotosentez) ışık altında olur. Bir bölgenin aldığı ışık coğrafi enleme, mevsimlere, yer şekillerine ve kara ile denizlerin durumuna göre değişir.[124]

Kılınç ve Kurtbay'ın aktardığına göre, bir bitki örtüsü iki ayrı görüşle ele alınmaktadır.

1. Floristik yönden bitki örtüsü: Yeryüzünün sınırları belli büyük veya küçük bir bölgenin bitki örtüsünü meydana getiren taksonların tümüne, yani sistematik yapısına "Flora" adı verilir. Örneğin; Türkiye florası, Anadolu florası, Ankara florası, Uludağ florası gibi.
2. Ekolojik ve sosyolojik yönden bitki örtüsü: Bitki türlerinin çevre faktörleri ile olan ilişkilerini inceleyen bilim dalına "ekoloji" adı verilir. Yeryüzünün sınırları belli büyük veya küçük bir bölgesinde, ekolojik istekleri birbirinin aynı veya birbirine yakın olan bitki türlerinin meydana getirdiği topluluğa "vejetasyon (bitki örtüsü)" adı verilir. Bitki türlerinin çevreleri ile olan ilişkileri, bitkilerin yayılışı ve topluluk oluşturması kısaca sosyolojik yapıları üzerinde çok etkilidir. Bu sebeple bitkilerin yayılışını sadece floristik olarak açıklamak yetersiz kalacaktır.[125]

Bitki örtüsü ile kökleri vasıtasıyla tutunduğu ve beslendiği yer olan toprak arasında çok önemli bir ilişki vardır. Bitki açısından toprak; köklerin geliştiği, bitkilerin bağlandığı, organik maddelerin karışmış olduğu, su ile besinlerin elde edildiği yeryüzü örtüsünün parçalanmış yüzeyi anlamına gelir.[126] Bitki, bünyesini oluşturan tüm elementleri topraktan alır. Bu nedenle asalak bitkiler hariç bir kök sistemi ile toprağa bağlı tüm bitkiler toprak olmadan yaşayamazlar. Bu noktada toprak özellikleri, üzerinde yetişecek bitki örtüsünün türünü ve çeşitliliğini belirler.[127] Topraklar özelliklerine göre birçok türe ayrılsa bile tezimize konu bölgenin toprağı olan tundra toprakları ile ilgili kısaca bilgi verilecektir. Dönmez, Tundra topraklarının genel ifadeyle kutup bölgelerinin toprakları olup Sibirya ve Kanada'nın kuzeyi ile Alaska bölgesinin karakteristik özelliklerini taşıyan toprak türü olduğunu bildirmektedir. Tundra toprakları, iklimin elverişsizliği, bitki örtüsünün seyrek ve cılız olması, toprak bakterilerinin yetersizliği gibi sebepler yüzünden tam olarak gelişememiştir. Tundra sahalarında ağaçlar yetişmez, bitki örtüsünü; turbalıklar, yosunlar

[124] Erinç, S. (1977). *Vejetasyon coğrafyası.* İstanbul: İstanbul Üniversitesi Coğrafya Enstitüsü Yayınları Edebiyat Fakültesi Matbaası, 10-11.
[125] Kılınç, M., Kutbay, G. (2007). *Bitki coğrafyası*. Ankara: Palme Yayıncılık, 6.
[126] Öztürk M., Seçmen Ö. (1996). *Bitki ekolojisi*. İzmir: Ege Üniversitesi Yayınları, 9.
[127] Erinç, S. (1977). *Vejetasyon coğrafyası.* İstanbul: İstanbul Üniversitesi Coğrafya Enstitüsü Yayınları Edebiyat Fakültesi Matbaası, 37.

ve likenler oluşturur. Yosun ve liken kalıntıları, tundra toprakları üzerinde ince bir humus tabakası oluşturur ve bu humus tabakasının altında yarım metre kadar mil tabakası bu tabakanın da altında donmuş toprak katı bulunur. Örneğin Sibirya'da donmuş toprak tabakası kalınlığı 100 m. uzunluğa, Sibirya'nın daha kuzey bölgelerine gidildikçe 400 m. uzunluğa erişir. Sibirya'da çok kısa olan yaz döneminde donmuş toprak tabakası erir ve bataklıklar haline gelir ve turbalıklar bu bataklıklarda oluşur. Tundra topraklarının güneyinde bir kuşak halinde "podsol" adı verilen bir toprak türü bulunur. Genellikle iğne yapraklı ağaçların yer aldığı ormanların altında bulunan podsol toprak, soğuk ve nemli iklim bölgelerine ait topraklardır. Podsol topraklar, kuzey bölgeleri hariç bütün Sibirya'yı kaplayacak şekilde Asya'nın doğusundan Kuzey Avrupa'ya kadar devamlı bir kuşak halindedir. Podsol topraklarda geniş ölçüde, çam, ladin, melez ve göknar ağaçlarının oluşturduğu iğne yapraklı ormanlar yetişmektedir.[128]

Bir bölgenin bitki örtüsünün, iklim koşulları ve toprak ile olduğu kadar yer şekilleri ile de önemli bir ilişkisi vardır. Dağlık bir bölgenin çok çeşitli bitki örtüsü ile ovalık bir bölgenin genellikle tek bir çeşidin hâkim olduğu bitki örtüsü yer şekillerinin farklılığının bir sonucudur.[129] İklim ve toprak bitki örtüsü üzerinde doğrudan etkili olduğu halde yer şekilleri dolaylı etkilidir. Yer şekillerindeki farklılaşma, o bölgedeki sıcaklık ve yağış şartlarındaki değişmeler ile bitki örtüsü üzerindeki etkisini gösterir. Bu değişikliklere yükseklik ve bakı etkisi neden olmaktadır.[130]

Bitkiler yeryüzünde topluluklar hâlinde yaşar. Aynı türden olan bitkilerin bir araya getirdiği en küçük bitki topluluğuna "birlik" adı verilir. Birlikler o sahada hakim bitki türünün adı ile anılır. Örneğin meşe birliği, belli bir sahada meşelerin çoğunluğu teşkil ettiği bir bitki topluluğunu ifade eder. Diğer yandan, geniş anlamda bitki topluluğu, aynı soydan veya ayrı soydan olan fakat dış görünüşleri ve yaşama şekilleri birbirine benzeyen bitkilerin bir araya geldiği topluluklar olup böyle bir topluluğa "bitki formasyonu" adı verilir.[131] Bir bitki formasyonu tek bir türden meydana gelebileceği gibi çeşitli tür bitkilerden de meydana gelebilir ancak formasyon içerisindeki çeşitli tür bitkilerin ortak

[128] Dönmez, Y. (1976). *Bitki coğrafyasına giriş*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Coğrafya Enstitüsü Yayınları Edebiyat Fakültesi Matbaası, 49-50.
[129] Öztürk M., Seçmen Ö. (1996). *Bitki ekolojisi*. İzmir: Ege Üniversitesi Yayınları, 67.
[130] Dönmez, Y. (1976). *Bitki coğrafyasına giriş*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Coğrafya Enstitüsü Yayınları Edebiyat Fakültesi Matbaası, 63.
[131] Erinç, S. (1977). *Vejetasyon coğrafyası.* İstanbul: İstanbul Üniversitesi Coğrafya Enstitüsü Yayınları Edebiyat Fakültesi Matbaası, 138-140.

özelliği aynı yaşama şekillerine sahip olmalarıdır. Orman formasyonu, tek bir bitki cinsinden örneğin iğne yapraklı çamlardan ibaret olabileceği gibi iğne yapraklı ve yayvan yapraklı bitkilerden de meydana gelebilir. Başlıca bitki formasyonları; orman ya da ağaç formasyonu, ağaççık ya da çalı formasyonu, ot formasyonu ve tundra formasyonu olmak üzere dört temel başlık altında ele alınmaktadır.[132] Tez konumuzla sınırlı olarak tezimize konu olan Sibirya ile bölgede orman ya da ağaç formasyonu içerisinde yer alan iğne yapraklı ormanlar ve tundra formasyonu hakkında kısaca bilgi verilecektir.

Kuzey Asya kara parçası, Ural ile Pasifik arasını kapsar ve yaklaşık 2.800 mildir.[133] Kabaca bu oran Kuzey Amerika'nın bir ucundan diğer ucuna denk düşmektedir. Sibirya'nın doğusundan yaklaşık 950 mil ötede, Çukhi topraklarına ulaşılır, buradan 50 mil genişliğinde bir boğazla Asya, Alaska'ya bağlanır. Dünya üzerinde 50º kuzey enlem dairesinde bulunan Sibirya toprakları, konumu itibariyle Kuzey Avrupa ve Kanada ile benzerlik göstermektedir. Ayrıca Kanada ile Avrupa iklim olarak da kıyaslanabilir, bu iki kıta arasındaki iklim sezon olarak da benzerlik göstermektedir ancak Sibirya geniş topraklara sahip olmasıyla farklıdır ve Kanada'ya göre daha sert ve zorlu bir iklime sahiptir. Sibirya'nın çoğu yerinde, kışları ortalama sıcaklık -30 veya -40 derecedir. Verhoyansk, Oyamiakon gibi bölgelerde sıcaklık -71 dereceye kadar düşebilmektedir. Yazları ise sıcaklık +34 derece olabilmektedir.[134]

Fiziksel olarak Sibirya; Batı Sibirya ovası, Orta Sibirya platosu, Güney Sibirya dağları ve Uzakdoğu Sibirya dağları olmak üzere dört ana bölgeye ayrılır. Bu jeomorfolojik yapı bölgenin iklimi ve toprak kalitesinde önemli etkiye sahiptir.[135]

Sibirya hem ılıman hem de soğuk iklim kuşağı içindedir. Bölge Uzakdoğu dağlarıyla doğuya, güney Sibirya'nın yüksek dağları nedeniyle güneye, Ural ve Avrupa'nın dağları nedeniyle de batıdan Pasifik Okyanusu'nun ılıman etkisine kapalıdır. Sibirya sadece kuzeye açık olup buradan da soğuk hava dalgasına açıktır. Bu nedenle Sibirya'da kış

---

[132] Dönmez, Y. (1976). *Bitki coğrafyasına giriş*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Coğrafya Enstitüsü Yayınları Edebiyat Fakültesi Matbaası, 70.

[133] Mil: kara mili; 1609,3 m'lik uzunluk ölçüsü, deniz mili; 1852 m'lik uzunluk ölçüsü. Çağbayır, Y. (2007). *Ötüken türkçe sözlük*. C.3. İstanbul: Ötüken Yayınları, 3322.

[134] İnternet: Topsakal, İ. (2011). Türk tarihi açısından sibirya'nın kısa tarihi (başlangıçtan XVI. yüzyıla kadar). *Turkish Studies Academic Journal*. http://www.turkishstudies.net/Makaleler/758386539 _topsakalilyas.pdf adresinden 06.08.2015 tarihinde alınmıştır.

[135] İnternet: Topsakal, İ. (2011). Türk tarihi açısından sibirya'nın kısa tarihi (başlangıçtan XVI. yüzyıla kadar). *Turkish Studies Academic Journal*. http://www.turkishstudies.net/Makaleler/758386539_ topsakalilyas.pdf adresinden 04.08.2015 tarihinde alınmıştır.

oldukça sert geçer, kısa süren yaz mevsimi ise sıcaktır. Yağış miktarı genel anlamda çok fazla değildir; yıllık ortalama yağış, 200-300 milimetredir. Güney Sibirya dağlık bölgeleri ve Pasifik Okyanus kısmı bu genellemenin dışındadır ve bu bölgeler yılık 1000 milimetrenin üstünde yağış alır. Bölgede, kışları yağış çok düşük ve topraklar da donmuş vaziyette olup şartlar tarıma uygun değildir. Sadece Güneybatı Sibirya ağaçlık bozkır alanı verimli siyah toprağa sahiptir. Yine Güney Sibirya'nın doğusunda da verimli siyah topraklar mevcuttur.[136]

Sibirya, sert iklim şartları nedeniyle Rusya Federasyonu'nun yüzölçümünün % 70'ini kaplamasına rağmen topraklarında toplam nüfusun (150 milyon) ancak % 20'sini (30-35 milyon) barındırmaktadır. Sibirya, Batı Sibirya düzlükleri, Orta Sibirya dağlık bölgesi, Güney Sibirya dağları (Altay, Sayan, Tannu-Ola, Baykal ötesi, Stanovoy dağları) ve Kuzeydoğu dağlık bölgesine ayrılır. Burada dünyanın en uzun nehirleri bulunur. Batıdan doğuya doğru Ob (5.410 km), Yenisey (4.092 km), Lena (4.400 km), Koluma (2.129 km) ve Amur (4.444 km) bunların belli başlılarıdır. Bu nehirlerin kolları da dev ırmaklar olarak bütün Sibirya bölgesini boydan boya kaplamaktadır. Ob nehrinin kolu Çulım 1.799 km, İrtiş 4.248 km ve onun kolu Tobol 1.591 km uzunluğundadır. Yenisey'in belli başlı üç kolu Nijni Tunguzka 2.989 km, Podkamenaya Tunguzka 1.865 km ve Angara 1.779 km uzunluğundadır. Lena'nın ise Aldan (2.273 km) ve Vitim (1.834 km) adlı kolları vardır.[137] Bölgede çok miktarda göl bulunur ve bunların en büyüğü Baykal gölüdür. Bölgede bulunan su kaynakları, sert iklimi dengelemekte ve tuzu azaltarak insanlara uygun yaşam alanları sunmaktadır. Gerçekte Sibirya çok zengin bir bölge olup ve Rusya'nın doğal zenginliğinin % 90 lık bir kısmı bu bölgede bulunmaktadır. Sibirya, bitki ve hayvan türleri açısından beş ana bölgeye ayrılmaktadır. Bu beş ana bölgeler; tundra, ormanlık tundra, tayga (iğne yapraklı ormanlar Sibirya'nın yarısını oluşturur), dağlık tayga ve ormanlık bozkır olarak tasnif edilmiştir.[138]

Dünya üzerinde en geniş yer kaplayan orman türü olan iğne yapraklı ormanlar, yaz kış yapraklarını dökmeyen yani her dem yeşil ağaçlardan oluşmaktadır. Bu orman türünün

[136] İnternet: Topsakal, İ. (2011). Türk tarihi açısından sibirya'nın kısa tarihi (başlangıçtan XVI. yüzyıla kadar). *Turkish Studies Academic Journal*. http://www.turkishstudies.net/Makaleler/758386539_topsakalilyas.pdf adresinden 04.08.2015 tarihinde alınmıştır.

[137] Devlet, N. (1997). Sibirya'daki halkların demografik ve ekonomik potansiyelleri. E.G. Naskali. (Editör). *Sibirya araştırmaları*. İstanbul. Simurg Yayınları, 1997, 26-46.

[138] İnternet: Topsakal, İ. (2011). Türk tarihi açısından sibirya'nın kısa tarihi (başlangıçtan XVI. yüzyıla kadar). *Turkish Studies Academic Journal*. http://www.turkishstudies.net/Makaleler/758386539_topsakalilyas.pdf adresinden 04.08.2015 tarihinde alınmıştır.

başlıca yayılış bölgeleri, Kuzey Amerika, Avrupa ve Asya kıtalarının kuzey kesimleri ile birçok iklim bölgesinin dağlık alanlarının yüksek kısımlarıdır. Kuzey Amerika, Avrupa ve Asya kıtalarının en kuzeyinde yer alan tundra bölgesinin hemen güneyinden başlayan iğne yapraklı ormanlar, orta kuşağın yapraklarını döken ormanlar bölgesine kadar devam ederler. İğne yapraklı ormanların yayılış gösterdiği bölgelerde şiddetli don olaylarının görüldüğü, karların uzun süre yerde kaldığı, kışları soğuk, yazları sıcak fakat kısa bir iklim görülür.[139] İğne yapraklı ormanların en yaygın türleri ladin, göknar, melez ve çamdır. Bu sert iklime uyabilen ve bu orman türüne katışabilen yayvan yapraklı ağaçlar ise huş ağacı, kızılağaç, titrek kavak türleridir. Sibirya'da; ladin, göknar, melez ve çamlardan meydana gelen iğne yapraklı ormanlara "tayga" adı verilir.[140] Tayga bitki topluluğunun yaygın olduğu sahalarda yeterli derecede yağış olmasına karşın yılın büyük bir kısmında toprak donmuş halde olduğundan bitkiler topraktaki sudan ve elementlerden tam olarak faydalanamazlar.[141]

Tundra, Fince bir kelime olup bataklık ova anlamına gelmektedir.[142] Tundra formasyonu, kutuplara yakın bölgelerin özellikle Kuzey Kanada'da, Kuzey Avrupa ve Kuzey Sibirya'da ağaç sınırı ötesinde kalan bölgelerin karakteristik bitki topluluğudur. Bu bölgeler, yılın büyük bir kısmında karla örtülü, donmuş toprak sahalarıdır. Tundra bitkiler, bu bölgelerde ancak toprağın kısa yaz devirlerinde çözülmesinden yararlanarak yetişir ve gelişirler. Bu sebeple dünya üzerinde yetişme devresinin en kısa olduğu yerler, tundra bölgeleridir. Tundra formasyonunda esas olarak yosun ve likenler yetişir, bunların dışında tundra formasyonu içerisinde dağınık olarak fazla gelişemeyen cüce huş (*Betula nana*), cüce söğüt (*Salix polaris*) gibi bazı ağaççık türlerine rastlanır.[143] Kış mevsimleri çok uzun olup bu dönemler, bitkiler için bir dinlenme dönemi niteliğindedir. Bu sebeple bitkiler için büyüme ve kalınlaşma çok yavaş ve çok zordur. Örneğin Sibirya'da 500 yıllık bir ardıcın bu süre zarfında ancak 83 mm çapında büyüyebildiği ölçülmüştür.[144]

---

[139] Erinç, S. (1977). *Vejetasyon coğrafyası.* İstanbul: İstanbul Üniversitesi Coğrafya Enstitüsü Yayınları Edebiyat Fakültesi Matbaası, 173.
[140] Örnek, S.,V. (1971). *Etnoloji sözlüğü*. Ankara: Ankara üniversitesi Dil Tarih coğrafya Fakültesi Yayınları, 222.
[141] Erinç, S. (1977). *Vejetasyon coğrafyası.* İstanbul: İstanbul Üniversitesi Coğrafya Enstitüsü Yayınları Edebiyat Fakültesi Matbaası, 173.
[142] Efe, R. (2010). *Biyocoğrafya*. Bursa: Marmara Kitap Merkezi, 140.
[143] Dönmez, Y. (1976). *Bitki coğrafyasına giriş*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Coğrafya Enstitüsü Yayınları Edebiyat Fakültesi Matbaası, 96.
[144] Erinç, S. (1977). *Vejetasyon coğrafyası.* İstanbul: İstanbul Üniversitesi Coğrafya Enstitüsü Yayınları Edebiyat Fakültesi Matbaası, 176.

Köken bakımından birbirine yakınlık gösteren bitki türlerinin ve familyalarının yeryüzünün belirli bölgelerinde toplanıp gruplanmaları sonucunda floristik bölgeler meydana gelmiştir. Dünya ana karaları üzerinde ayrılabilecek floristik bölgelerin boyutları, sınıflandırmada kullanılan ölçeğe göre değişmektedir. Dünya üzerinde ayrılan en geniş floristik birimlerini "flora alemleri" meydana getirir.[145] Diğer yandan flora alemleri ve bölgelerinin tespiti konusunda farklı görüşler bulunmaktadır. Bir görüşe göre; dünyada Holarktik (Boreal), Paleotropikal, Neotropikal, Avustralya, Kap ve Antartika floraları olmak üzere altı adet flora alemi bulunmaktadır.[146] Bazıları birkaç ana karayı içine alabilecek kadar geniş olan flora alemleri, alanları nispeten daha küçük olan flora bölgelerine, onlarda flora bölümlerine ve flora yörelerine ayrılırlar.[147] Başka bir görüşe göre ise; dünyada bir önceki tasnifte olduğu gibi altı flora alemi bulunur ancak bu flora alemlerinin bölgeleri farklılık göstermektedir.[148] Bu görüşe göre tezimize konu olan Sibirya, holarktik flora aleminin bir bölgesi olan Arktik ve subartktik flora bölgesi ile Avrupa-Sibirya flora bölgesi içerisindedir.

Dünya üzerinde en geniş flora alemi holarktik flora alemidir. Holarktik flora, Kuzey yarım kürenin tropik bölge dışında kalan tüm kısmında görülür. Diğer bir ifade ile holarktik flora bütün Avrupayı, Hindistan, Çin Hindi ve Endonezya dışında tüm Asya'yı Meksika dışında tüm Kuzey Amerika'yı ve arktik adaları içine alır. Holarktik flora kendi içerisinde yedi flora bölgesine ayrılır ancak tezimize konu bölge olan Sibirya'nın, holarktik flora aleminin arktik flora bölgesi ile subarktik flora bölgelerinde yer alması nedeniyle bahse konu iki bölge hakkında bilgi verilecektir.[149] Bir görüşe göre de bu iki flora alanına birden Avrupa-Sibirya flora bölgesi de denmektedir.[150]

Erinç göre, Arktik flora bölgeleri, kıtaların bitkilerin yetişmesine imkân veren en kuzey kısımlarında yer alır ve genelde tundra adı verilen bir topluluk tarafından kaplanmıştır. Arktik flora bölgelerinin, güneyde ağaç yetişebilecek alanları kutup sınırı ile sınırlanmıştır. Bahse konu flora bölgesinde normal boyda ağaçlar yetişemez ancak cüce formda ağaç

---

[145] Erinç, S. (1977). *Vejetasyon coğrafyası.* İstanbul: İstanbul Üniversitesi Coğrafya Enstitüsü Yayınları Edebiyat Fakültesi Matbaası, 111.
[146] Efe, R. (2010). *Biyocoğrafya*. Bursa: Marmara Kitap Merkezi, 197.
[147] Erinç, S. (1977). *Vejetasyon coğrafyası.* İstanbul: İstanbul Üniversitesi Coğrafya Enstitüsü Yayınları Edebiyat Fakültesi Matbaası, 112.
[148] Kılınç, M., Kutbay, G. (2007). *Bitki coğrafyası*. Ankara: Palme Yayıncılık, 84-85.
[149] Erinç, S. (1977). *Vejetasyon coğrafyası.* İstanbul: İstanbul Üniversitesi Coğrafya Enstitüsü Yayınları Edebiyat Fakültesi Matbaası, 110-112.
[150] Kılınç, M., Kutbay, G. (2007). *Bitki coğrafyası*. Ankara: Palme Yayıncılık, 79.

türleri görülebilir. Bölgede bazı buğdaygiller ile yosunlar ve likenler yetişir. Subarktik flora bölgesi, arktik flora alanının güneyinde genellikle iğne yapraklı ağaçlardan ve düşük sıcaklıklara dayanıklı yayvan yapraklı ağaçlardan oluşmaktadır. Flora açısından tek tip olan ve kuzey bölgesindeki tundralar ile güney bölgesindeki yapraklı büyük ağaçlardan oluşan orman bölgelerinden açık farklar ile ayrılan bu bölgeye subarktik flora bölgesi adı verilir.[151] Subarktik flora bölgesi iğne yapraklı ağaçlardan oluşan ormanları, yeryüzünün en geniş vejetasyon (bitki örtüsü) formasyonudur. Formasyonun eni, 1500 km uzunluğu bulan bir kuşak halinde Kuzey Amerika ile Avrasya bölgesinde uzanır. Subarktik flora bölgesi iğne yapraklı ormanları, Dünya ormanlarının alan bakımından 1/3 lük kısmından fazlasını oluşturmaktadır.[152]

Bir diğer görüşe göre ise; Holarktik flora alemi Boreal, Tetis (eski Akdeniz) ve Madrean alt alemlerine ayrılır. Tezimize konu coğrafi bölge olan Sibirya, Boreal alt aleminin Sirkumboreal flora bölgesi içerisinde yer almaktadır. Bu flora bölgesi dünyadaki flora bölgelerinin en büyüğüdür. Bölge; eski Sovyetler Birliği ülkelerinin tamamını, Akdeniz bölgesi hariç Avrupa, Kuzey Anadolu, Kafkasya, Ural Dağları, Kamçatka, Kuzey Sahalin, Alaska'nın büyük bir kısmı ile Kanada'yı içerisine alır. Bölge florasında endemik[153] familya bulunmakta ancak endemik cinsler çok az sayıdadır. Bölgenin karakteristik unsurları, konifer (kozalaklı ağaçlar) ormanlar arasında çayırlar ve eski Sovyetler Birliği'nin Avrupa kısmı ve Sibirya'da geniş step alanları ve tundra bitki örtüsü ile nemli bataklıklardır.[154] Bu flora alemleri tasnif görüşüne göre; Sirkumboreal flora bölgesi, kendi içerisinde 15 flora alanına ayrılmaktadır. Tezimize konu coğrafi bölge olan Sibirya, bu flora alanlarından Arktik, Batı Sibirya, Orta Sibirya, Kuzeydoğu Sibirya ve Altay-Sayan flora alanları olmak üzere 5 flora alanını kapsamaktadır.[155]

Kılınç ve Kurtbay'a göre Arktik flora alanı, Avrupa, Asya ve Amerika kıtalarının Arktik Okyanusunu çevreleyen kuzey kısımları ile buradaki adaları içermektedir. Bu alanın temel özelliği bitki yaşamı için elverişsiz iklim ve yer şartlarının bulunduğu bir ortam olmasıdır. Arktik alanın karakteristik vejetasyonu (bitki örtüsü) tundradır. Tundra yılın büyük bir

[151] Erinç, S. (1977). *Vejetasyon coğrafyası.* İstanbul: İstanbul Üniversitesi Coğrafya Enstitüsü Yayınları Edebiyat Fakültesi Matbaası, 120-121.
[152] Erinç, S. (1977). *Vejetasyon coğrafyası.* İstanbul: İstanbul Üniversitesi Coğrafya Enstitüsü Yayınları Edebiyat Fakültesi Matbaası, 173-174.
[153] Endemik: sadece bir bölgede yetişen. Türk Dil Kurumu. (2005). *Türkçe sözlük* (genişletilmiş baskı). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 1520.
[154] Kılınç, M., Kutbay, G. (2007). *Bitki coğrafyası.* Ankara: Palme Yayıncılık, 127.
[155] Kılınç, M., Kutbay, G. (2007). *Bitki coğrafyası.* Ankara: Palme Yayıncılık, 126-141.

kısmında kar altında kalan ağaçsız bir sahadır. Genellikle çalı formunda söğüt (*Salix)* ve huş ağacı (*Betula)* türleri bulunur. Arktik alanda, fundagiller *(Ericaceae)* familyasından yaban mersini *(Vaccinium)* ve ayı üzümü *(Arctostaphylos)* çok yaygındır. Diğer yandan hasırotugiller *(Cyperaceae)* familyasından saz (Carex) ve fukarasaçı *(Eriophorum)* cinsinden otlar ile mus ve likenler hakim bitki topluluklarını oluşturmaktadır. Bunlarla birlikte çeşitli otsu bitkiler ve çalılar ile ağaççıklar da bulunmaktadır. Tundra sahasını kaplamış olan bütün bu bitkilere "tundra formasyonu" adı verilmektedir.[156] Sibirya tundralarında kayalık ve kumsal sahalarda zayıf bir bitki örtüsü bulunmaktadır. Likenli tundra denilen böyle sahalarda homojen karakterli liken formasyonları İzlanda likeni (*Cetraria*) ve ren geyiği likeni (*Cladonia*) türlerinden meydana gelmektedir. Sibirya tundralarında iklim ve yer şartları açısından daha uygun kesimlerinde mus ve likenlerden ziyade ot ve çayır formasyonları yer almaktadır. Otlar genellikle tepe yamaçlarında bulunmakta iken vadi tabanlarında parlak yeşil renkli çayırlar yer almaktadır. Bering denizi çevresinde yer alan tundralar, Sibirya ve Kanada tundralarının birbirine geçiş sahaları olarak görülmektedir.[157]

Batı Sibirya flora alanı, kuzeyde artktik flora alanı ile güneyde Kazakistan yarı çölleri arasında kalan alanı kapsamaktadır. Geniş bir sahayı kapsamasına rağmen endemik tür sayısı çok azdır. Bölgede geniş yapraklı türlerin bulunmaması bu flora alanı için karakteristik bir özelliktir. Sadece Tobolsk bölgesinde küçük yapraklı ıhlamur (*Tilia cordata*) ile çalı formunda yeşil kızılağaç (*Alnus viridis*) bulunmaktadır. Diğer yandan Avrupa ladini (Picea abies), Sibirya göknarı (*Abies sibirica*), Sibirya çamı (*Pinus sibirica)* ve Sibirya melezi *(Larix sibirica)* türlerinden oluşan tayga vejetasyonu bu flora alanının karakteristik özelliğidir.[158]

Altay-Sayan flora alanı, Salair Ridge, Kuznets Alatau, Altay dağları, Kuzeybatı Moğolistan, Khangai Platosu, Shoria Dağı, Münusink Havzası, doğu ve batı Sayan ile Selenge ve Chikoi nehirleri arasındaki alanları kapsamaktadır. Flora alanında 120 civarında endemik tür bulunmaktadır. Flora alanının baskın formasyonları; Sibirya melezi (*Larix sibirica)* ve Sibirya göknarı (*Abies sibirica*) topluluklarıdır. Yüksek dağlık alanlarda

[156] Kılınç, M., Kutbay, G. (2007). *Bitki coğrafyası.* Ankara: Palme Yayıncılık, 129.
[157] Kılınç, M., Kutbay, G. (2007). *Bitki coğrafyası.* Ankara: Palme Yayıncılık, 132.
[158] Kılınç, M., Kutbay, G. (2007). *Bitki coğrafyası.* Ankara: Palme Yayıncılık, 137-138.

bu formasyonlar yerini alpin[159] çayırlara bırakmaktadır. Kzunetsk Alatau'un birçok bölgesinde Sibirya ıhlamuru (*Tilia sibirica*) ormanların önemli bir parçası olup bu bölgeler "Ihlamur Adası" olarak adlandırılmaktadır.[160]

Orta Sibirya flora alanı, Kuzey Sibirya'nın büyük bir kısmını, Yenisey Irmağı'nın orta kısımlarını, Angara ve Lena Irmaklarının üst kısımları arasındaki alanı, Barguzin Irmağı'nın Verhoyansk'a kadar olan bölümünü ve Aldan Irmağı'nın doğu kıyılarını kaplamaktadır. Orta Sibirya flora alanında, Sibirya melezi (*Larix sibirica),* Sibirya çamı *(Pinus sibirica)* ve Sibirya göknarı (*Abies sibirica*) gibi Altay kökenli buzul sonrası odunsu türler yaygın olarak görülmektedir. Flora alanında, Dehurian melezi (*Larix gmelinii*) orman vejetasyonunda en yaygın olan türdür.[161]

Kuzeydoğu Sibirya flora alanı, Verhoyansk'ın güneybatı ve batısındaki tepelerden başlayarak Okthosk ve Bering Denizine (Kamçatka ve Arktik alan dışında) kadar olan geniş sahayı kaplamaktadır. Kuzeydoğu Sibirya flora alanı içerisinde çok sayıda endemik tür bulunmaktadır. Alanda, yüksek boylu melez (*Larix*) ormanları geniş yer kaplamaktadır. Yüksek bölgelerde dağlık tundra türleri bulunmaktadır.[162]

1.3. Bilimsel Tasniflerine Göre Karşılaştırmalı Bitki Adları

1.3.1. Tohumsuz Bitkiler (Çiçeksiz Bitkiler)

Tohumsuz bitkiler, eşeysiz ya da eşeyli olarak üreyen, eşeyli üremede zigot ve embriyonun etrafında yedek besin deposu olmayan, dolayısıyla tohum oluşturamayan bitkilerdir.[163] Likenler ve eğreltiler tohumsuz bitki sınıflandırmasına dahildir.

---

[159] Alpin: Dağların ağaç sınırının yukarısında kalan, devamlı yeşil çayırlarla kaplı, ekolojik bakımdan tundralara benzeyen bölge. Yüksek tundra. Karol, S., Suludere, Z., Ayvalı C. (2010) *Biyoloji terimleri sözlüğü.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 31.
[160] Kılınç, M., Kutbay, G. (2007). *Bitki coğrafyası.* Ankara: Palme Yayıncılık, 138.
[161] Kılınç, M., Kutbay, G. (2007). *Bitki coğrafyası.* Ankara: Palme Yayıncılık, 139.
[162] Kılınç, M., Kutbay, G. (2007). *Bitki coğrafyası.* Ankara: Palme Yayıncılık, 139.
[163] Karol, S., Suludere, Z., Ayvalı C. (2010) *Biyoloji terimleri sözlüğü.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 657.

1.3.1.1. Likenler

Liken, ortak bir yaşam süren mikroskobik bir su yosunu ile ipliksi bir mantarın birleşmesinden oluşmuş birleşik bir bitkidir.[164]

İzlanda ren geyiği yosunu[165] [ren geyiği likeni][166] Ren geyiği likeni çalımsı likenlerdendir. Kuzey yarım kürenin kuzey kesimlerinde kalınlığı 30 cm. kadar olan tundralar oluşturur. Bu liken likenin bakımımdan zengindir ve ren geyikleri için önemli bir besin maddesidir.[167]

ST. лабыкта (labıkta)[168]
Tuv.T. шулун (şulun), иви оъду (ivi o'du)[169]
[**Krş. Lat.** *Cladonia rangiferina*[170]*,* **Rus.** ягелъ (yagel)[171]*,* **Hak.T.** ах киик оды (ax kiik odı)[172]]

1.3.1.2. Eğreltiler

Eğreltileri on binden fazla türü olan eğrelti otlarını, kibrit otlarını, atkuyruklarını içine alan ve sadece üremelerindeki benzerlik bakımından aynı grupta bulunan bitkiler topluluğudur.[173]

atkuyruğu Equisetum türlerine verilen genel ad. Sulak çayırlar ve su kenarlarında yetişen rizomlu, çok yıllık ve otsu bitkilerdir.[174]
ST. боруу (boruu)[175]

---

[164] Çağbayır, Y. (2007). *Ötüken türkçe sözlük.* C.3. İstanbul: Ötüken Yayınları, , 2967.
[165] Gültek, V.(2004). *Rusça-türkçe sözlük.* Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları, 1952.
[166] Tanker, N., Koyuncu, M., Coşkun, M. (2007) *Farmasötik botanik*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eczacılık Fakültesi Yayınları, 83.
[167] Tanker, N., Koyuncu, M., Coşkun, M. (2007) *Farmasötik botanik*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eczacılık Fakültesi Yayınları, 83.
[168] Afanaseva,P.S., Haritonova, L.H. (Eds). (1968). *Russko-yakutskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 719.
[169] Monguşa, D. A. (Ed). (1980). *Russko-tuvinskiy slovar.* Moskva: İzdatel'stvo Russkiy Yazık, 658.
[170] Tanker, N., Koyuncu, M., Coşkun, M. (2007) *Farmasötik botanik*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eczacılık Fakültesi Yayınları, 83.
[171] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 317.
[172] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 317.
[173] Ayverdi, İ. (2010). *Misalli büyük türkçe sözlük.* İstanbul: Kubbealtı Yayınları, 327.
[174] Baytop, T. (2007). *Türkçe bitki adları sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 36.
[175] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 107.

Tuv.T. хывыт (hıvıt)[176]

[**Krş. Lat.** *Equisetum L.*[177]*,* **Rus.** хвощ (hvoşç)[178]*,* **Hak.T.** көл оды (köl odı)[179]]

baldırıkara [bağrıkara, karabaldır][180] Aspleniaceae familyasından, ıslak kayalık ve kuyu ağzı gibi yerlerde yetişen, yaprak ve loplarının sapları siyah renkte, acı bir tadı ve özel bir kokusu bulunan halk hekimliğinde göğüs yumuşatıcı şurup yapımında kullanılan çok yıllık otsu bir bitki.[181]

ST. таалдьыт (taalcıt)[182]

Tuv.T. чавана-чок (çavana-çok)[183]

[**Krş. Lat.** *Asplenium L.*[184], **Rus.** костенец (kostenets)[185]]

benekli eğrelti[186] Kayalıklarda yetişen dilimli basit yapraklı, yapraklarının arkasında toprak sarısı spor keseleri bulunan eğrelti otları.[187]

ST. арбах атах (arbax atax)[188]

Tuv.T. хөй-бут (höy-but)[189]

[**Krş. Lat.** *Polypodium L.* [190], **Rus.** многоножка (mnogonojka)[191]]

erkek eğrelti otu Ana yurdu Kuzey yarım kürenin ılıman bölgelerindeki ormanlar olan bitki, dikine rizomlu (kök saplı) ve genellikle kış mevsiminde yapraklarını dökmeyen çok yıllık otsu bir eğrelti türüdür.[192]

ST. баттах от (battax ot)[193]

---

[176] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 193.
[177] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Naucnıy Tsentra SO RAN, 107.
[178] Sokolova, N.,S., Pamfilova, T.,G., Pamfilova, G.,A. (1990). *Dikorastuşçie i kul'turnıe rasteniya v narodnoy meditsine.* Moskva, 62.
[179] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 317.
[180] Baytop, T. (2007). *Türkçe bitki adları sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 43.
[181] Çağbayır, Y. (2007). *Ötüken türkçe sözlük.* C.1. İstanbul: Ötüken Yayınları, , 450.
[182] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Naucnıy Tsentra SO RAN, 47.
[183] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 198.
[184] Schroeter,A., I. (1999). *Dictionary of plant names.* Koenigstein: Koeltz Scientific Books, 91.
[185] Schroeter,A., I. (1999). *Dictionary of Plant names.* Koenigstein: Koeltz Scientific Books, 91.
[186] Sarıbaş, M. (2010). *Bitki adları sözlüğü*. İstanbul: Cinius Yayınları, 99.
[187] Çağbayır, Y. (2007). *Ötüken türkçe sözlük.* C.1. İstanbul: Ötüken Yayınları, , 546.
[188] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Naucnıy Tsentra SO RAN, 63.
[189] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 189.
[190] Şmakov, A.,İ.(1999). *Oprdlitel' paporotnikov rossii.* Barnaul: İzdatel'stvo Altayskogo Gosudarstvennogo Üniversiteta, 30.
[191] Şmakov, A.,İ.(1999). *Oprdlitel' paporotnikov rossii.* Barnaul: İzdatel'stvo Altayskogo Gosudarstvennogo Üniversiteta, 30.
[192] Ebcioğlu, N., (2008). *Sevgili bahçem*. İstanbul: İnkılap Yayınevi, 167.

Tuv.T. кара-ай (kara-ay)[194]

[**Krş. Lat.** *Dryopteris Adans.*[195], **Rus.** щитовник (şçitovnik)[196]]

kartallı eğrelti otu Türkiye'nin kıyı bölgelerinde sık rastlanan, yaprak sapının enine kesiti mikroskop altında iki başlı bir kartalı andıran büyük yapraklı bir eğrelti türü.[197]

ST. орляк (orlyak)[198]

Tuv.T. орляк (orlyak)[199]

[**Krş. Lat.** *Pteridium (aquilinium) Gled.*[200], **Rus.** орляк (oplyak)[201]]

kibrit otu Otsu ve çiçeksiz bir bitkidir.[202] Atkuyruğu ve eğrelti otlarına yakın, dik veya sürüngen dallı, spor keseleri çok sık, tozları fişekçilikte parlayıcı, eczacılıkta da nemden koruyucu olarak kullanılan bir bitki.[203]

ST. плаун (plaun)[204]

Tuv.T. бөрү-холу (börü-holu)[205]

[**Krş. Lat.** *Lycopodium L.*[206], **Rus.** плаун (plaun)[207]]

sürüngen yosun[208] Boyu 10-25 cm. arasında değişebilen çok yıllık bir bitki.[209] Sürünücü gövdeli, kurak ortamlarda yetişen, yaz aylarında yeşil, 10-25 cm. boylanabilen epilitik (taşlar ve kayalar üzerinde yaşayan)[210] bir bitkidir. [211]

---

[193] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 112.
[194] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 240.
[195] Şişkina, B., K. (1963). *Botaniçeskiy atlas*. Leningrad: İzdatel'stvo Sel'skohozyaistvennoy Literaturı Jurnalov i Plakatov, 75.
[196] Şişkina, B., K. (1963). *Botaniçeskiy atlas*. Leningrad: İzdatel'stvo Sel'skohozyaistvennoy Literaturı Jurnalov i Plakatov, 108.
[197] Türk Dil Kurumu. (2005). *Türkçe sözlük.* Ankara: TDK, 1095.
[198] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 71.
[199] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 39.
[200] Şişkina, B., K. (1963). *Botaniçeskiy atlas*. Leningrad: İzdatel'stvo Sel'skohozyaistvennoy Literaturı Jurnalov i Plakatov, 76.
[201] Şişkina, B., K. (1963). *Botaniçeskiy atlas*. Leningrad: İzdatel'stvo Sel'skohozyaistvennoy Literaturı Jurnalov i Plakatov, 76.
[202] Baytop, T. (2007). *Türkçe bitki adları sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 177.
[203] Çağbayır, Y. (2007). *Ötüken türkçe sözlük.* C.3. İstanbul: Ötüken Yayınları, 2666.
[204] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 80.
[205] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 49.
[206] Şişkina, B., K. (1963). *Botaniçeskiy atlas*. Leningrad: İzdatel'stvo Sel'skohozyaistvennoy Literaturı Jurnalov i Plakatov, 72.
[207] Şişkina, B., K. (1963). *Botaniçeskiy atlas*. Leningrad: İzdatel'stvo Sel'skohozyaistvennoy Literaturı Jurnalov i Plakatov, 72.

ST. плаунок (plaunok)[212]

Tuv.T. торлаа-оъду (torlaa-o'du)[213]

[**Krş. Lat.** *Selaginella Spring*[214], **Rus.** плаунок (plaunok)[215], селагинелла (selaginella)[216]]

1.3.2. Tohumlu Bitkiler

Bitkilerde, döllenmeden sonra tohum taslaklarının gelişmesiyle meydana gelen yapıya tohum denir. Tohumlu bitkiler ise döllenmiş yumurta hücresinin gelişerek tohum meydana getirdiği bitkilerdir.[217]

1.3.2.1. Açık Tohumlu Bitkiler

Tohumları açıkta gelişen, kozalaklı bitkilerdir. [218]

ardıç (arduç, ardunç) Servigiller familyasından kış mevsiminde yapraklarını dökmeyen bir cins olan ardıçların, yeryüzünde geniş bir yayılışı vardır. Ardıçlar, Kuzey yarım kürede tundra sahasına kadar sokulan, dikey yönde dağların yüksek kesimlerinde orman sınırlarına kadar yükselir. Deniz seviyesi ile orman sınırı arasındaki alanlarda ağaç, ağaççık veya çalı formunda bulunan ardıçlar, ince uzunlamasına şeritler halinde çatlaklı ve lifli bir kabuğu, bazı türlerinin iğne, bazı türlerinin ise pul şeklinde yaprakları bulunur.[219]

ST. кытыан (kıtıan)[220]

---

[208] Sarıbaş, M. (2010). *Bitki adları sözlüğü*. İstanbul: Cinius Yayınları, 113.
[209] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 166.
[210]İnternet:http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS. 55f9340b59a514. 25124790 adresinden 11 Eylül 2015 tarihinde alınmıştır.
[211] İnternet: Xianchun, Z., Noteboom, H., Kato, M. (2013), Selagınellaceae. *Flora of China.* Vol, 2–3, http://flora.huh.harvard.edu/china/mss/volume02/Flora_of_China_Volume_2_3_Selaginellaceae.pdf adresinden 10 Eylül 2015 tarihinde alınmıştır.
[212] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Naucnıy Tsentra SO RAN, 81.
[213] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 166.
[214] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Naucnıy Tsentra SO RAN, 81.
[215] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Naucnıy Tsentra SO RAN, 81.
[216] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 166.
[217] Karol, S., Suludere, Z., Ayvalı C. (2010) *Biyoloji terimleri sözlüğü.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 657.
[218] Karol, S., Suludere, Z., Ayvalı C. (2010) *Biyoloji terimleri sözlüğü.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 4.
[219] Günal, N. (1997). *Türkiye'de başlıca ağaç türlerinin coğrafi yayılışları, ekolojik ve floristik özellikleri.* İstanbul: Çantay Kitabevi, 57-58.
[220] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Naucnıy Tsentra SO RAN, 63.

Tuv.T. артыш (artış)[221]

[**Krş. Lat.** *Juniperus communis L.*[222], **Rus.** можжевелъник (mojjevel'nik)[223], **Hak.T.** арчын (arçın)[224], **Alt.T.** арчын (arçın)[225]]

çam Çamgiller familyasının bir cinsini oluşturan çam, yeryüzünde iğne yapraklı cinsler içinde en geniş yayılışa ve en çok tür çeşitliliğine sahip olanıdır. İğne yapraklı, her dem yeşil ağaç veya ağaççık görünümündeki türlerden oluşan çamlar çoğunlukla kalın, pürüzlü ve çatlaklı bir gövde kabuğuna sahiptir. Genellikle kuvvetli bir kök sistemine sahip olan çamların reçineli odunları çeşitli alanlarda kullanılır.[226]

ST. бэс (bes)[227]

Tuv.T. хады (hadı)[228]

[**Krş. Lat.** *Pinus L.*[229], **Rus.** сосна (sosna)[230], **Hak.T.** харағай (xarağay), **Kaç.** хараказы (xaraxazı)[231], **Alt.T.** карагай (karagay)[232]]

köknar [boz ağaç, verdinar (Bolu)] Çamgillerden, yüksek bölgelerde yetişen, iğne yaprakları kısa, yassı olan, reçineli ve kozalaklı bir orman ağacıdır.[233]

ST. ыылаах (ıılaax)[234]

Tuv.T. чойган (çoygan)[235]

[**Krş. Lat.** *Abies mill*[236]*,* **Rus.** пихта (pihta)[237]*,* **Hak.T.** сыбы (sıbı)[238], **Kız.** пайлаң (paylañ)[239] **Alt.T.** йойгон (coygon)[240]]

---

[221] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 32.
[222] Aşmarina, L.,F. (2009). *Yadovitıe i vrednıe rasteniya sibiri*. Novisibirsk: Sibirsoe Otdelenie Rossel' Hozaka Demin, 118.
[223] Aşmarina, L.,F. (2009). *Yadovitıe i vrednıe rasteniya sibiri*. Novisibirsk: Sibirsoe Otdelenie Rossel' Hozaka Demin, 118.
[224] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 80.
[225] Baskakov, N.A. (Ed). (1964). *Russko-altayskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 301.
[226] Günal, N. (1997). *Türkiye'de başlıca ağaç türlerinin coğrafi yayılışları, ekolojik ve floristik özellikleri.* İstanbul: Çantay Kitabevi, 7.
[227] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 97.
[228] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 174.
[229] Trizna, A.,A. (1992). *Rasteniya jizn' i zdorov'e.* Tula: Tula Priokskoe Knijnoe İzdatel'stvo, 110.
[230] Trizna, A.,A. (1992). *Rasteniya jizn' i zdorov'e.* Tula: Tula Priokskoe Knijnoe İzdatel'stvo, 110.
[231] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 807.
[232] Baskakov, N.A. (Ed). (1964). *Russko-altayskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 719.
[233] Türk Dil Kurumu. (2005). *Türkçe sözlük.* Ankara: TDK, 1229.
[234] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 80.
[235] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 211.
[236] Şişkina, B., K. (1963). *Botaniçeskiy atlas*. Leningrad: İzdatel'stvo Sel'skohozyaistvennoy Literaturı Jurnalov i Plakatov, 78.

ladin Çamgillerden Kuzey yarım kürede, soğuk ve nemli iklim sahalarının karekteristik ağaç türü olan ladin, sivri tepeli, dolgun ve düzgün gövdeli, 40-60 m. boylanabilen ve 1,5-2 m. çap yapabilen, piramit görünümlü, toprağa kadar dallanan sık dallı bir ağaçdır.[241]

ST. харыя (xarıya)[242]

Tuv.T. Bu bitki adı soğuk ve nemli iklim sahalarının karakteristik ağaç türü olmasına rağmen birebir Latince karşılığına eldeki kaynaklarda ulaşılamamıştır.

[**Krş. Lat.** *Picea L.*[243], **Rus.** ель (el')[244], **Hak.T.** тиген (tigen)[245]]

servi [selvi][246] Servigillller (Cupressaceae) familyasından Akdeniz bölgesinde çok yetişen, kışın yapraklarını dökmeyen, 25 m. boyunda, ince, uzun, piramit biçiminde çok koyu yeşil yapraklı bir ağaç, andız.[247] Odunu çok sert, dayanıklı ve hoş kokulu olan servi ağaçlarından Anadolu'da halk arasında "güve girmez" adı verilen sandıklar yapılmaktadır.[248]

ST. кипарис (kiparis)[249]

Tuv.T. кипарис (kiparis)[250]

[**Krş. Lat.** *Cupressus sempenvirens*[251], **Rus.** кипарис (kiparis)[252], **Hak.T.** кипарис (kiparis)[253] **Alt.T.** кипарис (kiparis)[254]]

---

[237] Şişkina, B., K. (1963). *Botaniçeskiy atlas*. Leningrad: İzdatel'stvo Sel'skohozyaistvennoy Literaturı Jurnalov i Plakatov, 78.
[238] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 538.
[239] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 340.
[240] Baskakov, N.A. (Ed). (1964). *Russko-altayskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 488.
[241] Günal, N. (1997). *Türkiye'de başlıca ağaç türlerinin coğrafi yayılışları, ekolojik ve floristik özellikleri.* İstanbul: Çantay Kitabevi, 53.
[242] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 30.
[243] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 30.
[244] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 30.
[245] Çankova, D.İ. (Ed). (1961). *Russko-hakasskiy slovar*. Moskva: Gosudarstvennoe İzdatelstvo İnostrannıh i Natsionalnıh Slovarey, 207.
[246] Türk Dil Kurumu. (2005). *Türkçe sözlük.* Ankara: TDK, 1726.
[247] Türk Dil Kurumu. (2005). *Türkçe sözlük.* Ankara: TDK, 1738.
[248] Günal, N. (1997). *Türkiye'de başlıca ağaç türlerinin coğrafi yayılışları, ekolojik ve floristik özellikleri.* İstanbul: Çantay Kitabevi, 75.
[249] Afanaseva,P.S., Haritonova, L.H. (Eds). (1968). *Russko-yakutskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 225.
[250] Monguşa, D. A. (Ed). (1980). *Russko-tuvinskiy slovar.* Moskva: İzdatel'stvo Russkiy Yazık, 211.
[251] Türk Dil Kurumu. (2005). *Türkçe sözlük.* Ankara: TDK, 1738.
[252] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 322.
[253] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 167.
[254] Baskakov, N.A. (Ed). (1964). *Russko-altayskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 243.

Sibirya melezi[255] Boyu 40 m.'ye kadar ulaşabilen, gövdesi düz, kalın, gövdesinden tepesine doğru incelerek uzayan, kabuğu kahverengi, iğne yapraklı bir ağaçtır.[256]

ST. тиит (tiit)[257]

Tuv.T. дыт (dıt)[258]

[**Krş. Lat.** *Larix sibirica* [259], **Rus.** лиственница (listvennitsa)[260], **Hak.T.** тыт (tıt)[261], **Alt.T.** тыт (tıt)[262]].

1.3.2.2. Kapalı Tohumlu Bitkiler (Çiçekli Bitkiler)

Kapalı Tohumlu Bitkiler, tohumlar olgunlaşıncaya kadar meyve karpelleri tarafından korunan, olgunlaştıktan sonra karpelleri açılarak tohumlara serbest hale geçebilen bitkilerdir.[263]

1.3.2.2.1. Tek Çenekli Bitkiler

Sadece bir kotiledonu (tohumlu bitkilerin tohumunda bulunan ilk yaprak ya da yapraklar) olan embriyo ya da bu türlü bitkilerdir.[264]

akçöpleme [akotçuk, beyaz boynuz otu, beyaz çöpleme, çöpleme, çöplemecik, dokuz başlı, dokuz tepeli, harbak, kar çiçeği, kunduz kökü, marulcuk, papaz otu, suut kökü, yaban pazısı][265] 100 cm. kadar bir yüksekliğe erişebilen, kazık köklü, yeşilimsi beyaz çiçekli, çok yıllık ve otsu bir bitki.[266]

---

[255] Sarıbaş, M. (2010). *Bitki adları sözlüğü*. İstanbul: Cinius Yayınları, 75.
[256] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 68.
[257] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 57.
[258] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 68.
[259] Hanminçun, B.,M.(1980). *Flora vostoçnogo tannu-ola (yujnaya tuva).* Novosibirsk: İzdatel'stvo Nauka Sibirskoe Otdelenie, 97.
[260] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 57.
[261] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 708.
[262] Baskakov, N.A. (Ed). (1964). *Russko-altayskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 278.
[263] Karol, S., Suludere, Z., Ayvalı C. (2010) *Biyoloji terimleri sözlüğü.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 328.
[264] Karol, S., Suludere, Z., Ayvalı C. (2010) *Biyoloji terimleri sözlüğü.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 643.
[265] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 165.
[266] Baytop, T. (2007). *Türkçe bitki adları sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 26.

ST. кэҕэ кулгааҕа (keğe kulgaağa)[267]

Tuv.T. алаңгыыш (alañgıış)[268]

[**Krş. Lat.** *Veratrum L.*[269], **Rus.** чемерица (çemeritsa)[270] **Hak.T.** калчук (kalçuk), халчуп (xalçup)[271]]

arpa[272] Buğdaygillerden taneleri ekmek ve bira yapımında ve çoğunlukla hayvan yemi olarak kullanılan, buğdaya göre daha erken gelişen ve olgunlaşan kılçıklı bir tahıl türü.[273]

ST. дьэһимиэн (cehimien)[274]

Tuv.T. арбай (arbay)[275]

[**Krş. Lat.** *Hordeum* L.[276], **Rus.** ячмень (yaçmen)[277]]

ayrık otu Buğdaygillerden yurdumuzda yirmi kadar türü bulanan, çok hızlı gelişerek yayılan, kökleri halk hekimliğinde idrar söktürücü olarak kullanılan tarıma zararlı bitki.[278]

ST. ача (aça)[279]

Tuv.T. өлең (öleñ)[280]

[**Krş. Lat.** *Agropyrum L.*[281], **Rus.** пырей (pırey)[282], **Hak.T.** хый от (xıy ot)[283], чурт оды (çurt odı)[284], **Alt.T.** ак өлөң (ak ölöñ)[285]]

---

[267] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 165.
[268] Monguşa, D. A. (Ed). (1980). *Russko-tuvinskiy slovar.* Moskva: İzdatel'stvo Russkiy Yazık, 638.
[269] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 108.
[270] Yakubov V.,V. (2007). *Rasteniya kamçatki*. Moskva, 74.
[271] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 165.
[272] Gültek, V.(2004). *Rusça-türkçe sözlük.* Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları, 1958.
[273] Çağbayır, Y. (2007). *Ötüken türkçe sözlük.* C.1. İstanbul: Ötüken Yayınları, 297.
[274] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 115.
[275] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 32.
[276] Krasnoborov, İ., M. (2012). *Opredelitel' rasteniy respubliki altay*. Novosibirsk: İzdatel'stvo SO RAN, 558.
[277] Krasnoborov, İ., M. (2012). *Opredelitel' rasteniy respubliki altay*. Novosibirsk: İzdatel'stvo SO RAN, 558.
[278] Çağbayır, Y. (2007). *Ötüken türkçe sözlük.* C.1. İstanbul: Ötüken Yayınları, 383.
[279] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 87.
[280] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 127.
[281] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 87.
[282] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 87.
[283] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 883.
[284] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 1005.
[285] Baskakov, N.A. (Ed). (1964). *Russko-altayskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 618.

bambu Buğdaygillerden (Gramineae) sıcak ülkelerde yetişen, 25 m kadar boylanabilen, kabarık düğümlü gövdesi mobilya, merdiven, baston gibi eşya yapımında kullanılan, yirmi beş kadar türü bulunan kamış bitkiler.[286]

ST. бамбук (bambuk)[287]

Tuv.T. бамбук (bambuk)[288]

[**Krş. Lat.** *Bambusa balcooa*[289]*,* **Rus.** бамбук (bambuk)[290]*,* **Hak.T.** бамбук (bambuk)[291] **Alt.T.** бамбук (bambuk)[292]]

başak salebi[293] Salepgiller familyasından, 10-25 cm boylanabilen, küçük koni şekilli leylak ve çiçek dipleri pembe üst kısımları lila ve mor renklerde, genellikle Haziran ve Ağustos aylarında üç parçalı çiçekler açan otsu bir bitkidir.[294]

ST. кокушник (kokuşnik)[295]

Tuv.T. ымыраазыг коңду (ımıraazıg koñdu)[296]

[**Krş. Lat.** *Gymnadenia* [297], **Rus.** кокушник (kokuşnik)[298]]

bataklık keteni[299] [çiçekli hasır otu[300], pamuk otu[301]] Papirusgiller familyasından kökeni bilinmeyen ancak Avrupa, Güney Amerika ve Kuzey Amerika'da sıkça görülen sulak yerleri ve asitli toprakları seven çok yıllık her dem yeşil rizomlu (kök saplı) 30-75 cm kadar boylanabilen bitkilerdir.

---

[286] Çağbayır, Y. (2007). *Ötüken türkçe sözlük.* C.1. İstanbul: Ötüken Yayınları, , 458.
[287] Afanaseva,P.S., Haritonova, L.H. (Eds). (1968). *Russko-yakutskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 27.
[288] Monguşa, D. A. (Ed). (1980). *Russko-tuvinskiy slovar.* Moskva: İzdatel'stvo Russkiy Yazık, 36.
[289] Karol, S., Suludere, Z., Ayvalı C.(2010). *Biyoloji terimleri sözlüğü.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 75.
[290] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 32.
[291] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 94.
[292] Baskakov, N.A. (Ed). (1964). *Russko-altayskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 18.
[293] Sevgi O., Akkemik Ü. (2014). "Türkiye bitkileri listesi (damarlı bitkiler)" adlı eserin bilgi kaynağı ve terim yaklaşımı üzerine bir değerlendirme. *Avrasya Terim Dergisi,* 2(1), 61.
[294] İnternet: Castillo, K., Robinson, L., Orchid Observers Identification Guide https://static.zooniverse. org/ www.orchidobservers.org/resources/OrchidObservers_IDGuide_v2.pdf , 12-13. adresinden 28 Haziran 2015 tarihinde alınmıştır.
[295] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 46.
[296] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 231.
[297] Annenkov', N.,İ. (1878). *Botaniçeskiy slovar'*. Sankt Peterburg': Akademia Hayk, 161.
[298] Annenkov', N.,İ. (1878). *Botaniçeskiy slovar'*. Sankt Peterburg': Akademia Hayk, 161.
[299] Türk Dil Kurumu. (2005). *Türkçe sözlük.* Ankara: TDK, 223.
[300] Baytop, T. (2007). *Türkçe bitki adları sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 130.
[301] Türk Dil Kurumu. (2005). *Türkçe sözlük.* Ankara: TDK, 1566.

ST. күөл aha (küöl aha)[302]

Tuv.T. шончалай (şonçalay)[303]

[**Krş. Lat.** *Eriophorum L.*[304], **Rus.** сусак (susak)[305]]

buğday Buğdaygiller familyasından, çiçeklenmesi başak şeklinde, tohumları kullanılan, ülkemizde geniş bir alanda kültürü yapılan, bir yıllık otsu bitkilerdir.[306]

ST. сэлиэһинэй (seliehiney)[307]

Tuv.T. кызыл-тас (kızıl-tas), ак-тараа (ak-taraa)[308]

[**Krş. Lat.** *Triticum aestivum*[309], **Rus.** пшеница (pşenitsa)[310], **Hak.T.** пуғдай (puğday)[311] **Kaç.** пуйдай (puyday)[312]; **Alt.T.** буудай (buuday)[313]]

çavdar Boyu 2 m kadar ulaşabilen tek yıllık bitki, fakir toprakları sever. Diğer tahıl türlerine göre daha çabuk olgunlaşan çavdar, soğuğa ve asitli toprağa diğer tahıl türlerine göre daha dayanıklıdır. Çavdar sapları yuvarlak, yapraklar otsu ve erguvanımsı yeşil renkte, başakları büyük ve kılçıklıdır. Çavdar taneleri iki sıralı olarak karşılıklı dizilidir.[314]

ST. оруос (oruos)[315]

Tuv.T көк-тараа (kök-taraa)[316]

[**Krş. Lat.** *Secale cereale L.*[317], **Rus.** рожъ (roj')[318], **Hak.T.** арыс (arıs)[319], **Alt.T.** арыш (arış), јадаган (cadagan)[320]]

---

[302] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 214.
[303] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 214.
[304] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 99.
[305] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 99.
[306] Karol, S., Suludere, Z., Ayvalı C.(2010). *Biyoloji terimleri sözlüğü.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 109.
[307] Afanaseva,P.S., Haritonova, L.H. (Eds). (1968). *Russko-yakutskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 516.
[308] Monguşa, D. A. (Ed). (1980). *Russko-tuvinskiy slovar.* Moskva: İzdatel'stvo Russkiy Yazık, 474.
[309] Karol, S., Suludere, Z., Ayvalı C.(2010). *Biyoloji terimleri sözlüğü.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 109.
[310] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1999). *Büyük türkçe-rusça sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 132.
[311] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 395.
[312] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 397.
[313] Baskakov, N.A. (Ed). (1964). *Russko-altayskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 617.
[314] Mete, O. (2009). *Kabalcı şifalı bitkiler ansiklopedisi*. İstanbul: Kabalcı Yayınevi, 272.
[315] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 91.
[316] Monguşa, D. A. (Ed). (1980). *Russko-tuvinskiy slovar.* Moskva: İzdatel'stvo Russkiy Yazık, 511.
[317] Mete, O. (2009). *Kabalcı şifalı bitkiler ansiklopedisi*. İstanbul: Kabalcı Yayınevi, 272.

çiriş [cavur soğanı, dağpırasası, dağyarpuzu, kokaz, korman, samardala, kokaz, yabani pırasa][321] 100 cm kadar yükselebilen, yumrulu, çok yıllık, beyaz çiçekli ve otsu bir bitkidir.[322]

ST. хонуу лууга (xonuu luuga)[323]

Tuv.T. борбаккулча (borbakkulça), инек-кулча (inek-kulça), кулча (kulça), тайга согуназы (tayga sogunazı)[324]

[**Krş. Lat.** *Allium vineale L.,* **Rus.** лук виноградный (luk vinogradnıy)*,* **Hak.T.** көбірген (köbĭrgen), **Alt.T.** көбүген (köbügen), мангыр (mañgır), маңыр (mañır)][325]

darı Buğdaygillerden tohumları yerine göre buğday gibi besin olarak kullanılan, kuraklığa dayanıklı bir kültür bitkisi.[326]

ST. просо (proso)[327]

Tuv.T. чиңге-тараа (çiñge-taraa), хоо-тараа (hoo-taraa)[328]

[**Krş. Lat.** *Panicum L.*[329], **Rus.** просо (proso)[330], **Hak.T.** проса (prosa)[331], **Alt.T.** тараан (taraan)[332]]

domuz ayrığı [Köpekdişi ayrığı][333] Buğdaygiller familyasından, dik gelişen bitki, hem rizomlu (kök saplı) hem stolonlu (sürünücü gövde) bir yapıdadır. Bitki 3 cm kadar

---

[318] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 91.
[319] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 81.
[320] Baskakov, N.A. (Ed). (1964). *Russko-altayskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 667.
[321] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 16.
[322] Baytop, T. (2007). *Türkçe bitki adları sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 74.
[323] Afanaseva,P.S., Haritonova, L.H. (Eds). (1968). *Russko-yakutskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 696.
[324] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 13.
[325] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 16.
[326] Çağbayır, Y. (2007). *Ötüken türkçe sözlük.* C.1. İstanbul: Ötüken Yayınları, 1108.
[327] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 85.
[328] Monguşa, D. A. (Ed). (1980). *Russko-tuvinskiy slovar.* Moskva: İzdatel'stvo Russkiy Yazık, 467.
[329] Krasnoborov, İ., M. (2012). *Opredelitel' rasteniy respubliki altay*. Novosibirsk: İzdatel'stvo SO RAN, 589.
[330] Yuliya, Ş. (2007). *Rasteniya polnaya entsiklopediya*. Moskva: Eksmo, 238.
[331] Çankova, D.İ. (Ed). (1961). *Russko-hakasskiy slovar*. Moskva: Gosudarstvennoe İzdatelstvo İnostrannıh i Natsionalnıh Slovarey, 705.
[332] Baskakov, N.A. (Ed). (1964). *Russko-altayskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 606.
[333] İnternet: http://ulusalmera-tagem.gov.tr/turGoster.asp?id=Cynodon%20dactylon adresinden 03 Temmuz 2015 tarihinde alınmıştır.

boylanabilir. Yaşama alanları taşlık bayırlar, deniz kenarındaki kumullar, kıraç meralar, kuru nadas alanları, kullanılmayan boş alanlar ve yol kenarlarıdır.[334]

ST. сулус от (sulus ot)[335]

Tuv.T. шык курту (şık kurtu), адыр-кудурук (adır-kuduruk)[336]

[**Krş. Lat.** *Cynodon dactylon*[337], **Rus.** мокрица (mokritsa)[338], **Hak.T.** сосха оды (sosxa odı)[339]].

eğir otu [hazanbel, yel otu, Azak eğiri, eğil[340], arı otu, Hint kamışı, karun otu, kokulu saz, menekşekökü, yel otu[341]] Çok yıllık, otsu ve rizomlu bir su bitkisidir.[342] Karın ağrısına karşı kullanılan bir çeşit köktür.[343] Yılanyastığıgiller familyasından olan eğir otu, sulak alanları seven göl, havuz ya da bataklıklarını seven 60-120 cm kadar boylanabilen rizomlu (kök saplı) çok yıllık otsu bir bitkidir.[344]

ST. манчаары (mançaarı)[345], сытыган манчаары (sıtıgan mançaarı)[346]

Tuv.T. ээр (eer)[347]

[**Krş. Lat.** *Acorus calamus L.*[348], **Rus.** аир (air)[349]]

güngüzeli[350] Zambakgiller familyasından anayurdu Asya ana karasının doğu bölgeri olan çok yıllık otsu bitkilerdir. Dilimizde güngüzeli olarak adlandırılan bitkilere bu adı, sabah açan çiçeklerinin akşam solan ve sadece bir günlük ömrü olan gösterişli ve güzel iri çiçeklerinden dolayı verilmiştir.[351]

---

[334] İnternet: http://ulusalmera-tagem.gov.tr/turGoster.asp?id=Cynodon%20dactylon adresinden 03 Temmuz 2015 tarihinde alınmıştır.
[335] Yakovleva, A.,N., Mohova, M.,E., Timofeeva, T.,T. (2009). *Aar ayılğa emtiir küühe.* Cokuuskay, 61.
[336] Monguşa, D. A. (Ed). (1980). *Russko-tuvinskiy slovar.* Moskva: İzdatel'stvo Russkiy Yazık, 258.
[337] Baytop, T. (2007). *Türkçe bitki adları sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 93.
[338] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 317.
[339] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 317.
[340] Baytop, T. (2007). *Türkçe bitki adları sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 98.
[341] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 9.
[342] Baytop, T. (2007). *Türkçe bitki adları sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 98.
[343] Tietze, A. (2002). *Tarihi ve etimolojik türkiye türkçesi lugatı.* C.I. İstanbul: Simurg Kitapçılık, 695.
[344] Ebcioğlu, N. (2008). *Su bitkileri*. İstanbul: İnkılap Yayınevi, 43
[345] Tolmaçev, A.,İ. (1974). *Opredelitel' vısşihrasteniy yakutii.* Novosibirsk: İzdatel'stvo Nauka Sibirskoe Otdelenie, 143.
[346] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 9.
[347] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 244.
[348] Tolmaçev, A.,İ. (1974). *Opredelitel' vısşihrasteniy yakutii.* Novosibirsk: İzdatel'stvo Nauka Sibirskoe Otdelenie, 143.
[349] Tolmaçev, A.,İ. (1974). *Opredelitel' vısşihrasteniy yakutii.* Novosibirsk: İzdatel'stvo Nauka Sibirskoe Otdelenie, 143.
[350] Sarıbaş, M. (2010). *Bitki adları sözlüğü*. İstanbul: Cinius Yayınları, 175.
[351] Ebcioğlu, N. (2008). *Su bitkileri*. İstanbul: İnkılap Yayınevi, 68.

ST. араҕас тыргыы (arağas tırgıı)[352]

Tuv.T. сарыг лилия (sarıg liliya), колду-хоо (koldu-hoo)[353]

[**Krş. Lat.** *Hemerocallis flava L.*[354], **Rus.** красоднев желтый (krasodnev jeltıy)[355]]

hanımpabucu [hanım pabuç otu, hanım terliği, makosen çiçeği, venüsçarığı, zühre çarığı][356] Sâlepgillerden, esmer kırmızımtırak renkli, güzel çiçekleri çarığa benzeyen, dağlık yerlerde yetişen veya limonluklarda süs bitkisi olarak yetiştirilen bitki.[357]

ST. түүппүлэ от (tüüppüle ot)[358]

Tuv.T. Bu bitkinin Tuva yetiştiğine dair bir bilgiye ulaşılamamıştır.

[**Krş. Lat.** *Cypripedium calceolus L.*, **Rus.** кукушкин башмачок (kukuşkin başmaçok), **Hak.T.** кööктің ӧдігі (kööktĭñ ödĭgĭ), **Alt.T.** койдың тажагы (koydıñ tajagı), күүктиң башмагы (küüktiñ başmagı), күүктиң таманы (küüktiñ tamanı)][359]

hasır otu [ak saz, gofalık, gova, kiliz, kofa, kofalık, koğa, kova, kovalık, puf sazı, semerci sazı, semer otu, sukamışı, zembil otu] Typha türlerine verilen genel ad. Çok yıllık, durgun su ve bataklıklarda yetişen, otsu bitkiler.[360]

ST. өрүү (örüü)[361], куба аһылыга (kuba ahılıga)[362]

Tuv.T. рогоз (rogoz)[363]

[**Krş. Lat.** *Typha L.*[364], **Rus.** рогоз (rogoz)[365]]

---

[352] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 49.
[353] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 139.
[354] Şişkina, B., K. (1963). *Botaniçeskiy atlas*. Leningrad: İzdatel'stvo Sel'skohozyaistvennoy Literaturı Jurnalov i Plakatov, 279.
[355] Şişkina, B., K. (1963). *Botaniçeskiy atlas*. Leningrad: İzdatel'stvo Sel'skohozyaistvennoy Literaturı Jurnalov i Plakatov, 279.
[356] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 63.
[357] Ayverdi, İ. (2010). *Misalli büyük türkçe sözlük.* İstanbul: Kubbealtı Yayınları, 1315.
[358] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 63.
[359] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 63.
[360] Baytop, T. (2007). *Türkçe bitki adları sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 130.
[361] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 90.
[362] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 163.
[363] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 135.
[364] Kupriyanov, A., N., Manakov, A.,Yu. (2007). *Puteşestvie s rasteniyami po gornoyşorii*. Kemerova: İrbis, 73.
[365] Kupriyanov, A., N., Manakov, A.,Yu. (2007). *Puteşestvie s rasteniyami po gornoyşorii*. Kemerova: İrbis, 73.

inci çiçeği [müge] Zambakgiller familyasından temren biçimindeki yaprakların arasındaki ince bir sap üzerinde çan biçiminde beyaz çiçekler açan, sürüngen kök saplı, çok yıllık otsu bir süs bitkisi.[366]

ST. ландыш (landış)[367]

Tuv.T. ландыш (landış)[368]

[**Krş. Lat.** *Convallaria majalis*[369], **Rus.** ландыш (landış)[370], **Hak.T.** ландыш (landış)[371] **Alt.T.** ландыш (landış)[372]]

kamış Kamış**,** 3 m kadar yükselebilen, otsu, çok yıllık, göl, dere ve bataklık kenarlarında yetişen bir bitkidir.[373]

ST. хомус (xomus)[374]

Tuv.T. хыыргыыш (hıırgıış)[375], кулузун (kuluzun)[376]

[**Krş. Lat.** *Phragmites Adans.*[377], **Rus.** тростник (trostnik), камыш (kamış)[378], **Hak.T.** тростник (trostnik)[379], **Alt.T.** кулузын (kulızın)[380], камыш (kamış)[381]]

kardelen Nergisgiller familyasından ana yurdu Avrupa'nın doğusu ile Kafkasya bölgeleri olan dayanıklı ve soğanlı bitki 8-23 cm boyalanabilir ve çevresine 10 cm kadar yayılabilir. Bitkinin kökünden uzayan şerit şeklinde yeşil yaprakları ile bu yapraklar arasından çıkan uzayan sapın ucunda yere doğru sarkan sonbahar mevsiminden ilkbahara kadar karlı havalarda dahi açan çan biçimli beyaz renkte çiçekleri vardır.[382]

---

[366] Çağbayır, Y. (2007). *Ötüken türkçe sözlük.* C.4. İstanbul: Ötüken Yayınları, 3355.
[367] Afanaseva,P.S., Haritonova, L.H. (Eds). (1968). *Russko-yakutskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 254.
[368] Monguşa, D. A. (Ed). (1980). *Russko-tuvinskiy slovar.* Moskva: İzdatel'stvo Russkiy Yazık, 235.
[369] Baytop, T. (1984). *Türkiye'de bitkiler ile tedavi*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları, 261.
[370] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 362.
[371] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 223.
[372] Baskakov, N.A. (Ed). (1964). *Russko-altayskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 273.
[373] Baytop, T. (2007). *Türkçe bitki adları sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 150.
[374] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 104.
[375] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 197.
[376] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 45.
[377] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 104.
[378] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1999). *Büyük türkçe-rusça sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 504.
[379] Çankova, D.İ. (Ed). (1961). *Russko-hakasskiy slovar*. Moskva: Gosudarstvennoe İzdatelstvo İnostrannıh i Natsionalnıh Slovarey, 862.
[380] Baskakov, N.A. (Ed). (1964). *Russko-altayskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 767.
[381] Baskakov, N.A. (Ed). (1964). *Russko-altayskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 237.
[382] Ebcioğlu, N., (2008). *Sevgili bahçem*. İstanbul: İnkılap Yayınevi, 71.

ST. подснежник (podsnejnik)[383]

Tuv.T. хек-даван (hek-davan)[384]

[**Krş. Lat.** *Galanthus nivalis L.*[385], **Rus.** подснежник (podsnejnik)[386], **Hak.T. Kaç.** хой порчозы (хоу porçozı)[387], **Sag.** порчаа (porçaa)[388], **Alt.T.** көк таман (kök taman)[389], кой чечек (koy çeçek)[390]]

kum çavdarı Deniz kenarındaki kumluklarda yetişen otsu bir bitkidir.[391]

ST. куоластык (kuolastık)[392]

Tuv.T. колосняк (kolosnyak)[393]

[**Krş. Lat.** *Leymus Hochst.*[394], **Rus.** колосняк (kolosnyak)[395]]

kurbağa kaşığı[396] [çobandüdüğü, denizmumyası, kazayağı, su sinir otu][397] Maydanozgiller familyasından su kenarlarını seven yüzücü bir ottur. Bitki 80 cm kadar boylanabilir, dalların iki kenarında eşit olarak dağılmış ucu sivrimsi, ortaları tombul, tüysüz yaprakları bulunur. Bitkinin beyaz renkte açan, şemsiye biçiminde kümelenmiş çiçekleri vardır.[398]

ST. оодул (oodul)[399]

Tuv.T. частуха (çastuha)[400]

---

[383] Afanaseva,P.S., Haritonova, L.H. (Eds). (1968). *Russko-yakutskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 441.
[384] Monguşa, D. A. (Ed). (1980). *Russko-tuvinskiy slovar.* Moskva: İzdatel'stvo Russkiy Yazık, 405.
[385] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 78.
[386] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 642.
[387] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 383.
[388] Çankova, D.İ. (Ed). (1961). *Russko-hakasskiy slovar*. Moskva: Gosudarstvennoe İzdatelstvo İnostrannıh i Natsionalnıh Slovarey, 613.
[389] Baskakov, N.A. (Ed). (1964). *Russko-altayskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 517.
[390] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 78.
[391] Baytop, T. (2007). *Türkçe bitki adları sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 187.
[392] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 46.
[393] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 95.
[394] Krasnoborov, İ., M. (2012). *Opredelitel' rasteniy respubliki altay*. Novosibirsk: İzdatel'stvo SO RAN, 556.
[395] Krasnoborov, İ., M. (2012). *Opredelitel' rasteniy respubliki altay*. Novosibirsk: İzdatel'stvo SO RAN, 556.
[396] Sarıbaş, M. (2010). *Bitki adları sözlüğü*. İstanbul: Cinius Yayınları, 15.
[397] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 13.
[398] Somer, S., Örs, A., Kut, T., İnaltong, T. (2003). *Yurdumun yenilebilir otları.* İstanbul: Mutfak Dostları Derneği Yayınları, 170.
[399] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 108.
[400] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 204.

[**Krş. Lat.** *Alisma plantago-aquatica L.*[401], **Rus.** частуха (çastuxa)[402]]

lale Zambakgiller familyasından, yaprakları uzun ve sivri, çiçekleri kadeh biçiminde, türlü renkte bir süs bitkisi.[403]
ST. тюльпан (tyul'pan)[404]
Tuv.T. тюльпан (tyul'pan)[405]
[**Krş. Lat.** *Tulipa gesneriana*[406], **Rus.** тюльпан (tyul'pan)[407], **Hak.T.** тюльпан (tyul'pan)[408] **Alt.T.** тюльпан (tyul'pan)[409]]

mısır Buğdaygillerden gövdesi boğumlu ve kalın, yaprakları şerit biçiminde, boyu yaklaşık 2 m olabilen, erkek çiçekleri tepede salkım durumunda, dişi çiçekleri yaprakla gövde arasında koçan biçiminde olan bir kültür bitkisi.[410]
ST. кукуруза (kukuruza)[411]
Tuv.T. кукуруза (kukuruza)[412]
[**Krş. Lat.** Zea mays[413], **Rus.** кукуруза (kukuruza)[414], маис (mais)[415], **Hak.T.** кукуруза (kukuruza)[416], **Alt.T.** кукуруза (kukuruza)[417]]

muz Muzgiller (Musaceae) familyasından, tropik ve subtropik bölgelerde doğal olarak yetişen, tabanda dişi, ortada er dişi ve uçta erkek çiçekleri bulunan bakka tipi meyveleri olan, çok yıllık, ağaç görümündeki otsu bir bitki cinsi.[418]

---

[401] Kupriyanov, A., N., Manakov, A.,Yu. (2007). *Puteşestvie s rasteniyami po gornoyşorii*. Kemerova: İrbis, 71.
[402] Kupriyanov, A., N., Manakov, A.,Yu. (2007). *Puteşestvie s rasteniyami po gornoyşorii*. Kemerova: İrbis, 71.
[403] Türk Dil Kurumu. (2005). *Türkçe sözlük.* Ankara: TDK, 1297.
[404] Afanaseva,P.S., Haritonova, L.H. (Eds). (1968). *Russko-yakutskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 652.
[405] Melçakov,L.,F. (tarihsiz) *Boydus ertemi 3 klass*. 89.
[406] Türk Dil Kurumu. (2005). *Türkçe sözlük.* Ankara: TDK, 1297.
[407] Gültek, V.(2004). *Rusça-türkçe sözlük.* Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları, 1743.
[408] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 711.
[409] Baskakov, N.A. (Ed). (1964). *Russko-altayskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 771.
[410] Türk Dil Kurumu. (2005). *Türkçe sözlük.* Ankara: TDK, 1390-1391.
[411] Afanaseva,P.S., Haritonova, L.H. (Eds). (1968). *Russko-yakutskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 250.
[412] Monguşa, D. A. (Ed). (1980). *Russko-tuvinskiy slovar.* Moskva: İzdatel'stvo Russkiy Yazık, 232.
[413] Trizna, A.,A. (1992). *Rasteniya jizn' i zdorov'e.* Tula: Tula Priokskoe Knijnoe İzdatel'stvo, 73.
[414] Trizna, A.,A. (1992). *Rasteniya jizn' i zdorov'e.* Tula: Tula Priokskoe Knijnoe İzdatel'stvo, 73.
[415] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 381.
[416] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 210.
[417] Baskakov, N.A. (Ed). (1964). *Russko-altayskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 269.

ST. банан (banan)[419]

Tuv.T. банан (banan)[420]

[**Krş. Lat.** *Musa paradisiaca*[421]*,* **Rus.** банан (banan)[422]*,* **Hak.T.** банан (banan)[423], **Alt.T.** банан (banan)[424]]

mührüsüleyman [boğumluca otu] Polygonatum türlerine verilen genel ad. Çok yıllık, otsu ve rizomlu, çiçekleri sarımsı veya yeşilimsi renkli bitkilerdir.[425]

ST. купена (kupena)[426]

Tuv.T. ыт-дылы (ıt dılı)[427]

[**Krş. Lat.** *Polygonatum (Tourn.) Adans.*[428]*,* **Rus.** купена (kupena)[429]]

palak [kırtıl (Erzincan), konsol çiçeği (İstanbul)][430] 30-80 cm yükseklikte, çok yıllık ve otsu bir bitkidir.[431]

ST. сиэллээйи (sielleeyi)[432]

Tuv.T. аза-огу (aza-ogu)[433]

[**Krş. Lat.** *Stipa L.*[434]*,* **Rus.** ковылъ (kovıl')[435]*,* **Hak.T.** ізіг от (ĭzĭg ot)[436], **Alt.T.** кыл ӧлӧҥ (kıl ölöñ)[437]]

---

[418] Karol, S., Suludere, Z., Ayvalı C.(2010). *Biyoloji terimleri sözlüğü.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 459.
[419] Afanaseva,P.S., Haritonova, L.H. (Eds). (1968). *Russko-yakutskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 27.
[420] Monguşa, D. A. (Ed). (1980). *Russko-tuvinskiy slovar.* Moskva: İzdatel'stvo Russkiy Yazık, 36.
[421] Mete, O. (2009). *Kabalcı şifalı bitkiler ansiklopedisi*. İstanbul: Kabalcı Yayınevi, 617.
[422] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1999). *Büyük türkçe-rusça sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 646.
[423] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 94.
[424] Baskakov, N.A. (Ed). (1964). *Russko-altayskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 18.
[425] Baytop, T. (2007). *Türkçe bitki adları sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 210-211.
[426] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 53.
[427] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 231.
[428] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 53.
[429] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 53.
[430] Tuzlacı, E. (2006). *Türkiye bitkiler sözlüğü*. İstanbul: Alfa Yayınları, 1214.
[431] Baytop, T. (2007). *Türkçe bitki adları sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 221.
[432] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 45.
[433] Krasnoborov, İ., M. (1999). *Krasnaya Kniga Respubliki Tıva Rasteniya.* Novosibirsk*,* 40.
[434] Krasnoborov, İ., M. (2012). *Opredelitel' rasteniy respubliki altay*. Novosibirsk: İzdatel'stvo SO RAN, 587.
[435] Krasnoborov, İ., M. (2012). *Opredelitel' rasteniy respubliki altay*. Novosibirsk: İzdatel'stvo SO RAN, 587.
[436] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 317.

salep Salepgillerden, tel köklü, kökünde iki yumru bulunan, çiçekleri salkım-başak durumunda olan, orman ve nemli çayırlarda yetişen seksen kadar türü bulunan otsu bitki.[438]
ST. ятрышник (yatrışnik)[439]
Tuv.T. бес оът (bes o't)
[**Krş. Lat.** *Orchis L.*[440], **Rus.** ятрышник (yatrışnik)[441]]

sarımsak Zambakgiller (Liliaceae) familyasından çiçekleri uçta şemsiye şeklinde olan, taze ya da kuru olarak yenen, soğanlı, çok yıllık bir kültür bitkisidir.[442]
ST. чеснок (çesnok)[443]
Tuv.T. чеснок (çesnok), кош-согуна (koş-soguna)[444]
[**Krş. Lat.** *Allium sativum*[445], **Rus.** чеснок (çesnok)[446], **Hak.T.** чеснок (çesnok)[447], **Alt.T.** чеснок (çesnok)[448], мангыр (mañgır)[449]]

saz Genellikle su kıyılarında, bataklık yerlerde yetişen ince kamış, hasır otu, kiliz, kofa.[450] Papirusgiller familyasından, çok yıllık, 50 cm kadar boylanabilen, dallı, rizomlu, otsu bir bitkidir. Tropikal bölgeler hariç dünyanın bütün bölgelerinde yetişir. Bitkinin eklemli ot sapları genellikle üç köşeli, nadiren yuvarlak yapıdadır.[451]
ST. үкэр (üker)[452]

---

[437] Baskakov, N.A. (Ed). (1964). *Russko-altayskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 247.
[438] Çağbayır, Y. (2007). *Ötüken türkçe sözlük.* C.4. İstanbul: Ötüken Yayınları, 4038.
[439] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 115.
[440] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 115.
[441] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 115.
[442] Karol, S., Suludere, Z., Ayvalı C.(2010). *Biyoloji terimleri sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 574.
[443] Afanaseva,P.S., Haritonova, L.H. (Eds). (1968). *Russko-yakutskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 697.
[444] Monguşa, D. A. (Ed). (1980). *Russko-tuvinskiy slovar.* Moskva: İzdatel'stvo Russkiy Yazık, 639.
[445] Baytop, T. (1984). *Türkiye'de bitkiler ile tedavi*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları, 368.
[446] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1999). *Büyük türkçe-rusça sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 753.
[447] Çankova, D.İ. (Ed). (1961). *Russko-hakasskiy slovar*. Moskva: Gosudarstvennoe İzdatelstvo İnostrannıh i Natsionalnıh Slovarey, 932.
[448] Baskakov, N.A. (Ed). (1964). *Russko-altayskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 835.
[449] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 15.
[450] Türk Dil Kurumu. (2005). *Türkçe sözlük.* Ankara: TDK, 1716.
[451] İnternet: http://www.efloras.org/florataxon.aspx?flora_id=1&taxon_id=105644 adresinden 28 Temmuz 2015 tarihinde alınmıştır.
[452] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 71.

Tuv.T. кыяр-сиген (kıyar-sigen)[453]

[**Krş. Lat.** *Carex L.*[454], **Rus.** осока (osoka)[455], **Hak.T.** хыйғанах от (хıуğanax ot)[456], сас (sas)[457], көрең от (köreñ ot)[458], **Alt.T.** сас өлөң (sas ölöñ), кыйгак өлөң (kıygak ölöñ)[459]]

sıçansaçı [yeşil kirpi darısı][460] Buğdaygiller familyasından, 10-50 cm kadar boylanabilen tek yıllık, otsu bir bitkidir. Bitkinin yaprak kını kenarlarda tüylüdür. Yaprak ayası şeritsi ve tüysüzdür. Geniş bir yayılış alanı gösteren bitkiye, kültür alanları ve nemli meralarda sıkça rastlanır. Bitki istilacı bitkiler grubunda yer alır.[461]

ST. мыычаар (mıiçaar)[462]

Tuv.T. хонак (honak)[463]

[**Krş. Lat.** *Setaria viridis*[464], **Rus.** щетинник (şçetinnik), мышей (mışey)[465]]

soğan [çayır soğanı, gömülgen, gömürsen, kır soğanı (Kars), korman, kömren][466] Zambakgillerden, yemeklere tat vermek için yumrusu ve yeşil yaprakları kullanılan güzel kokulu bitkidir.[467]

ST. луук (luuk)[468]

Tuv.T. кулча (kulça), согуна (soguna)[469]

[**Krş. Lat.** *Allium cepa*[470], **Rus.** лук (luk)[471], **Hak.T.** муксун (muksun)[472], **Sag.** усхум (usxum)[473], ухсум (uxsum)[474], **Alt.T.** ускум (uskum), согоно (sogono)[475]]

---

[453] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 109.
[454] Krasnoborov, İ., M. (2012). *Opredelitel' rasteniy respubliki altay*. Novosibirsk: İzdatel'stvo SO RAN, 524.
[455] Krasnoborov, İ., M. (2012). *Opredelitel' rasteniy respubliki altay*. Novosibirsk: İzdatel'stvo SO RAN, 524.
[456] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 317.
[457] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 452.
[458] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 205.
[459] Baskakov, N.A. (Ed). (1964). *Russko-altayskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 422.
[460] İnternet: http://bizimbitkiler.org.tr/v2/hiyerarsi.php?c=Setaria adresinden 23 Haziran 2015 tarihinde alınmıştır.
[461] İnternet: http://ulusalmera-tagem.gov.tr/turler.asp?srcItem=&srcCol=&pg=13 adresinden 23 Haziran 2015 tarihinde alınmıştır.
[462] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 112.
[463] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 188.
[464] Şişkina, B., K. (1963). *Botaniçeskiy atlas*. Leningrad: İzdatel'stvo Sel'skohozyaistvennoy Literaturı Jurnalov i Plakatov, 302.
[465] Şişkina, B., K. (1963). *Botaniçeskiy atlas*. Leningrad: İzdatel'stvo Sel'skohozyaistvennoy Literaturı Jurnalov i Plakatov, 302.
[466] Baytop, T. (2007). *Türkçe bitki adları sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 246.
[467] Türk Dil Kurumu. (2005). *Türkçe sözlük.* Ankara: TDK, 1783.
[468] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 58.
[469] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 102.

su mercimeği Lemna türlerine verilen genel ad. Göl ve su birikintileri üzerinde yetişen ve görünüşü mercimeği andıran bitkiler.[476] Durgun sularda ve göllerde yetişen çok yıllık minik otsu su bitkileridir. Su üzerindeki görüntüsü mercimek tanelerine benzediği için su mercimeği diye adlandırılan bu bitkiler, suda yüzen yaprakçığa benzer bir organa sahiptir.[477]

ST. ряска (ryaska)[478]

Tuv.T. ряска (ryaska)[479], шалбаа оъду (şalbaa o'du)[480]

[**Krş. Lat.** *Lemna L.*[481], **Rus.** ряска (ryaska)[482]]

su oku [su otu][483] Çok yıllık, yaprakları ok biçiminde, otsu su bitkisi.[484] Suokugillerden, tropikal bölgelerde, durgun su ve bataklıklarda yetişen, dik saplı ve dik yapraklı çiçekleri sap ucunda toplu ve gevşek salkım halinde otsu bitki.[485]Suokugiller familyasının örnek bitkisidir. Kökeni Uzakdoğu ile Kuzey Avrupa bölgeleri olan günümüzde dünyanın büyük bir kısmında yetişen sığ ve çamurlu sular ile bataklık yerlerinde yaygın yetişen yumru köklü çok yıllık otsu bitkilerdir.[486]

ST. оноҕос от (onoğos ot)[487]

Tuv.T. суг-согуну (sug sogunu)[488]

[**Krş. Lat.** *Sagittaria sagittifolia*[489], **Rus.** стрелолист (strelolist)[490]]

---

[470] Karol, S., Suludere, Z., Ayvalı C.(2010). Biyoloji terimleri sözlüğü. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 607.
[471] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 58.
[472] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 256.
[473] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 737.
[474] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 14.
[475] Baskakov, N.A. (Ed). (1964). *Russko-altayskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 281.
[476] Baytop, T. (2007). *Türkçe bitki adları sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 250.
[477] Ebcioğlu, N. (2008). *Su bitkileri*. İstanbul:İnkılap Yayınevi, 20.
[478] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 92.
[479] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 136.
[480] Skatkin, M.,N. (tarihsiz). *Boydus ertemi 4 klass.* 215.
[481] Krasnoborov, İ., M. (2012). *Opredelitel' rasteniy respubliki altay*. Novosibirsk: İzdatel'stvo SO RAN, 591.
[482] Krasnoborov, İ., M. (2012). *Opredelitel' rasteniy respubliki altay*. Novosibirsk: İzdatel'stvo SO RAN, 591.
[483] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 141.
[484] Baytop, T. (2007). *Türkçe bitki adları sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 250.
[485] Çağbayır, Y. (2007). *Ötüken türkçe sözlük.* C.4. İstanbul: Ötüken Yayınları, 4357.
[486] Ebcioğlu, N. (2008). *Su bitkileri*. İstanbul: İnkılap Yayınevi, 96.
[487] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 99.
[488] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 154.

süsen Süsengillerden, yaprakları kılıç biçiminde, çiçekleri iri ve mor renkli, güzel görüşlü ve kokulu, çok yıllık bir süs bitkisidir.[491]

ST. баҕа бataha (bağa bataha)[492]

Tuv.T. чавылдак (çavıldak), сагылдак (sagıldak)[493]

[**Krş. Lat.** *Iris L.*[494], **Rus.** касатик (kasatik), ирис (iris)[495], **Hak.T.** тапчачы (tapçaçı)[496] **Alt.T.** ирис (iris)[497]]

telli su mercimeği[498] Su kenarlarında yetişen, yuvarlak veya yumurta şeklinde bitkilerdir.[499]

ST. силистик (silistik)[500]

Tuv.T. бөдүүн хөй дазыл (bödüün höy dazıl)[501]

[**Krş. Lat.** *Spirodela Schleid.*[502], **Rus.** многокоренник (mnogokorennik)[503]]

tilki kuyruğu Genellikle bir yıllık 15-100 cm yükseklikte, ve otsu bitkilerdir.[504] Buğdaygillerden, nemli çayırlarda yetişen, değerli bir hayvan yemi olarak kullanılan çok yıllık otsu bitki.[505]

ST. кулун кутуруга (kulun kuturuga)[506]

---

[489] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 141.
[490] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Naucnıy Tsentra SO RAN, 99.
[491] Türk Dil Kurumu. (2005). *Türkçe sözlük.* Ankara: TDK, 1835.
[492] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Naucnıy Tsentra SO RAN, 42.
[493] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 199.
[494] Şişkina, B., K. (1963). *Botaniçeskiy atlas*. Leningrad: İzdatel'stvo Sel'skohozyaistvennoy Literaturı Jurnalov i Plakatov, 484.
[495] Şişkina, B., K. (1963). *Botaniçeskiy atlas*. Leningrad: İzdatel'stvo Sel'skohozyaistvennoy Literaturı Jurnalov i Plakatov, 484.
[496] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 592.
[497] Baskakov, N.A. (Ed). (1964). *Russko-altayskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 228.
[498] İnternet: http://www.bizimbitkiler.org.tr/v2/hiyerarsi.php?c=Spirodela adresinden 26 Şubat 2015 tarihinde alınmıştır.
[499] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 46.
[500] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Naucnıy Tsentra SO RAN, 39.
[501] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 46.
[502] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Naucnıy Tsentra SO RAN, 39.
[503] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Naucnıy Tsentra SO RAN, 39.
[504] Baytop, T. (2007). *Türkçe bitki adları sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 266.
[505] Çağbayır, Y. (2007). *Ötüken türkçe sözlük.* C.5. İstanbul: Ötüken Yayınları, 4827.
[506] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Naucnıy Tsentra SO RAN, 56.

Tuv.T. Bitkinin yetişme koşulları Tuva iklimi büyük ölçüde sağlamaktadır. Fakat yaptığımız araştırmalar sonucunda bu bitkinin Tuvaca karşılığına ulaşılamamıştır.
[**Krş. Lat.** *Alopecurus L.*[507], **Rus.** лисохвост (lisohvost)[508]]

Türk zambağı[509] [İstanbul zambağı, kırmızı zambak, martağan, Şark martagonu][510] Zambakgillerden, 90-100 cm yüksekliğinde, güzel ve iri çiçekli, çok yıllık bir süs bitkisi.[511]
ST. моно (mono), ымыйах (ımıyax)[512]
Tuv.T. ай (ay)[513]
[**Krş. Lat.** *Lilium martagon*, **Rus.** сарана (sarana), **Hak.T.** сип (sip)[514], **Alt.T.** саргай (sargay)[515]]

yabanayak otu [516] Boyu 5-40 cm uzunluğunda olan çok yıllık bir bitki.[517]
ST. буостук (buostuk)[518]
Tuv.T. кобрезия (kobreziya)[519]
[**Krş. Lat.** *Kobresia Wild* [520], **Rus.** кобрезия (kobreziya)[521]]

yabani sarımsak Zambakgillerden, kırlarda yetişen, koyu yeşil yaprakları bahar olarak kullanılan çok yıllık bir tür bitki.[522]

---

[507] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 56.
[508] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 56.
[509] Sarıbaş, M. (2010). *Bitki adları sözlüğü*. İstanbul: Cinius Yayınları, 77.
[510] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 101.
[511] Türk Dil Kurumu. (2005). *Türkçe sözlük.* Ankara: TDK, 2022.
[512] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 101.
[513] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 16.
[514] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 101.
[515] Baskakov, N.A. (Ed). (1964). *Russko-altayskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 277.
[516] İnternet: http://www.bizimbitkiler.org.tr/v2/hiyerarsi.php?c=Kobresia adresinden 26 Şubat 2015 tarihinde alınmıştır.
[517] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 88.
[518] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 45.
[519] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 88.
[520] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 45.
[521] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 45.
[522] Türk Dil Kurumu. (2005). *Türkçe sözlük.* Ankara: TDK, 2103.

ST. чочунаах (çoçunaax)[523]

Tuv.T. хылба (hılba)[524]

[**Krş. Lat.** *Allium ursinum*[525], **Rus.** таежная черемша (taejnaya çeremşa)[526], лук победный (luk pobednıy)[527], **Hak.T.** хазырған (xazırğan)[528], халба(xalba)[529], **Alt.T.** калма (kalma)[530] колба (kolba)[531]]

yulaf Buğdaygiller familyasından, panikül tip çiçeklenmesi olan, ülkemizde geniş kültürü yapılan ve tohumları kullanılan, bir yıllık, otsu bitki.[532] Buğdaygillerden, başakçıkları gevşek salkım halinde bulunan, taneleri özellikle at yemi olarak kullanılan tahıl.[533]

ST. эбиэс (ebies)[534]

Tuv.T. сула (sula)[535]

[**Krş. Lat.** *Avena sativa.*[536], **Rus.** овёс (ovyos)[537], **Hak.T.** сула (sula)[538], **Alt.T.** сула (sula)[539]]

zambak Lilium türlerine verilen genel ad. Soğanlı, çok yıllık, otsu, beyaz, sarı, kırmızı veya pembe çiçekli bitkilerdir.[540]

---

[523] Afanaseva,P.S., Haritonova, L.H. (Eds). (1968). *Russko-yakutskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 696.
[524] Bartan, O.,O. (1997). *Tıvalarnıñ natsional çemi bolgaş çem ünüşteri*. Kızıl, 86.
[525] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 15.
[526] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 790.
[527] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 15.
[528] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 780.
[529] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 790.
[530] Baskakov, N.A. (Ed). (1964). *Russko-altayskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 883.
[531] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 15.
[532] Karol, S., Suludere, Z., Ayvalı C.(2010). *Biyoloji terimleri sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 714.
[533] Çağbayır, Y. (2007). *Ötüken türkçe sözlük.* C.5. İstanbul: Ötüken Yayınları, 5378.
[534] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 68.
[535] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 155.
[536] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 68.
[537] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 68.
[538] Çankova, D.İ. (Ed). (1961). *Russko-hakasskiy slovar*. Moskva: Gosudarstvennoe İzdatelstvo İnostrannıh i Natsionalnıh Slovarey, 489.
[539] Baskakov, N.A. (Ed). (1964). *Russko-altayskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 394.
[540] Baytop, T. (2007). *Türkçe bitki adları sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 289.

ST. сардаана (sardaana)[541]

Tuv.T. лилия (liliya)[542]

[**Krş. Lat.***Lilium L.*[543],**Rus.**лилия (liliya)[544], **Hak.T.**лилия (liliya)[545], **Alt.T.** чомур (çomur)[546]]

1.3.2.2.2. Çift Çenekli Bitkiler

Çift kotiledonu (tohumlu bitkilerin tohumunda bulunan ilk yaprak ya da yapraklar) olan embriyo ya da bu türlü bitkilerdir.[547]

acı mercimek [eşekotu, evliyaotu, korunga, tatlı tırfıl, yonca otu][548] Baklagiller familyasından, Kuzey yarım kürede özellikle de Kuzey Amerika Alaska, Kanada, Sibirya, Moğolistan ve Çin'de yoğun olarak yetişen, boyu 4-5 cm uzunluğunda, kısa gövdeli ve gösterişsiz nadiren çalımsı formda çok yıllık otsu bir bitkidir.[549]

ST. чылыгырас (çılıgıras)[550]

Tuv.T. эҥиске (eñgiske), энхэсхэ (enheshe)[551]

[**Krş. Lat.** *Hedysarum L*[552], **Rus.** копеечник (kopeeçnik)[553]]

adaçayı Ballıbabagiller (Labiataea) familyasına ait çok yıllık, otsu, yarı çalımsı, beyaz, mor ya da kırmızı çiçekli bitkilere verilen genel ad.[554]

---

[541] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 56.
[542] Monguşa, D. A. (Ed). (1980). *Russko-tuvinskiy slovar.* Moskva: İzdatel'stvo Russkiy Yazık, 239.
[543] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 56.
[544] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 56.
[545] Çankova, D.İ. (Ed). (1961). *Russko-hakasskiy slovar*. Moskva: Gosudarstvennoe İzdatelstvo İnostrannıh i Natsionalnıh Slovarey, 351.
[546] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 100.
[547] Karol, S., Suludere, Z., Ayvalı C. (2010) *Biyoloji terimleri sözlüğü.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 139.
[548] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 84.
[549] İnternet: Langran, X. (2010). Hedysarum (Batalak), http://flora.huh.harvard.edu/china/PDF/PDF10/Hedysarum.pdf adresinden 28.08.2015 tarihinde alınmıştır.
[550] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 84.
[551] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 240
[552] Annenkov', N.,İ. (1878). *Botaniçeskiy slovar'*. Sankt Peterburg': Akademia Hayk, 162.
[553] Annenkov', N.,İ. (1878). *Botaniçeskiy slovar'*. Sankt Peterburg': Akademia Hayk, 162.
[554] Karol, S., Suludere, Z., Ayvalı C.(2010). *Biyoloji terimleri sözlüğü.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 4.

ST. кыа уга (kıa uga)[555]

Tuv.T. Adı geçen bitki Tuva bölgesinde yetişmemektedir ve muhtemelen bölgede bilinmediği için Tuvaca adına ulaşılamamıştır.

[**Krş. Lat.** *Salvia officinalis*[556], **Rus.** шалфей (şalfey)[557], **Hak.T.** шалфей (şalfey)[558] пора кирен (pora kiren)[559], **Alt.T.** шалфей (şalfey)[560]]

ahududu Gülgiller familyasından anayurdu bilinmeyen ahududu, dünyanın birçok ılıman bölgesinde yetişir. Ahududu'nun kökeninin ülkemizin Kazdağı yöresi olduğu yönünde bir iddia bulunmaktadır.[561]

ST. өлдьүүн (ölcüün)[562]

Tuv.T. мыжыраш-кат (mıjıraş-kat)[563], ама-кат (ama-kat)[564]

[**Krş. Lat.** *Rubus idaeus*[565], **Rus.** малина (malina)[566], **Hak.T.** аба чистегі (aba çistegĭ)[567] аба ғады (aba ğadı)[568], **Alt.T.** агаш јиилек (agaş ciilek)[569]]

ahududu [arktik] Gülgillerden, böğürtlene benzeyen, çalı gibi dikenli, çok yıllık bitki.[570]

ST. киис тиңилэҕэ (kiis tiñileğe)[571]

Tuv.T. дошка-кат (doşka-kat)[572], морошка (moroşka), адыг-кады (adıg-kadı)[573]

---

[555] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 143.
[556] Krasnoborov, İ., M. (2012). *Opredelitel' rasteniy respubliki altay*. Novosibirsk: İzdatel'stvo SO RAN, 396.
[557] Krasnoborov, İ., M. (2012). *Opredelitel' rasteniy respubliki altay*. Novosibirsk: İzdatel'stvo SO RAN, 396.
[558] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 1030.
[559] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 143.
[560] Baskakov, N.A. (Ed). (1964). *Russko-altayskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 842.
[561] Ebcioğlu, N.(2008). *Sevgili bahçem*. İstanbul: İnkılap Yayınevi, 225.
[562] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 60.
[563] Monguşa, D. A. (Ed). (1980). *Russko-tuvinskiy slovar.* Moskva: İzdatel'stvo Russkiy Yazık, 245.
[564] Bartan, O.O. (1997) *Tıvalarnıñ natsional çemi bolgaş çem ünüşteri.* Kızıl, 94.
[565] Grudzinskaya, L., M. (2002). *Flora sosudistıh rasteniy zapadno-altayskogo zapovednika*. Almatı: Tethys, 46.
[566] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 60.
[567] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 20.
[568] Arıkoğlu, E. (2005). *Örnekli hakasça-türkçe sözlük.* Ankara: Akçağ Yayınları, 24.
[569] Baskakov, N.A. (Ed). (1964). *Russko-altayskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 285.
[570] Ayverdi, İ. (2010). *Misalli büyük türkçe sözlük.* İstanbul: Kubbealtı Yayınları, 25.
[571] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 45.
[572] Bartan, O.O. (1997) *Tıvalarnıñ natsional çemi bolgaş çem ünüşteri.* Kızıl, 93.
[573] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 65.

[**Krş. Lat.** *Rubus Arcticus*[574], **Rus.** княженика (knyajenika)[575], полянка (polyanka)[576]]

akasya Küstümotugiller (Mimosaceae) familyasından, parçalı yapraklı, sarı çiçekli, çanak ve taç yaprakları 4-5 parçalı, park ve bahçelerde süs bitkisi olarak yetiştirilen çalı ya da ağaç formundaki bitkiler.[577]

ST. акация (akatsiya)[578]

Tuv.T. акация (akatsiya)[579]

[**Krş. Lat.** *Robinia pseudoacacia*[580], **Rus.** акация (akatsiya)[581], **Hak.T.** акация (akatsiya)[582] ырғай (ırğay)[583], **Alt.T.** каргана (kargana)[584]]

akçaağaç [isfendan] Akçaağaçgiller familyasından Kuzey Amerika, Avrupa ve Asya'nın tropikal bölgelerinde yüzü aşkın türü yetişen akçaağaç, kışın yapraklarını döken ağaççık ve ağaç şeklindeki odunsu, her mevsim ayrı bir renk alan yaprakları ile dikkat çeken bir bitkidir.[585]

ST. клён (klyon)[586]

Tuv.T. клён (klyon)[587]

[**Krş. Lat.** *Acer*[588], **Rus.** клён (klyon)[589], **Hak.T.** клён (klyon)[590], **Alt.T.** клён (klyon)[591]]

---

574 Lavrenov, B.,K., Lavrenova, G.,V. (2003). *Entsiklopediya lekarstvennıh rasteniy narodnoy meditsinı.* Sankt-Pötörburg, 100.
575 Kamelin, R.,V., Şmakov, A.,İ. (2006) *Krasnaya kniga altayskogo kraya*. Tom.1, Barnaul, 175.
576 Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 65.
577 Karol, S., Suludere, Z., Ayvalı C.(2010). *Biyoloji terimleri sözlüğü.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 17.
578 Afanaseva,P.S., Haritonova, L.H. (Eds). (1968). *Russko-yakutskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 17.
579 Monguşa, D. A. (Ed). (1980). *Russko-tuvinskiy slovar.* Moskva: İzdatel'stvo Russkiy Yazık, 28.
580 Baytop, T. (2007). *Türkçe bitki adları sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 24.
581 Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 46.
582 Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 46.
583 Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 1044.
584 Baskakov, N.A. (Ed). (1964). *Russko-altayskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 5.
585 Günal, N. (1997). *Türkiye'de başlıca ağaç türlerinin coğrafi yayılışları, ekolojik ve floristik özellikleri.* İstanbul: Çantay Kitabevi, 143-144.
586 Afanaseva,P.S., Haritonova, L.H. (Eds). (1968). *Russko-yakutskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 227.
587 Monguşa, D. A. (Ed). (1980). *Russko-tuvinskiy slovar.* Moskva: İzdatel'stvo Russkiy Yazık, 212.
588 Karol, S., Suludere, Z., Ayvalı C.(2010). *Biyoloji terimleri sözlüğü.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 19.
589 Gültek, V.(2004). *Rusça-türkçe sözlük.* Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları, 559.
590 Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 181.
591 Baskakov, N.A. (Ed). (1964). *Russko-altayskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 245.

alıç [alış, aloş, aluç, eloç, geyik dikeni, halıç, haluç, kızlar yemişi, kuş yemişi, yemişen, yemişken, yemşen] Çam ve yapraklarını döken ağaç ormanlarında yetişen balçıklı toprakları seven, çoğunlukla çalı görünümlü, nadiren 10 m boylanabilen ağaç olarak da gelişebilen, çok uzun ömürlü bir bitkidir. "Aluç" adı ilk olarak Kaşgarlı Mahmud'un eserinde görülmektedir. Türkler Orta Asya'da yaşarken erik ve şeftaliyi andıran bitkilere aluç demişlerdir.[592]

ST. долохоно (doloxono)[593]

Tuv.T. долаана (dolaana), долагана (dologana)[594]

[**Krş. Lat.** *Crataegus L.*[595], **Rus.** боярышник (boyarışnik)[596], **Hak.T.** тоо ағазы (too ağazı)[597], **Alt.T.** толононың агажы (tolononıñ agajı)[598]]

amberbaris [diken üzümü, ekşimen (Kayseri), garamık, gıraba, gırabuh, gızanbah, hatuntuzluğu, kadıntuzluğu, kamberiz, karaca, kamıh, karamık, karamuk dikeni, karanbuk, kızambuk, kızamık, sarı çalı] Amberberis, 2 m kadar yükselebilen, çok yıllık, çok dikenli, sarı çiçekli ve meyveleri olgunlukta siyah renkli olan bir çalıdır.[599]

ST. барбарис (barbaris)[600]

Tuv.T. барбарис (barbaris)[601], сарыяш (sarıyaş)[602]

[**Krş. Lat.** *Berberis crataegina*[603], **Rus.** барбарис (barbaris)[604], **Hak.T.** барбарис (barbaris)[605], **Alt.T**. барбарис (barbaris)[606]].

ananas Bromeliaceae familyasından, 60-120 cm kadar boylanabilen, meyvesi çam kozalağına benzeyen, sıcak bölgelerde yetişen, çok yıllık, otsu bitkiler.[607] Anavatanı Orta

---

[592] Mete, O. (2009). *Kabalcı şifalı bitkiler ansiklopedisi*. İstanbul: Kabalcı Yayınevi, 127-128
[593] Timofeev,P.A., İvanova,E.,İ. (2006). *Yagodnıe rasteniya yakutii.* Yakutsk: Biçik, 26.
[594] Monguşa, D. A. (Ed). (1980). *Russko-tuvinskiy slovar.* Moskva: İzdatel'stvo Russkiy Yazık, 52.
[595] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 16.
[596] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 16.
[597] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 648.
[598] Baskakov, N.A. (Ed). (1964). *Russko-altayskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 35.
[599] Baytop, T. (2007). *Türkçe bitki adları sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 157-158.
[600] Afanaseva,P.S., Haritonova, L.H. (Eds). (1968). *Russko-yakutskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 28.
[601] Monguşa, D. A. (Ed). (1980). *Russko-tuvinskiy slovar.* Moskva: İzdatel'stvo Russkiy Yazık, 36.
[602] Bartan, O.O. (1997) *Tıvalarnıñ natsional çemi bolgaş çem ünüşteri.* Kızıl, 94.
[603] Baytop, T. (2007). *Türkçe bitki adları sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 157-158.
[604] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 32.
[605] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 94.
[606] Baskakov, N.A. (Ed). (1964). *Russko-altayskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 19.

Amerika olan ve günümüzde tüm tropikla kuşakta yetişen bitkiyi, Kızılderililer "nana" olarak adlandırıyorlardı. 1557 yılında Fransız bir papaz "nana" sözcüğünden esinlenerek ananas adını vermiştir.[608]

ST. ананас (ananas)[609]

Tuv.T. ананас (ananas)[610]

[**Krş. Lat.** *Ananas sativus*[611]*,* **Rus.** ананас (ananas)[612]*,* **Hak.T.** ананас (ananas)[613] **Alt.T.** ананас (ananas)[614]].

anason Maydanozgillerden genellikle tohumlarındaki yağlı uçucu esansı için yetiştirilen bir yıllık otsu bitki.[615]

ST. аннъыыс (anńııs)[616]

Tuv.T. Bitkinin yetişme koşulları Tuva ikliminde pek mümkün görülmemektedir. Muhtemelen Tuvada çok bilinen bir bitki olmadığı için bu bitkinin adına ulaşılamamıştır.

[**Krş. Lat.** *Pimpinella anisum L.*[617], **Rus.** анис (anis)[618], **Hak.T.** анис (anis)[619], **Şor.** сырығ от (sırığ ot)[620], **Alt.T.** анис (anis)[621]].

andız otu [andız kökü, atgözü, İndus kökü, kızılağaç, pireotu[622] anduz [623]] 1-2 m yükseklikte, kazık köklü, çok yıllık, sarı çiçekli ve otsu bir bitkidir.[624] Bileşikgiller familyasından sarı çiçekli, kökleri yassı, yumrulu köklü odunsu bir bitkidir. Nemli

---

[607] Karol, S., Suludere, Z., Ayvalı C.(2010). *Biyoloji terimleri sözlüğü.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 41.
[608] Mete, O. (2009). *Kabalcı şifalı bitkiler ansiklopedisi*. İstanbul: Kabalcı Yayınevi, 141.
[609] Afanaseva,P.S., Haritonova, L.H. (Eds). (1968). *Russko-yakutskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 19.
[610] Monguşa, D. A. (Ed). (1980). *Russko-tuvinskiy slovar.* Moskva: İzdatel'stvo Russkiy Yazık, 30.
[611] Mete, O. (2009). *Kabalcı şifalı bitkiler ansiklopedisi*. İstanbul: Kabalcı Yayınevi, 145.
[612] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1999). *Büyük türkçe-rusça sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 55.
[613] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 62.
[614] Baskakov, N.A. (Ed). (1964). *Russko-altayskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 8.
[615] Çağbayır, Y. (2007). *Ötüken türkçe sözlük.* C.1. İstanbul: Ötüken Yayınları, 245.
[616] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 102.
[617] Baytop, T. (2007). *Türkçe bitki adları sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 31.
[618] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 23.
[619] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 64.
[620] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 560.
[621] Baskakov, N.A. (Ed). (1964). *Russko-altayskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 9.
[622] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 92.
[623] Türk Dil Kurumu. (2009). *Derleme sözlüğü*. C.I. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 262.
[624] Baytop, T. (2007). *Türkçe bitki adları sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 31.

topraklarda yetişen bitkinin sarı, turuncu çiçekleri bulunur.[625]

ST. бүлүүһэ ото (bülüühe oto)[626]

Tuv.T. эштенги (eştengi)[627]

[**Krş. Lat.** *İnula helenium L.*[628], **Rus.** девясил (devyasil)[629]].

armut Gülgiller (Rosaceae) familyasından, ovaryumu alt durumlu, meyvesi yendiği için kültürü yapılan, yaprağını döken bir tür bitki.[630] Gülgillerden ılıman bölgelerde yetişen beyaz çiçekli, basit, düz veya düzensiz dişli yapraklı, damla görünümünde ortası beş bölmeli ince kabuklu, sulu ve tatlı meyvesi olan bir ağaç veya ağaççık türü.[631]

ST. груша (gruşa)[632]

Tuv.T. груша (gruşa)[633]

[**Krş. Lat.** *Pyrus Communis L.*[634]*,* **Rus.** груша (gruşa)[635]*,* **Hak.T.** груша (gruşa)[636], **Alt.T.** груша (gruşa)[637]]

aslankuyruğu[638] Ballıbabagillerden, eskiden hekimlikte terletici olarak kullanılan bir bitki.[639] Ballıbabagiller familyasından gövdesi 15-80 cm boylanabilen, bir veya birkaç dallı dallara yapışık görünümlü küçük yaprakçıkları bulunan, çok yıllık otsu bir bitkidir.[640]

ST. өтөх ото (ötöx oto)[641]

Tuv.T. орбудук (orbuduk)[642]

---

[625] Güngör, M.E. (tarihsiz). *Şifalı bitkiler ansiklopedisi*, Bursa: Sertan Yayınları, 186.
[626] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 28.
[627] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 243.
[628] Telyat'ev V.,V. (1985). *Holeznıe rasteniya tsentral'noy sibiri*. Irkutsk: Vostoçno-Sibirskoe Knijnoe İzdatel'voe, 235.
[629] Telyat'ev V.,V. (1985). *Holeznıe rasteniya tsentral'noy sibiri*. Irkutsk: Vostoçno-Sibirskoe Knijnoe İzdatel'voe, 235.
[630] Karol, S., Suludere, Z., Ayvalı C.(2010). *Biyoloji terimleri sözlüğü.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 55.
[631] Çağbayır, Y. (2007). *Ötüken türkçe sözlük.* C.1. İstanbul: Ötüken Yayınları, 297.
[632] Afanaseva,P.S., Haritonova, L.H. (Eds). (1968). *Russko-yakutskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 120.
[633] Arıkoğlu, E., Kuular, K. (2003).*Tuva türkçesi sözlüğü.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 47.
[634] Mete, O. (2009). *Kabalcı şifalı bitkiler ansiklopedisi*. İstanbul: Kabalcı Yayınevi, 157.
[635] Freyberg, L.,A.(1962). *Kratkiy botaniçeskiy russıko-latinski slovar'*. Moskva, 42.
[636] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 105.
[637] Baskakov, N.A. (Ed). (1964). *Russko-altayskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 119.
[638] Sarıbaş, M. (2010). *Bitki adları sözlüğü*. İstanbul: Cinius Yayınları, 76.
[639] Türk Dil Kurumu. (2005). *Türkçe sözlük.* Ankara: TDK, 132.
[640] World Health Organization. (2013). *Medicinal plants in mongolia.* Geneva: World Health Organization Publication, 107.
[641] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 86.

[**Krş. Lat.** *Leonurus L.*[643], **Rus.** пустырник (pustırnik)[644]].

atkulağı [evelik, yabani pazı (Van)][645] Çobandeğneğigiller familyasından tarlalarda ekinlerin aralarında, yol kenarlarında park ve bahçelerde yetişen, ince uzun yapraklı, tek kökten yayılan ince dallar üzerinde bulunan yaprakları koyu yeşil bazenda kırmızı benekli otsu bir bitkidir.[646]

ST. хочуон (xoçuon)[647]

Tuv.T. инеккулаа (inekkulaa)[648]

[**Krş. Lat.** *Rumex obtusifolius L.,* **Rus.** конечки (koneçki)*,* **Alt.T.** уй кулак (uy kulak)][649]

ayçiçeği [günaşığı (Antalya), gündöndü (Uşak, Yalova), günebakan (Antalya, Elazığ, Uşak), sarı çiçek (Uşak)][650] Papatyagiller familyasından, sarı çiçekli, aken tipi meyveli, meyveleri kuruyemiş olarak yenen ya da yağ eldesinde kullanılan bir yıllık otsu bir bitkidir.[651]

ST. подсолнечник (podsolneçnik)[652]

Tuv.T. тарымал тоорук (tarımal tooruk)[653]

[**Krş. Lat.** *Helianthus annuus*[654], **Rus.** подсолнечник (podsolneçnik)[655], **Hak.T.** сал хузух (sal xuzux)[656], **Alt.T.** кӱн кузук (kün kuzuk)[657]]

---

[642] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 120.
[643] Krasnoborov, İ., M. (2012). *Opredelitel' rasteniy respubliki altay*. Novosibirsk: İzdatel'stvo SO RAN, 394.
[644] Krasnoborov, İ., M. (2012). *Opredelitel' rasteniy respubliki altay*. Novosibirsk: İzdatel'stvo SO RAN, 394.
[645] Baytop, T. (2007). *Türkçe bitki adları sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 195.
[646] Somer, S., Örs, A., Kut, T., İnaltong, T. (2003). *Yurdumun yenilebilir otları.* İstanbul: Mutfak Dostları Derneği Yayınları, 116.
[647] Sleptsova, P.A. (Ed). (1972). *Yakutsko-Russkiy Slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 504.
[648] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 141.
[649] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 141.
[650] Tuzlacı, E. (2006). *Türkiye bitkiler sözlüğü*. İstanbul: Alfa Yayınları, 989.
[651] Karol, S., Suludere, Z.,
Ayvalı C.(2010). *Biyoloji terimleri sözlüğü.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 65.
[652] Afanaseva,P.S., Haritonova, L.H. (Eds). (1968). *Russko-yakutskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 441.
[653] Monguşa, D. A. (Ed). (1980). *Russko-tuvinskiy slovar.* Moskva: İzdatel'stvo Russkiy Yazık, 405.
[654] Karol, S., Suludere, Z., Ayvalı C.(2010). *Biyoloji terimleri sözlüğü.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 65.
[655] Gültek, V.(2004). *Rusça-türkçe sözlük.* Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları, 1157.
[656] Çankova, D.İ. (Ed). (1961). *Russko-hakasskiy slovar*. Moskva: Gosudarstvennoe İzdatelstvo İnostrannıh i Natsionalnıh Slovarey, 612.
[657] Baskakov, N.A. (Ed). (1964). *Russko-altayskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 517.

aynalı diken[658] Papatyagiller familyasından, tuzlu topraklarda ve kayalıklarda, nehir kıyılarında, tarımsal sahalar ile nemli topraklarda yetişen,7-60 cm arasında değişen uzunlukta, dik yapılı, güçlü, tüysüz ve pütürlü saplı, üst kısmı dallı, basit yapılı otsu bir bitkidir. Kök kısmındaki yumurtamsı yaprakları, 3-15 cm uzunluğunda ve iri dişli, iki yüzeyide yeşil renklidir. Bitkinin çiçekleri genellikle pembe renklidir.[659]

ST. чыллырыыт (çıllırııt)[660]

Tuv.T. таа-тен (taa-ten), чат оът (çat o't)[661]

[**Krş. Lat.** *Saussurea DC.*[662], **Rus.** соссюрея (sossyureya)[663]]

ayva Gülgiller (Rosaceae) familyasından, çiçekleri iri ve pembe, yapraklarının altı tüylü, orta yükseklikte bir ağaç.[664] Gülgillerden asıl vatanı Girit'in Kydonia bölgesi olan 4-5 m kadar boylanabilen, pembemsi beyaz renkli güzel çiçekli, etli ve beş bölmeli meyvesi için yetiştirilen bir ağaç.[665]

ST. айва (ayva)[666]

Tuv.T. айва (ayva)[667]

[**Krş. Lat.** *Cydonia oblonga mill.*[668], **Rus.** айва (ayva)[669], **Hak.T.** айва (ayva)[670], **Alt.T.** айва (ayva)[671]]

badem Gülgiller (Rosaceae) familyasından, 4-8 m yükseklikte, pembe ya da beyaz çiçekli, meyveleri tazeyken çağla olarak, olgunken kuruyemiş olarak yenen, tohumlarından yağ elde edilen, dikensiz ağaçlar.[672]

---

[658] İnternet: http://bizimbitkiler.org.tr/v2/hiyerarsi.php?c=Saussurea adresinden 26 Temmuz 2015 tarihinde alınmıştır.

[659] World Health Organization. (2013). *Medicinal plants in mongolia.* Geneva: World Health Organization Publication, 185.

[660] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 97.

[661] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 159.

[662] Telyat'ev V.,V. (1985). *Holeznıe rasteniya tsentral'noy sibiri*. Irkutsk: Vostoçno-Sibirskoe Knijnoe İzdatel'voe, 249.

[663] Telyat'ev V.,V. (1985). *Holeznıe rasteniya tsentral'noy sibiri*. Irkutsk: Vostoçno-Sibirskoe Knijnoe İzdatel'voe, 249.

[664] Türk Dil Kurumu. (2005). *Türkçe sözlük.* Ankara: TDK, 165.

[665] Çağbayır, Y. (2007). *Ötüken türkçe sözlük.* C.1. İstanbul: Ötüken Yayınları, 396.

[666] Afanaseva,P.S., Haritonova, L.H. (Eds). (1968). *Russko-yakutskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 17.

[667] Arıkoğlu, E., Kuular, K. (2003).*Tuva türkçesi sözlüğü.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 9.

[668] Mete, O. (2009). *Kabalcı şifalı bitkiler ansiklopedisi*. İstanbul: Kabalcı Yayınevi, 185.

[669] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1999). *Büyük türkçe-rusça sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 84.

[670] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 40.

[671] Baskakov, N.A. (Ed). (1964). *Russko-altayskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 5.

ST. миндаль (mindal')[673]

Tuv.T. миндаль (mindal')[674]

[**Krş. Lat.** *Amygdalus communis*[675], **Rus.** миндаль (mindal')[676], **Hak.T.** миндаль (mindal')[677] **Alt.T.** миндаль (mindal')[678]]

bağa yaprağı [ateş yaprağı, boğa yaprağı, damar otu, damar yaprağı, kırksinir otu, siğil otu, sinsek (Zonguldak), sinirli ot, sinir otu,][679] Sinirotugiller familyasından, yayvan, geniş, damarlı, uzun ve iri yaprakları neredeyse toprağa yapışıkmış gibi bir görünüm arz eder.[680]

ST. биэс тымыр (bies tımır)[681]

Tuv.T. орук чечээ (oruk çeçee), таван-салаа (tavan-salaa)[682], орук оъду (oruk o'du)[683]

[**Krş. Lat.** *Plantago L.*[684], **Rus.** подорожник (podorojnik)[685], **Hak.T.** чол оды (çol odı)[686] харға пӱрі (xarğa pürĭ)[687], хан тартчаң от (xan tartçañ ot)[688], **Alt.T.** кӱн чечек (kün çeçek)[689]]

baldırgan [soy (Ezurum), badırğan (Kars), balgırdan, baldırkan[690], tavşancıl otu[691]] 1-1.5 myükseklikte, çok yıllık, özel kokulu, beyaz çiçekli ve otsu bir bitkidir.[692]

---

672 Karol, S., Suludere, Z., Ayvalı C.(2010). *Biyoloji terimleri sözlüğü.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 68.

673 Afanaseva,P.S., Haritonova, L.H. (Eds). (1968). *Russko-yakutskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 278.

674 İnternet: http://turklukbilgisi.com/sozluk/index.php/term/15,4134.xhtml adresinden 22 Haziran 2015 tarihinde alınmıştır.

675 Şişkina, B., K. (1963). *Botaniçeskiy atlas*. Leningrad: İzdatel'stvo Sel'skohozyaistvennoy Literaturı Jurnalov i Plakatov, 108.

676 Şişkina, B., K. (1963). *Botaniçeskiy atlas*. Leningrad: İzdatel'stvo Sel'skohozyaistvennoy Literaturı Jurnalov i Plakatov, 108.

677 Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 245.

678 Baskakov, N.A. (Ed). (1964). *Russko-altayskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 297.

679 Baytop, T. (2007). *Türkçe bitki adları sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 40.

680 Somer, S., Örs, A., Kut, T., İnaltong, T. (2003). *Yurdumun yenilebilir otları.* İstanbul: Mutfak Dostları Derneği Yayınları, 164.

681 Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 129.

682 Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 122.

683 Skatkin, M.,N. (tarihsiz). *Boydus ertemi 4 klass.* 209.

684 Krasnoborov, İ., M. (2012). *Opredelitel' rasteniy respubliki altay*. Novosibirsk: İzdatel'stvo SO RAN, 378.

685 Krasnoborov, İ., M. (2012). *Opredelitel' rasteniy respubliki altay*. Novosibirsk: İzdatel'stvo SO RAN, 378.

686 Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 317.

687 Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 406.

688 Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 129.

689 Baskakov, N.A. (Ed). (1964). *Russko-altayskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 514.

690 Baytop, T. (2007). *Türkçe bitki adları sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 42.

ST. истии от (istii ot)[693], абааһы тайаҕа (abaahı tayağa)[694]

Tuv.T. балдырган (baldırgan)[695], малдырган (maldırgan)[696]

[**Krş. Lat.** *Heracleum L.*[697], **Rus.** борщевик (borşçevik)[698], **Hak.T.** суғ палтырғаны (suğ paltırğanı)[699], тараа(н)ы [taraa(n)ı][700], **Alt.T.** суу балтырган (suu baltırgan)[701]]

bambul otu [dikenli çiğit][702] Hodangiller familyasından beyaz, mavi veya eflatun çiçekleri gün batarken ve doğarken vanilya kokusu yayan, çok su ve sıcak yer isteyen çalımsı bir bitki.[703]

ST. хатанар от (xatanar ot)[704], арбаҕар (arbağar ot)[705]

Tuv.T. оотпак (ootpak)[706]

[**Krş. Lat.** *Lappula Gilib.*[707], **Rus.** липучка (lipuçka)[708]]

ban otu [batbat, batbat otu, bengildek, bengilik otu, çanakçömlek otu, çömlek otu (Antalya), dağdağan, deli bardağın] 20-100 cm yükseklikte, yumuşak tüylü, çiçekleri sarı ve mor renkli, iki yıllık otsu bir bitkidir.[709] Yol kenarlarında, gölgelik yerlerde yetişen 80 cm. boylanabilen uyuşturucu ve zehirli bir bitkidir.[710]

ST. белена (belena)[711]

---

691 Baytop, T. (2007). *Türkçe bitki adları sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 262.
692 Baytop, T. (2007). *Türkçe bitki adları sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 42.
693 Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 13.
694 Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 87.
695 Çerepnin, V.,L.(1987). *Pişçevıe rasteniya sibiri*. Novosibirsk: İzdatel'stvo Nauka Sibirskoe Otdelenie, 14.
696 Monguşa, D. A. (Ed). (1980). *Russko-tuvinskiy slovar.* Moskva: İzdatel'stvo Russkiy Yazık, 41.
697 Çerepnin, V.,L.(1987). *Pişçevıe rasteniya sibiri*. Novosibirsk: İzdatel'stvo Nauka Sibirskoe Otdelenie, 14.
698 Çerepnin, V.,L.(1987). *Pişçevıe rasteniya sibiri*. Novosibirsk: İzdatel'stvo Nauka Sibirskoe Otdelenie, 14.
699 Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 343.
700 Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 593.
701 Baskakov, N.,A., Toşakova, T.,M. (1947). *Oyrotsko-russkiy slovar.* Moskva, 26.
702 Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 96.
703 Çağbayır, Y. (2007). *Ötüken türkçe sözlük.* C.1. İstanbul: Ötüken Yayınları, , 458.
704 Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 56.
705 Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 96.
706 Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 119.
707 Krasnoborov, İ., M. (2012). *Opredelitel' rasteniy respubliki altay*. Novosibirsk: İzdatel'stvo SO RAN, 357.
708 Krasnoborov, İ., M. (2012). *Opredelitel' rasteniy respubliki altay*. Novosibirsk: İzdatel'stvo SO RAN, 357.
709 Baytop, T. (2007). *Türkçe bitki adları sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 44.
710 Bülbül, E. (2009). *Doğadan bize*. İstanbul: İnkılap Yayınevi, 33.
711 Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 13.

Tuv.T. белена (belena)[712], тос-оът (tos-o't)[713]

[**Krş. Lat.** *Hyoscyamus L.*[714], **Rus.** белена (belena)[715], **Hak.T.** оғай от (oğay ot)[716], уғуй от (uğuy ot)[717], оохчаң от (ооҳçañ ot)[718], **Alt.T.** јыракы өлөң (jırakı ölöñ)[719], беле (bele)[720]]

Bektaşi üzümü Taşkırangiller familyasından kahverengi tüycüklü gövdeli yaprakları yürek biçiminde 60-150 cm boyunda, nohut iriliğinde mayhoş sarı, yeşil veya sarı sulu meyveli bir çalı türü. Frenk üzümü.[721]

ST. крыжовник (krıjovnik)[722]

Tuv.T. кызырак-караа (kızırak-karaa), кызырак-кат (kızırak-kat)[723]

[**Krş. Lat.** *Ribes uva-crispa*[724], **Rus.** крыжовник (krıjovnik)[725], **Hak.T.** хая харағады (xaya xarağadı), тағ харағады (tağ xarağadı)[726], **Alt.T.** тожло (tojlo)[727]]

bergenya Taşkırangiller familyasından ana yurdu Orta ve Doğu Asya bölgeleri olan bergenya, kümeler oluşturarak gelişen çok yıllık dayanıklı otsu bir bitkidir. Türlerine göre 20-45 cm kadar boylanabilen bitkinin derimsi dokulu, oval biçimli ve yüzeyi parlak koyu yeşil renkte yaprakları vardır.[728]

ST. бадан (badan)[729]

---

[712] Monguşa, D. A. (Ed). (1980). *Russko-tuvinskiy slovar.* Moskva: İzdatel'stvo Russkiy Yazık, 41.
[713] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 167.
[714] Krasnoborov, İ., M. (2012). *Opredelitel' rasteniy respubliki altay*. Novosibirsk: İzdatel'stvo SO RAN, 345.
[715] Krasnoborov, İ., M. (2012). *Opredelitel' rasteniy respubliki altay*. Novosibirsk: İzdatel'stvo SO RAN, 345.
[716] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 317.
[717] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 713.
[718] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 90.
[719] Baskakov, N.A. (Ed). (1964). *Russko-altayskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 25.
[720] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 90.
[721] Çağbayır, Y. (2007). *Ötüken türkçe sözlük.* C.1. İstanbul: Ötüken Yayınları, , 532.
[722] Afanaseva,P.S., Haritonova, L.H. (Eds). (1968). *Russko-yakutskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 249.
[723] Monguşa, D. A. (Ed). (1980). *Russko-tuvinskiy slovar.* Moskva: İzdatel'stvo Russkiy Yazık, 231.
[724] Baytop, T. (1984). *Türkiye'de bitkiler ile tedavi*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları, 233.
[725] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1999). *Büyük türkçe-rusça sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 106.
[726] Çankova, D.İ. (Ed). (1961). *Russko-hakasskiy slovar*. Moskva: Gosudarstvennoe İzdatelstvo İnostrannıh i Natsionalnıh Slovarey, 340.
[727] Baskakov, N.A. (Ed). (1964). *Russko-altayskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 268.
[728] Ebcioğlu, N., (2008). *Sevgili bahçem*. İstanbul: İnkılap Yayınevi, 71.
[729] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 12.

Tuv.T. инек-кулаа (inek-kulaa), кылбыш (kılbış), бода-шай (boda-şay)[730]

[**Krş. Lat.** *Bergenia Moench*[731]*,* **Rus.** бадан (badan)[732]*,* **Hak.T.** чӧкен (çöken)[733], **Alt.T.** кылбыш (kılbış)[734]]

beşparmak otu Gülgillerden yol kıyılarında ve çayırlarda yetişen, sürgüne karşı kullanılan bir bitkidir.[735] Gülgiller familyasından ana yurdu Kuzey yarım kürenin ılıman bölgerleri olan kurtpençeleri, kış mevsiminde yapraklarını döken çalı ve bir veya iki yıllık dayanıklı otsu formda gelişen bitkilerdir.[736]

ST. кэйиҥэс (keyiñes)[737], хаас аһылыга (xaas ahılıga)[738], лээби от (leebi ot)[739]

Tuv.T. кичигене (kiçigene)[740]

[**Krş. Lat.** *Potentilla L.*[741], **Rus.** лапчатка (lapçatka)[742], **Hak.T.** хызыған от (xızığan ot)[743]]

bezelye Baklagiller familyasından, beyaz, leylak ve kırmızımsı çiçekleri olan, legümen tipte meyveli, 3-10 tohumlu, bir yıllık otsu bir bitkidir.[744]

ST. горох (gorox)[745]

Tuv.T. чочак-тараа (çoçak-taraa)[746], чиг чочак-тараа (çig çoçak-taraa)[747]

[**Krş. Lat.** *Pisum sativum L.*[748], **Rus.** горох (goroh)[749], **Hak.T.** горох (goroh)[750], **Alt.T.** мырчак (mırçak)[751]]

---

[730] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 219.
[731] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 12.
[732] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 12.
[733] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 995.
[734] Baskakov, N.,A., Toşakova, T.,M. (1947). *Oyrotsko-russkiy slovar.* Moskva, 104.
[735] Türk Dil Kurumu. (2005). *Türkçe sözlük.* Ankara: TDK, 252.
[736] Ebcioğlu, N., (2008). *Sevgili bahçem*. İstanbul: İnkılap Yayınevi, 218.
[737] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 53.
[738] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 133.
[739] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 134.
[740] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 86.
[741] Kamelin, R.,V., Şmakov, A.,İ. (2006) *Krasnaya kniga altayskogo kraya*. Tom.1, Barnaul, 174.
[742] Kamelin, R.,V., Şmakov, A.,İ. (2006) *Krasnaya kniga altayskogo kraya*. Tom.1, Barnaul, 174.
[743] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 317.
[744] Karol, S., Suludere, Z., Ayvalı C.(2010).. *Biyoloji terimleri sözlüğü.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 88.
[745] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 26.
[746] Monguşa, D. A. (Ed). (1980). *Russko-tuvinskiy slovar.* Moskva: İzdatel'stvo Russkiy Yazık, 120.
[747] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 128.

biber Patlıcangiller (Solanaceae) familyasından çeşitli türleri bulunan bir bitki.[752] Patlıcangillerden hem taze tüketilen hem de kurutulup bahar olarak kullanılan, koni şeklinde meyveleri olan bir yıllık otsu bitki. Bu bitkinin taze veya kurutulmuş olarak tüketilen meyvesi.[753]

ST. биэрэс (bieres)[754]

Tuv.T. перец (perets)[755]

[**Krş. Lat.** *Capsicum annuum*[756]*,* **Rus.** перец (perets)[757]*,* **Hak.T.** перец (perets)[758], **Alt.T.** мырч (mırç)[759]]

bit otu[760] [bitli ot, mevzeç otu][761] Sıracagiller familyasından birçok çeşitleri bulunan ve Kuzey yarım kürede yetişen bir bitkidir.[762]

ST. арбаҕар төбөлөөх от (arbağar töbölööx ot), кыһыл төбө (kıhıl töbö)[763]

Tuv.T. мытник (mıtnik)[764]

[**Krş. Lat.** *Pedicularis verticulata*[765], **Rus.** мытник (mıtnik)[766]]

boru çiçeği [abızambak, abuzambak, bostan karanfili, büyü otu, cin otu, kokar ot, sihirbaz otu, şeytan elması, şeytan otu, tatala, tatula, tatüle, yeleşik][767] Boru çiçeği, 50-200 cm

---

[748] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 128.
[749] Şişkina, B., K. (1963). *Botaniçeskiy atlas*. Leningrad: İzdatel'stvo Sel'skohozyaistvennoy Literaturı Jurnalov i Plakatov, 127.
[750] Çankova, D.İ. (Ed). (1961). *Russko-hakasskiy slovar*. Moskva: Gosudarstvennoe İzdatelstvo İnostrannıh i Natsionalnıh Slovarey, 163.
[751] Baskakov, N.A. (Ed). (1964). *Russko-altayskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 113.
[752] Türk Dil Kurumu. (2005). *Türkçe sözlük.* Ankara: TDK, 262.
[753] Çağbayır, Y. (2007). *Ötüken türkçe sözlük.* C.1. İstanbul: Ötüken Yayınları, , 594.
[754] Afanaseva,P.S., Haritonova, L.H. (Eds). (1968). *Russko-yakutskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 419.
[755] Monguşa, D. A. (Ed). (1980). *Russko-tuvinskiy slovar.* Moskva: İzdatel'stvo Russkiy Yazık, 384.
[756] Karol, S., Suludere, Z., Ayvalı C.(2010). *Biyoloji terimleri sözlüğü.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 89.
[757] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1999). *Büyük türkçe-rusça sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 114.
[758] Çankova, D.İ. (Ed). (1961). *Russko-hakasskiy slovar*. Moskva: Gosudarstvennoe İzdatelstvo İnostrannıh i Natsionalnıh Slovarey, 581.
[759] Baskakov, N.A. (Ed). (1964). *Russko-altayskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 482.
[760] Sarıbaş, M. (2010). *Bitki adları sözlüğü*. İstanbul: Cinius Yayınları, 93.
[761] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 123.
[762] Türk Dil Kurumu. (2005). *Türkçe sözlük.* Ankara: TDK, 288.
[763] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 123.
[764] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 115.
[765] Yakubov V.,V. (2007). *Rasteniya kamçatki*. Moskva, 218.
[766] Yakubov V.,V. (2007). *Rasteniya kamçatki*. Moskva, 218.

kadar boylanabilen bir yıllık, turuncu çiçekli sarmaşıksı bir bitki türüdür. Kurutulmuş çiçeklerinden faydalanılan bitki, nefes darlığı, astım gibi hastalıkların tedavisinde kullanılır.[768]

ST. дурман (durman)[769]

Tuv.T. Bu bitki muhtemelen Tuva'da yayılış göstermemektedir. Bu nedenle de adına ulaşılamamıştır.

[**Krş. Lat**. *Datura stramonium*[770], **Rus.** дурман (durman), **Hak.T.** дирман (dirman), **Alt.T.** ап ölöң (ap ölöñ)][771]

bostanbozan [bağbozan, cinsaçı, eftimun, gelinsaçı, kızıl sarmaşık, şeytansaçı] Cuscuta (cinsaçı) türlerine verilen genel ad. Bu türler bir veya çok yıllık, klorofilsiz ve asalak bitkilerdir.[772]

ST. иччигэн (iiççigen)[773]

Tuv.T. алдын удазын (aldın udazın)[774]

[**Krş. Lat.** *Cuscuta L.* [775], **Rus.** повилика (povilika)[776]]

böğürtlen Gülgiller familyasından (Rosaceae), küçük ve dut gibi çok tanecikli meyvesinden reçel, marmelat yapılan, yaprakları halk hekimliğinde peklik verici, dikenli dalları çit bitkisi olarak kullanılan çalı. Bu bitkinin önce kırmızı, daha sonra kararan yemişleri.[777]

ST. ежевика (ejevika)[778]

Tuv.T. ежевика (ejevika)[779]

---

[767] Baytop, T. (2007). *Türkçe bitki adları sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 50.
[768] Bülbül, E. (2009). *Doğadan bize*. İstanbul: İnkılap Yayınevi, 38.
[769] Afanaseva,P.S., Haritonova, L.H. (Eds). (1968). *Russko-yakutskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 149.
[770] Baytop, T. (2007). *Türkçe bitki adları sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 50.
[771] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 64.
[772] Baytop, T. (2007). *Türkçe bitki adları sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 50.
[773] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Naucnıy Tsentra SO RAN, 81.
[774] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 28.
[775] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Naucnıy Tsentra SO RAN, 81.
[776] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Naucnıy Tsentra SO RAN, 81.
[777] Çağbayır, Y. (2007). *Ötüken türkçe sözlük.* C.1. İstanbul: Ötüken Yayınları, , 673.
[778] Afanaseva,P.S., Haritonova, L.H. (Eds). (1968). *Russko-yakutskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 152.
[779] Monguşa, D. A. (Ed). (1980). *Russko-tuvinskiy slovar.* Moskva: İzdatel'stvo Russkiy Yazık, 151.

[**Krş. Lat.** *Rubus caesius L.*[780], **Rus.** куманика(kumanika), ежевика (ejevika)[781], **Hak.T.** ежевика (ejevika)[782], **Alt.T.** кара агаш јиилек (kara agaş ciilek)[783]]

burculuk [tüylü hindiba, yer yumurtası][784] Papatyagiller familyasından olan bitki, tek yıllık ve otsu yapıda olup, 10-30 cm boyundadır. Bitki dip kısmında rozet yapar ve bu yapraklar gıda olarak da kullanılır. Geniş bir yayılış alanına sahip olan bitki, meralar, bahçeler, makiliklerde yetişmektedir. Bitki istilacı bitkiler grubunda yer alır.[785]
ST. скерда (skerda)[786], ат тыла (at tıla)[787]
Tuv.T. скерда (skerda)[788]
[**Krş. Lat**. *Crepis L.*[789] **Rus.** скерда (skerda)[790]]

burçak Baklagillerden, taneleri hayvan yemi olarak kullanılan, tek yıllık bir yem bitkisidir.[791]
ST. күрдьүгес күрүөнэ (kürcüges kürüöne)[792]
Tuv.T. чиг чочак-тараа (çig çoçak-taraa)[793]
[**Krş. Lat.** *Vicia sativa ervilia L.*[794], **Rus.** вика (vika)[795], вица (vitsa)[796], **Hak.T.** вика (vika)[797] **Alt.T.** вика (vika)[798]]

---

[780] Mete, O. (2009). *Kabalcı şifalı bitkiler ansiklopedisi*. İstanbul: Kabalcı Yayınevi, 190.
[781] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1999). *Büyük türkçe-rusça sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 130.
[782] Çankova, D.İ. (Ed). (1961). *Russko-hakasskiy slovar*. Moskva: Gosudarstvennoe İzdatelstvo İnostrannıh i Natsionalnıh Slovarey, 207.
[783] Baskakov, N.A. (Ed). (1964). *Russko-altayskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 153.
[784] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 58.
[785] İnternet: http://ulusalmera-tagem.gov.tr/turGoster.asp?id=Crepis%20sancta adresinden 25 Haziran 2015 tarihinde alınmıştır.
[786] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 95.
[787] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 58.
[788] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 150.
[789] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 95.
[790] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 95.
[791] Türk Dil Kurumu. (2005). *Türkçe sözlük.* Ankara: TDK, 327.
[792] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 168.
[793] Monguşa, D. A. (Ed). (1980). *Russko-tuvinskiy slovar.* Moskva: İzdatel'stvo Russkiy Yazık, 120.
[794] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 197.
[795] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 20.
[796] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 167.

bülbül otu [çalgıcı otu, yaban hardalı, Kara Hasan Efendi][799] Turpgillerden beyaz çiçekli, halk hekimliğinde göğüs yumuşatıcı olarak kullanılan, genellikle kurak yerlerde yetişen bir otsu bitki.[800]

ST. тимирэх (timirex)[801]

Tuv.T. гулявник (gulyavnik)[802]

[**Krş. Lat.** *Sisymbrium L.*[803], **Rus.** гулявник (gulyavnik)[804]]

canavar otu Canavarotugiller familyasından, ülkemizde kırk kadar türü bulunan parazit bitkilere verilen genel ad.[805] Tohumları kültür bitkilerinin köklerinde çimlenen, sarımsı veya morumsu gövde ve yapraklara sahip, klorofilsiz, asalak ve zararlı bir bitki.[806]

ST. сутуйба (sutuyba)[807]

Tuv.T. заразиха (zaraziha)[808]

[**Krş. Lat.** *Orobanche L.*[809], **Rus.** заразиха (zaraziha)[810]]

centiyane Avrupa, Asya ve Amerika'da ılıman iklim bölgelerinde yaygın olarak yetişen sarı ve mavi renkte çiçek açan rizomlu (kök saplı) çok yıllık otsu bitkilerdir. Yaprakları yeşil renkli, dar, uzun ve ucu sivri olan bu bitkiler, 90 cm kadar boylanabilir ancak sadece 50 cm yüksekliğe kadar olan kısmı çiçek açabilir. Bu bitkiler -20 dereceye düşen sıcaklıklara dayanabilir.[811]

---

[797] Çankova, D.İ. (Ed). (1961). *Russko-hakasskiy slovar*. Moskva: Gosudarstvennoe İzdatelstvo İnostrannıh i Natsionalnıh Slovarey, 95.
[798] Baskakov, N.A. (Ed). (1964). *Russko-altayskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 55.
[799] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 150.
[800] Çağbayır, Y. (2007). *Ötüken türkçe sözlük.* C.1. İstanbul: Ötüken Yayınları, 866.
[801] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 27.
[802] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 55.
[803] Krasnoborov, İ., M. (2012). *Opredelitel' rasteniy respubliki altay*. Novosibirsk: İzdatel'stvo SO RAN ,197.
[804] Krasnoborov, İ., M. (2012). *Opredelitel' rasteniy respubliki altay*. Novosibirsk: İzdatel'stvo SO RAN ,197.
[805] Karol, S., Suludere, Z., Ayvalı C.(2010). *Biyoloji terimleri sözlüğü.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 118.
[806] Çağbayır, Y. (2007). *Ötüken türkçe sözlük.* C.1. İstanbul: Ötüken Yayınları, 753.
[807] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 119.
[808] Krasnoborov, İ., M. (1999). *Krasnaya Kniga Respubliki Tıva Rasteniya.* Novosibirsk,38.
[809] Krasnoborov, İ., M. (2012). *Opredelitel' rasteniy respubliki altay*. Novosibirsk: İzdatel'stvo SO RAN, 378.
[810] Krasnoborov, İ., M. (2012). *Opredelitel' rasteniy respubliki altay*. Novosibirsk: İzdatel'stvo SO RAN, 378.
[811] Ebcioğlu, N. (2008). *Su bitkileri*. İstanbul: İnkılap Yayınevi, 63.

ST. чороон от (çoroon ot)[812]

Tuv.T. бөрү-оъду (börü-odu) , кокай- оъду (kokay-odu)[813]

[**Krş. Lat.** *Gentiana L.*[814], **Rus.** горечавка (goreçavka)[815]]

civan perçemi [binbir yaprak otu, akbaşlı, ak yavşan, barsama otu, baytaran, baytıran, kandil çiçeği, marsama otu] Achillea türlerine verilen genel ad. 100 cm kadar yükselebilen, çok yıllık, otsu, tüylü, beyaz veya sarı çiçekli ve kuvvetli kokulu bitkilerdir.[816]

ST. суорат от (suorat ot)[817]

Tuv.T. муң-бүрү (muñ-bürü)[818]

[**Krş. Lat.** *Achillea millefolium L.*[819], **Rus.** тысячелистник (tısyaçelistnik)[820] **Hak.T.** хыйдай оды (xıyday odı)[821], **Alt.T.** кой таңдай (koy tañday)[822]]

çayır düğmesi Sanguisorba (Rosaceae) türlerine verilen genel ad. Otsu, çok yıllık ve pennat yapraklı bitkilerdir.[823]

ST. ымыйах (ımıyah)[824], ымыйа уга (ımıya uga), тоҥус ымыйаҕа (toñus ımıyağa)[825]

Tuv.T. Bu bitki muhtemelen Tuva'da yetişiyor fakat kaynaklarda Tuvaca adına yer verilmemiştir.

[**Krş. Lat.** *Sanguisorba minor*[826], **Rus.** кровохлебка (krovoxlebka)[827], **Alt.T.** кара тал (kara tal)[828]]

---

[812] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 24.
[813] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 47.
[814] Kupriyanov, A., N., Manakov, A.,Yu. (2007). *Puteşestvie s rasteniyami po gornoyşorii*. Kemerova: İrbis, 48.
[815] Kupriyanov, A., N., Manakov, A.,Yu. (2007). *Puteşestvie s rasteniyami po gornoyşorii*. Kemerova: İrbis, 48.
[816] Baytop, T. (2007). *Türkçe bitki adları sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 60.
[817] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 104.
[818] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 113.
[819] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 8.
[820] Sokolova, N.,S., Pamfilova, T.,G., Pamfilova, G.,A. (1990). *Dikorastuşçie i kul'turnıe rasteniya v narodnoy meditsine.* Moskva, 60.
[821] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 317.
[822] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 8.
[823] Baytop, T. (2007). *Türkçe bitki adları sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 67.
[824] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 51.
[825] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 143.
[826] Çerepnin, V.,L.(1987). *Pişçevıe rasteniya sibiri*. Novosibirsk: İzdatel'stvo Nauka Sibirskoe Otdelenie, 56.
[827] Çerepnin, V.,L.(1987). *Pişçevıe rasteniya sibiri*. Novosibirsk: İzdatel'stvo Nauka Sibirskoe Otdelenie, 56.

çayır sedefi Thalictrum türlerine verilen genel ad. Çok yıllık, genellikle rizomlu, otsu bitkilerdir.[829]

ST. чэмкиниэр (çemkinier)[830]

Tuv.T. өт-оът (öt-o't)[831]

[**Krş. Lat.** *Thalictrum L.*[832], **Rus.** василистник (vasilistnik)[833]]

çayır su teresi Boyu 30 cm'ye ulaşan, kısa ömürlü bir bitkidir. Dikine çıkan gövdenin içi boştur; sulu, yuvarlak ve üstü ince kıllarla kaplıdır. Uzun bir sap üzerinde dizili olan yapraklar yuvarlak veya yumurta biçimlidir ve toprağın üstünde rozet biçiminde yayılır.[834]

ST. сүрех от (sürex ot)[835]

Tuv.T. чүрек-оът (çürek-o't)[836]

[**Krş. Lat.** *Cardamine L.*[837], **Rus.** сердечник (serdeçnik)[838], **Hak.T.** чӱрек оды (çürek odı)[839]]

çevrince [kaba yonca, kart][840] Medicago türlerine verilen genel ad. Bir veya çok yıllık, genellikle sarı çiçekli ve otsu bitkilerdir.[841]

ST. люцерна (lyutserna)[842]

Tuv.T. дүжер-меде (düjer-mede)[843]

[**Krş. Lat.** *Medicago sativa L.*[844], **Rus.** люцерна (lyutserna)[845], **Hak.T.** чӧргемес (çörgemes)[846] **Alt.T.** люцерна (lyutserna)[847]]

---

[828] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 143.
[829] Baytop, T. (2007). *Türkçe bitki adları sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 67.
[830] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 16.
[831] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 128.
[832] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 16.
[833] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 16.
[834] Mete, O. (2009). *Kabalcı şifalı bitkiler ansiklopedisi*. İstanbul: Kabalcı Yayınevi, 276.
[835] Kuznetsova, L.,V. (2003).*Atlas lekarstvennıh rasteniy yakutii*. Tom.1. Yakutsk, 135.
[836] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 211.
[837] Kuznetsova, L.,V. (2003).*Atlas lekarstvennıh rasteniy yakutii*. Tom.1. Yakutsk, 135.
[838] Kuznetsova, L.,V. (2003).*Atlas lekarstvennıh rasteniy yakutii*. Tom.1. Yakutsk, 135.
[839] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 317.
[840] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 108.
[841] Baytop, T. (2007). *Türkçe bitki adları sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 70.
[842] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 59.
[843] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 66.
[844] Şişkina, B., K. (1963). *Botaniçeskiy atlas*. Leningrad: İzdatel'stvo Sel'skohozyaistvennoy Literaturı Jurnalov i Plakatov, 111.

çıngırak otu Çançiçeğigiller familyasından turpa benzeyen kalın, etli kazık köküyle ve dikine gelişen düz ince saplarıyla 1 m. kadar baylanabilen iki yıllık şifalı otsu bir bitkidir. Bitkinin saplarında sütlü ozsuyu bulunur. Kenarları dişli ve oval biçimli dar yaprakları vardır. Bitki tabanında rozet oluştururken ikinci yılının yaz mevsimi ortalarında yıldız biçimli soluk mavi ya da beyaz çiçekler açar.[848]

ST. чуораан от (çuoraan ot)[849]

Tuv.T. коңгажык (koñgajık)[850], коңгажыраш (koñgajıraş)[851], коңгураа (koñguraa) коңгурак (koñgurak)[852]

[**Krş. Lat.** *Campanula lasiocarpa*[853]*,* **Rus.** колоколъчик (kolokol'çik)[854], **Hak.T.** милегір (milegĭr)[855], стакан порчо (stakan porço)[856], **Alt.T.** кўзўңи (küzüñi), кичинек шаң (kiçinek şañ)[857], коңо чечек (koño çeçek)[858]]

çıt otu [topbaş, vızık][859] Papatyagiller familyasından, kalın rizomlu çok yıllık otsu bitkilerdir. Bitki gövdeleri tüysüz, silindirik, çatallı ve düzensiz dallı, 30-100 cm boyunda taban yaprakları 10-20 cm ve genellikle tüysüz yapıdadır. Bitkinin çiçek durumu çok dallı ve yanal sürgünlüdür. Bitkinin şemsiyecik sapları 5-10 çiçekli iken küçük şemsiyeleri 14-20 çiçeklidir. Bitkinin meyveleri yumurtamsı şekilli ve seyrek kısa tüylüdür.[860]

---

[845] Şişkina, B., K. (1963). *Botaniçeskiy atlas*. Leningrad: İzdatel'stvo Sel'skohozyaistvennoy Literaturı Jurnalov i Plakatov, 111.
[846] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 998.
[847] Baskakov, N.A. (Ed). (1964). *Russko-altayskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 283.
[848] Clevely, A., Rıchmond, K., Morris, S., Mackley, L. (2010). *Yararlı otlar ve baharatlar mutfağı*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 84.
[849] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 46.
[850] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 93.
[851] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 39.
[852] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 39.
[853] Yakubov V.,V. (2007). *Rasteniya kamçatki*. Moskva, 228.
[854] Yakubov V.,V. (2007). *Rasteniya kamçatki*. Moskva, 228.
[855] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 244.
[856] Çankova, D.İ. (Ed). (1961). *Russko-hakasskiy slovar*. Moskva: Gosudarstvennoe İzdatelstvo İnostrannıh i Natsionalnıh Slovarey, 320.
[857] Baskakov, N.A. (Ed). (1964). *Russko-altayskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 250.
[858] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 39.
[859] Tuzlacı, E. (2006). *Türkiye bitkiler sözlüğü*. İstanbul: Alfa Yayınları, 1194.
[860] İnternet: http://ulusalmera-tagem.gov.tr/turGoster.asp?id=Serratula%20serratuloides adresinden 22 Haziran 2015 tarihinde alınmıştır.

ST. серпуха (serpuxa)[861]

Tuv.T. серпуха (serpuha)[862]

[**Krş. Lat.** *Serratula coronata L.*, **Rus.** серпуха (serpuha)][863]

çilek Gülgiller (Rosaceae) familyasından yabani ve kültür bitkisi olarak yetişebilen, sürüngen dallı, çok kollu, üç yapraklı, birçok kapçıktan meydana gelen meyveleri etli çiçekliğin üzerinde yer alan, güzel kokulu ve mayhoş tatlı meyveli, çok yıllık bir bitki.[864]

ST. дьэдьэн (cecen)[865]

Tuv.T. честек-кат (çestek-kat)[866]

[**Krş. Lat.** *Fragaria xananassa L.*[867], **Rus.** земляника (zemlyanika), клубника (klubnika)[868] **Hak.T.** түлгӳ чистегі (tülgü çistegĭ), чазы чистегі (çazı çistegĭ), чир чистегі (çir çistegĭ)[869] **Alt.T.** jep jестек (cer cestek), jep jиилек (cer ciilek), уй jиилек (uy ciilek)[870]]

çoban üzümü Kışın yapraklarını döken, 30 cm kadar yükseklikte, çalı görünüşünde ve soluk yeşilimsi pembe çiçekli bir bitkidir. Meyveler olgunlukta siyahımtırak kırmızı renklidir. Meyveleri çiğ olarak yenir veya reçel yapılır.[871]

ST. харас (xaras)[872]

Tuv.T. кара-кат (kara-kat)[873]

[**Krş. Lat.** *Vaccinium myrtillus L.*[874], **Rus.** черника (çernika)[875], **Hak.T.** хоңных (хоñnıх)[876] **Alt.T.** кара торбос (kara torbos)[877]]

---

[861] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 93.
[862] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 145.
[863] Telyat'ev V.,V.(1985). *Holeznıe rasteniya tsentral'noy sibiri*. Irkutsk: Vostoçno-Sibirskoe Knijnoe İzdatel'voe, 250.
[864] Çağbayır, Y. (2007). *Ötüken türkçe sözlük.* C.1. İstanbul: Ötüken Yayınları, 995.
[865] Timofeev,P.A., İvanova,E.,İ. (2006). *Yagodnıe rasteniya yakutii.* Yakutsk: Biçik, 28.
[866] Monguşa, D. A. (Ed). (1980). *Russko-tuvinskiy slovar.* Moskva: İzdatel'stvo Russkiy Yazık, 185.
[867] Karol, S., Suludere, Z., Ayvalı C.(2010). *Biyoloji terimleri sözlüğü.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 139.
[868] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1999). *Büyük türkçe-rusça sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 192.
[869] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 77.
[870] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 76.
[871] Baytop, T. (2007). *Türkçe bitki adları sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 75.
[872] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 16.
[873] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 77.
[874] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 16.
[875] Yuliya, Ş. (2007). *Rasteniya polnaya entsiklopediya*. Moskva: Eksmo, 103.

çöven [alçı otu, bahar yıldızı.[878] çöğen[879]] Çok yıllık ve kazık köklü Gypsophila (Caryophyllaceae) türlerine verilen genel ad. Pembe veya beyaz çiçekli ve otsu bitkilerdir.[880] Kökü ve dalları, suyu sabun katılmış gibi köpüren, kir temizleyici bir bitkidir. Helvacılıkta (tahin helvası yapımında) ağdayı ağartmak için kullanılır.[881]

ST. Bu bitki muhtemelen Saha'da yayılış gösteriyor fakat eldeki kaynaklarda bitkinin Sahaca adına yönelik bir veriye rastlanmamıştır.

Tuv.T. аза бөргү (aza börgü)[882]

[**Krş. Lat.** *Gypsophila paniculata L.*[883], **Rus.** перекати-поле (perekati-pole)[884], **Hak.T.** чил-оды (çil odı)[885], ахбах от (axbax ot), інек пӧрии (ĭnek pörii)[886]]

çünk[887] [altıntopu][888] Çok yıllık, otsu ve sarı çiçekli, sulak yerlerde yetişen bir bitkidir.[889] Düğünçiçeğigiller familyasından anavatanı Avrupa kıtası olan çok yıllık bir metreye kadar boylanabilen otsu bitkilerdir. Bu bitkilerin çok parçalı ve kenarları dişli koyu yeşil renkli yaprakları ile tel gibi uzanan sapların ucunda sarının değişik tonlarındaki renklerde açan küre biçimli gösterişli çiçekleri bulunur.[890]

ST. кырсаада (kırsaada)[891], алтан төбөлөөх от (altan töbölööx ot)[892]

Tuv.T. сыын-чечее (sıın-çeçee)[893]

---

[876] Çankova, D.İ. (Ed). (1961). *Russko-hakasskiy slovar*. Moskva: Gosudarstvennoe İzdatelstvo İnostrannıh i Natsionalnıh Slovarey, 930.
[877] Baskakov, N.A. (Ed). (1964). *Russko-altayskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 834.
[878] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 83.
[879] Türk Dil Kurumu. (2009). *Derleme sözlüğü*. C.II. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 1298.
[880] Baytop, T. (2007). *Türkçe bitki adları sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 77.
[881] Bülbül, E. (2009). *Doğadan bize*. İstanbul: İnkılap Yayınevi, 53.
[882] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 83.
[883] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 83.
[884] Gültek, V.(2004). *Rusça-türkçe sözlük.* Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları, 1076.
[885] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 317.
[886] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 83.
[887] Baytop, T. (2007). *Türkçe bitki adları sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 79.
[888] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 162.
[889] Baytop, T. (2007). *Türkçe bitki adları sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 79.
[890] Ebcioğlu, N. (2008). *Su bitkileri*. İstanbul: İnkılap Yayınevi, 98.
[891] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 53.
[892] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 162.
[893] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 158.

[**Krş. Lat.** *Trollius L.*[894], **Rus.** купальница (kupalnitsa)[895], **Hak.T.** кўн порчозы (kün porçozı), худай порчозы (xuday porçozı)[896], **Alt.T.** кўн чечек (kün çeçek)[897]]

dağ çayı[898] [karabaş, kara kurbağa otu][899] Çok yıllık, kuvvetli kokulu ve çalı görünüşünde bitkilerdir.[900] Ballıbabagiller familyasından Acem arpası, otçayı, yayla çayı, kasık otu gibi adlarla da anılan 40-100 cm kadar boylanabilen basit yapraklı, kuvvetli kokulu, tüylü, beyaz çiçekli odunsu bir çalıdır.[901]

ST. чистец (çistets)[902], моҕой ото (moğoy oto)[903]

Tuv.T. чистец (çistets)[904]

[**Krş. Lat.** *Stachys L.*[905], **Rus.** чистец (çistets)[906]]

dalya Birleşikgillerden çiçekleri katmerli, yıldız biçiminde ve türlü renkte bir süs bitkisidir.[907] Amerika kökenli, katmerli çiçekli, yumru köklü, on kadar türü bulunan otsu bitkinin ortak adı.[908]

ST. Bu bitki muhtemelen Saha'da yayılış gösteriyor fakat eldeki kaynaklarda bitkinin Sahaca adına yönelik bir veriye rastlanmamıştır.

Tuv.T. георгин (georgin)[909]

[**Krş. Lat.** *Dahlia L.*[910], **Rus.** георгин (georgin)[911], **Hak.T.** георгин (georgin)[912], **Alt.T.** георгин (georgin)[913]]

---

[894] Aşmarina, L.,F. (2009). *Yadovitıe i vrednıe rasteniya sibiri*. Novisibirsk: Sibirsoe Otdelenie Rossel' Hozaka Demin, 101.
[895] Aşmarina, L.,F. (2009). *Yadovitıe i vrednıe rasteniya sibiri*. Novisibirsk: Sibirsoe Otdelenie Rossel' Hozaka Demin, 101.
[896] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 162.
[897] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 162.
[898] Baytop, T. (2007). *Türkçe bitki adları sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 80.
[899] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 154.
[900] Baytop, T. (2007). *Türkçe bitki adları sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 80.
[901] Bülbül, E. (2009). *Doğadan bize*. İstanbul: İnkılap Yayınevi, 56.
[902] Tolmaçev, A., İ. (1974). *Opredelitel' vısşihrasteniy yakutii.* Novosibirsk: İzdatel'stvo Nauka Sibirskoe Otdelenie, 421.
[903] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 154.
[904] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 210.
[905] Tolmaçev, A., İ. (1974). *Opredelitel' vısşihrasteniy yakutii.* Novosibirsk: İzdatel'stvo Nauka Sibirskoe Otdelenie, 421.
[906] Tolmaçev, A., İ. (1974). *Opredelitel' vısşihrasteniy yakutii.* Novosibirsk: İzdatel'stvo Nauka Sibirskoe Otdelenie, 421.
[907] Türk Dil Kurumu. (2005). *Türkçe sözlük.* Ankara: TDK, 2181.
[908] Çağbayır, Y. (2007). *Ötüken türkçe sözlük.* C.5. İstanbul: Ötüken Yayınları, 5321.
[909] Monguşa, D. A. (Ed). (1980). *Russko-tuvinskiy slovar.* Moskva: İzdatel'stvo Russkiy Yazık, 113.

dasiphora Dağ yamaçlarında, yüksek tepelerde yetişen, yayvan ve dik yapıda gri veya kırmızısı hahverengi renkte, dilimli kabuklu, 10-100 cm boylanabilen ağaççık formunda bir bitkidir.[914]

ST. быта уга (bıta uga)[915]

Tuv.T. ыяшсыг (ıyaşsıg), күске-даязы (küske-dayazı)[916]

[**Krş. Lat.** *Dasiphora Raf.*[917], **Rus.** курильский чай (kurilskiy çay)[918]]

dedesakalı[919] [tekesakalı, dedekuleti, dedemsakalı, didemsakalı, geçisakalı, keçisakalı, kekilcan, dağ sakızı, kanık sakızı, kır sakızı, yemlik, yer sakızı][920] 10-25 cm yükseklikte, çok yıllık, kalın köklü, sarı çiçekli ve otsu bir bitkidir.[921] Papatyagiller familyasından, Avrupa, Amerika ve Anadolu'da yetişen bitki, güzel çiçekleri ve çiçeklenme dönemi sonrasında tüylerde oluşan bir top şeklinde tohum kesecikleri olan otsu bitkilerdir.[922]

ST. алтан бас (altan bas)[923]

Tuv.T. козелец (kozelets)[924]

[**Krş. Lat**. *Scorzonera L.*[925], **Rus.** козелец (kozelets)[926]]

---

[910] Türk Dil Kurumu. (2005). *Türkçe sözlük.* Ankara: TDK, 2181.
[911] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 144.
[912] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 103.
[913] Baskakov, N.A. (Ed). (1964). *Russko-altayskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 103.
[914] İnternet: Aitken, M.(April, 2004). Guide to the Common Potentilla Species of the Blue Mountains Ecoregion. *United States Department of Agriculture General Technical Report.* http://www.fs.fed.us/pnw/pubs/gtr603.pdf adresinden 29 Haziran 2015 tarihinde alınmıştır.
[915] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 53.
[916] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 235.
[917] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 53.
[918] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 53.
[919] Baytop, T. (2007). *Türkçe bitki adları sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 264.
[920] Baytop, T. (2007). *Türkçe bitki adları sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 151-152, 264.
[921] Baytop, T. (2007). *Türkçe bitki adları sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 151-152.
[922] Somer, S., Örs, A., Kut, T., İnaltong, T. (2003). *Yurdumun yenilebilir otları.* İstanbul: Mutfak Dostları Derneği Yayınları, 184.
[923] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 146.
[924] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 89.
[925] Krasnoborov, İ., M. (2012). *Opredelitel' rasteniy respubliki altay*. Novosibirsk: İzdatel'stvo SO RAN, 459.
[926] Krasnoborov, İ., M. (2012). *Opredelitel' rasteniy respubliki altay*. Novosibirsk: İzdatel'stvo SO RAN, 459.

defne Defnegiller (Lauraceae) familyasından, yaprakları baharat olarak kullanılan, meyvelerinden yağ elde edilen, yapraklarını dökmeyen, sarı çiçekli, çalı ya da ağaççıklar.[927]

ST. лавр (lavr)[928]

Tuv.T. лавр (lavr)[929]

[**Krş. Lat.** *Laurus nobilis*[930], **Rus.** лавр (lavr)[931], **Hak.T.** лавр (lavr)[932], **Alt.T.** лавр (lavr)[933]]

deli otu [kuduz otu] Turpgillerden, bahçelere süs olarak dikilen bir bitkidir.[934] Turpgillerden kuduza ve çarpıntılara iyi geldiği için halk hekimliğinde kullanılan bir süs bitkisi.[935]

ST. тууйакаан (tuuyakaan)[936]

Tuv.T. бурачок (buraçok)[937]

[**Krş. Lat.** *Alyssum L.*[938], **Rus.** бурачок (buraçok)[939]]

deniz yosunu [su yosunu, deniz otu, deniz teresi, deniz rezenesi[940] kayakoruğu[941]] 50 cm kadar yükseklikte, sarımsı çiçekli, çok yıllık ve otsu bitkidir. Deniz kenarlarındaki kayalar üzerinde yetişir.[942]

ST. уу үүнээйилэрэ (uu üüneeyilere), салахай (salaxay)[943]

---

[927] Karol, S., Suludere, Z., Ayvalı C.(2010). *Biyoloji terimleri sözlüğü.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 153.
[928] Afanaseva,P.S., Haritonova, L.H. (Eds). (1968). *Russko-yakutskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 253.
[929] Monguşa, D. A. (Ed). (1980). *Russko-tuvinskiy slovar.* Moskva: İzdatel'stvo Russkiy Yazık, 234.
[930] Baytop, T. (2007). *Türkçe bitki adları sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 86.
[931] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 361.
[932] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 345.
[933] Baskakov, N.A. (Ed). (1964). *Russko-altayskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 272.
[934] Türk Dil Kurumu. (2005). *Türkçe sözlük.* Ankara: TDK, 491.
[935] Çağbayır, Y. (2007). *Ötüken türkçe sözlük.* C.1. İstanbul: Ötüken Yayınları, 1138.
[936] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 16.
[937] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 50.
[938] Şişkina, B., K. (1963). *Botaniçeskiy atlas*. Leningrad: İzdatel'stvo Sel'skohozyaistvennoy Literaturı Jurnalov i Plakatov, 191.
[939] Şişkina, B., K. (1963). *Botaniçeskiy atlas*. Leningrad: İzdatel'stvo Sel'skohozyaistvennoy Literaturı Jurnalov i Plakatov, 191.
[940] Sarıbaş, M. (2010). *Bitki adları sözlüğü*. İstanbul: Cinius Yayınları, 45-46.
[941] Somer, S., Örs, A., Kut, T., İnaltong, T. (2003). *Yurdumun yenilebilir otları.* İstanbul: Mutfak Dostları Derneği Yayınları, 90.
[942] Baytop, T. (2007). *Türkçe bitki adları sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 89.
[943] Afanaseva,P.S., Haritonova, L.H. (Eds). (1968). *Russko-yakutskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 70.

Tuv.T. бөдүүн суг үнүжү (bödüün sug ünüjü)[944]

[**Krş. Lat.** *Crithmum maritimum* [945], **Rus.** водоросль (vodorosl')[946], **Hak.T.** күрең от (küreñ ot)[947], палар от (palar ot)[948], **Alt.T.** сууныҥ өзӱми (suunıñ özümi)[949]]

dere otu [darak otu, durak otu, Tarhan otu][950] Maydanozgiller (Umbelliferae) familyasından, yaprak ve dalları salata ve yemeklere koku ve lezzet verici olarak kullanılan, 60 cm kadar boyda, sarı çiçekli, tek yıllık, otsu bitki.[951]
ST. укроп (ukrop)[952], көҥдөй эрбэһин (köñdöy erbehin)[953]
Tuv.T. койнут (koynut)[954]
[**Krş. Lat.** *Anethum graveolens*[955], **Rus.** укроп (ukrop)[956], **Hak.T.** укроп (ukrop)[957], **Alt.T.** укроп (ukrop)[958]]

deve dikeni [kuşkonmaz (Doğubeyazıt-Ağrı)][959] Baklagiller familyasından, 30-100 cm boyunda, dikenli, pembe çiçekli, çok yıllık, otsu bir bitki.[960] Birleşikgiller familyasından eşekdikeni, akız, kansa, kenger otu gibi adlarda verilen yol kenarlarında ve boş arazilerde kendiliğinden yetişen 1 m kadar boylanabilen bir bitkidir.[961]

---

[944] Monguşa, D. A. (Ed). (1980). *Russko-tuvinskiy slovar.* Moskva: İzdatel'stvo Russkiy Yazık, 77.
[945] Baytop, T. (2007). *Türkçe bitki adları sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 89.
[946] Gültek, V.(2004). *Rusça-türkçe sözlük.* Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları, 142.
[947] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 317.
[948] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 341.
[949] Baskakov, N.A. (Ed). (1964). *Russko-altayskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 61.
[950] Mete, O. (2009). *Kabalcı şifalı bitkiler ansiklopedisi*. İstanbul: Kabalcı Yayınevi, 318
[951] Karol, S., Suludere, Z., Ayvalı C.(2010). *Biyoloji terimleri sözlüğü.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 162.
[952] Afanaseva,P.S., Haritonova, L.H. (Eds). (1968). *Russko-yakutskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 662.
[953] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 19.
[954] Monguşa, D. A. (Ed). (1980). *Russko-tuvinskiy slovar.* Moskva: İzdatel'stvo Russkiy Yazık, 605.
[955] Mete, O. (2009). *Kabalcı şifalı bitkiler ansiklopedisi*. İstanbul: Kabalcı Yayınevi, 318
[956] Sokolova, N.,S., Pamfilova, T.,G., Pamfilova, G.,A. (1990). *Dikorastuşçie i kul'turnıe rasteniya v narodnoy meditsine.* Moskva, 61.
[957] Çankova, D.İ. (Ed). (1961). *Russko-hakasskiy slovar*. Moskva: Gosudarstvennoe İzdatelstvo İnostrannıh i Natsionalnıh Slovarey, 882.
[958] Baskakov, N.A. (Ed). (1964). *Russko-altayskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 788.
[959] Baytop, T. (2007). *Türkçe bitki adları sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 90.
[960] Karol, S., Suludere, Z., Ayvalı C.(2010). *Biyoloji terimleri sözlüğü.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 165.
[961] Bülbül, E. (2009). *Doğadan bize*. İstanbul: İnkılap Yayınevi, 59.

ST. үөр кымньыыта (üör kımńııta)[962]
Tuv.T. кокай-тени (kokay-teni)[963]

[**Krş. Lat.** *Carduus cirispus*[964], **Rus.** чертополох (çertopoloh)[965], **Hak.T.** ипсек (ipsek)[966] сорокин от (sorokin ot)[967], чайаң (çayañ)[968]]

dişbudak ağacı Zeytingiller (Oleaceae) familyasından 40 m kadar yükselebilen bir ağaç türü.[969] Zeytingillerden 35 m kadar boylanabilen, oldukça düz ve pürüzsüz gövdeli, sarımsı beyaz renkli ve dayanıklı kerestesi olan 200 yıl kadar yaşayan bir orman ağacı.[970]
ST. ясень (yasen')[971]
Tuv.T. ясень (yasen')[972]
[**Krş. Lat.** *Fraxinus excelsior*[973], **Rus.** ясень (yasen')[974], **Hak.T.** ясень (yasen')[975], **Alt.T.** ясень (yasen')[976]]

domates Patlıcangiller (Solanaceae) familyasından, sarı çiçekli, yuvarlak ya da oval, kırmızı renkli, bakka tipi meyvesi olan, salgı tüyleri bulunan, ülkemizin her tarafında kültürü yapılan bir tür.[977]
ST. помидор (pomidor)[978], томат (tomat)[979]

---

[962] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 109.
[963] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 92.
[964] Telyat'ev V.,V. (1985). *Holeznıe rasteniya tsentral'noy sibiri*. Irkutsk: Vostoçno-Sibirskoe Knijnoe İzdatel'voe, 249.
[965] Yuliya, Ş. (2007). *Rasteniya polnaya entsiklopediya*. Moskva: Eksmo, 201.
[966] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 129.
[967] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 496.
[968] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 925.
[969] Karol, S., Suludere, Z., Ayvalı C.(2010). *Biyoloji terimleri sözlüğü.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 176.
[970] Çağbayır, Y. (2007). *Ötüken türkçe sözlük.* C.2. İstanbul: Ötüken Yayınları, 1243.
[971] Afanaseva,P.S., Haritonova, L.H. (Eds). (1968). *Russko-yakutskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 720.
[972] Monguşa, D. A. (Ed). (1980). *Russko-tuvinskiy slovar.* Moskva: İzdatel'stvo Russkiy Yazık, 560.
[973] Baytop, T. (2007). *Türkçe bitki adları sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 92.
[974] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 1022.
[975] Çankova, D.İ. (Ed). (1961). *Russko-hakasskiy slovar*. Moskva: Gosudarstvennoe İzdatelstvo İnostrannıh i Natsionalnıh Slovarey, 957.
[976] Baskakov, N.A. (Ed). (1964). *Russko-altayskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 862.
[977] Karol, S., Suludere, Z., Ayvalı C.(2010). *Biyoloji terimleri sözlüğü.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 183.
[978] Afanaseva,P.S., Haritonova, L.H. (Eds). (1968). *Russko-yakutskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 455.
[979] Afanaseva,P.S., Haritonova, L.H. (Eds). (1968). *Russko-yakutskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 641.

Tuv.T. помидор (pomidor)[980], томат (tomat)[981]

[**Krş. Lat.** *Lycopersicum esculentum*[982], **Rus.** томат (tomat), помидор (pomidor)[983], **Hak.T.** томат (tomat), помидор (pomidor)[984], **Alt.T.** помидор (pomidor)[985], томат (tomat)[986]]

drosera[987] [böcekyiyen, çiy otu, güneş gülü, sinekkapan, şebnem][988] Droseragillerden, topuz biçimindeki yapraklarının üst yüzeyi, böcekleri yakalayan yapışkan tüyler ile örtülü otsu bir bitki.[989]

ST. оҥоойуһут (oñooyuhut)[990]

Tuv.T. хун-оъду (hun-odu)[991]

[**Krş. Lat.** *Drosera rotundifolia L.*[992], **Rus.** росянка (rosyanka)[993]]

dulavrat otu [dulkarıgömleği, ulu avrat otu, hanımyaması[994]] Bileşikgiller familyasından, güçlü kazık kökleri ile dikine 1 m kadar baylanıp toprakta rozet oluşturan iki yıllık otsu bir bitkidir.[995]

ST. хатыылаах эрбэһин (xatıılaax erbehin)[996]

Tuv.T. кидистелчек лопух (kidistelçek lopuh)[997]

---

[980] Monguşa, D. A. (Ed). (1980). *Russko-tuvinskiy slovar.* Moskva: İzdatel'stvo Russkiy Yazık, 418.
[981] Monguşa, D. A. (Ed). (1980). *Russko-tuvinskiy slovar.* Moskva: İzdatel'stvo Russkiy Yazık, 584.
[982] Karol, S., Suludere, Z., Ayvalı C.(2010). *Biyoloji terimleri sözlüğü.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 183.
[983] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1999). *Büyük türkçe-rusça sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 242.
[984] Çankova, D.İ. (Ed). (1961). *Russko-hakasskiy slovar*. Moskva: Gosudarstvennoe İzdatelstvo İnostrannıh i Natsionalnıh Slovarey, 854.
[985] Baskakov, N.A. (Ed). (1964). *Russko-altayskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 537.
[986] Baskakov, N.A. (Ed). (1964). *Russko-altayskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 759.
[987] Türk Dil Kurumu. (2005). *Türkçe sözlük.* Ankara: TDK, 573.
[988] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 69.
[989] Türk Dil Kurumu. (2005). *Türkçe sözlük.* Ankara: TDK, 573.
[990] Kuznetsova, L.,V. (2003).*Atlas lekarstvennıh rasteniy yakutii*. Tom.1. Yakutsk, 130.
[991] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 192.
[992] Kuznetsova, L.,V. (2003).*Atlas lekarstvennıh rasteniy yakutii*. Tom.1. Yakutsk, 130.
[993] Kuznetsova, L.,V. (2003).*Atlas lekarstvennıh rasteniy yakutii*. Tom.1. Yakutsk, 130.
[994] Türk Dil Kurumu. (2009). *Derleme sözlüğü*. C.III. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 2274.
[995] Clevely, A., Rıchmond, K., Morris, S., Mackley, L. (2010). *Yararlı otlar ve baharatlar mutfağı.* İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 80.
[996] Afanaseva,P.S., Haritonova, L.H. (Eds). (1968). *Russko-yakutskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 550.
[997] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 85.

[**Krş. Lat.** *Arctium L.* [998], **Rus.** репейник (repeynik)[999], лопух (lopuh)[1000], **Hak.T.** өкпе оды (ökpe odı)[1001], хазалҷых от (xazalcıh ot)[1002], **Kız.** хундурғах (xundurğax)[1003], **Bel.** чонҷаа (çoncaa)[1004]; **Alt.T.** уак (uak)[1005]]

düğün çiçeği Tek yıllık veya çok yıllık, yaprakları elsi dilimli (palmat) veya tam kenarlı, çoğunlukla sarı çiçekli otlardır.[1006]

ST. лютик (lyutik)[1007]

Tuv.T. сарыг-хаажык (sarıg-haajık)[1008], ажыгсарыг (ajıgsarıg)[1009]

[**Krş. Lat.** *Ranunculus L.*[1010], **Rus.** лютик (lyutik)[1011], **Hak.T.** хураған порҷозы (xurağan porçozı), хой порҷозы (xoy porçozı)[1012], морча (morça)[1013]]

ebe gümeci Malva türlerine verilen genel ad. Bir veya çok yıllık, mor çiçekli ve otsu bitkiler.[1014] Ebegümecigiller familyasının örnek bitkisidir. Yol kenarlarında ve boş arazilerde kendiliğinden yetişen otsu bir bitkidir.[1015]

ST. мальва (mal'va)[1016]

Tuv.T. чавыс просвирник (çavıs prosvirnik)[1017]

---

[998] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 57.
[999] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 790.
[1000] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 376.
[1001] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 332.
[1002] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 776.
[1003] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 864.
[1004] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 986.
[1005] Baskakov, N.A. (Ed). (1964). *Russko-altayskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 281.
[1006] Karamanoğlu, K. (1977) *Farmosötik botanik ders kitabı.* Ankara: Ankara Üniversitesi Eczacılık Fakültesi Yayınları, 248.
[1007] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 59.
[1008] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 140.
[1009] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 136.
[1010] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 59.
[1011] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 59.
[1012] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 383.
[1013] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 136.
[1014] Baytop, T. (2007). *Türkçe bitki adları sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 97.
[1015] Bülbül, E. (2009). *Doğadan bize*. İstanbul: İnkılap Yayınevi, 64.
[1016] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 58.
[1017] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 200.

[**Krş. Lat.** *Malva L.*[1018], **Rus.** мальва (mal'va)[1019], проскурняк (proskurnyak)[1020], **Hak.T.** мальва (mal'va)[1021]]

ekşi yonca Yoncagiller familyasından olan bitki, ormanların tabanlarını açık yeşil yaprakları ve incecik beyaz çiçekleri ile bir halı gibi kaplar. Yoncaları yenilebilen, çiçekleri ise çay harmanı için kurutulmadan, taze iken kullanılan bir bitkidir.[1022]
ST. кислица (kislitsa)[1023]
Tuv.T. инек-кудуруу (inek-kuduruu)[1024]
[**Krş. Lat**. *Oxalis L.* [1025], **Rus.** кислица (kislitsa)[1026]]

elma Gülgiller (Rosaceae) familyasından, çiçekleri pembe ya da beyaz, yapraklarını döken, ülkemizde meyvesi için kültürü yapılan bir tür.[1027] Gülgillerden, pembe veya beyaz çiçekli, oval ve kenarı dişli yapraklı, kumlu ve killi alanlarda yetişen pek çok çeşidi bulunan bir meyve ağacı.[1028]
ST. яблоко (yabloko)[1029]
Tuv.T. яблоко (yabloko)[1030]
[**Krş. Lat.** *Pirus malus*[1031], **Rus.** яблоко (yabloko)[1032], **Hak.T.** яблоко (yabloko)[1033], **Alt.T.** яблок (yablok)[1034]]

[1018] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 58.
[1019] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 58.
[1020] Gültek, V.(2004). *Rusça-türkçe sözlük.* Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları, 1324.
[1021] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 232.
[1022] Bülbül, E. (2009). *Doğadan bize*. İstanbul: İnkılap Yayınevi, 66.
[1023] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 43.
[1024] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 76.
[1025] Yakubov V.,V. (2007). *Rasteniya kamçatki*. Moskva, 168.
[1026] Yakubov V.,V. (2007). *Rasteniya kamçatki*. Moskva, 168.
[1027] Karol, S., Suludere, Z., Ayvalı C.(2010). *Biyoloji terimleri sözlüğü.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 199.
[1028] Çağbayır, Y. (2007). *Ötüken türkçe sözlük.* C.2. İstanbul: Ötüken Yayınları, 1424.
[1029] Afanaseva,P.S., Haritonova, L.H. (Eds). (1968). *Russko-yakutskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 718.
[1030] Monguşa, D. A. (Ed). (1980). *Russko-tuvinskiy slovar.* Moskva: İzdatel'stvo Russkiy Yazık, 658.
[1031] Karol, S., Suludere, Z., Ayvalı C.(2010). *Biyoloji terimleri sözlüğü.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 199.
[1032] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1999). *Büyük türkçe-rusça sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 270.
[1033] Çankova, D.İ. (Ed). (1961). *Russko-hakasskiy slovar*. Moskva: Gosudarstvennoe İzdatelstvo İnostrannıh i Natsionalnıh Slovarey, 954.
[1034] Baskakov, N.A. (Ed). (1964). *Russko-altayskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 860.

erik Gülgiller (Rosaceae) familyasından, yaprakları basit, yenen etli ve sulu bir meyvesi olan, yapraklarını döken, ağaç yada çalı şeklinde bitkilerin genel adı.[1035] Gülgillerden, yapraklanmadan önce beyaz çiçekler açan tatlı, mayhoş veya ekşi lezzetli meyveli olmak üzere pek çok çeşidi bulunan meyve ağacı.[1036]

ST. слива (sliva)[1037]

Tuv.T. слива (sliva)[1038]

[**Krş. Lat.** *Prunus domestica L.*[1039], **Rus.** слива (sliva)[1040], **Hak.T.** слива (sliva)[1041], **Alt.T.** слива (sliva)[1042]]

erkeçsakalı [çayır melikesi, keçi sakalı, kandilçiçeği, kandul otu, su rezenesi][1043] Gülgillerden, beyaz veya pembe çiçekli, bahçelerde süs bitkisi olarak yetiştirilen bir ağaççık.[1044] Gülgiller familyasından kurak bölgeleri seven Kuzey yarım kürenin ılıman bölgelerinde nemli yerlerde yetişen rizomlu (kök saplı) çok yıllık otsu bitkilerdir.[1045]

ST. турантай (turantay)[1046]

Tuv.T. ак баштыг (ak baştıg)[1047]

[**Krş. Lat.** *Filipendula vulgaris L.*[1048], **Rus.** лабазник вязолистный (labaznik vyazolistnıy)[1049] орешки земляные (oreşki zemlyanıe)[1050], **Hak.T.** чай оды (çay odı)[1051]]

[1035] Karol, S., Suludere, Z., Ayvalı C.(2010). *Biyoloji terimleri sözlüğü.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 210.
[1036] Çağbayır, Y. (2007). *Ötüken türkçe sözlük.* C.2. İstanbul: Ötüken Yayınları, 1466.
[1037] Afanaseva,P.S., Haritonova, L.H. (Eds). (1968). *Russko-yakutskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 594.
[1038] Monguşa, D. A. (Ed). (1980). *Russko-tuvinskiy slovar.* Moskva: İzdatel'stvo Russkiy Yazık, 539.
[1039] Şişkina, B., K. (1963). *Botaniçeskiy atlas*. Leningrad: İzdatel'stvo Sel'skohozyaistvennoy Literaturı Jurnalov i Plakatov, 106.
[1040] Şişkina, B., K. (1963). *Botaniçeskiy atlas*. Leningrad: İzdatel'stvo Sel'skohozyaistvennoy Literaturı Jurnalov i Plakatov, 106.
[1041] Çankova, D.İ. (Ed). (1961). *Russko-hakasskiy slovar*. Moskva: Gosudarstvennoe İzdatelstvo İnostrannıh i Natsionalnıh Slovarey, 794.
[1042] Baskakov, N.A. (Ed). (1964). *Russko-altayskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 700.
[1043] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 76.
[1044] Türk Dil Kurumu. (2005). *Türkçe sözlük.* Ankara: TDK, 1125.
[1045] Ebcioğlu, N. (2008). *Su bitkileri*. İstanbul: İnkılap Yayınevi, 62.
[1046] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 53.
[1047] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 17.
[1048] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 76.
[1049] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 17.
[1050] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 76.
[1051] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 925.

eşek marulu Papatyagiller familyasından yaprakları dikenli görünümlü, soluk yeşil renkli, hafif damarlı, uzun yaprakları gövdeye sarmalanmış görüntülü, soluk sarı renkli çiçekler açan, iki yıllık otsu bir bitkidir. Tüm dünya genelinde yetişen ancak fazla sıcak iklimleri sevmeyen bitki, 150 cm kadar boylanabilir. Bitki buğday tarlaları, sebze bahçeleri gibi yerlerde yetişir ve Haziran ayından sonbahara kadar çiçek açar.[1052]

ST. ыт тыла (ıt tıla)[1053]

Tuv.T. хову осоду (hovu osodu)[1054]

[**Krş. Lat.** *Sonchus L.*[1055]*,* **Rus.** осот (osot)[1056]*,* **Hak.T.** көксін от (köksĭn ot)[1057], хый от (хıt ot)[1058], **Alt.T.** ачу от (açu at)[1059]]

eşek yoncası[1060] Baklagiller familyasından, iki yıllık, dik gelişerek 1 m'den fazla boylanabilen, sarı çiçekli bitkilerdir. Yol kenarlarında ve terkedilmiş alanlarda 2250 m yüksekliğe kadar olan bölgelerde yetişirler. Bitki, istilacı bir türdür.[1061]

ST. донник (donnik)[1062]

Tuv.T. көк-ширбиил (kök-şirbiil)[1063]

[**Krş. Lat.** *Melilotus officinalis L.*[1064], **Rus.** донник (donnik)[1065]]

fasulye Baklagiller (Leguminosae) familyasından, beyaz, pembe ya da mor çiçekli, meyveleri legümen tipte, taze ve kuru sebze olarak yenen, bir yıllık, otsu, tırmanıcı bir bitki.[1066]

[1052] Somer, S., Örs, A., Kut, T., İnaltong, T. (2003). *Yurdumun yenilebilir otları.* İstanbul: Mutfak Dostları Derneği Yayınları, 48.

[1053] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 76.

[1054] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 182.

[1055] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 76.

[1056] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 76.

[1057] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 317.

[1058] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 153.

[1059] Baskakov, N.A. (Ed). (1964). *Russko-altayskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 442.

[1060] Baytop, T. (2007). *Türkçe bitki adları sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 103.

[1061] İnternet: http://ulusalmera-tagem.gov.tr/turGoster.asp?id=Melilotus%20officinalis adresinden 04 Temmuz 2015 tarihinde alınmıştır.

[1062] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 29.

[1063] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 98.

[1064] Şişkina, B., K. (1963). *Botaniçeskiy atlas*. Leningrad: İzdatel'stvo Sel'skohozyaistvennoy Literaturı Jurnalov i Plakatov, 113.

[1065] Şişkina, B., K. (1963). *Botaniçeskiy atlas*. Leningrad: İzdatel'stvo Sel'skohozyaistvennoy Literaturı Jurnalov i Plakatov, 113.

ST. фасоль (fasol')[1067]

Tuv.T. фасоль (fasol')[1068]

[**Krş. Lat.** *Phaseolus vulgaris miller*[1069], **Rus.** фасоль (fasol')[1070], **Hak.T.** фасоль (fasol')[1071] **Alt.T.** фасоль (fasol')[1072]]

fındık Fındıkgiller (Coryllaceae) familyasından, yaprakları basit ve kenarları dişli, 1-8'li gruplar halinde olan meyveleri fındıksı, yapraklarını döken ağaç ya da çalımsı bitkiler.[1073]

ST. эриэхэ (eriexe)[1074]

Tuv.T. тоорук (tooruk)[1075]

[**Krş. Lat.** *Corylus avellana*[1076], **Rus.** орех (oreh)[1077], **Hak.T.** хузух (xuzux)[1078], **Alt.T.** кузук (kuzuk)[1079]]

Frenk üzümü Dikensiz, parçalı yapraklı ve kırmızı meyveli bir çalı.[1080] Taşkırangiller familyasından 150 civarı türü bulunan çok yıllık, yemişi uzun salkım şeklinde olup taneleri ufak ve kırmızı olup tadı mayhoş olan bir bitkidir. Bitki, şurubu yapılarak kullanılır ve içeriğinde organik asitler bulunmaktadır.[1081]

ST. дьордьомо (corcomo), моонньоҕон (monńoğon)[1082]

Tuv.T. инек-караа (inek-karaa)[1083], кызыл-кат (kzıl-kat)[1084]

[1066] Karol, S., Suludere, Z., Ayvalı C.(2010). *Biyoloji terimleri sözlüğü.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 222.
[1067] Afanaseva,P.S., Haritonova, L.H. (Eds). (1968). *Russko-yakutskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 677.
[1068] Monguşa, D. A. (Ed). (1980). *Russko-tuvinskiy slovar.* Moskva: İzdatel'stvo Russkiy Yazık, 621.
[1069] Mete, O. (2009). *Kabalcı şifalı bitkiler ansiklopedisi*. İstanbul: Kabalcı Yayınevi, 361.
[1070] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1999). *Büyük türkçe-rusça sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 290.
[1071] Çankova, D.İ. (Ed). (1961). *Russko-hakasskiy slovar*. Moskva: Gosudarstvennoe İzdatelstvo İnostrannıh i Natsionalnıh Slovarey, 906.
[1072] Baskakov, N.A. (Ed). (1964). *Russko-altayskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 810.
[1073] Karol, S., Suludere, Z., Ayvalı C.(2010). *Biyoloji terimleri sözlüğü.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 223.
[1074] Afanaseva,P.S., Haritonova, L.H. (Eds). (1968). *Russko-yakutskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 371.
[1075] Monguşa, D. A. (Ed). (1980). *Russko-tuvinskiy slovar.* Moskva: İzdatel'stvo Russkiy Yazık, 341.
[1076] Türk Dil Kurumu. (2005). *Türkçe sözlük.* Ankara: TDK, 695.
[1077] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 545.
[1078] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 858.
[1079] Baskakov, N.A. (Ed). (1964). *Russko-altayskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 416.
[1080] Baytop, T. (2007). *Türkçe bitki adları sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 109.
[1081] Bülbül, E. (2009). *Doğadan bize*. İstanbul: İnkılap Yayınevi, 73.
[1082] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 96.
[1083] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 75.
[1084] Bartan, O.O. (1997) *Tıvalarnıñ natsional çemi bolgaş çem ünüşteri.* Kızıl, 93.

[**Krş. Lat.** *Ribes L.*[1085], **Rus.** смородина (smorodina)[1086], **Hak.T.** харағат (харағат)[1087] хазырған (хазырған)[1088], **Alt.T.** бороң от (boroñ ot)[1089]]

gagageveni[1090] Baklagiller familyasından, sık çalı formunda, gri tüylü, bitki sapının iki yanında küçük yaprakları birleşik, saçak şekilli, steplerde, taşlık çayırlarda, çam ormanlarında, kumlu topraklarda yetişen, çok yıllık otsu bir bitkidir. Bir dal üzerinde 20-30 civarında dairesel sıralanmış yaprakçıklar bulunmaktadır. Bitkinin çiçekleri ortalama 20 mm boyunda, beyazımsı menekşe moru veya beyaz renkte açar. Çiçekler dal üzerinde seyrek salkımlar halinde açar.[1091]

ST. тыастаах от (tıastaax ot)[1092]

Tuv.T. откут (otkut)[1093]

[**Krş. Lat.** *Oxytropis Dc.*[1094], **Rus.** остролодочник (ostrolodoçnik)[1095]]

gilaburu [kartopu, dağdağan ağ, dağdığan, geleboru, gilabada, giligili (Sille-Konya)] Hanımeligiller familyasından ana yurdu bilinmeyen bitki, dünyanın tüm ılıman ve sıcak bölgerlerinde yaygın olarak yetişir. Türlerine göre kış mevsiminde yapraklarını döken ya da dökmeyen çalı veya ağaççık formunda gelişen bitkiler 5-6 m kadar boylanabilirler.[1096]

ST. калина (kalina)[1097]

Tuv.T. калина (kalina)[1098]

[1085] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Naucnıy Tsentra SO RAN, 96.
[1086] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Naucnıy Tsentra SO RAN, 96.
[1087] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 807.
[1088] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 780.
[1089] Baskakov, N.A. (Ed). (1964). *Russko-altayskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 705.
[1090] İnternet: http://www.bizimbitkiler.org.tr/v2/hiyerarsi.php?c=Oxytropis adresinden 16 Aralık 2014 tarihinde alınmıştır.
[1091] World Health Organization. (2013). *Medicinal plants in mongolia.* Geneva: World Health Organization Publication, 127.
[1092] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Naucnıy Tsentra SO RAN, 76.
[1093] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 124.
[1094] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Naucnıy Tsentra SO RAN, 76.
[1095] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Naucnıy Tsentra SO RAN, 76.
[1096] Ebcioğlu, N., (2008). *Sevgili bahçem*. İstanbul: İnkılap Yayınevi, 167.
[1097] Afanaseva,P.S., Haritonova, L.H. (Eds). (1968). *Russko-yakutskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 218.
[1098] Monguşa, D. A. (Ed). (1980). *Russko-tuvinskiy slovar.* Moskva: İzdatel'stvo Russkiy Yazık, 205.

[**Krş. Lat.** *Viburnum opulus*[1099], **Rus.** калина (kalina)[1100], **Hak.T.** саңас (sañas)[1101], саңыс (sañıs)[1102], **Alt.T.** балан (balan)[1103]]

ginseng [adamotu, gingseng kökü, jinsen, kuvvet kökü, sinseng][1104] Çin, Japonya, Kore vb. Uzak Doğu ülkelerinde yetişen, geleneksel tedavilerde kullanılan, kazık köklü, otsu ve çok yıllık bir bitkidir.[1105]

ST. женьшень (jen'şen')[1106]

Tuv.T. оргаадай (orgaaday)[1107], кижи-сиген (kiji-sigen)[1108]

[**Krş. Lat.** *Panax ginseng*[1109], **Rus.**женьшень (jen'şen')[1110], **Hak.T.** женьшень (jen'şen')[1111]]

gözlük otu [göz otu] Gözlük otu türleri yarı asalak bitkilerdir. Köklerindeki emici kıllar, özellikle otların köklerinden besin maddelerini emerler. Gözlük otu türleriyle 3000 m yüksekliğe kadar karşılaşılır.[1112]

ST. зубчатка (zubçatka)[1113]

Tuv.T. зубчатка (zubçatka)[1114]

[**Krş. Lat.** *Euphrasia L.*[1115], **Rus.** зубчатка (zubçatka)[1116]]

[1099] Kupriyanov, A., N., Manakov, A.,Yu. (2007). *Puteşestvie s rasteniyami po gornoyşorii*. Kemerova: İrbis, 81.
[1100] Kupriyanov, A., N., Manakov, A.,Yu. (2007). *Puteşestvie s rasteniyami po gornoyşorii*. Kemerova: İrbis, 81.
[1101] Çankova, D.İ. (Ed). (1961). *Russko-hakasskiy slovar*. Moskva: Gosudarstvennoe İzdatelstvo İnostrannıh i Natsionalnıh Slovarey, 307.
[1102] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 445.
[1103] Baskakov, N.A. (Ed). (1964). *Russko-altayskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 237.
[1104] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 121.
[1105] Türk Dil Kurumu. (2005). *Türkçe sözlük.* Ankara: TDK, 762.
[1106] Afanaseva,P.S., Haritonova, L.H. (Eds). (1968). *Russko-yakutskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 157.
[1107] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 121.
[1108] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 121.
[1109] Baytop, T. (1984). *Türkiye'de bitkiler ile tedavi*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları, 236.
[1110] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 217.
[1111] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 110.
[1112] Mete, O. (2009). *Kabalcı şifalı bitkiler ansiklopedisi*. İstanbul: Kabalcı Yayınevi, 386.
[1113] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 35.
[1114] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 108.
[1115] Mete, O. (2009). *Kabalcı şifalı bitkiler ansiklopedisi*. İstanbul: Kabalcı Yayınevi, 386.
[1116] Yablonskaya, K.N., Barışeva, G.A. (1976). *Latinsko-russkiy slovar'*. Moskva: İzdatel'stvo Russkiy Yazık, 698.

hanımeli Hanımeligiller familyasının örnek bitkisidir. Baharın uzun sürdüğü bölgelerde daha çok yetişen bitkinin yüz kadar türü vardır. Bitki genelde duvar diplerinde veya bir ağaca sarılmış olarak görülür. Çok yıllık sarıcı ve tırmanıcı özellikteki bitkinin yaprakları, pürçekli ve odunsu bir gövdeye sıralanmış üzeri parlak, alt yüzeyi hafif tüylü 3-5 cm uzunluğundadır.[1117]

ST. жимолость (jimolost)[1118]

Tuv.T. дая (daya)[1119], элик-даязы (elik-dayazı)[1120]

[**Krş. Lat.** *Lonicera L.*[1121], **Rus.** жимолость (jimolost)[1122], **Hak.T.** ырғай (ırğay)[1123], **Alt.T.** ыргай (ırgay)[1124]]

hardal otu[1125] Lahanagiller familyasından sarıçiçekli, 50-60 cm kadar boylanabilen, hafif acımsı ve hardal tadını andıran tatda otsu bir bitkidir. Bitkinin tüylü bir gövdesi, koyu yeşil renkte meşe ağacınınkilere benzeyen yaprakları bulunur.[1126]

ST. хартыыһа (xartııha)[1127]

Tuv.T. горчица (gorçitsa)[1128]

[**Krş. Lat.** *Sinapis L.*[1129], **Rus.** горчица (gorçitsa)[1130], **Hak.T.** сарығ от (sarığ ot)[1131], **Alt.T.** горчица (gorçitsa)[1132]]

haşhaş [adamağusu, adamcanı, afyonçiçeği, ak haşhaş, ak at, beyaz haşhaş, kabalak, keyif otu, kör haşhaş, öksüzoğlan çiğdemi][1133] Haşhaşgiller (Papaveraceae) familyasından, 1-1,5

[1117] Bülbül, E. (2009). *Doğadan bize*. İstanbul: İnkılap Yayınevi, 82.
[1118] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Naucnıy Tsentra SO RAN, 59.
[1119] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 60.
[1120] Bartan, O.O. (1997) *Tıvalarnıñ natsional çemi bolgaş çem ünüşteri.* Kızıl, 94.
[1121] Baykova, K.,S. (2005). *Konspekt florı sibiri*. Novosibirsk, 169.
[1122] Baykova, K.,S. (2005). *Konspekt florı sibiri*. Novosibirsk, 169.
[1123] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 1044.
[1124] Gürsoy-Naskali, E., Duranlı, M. (1999). *Altayca-türkçe sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 88.
[1125] Baytop, T. (2007). *Türkçe bitki adları sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 129.
[1126] Somer, S., Örs, A., Kut, T., İnaltong, T. (2003). *Yurdumun yenilebilir otları.* İstanbul: Mutfak Dostları Derneği Yayınları, 62.
[1127] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Naucnıy Tsentra SO RAN, 26.
[1128] Monguşa, D. A. (Ed). (1980). *Russko-tuvinskiy slovar.* Moskva: İzdatel'stvo Russkiy Yazık, 120.
[1129] Gubanov, İ.,A., Kiseleva, K.,V., Novikov, V.,S., Tihomirov, V., N.(2003). *İllyustrirovannıy opreditel' rastenniy sredney rossii.* C.II. Moskva, 317.
[1130] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Naucnıy Tsentra SO RAN, 26.
[1131] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 317.
[1132] Baskakov, N.A. (Ed). (1964). *Russko-altayskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 113.
[1133] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 122.

m boyunda, tek yıllık, otsu, beyaz ya da mor çiçekli, kapsül meyvesinden afyon elde edilen, tohumları yağ imalinde kullanılan bir kültür bitkisidir.[1134]

ST. мак (mak)[1135]

Tuv.T. хураган ак-бүүрээ (huragan ak-büüree), хавык-сарыг (havık-sarıg)[1136]

[**Krş. Lat.** *Papaver somniferum*[1137], **Rus.** мак (mak)[1138], **Hak.T.** мак (mak)[1139], **Alt.T.** мак (mak)[1140]]

havuç Maydanozgiller (Umbelliferae) familyasından, taç yaprakları beyaz, pembemsi ya da sarı renkli, meyveleri kanatlı fındık tipi olan, bir ya da iki yıllık, otsu bitkiler.[1141]

ST. моркуоп (morkuop)[1142]

Tuv.T. морковь (morkov')[1143]

[**Krş. Lat.** *Daucus carota*[1144], **Rus.** морковь (morkov')[1145], **Hak.T.** морковь (morkov')[1146] **Alt.T.** морковь (morkov')[1147]]

hezaren çiçeği Düğünçiçeğigiller familyasından anayurdu bilinmeyen ama Avustralya ana karası ile kutup bölgeleri dışında dünyanın genellikle dağlık bölgelerinde yetişen hezaren çiçekleri bir, iki ya da çok yıllık, dayanıklı, otsu bitkilerdir.[1148]

ST. таңара кийиитэ (tañara kiyiite)[1149]

Tuv.T. дельфин (del'fin)[1150]

[1134] Karol, S., Suludere, Z., Ayvalı C.(2010). *Biyoloji terimleri sözlüğü.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 268.
[1135] Afanaseva,P.S., Haritonova, L.H. (Eds). (1968). *Russko-yakutskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 266.
[1136] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 191.
[1137] Baytop, T. (2007). *Türkçe bitki adları sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 131.
[1138] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 382.
[1139] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 230.
[1140] Baskakov, N.A. (Ed). (1964). *Russko-altayskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 284.
[1141] Karol, S., Suludere, Z., Ayvalı C.(2010). *Biyoloji terimleri sözlüğü.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 269.
[1142] Afanaseva,P.S., Haritonova, L.H. (Eds). (1968). *Russko-yakutskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 284.
[1143] Monguşa, D. A. (Ed). (1980). *Russko-tuvinskiy slovar.* Moskva: İzdatel'stvo Russkiy Yazık, 260.
[1144] Baykova, K.,S. (2005). *Konspekt florı sibiri*. Novosibirsk, 164.
[1145] Baykova, K.,S. (2005). *Konspekt florı sibiri*. Novosibirsk, 164.
[1146] Çankova, D.İ. (Ed). (1961). *Russko-hakasskiy slovar*. Moskva: Gosudarstvennoe İzdatelstvo İnostrannıh i Natsionalnıh Slovarey, 380.
[1147] Baskakov, N.A. (Ed). (1964). *Russko-altayskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 304.
[1148] Ebcioğlu, N., (2008). *Sevgili bahçem*. İstanbul: İnkılap Yayınevi, 139.
[1149] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 31.
[1150] Krasnoborov, İ., M. (1999). *Krasnaya Kniga Respubliki Tıva Rasteniya.* Novosibirsk,76.

[**Krş. Lat.** *Delphinium L.*[1151], **Rus.** живокость (jivokost)[1152]]

hıyar [(salatalık)] Kabakgillerden, uzun iri meyveli, sürüngen gövdeli, çiçekleri sarı renkli ve bir evcikli, oldukça düzgün, tüylü ve dikencikli ve çok tohumlu bir yıllık otsu bitki.[1153]
ST. огурсу (ogursu)[1154]
Tuv.T. огурец (ogurets)[1155]
[**Krş. Lat.** *Cucumis sativus*[1156], **Rus.** огурец (ogurets)[1157], **Hak.T.** ӱгӱрсӱ (ügürsü)[1158], **Alt.T.** огурчын (ogurçın)[1159]]

huş ağacı Huşgiller familyasının örnek bitkisidir. Ağaç, ağaççık veya çalı formunda gelişen ve kış mevsimlerinde yapraklarını döken bitkilerin, ana yurdu Kuzey yarım kürenin ılıman bölgeleridir. Türlerine göre 25-30 m kadar boylanabilen bitkinin gövde yüzeyi, ilginç desenlerle süslenmiş gibi görünür.[1160]
ST. хатыҥ (xatıñ)[1161]
Tuv.T. хадыҥ (hadıñ)[1162]
[**Krş. Lat.** *Betula L.*[1163], **Rus.** береза (bereza)[1164], **Hak.T.** хазыҥ (xazıñ)[1165], **Alt.T.** кайыҥ (kayıñ)[1166]]

ıhlamur Ihlamur, Kuzey yarım kürede ılıman nemli iklim bölgelerinde geniş bir yayılış gösteren, subtropikal iklim sahalarında ise nemli ortamlarda yetişen bir cinstir. Ihlamur,

---

[1151] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 31.
[1152] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 31.
[1153] Çağbayır, Y. (2007). *Ötüken türkçe sözlük.* C.2. İstanbul: Ötüken Yayınları, 1956.
[1154] Afanaseva,P.S., Haritonova, L.H. (Eds). (1968). *Russko-yakutskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 358.
[1155] Monguşa, D. A. (Ed). (1980). *Russko-tuvinskiy slovar.* Moskva: İzdatel'stvo Russkiy Yazık, 329.
[1156] Türk Dil Kurumu. (2005). *Türkçe sözlük.* Ankara: TDK, 887.
[1157] Gültek, V.(2004). *Rusça-türkçe sözlük.* Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları, 930.
[1158] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 745.
[1159] Baskakov, N.A. (Ed). (1964). *Russko-altayskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 397.
[1160] Ebcioğlu, N., (2008). *Sevgili bahçem*. İstanbul: İnkılap Yayınevi, 161.
[1161] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 13.
[1162] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 174.
[1163] Şişkina, B., K. (1963). *Botaniçeskiy atlas*. Leningrad: İzdatel'stvo Sel'skohozyaistvennoy Literaturı Jurnalov i Plakatov, 132.
[1164] Şişkina, B., K. (1963). *Botaniçeskiy atlas*. Leningrad: İzdatel'stvo Sel'skohozyaistvennoy Literaturı Jurnalov i Plakatov, 132.
[1165] Çankova, D.İ. (Ed). (1961). *Russko-hakasskiy slovar*. Moskva: Gosudarstvennoe İzdatelstvo İnostrannıh i Natsionalnıh Slovarey, 55.
[1166] Baskakov, N.A. (Ed). (1964). *Russko-altayskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 25.

genellikle 30-40 m kadar boylanabilen, koyu gri renkte çatlaklı bir gövdeye sahip, kışları yapraklarını döken bir ağaçtır.[1167]

ST. липа (lipa)[1168]

Tuv.T. липа (lipa)[1169]

[**Krş. Lat.** *Tilia*[1170], **Rus.** липа (lipa)[1171], **Hak.T.** липа (lipa)[1172], **Alt.T.** липа (lipa)[1173]]

ısırgan otu Isırgangiller familyasının örnek bitkisidir. Yol kenarlarında, boş arazilerde, tarla kenarlarında ve insanların alanlarına yakın bölgelerinde yılın büyük bir bölümünde rastlanabilen otsu bir bitkidir. Isırgan otu, kökü, yaprakları, tohumları şifalı olan bir bitkidir.[1174]

ST. ытырыык от (ıtırıık ot)[1175], хаарыйар (xaarıyar)[1176], ытырыык эрбэһин (ıtırıık erbehin)[1177]

Tuv.T. шагар-оът (şagar-o't)[1178]

[**Krş. Lat.** *Urtica L.*[1179], **Rus.** крапива[1180], **Hak.T.** сахҷаң от (saxcañ ot)[1181], салғанах (salğanax)[1182], **Alt.T.** чалкан (çalkan), чалканчак (çalkançak)[1183]]

ıtır çiçeği [sardunya] Sardunyagiller familyasından çobaniğnesi, kırmızı ıtır gibi isimler ile de bilinen evlerin bahçelerinde, parklarda yetişen yaprakları güzel kokulu çiçekleri çeşitli

---

[1167] Günal, N. (1997). *Türkiye'de başlıca ağaç türlerinin coğrafi yayılışları, ekolojik ve floristik özellikleri*. İstanbul: Çantay Kitabevi, 138-139.

[1168] Afanaseva,P.S., Haritonova, L.H. (Eds).(1968). *Russko-yakutskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 259.

[1169] Melçakov,L.,F. (tarihsiz) *Boydus ertemi 3 klass*. 82.

[1170] Şişkina, B., K. (1963). *Botaniçeskiy atlas*. Leningrad: İzdatel'stvo Sel'skohozyaistvennoy Literaturı Jurnalov i Plakatov, 166.

[1171] Şişkina, B., K. (1963). *Botaniçeskiy atlas*. Leningrad: İzdatel'stvo Sel'skohozyaistvennoy Literaturı Jurnalov i Plakatov, 166.

[1172] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 225.

[1173] Baskakov, N.A. (Ed). (1964). *Russko-altayskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 278.

[1174] Bülbül, E. (2009). *Doğadan bize*. İstanbul: İnkılap Yayınevi, 93.

[1175] Afanaseva,P.S., Haritonova, L.H. (Eds). (1968). *Russko-yakutskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 244.

[1176] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 49.

[1177] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 164.

[1178] Monguşa, D. A. (Ed). (1980). *Russko-tuvinskiy slovar.* Moskva: İzdatel'stvo Russkiy Yazık, 227.

[1179] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 49.

[1180] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 49.

[1181] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 317.

[1182] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 437.

[1183] Baskakov, N.A. (Ed). (1964). *Russko-altayskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 263.

renklerde olan çok yıllık bir süs bitkisidir. Kumlu topraklarda yetişen bitki, yayılıcı nitelikte yeşil kısımları tüylü ve oyalıdır. Bitkinin çiçekleri beyaz veya pembedir.[1184]

ST. куохалас (kuohalas)[1185]

Tuv. T. сугмаңгыр (sugmañgır)[1186]

[**Krş. Lat.** *Geranium L.*[1187], **Rus.** герань (geran')[1188], **Hak.T.** герань (geran')[1189], хыйдай (hıyday)[1190], **Alt.T.** герань (geran')[1191]]

iğnelik [çobaniğnesi, dakka otu, dönbaba, iğnelik otu, innelik otu, inelik otu, leylekayağı, leylekburnu, leylekgagası, saat otu, turnagagası, yelkovan otu.[1192] iğneli ot[1193]] Bir veya çok yıllık otsu bitkilerdir. Meyvelerinin uzun gagalı olmasıyla tanınır.[1194]

ST. туруйа тумса (turuya tumsa)[1195], тураах атаҕа (turaax atağa), тураах тарбаҕа (turaax tarbağa)[1196]

Tuv.T. шилен-думчук (şilen-dumçuk)[1197]

[**Krş. Lat.** *Erodium L.*[1198], **Rus.** журавельник (juravelnik)[1199], аистник (aistnik)[1200], **Alt.T.** ийнелик (iynelik)[1201]]

[1184] Bülbül, E. (2009). *Doğadan bize*. İstanbul: İnkılap Yayınevi, 96.
[1185] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 23.
[1186] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 152.
[1187] Krasnoborov, İ., M. (2012). *Opredelitel' rasteniy respubliki altay*. Novosibirsk: İzdatel'stvo SO RAN, 300.
[1188] Krasnoborov, İ., M. (2012). *Opredelitel' rasteniy respubliki altay*. Novosibirsk: İzdatel'stvo SO RAN, 300.
[1189] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 103.
[1190] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 882.
[1191] Baskakov, N.A. (Ed). (1964). *Russko-altayskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 103.
[1192] Baytop, T. (2007). *Türkçe bitki adları sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 141.
[1193] Türk Dil Kurumu. (2009). *Derleme sözlüğü*. C.IV. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 2513.
[1194] Baytop, T. (2007). *Türkçe bitki adları sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 141.
[1195] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 32.
[1196] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 80.
[1197] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 227.
[1198] Annenkov', N.,İ. (1878). *Botaniçeskiy slovar'*. Sankt Peterburg': Akademia Hayk, 136.
[1199] Annenkov', N.,İ. (1878). *Botaniçeskiy slovar'*. Sankt Peterburg': Akademia Hayk, 136.
[1200] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 72.
[1201] Gürsoy-Naskali, E., Duranlı, M. (1999). *Altayca-türkçe sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 91.

ilkbahar çiçeği [ilkbahar çiçeği koyungözü, Manisa lalesi, rüzgar çiçeği, rüzgargülü]1202 Tomurcukları toprak seviyesinde olan rozet şeklinde, 45 cm boylanabilen, rizomu (kök sap) siyah renkli ve dik yapılı, iki yıllık, otsu bir bitkidir.1203

ST. ньургуһун (ńurguhun)1204

Tuv.T. хек-даван (hek-davan)1205

[**Krş. Lat.** *Pulsatilla adans L.*, **Rus.** прострел (prostrel)]1206

incir Dutgiller (Moraceae) familyasından, sütlü, iki evcikli, çiçekleri etlenmiş çiçek tablası içinde bulunan ve etli kısım meyve olarak yenen, yapraklarını döken, erkek ve dişi bireyin ayrı ayrı bulunduğu ağaç formunda bir bitki.1207

ST. фига (figa)1208

Tuv.T. фига (figa)1209

[**Krş. Lat.** *Ficus carica*1210, Rus. фига (figa)1211, Hak.T. фига (figa)1212]

kabak Kabakgillerden, sürüngen gövdeli, sarı çiçekli, bir çok türü olan bir bitki.1213

ST. тыква (tıkva)1214

Tuv.T. тыква (tıkva)1215

[**Krş. Lat.** *Cucurbita L.*1216, **Rus.** тыква (tıkva)1217, **Hak.T.** тыква (tıkva)1218, **Alt.T.** тыква (tıkva)1219]

1202 Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 135.

1203 İnternet: Walker, K. (2011). Pulsatilla Vulgaris L Mill. *Botanical Society of the British Isles.* http://www.plantlife.org.uk/uploads/documents/Pulsatilla_vulgaris_Plantlifedossier_FINAL_Apr11.pdf adresinden 30 Temmuz 2015 tarihinde alınmıştır.

1204 Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 135.

1205 Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 180.

1206 Şişkina, B., K. (1963). *Botaniçeskiy atlas*. Leningrad: İzdatel'stvo Sel'skohozyaistvennoy Literaturı Jurnalov i Plakatov, 86.

1207 Karol, S., Suludere, Z., Ayvalı C.(2010). *Biyoloji terimleri sözlüğü.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 303.

1208 Afanaseva,P.S., Haritonova, L.H. (Eds). (1968). *Russko-yakutskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 678.

1209 Monguşa, D. A. (Ed). (1980). *Russko-tuvinskiy slovar.* Moskva: İzdatel'stvo Russkiy Yazık, 622.

1210 Şişkina, B., K. (1963). *Botaniçeskiy atlas*. Leningrad: İzdatel'stvo Sel'skohozyaistvennoy Literaturı Jurnalov i Plakatov, 134.

1211 Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 966.

1212 Çankova, D.İ. (Ed). (1961). *Russko-hakasskiy slovar*. Moskva: Gosudarstvennoe İzdatelstvo İnostrannıh i Natsionalnıh Slovarey, 907.

1213 Türk Dil Kurumu. (2005). *Türkçe sözlük.* Ankara: TDK, 1018.

1214 Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 104.

1215 Monguşa, D. A. (Ed). (1980). *Russko-tuvinskiy slovar.* Moskva: İzdatel'stvo Russkiy Yazık, 594.

kabalak [deveşaplağı, devetabanı, gabalah, gabalak, kavalak, kusut (Sürmene-Trabzon), öksürük otu, sulandık otu (Tekirdağ), şabla] Çok yıllık, rizomlu, yapraklarının alt yüzü yünlü gibi, beyaz tüylü, sarı çiçekli ve otsu bir bitkidir.[1220]

ST. сүтүөр от (sütüör ot)[1221]

Tuv.T. мать -и-мачеха (mat-i-maçeha)[1222]

[**Krş. Lat.** *Tussilago farfara*[1223], **Rus.** мать -и-мачеха (mat-i- maçeha)[1224], **Hak.T.** хабо оды (xabo odı)[1225]]

kakao Kakaogiller (Sterculiaceae) familyasından, her dem yeşil, 30 cm kadar boyunda, 10 cm kadar eninde etli ve açılmayan kapsül tipi meyveleri olan, tohumlarından kakao elde edilen bir tür.[1226]

ST. какао (kakao)[1227]

Tuv.T. какао (kakao)[1228]

[**Krş. Lat.** *Theobroma cacao*[1229], **Rus.** какао (kakao)[1230], **Hak.T.** какао (kakao)[1231], **Alt.T.** какао (kakao)[1232]]

kaktüs Kaktüsgillerden, yaprakları yayvan ve dikenli, güzel, parlak renkte çiçekler açan bir bitki.[1233]

ST. кактус (kaktus)[1234]

[1216] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 104.
[1217] Monguşa, D. A. (Ed). (1980). *Russko-tuvinskiy slovar.* Moskva: İzdatel'stvo Russkiy Yazık, 594.
[1218] Çankova, D.İ. (Ed). (1961). *Russko-hakasskiy slovar*. Moskva: Gosudarstvennoe İzdatelstvo İnostrannıh i Natsionalnıh Slovarey, 865.
[1219] Baskakov, N.A. (Ed). (1964). *Russko-altayskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 771.
[1220] Baytop, T. (2007). *Türkçe bitki adları sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 148.
[1221] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 163.
[1222] Skatkin, M.,N. (tarihsiz). *Boydus ertemi 4 klass.* 208.
[1223] Baytop, T. (2007). *Türkçe bitki adları sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 148.
[1224] Sokolova, N.,S., Pamfilova, T.,G., Pamfilova, G.,A. (1990). *Dikorastuşçie i kul'turnıe rasteniya v narodnoy meditsine.* Moskva, 43.
[1225] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 769.
[1226] Karol, S., Suludere, Z., Ayvalı C.(2010). *Biyoloji terimleri sözlüğü.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 320.
[1227] Afanaseva,P.S., Haritonova, L.H. (Eds). (1968). *Russko-yakutskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 217.
[1228] Monguşa, D. A. (Ed). (1980). *Russko-tuvinskiy slovar.* Moskva: İzdatel'stvo Russkiy Yazık, 205.
[1229] Türk Dil Kurumu. (2005). *Türkçe sözlük.* Ankara: TDK, 1038.
[1230] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 311.
[1231] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 150.
[1232] Baskakov, N.A. (Ed). (1964). *Russko-altayskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 236.
[1233] Türk Dil Kurumu. (2005). *Türkçe sözlük.* Ankara: TDK, 1039.

Tuv.T. кактус (kaktus)[1235]

[**Krş. Lat.** *Cactus L.*[1236], **Rus.** кактус (kaktus)[1237], **Hak.T.** кактус (kaktus)[1238], **Alt.T.** кактус (kaktus)[1239]]

kanarya otu [küllüce otu[1240], tilki kuyruğu[1241]] Senecio türlerine verilen genel ad. Bir veya çok yıllık, sarı veya turuncu çiçekli ve otsu bitkilerdir.[1242]

ST. лэбиэн дүөрэ (lebien düöre)[1243]

Tuv.T. крестовник (krestovnik)[1244]

[**Krş. Lat.** *Senecio L.*[1245], **Rus.** крестовник (krestovnik)[1246]]

kantaron [binbirdelik otu, kan otu, kılıç otu, koyunkıran, kuzukıran, mayasıl otu, püren (Adana), sarı kantaron, yara otu] Bileşikgiler familyasından tarla, yol ve orman kıyılarında, tepelerde ve çayırlarda Temmuz ayından Eylül ayına kadar çiçeklenen bütün dünyada, özellikle ılıman bölgelerde yaygın olarak yetişen bir bitkidir.[1247]

ST. кыыллыҥы (kıllıñı)[1248], кыыллыгы (kıllıgı)[1249]

Tuv.T. секпилдиг-сарыг (sekpildig-sarıg)[1250]

[**Krş. Lat.** *Hypericum L.*[1251], **Rus.** зверобой (zveroboy)[1252], **Hak.T.** зверобой (zveroboy)[1253]]

[1234] Afanaseva,P.S., Haritonova, L.H. (Eds). (1968). *Russko-yakutskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 218.
[1235] Monguşa, D. A. (Ed). (1980). *Russko-tuvinskiy slovar.* Moskva: İzdatel'stvo Russkiy Yazık, 205.
[1236] Türk Dil Kurumu. (2005). *Türkçe sözlük.* Ankara: TDK, 1039.
[1237] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 312.
[1238] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 307.
[1239] Baskakov, N.A. (Ed). (1964). *Russko-altayskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 236.
[1240] Baytop, T. (2007). *Türkçe bitki adları sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 150.
[1241] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 148.
[1242] Baytop, T. (2007). *Türkçe bitki adları sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 150.
[1243] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 49.
[1244] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 99.
[1245] Aşmarina, L.,F. (2009). *Yadovitıe i vrednıe rasteniya sibiri*. Novisibirsk: Sibirsoe Otdelenie Rossel' Hozaka Demin, 96.
[1246] Aşmarina, L.,F. (2009). *Yadovitıe i vrednıe rasteniya sibiri*. Novisibirsk: Sibirsoe Otdelenie Rossel' Hozaka Demin, 96.
[1247] Bülbül, E. (2009). *Doğadan bize*. İstanbul: İnkılap Yayınevi, 102.
[1248] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 34.
[1249] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 91.
[1250] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 144.
[1251] Kupriyanov, A., N., Manakov, A.,Yu. (2007). *Puteşestvie s rasteniyami po gornoyşorii*. Kemerova: İrbis, 37.

karabuğday[1254] Karabuğdaygillerden, beyaz veya kırmızı salkımsı çiçekli, meyvesi kapçık biçiminde, yeşilken hayvan yemi olarak kullanılan, unundan ekmek, galeta, tatlı, çorba vb. yapımında, tohumundan ise kuş yemi olarak faydalanılan dik saplı, bir yıllık otsu bitki.[1255]

ST. гречиха (greçiha), гречка (greçka)[1256]

Tuv.T. тарымал кырлыг-кара (tarımal kırlıg-kara)[1257]

[**Krş. Lat.** *Fagopyrum L.*[1258]*,* **Rus.** гречиха (greçiha)[1259]*,* **Hak.T.** гречиха (greçiha)[1260], **Alt.T.** гречиха (greçiha)[1261]]

karahindiba Bileşikgiller ailesinden, yüksekliği 30-40 cm olan, çok yıllık, otsu bir bitkidir. Kökü uzun, dikey inen gövdesi düz bir yapıdadır.[1262]

ST. алтан от (altan ot), алтан төбө (altan töbö), үүттүгэннээх от (üüttügenneex ot)[1263]

Tuv.T. хадыыр-сарыг (hadıır-sarıg)[1264]

[**Krş. Lat.** *Taraxacum L.*[1265], **Rus.** одуванчик (odıvançik)[1266], **Hak.T.** пача (paça)[1267], ызыра (ızıra)[1268], ах пас (ax pas)[1269], **Alt.T.** ак баш (akbaş)[1270]]

[1252] Kupriyanov, A., N., Manakov, A.,Yu. (2007). *Puteşestvie s rasteniyami po gornoyşorii*. Kemerova: İrbis, 37.
[1253] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 112.
[1254] Sarıbaş, M. (2010). *Bitki adları sözlüğü*. İstanbul: Cinius Yayınları, 58.
[1255] Ayverdi, İ. (2010). *Misalli büyük türkçe sözlük.* İstanbul: Kubbealtı Yayınları, 625.
[1256] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 26.
[1257] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 159.
[1258] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 26.
[1259] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 26.
[1260] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 104.
[1261] Baskakov, N.A. (Ed). (1964). *Russko-altayskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 117.
[1262] Nadirova, A.,A.(2005) *Tabiat: derdin devâsı (tibet hekimliğinin sırları*). (Çev. G. Cumakunova). Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, 107-108.
[1263] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 156.
[1264] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 176.
[1265] Telyat'ev V.,V. (1985). *Holeznıe rasteniya tsentral'noy sibiri*. Irkutsk: Vostoçno-Sibirskoe Knijnoe İzdatel'voe, 253.
[1266] Telyat'ev V.,V. (1985). *Holeznıe rasteniya tsentral'noy sibiri*. Irkutsk: Vostoçno-Sibirskoe Knijnoe İzdatel'voe, 253.
[1267] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 354.
[1268] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 1036.
[1269] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 156.
[1270] Baskakov, N.A. (Ed). (1964). *Russko-altayskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 400.

karamuk [karamuk, buğday karamuğu, katır çiçeği] İki çenekliler sınıfının karanfilgiller familyasından, zehirli, ekin tarlalarında buğdaylar arasında biten, zararlı, ot yiyici hayvanlarda zehirlenmeye yol açan, boyu 30 ile 100 cm arasında, tek tek büyük ve güzel morumsu çiçekler açan bir yıllık otsu bitki.[1271]

ST. куколь (kukol)[1272]

Tuv.T. кырлыгкара (kırlıgkara)[1273]

[**Krş. Lat.** *Agrostemma githago*[1274], **Rus.** куколь (kukol')[1275], **Hak.T.** куколь (kukol)[1276] хырлых (хırlıх), **Alt.T.** алаңыш (alañış)[1277]]

karanfil Karanfilgiller familyasının örnek bitkisi olan karanfilin ana yurdunun Akdeniz havzası olduğu düşünülmektedir. Türlerine göre 40-60 cm kadar boylanabilen karanfil, bir ya da iki yıllık otsu bir bitkidir.[1278]

ST. гвоздика (gvozdika)[1279]

Tuv.T. гвоздика (gvozdika)[1280]

[**Krş. Lat.** *Dianthus L.*[1281], **Rus.** гвоздика (gvozdika)[1282], **Hak.T.** гвоздика (gvozdika)[1283]]

karanfil otu [Meryem otu][1284] Gülgiller familyasından dünyanın ılıman ve soğuk bölgelerinde yetişen rizomlu (kök saplı) çok yıllık otsu bitkilerdir. Bitkinin rizomları kurutulup ezildiğinde karanfil kokusu vermesinden dolayı bu isim verilmiştir.[1285]

[1271] Ayverdi, İ. (2010). *Misalli büyük türkçe sözlük.* İstanbul: Kubbealtı Yayınları, 626.
[1272] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 52.
[1273] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 13.
[1274] Şişkina, B., K. (1963). *Botaniçeskiy atlas*. Leningrad: İzdatel'stvo Sel'skohozyaistvennoy Literaturı Jurnalov i Plakatov, 150.
[1275] Şişkina, B., K. (1963). *Botaniçeskiy atlas*. Leningrad: İzdatel'stvo Sel'skohozyaistvennoy Literaturı Jurnalov i Plakatov, 150.
[1276] Çankova, D.İ. (Ed). (1961). *Russko-hakasskiy slovar*. Moskva: Gosudarstvennoe İzdatelstvo İnostrannıh i Natsionalnıh Slovarey, 342.
[1277] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 13.
[1278] Ebcioğlu, N., (2008). *Sevgili bahçem*. İstanbul: İnkılap Yayınevi, 101.
[1279] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 23.
[1280] Monguşa, D. A. (Ed). (1980). *Russko-tuvinskiy slovar.* Moskva: İzdatel'stvo Russkiy Yazık, 112.
[1281] Şişkina, B., K. (1963). *Botaniçeskiy atlas*. Leningrad: İzdatel'stvo Sel'skohozyaistvennoy Literaturı Jurnalov i Plakatov, 151.
[1282] Şişkina, B., K. (1963). *Botaniçeskiy atlas*. Leningrad: İzdatel'stvo Sel'skohozyaistvennoy Literaturı Jurnalov i Plakatov, 151.
[1283] Çankova, D.İ. (Ed). (1961). *Russko-hakasskiy slovar*. Moskva: Gosudarstvennoe İzdatelstvo İnostrannıh i Natsionalnıh Slovarey, 154.
[1284] Sarıbaş, M. (2010). *Bitki adları sözlüğü*. İstanbul: Cinius Yayınları, 63.
[1285] Ebcioğlu, N. (2008). *Su bitkileri*. İstanbul: İnkılap Yayınevi, 64.

ST. гравилат (gravilat)[1286]

Tuv.T. гравилат (gravilat)[1287]

[**Krş. Lat.** *Geum L.*[1288], **Rus.** гравилат (gravilat)[1289]]

karapazı [kazayağı][1290] Ispanakgiller famiyasından, yaprakları kazayağına benzer bir bitki cinsi[1291] Ispanakgiller familyasından dikine gelişip 60-90 cm boylanabilen, bir yıllık bol yapraklı, otsu formda bir bitkidir. Üçgen biçimli etli yaprakları koyu yeşil ve ya kırmızı renktedir.[1292]

ST. үрүҥнээйи (ürüñneeyi)[1293]

Tuv.T. чашпаң (çaşpañ), лебеда (lebeda)[1294], дүдүк-каразы (düdük karazı), дүдүк-чашпан (düdük çaşpan)[1295]

[**Krş. Lat.** *Atriplex L.*[1296], **Rus.** лебеда (lebeda)[1297], **Hak.T.** кирен (kiren)[1298], хырлых (хırlıx), кырлык (kırlık)[1299], порот (porot)[1300], ах кирен (ax kiren)[1301]]

karga otu[1302] Çuhaçiçeğigiller familyasından ana yurdu Asya, Afrika ve Amerika olan çok yıllık her dem yeşil otsu ya da çalımsı bitkilerdir. Bitkiler, ılıman ya da sıcak iklim bölgelerinin bol güneş alan yerlerindeki su kıyılarında killi, nemli veya çamurlu topraklarda doğal olarak da yetişir.[1303]

[1286] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 26.
[1287] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 58.
[1288] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 26.
[1289] Yablonskaya, K.N., Barışeva, G.A. (1976). *Latinsko-russkiy slovar'*. Moskva: İzdatel'stvo Russkiy Yazık, 456.
[1290] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 363.
[1291] Gültek, V.(2004). *Rusça-türkçe sözlük.* Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları, 639.
[1292] Clevely, A., Rıchmond, K., Morris, S., Mackley, L. (2010). *Yararlı otlar ve baharatlar mutfağı.* İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 83.
[1293] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 55.
[1294] Monguşa, D. A. (Ed). (1980). *Russko-tuvinskiy slovar.* Moskva: İzdatel'stvo Russkiy Yazık, 236.
[1295] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 146.
[1296] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 55.
[1297] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 55.
[1298] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 170.
[1299] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 897.
[1300] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 382.
[1301] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 29.
[1302] Sarıbaş, M. (2010). *Bitki adları sözlüğü*. İstanbul: Cinius Yayınları, 79.
[1303] Ebcioğlu, N. (2008). *Su bitkileri*. İstanbul: İnkılap Yayınevi, 80.

ST. вербейник (verbeynik)[1304], кута аһа (kuta aha)[1305]

Tuv.T. вербейник (verbeynik)[1306]

[**Krş. Lat.** *Lysimachia vulgaris L.*[1307], **Rus.** вербейник (verbeynik)[1308]]

karpuz Kabakgiller (Cucurbitaceae) familyasından, alt durumlu ovaryumdan gelişen bakka tipi meyveleri olan, sürünücü gövdeli, tek yıllık, otsu bir bitkidir.[1309]

ST. арбуз (arbuz)[1310]

Tuv.T. арбуз (arbuz)[1311]

[**Krş. Lat.** *Citrullus lanatus*[1312], **Rus.** арбуз (arbuz)[1313], **Hak.T.** арбуз (arbuz)[1314], **Alt.T.** арбуз (arbuz)[1315]]

kaside otu[1316] Ballıbabagiller familyasından, taşlık ve kayalık alanlarda yetişen, 50 cm boylanabilen, etli ve sarı renkli köklü, çok yıllık otsu bir bitkidir. Bitki, dik gövdeli ve tüylü yapılıdır. Bitkinin hafif mızraksı yaprakları, ortalama 4 cm uzunluğunda ve ortalama 1,5 cm enindedir. Bitkinin mavi renkli ve iki loplu, ortalama 2,5 cm uzayan çiçekleri yaprak uçlarında açar.[1317]

ST. куондайыкы (kuondayıkı)[1318]

Tuv.T. бе эмииниң допшузу (be emiiniñ dopşuzu)[1319]

[**Krş. Lat.** *Scutellaria L.*[1320], **Rus.** шлёмник (şlyomnik)[1321]]

[1304] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 19.
[1305] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 105.
[1306] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 51.
[1307] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 19.
[1308] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 19.
[1309] Karol, S., Suludere, Z., Ayvalı C.(2010). *Biyoloji terimleri sözlüğü.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 341.
[1310] Afanaseva,P.S., Haritonova, L.H. (Eds). (1968). *Russko-yakutskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 22.
[1311] Monguşa, D. A. (Ed). (1980). *Russko-tuvinskiy slovar.* Moskva: İzdatel'stvo Russkiy Yazık, 32.
[1312] Mete, O. (2009). *Kabalcı şifalı bitkiler ansiklopedisi*. İstanbul: Kabalcı Yayınevi, 461.
[1313] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1999). *Büyük türkçe-rusça sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 517.
[1314] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 73.
[1315] Baskakov, N.A. (Ed). (1964). *Russko-altayskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 11.
[1316] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 147.
[1317] World Health Organization. (2013). *Medicinal plants in mongolia.* Geneva: World Health Organization Publication, 191.)
[1318] Tolmaçev, A.,İ. (1974). *Opredelitel' vısşihrasteniy yakutii.* Novosibirsk: İzdatel'stvo Nauka Sibirskoe Otdelenie, 417.
[1319] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 42.

kauçuk Sütleğengiller (Euphorbiceae) familyasından, 20 m kadar boylanabilen, çiçekleri tek eşeyli, taç yaprakları olmayan, gövdesinden kauçuk elde edilen, ağaç formundaki bitkiler.[1322]

ST. каучук (kauçuk)[1323]

Tuv.T. каучук (kauçuk)[1324]

[**Krş. Lat.** *Hevea*[1325], **Rus.** каучук (kauçuk)[1326], **Hak.T.** каучук (kauçuk)[1327], **Alt.T.** каучук (kauçuk)[1328]]

kavak Söğütgiller familyasından genellikle Kuzey yarım küredeki ormanlık alanlar, vadi tabanları, akarsu kıyıları ile durgun olmayan su birikintilerinde yaygın olarak yetişen çoğunlukla kış mevsimlerinde yapraklarını döken yüksek boylu ağaçlardır.[1329]

ST. тирех (tirex)[1330]

Tuv.T. терек (terek)[1331]

[**Krş. Lat.** *Populus L.*[1332], **Rus.** тополь (topol)[1333], **Hak.T.** тирек (tirek)[1334], **Alt.T.** терек (terek)[1335]]

kavun Kabakgiller (Cucurbitaceae) familyasından, erkek ve dişi çiçekleri ayrı olan, alt durumlu ovaryumdan gelişen, bakka tipi meyvelere sahip, sürünücü ve sarılıcı gövdeli, tek yıllık bitki.[1336]

[1320] Tolmaçev, A.,İ. (1974). *Opredelitel' vısşihrasteniy yakutii.* Novosibirsk: İzdatel'stvo Nauka Sibirskoe Otdelenie, 417.

[1321] Tolmaçev, A.,İ. (1974). *Opredelitel' vısşihrasteniy yakutii.* Novosibirsk: İzdatel'stvo Nauka Sibirskoe Otdelenie, 417.

[1322] Karol, S., Suludere, Z., Ayvalı C.(2010). *Biyoloji terimleri sözlüğü.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 345.

[1323] Afanaseva,P.S., Haritonova, L.H. (Eds). (1968). *Russko-yakutskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 223.

[1324] Monguşa, D. A. (Ed). (1980). *Russko-tuvinskiy slovar.* Moskva: İzdatel'stvo Russkiy Yazık, 209.

[1325] Karol, S., Suludere, Z., Ayvalı C.(2010). *Biyoloji terimleri sözlüğü.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 345.

[1326] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 319.

[1327] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 154.

[1328] Baskakov, N.A. (Ed). (1964). *Russko-altayskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 241.

[1329] Ebcioğlu, N. (2008). *Su bitkileri*. İstanbul: İnkılap Yayınevi, 116.

[1330] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 102.

[1331] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 164.

[1332] Tumanova, O.,T. (1995). *Latinsko-russkiy slovar' nazvani rasteniy s ukazatelem russkih ekvivalentov*. Moskva: Lorien, 42.

[1333] Sokolova, N.,S., Pamfilova, T.,G., Pamfilova, G.,A. (1990). *Dikorastuşçie i kul'turnıe rasteniya v narodnoy meditsine.* Moskva, 60.

[1334] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 624.

[1335] Baskakov, N.A. (Ed). (1964). *Russko-altayskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 760.

ST. дыня (dınya)[1337]

Tuv.T. дыня (dınya)[1338]

[**Krş. Lat**. *Cucumis Melo*[1339], **Rus.** дыня (dınya)[1340], **Hak.T.** дыня (dınya)[1341], **Alt.T.** дыня (dınya)[1342]]

kaya çiçeği[1343] İki veya çok yıllık, halka dizilişli, bitkinin kökünden çıkan tüyleri çatallı yapılı ve yıldız şekilli otsu bitkilerdir. Bitkinin çiçekli veya çiçeksiz yapılı gövdesi dik, bazı formları sürünücüdür. Gövdesi küçük yapraklı olan bitkinin taçyaprakları sarı, beyaz, pembe, lila nadirende kırmızı renktedir.[1344]

ST. сытыган от (sıtıgan ot)[1345]

Tuv.T. крупка (krupka)[1346]

[**Krş. Lat.** *Draba L.*[1347], **Rus.** крупка (krupka)[1348]]

kaya koruğu [damkoruğu][1349] Damkoruğugiller familyasından yayılarak gelişen gövdesi ve yükselen dallarıyla 20 cm kadar boylanabilen etli çok yıllık bir bitkidir. Birbirinin üzerine çıkabilen silindirik biçimli kısa yeşil yaprakları acı ve biberli gibi lezzetlidir. Bitki, yaz mevsimi ortasında saplarında gevşek kümeler halinde, yıldız biçimli, parlak sarı renkli beş taçyapraklı çiçeklerini açar.[1350]

[1336] Karol, S., Suludere, Z., Ayvalı C.(2010). *Biyoloji terimleri sözlüğü.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 345.
[1337] Afanaseva,P.S., Haritonova, L.H. (Eds). (1968). *Russko-yakutskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 151.
[1338] Monguşa, D. A. (Ed). (1980). *Russko-tuvinskiy slovar.* Moskva: İzdatel'stvo Russkiy Yazık, 149.
[1339] Mete, O. (2009). *Kabalcı şifalı bitkiler ansiklopedisi*. İstanbul: Kabalcı Yayınevi, 464.
[1340] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1999). *Büyük türkçe-rusça sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 524.
[1341] Çankova, D.İ. (Ed). (1961). *Russko-hakasskiy slovar*. Moskva: Gosudarstvennoe İzdatelstvo İnostrannıh i Natsionalnıh Slovarey, 205.
[1342] Baskakov, N.A. (Ed). (1964). *Russko-altayskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 152.
[1343] Sarıbaş, M. (2010). *Bitki adları sözlüğü*. İstanbul: Cinius Yayınları, 52.
[1344] İnternet: Shu, T.L. (2001) Draba, *Flora of China 8 (66-86).* http://flora.huh.harvard.edu/china /PDF/PDF08/ DRABA.pdf adresinden 30 Temmuz 2015 tarihinde alınmıştır.
[1345] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden*. Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 69.
[1346] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 100.
[1347] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 51.
[1348] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 51.
[1349] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 147.
[1350] Clevely, A., Rıchmond, K., Morris, S., Mackley, L. (2010). *Yararlı otlar ve baharatlar mutfağı.* İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 118.)

ST. таман (taman)[1351]

Tuv.T. чажыл (çajıl)[1352]

[**Krş. Lat.** *Sedum L.*[1353], **Rus.** очиток (oçitok)[1354]]

kaya yasemini [boğurtlan][1355] Çuhaçiçeğigiller familyasından, yapraksız gövdeli, 1-15 cm boyanabilen, yaprakları rozet formunda ve 3-35 mm boyda tüysüz ya da seyrek tüylü tek yıllık otsu bitkilerdir. Bitkinin yapraksız gövdeleri genellikle basit kırışık beyaz tüylü ve küçük salgı tüylüdür.[1356]

ST. тыҥкырай (tıñkıray)[1357]

Tuv.T. чеден-өөктер (çeden-öökter)[1358]

[**Krş. Lat.** *Androsace L.*[1359], **Rus.** проломник (prolomnik)[1360]]

kayın Kayıngillerin örnek bitkisi olan, 30-40 m boyunda, 2 m çapında, kışın yapraklarını döken, kerestesi beyaz ve değerli olan bir orman ağacı.[1361]

ST. бук (buk)[1362]

Tuv.T. бук (buk)[1363]

[**Krş. Lat.** *Fagus sylvatica*[1364], **Rus.**бук (buk)[1365], **Hak.T.** бук (buk)[1366], **Alt.T.** бук (buk)[1367]]

[1351] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 78.
[1352] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 201.
[1353] Kupriyanov, A., N., Manakov, A.,Yu. (2007). *Puteşestvie s rasteniyami po gornoyşorii*. Kemerova: İrbis, 40.
[1354] Kupriyanov, A., N., Manakov, A.,Yu. (2007). *Puteşestvie s rasteniyami po gornoyşorii*. Kemerova: İrbis, 40.
[1355] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 19.
[1356] İnternet: http://ulusalmera-tagem.gov.tr/turGoster.asp?id=Androsace%20maxima adresinden 24 Haziran 2015 tarihinde alınmıştır.
[1357] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 85.
[1358] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 204.
[1359] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 85.
[1360] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 85.
[1361] Türk Dil Kurumu. (2005). *Türkçe sözlük.* Ankara: TDK, 1115.
[1362] Afanaseva,P.S., Haritonova, L.H. (Eds). (1968). *Russko-yakutskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 48.
[1363] Monguşa, D. A. (Ed). (1980). *Russko-tuvinskiy slovar.* Moskva: İzdatel'stvo Russkiy Yazık, 55.
[1364] Tuzlacı, E. (2006). *Türkiye bitkiler sözlüğü*. İstanbul: Alfa Yayınları, 967.
[1365] Yablonskaya, K.N., Barışeva, G.A. (1976). *Latinsko-russkiy slovar'*. Moskva: İzdatel'stvo Russkiy Yazık, 413.
[1366] Çankova, D.İ. (Ed). (1961). *Russko-hakasskiy slovar*. Moskva: Gosudarstvennoe İzdatelstvo İnostrannıh i Natsionalnıh Slovarey, 73.

kayısı [zerdali, acı kayısı, fışfış, sarı erik][1368] Gülgüller (Rosaceae) familyasından, Çin kökenli, Türkiye ve Akdeniz ülkelerinde bol miktarda yetiştirilen, yaygın ve dik dallı, açık pembe büyük çiçekler açan, yaprakları oval kalbe benzer, meyvesi tek çekirdekli, bir meyve ağacı.[1369]

ST. абрикос (abrikos)[1370]

Tuv.T. абрикос (abrikos)[1371]

[**Krş. Lat.** *Prunus Armeniaca*[1372], **Rus.** абрикос (abrikos)[1373], **Hak.T.** абрикос (abrikos)[1374] **Alt.T.** абрикос (abrikos)[1375]]

kaz teresi[1376] [kaya teresi][1377] Turpgiller familyasından anayurdu Akdeniz havzası ve Güney Avrupa olan kaya teresi, yere yayılarak gelişen çok yıllık dayanıklı bir otsu bitkidir. Bitki, 10-25 cm kadar boylanabilir ve çevresine 60 cm kadar yayılabilir.[1378]

ST. айгыр (aygır)[1379]

Tuv.T. резуха (rezuha)[1380]

[**Krş. Lat.** *Arabis L.*[1381], **Rus.** резуха (rezuha)[1382]]

kazgagası [tarla kuşu mahmuzu][1383] Gelincikgiller familyasından, yumrulu, gövdeleri dik, 5-12 cm boylanan, tabanda pulsu yapraklar bulunmayan çok yıllık bitkilerdir. Bitkinin gövde yaprakları karşılıklı, hemen hemen sapsızdır. Bitkinin pembe veya morumsu renkli

---

[1367] Baskakov, N.A. (Ed). (1964). *Russko-altayskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 38.
[1368] Mete, O. (2009). *Kabalcı şifalı bitkiler ansiklopedisi*. İstanbul: Kabalcı Yayınevi, 470.
[1369] Çağbayır, Y. (2007). *Ötüken türkçe sözlük.* C.3. İstanbul: Ötüken Yayınları, 2495.
[1370] Afanaseva,P.S., Haritonova, L.H. (Eds). (1968). *Russko-yakutskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 13.
[1371] Monguşa, D. A. (Ed). (1980). *Russko-tuvinskiy slovar.* Moskva: İzdatel'stvo Russkiy Yazık, 25.
[1372] Mete, O. (2009). *Kabalcı şifalı bitkiler ansiklopedisi*. İstanbul: Kabalcı Yayınevi, 470.
[1373] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1999). *Büyük türkçe-rusça sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 525.
[1374] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 22.
[1375] Baskakov, N.A. (Ed). (1964). *Russko-altayskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 1.
[1376] Sarıbaş, M. (2010). *Bitki adları sözlüğü*. İstanbul: Cinius Yayınları, 20.
[1377] Ebcioğlu, N., (2008). *Sevgili bahçem*. İstanbul: İnkılap Yayınevi, 217.
[1378] Ebcioğlu, N., (2008). *Sevgili bahçem*. İstanbul: İnkılap Yayınevi, 217.
[1379] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 90.
[1380] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 177.
[1381] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 90.
[1382] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 90.
[1383] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 58.

çiçekleri 1-7 adetli ve salkım biçimlidir ve yoğunlaşmış çiçekler, yapraklardan daha uzundur.[1384]

ST. чыгыныар (çıgınıar)[1385]

Tuv.T. хой-хырны (hoy-hırnı)[1386]

[**Krş. Lat.** *Corydalis L.*[1387], **Rus.** хохлатка (hohlatka)[1388]]

keçi sakalı Gülgüller familyasından anayurdu Avrupa ve Amerika olan Kuzey yarım kürede yetişen kış mevsimlerinde yapraklarını döken çalımsı bitkilerdir. Bitki, kayalık yerler, sık çalılıklar, nemli koruluklar ve akarsu kıyıları gibi yerleri sever. Bazı türleri bodur boylu iken bazı türleri 4 m kadar boylanabilir.[1389]

ST. тамылҕан (tamılğan)[1390]

Tuv.T. сөөскен (söösken)[1391]

[**Krş. Lat.** *Spiraea L.*[1392], **Rus.** таволга (tavolga)[1393] таволожник (tavolojnik)[1394], **Hak.T.** табылғы (tabılğı)[1395], **Alt.T.** сӧгӱскен (sögüsken)[1396]]

kedi ayağı Birleşikgillerden, Doğu Anadolu ve Doğu Karadeniz bölgelerinde yetişen, beyazımsı, yumuşak sık tüylü, çimler ve çalılar arasında bulunan, süs bitkisi olarak da yetiştirilen bir bitki.[1397]

ST. куоска ытыһа (kuoska ıtıha)[1398]

Tuv.T. ийи оранныг антеннария (iyi orannıg antennariya)[1399]

[**Krş. Lat.** *Antennaria Gaertn.*[1400], **Rus.** кошачья лапка (koşaçya lapka)[1401]]

[1384] İlçim, A. (2014) *Hatay'ın sessiz güzelleri (900 yabani çiçek hatay bitki envanteri).* Hatay: Hatay Valiliği, 518.
[1385] Kuznetsova, L.,V. (2003).*Atlas lekarstvennıh rasteniy yakutii*. Tom.1. Yakutsk, 148.
[1386] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 186.
[1387] Kuznetsova, L.,V. (2003).*Atlas lekarstvennıh rasteniy yakutii*. Tom.1. Yakutsk, 148.
[1388] Kuznetsova, L.,V. (2003).*Atlas lekarstvennıh rasteniy yakutii*. Tom.1. Yakutsk, 148.
[1389] Ebcioğlu, N. (2008). *Su bitkileri*. İstanbul: İnkılap Yayınevi, 119.
[1390] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 100.
[1391] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 152.
[1392] Annenkov', N.,İ. (1878). *Botaniçeskiy slovar'*. Sankt Peterburg': Akademia Hayk, 339.
[1393] Annenkov', N.,İ. (1878). *Botaniçeskiy slovar'*. Sankt Peterburg': Akademia Hayk, 339.
[1394] Baskakov, N.,A., Toşakova, T.,M. (1947). *Oyrotsko-russkiy slovar.* Moskva, 131.
[1395] Houenschild,İ. (2006). *Botanica und zoologica im Babur-name.*Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 59.
[1396] Baskakov, N.,A., Toşakova, T.,M. (1947). *Oyrotsko-russkiy slovar.* Moskva, 131.
[1397] Ayverdi, İ. (2010). *Misalli büyük türkçe sözlük.* İstanbul: Kubbealtı Yayınları, 649.
[1398] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 48.
[1399] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 74.
[1400] Krasnoborov, İ., M. (2012). *Opredelitel' rasteniy respubliki altay*. Novosibirsk: İzdatel'stvo SO RAN, 417.

kedi otu Kediotugiller familyasından güçlü kokulu dallarla ayrılan kökleriyle ve borumsu yapıdaki çizgili saplarıyla 120 cm kadar boylanabilen ve kış mevsiminde yapraklarını döken çok yıllık otsu bir bitkidir.[1402]

ST. валериана (valeriana)[1403], тимир эрбэһин (timir erbehin)[1404]

Tuv.T. шуң (şuñ)[1405]

[**Krş.Lat.** *Valeriana officinalis L.*[1406], **Rus.**валериана (valeriana)[1407],маун (maun)[1408], **Hak.T.** валериана (valeriana)[1409]]

kekik [catır, kakuk, keklik otu, kek otu (Kars)[1410], aşık otu, barsama, kaya kekiği, kır kekiği, marsama, yabani kekik, yabani keklik otu, yaban kekiği[1411]] Ballıbabagillerden; karşılıklı küçük yapraklı; beyaz, pembe, kırmızı başak durumunda çiçekleri olan; ve çiçeği bahar gibi kullanılan; odunsu saplı; kokulu bir bitki.[1412]

ST. боҕуруоскай от (boğuruoskay ot)[1413], таҥара ийэтин ото (tañara iyetin oto)[1414]

Tuv.T. каңгы (kañgı)[1415]

[**Krş. Lat.** *Thymus serpyllum L.*[1416], **Rus.** богородская трава (bogorodskaya trava), тимьян (tımyan)[1417], **Hak.T.** ирбен (irben)[1418]]

[1401] Krasnoborov, İ., M. (2012). *Opredelitel' rasteniy respubliki altay*. Novosibirsk: İzdatel'stvo SO RAN, 417.
[1402] Clevely, A., Rıchmond, K., Morris, S., Mackley, L. (2010). *Yararlı otlar ve baharatlar mutfağı.* İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 124.
[1403] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 17.
[1404] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 165.
[1405] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 229.
[1406] Kuznetsova, L.,V. (2003).*Atlas lekarstvennıh rasteniy yakutii*. Tom.1. Yakutsk, 26.
[1407] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 17.
[1408] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 165.
[1409] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 99.
[1410] Baytop, T. (2007). *Türkçe bitki adları sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 168.
[1411] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 159.
[1412] Türk Dil Kurumu. (2005). *Türkçe sözlük.* Ankara: TDK, 1128.
[1413] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 101.
[1414] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 159.
[1415] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 79.
[1416] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 159.
[1417] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 101.
[1418] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 130.

keklikgözü [avcı otu, kan avcı otu, kandamlası, şeytangözü][1419] Düğünçiçeğigiller familyasından, 10-50 cm boylanabilen, tüylü veya tüysüz gövdeli, tek yıllık otsu bitkilerdir. Bitkinin yaprakları parçalanmış görünümlüdür. Bitkinin Nisan-Mayıs aylarında açan kırmızı veya turuncu renkli çiçekleri, 1-3 cm çapındadır.[1420]

ST. сардаҥалаах от (sardañalaax ot)[1421]

Tuv.T. алдын кундага (aldın kundaga), хүнгээр (hüngeer)[1422]

[**Krş. Lat.** *Adonis vernalis L.*[1423], **Rus.** адонис (adonis), горицвет (goritsvet), стародубка (starodubka)[1424], **Hak.T.** ат порчозы (at porçozı)[1425], ат оды (at odı)[1426], аба чахайағы (aba çaxayağı)[1427], ай порчозы (ay porçozı)[1428], **Alt.T.** күн каажы (kün kaacı)[1429], ай чечек (ay çeçek)[1430]]

kenevir [aptal otu, esrar otu, kedene, kendillik, kendirik (Konya), kendir otu, kınnap otu][1431] Kendirgillerden, sapındaki liflerden halat, çuval vb. kaba örgüler yapılan, iki evcikli bir bitkidir.[1432]

ST. көлөппүнэ (kölöppüne)[1433]

Tuv.T. тарымал хендир (tarımal hendir)[1434]

[**Krş. Lat.** *Cannabis sativa L.*[1435], **Rus.** конопля (konopliya)[1436], **Hak.T.** киндір (kindĭr)[1437] **Alt.T.** киндир (kindir)[1438], кендир (kendir)[1439]]

[1419] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 10.
[1420] İlçim, A. (2014) *Hatay'ın sessiz güzelleri (900 yabani çiçek hatay bitki envanteri).* Hatay: Hatay Valiliği, 465.
[1421] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 10.
[1422] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 27.
[1423] Krasnoborov, İ., M. (2007). *Krasnaya kniga respubliki altay rasteniya*. Gorno-Altaysk: Tsentral'nıy Sibirskiy Botaniçeskiy Sad. SO RAN, 98.
[1424] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 27.
[1425] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 383.
[1426] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 317.
[1427] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 955.
[1428] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 10.
[1429] Gürsoy-Naskali, E., Duranlı, M. (1999). *Altayca-türkçe sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 129.
[1430] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 10.
[1431] Baytop, T. (2007). *Türkçe bitki adları sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 170.
[1432] Türk Dil Kurumu. (2005). *Türkçe sözlük.* Ankara: TDK, 1138.
[1433] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 46.
[1434] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 22.
[1435] Aşmarina, L.,F. (2009). *Yadovitıe i vrednıe rasteniya sibiri*. Novisibirsk: Sibirsoe Otdelenie Rossel' Hozaka Demin, 94.

keten Beş taç yapraktan oluşan zıt renkli, göz alıcı çiçekli, almaşık yalın yapraklı, yağca zengin tohumları ya da gövdesinden lif elde etmek için yetiştirilen, bir yıllık otsu kültür bitkisi.[1440]

ST. лүөн (lüön)[1441]

Tuv.T. лён (lyon)[1442] ах хендир (ah hendir), нарын хендир (narın hendir)[1443]

[**Krş. Lat.** *Linum L.*[1444], **Rus.** лён (lyon)[1445], **Hak.T.** лён (lyon)[1446], ах киндір (ax kindĭr) лён (lön)[1447], Alt.T. кӱдели (küdeli)[1448], кӱдели (küdeli)[1449]]

kırlangıç otu Çok yıllık, sarı sütlü ve sarı çiçekli, zehirli bir bitkidir.[1450]

ST. хараначчы ото (xaranaççı oto)[1451]

Tuv.T. сарыг-сүттүг чечек (sarıg-süttüg çeçek)[1452]

[**Krş. Lat.** *Chelidonium majus L.*[1453], **Rus.** чистотель (çistotel')[1454]]

[1436] Aşmarina, L.,F. (2009). *Yadovitıe i vrednıe rasteniya sibiri*. Novisibirsk: Sibirsoe Otdelenie Rossel' Hozaka Demin, 94.
[1437] Çankova, D.İ. (Ed). (1961). *Russko-hakasskiy slovar*. Moskva: Gosudarstvennoe İzdatelstvo İnostrannıh i Natsionalnıh Slovarey, 325.
[1438] Baskakov, N.A. (Ed). (1964). *Russko-altayskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 254.
[1439] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 22.
[1440] Çağbayır, Y. (2007). *Ötüken türkçe sözlük.* C.3. İstanbul: Ötüken Yayınları, 2580.
[1441] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 55.
[1442] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 110.
[1443] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 102.
[1444] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 55.
[1445] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 55.
[1446] Çankova, D.İ. (Ed). (1961). *Russko-hakasskiy slovar*. Moskva: Gosudarstvennoe İzdatelstvo İnostrannıh i Natsionalnıh Slovarey, 349.
[1447] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 102.
[1448] Baskakov, N.A. (Ed). (1964). *Russko-altayskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 275.
[1449] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 102.
[1450] Baytop, T. (2007). *Türkçe bitki adları sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 174.
[1451] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 48.
[1452] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 139.
[1453] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 109.
[1454] Kupriyanov, A., N., Manakov, A.,Yu. (2007). *Puteşestvie s rasteniyami po gornoyşorii*. Kemerova: İrbis, 35.

kırmızı meyveli ayı üzümü[1455] Çok yıllık çalı görünümlü bitkinin boyu yaklaşık 30 cm uzunluğa ulaşır. Yaz kış yeşil bir bitkidir. Çok dallı sürüngen kökünden dikine çıkan sürgünler çok dallıdır.[1456]

ST. уулаах отон (uulaax oton)[1457]

Tuv.T. киш-кулаа (kiş-kulaa)[1458], дииң кады (diiñ kadı)[1459]

[**Krş. Lat.** *Vaccinium vitis-idaea*[1460], **Rus.** брусника (brusnika)[1461], **Hak.T.** хызыл көбїгей (xızıl köbïgey)[1462], нир (nir)[1463], тиин хады (tiin xadı)[1464], **Alt.T.** тийиңгат (tiyiñgat)[1465]]

kırmızı turp Turpgiller (Cruciferae) familyasından 15-20 cm. kadar boylanabilen beyaz ya da sarı çiçekli, tek yıllık otsu bir bitki.[1466]

ST. редиска (rediska)[1467]

Tuv.T. редиска (rediska)[1468]

[**Krş. Lat.** *Raphanus sativus*[1469], **Rus.** редис (redis)[1470], **Hak.T.** салғынах (salğınax)[1471] **Alt.T.** редис (redis)[1472]]

kırmızı söğüt[1473] [thelycrania] Boyu 1-3 m arasında olan, dalları açık-kızıl ve kızıl kahverenginde bir ağaç türüdür.[1474]

ST. кыһыл талах (kıhıl talax)[1475]

[1455] Sarıbaş, M. (2010). *Bitki adları sözlüğü*. İstanbul: Cinius Yayınları, 125.
[1456] Mete, O. (2009). *Kabalcı şifalı bitkiler ansiklopedisi*. İstanbul: Kabalcı Yayınevi, 512.
[1457] Vinokurova, R, E. (2008). *Domaşnyaya apteçka iz yakutskih trav*. Yakutsk, 23.
[1458] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 87.
[1459] Bartan, O.O. (1997) *Tıvalarnıñ natsional çemi bolgaş çem ünüşteri.* Kızıl, 93.
[1460] Sarıbaş, M. (2010). *Bitki adları sözlüğü*. İstanbul: Cinius Yayınları, 125.
[1461] Berkutenko, A.,N. (2007). *Drevesnıe rasteniya severnogo sahalina*. İrkutsk: İzdatel'stvo oblmaşinform, 56.
[1462] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 189.
[1463] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 280.
[1464] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 615.
[1465] Baskakov, N.A. (Ed). (1964). *Russko-altayskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 37.
[1466] Karol, S., Suludere, Z., Ayvalı C.(2010). *Biyoloji terimleri sözlüğü.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 670.
[1467] Afanaseva,P.S., Haritonova, L.H. (Eds). (1968). *Russko-yakutskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 547.
[1468] Monguşa, D. A. (Ed). (1980). *Russko-tuvinskiy slovar.* Moskva: İzdatel'stvo Russkiy Yazık, 505.
[1469] Dvoretskiy, İ.,H. (1976). *Latisnko-russıkiy slovar'*. Moskva: İzdatel'stvo Russkiy Yazık, 851.
[1470] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 787.
[1471] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 438.
[1472] Baskakov, N.A. (Ed). (1964). *Russko-altayskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 659.
[1473] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 507.
[1474] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 108.
[1475] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 92.

Tuv.T. кызыл-чыраа (kızıl-çıraa)[1476]

[**Krş. Lat.** *Thelycrania (Dumort)*[1477]*,* **Rus.** род свидина (svidina)[1478]]

kızılağaç Gürgengiller familyasından, ılıman ve nemli iklim sahalarında yayılış gösteren, kışın yapralarını döken bir cins olan kızılağaç, ağaç ve çalı formunda odunsu bitkilerdir. Avrupa, Kuzey Afrika, Kafkasya ve Kuzey İran'da geniş bir yayılış gösteren kızılağaç, 20-30 metre kadar boylanabilir.[1479]

ST. сиһик (sihik)[1480]

Tuv.T. чадаң ыяшсыг хырба-тал (çadañ ıyaşsıg hırba-tal)[1481]

[**Krş. Lat.** *Alnus Mill.*[1482], **Rus.** ольха (ol'ha)[1483], **Hak.T.** ольха (ol'xa)[1484], **Alt.T.** ээне агаш (eene agaş)[1485]]

kızılcık Kışın yaprağını döken, beyaz çiçekli ağaç veya ağaççıklardır.[1486]

ST: чыңкы (çıñkı)[1487]

Tuv.T. казылган (kazılgan)[1488]

[**Krş. Lat.** *Cornus mas*[1489], **Rus.** кизил (kizil)[1490], **Hak.T.** аба нымырты (aba nımırtı)[1491]]

kiraz Gülgillerden, anayurdu Anadolu olan, Avrupa ve Türkiye'de bol olarak pek çok türü yetiştirilen, 25-30 m kadar boylanabilen, ışığı çok seven, yüz yıl kadar yaşayan, 40-50

[1476] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 108.
[1477] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 92.
[1478] Sleptsova, P.A. (Ed). (1972). *Yakutsko-Russkiy Slovar*.Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 38.
[1479] Günal, N. (1997). *Türkiye'de başlıca ağaç türlerinin coğrafi yayılışları, ekolojik ve floristik özellikleri.* İstanbul: Çantay Kitabevi, 155-156.)
[1480] Kuznetsova, L.,V. (2003).*Atlas lekarstvennıh rasteniy yakutii*. Tom.1. Yakutsk, 105.
[1481] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 200.
[1482] Kuznetsova, L.,V. (2003).*Atlas lekarstvennıh rasteniy yakutii*. Tom.1. Yakutsk, 105.
[1483] Kuznetsova, L.,V. (2003).*Atlas lekarstvennıh rasteniy yakutii*. Tom.1. Yakutsk, 105.
[1484] Çankova, D.İ. (Ed). (1961). *Russko-hakasskiy slovar*. Moskva: Gosudarstvennoe İzdatelstvo İnostrannıh i Natsionalnıh Slovarey, 502.
[1485] Baskakov, N.A. (Ed). (1964). *Russko-altayskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 407.
[1486] Baytop, T. (2007). *Türkçe bitki adları sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 176.
[1487] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 43.
[1488] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 76.
[1489] Türk Dil Kurumu. (2005). *Türkçe sözlük.* Ankara: TDK, 1177.
[1490] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1999). *Büyük türkçe-rusça sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 549.
[1491] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 20.

yaşlarında kerestesinden yararlanılan, çiçekleri yapraklarından önce açan, çoğu kırmızı meyveli, bir meyve ağacı.[1492]

ST. черешня (çereşnya)[1493]

Tuv.T. черешня (çereşnya)[1494]

[**Krş. Lat.** *Cerasus avium*[1495]*,* **Rus.** черешня (çereşnya)[1496]*,* **Hak.T.** черешня (çereşnya)[1497]]

komar 10 m kadar yükselebilen, kışın yaprağını dökmeyen, mavimsi pembe çiçekli bir ağaççıktır.[1498]

ST. хаскара (xaskara)[1499]

Tuv.T. кадыг-хараган (kadıg-haragan)[1500]

[**Krş. Lat.** *Rhododendron L.*[1501]*,* **Rus.** рододендрон (rododendron)[1502]*,* **Hak.T.** хасхара (xasxara)[1503]]

koşkoz Baklagiller familyasından anayurdu Güney Afrika olan bitki, süs çiçeği olarak yetiştirilen bir yıllık, dayanıklı, tırmanıcı ve otsu nitelikte bir bitkidir. Bitki, 1,5-2 m boylanabilir, karşılıklı dizili ikili yeşil yaprakları vardır.[1504]

ST. чылыгырыар (çılıgırıar)[1505]

Tuv.T. чина (çina)[1506]

[**Krş. Lat.** *Lathyrus L.*[1507], **Rus.** чина (çina)[1508]]

[1492] Çağbayır, Y. (2007). *Ötüken türkçe sözlük.* C.3. İstanbul: Ötüken Yayınları, 2680.
[1493] Afanaseva,P.S., Haritonova, L.H. (Eds). (1968). *Russko-yakutskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 696.
[1494] Monguşa, D. A. (Ed). (1980). *Russko-tuvinskiy slovar.* Moskva: İzdatel'stvo Russkiy Yazık, 639.
[1495] Mete, O. (2009). *Kabalcı şifalı bitkiler ansiklopedisi*. İstanbul: Kabalcı Yayınevi, 525.
[1496] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1999). *Büyük türkçe-rusça sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 552.
[1497] Gürsoy-Naskali,E., Butanayev,V., İsina, A., Şahin,E., Şahin, L., Koç, A. (2007). *Hakasça-Türkçe sözlük.* Ankara:Türk Dil Kurumu Yayınları, 89.
[1498] Baytop, T. (2007). *Türkçe bitki adları sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 182.
[1499] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 90.
[1500] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 83.
[1501] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 90.
[1502] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 90.
[1503] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 821.
[1504] Ebcioğlu, N., (2008). *Sevgili bahçem*. İstanbul: İnkılap Yayınevi, 99.
[1505] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 109.
[1506] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 208.
[1507] Şişkina, B., K. (1963). *Botaniçeskiy atlas*. Leningrad: İzdatel'stvo Sel'skohozyaistvennoy Literaturı Jurnalov i Plakatov, 126.

kum otu[1509] Kum otu, kumlu toprakları sever. Boyu 5-25 cm arasında değişir. Genellikle yere yayılır, ancak seyrek olarak dik büyüyebilir. Uçları diken gibi sivri olan düz kenarlı yaprakları dar ve karşılıklıdır.[1510]

ST. кумахсыт (kumaxsıt)[1511]

Tuv.T. каңгызыг элезин-бут (kañgızıg elezin-but)[1512]

[Krş. Lat. *Arenaria L.*[1513], Rus. песчанка (pesçanka)[1514]]

kurtayağı [çingene otu, su farasyonu][1515] Damarlı çiçeksizlerden, küçük yapraklarla örtülü ince bir sap görüşünde olan bir bitki.[1516]

ST. бөрө атаҕа (börö atağa)[1517]

Tuv.T. бөрү-буду (börü-budu) [1518]

[**Krş. Lat.** *Lycopus L.*[1519], **Rus.** зюзник (zyuznik)[1520]]

kurtboğan [boğan otu, itboğan, kaplanboğan, kurt otu] Akonitum türlerine verilen genel ad. 50-100 cm yükseklikte, çok yıllık, otsu, sarı, morumsu veya koyu mavi çiçekli bitkilerdir.[1521]

ST. чүмэчи от (çümeçi ot)[1522]

Tuv.T. тулбар (tulbar), аконит (akonit)[1523]

[**Krş. Lat.** *Aconitum L.*[1524], **Rus.** аконит (akonit)[1525], борец (borets)[1526]]

[1508] Şişkina, B., K. (1963). *Botaniçeskiy atlas*. Leningrad: İzdatel'stvo Sel'skohozyaistvennoy Literaturı Jurnalov i Plakatov, 126.
[1509] Sarıbaş, M. (2010). *Bitki adları sözlüğü*. İstanbul: Cinius Yayınları, 21.
[1510] Mete, O. (2009). *Kabalcı şifalı bitkiler ansiklopedisi*. İstanbul: Kabalcı Yayınevi, 549.
[1511] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 79.
[1512] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 80.
[1513] Annenkov', N.,İ. (1878). *Botaniçeskiy slovar'*. Sankt Peterburg': Akademia Hayk, 44.
[1514] Annenkov', N.,İ. (1878). *Botaniçeskiy slovar'*. Sankt Peterburg': Akademia Hayk, 44.
[1515] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 105.
[1516] Türk Dil Kurumu. (2005). *Türkçe sözlük.* Ankara: TDK, 1262.
[1517] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 35.
[1518] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 71.
[1519] Krasnoborov, İ., M. (2012). *Opredelitel' rasteniy respubliki altay*. Novosibirsk: İzdatel'stvo SO RAN, 399.
[1520] Krasnoborov, İ., M. (2012). *Opredelitel' rasteniy respubliki altay*. Novosibirsk: İzdatel'stvo SO RAN, 399.
[1521] Baytop, T. (2007). *Türkçe bitki adları sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 188.
[1522] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 10.
[1523] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 19.
[1524] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 10.

kuş kirazı Beyaz çiçekli, boyu 15 m'yi bulan, ılık bölgelerde yetişen, kırmızı renkli ağacı tornacılıkta, kaplamacılıkta ve müzik âletleri yapımında kullanılan bir tür yabani kiraz ağacı.[1527]

ST. хаппырыас (xappırıas)[1528]

Tuv.T. чодураа (çoduraa)[1529]

[**Krş. Lat.** *Padus Mill.*[1530], **Rus.** черёмуха (çeryomuha)[1531], **Hak.T.** нымырт (nımırt)[1532] Alt.T. јодро (jodro)[1533]]

kuş otu[1534] [cam otu, kuşmak (Eğin), kuşulak, serçedili, serçe otu, tavuk otu[1535], fare kulağı, yıldız otu[1536]] Karanfilgiller familyasından bir ya da çok yıllık, küme oluşturarak veya yere serilerek zayıf dallarıyla çevreye dağılarak gelişip 45 cm kadar boylanabilen otsu bir bitkidir.[1537]

ST. хайа олохтооҕо (xaya oloxtooğo)[1538]

Tuv.T. үүргене (üürgene)[1539]

[**Krş. Lat.** *Stellaria media*[1540], **Rus.** звездчатка (zvezdçatka)[1541], горец питичий (gorets pitiçiy), спорыш (sporış)[1542], **Hak.T.** таңах оды (tañax odı)]

[1525] Stogova, N. (2007). *Ostorojno! rasteniya-tseliteli: protivopokazaniya k primeneniyu*. Sankt-Peterburg, 50.
[1526] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 10.
[1527] Ayverdi, İ. (2010). *Misalli büyük türkçe sözlük.* İstanbul: Kubbealtı Yayınları, 719.
[1528] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 109.
[1529] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 210.
[1530] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 109.
[1531] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 109.
[1532] Çankova, D.İ. (Ed). (1961). *Russko-hakasskiy slovar*. Moskva: Gosudarstvennoe İzdatelstvo İnostrannıh i Natsionalnıh Slovarey, 930.
[1533] Baskakov, N.A. (Ed). (1964). *Russko-altayskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 833.
[1534] Mete, O. (2009). *Kabalcı şifalı bitkiler ansiklopedisi*. İstanbul: Kabalcı Yayınevi, 559.
[1535] Baytop, T. (2007). *Türkçe bitki adları sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 191.
[1536] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 155.
[1537] Clevely, A., Rıchmond, K., Morris, S., Mackley, L. (2010). *Yararlı otlar ve baharatlar mutfağı.* İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 120.
[1538] Afanaseva,P.S., Haritonova, L.H. (Eds). (1968). *Russko-yakutskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 114.
[1539] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 23.
[1540] Mete, O. (2009). *Kabalcı şifalı bitkiler ansiklopedisi*. İstanbul: Kabalcı Yayınevi, 559.
[1541] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 33.
[1542] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 317.

kuşekmeği Turpgillerden, çorak yerlerde yetişen, beyaz veya mor çiçekli, eskiden hekimlikte kullanılmış olan otçul bir bitki.[1543]

ST. малыын (malıın)[1544]

Tuv.T. хову салбырыңы (hovu salbırıñı)[1545]

[**Krş. Lat.** *Thlaspi arvense*[1546], **Rus.** ярутка (yarutka)[1547]]

kuşkuş otu Çobançantası da denilen bitki, yol kenarlarında, çayırlarda, tarlalarda, hendeklerde, bayırlarda ve sebze bahçelerinde yetişen değerli bir bitkidir. Bitki 40 cm kadar boylanabilir ve yaprakları karahindibaya benzer.[1548]

ST. сумка от (sumka ot)[1549], маныыһыт сумката (manııhıt sumkata)[1550]

Tuv.T. өдек салбырыңы (ödek salbırıñı)[1551]

[**Krş. Lat.** *Capsella Medik.*[1552], **Rus.** пастушья сумка (pastuş'ya sumka)[1553]]

kuzukulağı Karabuğdaygiller familyasından nemli kırlarda çalı diplerinde, meşe gölgelerinde yetişn genellikle birkaç yıl yaşayan, yeşil renkte otsu bir bitki cinsidir.[1554]

ST. кииһилэ (kiihile)[1555], кыыс от (kııs ot)[1556]

Tuv.T. хымыс-сиген (hımıs-sigen)[1557]

[**Krş. Lat.** *Rumex acetosella L.*[1558], **Rus.** щавелъ (şçavel')[1559], кислица (kislitsa)[1560], **Hak.T.** ачығ от (açığ ot)[1561], арчы от (arçı ot), поча от (poça ot)[1562], **Alt.T.** көжнө (köjnö)[1563]]

[1543] Türk Dil Kurumu. (2005). *Türkçe sözlük.* Ankara: TDK, 1270.
[1544] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 114.
[1545] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 183.
[1546] Gubanov, İ.,A., Kiseleva, K.,V., Novikov, V.,S., Tihomirov, V., N.(2003). *İllyustrirovannıy opreditel' rastenniy sredney rossii.* C.II. Moskva, 328.
[1547] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 114.
[1548] Bülbül, E. (2009). *Doğadan bize*. İstanbul: İnkılap Yayınevi, 50.
[1549] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 78.
[1550] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 41.
[1551] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 126.
[1552] Kupriyanov, A., N., Manakov, A.,Yu. (2007). *Puteşestvie s rasteniyami po gornoyşorii*. Kemerova: İrbis, 15.
[1553] Kupriyanov, A., N., Manakov, A.,Yu. (2007). *Puteşestvie s rasteniyami po gornoyşorii*. Kemerova: İrbis, 15.
[1554] Bülbül, E. (2009). *Doğadan bize*. İstanbul: İnkılap Yayınevi, 141.
[1555] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 111.
[1556] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 120.
[1557] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 194.

lagotis Sıracagiller familyasından, yere yatık gelişen stolonlu (sürünücü köklü) bir bitkidir. Bitkinin uzunca parlak yaprakları, kömeç şeklinde pembe renkte açan çiçekleri bulunur. Meralarda ve yol kenarlarında yaygın olarak yetişen bitki, istilacı özelliktedir.[1564]

ST. куобах кулгаах (kuobax kulgaax)[1565]

Tuv.T. бүдүн бүрүлүг лаготис (büdün bürülüg lagotis)[1566]

[**Krş. Lat.** *Lagotis Gaerth*., **Rus.** лаготис (lagotis)][1567]

lahana Turpgillller (Cruciferae) familyasından, Türkiye'de bazı türlerinin kültürü yapılan, yaprakları sebze olarak kullanılan otsu bitkiler.[1568]

ST. хаппыыста (xappıısta)[1569]

Tuv.T. капуста (kapusta)[1570]

[**Krş. Lat.** *Brassica oleracea*[1571]*,* **Rus.** капуста (kapusta)[1572]*,* **Hak.T.** капуста (kapusta)[1573] **Alt.T.** капуста (kapusta)[1574]]

ledum Sıracaotugiller familyasından, genellikle yüksek dağlarda sedir veya sedir-çam ormanlıklarında yetişen 20-70 cm kadar boylanabilen, her dem yeşil keskin kokulu, ağaççık formunda bir bitkidir. Bitkinin kenar kısımları aşağıya eğimli, koyu yeşil renkli, 1-

---

[1558] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 111.
[1559] Sokolova, N.,S., Pamfilova, T.,G., Pamfilova, G.,A. (1990). *Dikorastuşçie i kul'turnıe rasteniya v narodnoy meditsine.* Moskva, 66.
[1560] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 120.
[1561] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 317.
[1562] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 120.
[1563] Baskakov, N.A. (Ed). (1964). *Russko-altayskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 850.
[1564] İnternet: http://ulusalmera-tagem.gov.tr/turGoster.asp?id=Lagotis%20stolonifera adresinden 21 Temmuz 2015 tarihinde alınmıştır.
[1565] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 53.
[1566] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 51.
[1567] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 53.
[1568] Karol, S., Suludere, Z., Ayvalı C.(2010). *Biyoloji terimleri sözlüğü.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 409.
[1569] Afanaseva,P.S., Haritonova, L.H. (Eds). (1968). *Russko-yakutskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 220.
[1570] Monguşa, D. A. (Ed). (1980). *Russko-tuvinskiy slovar.* Moskva: İzdatel'stvo Russkiy Yazık, 207.
[1571] Mete, O. (2009). *Kabalcı şifalı bitkiler ansiklopedisi*. İstanbul: Kabalcı Yayınevi, 577.
[1572] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1999). *Büyük türkçe-rusça sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 584.
[1573] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 152.
[1574] Baskakov, N.A. (Ed). (1964). *Russko-altayskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 259.

5 cm uzunlukta yaprakları, deri benzeri dokuda ve kalınlıktadır. Bitkinin beyaz renkli çiçekleri, serbest dağılımlı, kar tanesi görünümlü salkımlar şeklinde açar.[1575]

ST. сэппэрээк (seppereek)[1576]

Tuv.T. өвээнчи (öveençi)[1577]

[**Krş. Lat.** *Ledum L.*[1578], **Rus.** багульник (bagul'nik)[1579]]

leptopyrum Düğünçiçeğigiller familyasından, kazık köklü, 8-30 cm arası boylanabilen, bir yıllık otsu bir bitkidir. Bitkinin yaprakları, genellikle üç parçalı nadiren iki parçalı yapıdadır. Bitkinin şemsiye görünümlü talkım şeklinde açan sarımsı renkli çiçekleri dal uçlarında bulunur. Çiçekler dal üzerinde simetrik ve boru biçimli, çiçek sapları silindir şekillidir.[1580]

ST. дьабарааскы ото (cabaraaskı oto)[1581]

Tuv.T. чуга-чимис (çuga-çimis)[1582]

[**Krş. Lat.** *Leptopyrum Reichb*., **Rus.** лептопирум (leptopirum)][1583]

lilpar [bataklık nergisi, su nergisi] Düğünçiçeğigiller familyasından Kuzey yarım kürenin bataklık, sulak ve çok nemli yörelerinde özellikle su kuyularında yetişen, 60-75 cm kadar boylanıp çevresine 60 cm kadar yayılabilen rizomlu (kök saplı) çok yıllık otsu bitkilerdir. Bu bitkiler, uzun saplı parlak koyu yeşil renkli, yuvarlak ve iri yapraklı ve sarı veya beyaz çiçeklidir.[1584]

ST. кулун туйаҕа (kulun tuyağa)[1585], харба (xarba)[1586]

[1575] World Health Organization. (2013). *Medicinal plants in mongolia.* Geneva: World Health Organization Publication, 100.

[1576] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 13.

[1577] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 126.

[1578] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 13.

[1579] Stogova, N. (2007). *Ostorojno! rasteniya-tseliteli: protivopokazaniya k primeneniyu*. Sankt-Peterburg, 72.

[1580] İnternet: Robinson, O. (2001). Leptopyrum. *Flora of China 6 (276)*. http://flora.huh.harvard.edu/china/PDF/ PDF06/LEPTOPYRUM.pdf adresinden 30 Temmuz 2015 tarihinde alınmıştır.

[1581] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 55.

[1582] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 67.

[1583] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 55.

[1584] Ebcioğlu, N. (2008). *Su bitkileri*. İstanbul: İnkılap Yayınevi, 55.

[1585] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 39.

[1586] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 39.

Tuv.T. чөъүдүс (çö'üdüs)[1587], калужница (kalujnitsa)[1588]

[**Krş. Lat.** *Caltha palustrist L.*[1589], **Rus.** калужница (kalujnitsa)[1590]]

limon [suluzırtlak][1591] Turunçgillerden, yüksekliği üç dört metre kadar, çiçekleri beyaz ve taç yaprakların dış yüzü kırmızıyla karışık, odunu sıkı, sarı renkli ve damarlı, meyvesi yumurta biçiminde ve soluk sarı renkte, tadı ekşi, hafifçe acı-ekşi, ferahlatıcı, C vitaminince zengin bir meyve ağacı. Bu ağacın yumurta biçiminde, sarı renkli, kabuğu kokulu, ekşi meyvesi.[1592]

ST. лимон (limon)[1593]

Tuv.T. лимон (limon)[1594]

[**Krş. Lat.** *Citrus limon*[1595], **Rus.** лимон (limon)[1596], **Hak.T.** лимон (limon)[1597], **Alt.T.** лимон (limon)[1598]]

mahmude otu Çitsarmaşığıgiller familyasından sarılarak tırmanan, sürünücü ve sütlü, çok yıllık bir bitkidir. Gövdesi ince ve tüysüz olan bitkinin çiçekleri huni biçiminde beyaz ve sarımsı renktedir. Bitkinin meyveleri dört tohumlu, iki gözlü bir kapsül olan bitkinin kökleri uzun ve kalındır.[1599]

ST. эрилбэ (erilbe)[1600]

Tuv.T. вьюнок (vyunok)[1601]

[**Krş. Lat.** *Convolvulus arvensis L.*[1602], **Rus.** вьюнок (vyunok)[1603], **Hak.T.** күзеліг от (küzelĭg ot)[1604], **Alt.T.** балыр чечек (balır çeçek)[1605]]

[1587] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 211.
[1588] Skatkin, M.,N. (tarihsiz). *Boydus ertemi 4 klass.* 210.
[1589] Hanmınçun, B.,M.(1980). *Flora vostoçnogo tannu-ola (yujnaya tuva).* Novosibirsk: İzdatel'stvo Nauka Sibirskoe Otdelenie, 104.
[1590] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 39.
[1591] Mete, O. (2009). *Kabalcı şifalı bitkiler ansiklopedisi*. İstanbul: Kabalcı Yayınevi, 586.
[1592] Çağbayır, Y. (2007). *Ötüken türkçe sözlük.* C.3. İstanbul: Ötüken Yayınları, 2969.
[1593] Afanaseva,P.S., Haritonova, L.H. (Eds). (1968). *Russko-yakutskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 259.
[1594] Monguşa, D. A. (Ed). (1980). *Russko-tuvinskiy slovar.* Moskva: İzdatel'stvo Russkiy Yazık, 239.
[1595] Mete, O. (2009). *Kabalcı şifalı bitkiler ansiklopedisi*. İstanbul: Kabalcı Yayınevi, 586.
[1596] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1999). *Büyük türkçe-rusça sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 589.
[1597] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 225.
[1598] Baskakov, N.A. (Ed). (1964). *Russko-altayskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 277.
[1599] Bülbül, E. (2009). *Doğadan bize*. İstanbul: İnkılap Yayınevi, 150.
[1600] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 23.
[1601] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 53.
[1602] Kupriyanov, A., N., Manakov, A.,Yu. (2007). *Puteşestvie s rasteniyami po gornoyşorii*. Kemerova: İrbis, 20.

mandalina Turunçgiller/sedefotugillerden portakala benzeyen, yaprakları daha sivri ve küçük, soğuğa karşı dayanıksız, meyvelerinin kabukları daha gevşek ve güzel kokulu, beş veya sekiz metre kadar boylanabilen bir ağaççık.[1606]

ST. мандарин (mandarin)[1607]

Tuv.T. мандарин (mandarin)[1608]

[**Krş.Lat.** *Citrus nobilis*[1609], **Rus.** мандарин (mandarin)[1610], **Hak.T.** мандарин (mandarin)[1611] **Alt.T.** мандарин (mandarin)[1612]]

Manisa lalesi [Girit lalesi, Girit şakayığı, kır lalesi, kar çiçeği, yoğurt çiçeği, yoğurtçuk] Düğün çiçeğigillerden, bahar başlarında koru eteklerinde yetişen, çeşitli renklerde çiçekler açan soğanlı bir yıllık otsu bitki; dağ lalesi.[1613]

ST. сылгы ньургуһуна (sılgı ńurguhuna)[1614]

Tuv.T. эсим (esim)[1615]

[**Krş. Lat.** *Anemone coronaria L.*[1616], **Rus.** ветреница (vetrenitsa)[1617], **Alt.T.** кой чечек (koy çeçek)[1618]]

manolya Manolyagillerden, Amerika ve Asya'da pek çok türü yetişen, meşin gibi sert, basit ve almaşık yapraklı, beyaz iri çiçekli, bazı türleri süs bitkisi olarak yetiştirilen bir ağaççık.[1619]

[1603] Kupriyanov, A., N., Manakov, A.,Yu. (2007). *Puteşestvie s rasteniyami po gornoyşorii*. Kemerova: İrbis, 20.
[1604] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 317.
[1605] Baskakov, N.A. (Ed). (1964). *Russko-altayskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 99.
[1606] Çağbayır, Y. (2007). *Ötüken türkçe sözlük.* C.3. İstanbul: Ötüken Yayınları, 3046.
[1607] Afanaseva,P.S., Haritonova, L.H. (Eds). (1968). *Russko-yakutskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 268.
[1608] Monguşa, D. A. (Ed). (1980). *Russko-tuvinskiy slovar.* Moskva: İzdatel'stvo Russkiy Yazık, 246.
[1609] Karol, S., Suludere, Z., Ayvalı C.(2010). *Biyoloji terimleri sözlüğü.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 428.
[1610] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1999). *Büyük türkçe-rusça sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 602.
[1611] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 232.
[1612] Baskakov, N.A. (Ed). (1964). *Russko-altayskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 286.
[1613] Çağbayır, Y. (2007). *Ötüken türkçe sözlük.* C.3. İstanbul: Ötüken Yayınları, 3052.
[1614] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 20.
[1615] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 242.
[1616] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 20.
[1617] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 20.
[1618] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 19.

ST. магнолия (magnoliya)[1620]

Tuv.T. магнолия (magnoliya)[1621]

[**Krş. Lat.** *Magnolia grandiflora*[1622], **Rus.** магнолия (magnoliya)[1623], **Hak.T.** магнолия (magnoliya)[1624]]

marul Papatyagiller (Compositae) familyasından, 30-100 cm yükseklikte, tamamen tüysüz, sarı çiçekli, beyaz sütlü, iki yıllık ve otsu bir kültür bitkisidir.[1625]

ST. үүттүк (üüttük)[1626]

Tuv.T. салат (salat)[1627]

[Krş. Lat. *Lactuca sativa*[1628], **Rus.** латук (latuk)[1629], **Hak.T.** салат (salat)[1630], **Alt.T.** салат (salat)[1631]]

maydanoz Maydanozgiller (Umbelliferae) familyasından, yapraklı, yaprakları iki pinnat (tüysü) parçalı, yarı çiçekli, iki yıllık otsu bitkiler.[1632]

ST. петрушка (petruşka)[1633]

Tuv.T. петрушка (petruşka)[1634]

[**Krş. Lat.** *Petroselinum crispum mill.*[1635], **Rus.** петрушка (petruşka)[1636], **Hak.T.** петрушка (petruşka)[1637], тарам (taram)[1638], **Alt.T.** петрушка (petruşka)[1639]]

[1619] Çağbayır, Y. (2007). *Ötüken türkçe sözlük.* C.3. İstanbul: Ötüken Yayınları, 3053.
[1620] Afanaseva,P.S., Haritonova, L.H. (Eds). (1968). *Russko-yakutskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 266.
[1621] Monguşa, D. A. (Ed). (1980). *Russko-tuvinskiy slovar.* Moskva: İzdatel'stvo Russkiy Yazık, 244.
[1622] Türk Dil Kurumu. (2005). *Türkçe sözlük.* Ankara: TDK, 1341.
[1623] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 381.
[1624] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 208.
[1625] Baytop, T. (1984). *Türkiye'de bitkiler ile tedavi*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları, 322.
[1626] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 55.
[1627] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 137.
[1628] Krasnoborov, İ., M. (2012). *Opredelitel' rasteniy respubliki altay*. Novosibirsk: İzdatel'stvo SO RAN, 463.
[1629] Krasnoborov, İ., M. (2012). *Opredelitel' rasteniy respubliki altay*. Novosibirsk: İzdatel'stvo SO RAN, 463.
[1630] Çankova, D.İ. (Ed). (1961). *Russko-hakasskiy slovar*. Moskva: Gosudarstvennoe İzdatelstvo İnostrannıh i Natsionalnıh Slovarey, 763.
[1631] Baskakov, N.A. (Ed). (1964). *Russko-altayskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 674.
[1632] Karol, S., Suludere, Z., Ayvalı C.(2010). *Biyoloji terimleri sözlüğü.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 431.
[1633] Afanaseva,P.S., Haritonova, L.H. (Eds). (1968). *Russko-yakutskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 420.
[1634] Monguşa, D. A. (Ed). (1980). *Russko-tuvinskiy slovar.* Moskva: İzdatel'stvo Russkiy Yazık, 386.
[1635] Mete, O. (2009). *Kabalcı şifalı bitkiler ansiklopedisi*. İstanbul: Kabalcı Yayınevi, 595.
[1636] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1999). *Büyük türkçe-rusça sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 608.

melek otu Maydanozgiller familyasından Kuzey yarım kürenin nemli çayır ve koruluk alanlarında yetişen iki ya da çok yıllık otsu bitkilerdir. İri gösterişli, hoş kokulu ve güzel yapılı bir bitki olan melek otu, kalın kök ve gövdeler ile dallarında almaşık dizili kenarları dişli yeşil renkli büyük yapraklara ve yapraklar arasından uzanan sapların tepesinde şemsiye biçimli, beyaz, yeşil ve mor renkli küçük çiçekleri bulunur.[1640]

ST. дягилъ (dyagil)[1641]

Tuv.T. малдырган (maldırgan), мургу (murgu)[1642]

[**Krş. Lat.** *Angelica L.*[1643], **Rus.** дягилъ (dyagil)[1644],**Hak.T.** палтырған (paltırğan)[1645], **Alt.T.** балтырган (baltırgan)[1646]]

menekşe Menekşegiller familyasının örnek bitkilerindedir. Anayurdu Avrupa ana karası ile İngiltere olan menekşe, çok yıllık rizomlu (kök saplı) ve oldukça dayanıklı otsu bir bitkidir. Menekşe, 10-15 cm kadar boylanabilir ve toprağın üzerinde yayılarak rizomlarıyla kök salar.[1647]

ST. фиалка (fialka)[1648]

Tuv.T. улаан-кара (ulaan-kara)[1649]

[**Krş. Lat.** *Viola L.*[1650], **Rus.** фиалка (fialka)[1651], **Hak.T.** фиалка (fialka)[1652], **Alt.T.** фиалка (fialka)[1653]]

[1637] Çankova, D.İ. (Ed). (1961). *Russko-hakasskiy slovar*. Moskva: Gosudarstvennoe İzdatelstvo İnostrannıh i Natsionalnıh Slovarey, 584.
[1638] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 593.
[1639] Baskakov, N.A. (Ed). (1964). *Russko-altayskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 485.
[1640] Ebcioğlu, N. (2008). *Su bitkileri*. İstanbul: İnkılap Yayınevi, 48.
[1641] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 30.
[1642] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 20.
[1643] Sarıbaş, M. (2010). *Bitki adları sözlüğü*. İstanbul: Cinius Yayınları, 19.
[1644] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 30.
[1645] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 343.
[1646] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 20.
[1647] Ebcioğlu, N., (2008). *Sevgili bahçem*. İstanbul: İnkılap Yayınevi, 62.
[1648] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 105.
[1649] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 168.
[1650] Trizna, A.,A. (1992). *Rasteniya jizn' i zdorov'e.* Tula: Tula Priokskoe Knijnoe İzdatel'stvo, 118.
[1651] Trizna, A.,A. (1992). *Rasteniya jizn' i zdorov'e.* Tula: Tula Priokskoe Knijnoe İzdatel'stvo, 118.
[1652] Çankova, D.İ. (Ed). (1961). *Russko-hakasskiy slovar*. Moskva: Gosudarstvennoe İzdatelstvo İnostrannıh i Natsionalnıh Slovarey, 907.
[1653] Baskakov, N.A. (Ed). (1964). *Russko-altayskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 810.

mercimek Baklagiller (leguminosae) familyasından, mavimsi, beyaz, eflatun çiçekleri olan meyveleri legümen tipte, her meyvede iki tohum bulunan, bir yıllık, otsu bitkiler.[1654]

ST. чечевица (çeçevitsa)[1655]

Tuv.T. чечевица (çeçevitsa)[1656]

[**Krş. Lat.** *Lens culinaris*[1657], **Rus.** чечевица (çeçevitsa)[1658], **Hak.T.** чечевица (çeçevitsa)[1659] **Alt.T.** чечевица (çeçevitsa)[1660]]

meşe Kayıngiller familyasından bir cins olan meşe, Kuzey yarım kürede çok geniş bir yayılış alanına sahiptir. Ilıman bölgelerde geniş ormanlar oluşturduğu gibi bazı türleri tropikal bölgelerin dağlık sahalarında yetişme sahası bulur. Meşelerin bazı türleri, yaprağını döker bazı türleri ise her dem yeşil ağaç, ağaççık ve çalı şeklinde bulunur.[1661]

ST. дуып (duup)[1662]

Tuv.T. дуб (dub)[1663]

[**Krş. Lat.** *Quercus*[1664], **Rus.** дуб (dub)[1665], **Hak.T.** тууп (tuup)[1666], **Alt.T.** дуб (dub)[1667]]

mızrak otu[1668] [cennetmerdiveni, Yunan kediotu][1669] Genellikle nemli topraklarda yetişen, 45-80 cm boylanabilen, 30 cm çapta çevreye yayılabilen, çok yıllık otsu bir bitkidir. Bitkinin koyu yeşil yaprakları ile koyu mavi, açık mavi ve beyaz renkli, yıldız şeklinde açan çiçekleri bulunur. Bitki, kış mevsiminin ılıman olduğu bölgelerde her dem yeşil

---

[1654] Karol, S., Suludere, Z., Ayvalı C.(2010). *Biyoloji terimleri sözlüğü.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 437.
[1655] Afanaseva,P.S., Haritonova, L.H. (Eds). (1968). *Russko-yakutskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 698.
[1656] Monguşa, D. A. (Ed). (1980). *Russko-tuvinskiy slovar.* Moskva: İzdatel'stvo Russkiy Yazık, 640.
[1657] Şişkina, B., K. (1963). *Botaniçeskiy atlas*. Leningrad: İzdatel'stvo Sel'skohozyaistvennoy Literaturı Jurnalov i Plakatov, 125.
[1658] Şişkina, B., K. (1963). *Botaniçeskiy atlas*. Leningrad: İzdatel'stvo Sel'skohozyaistvennoy Literaturı Jurnalov i Plakatov, 125.
[1659] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 961.
[1660] Baskakov, N.A. (Ed). (1964). *Russko-altayskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 837.
[1661] Günal, N. (1997). *Türkiye'de başlıca ağaç türlerinin coğrafi yayılışları, ekolojik ve floristik özellikleri.* İstanbul: Çantay Kitabevi, 79.
[1662] Afanaseva,P.S., Haritonova, L.H. (Eds). (1968). *Russko-yakutskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 149.
[1663] Monguşa, D. A. (Ed). (1980). *Russko-tuvinskiy slovar.* Moskva: İzdatel'stvo Russkiy Yazık, 147.
[1664] Türk Dil Kurumu. (2005). *Türkçe sözlük.* Ankara: TDK, 1379.
[1665] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 206.
[1666] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 684.
[1667] Baskakov, N.A. (Ed). (1964). *Russko-altayskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 150.
[1668] Sarıbaş, M. (2010). *Bitki adları sözlüğü*. İstanbul: Cinius Yayınları, 98.
[1669] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 130.

kalabilir.[1670]

ST. күөх төбө (küöx töbö)[1671]

Tuv.T. дегди (degdi)[1672]

[**Krş. Lat.** *Polemonium caeruleum L.*[1673], **Rus.** синюха (sinyuha)[1674]]

mürver [kara mürver, melesir, mindiraç, patlak, patlangaç, patlangoz, patlankuç, yalangoz] Hanımeli familyasından ana yurdu bilinmeyen, dünyanın tüm ılıman ve astropikal bölgelerinde yaygın olarak yetişen çalı türlerindeki bazı formları 10 m kadar boylanabilir. Bitkinin gövdeleri çatlaklı ve boz renkli olup bitkinin bileşik yaprakları yeşil veya sarı renkli veya alacalıdır.[1675]

ST. бузина (buzina)[1676]

Tuv.T. ханды-кара (xandı-kara)[1677]

[**Krş. Lat.** *Sambucus nigra*[1678], **Rus.** бузина (buzina)[1679], **Hak.T.** торслас (torslas)[1680], үскүт (üsküt)[1681], **Alt.T.** үзүт агаш (üzüt agaş)[1682]]

nane Ballıbabagiller familyasından, yaprakları sapsız, çiçekleri beyaz veya menekşe renginde, güzel kokulu, yaprakları baharat olarak kullanılan, çok yıllık ve otsu bir kültür bitkisi.[1683]

ST. мята (myata)[1684]

Tuv.T. дайлы (daylı)[1685]

[1670] İnternet: http://www.perennials.com/plants/polemonium-caeruleum.html adresinden 29 Temmuz 2015 tarihinde alınmıştır.
[1671] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 94.
[1672] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 61.
[1673] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 130.
[1674] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 94.
[1675] Ebcioğlu, N., (2008). *Sevgili bahçem*. İstanbul: İnkılap Yayınevi, 16.
[1676] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 17.
[1677] Monguşa, D. A. (Ed). (1980). *Russko-tuvinskiy slovar.* Moskva: İzdatel'stvo Russkiy Yazık, 55.
[1678] Baykova, K.,S. (2005). *Konspekt florı sibiri*. Novosibirsk, 170.
[1679] Baykova, K.,S. (2005). *Konspekt florı sibiri*. Novosibirsk, 170.
[1680] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 653.
[1681] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 758.
[1682] Baskakov, N.A. (Ed). (1964). *Russko-altayskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 38.
[1683] Türk Dil Kurumu. (2005). *Türkçe sözlük.* Ankara: TDK, 1456.
[1684] Afanaseva,P.S., Haritonova, L.H. (Eds). (1968). *Russko-yakutskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 288.
[1685] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 59.

[**Krş. Lat.** *Mentha arvensis*[1686], **Rus.** мята (myata)[1687], **Hak.T.** мята (myata)[1688]]

nar Nargiller (Punicaceae) familyasından, İran kökenli, karşıt yapraklı, parlak kırmızı çiçekli, bir elma büyüklüğünde içi bölmeli ve çok çekirdekli taneciklerden oluşan, yenilebilir meyveli bir çalımsı bitki.[1689]

ST. гранат (granat)[1690]

Tuv.T. гранат (granat)[1691]

[Krş. Lat. *Punica granatum*[1692], Rus. гранат (granat)[1693], Hak.T. гранат (granat)[1694], Alt.T. гранат (granat)[1695]]

nevruz otu Sıracagillerden, çiçekleri aslanağzına benzer, çiçek tacının dibinde uzun bir mahmuzu bulunan, çiçeklerinde balgam söktürücü bir balözü bulunan düzensiz çiçekli bir otsu bitki.[1696]

ST. көбүөр от (köbüör ot)[1697]

Tuv.T. льнянка (l'nyanka)[1698]

[**Krş. Lat.** *Linaria Mill.*[1699], **Rus.** льнянка (l'nyanka)[1700]]

nilüfer [deve tabanı, kalabak, su gülü, su lalesi, su zambağı][1701] Nilüfergillerden, yaprakları yuvarlak ve geniş, çiçekleri beyaz, sarı, mavi, pembe renkte, durgun sularda veya havuzlarda yetişen bir su bitkisidir.[1702]

[1686] Yakubov V.,V. (2007). *Rasteniya kamçatki*. Moskva, 213.
[1687] Yakubov V.,V. (2007). *Rasteniya kamçatki*. Moskva, 213.
[1688] Çankova, D.İ. (Ed). (1961). *Russko-hakasskiy slovar*. Moskva: Gosudarstvennoe İzdatelstvo İnostrannıh i Natsionalnıh Slovarey, 385.
[1689] Çağbayır, Y. (2007). *Ötüken türkçe sözlük.* C.4. İstanbul: Ötüken Yayınları, 3536.
[1690] Afanaseva,P.S., Haritonova, L.H. (Eds). (1968). *Russko-yakutskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 117.
[1691] Monguşa, D. A. (Ed). (1980). *Russko-tuvinskiy slovar.* Moskva: İzdatel'stvo Russkiy Yazık, 121.
[1692] Karol, S., Suludere, Z., Ayvalı C.(2010). *Biyoloji terimleri sözlüğü.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 463.
[1693] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 104.
[1694] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 104.
[1695] Baskakov, N.A. (Ed). (1964). *Russko-altayskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 115.
[1696] Çağbayır, Y. (2007). *Ötüken türkçe sözlük.* C.4. İstanbul: Ötüken Yayınları, 3536.
[1697] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 58.
[1698] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 118.
[1699] Aşmarina, L.,F. (2009). *Yadovitıe i vrednıe rasteniya sibiri*. Novisibirsk: Sibirsoe Otdelenie Rossel' Hozaka Demin, 109.
[1700] Aşmarina, L.,F. (2009). *Yadovitıe i vrednıe rasteniya sibiri*. Novisibirsk: Sibirsoe Otdelenie Rossel' Hozaka Demin, 109.
[1701] Baytop, T. (2007). *Türkçe bitki adları sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 215.
[1702] Türk Dil Kurumu. (2005). *Türkçe sözlük.* Ankara: TDK, 1475.

ST. кувшинка (kuvşinka)[1703], уу сардааната (uu sardaanata)[1704]

Tuv.T. буга-халбыыжы (buga-halbııjı)[1705]

[**Krş. Lat.** *Nymphaea candida*[1706], **Rus.** кувшинка (kuvşinka)[1707]]

pamuk Ebegümecigiller familyasından, koza biçimindeki meyvesi üç, dört, beş dilimli olan, sıcak bölgelerde yetişen tarım bitkisidir.[1708]

ST. баата (baata)[1709]

Tuv.T. хөвең (höveñ)[1710]

[**Krş. Lat.** *Gossypium herbaceum L.*[1711], **Rus.** вата (vata)[1712], **Hak.T.** вата (vata)[1713], **Alt.T.** вата (vata)[1714], көбөң өзүм (köböñ özüm)[1715]]

papatya Birleşikgillerden, 20-50 cm yükseklikte, baharda çiçek açan, taç yaprakları beyaz, ortası sarı kömeçli, bir yıllık otsu bir bitki.[1716]

ST. ромашка (romaşka)[1717], үс кырыы (üs kırıı)[1718]

Tuv.T. ромашка (romaşka), хой-караа (hoy-karaa)[1719]

[**Krş. Lat.** *Matricaria L.*[1720], **Rus.** ромашка (romaşka)[1721], **Hak.T.** ромашка (romaşka)[1722]

[1703] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 52.
[1704] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 116.
[1705] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 29.
[1706] Kamelin, R.,V., Şmakov, A.,İ. (2006) *Krasnaya kniga altayskogo kraya*. Tom.1, Barnaul, 146.
[1707] Kamelin, R.,V., Şmakov, A.,İ. (2006) *Krasnaya kniga altayskogo kraya*. Tom.1, Barnaul, 146.
[1708] Türk Dil Kurumu. (2005). *Türkçe sözlük.* Ankara: TDK, 1566.
[1709] Afanaseva,P.S., Haritonova, L.H. (Eds). (1968). *Russko-yakutskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 53.
[1710] Monguşa, D. A. (Ed). (1980). *Russko-tuvinskiy slovar.* Moskva: İzdatel'stvo Russkiy Yazık, 60.
[1711] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 82.
[1712] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 69.
[1713] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 99.
[1714] Baskakov, N.A. (Ed). (1964). *Russko-altayskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 43.
[1715] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 82.
[1716] Türk Dil Kurumu. (2005). *Türkçe sözlük.* Ankara: TDK, 1569.
[1717] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 91.
[1718] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 47.
[1719] Monguşa, D. A. (Ed). (1980). *Russko-tuvinskiy slovar.* Moskva: İzdatel'stvo Russkiy Yazık, 512.
[1720] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 91.
[1721] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 91.
[1722] Çankova, D.İ. (Ed). (1961). *Russko-hakasskiy slovar*. Moskva: Gosudarstvennoe İzdatelstvo İnostrannıh i Natsionalnıh Slovarey, 758.

Alt.T. ромашка (romaşka)[1723]]

patates Patlıcangiller (Solanaceae) familyasından, beyaz ya da pembe çiçekli, topraka altı yumruları sebze olarak kullanılan ülkemizde geniş alanda kültürü yapılan bir tür.[1724]
ST. хортуоппуй (xortuoppuy)[1725], сир aha (sir aha)[1726]
Tuv.T. картофель (kartofel), картошко (kartoşko)[1727]

[**Krş. Lat.** *Solanum tuberosum*[1728], **Rus.** картофель (kartofel)[1729], **Hak.T.** яблах (yablax)[1730] **Alt.T.** картошко (kartoşko)[1731]]

patlıcan Patlıcangiller (Solanaceae) familyasından, çiçekleri tekli, uzun, yuvarlaksı, mor ya da siyahımsı bakka tipi meyveleri olan ve kültürü yapılan, tek yıllık ve otsu bitki.[1732]
ST. баклажан (baklajan)[1733]
Tuv.T. баклажан (baklajan)[1734]
[**Krş. Lat.** *Solanum melongena*[1735], **Rus.** баклажан (baklajan)[1736], **Hak.T.** баклажан (baklajan)[1737], **Alt.T.** баклажан (baklajan)[1738]]

patrinya Hanımeligiller familyasından, çok yıllık, 25-60 cm kadar boylanabilen, kaba rizomları (kök sapları) yatay durumda, dik gövdeli çok yıllık otsu bir bitkidir. Bitkinin alt

---

[1723] Baskakov, N.A. (Ed). (1964). *Russko-altayskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 668.
[1724] Karol, S., Suludere, Z., Ayvalı C.(2010). *Biyoloji terimleri sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 514.
[1725] Afanaseva,P.S., Haritonova, L.H. (Eds). (1968). *Russko-yakutskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 221.
[1726] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 152.
[1727] Monguşa, D. A. (Ed). (1980). *Russko-tuvinskiy slovar.* Moskva: İzdatel'stvo Russkiy Yazık, 208.
[1728] Schroeter,A., I. (1999). *Dictionary of plant names.* Koenigstein: Koeltz Scientific Books, 720.
[1729] Schroeter,A., I. (1999). *Dictionary of plant names.* Koenigstein: Koeltz Scientific Books, 720.
[1730] Çankova, D.İ. (Ed). (1961). *Russko-hakasskiy slovar*. Moskva: Gosudarstvennoe İzdatelstvo İnostrannıh i Natsionalnıh Slovarey, 310.
[1731] Baskakov, N.A. (Ed). (1964). *Russko-altayskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 240.
[1732] Karol, S., Suludere, Z., Ayvalı C.(2010). *Biyoloji terimleri sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 514.
[1733] Afanaseva,P.S., Haritonova, L.H. (Eds). (1968). *Russko-yakutskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 26.
[1734] Monguşa, D. A. (Ed). (1980). *Russko-tuvinskiy slovar.* Moskva: İzdatel'stvo Russkiy Yazık, 35.
[1735] Mete, O. (2009). *Kabalcı şifalı bitkiler ansiklopedisi*. İstanbul: Kabalcı Yayınevi, 659.
[1736] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1999). *Büyük türkçe-rusça sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 715.
[1737] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 93.
[1738] Baskakov, N.A. (Ed). (1964). *Russko-altayskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 17.

yaprakları yoğun, tüysüz ve spatula şekillidir. Bitkinin taçyaprakları sarı renkte, beş loblu ve ortalama 5 mm uzunluğundadır.[1739]

ST. патриния (patriniya)[1740]

Tuv.T. үрүдаа (ürüdaa), чуксугбай (çuksugbay)[1741]

[**Krş. Lat.** *Patrinia Juss.*[1742], **Rus.** патриния (patriniya)[1743]]

pelin Bileşikgiller familyasından güzel kokulu çalı ya da çok yıllık şifalı otsu bitkilerden oluşan bir bitki cinsidir. Bazı pelin türleri ince parçalı süsleyici yaprakları gri-yeşilden parlak gümüşi renge kadar değişir. Pelinlerin çoğu çalımsı türleri, bol güneşli, sıcak ve kuru ortamlara uyum sağlamıştır.[1744]

ST. эрбэһин (erbehin)[1745], куруң от (kuruñ ot), өргө aha (örgö aha), сытыган эрбэһин (sıtıgan erbehin)[1746]

Tuv.T. агы (agı)[1747], маргаа (margaa), чашпан (çaşpan)[1748]

[**Krş. Lat.** *Artemisia L.*[1749], **Rus.** полынь (polın')[1750], **Hak.T.** інек ирбеиі (ĭnek ibrenĭ)[1751] ир от (ir ot)[1752], хара от (xara ot)[1753], чыстығ от (çıstığ ot)[1754], **Alt.T.** јыду өлөң (cıdu ölöñ) ачу өлөң (açu ölöñ)[1755]]

peygamber çiçeği [gökbaş, mavi kantaron][1756] Bileşikgiller familyasından ana yurdu Akdeniz havzası ve Yakın Doğu ülkeri olan peygamber çiçeği Türkiye'de birçok yörede

---

[1739] İnternet: Shu, B. J. (2001) Patrınıa. *Flora of china 19 (662–665)*. http://flora.huh.harvard.edu/china /PDF/PDF19/Patrinia.pdf adresinden 30 Temmuz 2015 tarihinde alınmıştır.

[1740] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 78.

[1741] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 171.

[1742] Telyat'ev V.,V. (1985). *Holeznıe rasteniya tsentral'noy sibiri*. Irkutsk: Vostoçno-Sibirskoe Knijnoe İzdatel'voe, 229.

[1743] Telyat'ev V.,V. (1985). *Holeznıe rasteniya tsentral'noy sibiri*. Irkutsk: Vostoçno-Sibirskoe Knijnoe İzdatel'voe, 229.

[1744] Clevely, A., Rıchmond, K., Morris, S., Mackley, L. (2010). *Yararlı otlar ve baharatlar mutfağı.* İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 82.

[1745] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 82.

[1746] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 25.

[1747] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 8.

[1748] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 25.

[1749] Trizna, A.,A. (1992). *Rasteniya jizn' i zdorov'e.* Tula: Tula Priokskoe Knijnoe İzdatel'stvo, 105.

[1750] Trizna, A.,A. (1992). *Rasteniya jizn' i zdorov'e.* Tula: Tula Priokskoe Knijnoe İzdatel'stvo, 105.

[1751] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 130.

[1752] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 317.

[1753] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 317.

[1754] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 317.

[1755] Baskakov, N.A. (Ed). (1964). *Russko-altayskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 535.

doğal olarak yetişen bir yıllık dayanıklı otsu bir bitkidir. Bitkinin dikine gelişen sürgünleri üzerinde almaşık dizili şeridimsi biçimli gri-yeşil renkli yaprakları bulunur.[1757]

ST. василёк (vasilyok)[1758]

Tuv.T. василёк (vasilyok)[1759]

[**Krş. Lat.** *Centaurea cyanus L.*[1760],**Rus.** василёк (vasilyok)[1761],**Alt.T.** василёк (vasilyok)[1762]]

pire otu Papatyagiller familyasından, 100 cm kadar boylanabilen, yaprak bölmeleri dikdörtgenimsi, 4-7 çift, bölme uçları sivri veya küt yapıda, dilsi çiçekleri beyaz renkli, yumurtamsı, düz veya yüzeysel olarak tepede loblu çok yıllık otsu bir bitkidir.[1763]

ST. тимэх от (timex ot)[1764], алтан от (altan ot)[1765]

Tuv.T. эртенги сылдыс-чечек (ertengi sıldıs-çeçek)[1766]

[**Krş. Lat.** *Tanacetum vulgarele*[1767]*,* **Rus.** пижма (pijma)[1768]*,* **Hak.T.** марха пастыг от (marxa pastığ ot)[1769], паар оды (paar odı)[1770]]

portakal Boyu 12 m'ye kadar kadar uzayan, dalları dikenli bir ağaçtır. Tüm citrus türleri gibi soğuğa çok duyarlıdır. üç yılda meyve vermeye başlar, otuz yıl yaşar. Beyaz çiçeklerinin limon kadar güçlü olmayan aromalı güzel bir kokusu vardır.[1771]

[1756] Ebcioğlu, N., (2008). *Sevgili bahçem*. İstanbul: İnkılap Yayınevi, 108.
[1757] Ebcioğlu, N., (2008). *Sevgili bahçem*. İstanbul: İnkılap Yayınevi, 108.
[1758] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 17.
[1759] Monguşa, D. A. (Ed). (1980). *Russko-tuvinskiy slovar.* Moskva: İzdatel'stvo Russkiy Yazık, 60.
[1760] Krasnoborov, İ., M. (2012). *Opredelitel' rasteniy respubliki altay*. Novosibirsk: İzdatel'stvo SO RAN, 457.
[1761] Krasnoborov, İ., M. (2012). *Opredelitel' rasteniy respubliki altay*. Novosibirsk: İzdatel'stvo SO RAN, 457.
[1762] Baskakov, N.A. (Ed). (1964). *Russko-altayskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 43.
[1763] İlçim, A. (2014) *Hatay'ın sessiz güzelleri (900 yabani çiçek hatay bitki envanteri).* Hatay: Hatay Valiliği, 701.
[1764] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 79.
[1765] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 18.
[1766] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 241.
[1767] Telyat'ev V.,V. (1985). *Holeznıe rasteniya tsentral'noy sibiri*. Irkutsk: Vostoçno-Sibirskoe Knijnoe İzdatel'voe, 240.
[1768] Telyat'ev V.,V. (1985). *Holeznıe rasteniya tsentral'noy sibiri*. Irkutsk: Vostoçno-Sibirskoe Knijnoe İzdatel'voe, 240.
[1769] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 317.
[1770] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 332.
[1771] Mete, O. (2009). *Kabalcı şifalı bitkiler ansiklopedisi*. İstanbul: Kabalcı Yayınevi, 670.

ST. апельсин (apel'sin)[1772]

Tuv.T. апельсин (apel'sin)[1773]

[**Krş. Lat.** *Citrus sinensis*[1774], **Rus.** апельсин (apel'sin)[1775], **Hak.T.** апельсин (apel'sin)[1776] **Alt.T.** апельсин (apel'sin)[1777]]

ravent İki çenekliler sınıfının karabuğdaygiller familyasından, büyük yapraklı bazı türleri süs bitkisi olarak yetiştirilen, bazı türleri sebze olarak yenen, iştah açıcı, kuvvetlendirici, ishal kesici, gaz giderici hassaları sebebiyle hekimlikte kullanılan çok yıllık otsu bitki.[1778]

ST. аахта (aaxta)[1779]

Tuv.T. сараспал (saraspal), сараспан (saraspan)[1780]

[**Krş. Lat.** *Rheum compactum L.*[1781], **Rus.** ревенъ (reven')[1782], **Hak.T.** сарапсан (sarapsan)[1783], **Alt.T.** көжнö (köjnö)[1784]]

safra otu[1785] Bir yıllık, 5-20 cm boylanabilen, dik gövdesi dipten itibaren ayrılan, yaprakları çizgili bir bitkidir. Bitkinin 20-25 mm çaplı çiçekleri, yapraksız sap kısmında bulunur. Çanak yaprağı dar olan bitkinin taç yaprakları 12-15 mm uzunluğundadır. Bitkinin spatula şekilli, mavi renke açan, koyu damarlı çiçekleri bulunur.[1786]

ST. ломатогониум (lomatogonium)[1787]

Tuv.T. минчик-чүзү (minçik-çüzü)[1788]

[**Krş. Lat.** *Lomatogonium A. Br.*[1789], **Rus.** ломатогониум (lomatogonium)[1790]]

[1772] Afanaseva,P.S., Haritonova, L.H. (Eds). (1968). *Russko-yakutskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 21.
[1773] Monguşa, D. A. (Ed). (1980). *Russko-tuvinskiy slovar.* Moskva: İzdatel'stvo Russkiy Yazık, 31.
[1774] Mete, O. (2009). *Kabalcı şifalı bitkiler ansiklopedisi*. İstanbul: Kabalcı Yayınevi, 670.
[1775] Afanaseva,P.S., Haritonova, L.H. (Eds). (1968). *Russko-yakutskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 21.
[1776] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 68.
[1777] Baskakov, N.A. (Ed). (1964). *Russko-altayskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 11.
[1778] Ayverdi, İ. (2010). *Misalli büyük türkçe sözlük.* İstanbul: Kubbealtı Yayınları, 1016.
[1779] Kuznetsova, L.,V. (2003).*Atlas lekarstvennıh rasteniy yakutii*. Tom.1. Yakutsk., 122.
[1780] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 138.
[1781] Kuznetsova, L.,V. (2003).*Atlas lekarstvennıh rasteniy yakutii*. Tom.1. Yakutsk., 122.
[1782] Kuznetsova, L.,V. (2003).*Atlas lekarstvennıh rasteniy yakutii*. Tom.1. Yakutsk., 122.
[1783] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 447.
[1784] Baskakov, N.A. (Ed). (1964). *Russko-altayskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 658.
[1785] İnternet: http://www.bizimbitkiler.org.tr/v2/hiyerarsi.php?c=Lomatogonium adresinden 22 Şubat 2015 tarihinde alınmıştır.
[1786] World Health Organization. (2013). *Medicinal plants in mongolia.* Geneva: World Health Organization Publication, 115.
[1787] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 57.
[1788] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 78.

safraca Gentiyanegiller familyasından, rizomlu (kök saplı), 10-13 cm yükseklikte, kalın, tüysüz gövdeli, tabanda bir ya da birkaç rozet yapraklı, Haziran ve Ağustos aylarında çiçek açan, çok yıllık, otsu bir bitkidir.[1791]

ST. сверция (svertsiya)[1792]

Tuv.T. сверция (svertsiya)[1793]

[**Krş. Lat.** *Swertia L.*[1794], **Rus.** сверция (svertsiya)[1795]]

salkım çiçeği Karanfilgiller familyasından ana yurdu Kuzey yarım küre ve Güney Amerika'nın dağlık bölgeleri ile Akdeniz havzası olan salkım çiçeği, bir veya çok yıllık otsu bitkilerdir. Türlerine göre 5-100 cm kadar boylanabilen bitkilerin sürgünlerinde karşılıklı dizili ve çeşitli biçimlerde olan yaprakları yeşilin değişik tonlarında olur. Bitkilerin yaz mevsiminde tek tek ya da salkımlar halinde açan beş taç yapraklı boru biçimli çiçekleri beyaz ya da pembe renkte açarlar.[1796]

ST. холугуруор (xoluguruor)[1797]

Tuv.T. хой-даваны (hoy-davanı)[1798]

[**Krş. Lat.** *Silene L.*[1799], **Rus.** смолёвка (smolyovka)[1800]]

sandal ağacı [koca yemiş, hartlap (Adana), ayı yemişi, dağ yemişi, davulga, yağma] 4 m kadar yükselebilen, kışın yapraklarını dökmeyen, meyveleri küremsi şekilli ve olgunlukta kırmızı turuncu renkli, beyaz çiçekli bir ağaççıktır.[1801]

[1789] Krasnoborov, İ., M. (2012). *Opredelitel' rasteniy respubliki altay*. Novosibirsk: İzdatel'stvo SO RAN, 341.

[1790] Krasnoborov, İ., M. (2012). *Opredelitel' rasteniy respubliki altay*. Novosibirsk: İzdatel'stvo SO RAN, 341

[1791] İnternet: http://www1.dnr.wa.gov/nhp/refdesk/fguide/pdf/sweper.pdf adresinden 20 Haziran 2015 tarihinde alınmıştır.

[1792] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Naucnıy Tsentra SO RAN, 92.

[1793] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 143.

[1794] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Naucnıy Tsentra SO RAN, 92.

[1795] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Naucnıy Tsentra SO RAN, 92.

[1796] Ebcioğlu, N., (2008). *Sevgili bahçem*. İstanbul: İnkılap Yayınevi, 220.

[1797] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Naucnıy Tsentra SO RAN, 96.

[1798] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 185.

[1799] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Naucnıy Tsentra SO RAN, 96.

[1800] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 149.

[1801] Baytop, T. (2007). *Türkçe bitki adları sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 180.

ST. Bu bitki muhtemelen Saha'da yayılış gösteriyor fakat eldeki kaynaklarda bitkinin Sahaca adına yönelik bir veriye rastlanmamıştır.

Tuv.T. сандал (sandal)[1802]

[**Krş. Lat.** *Arbutus andrachne*[1803], **Rus.** сандал (sandal)[1804], **Hak.T.** сандал (sandal)[1805]]

sarı nilüfer[1806] [göl otu, sarı zambak][1807] Tatlı sularda yetişen kök saplı, bulunduğu suyun yüzeyini tamamen kaplama eğiliminde olan kalın saplarının ucunda suyun yüzeyinde yükselip açan çiçekleri bulunan çok yıllık otsu bitkilerdir. Sarı nilüferlerin 30-40 cm kadar genişleyen dörtgen, yuvarlak ya da yürek biçimli yeşil yaprakları vardır.[1808]

ST. лаппыныах от (lappınıax ot)[1809]

Tuv.T. кубышка (kubışka)[1810]

[**Krş. Lat.** *Nuphar Smith*[1811], **Rus.** кубышка (kubışka)[1812]]

sirken [sirgen, sirkecen, sirkeyen[1813]] Kazayağıgiller (Chenopodiaceae) familyasından 10-150 cm kadar boyda, tek yıllık, otsu, çiçekleri gösterişsiz ve sonbaharda açan, yaprakları ıspanak gibi sebze olarak kullanılan bitkiler.[1814]

ST. марь (mar')[1815]

Tuv.T. кас-бут (kas-but)[1816]

[**Krş. Lat.** *Chenopodium L.*[1817], **Rus.** марь (mar')[1818]]

[1802] Monguşa, D. A. (Ed). (1980). *Russko-tuvinskiy slovar.* Moskva: İzdatel'stvo Russkiy Yazık, 518.
[1803] Baytop, T. (2007). *Türkçe bitki adları sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 180.
[1804] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 807.
[1805] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 443.
[1806] Baytop, T. (2007). *Türkçe bitki adları sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 215.
[1807] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 116.
[1808] Ebcioğlu, N. (2008). *Su bitkileri*. İstanbul:İnkılap Yayınevi, 22
[1809] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 52.
[1810] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 101.
[1811] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 52.
[1812] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 52.
[1813] Türk Dil Kurumu. (2009). *Derleme sözlüğü*. C.V. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 3648.
[1814] Karol, S., Suludere, Z., Ayvalı C.(2010). *Biyoloji terimleri sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 599.
[1815] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 61.
[1816] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 81.
[1817] Şişkina, B., K. (1963). *Botaniçeskiy atlas*. Leningrad: İzdatel'stvo Sel'skohozyaistvennoy Literaturı Jurnalov i Plakatov, 153.
[1818] Şişkina, B., K. (1963). *Botaniçeskiy atlas*. Leningrad: İzdatel'stvo Sel'skohozyaistvennoy Literaturı Jurnalov i Plakatov, 153.

siyah meyveli ayı üzümü [yaban mersini][1819] Boyu 20-80 cm arasında olabilen çalı türünde bir ağaç.[1820]

ST. сугун (sugun)[1821]

Tuv.T. көк-кат (kök-kat)[1822]

[**Krş. Lat.** *Vaccinium uliginosum*[1823], **Rus.** голубика (golubika)[1824], **Hak.T.** көк көбӏгей (kök köbӏgey)[1825], **Alt.T.** көк кат (kök kat)[1826]

soda otu[1827] [deniz fasulyesi] Ispanakgillerden, eskiden külünden çamaşır sodası çıkartılan deniz kıyılarındaki tuzlu ve çorak topraklarda yetişen şeritsi yapraklı otsu bitki.[1828] Tüysüz, grimsi yeşil gövdeli tek yıllık bitkilerdir.[1829]

ST. тууставх (tuustaax)[1830]

Tuv.T. солянка (solyanka), каңмыыл (kañmııl)[1831]

[**Krş. Lat.** *Salsola L.*[1832], **Rus.** солянка (solyanka)[1833]]

söğüt Söğütgiller familyasının örnek bitkisidir. Ana yurdu kesin olarak bilinemeyen söğüt, Avustralya ana karası dışında dünyanın hemen hemen her yerinde yetişir ve özellikle Kuzey yarım kürenin ılıman ve serin iklimli bölgelerindeki sulak yerleri sever. Türlerine göre 20-25 m boylanabilen söğütler, kışın yapraklarını dökerler.[1834]

ST. үөт (üöt)[1835]

[1819] Sarıbaş, M. (2010). *Bitki adları sözlüğü*. İstanbul: Cinius Yayınları, 125.
[1820] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 96.
[1821] Afanaseva,P.S., Haritonova, L.H. (Eds). (1968). *Russko-yakutskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 113.
[1822] Bartan, O.O. (1997) *Tıvalarnıñ natsional çemi bolgaş çem ünüşteri.* Kızıl, 93.
[1823] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 16.
[1824] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 188.
[1825] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 189.
[1826] Baskakov, N.A. (Ed). (1964). *Russko-altayskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 110.
[1827] Sarıbaş, M. (2010). *Bitki adları sözlüğü*. İstanbul: Cinius Yayınları, 108.
[1828] Çağbayır, Y. (2007). *Ötüken türkçe sözlük.* C.4. İstanbul: Ötüken Yayınları, 4276.
[1829] İlçim, A. (2014) *Hatay'ın sessiz güzelleri (900 yabani çiçek hatay bitki envanteri).* Hatay: Hatay Valiliği, 291.
[1830] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 97.
[1831] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 150.
[1832] Şişkina, B., K. (1963). *Botaniçeskiy atlas*. Leningrad: İzdatel'stvo Sel'skohozyaistvennoy Literaturı Jurnalov i Plakatov, 156.
[1833] Şişkina, B., K. (1963). *Botaniçeskiy atlas*. Leningrad: İzdatel'stvo Sel'skohozyaistvennoy Literaturı Jurnalov i Plakatov, 156.
[1834] Ebcioğlu, N. (2008). *Su bitkileri*. İstanbul:İnkılap Yayınevi, 117.
[1835] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 36.

Tuv.T. өшкү-талы (öşkü-talı)[1836]

[**Krş. Lat.** *Salix L.*[1837], **Rus.** ива козья (iva koz'ya)[1838], талник (talnik)[1839], **Hak.T.** сööт (sööt), талник (talnik), ива (iva)[1840], тал (tal)[1841], **Alt.T.** тал (tal)[1842]]

su keneviri [ikidiş, pıtrak, su kendiri][1843] Boyu 10-65 cm arasında değişebilen tek yıllık bir bitkidir.[1844]

ST. череда (çereda)[1845]

Tuv.T. череда (çereda)[1846]

[**Krş. Lat.** *Bidens L.*[1847], **Rus.** череда (çereda)[1848], **Alt.T.** кой туткуш (koy tutkuş)[1849]]

su yıldızı[1850] [atkuyruğu, beygirkuyruğu, tilkikuyruğu, zemberekotu][1851] Ana yurdu Avrupa, Asya ve Amerika olan sürüngen rizomlu (kök saplı) çok yıllık otsu bitkilerdir. Bitki sürüngen rizomlarıyla suyun dibindeki çamurda yayılarak bir koloni oluşturur. Bir su yıldızı bitkisi çevresine 50 cm yayılabilir ve su üzerinde 40 cm kadar boylanabilir.[1852]

ST. холохой (xoloxoy)[1853]

Tuv.T. бөдүүн суг хадызы (bödüün sug hadızı)[1854]

[**Krş. Lat.** *Hippuris vulgaris*[1855], **Rus.** хвостник (hvostnik)[1856]]

[1836] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 130.
[1837] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 36.
[1838] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 36.
[1839] Gültek, V.(2004). *Rusça-türkçe sözlük.* Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları, 1673.
[1840] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 507.
[1841] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 579.
[1842] Baskakov, N.A. (Ed). (1964). *Russko-altayskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 213.
[1843] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 33.
[1844] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 205.
[1845] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 108.
[1846] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 205.
[1847] Krasnoborov, İ., M. (2012). *Opredelitel' rasteniy respubliki altay*. Novosibirsk: İzdatel'stvo SO RAN, 421.
[1848] Krasnoborov, İ., M. (2012). *Opredelitel' rasteniy respubliki altay*. Novosibirsk: İzdatel'stvo SO RAN, 421.
[1849] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 33.
[1850] Sarıbaş, M. (2010). *Bitki adları sözlüğü*. İstanbul: Cinius Yayınları, 68.
[1851] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 89.
[1852] Ebcioğlu, N. (2008). *Su bitkileri*. İstanbul: İnkılap Yayınevi, 17
[1853] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 106.
[1854] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 45.

su yoncası [acı tırfil, acıyonca, su ıtrıfili, su tirfili][1857] Centiyanegiller familyasından ılıman bölgelerde yaygın olarak yetişen çok yıllık rizomlu (kök saplı) otsu bitkilerdir. Göl, ırmak ya da su birikintilerinin kıyılarını seven bitki, buradaki çamurlara yerleşerek derin sulara doğru yayılır. Suyun üzerinden 25-40 cm kadar boylanabilen bitkiler, -20 dereceye düşen sıcaklıklara dayanabilir.[1858]

ST. кус олоҕо (kus oloğo)[1859]

Tuv.T. үш бүрүлүг вахта (üş bürülüg vahta)[1860]

[**Krş. Lat.** *Menyanthes trifoliata*[1861], **Rus.** вахта (vahta)[1862], **Hak.T.** вахта (vahta)[1863], **Alt.T.** вахта (vahta)[1864]]

süpürge otu[1865] Fundagillerden, kırlarda yetişen dallarından kaba süpürge, köklerinden ağızlık yapılan, çiçekleri bir çanı andıran çalımsı bitki.[1866]

ST. кохия (koxiya)[1867]

Tuv.T. белергене (belergene), изиг-оът (izig-o't)[1868]

[**Krş. Lat.** *Kochia scoparia L.*[1869], **Rus.** кохия (kohiya)[1870]]

süt otu [çobanmayası, haç çiçeği][1871] Sütotugillerden, Kuzey Amerika'da yetişen, kökleri hekimlikte balgam söktürücü, kuvvetlendirici ve idrar artırıcı olarak kullanılan çok yıllık

---

[1855] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 106.
[1856] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 106.
[1857] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 110.
[1858] Ebcioğlu, N. (2008). *Su bitkileri*. İstanbul: İnkılap Yayınevi, 83.
[1859] Yakovleva, A.,N., Mohova, M.,E., Timofeeva, T.,T. (2009). *Aar ayılğa emtiir küühe.* Cokuuskay, 39.
[1860] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 50.
[1861] Yakubov V.,V. (2007). *Rasteniya kamçatki*. Moskva, 208.
[1862] Yakubov V.,V. (2007). *Rasteniya kamçatki*. Moskva, 208.
[1863] Çankova, D.İ. (Ed). (1961). *Russko-hakasskiy slovar*. Moskva: Gosudarstvennoe İzdatelstvo İnostrannıh i Natsionalnıh Slovarey, 80.
[1864] Baskakov, N.A. (Ed). (1964). *Russko-altayskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 43.
[1865] Tuzlacı, E. (2006). *Türkiye bitkiler sözlüğü*. İstanbul: Alfa Yayınları, 1020.
[1866] Çağbayır, Y. (2007). *Ötüken türkçe sözlük.* C.4. İstanbul: Ötüken Yayınları, 4385.
[1867] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 48.
[1868] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 42.
[1869] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 48.
[1870] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 48.
[1871] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 130.

veya tek yıllık altı yüz kadar türü bulunan otsu bitki.[1872]

ST. үүттүгэн (üüttügen)[1873]

Tuv.T. чүрек-чечек (çürek-çeçek)[1874]

[**Krş. Lat.** *Polygala L.*[1875], **Rus.** истод (istod)[1876]]

sütleğen Euphorbia türlerine verilen genel ad. Bir, iki veya çok yıllık sütlü, otsu veya çalımsı bitkilerdir.[1877] Sütleğengillerden, hekimlikte ve sanayide kullanılan süt gibi beyaz ve zehirli bir öz su çıkaran, yedi yüz kadar türü bilinen bir ya da çok yıllık otsu bitkilerin genel adı.[1878]

ST. үүттээх от (üütteex ot)[1879]

Tuv.T. ак сүт-оът (ak süt-o't)[1880], сүттүг-оът (süttüg-o't)[1881]

[**Krş. Lat.** *Euphorbia*[1882], **Rus.** молочай (moloçay)[1883], **Hak.T.** сүттіг от (süttĭg ot)[1884] **Alt.T.** сүт өлөң (süt ölöñ)[1885]]

şahin otu [kengel, kenger otu, mercanköşk, portakal menekşesi][1886] Birleşikgiller familyasından, her mevsime dayanıklı, gövdesi yünsü kıllarla kaplı, meyvesinin tepesinde kirli beyaz bir tüy demeti bulunan, iki yüz kadar çeşidi olan sarı çiçekli, çok yıllık otsu bitki.[1887]

ST. сарт кутуруга (sart kuturuga)[1888]

Tuv.T. ястребинка (yastrebinka)[1889]

[1872] Çağbayır, Y. (2007). *Ötüken türkçe sözlük*. C.4. İstanbul: Ötüken Yayınları, 4400.
[1873] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 39.
[1874] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 212.
[1875] Annenkov', N.,İ. (1878). *Botaniçeskiy slovar'*. Sankt Peterburg': Akademia Hayk, 262.
[1876] Annenkov', N.,İ. (1878). *Botaniçeskiy slovar'*. Sankt Peterburg': Akademia Hayk, 262.
[1877] Baytop, T. (2007). *Türkçe bitki adları sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 253.
[1878] Çağbayır, Y. (2007). *Ötüken türkçe sözlük.* C.4. İstanbul: Ötüken Yayınları, 4401.
[1879] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 63.
[1880] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 23.
[1881] Monguşa, D. A. (Ed). (1980). *Russko-tuvinskiy slovar.* Moskva: İzdatel'stvo Russkiy Yazık, 259.
[1882] Krasnoborov, İ., M. (2007). *Krasnaya kniga respubliki altay rasteniya*. Gorno-Altaysk: Tsentral'nıy Sibirskiy Botaniçeskiy Sad. SO RAN, 108.
[1883] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 63.
[1884] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 317.
[1885] Baskakov, N.,A., Toşakova, T.,M. (1947). *Oyrotsko-russkiy slovar.* Moskva, 119.
[1886] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 88.
[1887] Çağbayır, Y. (2007). *Ötüken türkçe sözlük.* C.4. İstanbul: Ötüken Yayınları, 4415.
[1888] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 115.
[1889] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 246.

[**Krş. Lat.** *Hieracium L.*[1890], **Rus.** ястребинка (yastrebinka)[1891]]

şakayık [ayıgülü, bocur, eşek gülü, şakayık, yer şakayığı][1892] Düğünçiçeğigiller familyasından ana yurdu Asya, Avrupa ve Kuzey Amerika olan şakayık, otsu, çalımsı ve çalı formlarında yetişen dayanıklı bitkilerdendir. Türlerine göre 20-250 cm kadar boylanabilen şakayık bitkisinin, derin, çok parçalı ve yeşil renkli yaprakları vardır.[1893]
ST. пион (pion)[1894]
Tuv.T. пион (pion)[1895], шеӈне (şeñne)[1896]
[**Krş. Lat.** *Paeonia mascula*[1897], **Rus.** пион (pion)[1898], **Hak.T.** пион (pion)[1899], синӈе (sinñe)[1900], **Alt.T.** чейне (çeyne), чейне баш (çeyne baş)[1901]]

şalgam Turpgillerden, parçalı yapraklı, sarı çiçekli, yumrulu kökleri yenen iki yıllık bitki. Bu bitkinin insan ve hayvanlar için besin olarak kullanılan etli kökü.[1902]
ST. турнепс (turneps)[1903], эриэппэ (erieppe)[1904]
Tuv.T. турнепс (turneps)[1905]
[**Krş. Lat.** *Brassica sp.*[1906], **Rus.** турнепс (turneps)[1907], репа (repa)[1908], **Hak.T.** інек салғыны (ĭnek salğını)[1909]. **Alt.T.** чалкан (çalkan)[1910], тату чалкан (tatu çalkan)[1911]]

[1890] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 115.
[1891] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 115.
[1892] Baytop, T. (2007). *Türkçe bitki adları sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 37.
[1893] Ebcioğlu, N., (2008). *Sevgili bahçem*. İstanbul: İnkılap Yayınevi, 130.
[1894] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 80.
[1895] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 88.
[1896] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 226.
[1897] Türk Dil Kurumu. (2005). *Türkçe sözlük.* Ankara: TDK, 1844.
[1898] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 617.
[1899] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 360.
[1900] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 121.
[1901] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 121.
[1902] Çağbayır, Y. (2007). *Ötüken türkçe sözlük.* C.4. İstanbul: Ötüken Yayınları, 4423.
[1903] Sleptsova, P.A. (Ed). (1972). *Yakutsko-Russkiy Slovar*.Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 406.
[1904] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 35.
[1905] Monguşa, D. A. (Ed). (1980). *Russko-tuvinskiy slovar.* Moskva: İzdatel'stvo Russkiy Yazık, 593.
[1906] Karol, S., Suludere, Z., Ayvalı C.(2010). *Biyoloji terimleri sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 630.
[1907] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 438.
[1908] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 35.

şeftali Gülgiller (Rosaceae) familyasından, Asya kökenli, ılıman bölgelerde yetişen, dik ya da sarkık dallı, 3-5 m boyunda, kenarları dişli temren biçimli yapraklı, yapraklarının sapında balözü bezi bulunan, kırmızı ya da beyaz katmer gül çiçekli bir meyve ağacı; tüylü erik.[1912]

ST. персик (persik)[1913]

Tuv.T. персик (persik)[1914]

[**Krş. Lat.** *Persica vulgaris*[1915], **Rus.** персик (persik)[1916], **Hak.T.** персик (persik)[1917]]

şeker pancarı Ispanakgillerden, etli kökünden şeker elde edilen bir yıllık tarım bitkisi, kocabaş.[1918]

ST. саахарынай сүбүөкүлэ (saaxarınay sübüöküle)[1919]

Tuv.T. чигир свеклазы (çigir sveklazı)[1920]

[**Krş. Lat.** *Beta vulgaris.* **Rus.** свёкла сахарная (svyokla saharnaya)[1921], **Hak.T.** свёкла сахары (svyokla saxarnaya)[1922], **Alt.T.** сахар эдер свекла (sahar eder svekla)[1923]]

şerbetçi otu [bira otu, maya çiçeği, maya otu][1924] Kenevirgiller familyasından uzun stolonları ve dolaşan saplarıyla 9 m kadar uzayabilen çok yıllık tüylü işgalci bir bitkidir. Kenarları dişli yaprakları kalp biçimli ya da parçalıdır.[1925]

ST. кимиэл (kimiel)[1926], абааһы илимэ (abaahı ilime), илим от (ilim ot)[1927]

[1909] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 438.
[1910] Gürsoy-Naskali, E., Duranlı, M. (1999). *Altayca-türkçe sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 69.
[1911] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 35.
[1912] Çağbayır, Y. (2007). *Ötüken türkçe sözlük.* C.4. İstanbul: Ötüken Yayınları, 4446.
[1913] Afanaseva,P.S., Haritonova, L.H. (Eds). (1968). *Russko-yakutskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 419.
[1914] Monguşa, D. A. (Ed). (1980). *Russko-tuvinskiy slovar.* Moskva: İzdatel'stvo Russkiy Yazık, 385.
[1915] Mete, O. (2009). *Kabalcı şifalı bitkiler ansiklopedisi*. İstanbul: Kabalcı Yayınevi, 744.
[1916] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1999). *Büyük türkçe-rusça sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 806.
[1917] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 357.
[1918] Türk Dil Kurumu. (2005). *Türkçe sözlük.* Ankara: TDK, 1857.
[1919] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 32.
[1920] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 32.
[1921] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 32.
[1922] Çankova, D.İ. (Ed). (1961). *Russko-hakasskiy slovar*. Moskva: Gosudarstvennoe İzdatelstvo İnostrannıh i Natsionalnıh Slovarey, 769.
[1923] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 32.
[1924] Baytop, T. (2007). *Türkçe bitki adları sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 257.
[1925] Clevely, A., Rıchmond, K., Morris, S., Mackley, L. (2010). *Yararlı otlar ve baharatlar mutfağı.* İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 96.

Tuv.T. хмель (hmel')[1928]

[**Krş. Lat.** *Humulus lupulus*[1929], **Rus.** хмель (hmel')[1930], **Hak.T.** кімел (kĭmel)[1931], **Alt.T.** куманак (kumanak)[1932], jöpгömöш (jörgömöş)[1933]]

şifa otu [pireotu, tilkikuyruğu][1934] Birleşikgiller familyasından, yalın ya da toplu kömeçler hâlinde mavi, pembe, beyaz veya turuncu çiçekler açan elli kadar türü bulunan otsu bitki.[1935]

ST. эминньэхээн (eminńexeen)[1936]

Tuv.T. мелькoлепестник (mel'kolepestnik)[1937]

[**Krş. Lat.** *Erigeron L.*[1938], **Rus.** мелькoлепестник (mel'kolepestnik)[1939]]

tahtabiti otu [tahtakurusu otu, boynuz otu][1940] Kuzey Amerika'nın doğusunda yetişen, çok yıllık, yaprakları 7 cm boyunda ve pennat parçalı, beyaz çiçekli, l-2 m boyunda otsu bir bitkidir.[1941]

ST. кулакыhыт (kulakıhıt)[1942]

Tuv.T. багай чыттыг сиген (bagay çıttıg sigen)[1943]

[1926] Afanaseva,P.S., Haritonova, L.H. (Eds). (1968). *Russko-yakutskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 686.
[1927] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 89.
[1928] Monguşa, D. A. (Ed). (1980). *Russko-tuvinskiy slovar.* Moskva: İzdatel'stvo Russkiy Yazık, 629.
[1929] Telyat'ev V.,V. (1985). *Holeznıe rasteniya tsentral'noy sibiri*. Irkutsk: Vostoçno-Sibirskoe Knijnoe İzdatel'voe, 78.
[1930] Telyat'ev V.,V. (1985). *Holeznıe rasteniya tsentral'noy sibiri*. Irkutsk: Vostoçno-Sibirskoe Knijnoe İzdatel'voe, 78.
[1931] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 177.
[1932] Baskakov, N.A. (Ed). (1964). *Russko-altayskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 819.
[1933] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 89.
[1934] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 72.
[1935] Çağbayır, Y. (2007). *Ötüken türkçe sözlük.* C.4. İstanbul: Ötüken Yayınları, 4480.
[1936] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 61.
[1937] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 112.
[1938] Krasnoborov, İ., M. (2012). *Opredelitel' rasteniy respubliki altay*. Novosibirsk: İzdatel'stvo SO RAN, 415.
[1939] Krasnoborov, İ., M. (2012). *Opredelitel' rasteniy respubliki altay*. Novosibirsk: İzdatel'stvo SO RAN, 415.
[1940] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 52.
[1941] Tanker, N., Koyuncu,M., Coşkun,M. (2007). *Farmosötik botanik*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eczacılık Fakültesi Yayınları, 199.
[1942] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 44.
[1943] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 40.

[**Krş. Lat.** *Cimicifuga L.*[1944], **Rus.** клопогон (klopogon)[1945]]

taşkıran Taşkırangillerden, Kuzey yarım kürenin ılıman ve soğuk bölgelerinde yetişen, tek tek ya da salkım veya şemsiye biçiminde toplu çiçekleri yüzünden bazı türleri park ve bahçelerde süs bitkisi olarak da yetiştirilen, saplarının parçalanması ile üretilen üç yüz kadar otsu bitkinin ortak adı.[1946]

ST. таастыйа (taastıya)[1947], үрэх төбө (ürex töbö)[1948]

Tuv.T. алдын коржаң (aldın korjañ)[1949]

[**Krş. Lat.** *Saxifraga L.*[1950], **Rus.** каменоломка (kamenolomka)[1951], разрыв-трава (razrıv-trava)[1952]]

taşkıran çiçeği Taşkırangillerden, 2500 m'den yukarı yerlerde sert kayaları yarıp yetişen bir çiçek.[1953]

ST. эдельвейс (edel'veys)[1954]

Tuv.T. меңги чечээ (meñgi çeçee)[1955]

[**Krş. Lat.** *Leontopodium*[1956], **Rus.** эдельвейс (edel'veys)[1957]]

termopsis Baklagiller familyasından, 15-25 cm boylanabilen, taşlık ve nemli yerler ile nehir ve göl kenarlarında sıklıkla yetişen, çok yıllık otsu bitkilerdir. Bitkinin yeşil renkli

---

[1944] Baykova, K.,S. (2005). *Konspekt florı sibiri*. Novosibirsk, 26.
[1945] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 44.
[1946] Çağbayır, Y. (2007). *Ötüken türkçe sözlük.* C.5. İstanbul: Ötüken Yayınları, 4631.
[1947] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 39.
[1948] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 145.
[1949] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 26.
[1950] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 39.
[1951] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 39.
[1952] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 145.
[1953] Türk Dil Kurumu. (2005). *Türkçe sözlük.* Ankara: TDK, 1916.
[1954] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 39.
[1955] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 228.
[1956] Krasnoborov, İ., M. (2012). *Opredelitel' rasteniy respubliki altay*. Novosibirsk: İzdatel'stvo SO RAN, 417.
[1957] Krasnoborov, İ., M. (2012). *Opredelitel' rasteniy respubliki altay*. Novosibirsk: İzdatel'stvo SO RAN, 417.

küçük yaprakları üç bölmeli olup, gövdenin alt kısmı hafif tüylü bir yapıdadır. Çiçekler gövde uçlarında genellikle sarı renkte açar.[1958]

ST. термопсис (termopsis)[1959]

Tuv.T. термопсис (termopsis)[1960]

[**Krş. Lat.** *Thermopsis*[1961], **Rus.** термопсис ланцетный (termopsis lantsetnıy)[1962], **Hak.T.** изірік от (izĭrĭk ot)[1963]]

turp otu [yaban turpu] Lahanagiller familyasından, 1,5 metre kadar boylanabilen, meyve bahçelerinde, yol kenarlarında, çayırlarda yetişen otsu bir bitkidir. Bitkinin yapraklarının arasından uzayan ince bir dal üzerinde açan çiçekleri genelde beyaz nadiren açık sarı renktedir.[1964]

ST. хрен (xren)[1965], кириэн от (kirien ot)[1966]

Tuv.T. хрен (hren)[1967]

[**Krş. Lat.** *Raphanus raphanistrum*[1968], **Rus.** хрен (hren)[1969], **Hak.T.** хрен от (xren ot)[1970] **Alt.T.** хрен (hren)[1971]]

tütün Patlıcangiller familyasından, bir kısmı süs bitkisi, bir kısmı da yapraklarının taşıdığı nikotin sebebiyle sigara üretiminde kullanılmak üzere yetiştirilen bir yıllık tarım bitkisi.[1972]

ST. табах (tabax)[1973]

[1958] World Health Organization. (2013). *Medicinal plants in mongolia.* Geneva: World Health Organization Publication, 107.

[1959] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 101.

[1960] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 164.

[1961] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 101.

[1962] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 101.

[1963] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 317.

[1964] Somer, S., Örs, A., Kut, T., İnaltong, T. (2003). *Yurdumun yenilebilir otları.* İstanbul: Mutfak Dostları Derneği Yayınları, 188.

[1965] Afanaseva,P.S., Haritonova, L.H. (Eds). (1968). *Russko-yakutskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 688.

[1966] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 25.

[1967] Monguşa, D. A. (Ed). (1980). *Russko-tuvinskiy slovar.* Moskva: İzdatel'stvo Russkiy Yazık, 632.

[1968] Türk Dil Kurumu. (2005). *Türkçe sözlük.* Ankara: TDK, 2104.

[1969] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 981.

[1970] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 920.

[1971] Baskakov, N.A. (Ed). (1964). *Russko-altayskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 823.

[1972] Çağbayır, Y. (2007). *Ötüken türkçe sözlük.* C.5. İstanbul: Ötüken Yayınları, 4951.

[1973] Afanaseva,P.S., Haritonova, L.H. (Eds). (1968). *Russko-yakutskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 631.

Tuv.T. тапкы (tapkı), таакпы (taakkı)[1974]

[**Krş. Lat.** *Nicotiana*, **Rus.** табак (tabak), **Hak.T.** тамкы (tamkı), **Alt.T.** тазмай (tazmay) тамкы (tamkı), танҡы (tañkı)][1975]

unutmabeni[1976] [boncuk otu, farekulağı, kuşgözü, mercanköşk, sıçankulağı][1977] Hodangiller familyasından ana yurdu Avrupa ve Amerika'nın ılıman yöreleri olan genelde bir yıllık otsu bitkilerdir.[1978]

ST. сир симэҕэ (sir simeğe)[1979], таҥара ото (tañara oto)[1980]

Tuv.T. утпазай (utpazay)[1981]

[**Krş. Lat.** *Myosotis L.*[1982],**Rus.** незабудка (nezabudka)[1983],**Hak.T.** незабудка (nezabudka)[1984] **Alt.T.** незабудка (nezabudka)[1985]]

uyuz otu Tarakotugiller (Scabioca) familyasından kısa kök yapısı, toprağın üzerinde yayılan stolonları ve derin parçalı yaprakları ile çok yıllık her dem yeşil otsu bir bitkidir. Bitki yaz sonlarında, yassı kelleler halinde sert tüylü çiçek saplarının tepesinde açan mor, pembe çiçekleri ile 90 cm kadar boylanabilir.[1986]

ST. скабиоза (skabioza)[1987]

Tuv.T. скабиоза (skabioza)[1988]

[1974] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 115.
[1975] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 115.
[1976] Sarıbaş, M. (2010). *Bitki adları sözlüğü*. İstanbul: Cinius Yayınları, 84.
[1977] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 112.
[1978] Ebcioğlu, N. (2008). *Su bitkileri*. İstanbul: İnkılap Yayınevi, 85.
[1979] Tolmaçev, A.,İ. (1974). *Opredelitel' vısşihrasteniy yakutii.* Novosibirsk: İzdatel'stvo Nauka Sibirskoe Otdelenie, 413.
[1980] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 112.
[1981] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 112.
[1982] Krasnoborov, İ., M. (2012). *Opredelitel' rasteniy respubliki altay*. Novosibirsk: İzdatel'stvo SO RAN, 355.
[1983] Krasnoborov, İ., M. (2012). *Opredelitel' rasteniy respubliki altay*. Novosibirsk: İzdatel'stvo SO RAN, 355.
[1984] Çankova, D.İ. (Ed). (1961). *Russko-hakasskiy slovar*. Moskva: Gosudarstvennoe İzdatelstvo İnostrannıh i Natsionalnıh Slovarey, 433.
[1985] Baskakov, N.A. (Ed). (1964). *Russko-altayskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 343.
[1986] Clevely, A., Rıchmond, K., Morris, S., Mackley, L. (2010). *Yararlı otlar ve baharatlar mutfağı.* İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 118.
[1987] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 95.
[1988] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 149.

[**Krş. Lat.** *Scabiosa L.*[1989], **Rus.** скабиоза[1990]]

üvez Gülgillerden, orman kenarlarında ve yamaçlarda yetişen yalın ya da birleşik yapraklı, toplu beyaz çiçekli, üzümsü meyveli, kerestesi makbul bir tür ağaç. Bu bitkinin yumuşayıp kahverengileşince yenilen meyvesi.[1991]
ST. сарбынньах (sarbınńax)[1992]
Tuv.T. сорбу (sorbu)[1993], ээргииш (eergiiş)[1994]
[**Krş. Lat**. *Sorbus L.*[1995]*,* **Rus.** рябина (ryabina)[1996]*,* **Hak.T.** мӱндӱргес (mündürges)[1997] шӧйге (şöyge)[1998], **Alt.T.** беле (bele)[1999]]

üzüm Asmagiller (Vitaceae) familyasından, yaprakları elsi, bakka tipi meyveleri olan ve meyvesi için kültürü yapılan, tırmanıcı gövdeli, çalı formundaki bitkiler.[2000]
ST. виноград (vinograd)[2001]
Tuv.T. виноград (vinograd)[2002]
[**Krş. Lat.** *Vitis vinifera*[2003], **Rus.** виноград (vinograd)[2004], **Hak.T.** виноград (vinograd)[2005] **Alt.T.** виноград (vinograd)[2006]]

[1989] Baykova, K.,S. (2005). *Konspekt florı sibiri*. Novosibirsk, 171.
[1990] Baykova, K.,S. (2005). *Konspekt florı sibiri*. Novosibirsk, 171.
[1991] Çağbayır, Y. (2007). *Ötüken türkçe sözlük.* C.5. İstanbul: Ötüken Yayınları, 5068.
[1992] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 91.
[1993] Monguşa, D. A. (Ed). (1980). *Russko-tuvinskiy slovar.* Moskva: İzdatel'stvo Russkiy Yazık, 515.
[1994] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 245.
[1995] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 91.
[1996] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 91.
[1997] Çankova, D.İ. (Ed). (1961). *Russko-hakasskiy slovar*. Moskva: Gosudarstvennoe İzdatelstvo İnostrannıh i Natsionalnıh Slovarey, 761.
[1998] Çankova, D.İ. (Ed). (1961). *Russko-hakasskiy slovar*. Moskva: Gosudarstvennoe İzdatelstvo İnostrannıh i Natsionalnıh Slovarey, 1032.
[1999] Baskakov, N.A. (Ed). (1964). *Russko-altayskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 672.
[2000] Karol, S., Suludere, Z., Ayvalı C.(2010). Biyoloji terimleri sözlüğü. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 685.
[2001] Afanaseva,P.S., Haritonova, L.H. (Eds). (1968). *Russko-yakutskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 65.
[2002] Monguşa, D. A. (Ed). (1980). *Russko-tuvinskiy slovar.* Moskva: İzdatel'stvo Russkiy Yazık, 71.
[2003] Tumanova, O.,T. (1995). *Latinsko-russkiy slovar' nazvani rasteniy s ukazatelem russkih ekvivalentov*. Moskva: Lorien, 54.
[2004] Tumanova, O.,T. (1995). *Latinsko-russkiy slovar' nazvani rasteniy s ukazatelem russkih ekvivalentov*. Moskva: Lorien, 54.
[2005] Arıkoğlu, E. (2005). *Örnekli hakasça-türkçe sözlük.* Ankara: Akçağ Yayınları, 554.
[2006] Baskakov, N.A. (Ed). (1964). *Russko-altayskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 55.

vişne Gülgiller familyasından, kiraza benzer ekşi meyveler veren, serin iklimli yerlerde yetişen, gövdesi kırmızımsı, yaprakları sivri oval, yaprak kenarları dişli bir meyve ağacı.[2007]

ST. вишня (vişnya)[2008]

Tuv.T. вишня (vişnya)[2009]

[**Krş. Lat.** *Cerasus vulgaris*[2010], **Rus.** вишня (vişnya)[2011], **Hak.T.** вишня (vişnya)[2012], **Alt.T.** вишня (vişnya)[2013]]

yaban akasması [antragene] Düğünçiçeğigiller familyasının akasma cinsinden bir türdür. Bitki Kuzey yarım kürenin yüksek dağlarında özellikle denizden 1000-3500 m yükseklikteki bölgelerinde yetişir. Bitkinin ağaçsı ve sarılıcı yapıdaki gövdesi genellikle tırmanıcı nadiren de kümelenmiş şekildedir.[2014]

ST. ситим (sitim)[2015]

Tuv.T. үнер сигени (üner sigeni), хөвең-шай (höveñ-şay)[2016]

[**Krş. Lat.** *Atragene L.*[2017] **Rus.** княжик (knyajik)[2018]]

yaban eriği [çakal eriği, göğem, deli erik, ayı eriği, dağ eriği, domuz eriği, göğ erik, gövem, güvem, kum eriği, silar, yaban eriği] Meyveleri olgunlukta 10-15 mm çapında, siyahımsı mavi renklidir. Olgun meyveleri taze yenir.[2019]

ST. терновник (ternovnik), хатыылаах ыарҕа (xatıılaax ıarğa)[2020]

[2007] Çağbayır, Y. (2007). *Ötüken türkçe sözlük.* C.5. İstanbul: Ötüken Yayınları, 5127.

[2008] Afanaseva,P.S., Haritonova, L.H. (Eds). (1968). *Russko-yakutskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 65.

[2009] Monguşa, D. A. (Ed). (1980). *Russko-tuvinskiy slovar.* Moskva: İzdatel'stvo Russkiy Yazık, 72.

[2010] Mete, O. (2009). *Kabalcı şifalı bitkiler ansiklopedisi*. İstanbul: Kabalcı Yayınevi, 786.

[2011] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1999). *Büyük türkçe-rusça sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 900.

[2012] Çankova, D.İ. (Ed). (1961). *Russko-hakasskiy slovar*. Moskva: Gosudarstvennoe İzdatelstvo İnostrannıh i Natsionalnıh Slovarey, 97.

[2013] Baskakov, N.A. (Ed). (1964). *Russko-altayskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 56.

[2014] İnternet: Yang, W., Lı, Q. (2009). A revision of clematis sect. atragene (ranunculaceae) (Akasma alt türü yabanasması hakkında bir inceleme (düğünçiçeğigiller) *Journal Of Systematics And Evolution* http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1759-6831.2009.00057.x/pdf adresinden 28.08.2015 tarihinde alınmıştır.

[2015] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 45.

[2016] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 148.

[2017] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 45.

[2018] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 45.

[2019] Baytop, T. (2007). *Türkçe bitki adları sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 101.

[2020] Afanaseva,P.S., Haritonova, L.H. (Eds). (1968). *Russko-yakutskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 637.

Tuv.T. тёрн (tyorn)[2021]

[**Krş. Lat.** *Prunus spinosa*[2022], **Rus.** терновник (ternovnik)[2023],**Hak.T.** ĭskĭt (ĭcкĭт)[2024] **Alt.T.** кадалгак (kadalgak)[2025]]

yaban gülü, yabani gül 1-5 m yükseklikte, dikenli, soluk pembe veya koyu pembe çiçekli bir çalıdır. Meyveleri taze ve kurutulmuş olarak yenir.[2026]

ST. дөлүһүөн (dölühüön)[2027]

Tuv.T. ыт-кады (ıt-kadı)[2028]

[**Krş. Lat.** *Rosa canina L.*[2029], **Rus.** шиповник (şipovnik), роза (roza)[2030], **Hak.T.** ітіген (ĭtĭgen)[2031], ит пурун (it purun), ітіген тоозы (ĭtĭgen toozı)[2032], **Alt.T.** тегенек (tegenek)[2033]]

yabani çilek [dağ çileği][2034] Çok yıllık, sürünücü, beyaz çiçekli ve otsu bir bitkidir.[2035]

ST. амыдай аһа (amıday aha)[2036]

Tuv.T. Bu bitki muhtemelen Tuva'da yayılış gösteriyor fakat eldeki kaynaklarda bitkinin Tuvaca adına yönelik bir veriye rastlanmamıştır. Bu bitkinin benzer türlerine (çilek, orman meyvesi türleri vb.) ulaşılmış ve tezimizde yer verilmiştir.

[**Krş. Lat.** *Fragaria vesca,* **Rus.** земляника лесная (zemlyanika lesnaya)[2037]*,* **Hak T.** чӳрек чистегі (çürek çistegĭ), арығ чистегі (arığ çistegĭ)[2038], **Alt.T.** кой јиилек (koy ciilek)[2039]]

[2021] Monguşa, D. A. (Ed). (1980). *Russko-tuvinskiy slovar.* Moskva: İzdatel'stvo Russkiy Yazık, 580.
[2022] Gubanov, İ.,A., Kiseleva, K.,V., Novikov, V.,S., Tihomirov, V., N.(2003). *İllyustrirovannıy opreditel' rastenniy sredney rossii.* C.II. Moskva, 393.
[2023] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 147.
[2024] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 147.
[2025] Gürsoy-Naskali, E., Duranlı, M. (1999). *Altayca-türkçe sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 93.
[2026] Baytop, T. (2007). *Türkçe bitki adları sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 276.
[2027] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 111.
[2028] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 232.
[2029] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 111.
[2030] Şişkina, B., K. (1963). *Botaniçeskiy atlas*. Leningrad: İzdatel'stvo Sel'skohozyaistvennoy Literaturı Jurnalov i Plakatov, 105.
[2031] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 148.
[2032] Çankova, D.İ. (Ed). (1961). *Russko-hakasskiy slovar*. Moskva: Gosudarstvennoe İzdatelstvo İnostrannıh i Natsionalnıh Slovarey, 942.
[2033] Baskakov, N.A. (Ed). (1964). *Russko-altayskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 845.
[2034] Baytop, T. (2007). *Türkçe bitki adları sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 81.
[2035] Baytop, T. (2007). *Türkçe bitki adları sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 81.
[2036] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 77.

yabani pancar [şeker pancarı, yaban pancarı][2040] Ispanakgiller familyasından, sapları kırmızımsı renkli, yaprakların ortasından kenarlara doğru yayılan kırmızı damarlı otsu ve iki yıllık kireçli toprakları seven bir bitkidir. Boyu 1 m kadar yükselebilen bitkinin ikinci yılda açan çiçekleri yeşile çalan sarı renktedir.[2041]

ST. сүбүөкүлэ (sübüöküle)[2042]

Tuv.T. свёкла (svyokla)[2043]

[**Krş. Lat.** *Beta vulgaris*[2044], **Rus.** свёкла (svyokla)[2045], **Hak.T.** хызыл салғын (хızıl salğın)[2046] **Alt.T.** свёкла (svyokla)[2047]]

yakı otu [kutsal defne, mera gülü, mukaddes defne][2048] Epilobium türlerine verilen genel ad. Otsu, çok yıllık, beyazımtırak veya kırmızı çiçekli bitkilerdir.[2049]

ST. кучу (kuçu)[2050], үрэх ото (ürex oto)[2051]

Tuv.T. Bu bitki muhtemelen Tuva'da yayılış gösteriyor fakat eldeki kaynaklarda bitkinin Tuvaca adına yönelik bir veriye rastlanmamıştır.

[**Krş. Lat.** *Epilobium L.*[2052], **Rus.** кипрей (kiprey)[2053], иван-чай (ivan-çay)[2054], **Hak.T.** киик чахайағы (kiik çaxayağı)[2055]]

[2037] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 77.
[2038] Çankova, D.İ. (Ed). (1961). *Russko-hakasskiy slovar*. Moskva: Gosudarstvennoe İzdatelstvo İnostrannıh i Natsionalnıh Slovarey, 274.
[2039] Baskakov, N.A. (Ed). (1964). *Russko-altayskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 207.
[2040] Türk Dil Kurumu. (2005). *Türkçe sözlük.* Ankara: TDK, 1567.
[2041] Somer, S., Örs, A., Kut, T., İnaltong, T. (2003). *Yurdumun yenilebilir otları.* İstanbul: Mutfak Dostları Derneği Yayınları, 200.
[2042] Afanaseva,P.S., Haritonova, L.H. (Eds). (1968). *Russko-yakutskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 563.
[2043] Monguşa, D. A. (Ed). (1980). *Russko-tuvinskiy slovar.* Moskva: İzdatel'stvo Russkiy Yazık, 521.
[2044] Şişkina, B., K. (1963). *Botaniçeskiy atlas*. Leningrad: İzdatel'stvo Sel'skohozyaistvennoy Literaturı Jurnalov i Plakatov, 152.
[2045] Şişkina, B., K. (1963). *Botaniçeskiy atlas*. Leningrad: İzdatel'stvo Sel'skohozyaistvennoy Literaturı Jurnalov i Plakatov, 152.
[2046] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 438.
[2047] Baskakov, N.A. (Ed). (1964). *Russko-altayskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 679.
[2048] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 71.
[2049] Baytop, T. (2007). *Türkçe bitki adları sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 279.
[2050] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 43.
[2051] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 71.
[2052] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 43.
[2053] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 43.
[2054] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 955.

yasemin Zeytingiller (Oleaceae) familyasından, dünyada iki yüz kadar türü bulunan, sarmaşık dallı, her zaman yeşil, çoğu beyaz ve sarı çiçekli güzel kokulu ağaççıklar.[2056]

ST. жасмин (jasmin)[2057]

Tuv.T. жасмин (jasmin)[2058]

[**Krş. Lat.** *Jasminum*[2059], **Rus.** жасмин (jasmin)[2060], **Hak.T.** жасмин (jasmin)[2061], **Alt.T.** жасмин (jasmin)[2062]]

yavşan otu Sıracagiller familyasından ana yurdu bilinmeyen bitki, dünyanın tüm ılıman ve soğuk bölgelerinde yetişir. Türlerine göre 75-150 cm kadar boylanabilen bitki, çok yıllık, otsu ya da çalı formunda gelişir.[2063]

ST. лохуор (lohuor)[2064]

Tuv.T. вероника (veronika)[2065]

[**Krş. Lat.** *Veronica L.*[2066], **Rus.** вероника (veronika)[2067], вероница (veronitsa)[2068]]

yer meşesi [yersarmaşığı, yabani sarmaşık][2069] Beyaz kökü ince ve çok lifli olan, boyu 25 cm'ye kadar ulaşabilen çok yıllık bir bitkidir.[2070]

ST. будра (budra)[2071]

Tuv.T. будра (budra)[2072]

[**Krş. Lat.** *Glechoma hederacea*[2073], **Rus.** будра (budra)[2074]]

[2055] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 955.
[2056] Çağbayır, Y. (2007). *Ötüken türkçe sözlük.* C.5. İstanbul: Ötüken Yayınları, 5235.
[2057] Afanaseva,P.S., Haritonova, L.H. (Eds). (1968). *Russko-yakutskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 156.
[2058] Monguşa, D. A. (Ed). (1980). *Russko-tuvinskiy slovar.* Moskva: İzdatel'stvo Russkiy Yazık, 153.
[2059] Baytop, T. (2007). *Türkçe bitki adları sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 281.
[2060] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 215.
[2061] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 110.
[2062] Baskakov, N.A. (Ed). (1964). *Russko-altayskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 157.
[2063] Ebcioğlu, N., (2008). *Sevgili bahçem*. İstanbul: İnkılap Yayınevi, 131.
[2064] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 19.
[2065] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 52.
[2066] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 19.
[2067] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 19.
[2068] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 167.
[2069] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 81.
[2070] Mete, O. (2009). *Kabalcı şifalı bitkiler ansiklopedisi*. İstanbul: Kabalcı Yayınevi, 806.
[2071] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 17.
[2072] Monguşa, D. A. (Ed). (1980). *Russko-tuvinskiy slovar.* Moskva: İzdatel'stvo Russkiy Yazık, 131.

yıldız çiçeği Birleşikgillerden, bahçe kenarlarında süs olarak yetiştirilen, kömeç çiçekli, kömeçlerin ortasındaki borumsu çiçekler sarı, çevredeki dilsi çiçekler beyaz, mor veya kırmızı renkli iki yüz kadar çiçeğin ortak adı.[2075]

ST. астра (astra)[2076]

Tuv.T. хой-карaа (hoy-karaa)[2077]

[**Krş. Lat.** *Aster alpinus L.*[2078], **Rus.** астра (astra)[2079], **Hak.T.** астра (astra)[2080], **Alt.T.** астра (astra)[2081]]

yonca (tirfil, üçgül) Baklagillerden, yapraklan üç parçacıktan oluşan, kazık köklü, çiçekleri menekşe renginde ve küçük kömeç biçiminde toplu, proteince zengin olduğu için hayvan yemi olarak kullanılan ve ülkemizde 95 kadar türle temsil edilen çok yıllık otsu bitki.[2082]

ST. клевер (klever) [2083], салаалаах (salaalaax)[2084]

Tuv.T. меде (mede)[2085]

[**Krş. Lat.** *Trifolium L.*[2086], **Rus.** клевер (klever)[2087], **Hak.T.** аар оды (aar odı)[2088], **Alt.T.** клевер (klever)[2089]]

[2073] Aşmarina, L.,F. (2009). *Yadovitıe i vrednıe rasteniya sibiri*. Novisibirsk: Sibirsoe Otdelenie Rossel' Hozaka Demin, 33.
[2074] Aşmarina, L.,F. (2009). *Yadovitıe i vrednıe rasteniya sibiri*. Novisibirsk: Sibirsoe Otdelenie Rossel' Hozaka Demin, 33.
[2075] Çağbayır, Y. (2007). *Ötüken türkçe sözlük.* C.5. İstanbul: Ötüken Yayınları, 5321.
[2076] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 12.
[2077] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin.* Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 186.
[2078] Grudzinskaya, L., M. (2002). *Flora sosudistıh rasteniy zapadno-altayskogo zapovednika*. Almatı: Tethys, 67.
[2079] Gültek, V.(2004). *Rusça-türkçe sözlük.* Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları, 28.
[2080] Çankova, D.İ. (Ed). (1961). *Russko-hakasskiy slovar*. Moskva: Gosudarstvennoe İzdatelstvo İnostrannıh i Natsionalnıh Slovarey, 40.
[2081] Baskakov, N.A. (Ed). (1964). *Russko-altayskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 14.
[2082] Çağbayır, Y. (2007). *Ötüken türkçe sözlük.* C.5. İstanbul: Ötüken Yayınları, 5357.
[2083] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 44.
[2084] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 161.
[2085] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 161.
[2086] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 44.
[2087] Petrov, A.,M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 44.
[2088] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 317.
[2089] Baskakov, N.A. (Ed). (1964). *Russko-altayskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 245.

zeytin Zeytingiller (Oleaceae) familyasından, gümüş rengindeki uzunca oval yaprakları kışın dökülmeyen, Anadolu kökenli, Akdeniz bölgesinde yetişen, meyvelerinden yağ çıkarılan 12-15 m boyunda bir ağaç. Bu bitkinin ham iken yeşil olgunlaşınca siyahlaşan etli ve yağca zengin meyvesi.[2090]

ST. олива (oliva)[2091]

Tuv.T. олива (oliva)[2092]

[**Krş. Lat.** *Olea europaea*[2093], **Rus.** маслина (maslina)[2094], оливка (olivka), олива (oliva)[2095] **Hak.T.** маслина (maslina)[2096]]

[2090] Çağbayır, Y. (2007). *Ötüken türkçe sözlük.* C.5. İstanbul: Ötüken Yayınları, 5465.
[2091] Afanaseva,P.S., Haritonova, L.H. (Eds). (1968). *Russko-yakutskiy slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya, 365.
[2092] Monguşa, D. A. (Ed). (1980). *Russko-tuvinskiy slovar.* Moskva: İzdatel'stvo Russkiy Yazık, 335.
[2093] Türk Dil Kurumu. (2005). *Türkçe sözlük.* Ankara: TDK, 2232.
[2094] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 388.
[2095] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 536.
[2096] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 236.

TÜRKÇE, SAHACA VE TUVACA BİTKİ ADLARININ KARŞILAŞTIRMALI TABLOSU			
1. TOHUMSUZ BİTKİLER			
A. LİKENLER			
Türkiye Türkçesi		**Saha (Yakut) Türkçesi**	**Tuva Türkçesi**
1	İzlanda ren (geyiği) yosunu	лабыкта (labıkta)	шулун (şulun) иви оъду (ivi o'du)
B. EĞRELTİLER			
Türkiye Türkçesi		**Saha (Yakut) Türkçesi**	**Tuva Türkçesi**
1	atkuyruğu	боруу (boruu)	хывыт (hıvıt)
2	baldırıkara	таалдьыт (taalcıt)	чавана-чок (çavana-çok)
3	benekli eğrelti	арбах атах (arbax atax)	хөй-бут (höy-but)
4	erkek eğrelti otu	баттах от (battax ot)	кара-ай (kara-ay)
5	kartallı eğrelti otu	орляк (orlyak)	орляк (orlyak)
6	kibrit otu	плаун (plaun)	бөрү-холу (börü-holu)
7	sürüngen yosun	плаунок (plaunok)	торлаа-оъду (torlaa-o'du)
2. TOHUMLU BİTKİLER			
A. AÇIK TOHUMLU BİTKİLER			
Türkiye Türkçesi		**Saha (Yakut) Türkçesi**	**Tuva Türkçesi**
1	ardıç	кытыан (kıtıan)	артыш (artış)
2	çam	бэс (bes)	хады (hadı)
3	köknar	ыылаах (ıılaax)	чойган (çoygan)
4	ladin	харыя (xarıya)	---
5	servi	кипарис (kiparis)	кипарис (kiparis)
6	Sibirya melezi	тиит (tiit)	дыт (dıt)

B. KAPALI TOHUMLU BİTKİLER (ÇİÇEKLİ BİTKİLER)			
a. TEK ÇENEKLİ BİTKİLER			
Türkiye Türkçesi		**Saha (Yakut) Türkçesi**	**Tuva Türkçesi**
1	akçöpleme	кэҕэ кулгааҕа (keğe kulgaağa)	алаңгыыш (alañgıış)
2	arpa	дьэһимиэн (cehimien)	арбай (arbay)
3	ayrık otu	ача (aça)	өлең (öleñ)
4	bambu	бамбук (bambuk)	бамбук (bambuk)
5	başak salebi	кокушник (kokuşnik)	ымыраазыг коңду (ımıraazıg koñdu)
6	bataklık keteni	күөл аһа (küöl aha)	шончалай (şonçalay)
7	buğday	сэлиэһинэй (seliehiney)	кызыл-тас (kızıl-tas) ак-тараа (ak-taraa)
8	çavdar	оруос (oruos)	көк-тараа (kök-taraa)
9	çiriş	хонуу лууга (xonuu luuga)	борбаккулча (borbakkulça) инек-кулча (inek-kulça) кулча (kulça) тайга согуназы (tayga sogunazı)
10	darı	просо (proso)	чиңге-тараа (çiñge-taraa) хоо-тараа (hoo-taraa)
11	domuz ayrığı	сулус от (sulus ot)	шык курту (şık kurtu) адыр-кудурук (adır-kuduruk)
12	eğir otu	манчаары (mançaarı) сытыган манчаары (sıtıgan mançaarı)	ээр (eer)
13	güngüzeli	араҕас тыргыы (arağas tırgıı)	сарыг лилия (sarıg liliya) колду-хоо (koldu-hoo)
14	hanımpabucu	түүппүлэ от (tüüppüle ot)	---
15	hasır otu	өрүү (örüü)	рогоз (rogoz)

		куба аһылыга (kuba ahılıga)	
16	inci çiçeği	ландыш (landış)	ландыш (landış)
17	kamış	хомус (xomus)	хыыргыыш (hıırgıış) кулузун (kuluzun)
18	kardelen	подснежник (podsnejnik)	хек-даван (hek-davan)
19	kum çavdarı	куоластык (kuolastık)	колосняк (kolosnyak)
20	kurbağa kaşığı	оодул (oodul)	частуха (çastuha)
21	lale	тюльпан (tyul'pan)	тюльпан (tyul'pan)
22	mısır	кукуруза (kukuruza)	кукуруза (kukuruza)
23	muz	банан (banan)	банан (banan)
24	mührüsüleyman	купена (kupena)	ыт-дылы (ıt dılı)
25	palak	сиэллээйи (sielleeyi)	аза-огу (aza-ogu)
26	salep	ятрышник (yatrışnik)	бес оът (bes o't)
27	sarımsak	чеснок (çesnok)	чеснок (çesnok) кош-согуна (koş-soguna)
28	saz	үкэр (üker)	кыяр-сиген (kıyar-sigen)
29	sıçansaçı	мыычаар (mııçaar)	хонак (honak)
30	soğan	луук (luuk)	кулча (kulça) согуна (soguna)
31	su mercimeği	ряска (ryaska)	ряска (ryaska) шалбаа оъду (şalbaa o'du)
32	su oku	оноҕос от (onoğos ot)	суг-согуну (sug sogunu)
33	süsen	баҕа батаһа (bağa bataha)	чавылдак (çavıldak) сагылдак (sagıldak)
34	telli su mercimeği	силистик (silistik)	бөдүүн хөй дазыл (bödüün höy dazıl)
35	tilki kuyruğu	кулун кутуруга (kulun kuturuga)	---
36	Türk zambağı	моно (mono) ымыйах (ımıyax)	ай (ay)

37	yabanayak otu	буостук (buostuk)	кобрезия (kobreziya)
38	yabani sarımsak	чочунаах (çoçunaax)	хылба (hılba)
39	yulaf	эбиэс (ebies)	сула (sula)
40	zambak	сардаана (sardaana)	лилия (liliya)
b. ÇİFT ÇENEKLİ BİTKİLER			
Türkiye Türkçesi		**Saha (Yakut) Türkçesi**	**Tuva Türkçesi**
1	acı mercimek	чылыгырас (çılıgıras)	эңгиске (eñgiske) энхэсхэ (enheshe)
2	adaçayı	кыа уга (kıa uga)	---
3	ahududu	өлдьүүн (ölcüün)	мыжыраш-кат (mıjıraş-kat) ама-кат (ama-kat)
4	ahududu [arktik]	киис тиҥилэҕэ (kiis tiñileğe)	адыг-кады (adıg-kadı)
5	akasya	акация (akatsiya)	акация (akatsiya)
6	akçaağaç	клён (klyon)	клён (klyon)
7	alıç	долохоно (doloxono)	долаана (dolaana) долагана (dologana)
8	amberbaris	барбарис (barbaris)	барбарис (barbaris) сарыяш (sarıyaş)
9	ananas	ананас (ananas)	ананас (ananas)
10	anason	анньыыс (anńııs)	---
11	andız otu	бүлүүһэ ото (bülüühe oto)	эштенги (eştengi)
12	armut	груша (gruşa)	груша (gruşa)
13	aslan kuyruğu	өтөх ото (ötöx oto)	орбудук (orbuduk)
14	atkulağı	хоҷуон (xoçuon)	инеккулаа (inekkulaa)
15	ayçiçeği	подсолнечник (podsolneçnik)	тарымал тоорук (tarımal tooruk)
16	aynalı diken	чыллырыыт (çıllırııt)	чат оът (çat o’t)

17	ayva	айва (ayva)	айва (ayva)
18	badem	миндаль (mindal’)	миндаль (mindal’)
19	bağa yaprağı	биэс тымыр (bies tımır)	орук чечээ (oruk çeçee) таван-салаа (tavan-salaa) орук оъду (oruk o’du)
20	baldırgan	истии от (istii ot) абаahы тайаҕа (abaahı tayağa)	балдырган (baldırgan) малдырган (maldırgan)
21	bambul otu	хатанар от (xatanar ot) арбаҕар (arbağar ot)	оотпак (ootpak)
22	ban otu	белена (belena)	белена (belena) тос-оът (tos-o’t)
23	Bektaşi üzümü	крыжовник (krıjovnik)	кызырак-караа (kızırak-karaa) кызырак-кат (kızırak-kat)
24	bergenya	бадан (badan)	инек-кулаа (inek-kulaa) кылбыш (kılbış) бода-шай (boda-şay)
25	beşparmak otu	кэйиҥэс (keyiñes) хаас аһылыга (xaas ahılıga) лээби от (leebi ot)	кичигене (kiçigene)
26	bezelye	горох (gorox)	чочак-тараа (çoçak-taraa) чиг чочак-тараа (çig çoçak-taraa)
27	biber	биэрэс (bieres)	перец (perets)
28	bit otu	арбаҕар төбөлөөх от (arbağar töbölööx ot) кыһыл төбө (kıhıl töbö)	мытник (mıtnik)
29	boru çiçeği	дурман (durman)	---
30	bostanbozan	иччигэн (iiççigen)	алдын удазын (aldın udazın)
31	böğürtlen	ежевика (ejevika)	ежевика (ejevika)

32	burculuk	скерда (skerda) ат тыла (at tıla)	скерда (skerda)
33	burçak	күрдьүгес күрүөнэ (kürcüges kürüöne)	---
34	bülbül otu	тимирэх (timirex)	гулявник (gulyavnik)
35	canavar otu	сутуйба (sutuyba)	заразиха (zaraziha)
36	centiyane	чороон от (çoroon ot)	бөрү - оъду (börü-o'du) кокай - оъду (kokay-o'du)
37	civan perçemi	суорат от (suorat ot)	муҥ-бүрү (muñ-bürü)
38	çayır düğmesi	ымыйах (ımıyah) ымыйа уга (ımıya uga) тоҥус ымыйаҕа (toñus ımıyağa)	---
39	çayır sedefi	чэмкиниэр (çemkinier)	өт-оът (öt-o't)
40	çayır su teresi	сүрех от (sürex ot)	чүрек-оът (çürek-o't)
41	çevrince	люцерна (lyutserna)	дүжер-меде (düjer-mede)
42	çıngırak otu	чуораан от (çuoraan ot)	коҥгажык (koñgajık) коҥгажыраш (koñgajıraş)
43	çıt otu	серпуха (serpuxa)	серпуха (serpuha)
44	çilek	дьэдьэн (cecen)	честек-кат (çestek-kat)
45	çoban üzümü	харас (xaras)	кара-кат (kara-kat)
46	çöven	---	аза бөргү (aza börgü)
47	çünk	кырсаада (kırsaada) алтан төбөлөөх от (altan töbölööx ot)	сыын-чечее (sıın-çeçee)
48	dağ çayı	чистец (çistets) моҕой ото (moğoy oto)	чистец (çistets)
49	dalya	---	георгин (georgin)

50	dasiphora	быта уга (bıta uga)	ыяшсыг (ıyaşsıg) күске-даязы (küske-dayazı)
51	dedesakalı	алтан бас (altan bas)	козелец (kozelets)
52	defne	лавр (lavr)	лавр (lavr)
53	deli otu	тууйакаан (tuuyakaan)	бурачок (buraçok)
54	deniz yosunu	уу үүнээйилэрэ (uu üüneeyilere) салахай (salaxay)	бөдүүн суг үнүжү (bödüün sug ünüjü)
55	dere otu	укроп (ukrop) көңдөй эрбэһин (köñdöy erbehin)	койнут (koynut)
56	deve dikeni	үөр кымньыыта (üör kımńııta)	кокай-тени (kokay-teni)
57	dişbudak ağacı	ясень (yasen')	ясень (yasen')
58	domates	помидор (pomidor) томат (tomat)	помидор (pomidor) томат (tomat)
59	drosera	оҥоойуһут (oñooyuhut)	хун-оъду (hun-o’du)
60	dulavrat otu	хатыылаах эрбэһин (xatıılaax erbehin)	кидистелчек лопух (kidistelçek lopuh)
61	düğün çiçeği	лютик (lyutik)	сарыг-хаажык (sarıg-haajık) ажыгсарыг (ajıgsarıg)
62	ebe gümeci	мальва (mal’va)	чавыс просвирник (çavıs prosvirnik)
63	ekşi yonca	кислица (kislitsa)	инек-кудуруу (inek-kuduruu)
64	elma	яблоко (yabloko)	яблоко (yabloko)
65	erik	слива (sliva)	слива (sliva)
66	erkeçsakalı	турантай (turantay)	ак баштыг (ak baştıg)
67	eşek marulu	ыт тыла (ıt tıla)	хову осоду (hovu osodu)
68	eşek yoncası	донник (donnik)	көк-ширбиил (kök-şirbiil)
69	fasulye	фасоль (fasol’)	фасоль (fasol’)
70	fındık	эриэхэ (eriexe)	тоорук (tooruk)

71	Frenk üzümü	дьордьомо (corcomo) моонньоҕон (monńoğon)	инек-караа (inek-karaa) кызыл-кат (kzıl-kat)
72	gagageveni	тыастаах от (tıastaax ot)	откут (otkut)
73	gilaburu	калина (kalina)	калина (kalina)
74	ginseng	женьшень (jen'şen')	оргаадай (orgaaday) кижи-сиген (kiji-sigen)
75	gözlük otu	зубчатка (zubçatka)	зубчатка (zubçatka)
76	hanımeli	жимолость (jimolost)	дая (daya) элик-даязы (elik-dayazı)
77	hardal otu	хартыыһа (xartııha)	горчица (gorçitsa)
78	haşhaş	мак (mak)	хураган ак-бүүрээ (huragan ak-büüree) хавык-сарыг (havık-sarıg)
79	havuç	моркуоп (morkuop)	морковь (morkov')
80	hezaren çiçeği	таҥара кийиитэ (tañara kiyiite)	дельфин (del'fin)
81	hıyar	огурсу (ogursu)	огурец (ogurets)
82	huş ağacı	хатыҥ (xatıñ)	хадыҥ (hadıñ)
83	ıhlamur	липа (lipa)	липа (lipa)
84	ısırgan otu	ытырыык от (ıtırıık ot) хаарыйар (xaarıyar) ытырыык эрбэһин (ıtırıık erbehin)	шагар-оът (şagar-o't)
85	ıtır çiçeği	куохалас (kuohalas)	сугмаҥгыр (sugmañgır)
86	iğnelik	туруйа тумса (turuya tumsa) тураах атаҕа (turaax atağa) тураах тарбаҕа (turaax tarbağa)	шилен-думчук (şilen-dumçuk)
87	ilkbahar çiçeği	ньургуһун (ńurguhun)	хек-даван (hek-davan)
88	incir	фига (figa)	фига (figa)
89	kabak	тыква (tıkva)	тыква (tıkva)

90	kabalak	сүтүөр от (sütüör ot)	мать -и-мачеха (mat-i-maçeha)
91	kakao	какао (kakao)	какао (kakao)
92	kaktüs	кактус (kaktus)	кактус (kaktus)
93	kanarya otu	лэбиэн дүөрэ (lebien düöre)	крестовник (krestovnik)
94	kantaron	кыыллыҥы (kıılliñı) кыыллыгы (kııllıgı)	секпилдиг-сарыг (sekpildig-sarıg)
95	kara buğday	гречиха (greçiha) гречка (greçka)	тарымал кырлыг-кара (tarımal kırlıg-kara)
96	karahindiba	алтан от (altan ot) алтан төбө (altan töbö) үүттүгэннээх от (üüttügenneex ot)	хадыыр-сарыг (hadıır-sarıg)
97	karamuk	куколь (kukol)	кырлыгкара (kırlıgkara)
98	karanfil	гвоздика (gvozdika)	гвоздика (gvozdika)
99	karanfil otu	гравилат (gravilat)	гравилат (gravilat)
100	karapazı	үрүҥнээйи (ürüñneeyi)	чашпаң (çaşpañ) лебеда (lebeda) дүдүк-каразы (düdük karazı) дүдүк-чашпан (düdük çaşpan)
101	karga otu	вербейник (verbeynik) кута аһа (kuta aha)	вербейник (verbeynik)
102	karpuz	арбуз (arbuz)	арбуз (arbuz)
103	kaside otu	куондайыкы (kuondayıkı)	бе эмииниҥ допшузу (be emiiniñ dopşuzu)
104	kauçuk	каучук (kauçuk)	каучук (kauçuk)
105	kavak	тирех (tirex)	терек (terek)
106	kavun	дыня (dınya)	дыня (dınya)
107	kaya çiçeği	сытыган от	крупка

		(sıtıgan ot)	(krupka)
108	kaya koruğu	таман (taman)	чажыл (çajıl)
109	kaya yasemini	тыҥкырай (tıñkıray)	чеден-өөктер (çeden-öökter)
110	kayın	бук (buk)	бук (buk)
111	kayısı	абрикос (abrikos)	абрикос (abrikos)
112	kaz teresi	айгыр (aygır)	резуха (rezuha)
113	kazgagası	чыгыныар (çıgınıar)	хой-хырны (hoy-hırnı)
114	keçi sakalı	тамылҕан (tamılğan)	сөөскен (söösken)
115	kedi ayağı	куоска ытыһа (kuoska ıtıha)	ийи оранныг антеннария (iyi orannıg antennariya)
116	kedi otu	валериана (valeriana) тимир эрбэһин (timir erbehin)	шуҥ (şuñ)
117	kekik	боҕуруоскай от (boğuruoskay ot), таҥара ийэтин ото (tañara iyetin oto)	каҥгы (kañgı)
118	keklikgözü	сардаҥалаах от (sardañalaax ot)	алдын кундага (aldın kundaga) хүнгээр (hüngeer)
119	kenevir	көлөппүнэ (kölöppüne)	тарымал хендир (tarımal hendir)
120	keten	лүөн (lüön)	лён (lyon) ах хендир (ah hendir) нарын хендир (narın hendir)
121	kırlangıç otu	хараначчы ото (xaranaççı oto)	сарыг-сүттүг чечек (sarıg-süttüg çeçek)
122	kırmızı meyveli ayı üzümü	уулаах отон (uulaax oton)	киш-кулаа (kiş-kulaa) дииҥ кады (diiñ kadı)
123	kırmızı turp	редиска (rediska)	редиска (rediska)
124	kırmızı söğüt	кыһыл талах (kıhıl talax)	кызыл-чыраа (kızıl-çıraa)
125	kızılağaç	синик (sihik)	чадаҥ ыяшсыг хырба-тал (çadañ ıyaşsıg hırba-tal)

126	kızılcık	чыҥкы (çıñkı)	казылган (kazılgan)
127	kiraz	черешня (çereşnya)	черешня (çereşnya)
128	komar	хаскара (xaskara)	кадыг-хараган (kadıg-haragan)
129	koşkoz	чылыгырыар (çılıgırıar)	чина (çina)
130	kum otu	кумахсыт (kumaxsıt)	каҕызыг элезин-бут (kañgızıg elezin-but)
131	kurtayağı	бөрө атаҕа (börö atağa)	бөрү-буду (börü-budu)
132	kurtboğan	чүмэчи от (çümeçi ot)	тулбар (tulbar) аконит (akonit)
133	kuş kirazı	хаппырыас (xappırıas)	чодураа (çoduraa)
134	kuş otu	хайа олохтооҕо (xaya oloxtooğo)	үүргене (üürgene)
135	kuşekmeği	малыын (malıın)	хову салбырыңы (hovu salbırıñı)
136	kuşkuş otu	сумка от (sumka ot) маныыһыт сумката (manııhıt sumkata)	өдек салбырыңы (ödek salbırıñı)
137	kuzukulağı	кииһилэ (kiihile) кыыс от (kııs ot)	хымыс-сиген (hımıs-sigen)
138	lagotis	куобах кулгаах (kuobax kulgaax)	бүдүн бүрүлүг лаготис (büdün bürülüg lagotis)
139	lahana	хаппыыста (xappıısta)	капуста (kapusta)
140	ledum	сэппэрээк (seppereek)	өвээнчи (öveençi)
141	leptopyrum	дьабараaскы ото (cabaraaskı oto)	чуга-чимис (çuga-çimis)
142	lilpar	кулун туйаҕа (kulun tuyağa) харба (xarba)	чөъүдүс (çö'üdüs) калужница (kalujnitsa)
143	limon	лимон (limon)	лимон (limon)
144	mahmude otu	эрилбэ (erilbe)	вьюнок (vyunok)

145	mandalina	мандарин (mandarin)	мандарин (mandarin)
146	Manisa lalesi	сылгы ньургуһуна (sılgı ńurguhuna)	эсим (esim)
147	manolya	магнолия (magnoliya)	магнолия (magnoliya)
148	marul	үүттүк (üüttük)	салат (salat)
149	maydanoz	петрушка (petruşka)	петрушка (petruşka)
150	melek otu	дягилъ (dyagil)	малдырган (maldırgan) мургу (murgu)
151	menekşe	фиалка (fialka)	улаан-кара (ulaan-kara)
152	mercimek	чечевица (çeçevitsa)	чечевица (çeçevitsa)
153	meşe	дууп (duup)	дуб (dub)
154	mızrak otu	күөх төбө (küöx töbö)	дегди (degdi)
155	mürver	бузина (buzina)	ханды-кара (xandı-kara)
156	nane	мята (myata)	дайлы (daylı)
157	nar	гранат (granat)	гранат (granat)
158	nevruz otu	көбүөр от (köbüör ot)	льнянка (l'nyanka)
159	nilüfer	кувшинка (kuvşinka), уу сардааната (uu sardaanata)	буга-халбыыжы (buga-halbııjı)
160	pamuk	баата (baata)	хөвең (höveñ)
161	papatya	ромашка (romaşka) үс кырыы (üs kırıı)	хой-караа (hoy-karaa)
162	patates	хортуоппуй (xortuoppuy) сир аһа (sir aha)	картофель (kartofel) картошко (kartoşko)
163	patlıcan	Баклажан (baklajan)	Баклажан (baklajan)
164	patrinya	патриния (patriniya)	үрүдаа (ürüdaa) чуксугбай (çuksugbay)

165	pelin	эрбэһин (erbehin) куруҥ от (kuruñ ot) өргө aha (örgö aha) сытыган эрбэһин (sıtıgan erbehin)	агы (agı) маргаа (margaa) чашпан (çaşpan)
166	peygamber çiçeği	василёк (vasilyok)	василёк (vasilyok)
167	pire otu	тимэх от (timex ot) алтан от (altan ot)	эртенги сылдыс-чечек (ertengi sıldıs-çeçek)
168	portakal	апельсин (apel'sin)	апельсин (apel'sin)
169	ravent	ааxта (aaxta)	сараспал (saraspal) сараспан (saraspan)
170	safra otu	ломатогониум (lomatogonium)	минчик-чүзү (minçik-çüzü)
171	safraca	сверция (svertsiya)	сверция (svertsiya)
172	salkım çiçeği	холугуруор (xoluguruor)	хой-даваны (hoy-davanı)
173	sandal ağacı	---	сандал (sandal)
174	sarı nilüfer	лаппыныах от (lappınıax ot)	кубышка (kubışka)
175	sirken	марь (mar’)	кас-бут (kas-but)
176	siyah meyveli ayı üzümü	сугун (sugun)	көк-кат (kök-kat)
177	soda otu	туустаах (tuustaax)	солянка (solyanka) каңмыыл (kañmııl)
178	söğüt	үөт (üöt)	өшкү-талы (öşkü-talı)
179	su keneviri	череда (çereda)	череда (çereda)
180	su yıldızı	холохой (xoloxoy)	бөдүүн суг хадызы (bödüün sug hadızı)
181	su yoncası	кус олоҕо (kus oloğo)	үш бүрүлүг вахта (üş bürülüg vahta)

182	süpürge otu	кохия (koxiya)	белергене (belergene) изиг-оът (izig-o’t)
183	süt otu	үүттүгэн (üüttügen)	чүрек-чечек (çürek-çeçek)
184	sütleğen	үүттээх от (üütteex ot)	ак сүт-оът (ak süt-o’t) сүттүг-оът (süttüg-o’t)
185	şahin otu	сарт кутуруга (sart kuturuga)	ястребинка (yastrebinka)
186	şakayık	пион (pion)	пион (pion) шеңне (şeñne)
187	şalgam	турнепс (turneps) эриэппэ (erieppe)	турнепс (turneps)
188	şeftali	персик (persik)	персик (persik)
189	şeker pancarı	саахарынай сүбүөкүлэ (saaxarınay sübüöküle)	чигир свеклазы (çigir sveklazı)
190	şerbetçi otu	кимиэл (kimiel) абааһы илимэ (abaahı ilime) илим от (ilim ot)	хмель (hmel')
191	şifa otu	эминньэхээн (eminńexeen)	мельколепестник (mel'kolepestnik)
192	tahtabiti otu	кулакыһыт (kulakıhıt)	багай чыттыг сиген (bagay çıttıg sigen)
193	taşkıran	таастыйа (taastıya) үрэх төбө (ürex töbö)	алдын коржаң (aldın korjañ)
194	taşkıran çiçeği	эдельвейс (edel’veys)	меңги чечээ (meñgi çeçee)
195	termopsis	термопсис (termopsis)	термопсис (termopsis)
196	turp otu	хрен (xren) кириэн от (kirien ot)	хрен (hren)
197	tütün	табах (tabax)	тапкы (tapkı) таакпы (taakkı)
198	unutmabeni	сир симэҕэ (sir simeğe) таҥара ото (tañara oto)	утпазай (utpazay)
199	uyuz otu	скабиоза (skabioza)	скабиоза (skabioza)

200	üvez	сарбынньах (sarbınńax)	сорбу (sorbu) ээргииш (eergiiş)
201	üzüm	виноград (vinograd)	виноград (vinograd)
202	vişne	вишня (vişnya)	вишня (vişnya)
203	yaban akasması	ситим (sitim)	үнер сигени (üner sigeni) хөвең-шай (höveñ-şay)
204	yaban eriği	терновник (ternovnik), хатыылаах ыарҕа (xatıılaax ıarğa)	тёрн (tyorn)
205	yaban gülü yabani gül	дөлүһүөн (dölühüön)	ыт-кады (ıt-kadı)
206	yabani çilek	амыдай aha (amıday aha)	---
207	yabani pancar	сүбүөкүлэ (sübüöküle)	свёкла (svyokla)
208	yakı otu	кучу (kuçu) үрэх ото (ürex oto)	---
209	yasemin	жасмин (jasmin)	жасмин (jasmin)
210	yavşan otu	лоһуор (lohuor)	вероника (veronika)
211	yer meşesi	будра (budra)	будра (budra)
212	yıldız çiçeği	астра (astra)	хой-караа (hoy-karaa)
213	yonca	клевер (klever) салаалаах (salaalaax)	меде (mede)
214	zeytin	олива (oliva)	олива (oliva)

2. BÖLÜM

BİTKİ ADLARININ DİLSEL İNCELEMESİ (SAHA-TUVA)

2.1. Sahaca Bitki Adlarının Dilsel İncelemesi

2.1.1. Tohumsuz Bitki Adlarının Dilsel İncelemesi

2.1.1.1. Likenler Grubuna Dahil Olan Bitki Adlarının Dilsel İncelemesi

İzlanda ren (geyiği) yosunu

"лабыкта (labıkta)" bitki adı Tunguzcadan ödünçlenmiş olan "*labikta/*lebukte[2097]" sözcüğünün Saha Türkçesindeki biçimidir.

2.1.2. Eğreltiler Grubuna Dahil Olan Bitki Adlarının Dilsel İncelemesi

atkuyruğu

"бopyy (boruu)" bitki adını Pekarskiy'de, Latince ve Rusça karşılıkları ve söz konusu bitki hakkında verilen genel bilgi ile birlikte tespit etmekteyiz.Fakat kelimenin etimolojisine dair bir açıklama mevcut değildir.[2098] Yapmış olduğumuz araştırmalar sonucunda Gülensoy'un halk dilinde kullanıldığını belirttiği "boruk < bor + (u)k" (Dağlarda yetişen bir çeşit ot) madde başı ile benzerliği ilgi çekicidir.[2099] Türkiye Türkçesinde halkın ağızlarında kullanılan bu bitki adı [Süpürge yapmakta kullanılan, sarı çiçekli, tohumları zehirli, bir yabani çalı, katır tırnağı (Spartium junceum)[2100]] her ne kadar farklı bir bitki için Saha Türkçesinde kullanılsa da değişen coğrafi şartlar ve iklim, yaşayan bir kelimeyi farklı bir bitkiye vermeye sebep olabilir. Bu düşünceye kapılmamızdaki bir diğer dayanak ise "An Etimological Dictinary of Altaic Languages" adlı kaynak olmuştur. Bu kaynakta *bōr- fiilinden türetilen çeşitli sözcüklerin "ağaç ya da bitki" şeklinde bir açıklamayla her ne kadar faklı bitkiler için de olsa Türkmen, Kırgız, Oyrot ve Yakut

---

[2097] Starostin, S.A., Dybo, A.V., Mudrak, O.A.(2003). *An etymological dictionary of altaic languages*. Leiden/Boston: Brıll, 883.
[2098] Pekarskiy, E.K. (1959). *Slovar' yakutskogo yazıka* C.I. Leningrad: Akademiya Nauk SSSR, 503-504.
[2099] Gülensoy,T. (2011). *Türkiye türkçesindeki türkçe sözcüklerin köken bilgisi sözlüğü*. C.I. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 162.
[2100] Çağbayır, Y. (2007). *Ötüken türkçe sözlük.* C.1. İstanbul: Ötüken Yayınları, 655.

Türkçelerinde kullanıldığı bilgisine ulaşmış olmamızdır.[2101] Bir bitki adının Anadolu sahasında da farklı farklı bitkiler için kullanıldığı nitekim eldeki verilerle ortadaysa aynı sözcüğün değişik coğrafya ve iklimlerde yaşayan diyalekt konuşurları tarafından farklı bitkilere verilmiş olması şaşırtıcı değildir.

baldırıkara

"таалдьыт (taalcıt)" bitki adı ET "tal (dalak)[2102]" kökünden türemiştir. Gülensoy, ET talak < *tāl {+Ak} 'küçültme eki' tahlilini yapmaktadır.[2103] ST. taal > *tālak[2104] biçiminde de bir izahta bulunan Tekin, Saha Türkçesinde var olan "taal (dalak)" sözcüğünde birincil uzun ünlünün korunduğunu belirtmektedir.[2105] "taal" sözcüğünün "+cıt" isimden isim yapma ekini alarak bu bitki adını meydana getirdiği düşünülebilir.

benekli eğrelti

"арбах атах (arbax atax)" bitki adı "arbax ["ağacın sık dalları" manasına gelmektedir.[2106]] sözcüğü ile "atax ["ayak". Bu sözcük Türk lehçelerini tasnif ederken ölçüt olarak kullanılan en karakteristik kelimedir. Poppe " *d > t, d, z, y" ölçütünü belirlemiş, bu ölçüte göre Türk lehçelerinin sınıflandırmasını yapmış ve söz konusu bu tasnifte Saha Türkçesi "t" grubunda grubun tek üyesi durumunda kalmıştır.[2107] Sevortyan "ayak" madde başında bu sözcüğün Saha Türkçesinde "atax" biçiminde mevcut olduğunu bildirmiştir.[2108]]" sözcüklerinin bir araya gelerek sıfat tamlaması oluşturması sonucunda meydana gelmiştir.

erkek eğrelti otu

"баттах от (battax ot)" bitki adı "battax [bütün tüyleriyle beraber kafa derisi, herhangi bir hayvanın kafa derisi; bir şapka veya kalpak gibi başı tamamıyla kapatan saç, gür saç[2109]]" organ adı ile "ot [ET ot > ST ot 1.Toprağın üstündeki bölümleri odunlaşmayıp yumuşak

---

[2101] Starostin, S.A., Dybo, A.V., Mudrak, O.A.(2003). *An etymological dictionary of altaic languages*. Leiden/Boston: Brıll, 1096.
[2102] Caferoğlu, A. (1968). *Eski uygur türkçesi sözlüğü*. İstanbul: Türk Dil Kurumu Yayınları: Sayı 260, 221.
[2103] Gülensoy,T. (2011). *Türkiye türkçesindeki türkçe sözcüklerin köken bilgisi sözlüğü*. C.I. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 261-262.
[2104] Stachowski, M. (1993). *Geschichte des jakutischen vokalismus.* Krakow: Nakladum Uniwersytetu Jagiellonskiego, 43.
[2105] Tekin, T. (1995). *Türk dillerinde birincil uzun ünlüler*. Ölmez, M. (Eds), Ankara: Şafak Matbaacılık, 41.
[2106] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 29.
[2107] Poppe,N. (1965). *İntroduction to altaic linguisticse*. Wiessbaden: Otto Harrasso witze Wiessbaden, 34.
[2108] Sevortyan, E.V. (1974). *Etimologiçeskiy slovar' tyurkskih yazıkov* C I. Moskva: İzdatel'stvo Nauka, 194.
[2109] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 74.

kalan, ilkbaharda bitip bir süre sonra kuruyan küçük bitkilere verilen ortak ad; 2. ağı, zehir; 3. ilaç.[2110]]" sözcüğünün bir araya gelmesiyle oluşmuştur.

kartallı eğrelti otu

"орляк (orlyak)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2111]

kibrit otu

"плаун (plaun)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2112]

sürüngen yosun

"плаунок (plaunok)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2113]

2.2. Tohumlu Bitki Adlarının Dilsel İncelemesi

2.2.1. Açık Tohumlular Grubuna Dahil Olan Bitki Adlarının Dilsel İncelemesi

ardıç

"кытыан (kıtıan)" bitki adı hakkında dilbilgisel bir bilgiye tarafımızca ulaşılamamıştır. Pekarskiy de bu kelimenin yalnızca Latince ve Rusça karşılıklarına yer vermiştir.[2114] Muhtemelen kök durumunda bulunmaktadır.

çam

"бэс (bes)" madde başında Pekarskiy [Krş. Uranh. "pöş"] şeklinde bir bilgi vermiştir.[2115] Kelimenin etimolojisi hakkında elimizdeki kaynaklarda daha fazla bir bilgiye ulaşılamamıştır.

[2110] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 310.
[2111] Petrov, A.M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 71.
[2112] Petrov, A.M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 80.
[2113] Petrov, A.M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 81.
[2114] Pekarskiy, E.K. (1959). *Slovar' yakutskogo yazıka* C.II. Leningrad: Akademiya Nauk SSSR, 1449.
[2115] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 88.

köknar

“ыылаах (ıılaax)” bitki adı muhtemelen “ıı” mis kokulu ıtır, misk[2116] sözcüğünün “-laax” isimden isim yapma ekini alması yoluyla meydana gelmiştir. Köknarın güzel bir kokuya sahip olması bu tahlili destekler niteliktedir.

ladin

“харыя (xarıya)” bitki adı “xarıya [şimal çamı[2117]]” bitki adı hakkında dilbilgisel bir veriye eldeki kaynaklarda tarafımızca rastlanmamıştır. Muhtemelen kök durumundadır.

servi

“кипарис (kiparis)” bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2118]

Sibirya melezi

“тиит (tiit)” bitki adı Proto Türkçede bile rekonstrükte edilen, OT’de "tɨt” şeklinde karşımıza çıkan Türkçenin eski kelimelerinden biridir.[2119]

2.2.2. Kapalı Tohumlular Grubuna Dahil Olan Bitki Adlarının Dilsel İncelemesi

2.2.2.1. Tek Çenekli Bitki Adlarının Dilsel İncelemesi

akçöpleme

“кэҕэ кулгааҕа (keğe kulgaağa)” bitki adı “keğe [guguk kuşu: Pekarskiy bu kelimeyi Sahacanın Moğolcadan ödünçlemiş olabileceğini işaret etmektedir.[2120]]” hayvan adı ve “kulgaax [kulak: Bilindiği üzere temel söz varlığının bir parçası olan organ isimleri Türk dillerinde en eski dönemlerden günümüzü kadar büyük oranda korunarak varlığını sürdürmüştür. “kulak” sözcüğüne Gülensoy tarafından “ET, OT ḳulak ~ ḳulhak ~ ḳulḳaḳ (Uyg., DLT)[2121] ~ kulġak (Uyg., Çağ.) ~ kulaġ (Çağ.) ~ ḳulḳāḳ (Br.)” şeklinde yer verilmiştir. Gülensoy, aynı zamanda bu kelimeyi günümüzde yaşatmaya devam eden Türk

[2116] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 431.
[2117] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 343.
[2118] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 322.
[2119] Starostin, S.A., Dybo, A.V., Mudrak, O.A.(2003). *An etymological dictionary of altaic languages*. Leiden/Boston: Brıll, 390.
[2120] Pekarskiy, E.K. (1959). *Slovar’ yakutskogo yazıka* C.I. Leningrad: Akademiya Nauk SSSR, 1004.
[2121] Atalay, B. (2006). *Divanü lügat-it türk*. C.I. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 383.

dilleri ve muhafaza ettikleri şekiller hakkında bilgi vermiştir.[2122] Eren, bu kelimenin "*kul-(işit-)" kökünden geldiğine dair olan yaygın inanışa işaret etmektedir. Uzmanlar Eren'nin aktardığına göre "*kul-" proto modelini doğrulamak için Fin-Ugor dillerinde kullanılan biçimleri tanık olarak değerlendirmişlerdir. Mac. hall- "işit-", Ost. xól-, Çer. kol- vb.[2123] Pekarskiy ise bu bitki adına "ET. kulkak, Uyg. kulğak" kelimesine dayanan "кулгаах (kulgaax)" madde başında Latincesi ve eş anlamlısı ile birlikte yer vermiştir.[2124] -x- > -ğ- ses hadisesi "kulgaax" sözcüğünün "-a" üçüncü teklik şahıs iyelik eki alması sonucunda yaşanmıştır.]" organ adının bir araya gelmesiyle belirtisiz isim tamlaması biçiminde oluşmuştur.

arpa

"дьэһимиэн (cehimien)" bitki adının Rusça "ячмень (yaçmen') [arpa[2125]]" sözcüğünün Sahacanın fonolojisine uygun hâle getirilmiş biçimi olduğunu söylemek mümkündür.[2126] Burada belirtmek gerekir ki Saha Türkçesinde "я" harfi ile asla bir kelime başlamaz. Alıntı olan kelimelerde ise bu durum çeşitli ses eklemeleri ya da ses değişiklikleri ile Saha Türkçesinin ses sistemine uygun hâle getirilmektedir.

ayrık otu

"ача (aça)" bitki adı Pekarskiy tarafından "Dağ yamaçlarında biten, çok dallı bir nevi ot.[2127]" şeklinde açıklanmıştır ve muhtemelen kök halinde bir bitki adıdır.

bambu

"бамбук (bambuk)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2128]

başak salebi

"кокушник (kokuşnik)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2129]

[2122] Gülensoy,T. (2011). *Türkiye türkçesindeki türkçe sözcüklerin köken bilgisi sözlüğü*. C.I. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 565.
[2123] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 264.
[2124] Pekarskiy, E.K. (1959). *Slovar' yakutskogo yazıka* C.I. Leningrad: Akademiya Nauk SSSR, 1204.
[2125] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 1022.
[2126] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 167.
[2127] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 4.
[2128] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 32.
[2129] Petrov, A.M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 46.

bataklık keteni

"күөл aha (küöl aha)" bitki adı "küöl [göl. Türk dilinin birincil uzun ünlülerinin Saha Türkçesinde diftong şeklinde korunduğunu gösteren örneklerden biridir.[2130] *kööl: lake (göl) [2131]Aynı zamanda *kōl şeklinde Proto Türkçede rekonstrükte ettiğimiz bu sözcüğün diğer Altay dillerinde de çeşitli sessel farklılıklarla beraber mevcudiyetini sürdürdüğünü görmekteyiz.[2132]]" sözcüğü ile "as [sözcüğü ise tarihi ve modern Türk lehçelerinde çeşitli şekillerde hâlen kullanımda olan ST as[2133] < *āş[2134] sözcüğünün isim tamlaması oluştururken almış olduğu "-a" üçüncü teklik şahıs iyelik eki nedeniyle "s" sesinin "h" sesine dönüşmesi ile "aha" sözcüğü meydana gelmiştir. ET -ş sesinin ST'de sistematik olarak -s sesine dönüştüğü ve bu örnekte de söz konusu ses hadisesinin yaşandığı görülmektedir.]" sözcüklerinin bir araya gelmesi ile belirtisiz isim tamlaması biçiminde oluşmuştur.

buğday

"сэлиэһинэй (seliehiney)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2135]

çavdar

"opyoc (oruos)" bitki ismi muhtemelen Rusça "рожъ (roj')" sözcüğünün Saha Türkçesinin fonolojisine uygunlaştırılmış hâlidir.[2136]

çiriş

"хонуу лууга (xonuu luuga)" bitki adı "xonuu [1. kır, alan, her yandan ormanla çevrilen yer, tarla.[2137] ST xon- "gecelemek"[2138] *kon- "1. bir yere inmek; 2. konuk olmak."[2139] şeklinde bir izahta bulunulabilir. *kon- fiili için *ko- 'koymak' + -n- 'dönüşlülük eki" şeklindeki tahlil Gülensoy tarafından yapılmıştır.[2140] ST xon- fiili "-uu" fiilden isim yapma

[2130] Tekin, T. (1995). *Türk dillerinde birincil uzun ünlüler*. Ölmez, M. (Eds), Ankara: Şafak Matbaacılık, 43.
[2131] Anderson,D., S., A.(1998) . Historical aspects of yakut (saxa) phonology. *İn Turkic Languages,* 2, 1-32.
[2132] Starostin, S.A., Dybo, A.V., Mudrak, O.A.(2003). *An etymological dictionary of altaic languages*. Leiden/Boston: Brıll, 834.
[2133] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 23.
[2134] Gülensoy,T. (2011). *Türkiye türkçesindeki türkçe sözcüklerin köken bilgisi sözlüğü*. C.I. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 83.
[2135] Pekarskiy, E.K. (1959). *Slovar' yakutskogo yazıka* C.III. Leningrad: Akademiya Nauk SSSR, 2157.
[2136] Pekarskiy, E.K. (1959). *Slovar' yakutskogo yazıka* C.II. Leningrad: Akademiya Nauk SSSR, 1881.
[2137] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 383.
[2138] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 391.
[2139] Gülensoy,T. (2011). *Türkiye türkçesindeki türkçe sözcüklerin köken bilgisi sözlüğü*. C.I. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 537.
[2140] Gülensoy,T. (2011). *Türkiye türkçesindeki türkçe sözcüklerin köken bilgisi sözlüğü*. C.I. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 537.

ekini alarak ki bu ek ET -ıġ / -ig ‘den gelmektedir[2141] “xonuu” sözcüğünü meydana getirmiştir.]” sözcüğü ile ve Rusça “luuk [yabani çayır soğanı.[2142] Bu sözcük üçüncü teklik şahıs iyelik eki almıştır ve -k- > -g- ses değişmesi yaşanmıştır.]” sözcüklerinin bir araya gelmesiyle belirtisiz isim tamlaması biçiminde oluşmuştur.

darı

“просо (proso)” bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2143]

domuz ayrığı

“сулус от (sulus ot)” bitki adı “sulus [ST. sulus < *ya(/u)-l+d(/t)ı(/u)z <*yultur[2144] Bu sözcüğün Proto Türkçede “*jɨldɨŕ[2145] biçiminde var olabileceği düşünülmektedir.]” ve “ot [ET ot > ST. ot 1.Toprağın üstündeki bölümleri odunlaşmayıp yumuşak kalan, ilkbaharda bitip bir süre sonra kuruyan küçük bitkilere verilen ortak ad; 2. ağı, zehir; 3. ilaç.[2146]]” sözcüklerinin bir araya gelmesiyle oluşmuştur.

eğir otu

“манчаары (mançaarı)” kelimesi ile ilgili etimolojik ve dilbilgisel hiçbir bilgi eldeki kaynaklarda tarafımızca tespit edilememiştir. Muhtemelen kök durumundadır.

“сытыган манчаары (sıtıgan mançaarı)” bitki adı “sıtıgan [ET yīḏ “koku, rahiya; ıtır, misk”[2147] > ST. sıt[2148] kökü ile alakalıdır. Bu sözcük Eski Türkçe y- > ST. s- ses değişimine örnek olabilecek niteliktedir. “sıt” sözcüğü “+y-” isimden fiil yapım ekini alırken araya yardımcı ünlü girmiştir ve “sıtıy-: kok-[2149]” fiili meydana gelmiştir. “sıtıy-” fiili “mançaarıı” ismini niteleyecek bir sıfat durumuna gelebilmek için -an sıfat fiil ekini almıştır.]” ve “mançaarı [eğir otu]” sözcüklerinin bir araya gelmesiyle sıfat tamlaması biçiminde oluşmuştur.

[2141] Kirişçioğlu, M.,F. (1999). *Saha (yakut) türkçesi grameri.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 56-57.
[2142] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 609.
[2143] Petrov, A.M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 85.
[2144] Gülensoy,T. (2011). *Türkiye türkçesindeki türkçe sözcüklerin köken bilgisi sözlüğü*. C.II. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 1139.
[2145] Starostin, S.A., Dybo, A.V., Mudrak, O.A.(2003). *An etymological dictionary of altaic languages*. Leiden/Boston: Brıll, 1521.
[2146] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 310.
[2147] Çağbayır, Y. (2007). *Ötüken türkçe sözlük.* C.V. İstanbul: Ötüken Yayınları, 5313.
[2148] Pekarskiy, E.K. (1959). *Slovar’ yakutskogo yazıka* C.II. Leningrad: Akademiya Nauk SSSR, 2500.
[2149] Vasiliev (Cargıstay), Y. (1995). *Türkçe-sahaca (yakutça) sözlük*. Türk Dil Kurumu Yayınları:621, 159.

güngüzeli

“арағас тыргыы (arağas tırgıı)” bitki adı “arağas [Türk. “sarıg: sarı[2150]” + ST. “aas: Krş. Türk “ap aaş, bembeyaz[2151]”, “arağas[2152]” sözcüğü yalnız başına “sarı, sarımtırak, saman renkli, altın sarısı; sarışın, kırmızı, sarışına yakın”[2153] anlamına sahiptir.]” sözcüğü ile “tırgıı (?)” sözcüğünün bir araya gelmesiyle sıfat tamlaması biçiminde oluşuştur.

hanımpabucu

“түүппүлэ от (tüüppüle ot)” bitki adı “tüüppüle [terlik. Bu sözcük Rusçadan ödünçlenmiştir.[2154]] sözcüğünün “ot [ET ot > ST. ot 1.Toprağın üstündeki bölümleri odunlaşmayıp yumuşak kalan, ilkbaharda bitip bir süre sonra kuruyan küçük bitkilere verilen ortak ad; 2. ağı, zehir; 3. ilaç.[2155]]” sözcüğü ile bir araya gelmesiyle oluşmuştur.

hasır otu

“өрүү (örüü)” bitki adı “ör- [İplik yün, tel, saz gibi şeyleri elde şiş, tığ yardımıyla birbirine dolayarak işlemek veya tezgâhta dokumak[2156]. ET yörgä - “ör-[2157] ~ OT ör-, ö:rü- “belir-, çık-, yüksel-” <*ö:- + -r- (<*hö:r-)]” filinin “–üü[2158]” filden isim yapma ekini almasıyla oluşmuştur.

“куба аһылыга (kuba ahılıga)” bitki ismi “kuba [Krş. Türk. “kuğ, kuğu” kuğu kuşu; “kuba” renksiz, benzi açık, bozumtırak.[2159] “kuba” (hlk.) yapışkan killi toprak[2160] = OT “kuba” rengi, donu kumral (konural) ile sarı arasında olan at. Bu çeşit olan her renge de böyle denir.[2161]]” hayvan adı ile “ahılık [“yemek, yem, erzak[2162]” Bu sözcük şu şekilde oluşmuştur: “as (yemek, aş, yem, ekmek, erzak…[2163]” sözcüğünün “+aa-[2164]” isimden fiil

[2150] Vasiliev (Cargıstay), Y. (1995). *Türkçe-sahaca (yakutça) sözlük*. Türk Dil Kurumu Yayınları:621, 230.
[2151] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 53.
[2152] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 26.
[2153] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 26.
[2154] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 899,929., Sleptsova, P.A. (Ed). (1972). *Yakutsko-Russkiy Slovar*. Moskva: İzdatelsvo Sovetskaya Entsiklopediya, 417.
[2155] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 310.
[2156] Gülensoy,T. (2011). *Türkiye türkçesindeki türkçe sözcüklerin köken bilgisi sözlüğü*. C.II. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 666.
[2157] Caferoğlu, A. (1968). *Eski uygur türkçesi sözlüğü*. İstanbul: Türk Dil Kurumu Yayınları: Sayı 260, 303.
[2158] Kirişçioğlu, M.,F. (1999). *Saha (yakut) türkçesi grameri.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 56.
[2159] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 550.
[2160] Türk Dil Kurumu. (2009). *Derleme sözlüğü*. C.IV. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 2987.
[2161] Gülensoy,T. (2011). *Türkiye türkçesindeki türkçe sözcüklerin köken bilgisi sözlüğü*. C.I. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 562., Atalay, B. (2006). *Divanü lügat-it türk*. C.IV. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 217.
[2162] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 36.
[2163] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 43.

yapma ekini alarak "ahaa-" fiili meydana gelmiştir. Örnek kelimede yaşandığı gibi bu yapım eki -s ile biten sözcüklere eklendiğinde -s- > -h- ses değişikliği meydana gelmiştir. "ahaa-" fiili muhtemelen "-ıı" fiilden isim yapma ekini alarak (bu ek ET. -ı-ġ / ig'den gelmektedir[2165]) "ahıı: aş, yemek[2166]" sözcüğünü meydana getirmiştir. "ahıı" sözcüğü isimden isim yapma eki olan +lık ekini almış ve "ahılık: yemek, yem, erzak[2167]" sözcüğünü meydana getirmiştir. "ahılık" sözcüğü üçüncü teklik şahıs iyelik eki almıştır ve -k- > -g- ses değişmesi sonucunda "ahılıga" sözcüğü meydana gelmiştir.]" sözcüğünün bir araya gelmesiyle belirtisiz isim tamlaması biçiminde oluşmuştur.

inci çiçeği

"ландыш (landış)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2168]

kamış

"хомус (xomus)" bitki adı "kamış" sözcüğü ile etimolojik olarak ilişkilidir. En eski çağlardan başlayarak kullanıldığını biliyoruz. Orta Türkçede kamış olarak geçer. Eski Kıpçakçada kamış biçimi göze çarpar.[2169] Sözcüğün ET k- < ST. x-, ET -ş > ST. -s, ET a > ST. o, ve ET ı > ST. u ses değişmelerine maruz kalmasıyla Saha diyalektindeki bu biçim oluşmuştur.

kardelen

"подснежник (podsnejnik)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2170]

kum çavdarı

"куоластык (kuolastık)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiş olan "колосняк (kolosnyak)[2171]" sözcüğünün Saha Türkçesindeki biçimidir.

kurbağakaşığı

"оодул (oodul)" bitki adı muhtemelen kök durumundadır.

[2164] Kirişçioğlu, M.,F. (1999). *Saha (yakut) türkçesi grameri.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 50.
[2165] Kirişçioğlu, M.,F. (1999). *Saha (yakut) türkçesi grameri.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 56-57.
[2166] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 38.
[2167] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 36.
[2168] Mustafaev,E., Şçerbinin, B.G. (1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 362.
[2169] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 204.
[2170] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 642.
[2171] Petrov, A.M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 46.

lale

“тюльпан (tyul’pan)” bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2172]

mısır

“кукуруза (kukuruza)” bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2173]

muz

“банан (banan)” bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2174]

mührüsüleyman

“купена (kupena)” bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2175]

palak

“сиэллээйи (sielleeyi)” bitki adının “ST. siel (1.yele, karışık saç, uzamış saç. 2. uzun ot)[2176] ” kökünden türemiş olması muhtemel görünüyor. Bitkinin görümünün de tıpkı bir yele gibi dağınık olması (Ek-2.) bu görüşümüzü destekler niteliktedir.

salep

“ятрышник (yatrışnik)” bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2177]

sarımsak

“чеснок (çesnok)” bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2178]

saz

“үкэр (üker)” bitki adı bitki adı hakkında dilbilgisel bir veriye eldeki kaynaklarda tarafımızca rastlanmamıştır. Muhtemelen kök durumundadır.

[2172] Gültek, V.(2004). *Rusça-türkçe sözlük.* Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları, 1743.
[2173] Gültek, V.(2004). *Rusça-türkçe sözlük.* Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları, 626.
[2174] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1999). *Büyük türkçe-rusça sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 646.
[2175] Petrov, A.M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 53.
[2176] Sleptsova, P.A. (Ed). (1972). *Yakutsko-Russkiy Slovar*. Moskva: İzdatelsvo Sovetskaya Entsiklopediya, 328.
[2177] Petrov, A.M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 115.
[2178] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1999). *Büyük türkçe-rusça sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 753.

sıçansaçı

“мыычаар (mııçaar)” bitki adı aynı zamanda da hayvan adıdır. “mııçaar” küçük sıçan, fındık sıçanıdır.[2179] Muhtemelen hayvan adından yola çıkılarak yapılmış olan bir adlandırma örneğidir.

soğan

“луук (luuk)” bitki adı Rusça “лук (luk)[2180]” sözcüğünün Saha Türkçesindeki biçimidir.

su mercimeği

“ряска (ryaska)” bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2181]

su oku

“оноҕос от (onoğos ot)” bitki adı “onoğos [ok[2182]]” sözcüğü il “ot [ET ot > ST. ot 1.Toprağın üstündeki bölümleri odunlaşmayıp yumuşak kalan, ilkbaharda bitip bir süre sonra kuruyan küçük bitkilere verilen ortak ad; 2. ağı, zehir; 3. ilaç.[2183]]” sözcüğünün bir araya gelmesi sonucunda oluşmuştur. Bitki oku andırdığı için muhtemelen böyle bir adlandırma yapılmıştır.

süsen

“баҕа батаһа (bağa bataha)” bitki adı “bağa [kaplumbağa: OT baḳa[2184] < *bāka (T.TEKİN)[2185]]” hayvan adı ile “batas [çok eski askeri silahlardan biri; pala, uzunluğu on verşok, genişliği ise bir verşoktan eksik olmayan bir nevi büyük bıçak. Bir tarafını ağzı; diğer tarafını ise sapı teşkil eder.[2186] Bu sözcük “-a” üçüncü teklik şahıs iyelik ekini alırken “-s- > -h-” ses değişmesine maruz kalmıştır.]” sözcüğünün bir araya gelmesiyle belirtisiz isim tamlaması biçiminde oluşmuştur.

[2179] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 633.
[2180] Petrov, A.M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 58.
[2181] Petrov, A.M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 92.
[2182] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 883., Sleptsova, P.A. (Ed). (1972). *Yakutsko-Russkiy Slovar*. Moskva: İzdatelsvo Sovetskaya Entsiklopediya, 273.
[2183] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 310.
[2184] Dankoff, R., Kelly, J. (1985). *Compendium of the turkic dialects.* C.III. Tekin, Ş., Tekin,G.,A. (Eds), Washington: Harvard University Press, 65.
[2185] Gülensoy,T. (2011). *Türkiye türkçesindeki türkçe sözcüklerin köken bilgisi sözlüğü*. C.I. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 101.
[2186] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 73.

telli su mercimeği

"силистик (silistik)" bitki adı "silis [silis/ sulıs "yıldız[2187]" ST. sulus < *ya(/u)-l+d(/t)ı(/u)z < *yultur.[2188] Bu sözcüğün Proto Türkçede "*jɨldɨ́[2189] biçiminde var olabileceği düşünülmektedir.]" sözcüğünün "+tik" isimden isim yapma ekini almasıyla meydana gelmiştir.

tilki kuyruğu

"кулун кутуруга (kulun kuturuga)" bitki adı "kulun ['at yavrusu' Orta Türkçede kulun olarak geçer. Kıpçakçada da kulun biçimi kullanılır.[2190] < *kol 'yaban eşeği' + (u)n[2191] "kulun" eski bir kelimedir ve Proto Türk, Proto Tunguz, Proto Moğol dilleri için rekonstrükte edilmiştir.[2192]]" hayvan adı ile "kuturug [kuyruk: Eski Türkçeden başlayarak kullanılır (kudruk). Orta Türkçede kudruk olarak geçer. Eski Kıpçakça da kuyruk biçimi göze çarpar. Eren'in aktardığına göre Clauson Moğolca "qudurġa" biçiminin Türkçeden alındığını düşünmektedir.[2193] Proto Türkçede "*kudruk[2194]" olarak tespit edilmektedir.]" organ adının birleşmesiyle ve "-a" 3. teklik şahıs iyelik eki almasıyla belirtisiz isim tamlaması biçiminde oluşmuştur.

Türk zambağı

"моно (mono)" bitki adı muhtemelen Tunguzca bir ödünçlemedir.[2195]

"ымыйах (ımıyax)" ve "ымыйа (ımıya)" sözcüklerinin bitki ismi olarak kullanıldıklarında aynı manaya geldikleri görülmektedir.[2196] "ымыйа (ımıya)" sözcüğü "büyük ağaç kap; bir nevi tahta maşrapa, tahta kova[2197] anlamındadır. Bu nesnenin adı bitki ismi olarak kullanılmıştır.

[2187] Gülensoy,T. (2011). *Türkiye türkçesindeki türkçe sözcüklerin köken bilgisi sözlüğü*. C.II. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 1140.
[2188] Gülensoy,T. (2011). *Türkiye türkçesindeki türkçe sözcüklerin köken bilgisi sözlüğü*. C.II. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 1139.
[2189] Starostin, S.A., Dybo, A.V., Mudrak, O.A.(2003). *An etymological dictionary of altaic languages*. Leiden/Boston: Brıll, 1521.
[2190] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 264.
[2191] Gülensoy,T. (2011). *Türkiye türkçesindeki türkçe sözcüklerin köken bilgisi sözlüğü*. C.I. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 566.
[2192] Starostin, S.A., Dybo, A.V., Mudrak, O.A.(2003). *An etymological dictionary of altaic languages*. Leiden/Boston: Brıll, 735.
[2193] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 271.
[2194] Starostin, S.A., Dybo, A.V., Mudrak, O.A.(2003). *An etymological dictionary of altaic languages*. Leiden/Boston: Brıll, 814.
[2195] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 639.
[2196] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 414.
[2197] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 214.

yaban ayak otu

“буостук (buostuk)” bitki adı hakkında dilbilgisel bir veriye eldeki kaynaklarda tarafımızca rastlanmamıştır. Fakat “buos [gebe inek, gebe kısrak[2198]]” sözcüğünün “+tuk” isimden isim yapım ekini alarak bu sözcüğü meydana getirmiş olabileceği ihtimaller dahilindedir.

yabani sarımsak

“чочунаах (çoçunaax)” sözcüğü Rusçadan ödünçlenmiştir.[2199]

yulaf

“эбиэс (ebies)” bitki adı Rusçadan ödünçlenmiş olan “овёс (ovyos)[2200]” sözcüğünün Saha Türkçesindeki biçimidir.

zambak

“сардаана (sardaana)” bitki adı Rusçadan ödünçlenmiş “сардана (sardana)” sözcüğü ile ilgili olduğu bilinmektedir.[2201]

2.2.2.2. Çift Çenekli Bitki Adlarının Dilsel İncelemesi

acı mercimek

“чылыгырас (çılıgıras)” bitki adı “çıllıgıraa- (çınla-)” yansıma sözcüğünden fiilden isim yapım eki olan -s eki ile türetildiğini Pekarskiy’den tespit etmekteyiz.[2202]

adaçayı

“кыа уга (kıa uga)” bitki adı “kıa [Pekarskiy tarafından Türk. “kağ, kabu, kaboğ, kav, kov, kuğ” sözcükleri ile ilişkilendirmiştir. Bu bitki adının Latince ve Rusça karşılıkları aynı madde başında “kıa uba” yahut “kıa uga” alternatif kullanımları ile birlikte verilmiştir.[2203] Dankoff ve Kelly’nin kitabından bu nebatı OT “qāw” şeklinde tespit edebiliriz.[2204] Eren ise kav hakkında “kav mantarından elde edilen, çabuk tutuşan süngerimsi madde” bilgisini

---

[2198] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 137.
[2199] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 224.
[2200] Petrov, A.M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 68.
[2201] Pekarskiy, E.K. (1959). *Slovar’ yakutskogo yazıka* C.II. Leningrad: Akademiya Nauk SSSR, 2104.
[2202] Pekarskiy, E.K. (1959). *Slovar’ yakutskogo yazıka* C.III. Leningrad: Akademiya Nauk SSSR, 3714.
[2203] Pekarskiy, E.K. (1959). *Slovar’ yakutskogo yazıka* C.II. Leningrad: Akademiya Nauk SSSR, 1352.
[2204] Dankoff, R., Kelly, J. (1985). *Compendium of the turkic dialects.* C.III. Tekin, Ş., Tekin,G.,A. (Eds), Washington: Harvard University Press, 133.

vererek diğer Türkçe konuşurlarının tercih ettiği karşılıklara dair açıklamalarda bulunmuştur.[2205] Gülensoy, Räsänen'in "*kāb" ve Doerfer'in "TTü. kav > komşu diller" şeklindeki düşüncelerini bize iletmiştir.[2206]" ve "uga ["sap, kabza, tutamak, kulp, kol"[2207] anlamına sahip "uk[2208]" sözcüğünün "-a" üçüncü teklik şahıs iyelik eki ekini almasıyla -k- > -g- ses hadisesine maruz kalarak meydana gelmiştir.]" sözcüklerinin bir araya gelerek belirtisiz isim tamlaması oluşturması sonucunda bir başka deyişle "OT qāw + ST. uk + ST. a" biçiminde meydana gelmiştir.

ahududu

"өлдьүүн (ölcüün)" madde başında Pekarskiy "отон (oton)[2209]" madde başına yönlendirme yapmakla birlikte bu madde başında yer verdiği "өлдьүүн (ölcüün)" kelimesi hakkında (?) işareti kullanmış ve bilgi vermemiştir. Etimolojik kökeni hakkında diğer kaynaklarda da bir bilgiye tarafımızca rastlanmamıştır.

ahududu (arktik)

"киис тиҥилэҕэ (kiis tiñileğe)" bitki adı "kiis [samur: Türk. "kiş[2210]" Kâşgarlıda "kiş" biçiminde tespit ediyoruz.[2211] Sevortyan ET kiş < ST. kiis bilgisini vermektedir.[2212]]" hayvan adı ve "tiñilex [ayak[2213] Sonu "x" sesi ile biten kelime "-e" üçüncü teklik şahıs iyelik ekini alırken -x- > -ğ- ses değişmesine maruz kalmış ve "тиҥилэҕэ (tiñileğe)" biçimini kazanmıştır.]" organ adının bir araya gelmesi sonucunda oluşmuştur. Saha Türkçesinde ilgi hâli olmadığı için bitki adları eğer iki adın birleşmesi ile meydana gelmişse tamlama muhtemelen bu örnekte görüldüğü üzere belirsiz isim tamlaması şeklindedir.

[2205] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 218.
[2206] Gülensoy,T. (2011). *Türkiye türkçesindeki türkçe sözcüklerin köken bilgisi sözlüğü*. C.I. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 477.
[2207] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 800.
[2208] Pekarskiy, E.K. (1959). *Slovar' yakutskogo yazıka* C.III. Leningrad: Akademiya Nauk SSSR, 2988.
[2209] Pekarskiy, E.K. (1959). *Slovar' yakutskogo yazıka* C.II. Leningrad: Akademiya Nauk SSSR, 1896.
[2210] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 530.
[2211] Atalay, B. (2006). *Divanü lügat-it türk*. C.IV. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 334.
[2212] Levitskaya,L.S., Dıbo, A.V., Rassadin, V.İ. (1997). *Etimologiçeskiy slovar' tyurkskih yazıkov* C V. Moskva: İzdatel'stvo Nauka, 77.
[2213] Pekarskiy, E.K. (1959). *Slovar' yakutskogo yazıka* C.III. Leningrad: Akademiya Nauk SSSR, 2679., Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 745.

akasya

"акация (akatsiya)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2214]

akçaağaç

"клён (klyon)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2215]

alıç

"долохоно (doloxono)" bitki adı "P.Mo. *dolugana" şeklinde tespit edilmiştir ve bu nedenle Moğolcadan ödünçlenmiş bir kelime olduğu düşünülmektedir.[2216] Günümüz Moğolcasında bu kелime "долоогоно (doloogono)" şeklinde varlığını sürdürmektedir. Pekarskiy aracılığıyla ise Tel. "tolono" ve Bur. "dologğono[2217]", Bur. "doloogono[2218]" sözcüklerinin varlığını tespit etmekteyiz.[2219]

amberbaris

"барбарис (barbaris)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2220]

ananas

"ананас (ananas)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2221]

anason

"анньыыс (anńııs)" bitki adının muhtemelen Rusça "анис (anis)" bitki adının Saha Türkçesi tarafından ödünçlenirken yaşadığı ses değişmeleri sonucu meydana gelmiş biçimidir.[2222]

andız otu

"бүлүүһэ ото (bülüühe oto)" bitki adı "bülüühe [Rus. fincan tabağı[2223]]" sözcüğünün "ot [ET ot > ST. ot 1.Toprağın üstündeki bölümleri odunlaşmayıp yumuşak kalan, ilkbaharda

[2214] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 46.
[2215] Gültek, V.(2004). *Rusça-türkçe sözlük.* Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları, 559.
[2216] Starostin, S.A., Dybo, A.V., Mudrak, O.A.(2003). *An etymological dictionary of altaic languages*. Leiden/Boston: Brıll, 550.
[2217] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 263.
[2218] Tsıdenjapov, Ş.P. (1991). *Kratkiy buryatsko-mongol'sko-russkiy slovar'*. Ulan-ude: Ob'ediniedetskih Pisateley Buryatin, 30.
[2219] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 263.
[2220] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 32.
[2221] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1999). *Büyük türkçe-rusça sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 55.
[2222] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 23.

bitip bir süre sonra kuruyan küçük bitkilere verilen ortak ad; 2. ağı, zehir; 3. ilaç.[2224]]" sözcüğü ile birleşmesi ve ikinci kelimenin "-o" üçüncü teklik şahıs iyelik eki alması sonucunda bitki ismi belirtisiz isim tamlaması biçiminde kurulmuştur.

armut

"груша (gruşa)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2225]

aslankuyruğu

"өтөх ото (ötöx oto)" bitki adı Moğolca "өтөг (ötüg) [gübre[2226]]" sözcüğünün "ot [ET ot > ST. ot 1.Toprağın üstündeki bölümleri odunlaşmayıp yumuşak kalan, ilkbaharda bitip bir süre sonra kuruyan küçük bitkilere verilen ortak ad; 2. ağı, zehir; 3. ilaç.[2227]Bu sözcük üçüncü teklik şahıs iyelik eki almıştır.]" sözcüğü ile bir araya gelmesi sonucunda belirtisiz isim tamlaması biçiminde oluşmuştur.

atkulağı

"хочуон (xoçuon)" bitki adı muhtemelen kök durumunda olan bir bitki adıdır.[2228]

ayçiçeği

"подсолнечник (podsolneçnik)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2229]

aynalı diken

"чыллырыыт (çıllırııt)" sözcüğü "pullu[2230]" manasına gelmektedir. Muhtemelen Saha Türkçesine ait olan sözcük bitki adı olarak kullanılmaktadır. Pekarskiy, bitki hakkında yalnızca "bir nevi ot" bilgisini vermiştir.[2231] Tarafımızca, kelimenin etimolojisi hakkında kaynaklarda daha fazla bir bilgiye ulaşılamamıştır.

[2223] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 51., Sleptsova, P.A. (Ed). (1972). *Yakutsko-Russkiy Slovar*. Moskva: İzdatelsvo Sovetskaya Entsiklopediya, 88.
[2224] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 310.
[2225] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1999). *Büyük türkçe-rusça sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 64.
[2226] Zaya,H., Hanife,A, Yusuf,Y., Ahmet,E. (2008) *Turk-Mongol-Mongol-Turk Tol'.* Ulaan Baatar, 504.
[2227] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 310.
[2228] Pekarskiy, E.K. (1959). *Slovar' yakutskogo yazıka* C.III. Leningrad: Akademiya Nauk SSSR, 3542.
[2229] Gültek, V.(2004). *Rusça-türkçe sözlük.* Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları, 1157.
[2230] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 214.
[2231] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 214.

ayva

“айва (ayva)” bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2232]

badem

“миндаль (mindal’)” bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2233]

bağa yaprağı

“биэс тымыр (bies tımır)” bitki adı temel söz varlığına ait olan “bies [beş. Eski Türkçeden başlayarak kullanılır. Orta Türkçede beş olarak geçer. Eski Kıpçakçada da beş biçimi kullanılır. Yaygın bir inanca göre, Hint-Avrupa (Sanskrit, Toharca, Farsça) dillerinden alınmıştır.[2234] Birincil uzun ünlülerin Saha Türkçesinde korunduğuna dair bir örnek olan ST. bies < *bēş[2235] sözcüğü Proto Türkçenin bir ögesidir ve bu bitki isminde kullanılmıştır.] ” sayı adı ve “tımır [damar. ST. tımır < ET tāmar[2236] sözcüğü ise yine etimolojisi Eski Türkçeye dayanan önemli bir temel söz varlığı öğesidir.]” organ adının birleşmesi ile sıfat tamlaması biçiminde meydana gelmiştir.

baldırgan

“истии от (isti ot)” bitki adının “istii [bir nevi çorba (lahana çorbası). Söz konusu bitki adında geçen “истии” kelimesinin etimolojik açıdan Rusçaya ait olduğunu ve lahana gibi keserek tarla beraber ekşitilerek kullanıldığını Pekarskiy’den öğrenmekteyiz.[2237]]” ve “ot [ET ot > ST. ot 1.Toprağın üstündeki bölümleri odunlaşmayıp yumuşak kalan, ilkbaharda bitip bir süre sonra kuruyan küçük bitkilere verilen ortak ad; 2. ağı, zehir; 3. ilaç.[2238]]” sözcüklerinin bir araya gelmesiyle oluştuğu muhtemeldir.

“абааһы тайаҕа (abaahı tayağa)” bitki adı “baldıran” bitkisi için eski zamanlarda kullanılmıştır.[2239] “abaahı [abaahı sözcüğünün anlamı Pekarskiy tarafından şu şekilde verilmiştir: “1. Şer, şer mebdei; insana zarar veren yahut kötülüğü mucip olan her şey, insan menfaatine zıt olan her şey, göreneğe uymayan, yahut anlaşılmayan bir hadise, kırgınlık, neşesizlik, herhangi bir kimsenin kendisini kolaylıkla elinden kurtaramadığı,

[2232] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1999). *Büyük türkçe-rusça sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 84.
[2233] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 402.
[2234] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 48.
[2235] Tekin, T. (1995). *Türk dillerinde birincil uzun ünlüler*. Ölmez, M. (Eds), Ankara: Şafak Matbaacılık, 43.
[2236] Gülensoy,T. (2011). *Türkiye türkçesindeki türkçe sözcüklerin köken bilgisi sözlüğü*. C.I. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 264.
[2237] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 458-459.
[2238] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 310.
[2239] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 459.

kötü itiyat ya da tabiat; şer, zarar ve kötülük ihdas eden kabiliyet. 2. Sayısız şerir ruhların genel adı. 3. Genç kız ve kadınları takip eden ve onları elde etmek için insanla mücadeleye girişen ve hemen her vakit ona mağlup olan efsanevi kötü ruhların (ucubelerin) genel adıdır. 4. ucube 5. Rus dilindeki "çort" ve "dyavol" (şeytan) kelimelerine tekabül eden tekdir sözü ve küfür tabiridir. 6. Nadiren, müstesna olarak: Şaman elbisesinde, kalbin üzerine gelen yerdeki kötü ruh tasviri, put. (Dolganlar'da)[2240]" Pekarskiy'e göre bu sözcük "ap" 1. sihirbazlık, büyücülük, kahinlik, falcılık; iğfal, yoldan çıkarma 2. efsun tesiriyle ve herhangi bir maksatla, sihri kuvvetin yerleştirdiği eşya[2241] ya da "aba" 1.ağı, zehir, tat itibariyle acı olan 2. zehirli su şalgamı 3. acı, elem, keder; hiddet ve öfke sebebi[2242] sözcüklerinden türemiştir.[2243]]" sözcüğü ile "tayax [sopa, baston, asa[2244] sözcüğü ise Eski ve Orta Türkçe dönemlerinde "destek" manasında kullanılmıştır. Günümüzde de Türk lehçelerinde yaygın bir şekilde kullanıldığını görmekteyiz.[2245] Gülensoy ET, OT tayaḳ-[2246] < "tay+a-k şeklinde bir izahta bulunmuştur.[2247] Proto Türkçede varlığı kabul edilen şekil olan *tay "eş, destek" manasına gelmektedir.[2248] Eski Türkçede "destek" anlamında kullanılan bu sözcük Saha Türkçesinde "destek alınan araç" anlamını kazanmıştır. Anadolu ağızlarında da "kalın ve uzun sopa, baston" anlamında yani Saha Türkçesi ile aynı anlamda kullanıldığını tespit edebiliriz.[2249]). "tayax" sözcüğü "-a" üçüncü teklik şahıs iyelik ekini alırken -x- > -ğ- ses değimini yaşamıştır.]" sözcüğünün bir araya gelmesi ve belirtisiz isim tamlaması meydana getirmesi sonucunda oluşmuştur.

bambul otu

"хатанар от (xatanar ot)" bitki adına yönelik bir etimolojik ve dilbilgisel bilgiye ulaşamamakla birlikte söyle bir tahminde bulunabiliriz: xatan- [Pekarskiy "xatan- (sağlamlaşmak, katılaşmak, saplanmak)" madde başında "xataa +n" şeklinde bir izahta

[2240] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 2.
[2241] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 25.
[2242] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 1.
[2243] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 2.
[2244] Sleptsova, P.A. (Ed). (1972). *Yakutsko-Russkiy Slovar*. Moskva: İzdatelsvo Sovetskaya Entsiklopediya, 372., Mustafaev,E.M.E., Şçerbinin,B.G.(1999). *Büyük türkçe-rusça sözlük*. İstanbul: Multilingual Yayınları, 669.
[2245] Gülensoy,T. (2011). *Türkiye türkçesindeki türkçe sözcüklerin köken bilgisi sözlüğü*. C.I. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 268-269.
[2246] Atalay, B. (2006). *Divanü lügat-it türk*. C.IV. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 589., Caferoğlu, A. (1968). *Eski uygur türkçesi sözlüğü*. İstanbul: Türk Dil Kurumu Yayınları: Sayı 260, 229.
[2247] Gülensoy,T. (2011). *Türkiye türkçesindeki türkçe sözcüklerin köken bilgisi sözlüğü*. C.I. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 269.
[2248] Gülensoy,T. (2011). *Türkiye türkçesindeki türkçe sözcüklerin köken bilgisi sözlüğü*. C.I. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 268.
[2249] Çağbayır, Y. (2007). *Ötüken türkçe sözlük.* C.1. İstanbul: Ötüken Yayınları, 1117.

bulunup bizi "xataa-" madde başına yönlendirmiştir.[2250] "xataa-" madde başında ise "Krş. Türk. 'kada-' raptetmek, çivi çakmak, tahkim etmek" bilgisini verip sözcüğün" Mo. "hadaa-" (çak-)" fiili ile ilişkisini ortaya koymuştur. Bu bitki ismi muhtemelen "xatan-" fiilinin -ar geniş zaman sıfat-fiili ile birleşmesi ile oluşmuştur. "xatanar ot" bitkisinin çalımsı ve dikenli bir yapıya yani batan, saplanan bir yapıya sahip olması anlamsal açıdan da yaptığımız tahlili destekler niteliktedir.]" sözcüğünün "ot [ET ot > ST. ot 1.Toprağın üstündeki bölümleri odunlaşmayıp yumuşak kalan, ilkbaharda bitip bir süre sonra kuruyan küçük bitkilere verilen ortak ad; 2. ağı, zehir; 3. ilaç.[2251]]" sözcüğü ile bir araya gelerek bu bitki adını oluşturmuş olması muhtemeldir.

"арбаҕар от (arbağar ot)" bitki adı "arbağar [Bu sözcüğünün "arbay- perişan hâle gelmek, perişan görünmek; karmakarışık olmak, intizamsız bir hâle gelmek[2252]" fiilinden türemiş olduğunu görmekteyiz.[2253] "arbağar" ın kelime anlamı "diken, diken, karmakarışık, dağınık, yayvan (nebat hakk.), dallı budaklı (ağaç hakk.)[2254]" olması ve bitkinin fiziki yapısının da dikenli bir görünüme sahip olması bu düşüncemizi doğrular niteliktedir.]" sözcüğünün "ot [ET ot > ST. ot 1.Toprağın üstündeki bölümleri odunlaşmayıp yumuşak kalan, ilkbaharda bitip bir süre sonra kuruyan küçük bitkilere verilen ortak ad; 2. ağı, zehir; 3. ilaç.[2255]]" sözcüğü ile bir araya gelmesiyle sıfat tamlaması biçiminde oluşmuştur.

ban otu

"белена (belena)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2256]

Bektaşi üzümü

"крыжовник (krıjovnik)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2257]

bergenya

"бадан (badan)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2258]

[2250] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 349.
[2251] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 310.
[2252] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 29.
[2253] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 29.
[2254] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 29.
[2255] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 310.
[2256] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 317.
[2257] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1999). *Büyük türkçe-rusça sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 106.
[2258] Petrov, A.M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 12.

beşparmak otu

“кэйиҥэс (keyiñes)” bitki adı hakkında dilsel ve etimolojik bir bilgi elimizdeki kaynaklarda mevcut değildir. Pekarskiy kelime hakkında “*Potentilla anseria* nebatı, kaz otu; otun kendisini ve kökünü kuruttuktan sonra ovarak toz haline getiriyorlar, süt ve tar ile pişiriyorlar; ilkbaharda bu otu çay tarzında iç hastalıklarına karşı ve bilhassa doğumdan sonra kullanırlar.[2259]” bilgisini verip eş anlamlısı olarak “keyges” madde başına yönlendirmekte ve orada da yalnızca “Uzunluğu beş santim olup tarlalarda ve ekin yerlerinde yayılarak biten, çok yapraklı ve çok saplı, yenilen bir ot kökü” bilgisi verilmektedir.[2260]

“хаас аһылыга (xaas ahılıga)” bitki adı “xaas [“kaz” Bu sözcük Ana Türkçedeki birincil uzun ünlülerin Saha Türkçesinde düzenli olarak korunduğuna dair olan örneklerdendir. ST. xaas < *kāz[2261] örneğinden anlaşılıyor ki “ET k- > ST. x-” ve “ET -z > ST. -s” sistematiğindeki ünsüz değişmeleri örneklerle sabittir.]” hayvan adı ile “ahılık [“yemek, yem, erzak[2262]” Bu sözcük şu şekilde oluşuştur: “as: yemek, aş, yem, ekmek, erzak…[2263]” sözcüğünün “+aa-[2264]” isimden fiil yapma ekini alarak “ahaa-“ fiili meydana gelmiştir. Örnek kelimede yaşandığı gibi bu yapım eki -s ile biten sözcüklere eklendiğinde -s- > -h- ses değişikliği meydana gelmiştir. “ahaa-” fiili muhtemelen “-ıı” fiilden isim yapma ekini alarak (bu ek ET. -ı-ġ / ig ‘den gelmektedir[2265]) “ahıı: aş, yemek[2266]” sözcüğünü meydana getirmiştir. “ahıı” sözcüğü isimden isim yapma eki olan +lık ekini almış ve “ahılık: yemek, yem, erzak[2267]” sözcüğünü meydana getirmiştir. “ahılık” sözcüğü üçüncü teklik şahıs iyelik eki almıştır ve -k- > -g- ses değişmesi sonucunda “ahılıga” sözcüğü meydana gelmiştir.]” sözcüklerinin bir araya gelmesi ile belirtisiz isim tamlaması biçiminde meydana gelmiştir.

“лээби от (leebi ot)” bitki adını oluşturan “leebi [su ile karışmış kar veya toprak[2268]]” ve “ot [ET ot > ST. ot 1.Toprağın üstündeki bölümleri odunlaşmayıp yumuşak kalan,

[2259] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 487.
[2260] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 487.
[2261] Tekin, T. (1995). *Türk dillerinde birincil uzun ünlüler*. Ölmez, M. (Eds), Ankara: Şafak Matbaacılık, 40.
[2262] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 36.
[2263] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 43.
[2264] Kirişçioğlu, M.,F. (1999). *Saha (yakut) türkçesi grameri.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 50.
[2265] Kirişçioğlu, M.,F. (1999). *Saha (yakut) türkçesi grameri.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 56-57.
[2266] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 38.
[2267] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 36.
[2268] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 604.

ilkbaharda bitip bir süre sonra kuruyan küçük bitkilere verilen ortak ad; 2. ağı, zehir; 3. ilaç.[2269]]" sözcüklerinin bir araya gelmesiyle oluşmuştur.

bezelye

"гopox (gorox)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2270]

biber

"биэрэс (bieres)" bitki adının Rusça karşılığı olan "перец (perets)" sözcüğünün Saha Türkçesine uyumlaştırılmış şekli olması muhtemeldir.[2271]

bit otu

арбаҕар төбөлөөх от (arbağar töbölööx ot)" bitki adı "arbağar [Bu sözcüğünün "arbay-perişan hâle gelmek, perişan görünmek; karmakarışık olmak, intizamsız bir hâle gelmek[2272]" fiilinden türemiş olduğunu görmekteyiz.[2273] "arbağar" ın kelime anlamı "diken, diken, karmakarışık, dağınık, yayvan (nebat hakk.), dallı budaklı (ağaç hakk.)[2274]" olması ve bitkinin fiziki yapısının da dikenli bir görünüme sahip olması bu düşüncemizi doğrular niteliktedir.]" sözcüğünün "töbölööx [tepe. "P.Türk. *tepö (ü)[2275]" şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Türkçenin en eski kelimelerinden olan bu kelime "+lööx" isimden isim yapma ekini almıştır.]" ve "ot [ET ot > ST. ot 1.Toprağın üstündeki bölümleri odunlaşmayıp yumuşak kalan, ilkbaharda bitip bir süre sonra kuruyan küçük bitkilere verilen ortak ad; 2. ağı, zehir; 3. ilaç.[2276]]" sözcükleri ile bir araya gelmesi ile meydana gelmiştir.

"кыһыл төбө (kıhıl töbö)" bitki adı "kıhıl [ST. kıhıl < OT ḳızıl (DLT)[2277] etimolojik bilgisine sahip olmakla beraber Gülensoy "kız-ıl[2278] şeklinde bir izahta bulunmuştur. ET -

[2269] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 310.
[2270] Petrov, A.M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 26.
[2271] Mustafaev,E.M.E., Şçerbinin,B.G.(1999). *Büyük türkçe-rusça sözlük*. İstanbul: Multilingual Yayınları, 114.
[2272] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 29.
[2273] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 29.
[2274] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 29.
[2275] Starostin, S.A., Dybo, A.V., Mudrak, O.A.(2003). *An etymological dictionary of altaic languages*. Leiden/Boston: Brıll, 1419.
[2276] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 310.
[2277] Atalay, B. (2006). *Divanü lügat-it türk*. C.IV. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 327.
[2278] Gülensoy,T. (2011). *Türkiye türkçesindeki türkçe sözcüklerin köken bilgisi sözlüğü*. C.I. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 524.

z- > ST. -h- ses değişimi sistematiktir.]" renk adı ile "töbö [tepe. "P.Türk. *tepö (ü)[2279]" şeklinde karşımıza çıkmaktadır.]" sözcüklerinin sıfat tamlaması oluşturması sonucunda meydana gelmiştir.

boru çiçeği

"дурман (durman)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2280]

bostanbozan

"иччигэн (iiççigen)" bitki adı iiççigen / iirçigen: "urasa'nın (yazlık Yakut meskeni) direğinin etrafına sarılan muhtelif renkli kıllardan yassı olarak örülmüş urgan; yatak sedirinin (oron) direkleri (tulağsın) arasında gerilen ve üzerine perde asılan ip, kımız tulumu üzerindeki ip vs." sözcüğü ile ilişkili olabilir.[2281]

böğürtlen

"ежевика (ejevika)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2282]

burculuk

"скерда (skerda)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2283]

"ат тыла (at tıla)" bitki adı "at [P.Türk. *ăt[2284] > ST. at[2285]]" hayvan adı ve "tıl [P.Türk. *dɨl / *dil[2286] > "ST. tıl[2287]. Bu sözcük "-a" üçüncü teklik şahıs iyelik eki almıştır.]" organ adının bir araya gelemesi ile belirtisiz isim tamlaması biçiminde oluşmuştur.

burçak

"күрдьүгес күрүөнэ (kürcüges kürüöne)" bitki adının "kürcüges [Bu sözcüğü Pearskiy'de "sincap[2288]" anlamında bulmaktayız. Söz konusu madde başında "Krş. Türk. 'körük'

[2279] Starostin, S.A., Dybo, A.V., Mudrak, O.A.(2003). *An etymological dictionary of altaic languages*. Leiden/Boston: Brıll, 1419.
[2280] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 64.
[2281] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 462-463.
[2282] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1999). *Büyük türkçe-rusça sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 130.
[2283] Petrov, A.M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 95.
[2284] Starostin, S.A., Dybo, A.V., Mudrak, O.A.(2003). *An etymological dictionary of altaic languages*. Leiden/Boston: Brıll, 317.
[2285] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 39.
[2286] Starostin, S.A., Dybo, A.V., Mudrak, O.A.(2003). *An etymological dictionary of altaic languages*. Leiden/Boston: Brıll, 1371.
[2287] Vasiliev (Cargıstay), Y. (1995). *Türkçe-sahaca (yakutça) sözlük*. Türk Dil Kurumu Yayınları:621, 67.

sincap[2289]" bilgisi verilmiştir fakat eldeki diğer kaynaklarımızda bu bilgi ile örtüşecek bir veri tespit edilememiştir.]" hayvan adı ile "kürüö [davarların bulunduğu, kuru otun muhafaza edildiği etrafı çitle çevrilmiş mahal, ağıl; otlak, çayır, etrafındaki çit; parmaklık, tahta perde, duvar, çit.[2290] "kürüö" sözcüğünün "-te" üçüncü teklik şahıs iyelik ekini alarak "kürcüges kürüöte" biçimini kazanmış olduğu muhtemeldir. "kürcüges küörete" bitki adının "kürcüges küörene" ile aynı olduğunu Pekarskiy'de görmekteyiz.[2291]]" sözcüğünün bir araya gelmesi ile belirtisiz isim tamlaması biçiminde meydana geldiği muhtemeldir.

bülbül otu

"тимирэх (timirex)" bitki adına yönelik dilbilgisel bir bilgi elimizdeki kaynaklarda mevcut değildir. Fakat Pekarskiy'de "timir- (çöm-)" fiiline rastlamaktayız. Muhtemelen timir- fiili fiilden isim yapan -ex[2292] ekini alarak bu bitki ismini meydana getirmiştir. Bitkinin yere yakın bir görünüme sahip olması bu düşünceyi destekler mahiyettedir.

canavar otu

"сутуйба (sutuyba)" bitki adına yönelik dilbilgisel bir bilgi elimizdeki kaynaklarda mevcut değildir. Muhtemelen kök durumundadır.

centiyane

"чороон от (çoroon ot)" bitki adı "çoroon [kımız koymaya mahsus bir veya üç ayaklı oymalarla süslü muhtelif hacimlerde yapılmış üstüvani biçiminde ağaç kap; kupa şeklinde bir kap, testi, kase, kadeh; altında tabağı olan yüksek bir kap.[2293] Pekarskiy bu sözcüğün "çoroy- "dimdik uzanıp durmak, kalmak; sivrilmek.[2294]" fiilinden türemiş olabileceği bilgisini vermiştir.[2295] Bitkinin görünümünün tıpkı bir çoroon gibi dimdik yükselmesi bu izahı destekler mahiyettedir.]" sözcüğü ile "ot [ET ot > ST. ot 1.Toprağın üstündeki bölümleri odunlaşmayıp yumuşak kalan, ilkbaharda bitip bir süre sonra kuruyan küçük bitkilere verilen ortak ad; 2. ağı, zehir; 3. ilaç.[2296]]" sözcüklerinin bir araya gelmesiyle oluşmuştur.

[2288] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 590.
[2289] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 590.
[2290] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 592.
[2291] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 592.
[2292] Kirişçioğlu, M.,F. (1999). *Saha (yakut) türkçesi grameri.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 57.
[2293] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 233.
[2294] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 232.
[2295] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 232.
[2296] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 310.

civanperçemi

"суорат от (suorat ot)" bitki adı "suorat [ET yorġurd[2297] sözcüğünün Saha Türkçesindeki biçimidir. Proto Türkçe hâli "*yu-ġ- 'yoğunlaştır-' + -(u) r- 'kalınlaştır-', +-(u)t[2298]" olan sözcük Saha Türkçesinde ET y- > ST. s-, ET oġu > ST. uo[2299] ses değişmelerini yaşayarak "suorat" sözcüğü meydana gelmiştir.]" sözcüğü ile "ot [ET ot > ST. ot 1.Toprağın üstündeki bölümleri odunlaşmayıp yumuşak kalan, ilkbaharda bitip bir süre sonra kuruyan küçük bitkilere verilen ortak ad; 2. ağı, zehir; 3. ilaç.[2300]]" sözcüğünün bir araya gelmesiyle oluşmuştur.

çayırdüğmesi

"ымыйах (ımıyah)" ve "ымыйа (ımıya)" sözcüklerinin aynı anlama sahip oldukları bilinmektedir. Pekarskiy sözcüğün "tek ayaklı büyük burunlu tahta maşrapa, kımıza mahsus kadeh" anlamına sahip olan "ayax" sözcüğü ile ilişkili olabileceğini vurgulamıştır.[2301] "ымыйа (ımıya)" sözcüğü "büyük ağaç kap; bir nevi tahta maşrapa, tahta kova[2302] anlamındadır. Bu nesnenin adı bitki ismi olarak kullanılmıştır.

"ымыйа уга (ımıya uga)" bitki adı "ımıya ["büyük ağaç kap; bir nevi tahta maşrapa, tahta kova"[2303] anlamındadır. Pekarskiy sözcüğün "tek ayaklı büyük burunlu tahta maşrapa, kımıza mahsus kadeh" anlamına sahip olan "ayax" sözcüğü ile ilişkili olabileceğini vurgulamıştır.[2304] "ымыйа (ımıya)" sözcüğü "büyük ağaç kap; bir nevi tahta maşrapa, tahta kova[2305] anlamındadır.]" sözcüğü ile "uga ["sap, kabza, tutamak, kulp, kol[2306]" anlamına sahip "uk[2307]" sözcüğünün "-a" üçüncü teklik şahıs iyelik eki ekini almasıyla -k- > -g- ses hadisesine maruz kalarak meydana gelmiştir.]" sözcüklerinin bir araya gelmesi sonucunda belirtisiz isim tamlaması biçiminde oluşmuştur.

[2297] Caferoğlu, A. (1968). *Eski uygur türkçesi sözlüğü*. İstanbul: Türk Dil Kurumu Yayınları: Sayı 260, 301.
[2298] Gülensoy,T. (2011). *Türkiye türkçesindeki türkçe sözcüklerin köken bilgisi sözlüğü*. C.II. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 1151-1152.
[2299] Kirişçioğlu, M.,F. (1999). *Saha (yakut) türkçesi grameri.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 24.
[2300] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 310.
[2301] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 414.
[2302] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 214.
[2303] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 214.
[2304] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 414.
[2305] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 214.
[2306] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 800.
[2307] Pekarskiy, E.K. (1959). *Slovar' yakutskogo yazıka* C.III. Leningrad: Akademiya Nauk SSSR, 2988.

“тоҥус ымыйаҕа (toñus ımıyağa)” bitki ismi “toñus [Evenk[2308] / Tunguz[2309]]” millet adı ve “ımıyax [“büyük ağaç kap; bir nevi tahta maşrapa, tahta kova[2310]” anlamındadır. Bu sözcük “-a” üçüncü teklik şahıs iyelik eki almıştır. Bu sırada -x- > -ğ- ses değişmesi yaşanmıştır.]” sözcüğünün bir araya gelmesi ile belirtisiz isim tamlaması biçiminde meydana gelmiştir.

çayır sedefi

“чэмкиниэр (çemkinier)” bitki adı hakkında eldeki kaynaklarda dilsel ve etimolojik herhangi bir bilgiye rastlanmamıştır. Pekarskiyde “чэмкинэр (çemkiner)” biçiminde karşımıza çıkmaktadır.[2311] Sözcük muhtemelen kök durumundadır.

çayır su teresi

“сүрэх от (sürex ot)” bitki adı “sürex [Türkçenin en eski dönemlerinden bu yana çok yaygın bir şekilde kullanılagelen “yürek” sözcüğü ile ilişkilidir. “yürek” sözcüğünün köküne dair dilbilimciler çeşitli görüşlerde bulunmuşlardır. Nitekim Gülensoy, “yürek> *yür ‘iç, öz, benlik’ + (e)k” şeklinde söz konusu kelimeyi tahlil etmiştir.[2312] Nişanyan, kelimenin ET yügür- (hızlı hareket etmek-) fiiliyle ilişkisinin düşünülebileceği konusunda görüş bildirmiştir.[2313] Eren, “yür- (hareket et-)” kökünden geldiğini savunmuştur.[2314] Sevortyan da Sahaca için “sürex” biçimine yer vermiştir. [2315] Sonuç itibari ile ET yürek > ST. sürex şeklinde bir tarihî süreçten bahsedebiliriz. ET y- > ST. s- ve ET -k > ST. -x ses değişmelerini tanıkladığımız bir sözcüktür.]” organ adının “ot [ET ot > ST. ot “1.Toprağın üstündeki bölümleri odunlaşmayıp yumuşak kalan, ilkbaharda bitip bir süre sonra kuruyan küçük bitkilere verilen ortak ad; 2. ağı, zehir; 3. ilaç.[2316]]” sözcüğü ile bir araya gelmesiyle oluşmuştur.

[2308] Sleptsova, P.A. (Ed). (1972). *Yakutsko-Russkiy Slovar*. Moskva: İzdatelsvo Sovetskaya Entsiklopediya, 390.
[2309] Pekarskiy, E.K. (1959). *Slovar’ yakutskogo yazıka* C.III. Leningrad: Akademiya Nauk SSSR, 2733.
[2310] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 214.
[2311] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 207.
[2312] Gülensoy,T. (2011). *Türkiye türkçesindeki türkçe sözcüklerin köken bilgisi sözlüğü*. C.II. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 1193.
[2313] Nişanyan, S. (2007). *Sözlerin soyağacı çağdaş türkçenin etimolojik sözlüğü*. İstanbul; Adam Yayıncılık,484.
[2314] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 462.
[2315] Levitskaya, L.S. (1989). *Etimologiçeskiy slovar’ tyurkskih yazıkov* C. IV. Moskva: İzdatel’stvo Nauka, 267.
[2316] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 310.

çevrince

"люцерна (lyutserna)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2317]

çıngırak otu

"чуораан от (çuoraan ot)" bitki adı "çuoraan [Mo. çor "bir kalabalığın bağrışı, birçok köpeğin havlaması, tavukların bağırtısı" sözcüğü ile etimolojik olarak ilgili olduğu Pekarskiy tarafından bildirilmiştir.[2318] Moğolcadan alınmış olan bu kelime Saha Türkçesinde "çuor (çınlayıcı, yüksek sesli, ses, çıngırtı…[2319])" biçiminde karşımıza çıkmaktadır. "çuor" kelimesi almış olduğu "-an" geniş zaman sıfat fiil eki sonucunda "çıngırdak,çıngırdayan, çıngırak, çan"[2320] gibi manalar kazanmıştır.]" sözcüğü ile "ot [ET ot > ST. ot 1.Toprağın üstündeki bölümleri odunlaşmayıp yumuşak kalan, ilkbaharda bitip bir süre sonra kuruyan küçük bitkilere verilen ortak ad; 2. ağı, zehir; 3. ilaç.[2321]]" sözcüğünün bir araya gelmesi ile meydana gelmiştir.

çıt otu

"серпуха (serpuxa)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2322]

çilek

"дьэдьэн (cecen)" bitki adının Bur. "zedegene[2323]" sözcüğü ile ilgili olduğu Pekarskiy tarafından düşünülmektedir.[2324]

çoban üzümü

"харас (xaras)" bitki adı hakkında eldeki kaynaklarda dilsel ve etimolojik herhangi bir bilgiye rastlanmamıştır. Bu sözcük muhtemelen kök durumundadır.

[2317] Petrov, A.M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 59.
[2318] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 243.
[2319] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 243.
[2320] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 243.
[2321] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 310.
[2322] Petrov, A.M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 93.
[2323] Tsıdenjapov, Ş.P. (1991). *Kratkiy buryatsko-mongol'sko-russkiy slovar'*. Ulan-ude: Ob'ediniedetskih Pisateley Buryatin, 40.
[2324] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 164.

çünk

"алтан төбөлөөх от (altan töbölööx ot)" bitki adı "altan [bakır[2325] sözcüğü Moğolcadan ödünçlenmiştir.[2326]]" maden isminin "töbö [tepe. "P.Türk. *tepö (ü)[2327]" şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Türkçenin en eski kelimelerinden olan bu kelime "+lööx" isimden isim yapma ekini almıştır.]" ve "ot [ET ot > ST. ot 1.Toprağın üstündeki bölümleri odunlaşmayıp yumuşak kalan, ilkbaharda bitip bir süre sonra kuruyan küçük bitkilere verilen ortak ad; 2. ağı, zehir; 3. ilaç.[2328]]" sözcükleriyle bir araya gelmesi sonucunda oluşmuştur.

"кырсаада (kırsaada)" bitki adı "kırsa [Uyg. karsak, Bur. xarsa, Mo. kirsa[2329] Eren'in sözlüğünde ise bu sözcükle ilgili olarak şu bilgilere ulaşılmaktadır: karsak 'bir cins küçük tilki (Canis corsac)' Türkm. garsak 'bozkır tilkisi.' - Nog. karsak. - KKlp. karsak. -Bşk. karhak. - Krg. karsak: karsak tülkü 'bozkır tilkisi'. Kırgızlar karsar biçimini de kullanırlar. Orta Türkçede karsak 'bozkır tilkisi' olarak kullanılır. Eski Kıpçakçada da karsak olarak geçer. Çağdaş diyalektlerde karsak yanında kırsa biçimi de göze çarpar: Krg. kırsa. – Tuv.T. kırza. – ST. kırsa. Bu biçimlerin Moğolcadan alındığı açıktır.[2330]]" sözcüğü ile ilişkili olabilir.

dağ çayı

"чистец (çistets)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2331]

"моҕой ото (moğoy oto)" bitki adı Bur. "mogoy[2332] [yılan[2333]]" hayvan adının "ot [ET ot > ST. ot 1.Toprağın üstündeki bölümleri odunlaşmayıp yumuşak kalan, ilkbaharda bitip bir süre sonra kuruyan küçük bitkilere verilen ortak ad; 2. ağı, zehir; 3. ilaç.[2334] Bu sözcük "-o" üçüncü teklik şahıs iyelik eki almıştır.]" sözcüğü ile araya gelmesi sonucunda belirtisiz isim tamlaması biçiminde oluşmuştur.

[2325] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 18.
[2326] Sevortyan, E.V. (1974). *Etimologiçeskiy slovar' tyurkskih yazıkov* C I. Moskva: İzdatel'stvo Nauka, 143.
[2327] Starostin, S.A., Dybo, A.V., Mudrak, O.A.(2003). *An etymological dictionary of altaic languages*. Leiden/Boston: Brıll, 1419.
[2328] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 310.
[2329] Pekarskiy, E.K. (1959). *Slovar' yakutskogo yazıka* C.II. Leningrad: Akademiya Nauk SSSR, 1419.
[2330] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 215.
[2331] Petrov, A.M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 109.
[2332] Tsıdenjapov, Ş.P. (1991). *Kratkiy buryatsko-mongol'sko-russkiy slovar'*. Ulan-ude: Ob'ediniedetskih Pisateley Buryatin, 46.
[2333] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 637.
[2334] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 310.

dasiphora

"быта уга (bıta uga)" bitki adı "bıta [bazı otların usareli, şişkin, etli ve kalın kökleri; tarlada sıçanların yuvalarından çıkarılan ve çiğ olarak tatlı yerine yenilen ımıyah yahut ımıya, bıta uga denilen sincan nev'inden bir nebatın donmuş kökleri[2335]]" ve "uk ["sap, kabza, tutamak, kulp, kol[2336] "anlamlarına sahip "uk[2337]" sözcüğünün "-a" üçüncü teklik şahıs iyelik eki ekini almasıyla yaşanan -k- > -g- ses değişmesi sonucunda "uga" sözcüğü oluşmuştur.]" sözcüklerinin bir araya gelmesi sonucunda belirtisiz isim tamlaması biçiminde oluşmuştur.

dedesakalı

"алтан бас (altan bas)" bitki adı "altan [bakır[2338] sözcüğü Moğolca ödünçlenmiştir.[2339]]" maden adı ile "bas [baş. ET baş > ST. bas[2340] ET -ş > ST. -s biçiminde bir ses değişmesi mevcuttur. "baş" sözcüğü Eski Türkçeden başlayarak kullanılır. Temel sözvarlığının önemli bir ögesi olan organ isimleri hiç değişmeden ya da küçük değişikliklere maruz kalarak Türk dillerinde korunmuştur.]" organ adının bir araya gelmesi sonucunda oluşmuştur.

defne

"лавр (lavr)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2341]

deli otu

"тууйакаан (tuuyakaan)" bitki adı hakkında eldeki kaynaklarda dilsel ve etimolojik herhangi bir bilgiye rastlanmamıştır.

deniz yosunu

"уу үүнээйилэрэ (uu üüneeyilere)" bitki adı " uu [ET su ~ suw ~ suġ ~ suķ[2342] ~ OT sūf ~ sūw < *sūβ (> suw > suv > suğ > su)[2343] "ET s- > ST. ø" söz başı ünsüzün düşmesi

[2335] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 101-102.
[2336] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 800.
[2337] Pekarskiy, E.K. (1959). *Slovar' yakutskogo yazıka* C.III. Leningrad: Akademiya Nauk SSSR, 2988.
[2338] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 18.
[2339] Tokat, F. (2014). On the common words in mongolian and the turkish dialect in Turkey. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* (Vol. 7-32), 185-198.
[2340] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 42.
[2341] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 361.
[2342] Caferoğlu, A. (1968). *Eski uygur türkçesi sözlüğü*. İstanbul: Türk Dil Kurumu Yayınları: Sayı 260, 211.
[2343] Gülensoy,T. (2011). *Türkiye türkçesindeki türkçe sözcüklerin köken bilgisi sözlüğü*. C.II. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 811.

hadisesini örneğimizde tanıklamaktayız.]" sözcüğü ile "üüneeyilere [üüneeyi: bitki[2344] sözcüğünün "-lere" 3. çokluk şahıs iyelik eki almasıyla meydana gelmiştir.]" sözcüğünün bir kelime grubu oluşturmasıyla belirtisiz isim tamlaması biçiminde meydana gelmiştir.

"салахай (salaxay)", "чалахай (çalaxay)," "чарахай (çaraxay)" sözcüklerinin hepsi aynı manaya gelmektedir.[2345] Kelimenin etimolojisi ve dilsel tahlili hakkında elimizdeki kaynaklarda herhangi bir veri tarafımızca bulunamamıştır. Bu sözcükler muhtemelen kök durumundadır.

dereotu

"укроп (ukrop)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2346]

"көңдөй эрбэһин (köñdöy erbehin)" bitki adı "köñdöy [Pekarskiy tarafından "köndöy" sözcüğü "Türk. 'köntey' ve Bur. 'hündüy' boş, kof" izahları ile açıklanmıştır.[2347]]" sözcüğü ile "erbehin [kaba ve muzır otların genel adı.[2348] Bu sözcük Pekarskiy tarafından Kaç., Koyb. "erben" sözcüğü ile ilişkilendirilmiştir.]" sözcüğünün bir araya gelmesi ile sıfat tamlaması biçiminde oluşmuştur.

deve dikeni

"үөр кымньыыта (üör kımńııta)" bitki adı "üör [sürü[2349] Pekarskiy "üör" madde başında bu sözcüğü Buryat, Moğol ve Kalmık karşılıkları ile mukayese etmeyi tavsiye etmiştir.[2350] Bu sözcüğün Proto Tunguz, Türk, Japon ve Kore dilleri için rekonstrükte edildiğini ve P.Türk. "*ögür" biçimini tespit etmekteyiz. Tarihi ve modern pek çok Türk diyalektinde değişik biçimlerde mevcut olduğunu da görmekteyiz.[2351]]" sözcüğü ile ve "kımńıı [kırbaç, kamçı.[2352] Bu sözcük "-ta" üçüncü teklik şahıs iyelik eki almıştır.]" sözcüğünün bir araya gelerek belirtisiz isim tamlaması oluşturması sonucu meydana gelmiştir.

[2344] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 779., Sleptsova, P.A. (Ed). (1972). *Yakutsko-Russkiy Slovar*. Moskva: İzdatelsvo Sovetskaya Entsiklopediya, 460.
[2345] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 194.
[2346] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1999). *Büyük türkçe-rusça sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 221.
[2347] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 538.
[2348] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 288.
[2349] Pekarskiy, E.K. (1959). *Slovar' yakutskogo yazıka* C.III. Leningrad: Akademiya Nauk SSSR, 3145., Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 873.
[2350] Pekarskiy, E.K. (1959). *Slovar' yakutskogo yazıka* C.III. Leningrad: Akademiya Nauk SSSR, 3145.
[2351] Starostin, S.A., Dybo, A.V., Mudrak, O.A.(2003). *An etymological dictionary of altaic languages*. Leiden/Boston: Brıll, 613.
[2352] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 497.

dişbudak ağacı

“ясень (yasen')” bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2353]

domates

“помидор (pomidor)” bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2354]

“томат (tomat)” bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2355]

drosera

“оҥоойуһут (oñooyuhut)” bitki adı “oñooyu [böcek[2356]]” sözcüğünün “+hut” isimden isim yapım ekini almasıyla oluşmuştur. “oñooyu” sözcüğü ile ilgili etimolojik bir bilgiye elimizdeki kaynaklarda ulaşamamakla birlikte Moğolca “хорхой (horhoy) [(horhoy) böcek, güve[2357]]” sözcüğü ile ilgili olabileceği ihtimaller dahilindedir.

dulavrat otu

“хатыылаах эрбэһин (xatıılaax erbehin)” bitki adı “xatıı [diken, çivi vb.[2358] sözcüğünün “+laax” isimden isim yapma ekini alması sonucunda oluşmuştur.]” ve “erbehin [kaba ve muzır otların genel adı.“erbehin” sözcüğü Pekarskiy tarafından Kaç., Koyb. “erben” sözcüğü ile ilişkilendirilmiştir.[2359]]” sözcüklerinin bir araya gelmesiyle sıfat tamlaması biçiminde oluşmuştur.

düğün çiçeği

“лютик (lyutik)” bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2360]

ebegümeci

“мальва (mal’va)” bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2361]

[2353] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 1022.
[2354] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1999). *Büyük türkçe-rusça sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 242.
[2355] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1999). *Büyük türkçe-rusça sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 242.
[2356] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 414., Sleptsova, P.A. (Ed). (1972). *Yakutsko-Russkiy Slovar*. Moskva: İzdatelsvo Sovetskaya Entsiklopediya, 274.
[2357] Zaya,H., Hanife,A, Yusuf,Y., Ahmet,E. (2008) *Turk-Mongol-Mongol-Turk Tol’*. Ulaan Baatar, 575.
[2358] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 353.
[2359] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 288.
[23602360] Petrov, A.M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 59.
[2361] Petrov, A.M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 58.

ekşi yonca

“кислица (kislitsa)” bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2362]

elma

“яблоко (yabloko)” bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2363]

erik

“слива (sliva)” bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2364]

erkeçsakalı

“турантай (turantay)” kelimesi ile ilgili etimolojik ve dilbilgisel hiçbir bilgi eldeki kaynaklarda tarafımızca tespit edilememiştir. Bu sözcük muhtemelen kök durumundadır.

eşek marulu

“ыт тыла (ıt tıla)” bitki adı “ıt [Eski Türkçeden başlayarak kullanıldığı ve Orta Türkçede “ıt” olarak geçtiği bilgilerine ulaşmaktayız. “ıt” biçiminin zamanla “it”e çevrildiği anlaşılıyor. Eski ve yeni diyalektlerde it (< ıt) sözünün yaygın olarak kullanıldığını görüyoruz.[2365]]” hayvan adı ve “tıl [Eski Türkçeden başlayarak kullanılır (tıl). Orta Türkçede tıl olarak geçer. Eski Kıpçakçada til biçiminde kullanılır. Türkçede dil (< dıl, tıl), dılak, dilmaç gibi bir takım türevler bırakmıştır.[2366] Tarihi ve modern Türk diyalektlerinde yaygın olarak kullanıldığı görülmektedir. Bu sözcük “-a” üçüncü teklik şahıs iyelik eki almıştır.]” organ adının bir araya gelmesiyle belirtisiz isim tamlaması biçiminde oluşmuştur.

eşek yoncası

“донник (donnik)” bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2367]

fasulye

“фасоль (fasol’)” bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2368]

[2362] Petrov, A.M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 43.
[2363] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1999). *Büyük türkçe-rusça sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 270.
[2364] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1999). *Büyük türkçe-rusça sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 275.
[2365] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 196.
[2366] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 112.
[2367] Petrov, A.M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 29.

fındık

"эриэхэ (eriexe)" sözcüğü aynı anlama sahip olan Rusça "opex (orex)" sözcüğünün Saha diyalekti tarafından ödünçlenirken Saha diyalektinin fonolojisine uygunlaştırılmış biçimidir.

Frenk üzümü

"дьордьомо (corcomo)" bitki adı Pekarskiy tarafından "corduoma[2369]" biçiminde ele alınmıştır. Sözcük hakkında dilsel bir bilgi eldeki kaynaklarda tarafımızca tespit edilememiştir. Muhtemelen kök durumundadır.

"моонньоҕон (monńoğon)" adı hakkında dilsel bir bilgi eldeki kaynaklarda tarafımızca tespit edilememiştir. Pekarskiy tarafından aynı zamanda kılkuyruk ördek (Lat. *Dafila Acuta L.*) olduğu ifade edilmiştir.[2370] Bu sözcük muhtemelen kök durumundadır.

gagageveni

"тыастаах от (tıastaax ot)" bitki adı "tıas [ses[2371] sözcüğünün "+taax" isimden isim yapım ekini almasıyla oluşmuştur. "tıas" sözcüğü muhtemelen Bşk., TatK. "tavıs", Uyg. tavuş, Kzk. dıbıs, Kırg. dobuş, OT tabız ~ tabuz ~ tapuz[2372] sözcükleri ile ilgili olabilir.]" sözcüğü ile "ot [ET ot > ST. ot 1.Toprağın üstündeki bölümleri odunlaşmayıp yumuşak kalan, ilkbaharda bitip bir süre sonra kuruyan küçük bitkilere verilen ortak ad; 2. ağı, zehir; 3. ilaç.[2373]]" sözcüğünün bir araya gelmesiyle oluşmuştur.

gilaburu

"калина (kalina)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2374]

gingseng

"женьшень (jen'şen')" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2375]

[2368] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1999). *Büyük türkçe-rusça sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 290.
[2369] Pekarskiy, E.K. (1959). *Slovar' yakutskogo yazıka* C.I. Leningrad: Akademiya Nauk SSSR, 844.
[2370] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 642.
[2371] Pekarskiy, E.K. (1959). *Slovar' yakutskogo yazıka* C.III. Leningrad: Akademiya Nauk SSSR, 2930., Vasiliev (Cargıstay), Y. (1995). *Türkçe-sahaca (yakutça) sözlük*. Türk Dil Kurumu Yayınları:621, 236.
[2372] Gülensoy,T. (2011). *Türkiye türkçesindeki türkçe sözcüklerin köken bilgisi sözlüğü*. C.II. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 757-758.
[2373] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 310.
[2374] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 312.
[2375] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 217.

gözlük otu

“зубчатка (zubçatka)” bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2376]

hanımeli

“жимолость (jimolost’)” bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2377]

hardal otu

“хартыыһа (xartııha)” bitki adının Rusçadan ödünçlenmiş olduğunu bilmekteyiz.[2378] Muhtemelen Rusça “горчица [gorçitsa: hardal[2379]]” sözcüğü ile ilgilidir.

haşhaş

“мак (mak)” bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2380]

havuç

“моркуоп (morkuop)” bitki adı Rusçadan ödünçlenmiş olan “морковь [morkov’: havuç[2381]]” sözcüğünün Saha diyalektinin fonolojisine uygunlaştırılmış biçimidir.

hezaren çiçeği

“таҥара кийиитэ (tañara kiyiite)” bitki adı “tañara [ET, OT Tengri / Teŋri “Tanrı, gök, sema[2382]; teng + ri (~ ir)[2383]]” sözcüğünün “kiyiit [/kiniit[2384] Eski Türkçeden başlayarak kullanılır. Orta Türkçede gelin olarak geçer. Eski Kıpçakçada da kelin biçiminde kullanılır. Yaygın bir inanca göre Türkçe gel- (< kel-) kökünden gelir.[2385] Sözcük “-e” üçüncü teklik şahıs iyelik eki almıştır.]” sözcüğü ile birleşmesi sonucunda belirtisiz isim tamlaması biçiminde oluşmuştur.

[2376] Petrov, A.,M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 35.
[2377] Petrov, A.M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 59.
[2378] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 345.
[2379] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 157.
[2380] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 382.
[2381] Mustafaev,E.M.E., Şçerbinin,B.G.(1999). *Büyük türkçe-rusça sözlük*. İstanbul: Multilingual Yayınları, 394.
[2382] Atalay, B. (2006). *Divanü lügat-it türk*. C.IV. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 600., Caferoğlu, A. (1968). *Eski uygur türkçesi sözlüğü*. İstanbul: Türk Dil Kurumu Yayınları: Sayı 260, 233.
[2383] Gülensoy,T. (2011). *Türkiye türkçesindeki türkçe sözcüklerin köken bilgisi sözlüğü*. C.II. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 857.
[2384] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 523.
[2385] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 152.

hıyar [salatalık]

"огурсу (ogursu)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiş olan "огурец [ogurets: salatalık[2386]] sözcüğünün Saha Türkçesindeki şeklidir.

huş ağacı

"хатыҥ (xatıñ)" sözcüğü Türkçenin önemli bitki adlarındandır. OT kadıŋ; Oğuzca kayın. Eski Kıpçakçada da kayın olarak geçer. Eski kaynaklarda '*Betula*' olarak kullanılır. Çağdaş diyalektlerde de 'Betula' anlamını saklamıştır. Yalnız Anadolu ve Balkan ağızlarında '*Fagus orientalis*' olarak göze çarptığı görünüyor.[2387] Bu bitki adı Moğolcada da *kaduŋ şeklinde karşımıza çıkmaktadır.[2388]

ıhlamur

"липа (lipa)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2389]

ısırgan otu

"ытырыык от (ıtırıık ot)" bitki adı "ıtırıık [ısır-[2390], * ıs- (ı) r-[2391] fiilinin "ET -s- > ST. -t-[2392] ses değişmesine maruz kalması sonucu meydana gelen "ıtır- (ısır-[2393]" sözcüğünün "ık /ık[2394]" fiilden isim yapma ekini alarak almasıyla oluşmuştur.]" sözcüğü ile "ot [ET ot > ST. ot 1.Toprağın üstündeki bölümleri odunlaşmayıp yumuşak kalan, ilkbaharda bitip bir süre sonra kuruyan küçük bitkilere verilen ortak ad; 2. ağı, zehir; 3. ilaç.[2395]]" sözcüğünün bir araya gelmesi sonucunda oluşmuştur.

"хаарыйар (xaarıyar)" bitki adı muhtemelen "xaarıy [dokunmak temas etmek, değmek, ilişmek; ateşte kızdırılmış veya şiddetli soğukta dondurulmuş madeni bir cismi değdirmekle yakmak, dağlamak; uçarken hücum etmek (doğan hakkında); ısırmak (at hakkında); birisini aldatmak, dolandırmak.[2396]]" sözcüğünün "-r[2397]" fiilden isim yapma

[2386] Gültek, V.(2004). *Rusça-türkçe sözlük.* Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları, 930.
[2387] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 222.
[2388] Starostin, S.A., Dybo, A.V., Mudrak, O.A.(2003). *An etymological dictionary of altaic languages*. Leiden/Boston: Brıll, 628.
[2389] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 370.
[2390] Atalay, B. (2006). *Divanü lügat-it türk*. C.IV. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 219.
[2391] Gülensoy,T. (2011). *Türkiye türkçesindeki türkçe sözcüklerin köken bilgisi sözlüğü*. C.I. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 419.
[2392] Kirişçioğlu, M.,F. (1999). *Saha (yakut) türkçesi grameri.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 38.
[2393] Vasiliev (Cargıstay), Y. (1995). *Türkçe-sahaca (yakutça) sözlük*. Türk Dil Kurumu Yayınları:621, 119.
[2394] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 456.
[2395] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 310.
[2396] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 364.

ekini alırken araya yardımcı ünlü girmesi neticesinde meydana gelmiştir.

“ытырыык эрбэһин (ıtırıık erbehin)” bitki adı “ıtırıık [ısır-[2398], * ıs- (ı) r-[2399] fiilinin “ET -s- > ST. -t-[2400] ses değişmesine maruz kalması sonucu meydana gelen “ıtır- (ısır-”[2401])” sözcüğünün “-ıık /-ık[2402]” fiilden isim yapma ekini alarak almasıyla oluşmuştur.]” sözcüğü ile “erbehin [kaba ve muzır otların genel adı. Bu sözcük Pekarskiy tarafından Kaç., Koyb. “erben” sözcüğü ile ilişkilendirilmiştir.[2403]]” sözcüğünün bir araya gelmesi sonucunda oluşmuştur.

ıtır çiçeği

“куохалас (kuohalas)” bitki adı hakkında dilbilgisel bir veriye eldeki kaynaklarda tarafımızca rastlanmamıştır. Bu sözcük muhtemelen kök durumundadır.

iğnelik

“туруйа тумса (turuya tumsa)” bitki adı “turuya [turna. sulak yerlerde ve bataklıklarda yaşayan, göçücü, iri bir kuş (*Grus grus*). Eren’e göre Eski ve yeni diyalektlerde kullanılan turna biçimiyle Yakutça “turuya” arasındaki bağ ses bakımından açıklanmaya muhtaçtır. Sözcük Eski Türkçeden başlayarak kullanılır. Orta Türkçede “turna” olarak geçer. Eski Kıpçakçada da turna biçiminde kullanılır. Turna adının, kuşun çıkardığı sesten geldiği anlaşılıyor. O açıdan yabancı dillerde de “turna” ya benzer birtakım adların kullanıldığına tanık oluyoruz.[2404] ST. turuya < *t[ı/u/o/ă]r ‘yansıma’ +n (~y)a[2405]]” hayvan adı ile “tumsa [‘papağan, kartal gibi kuşların kemerli gagası’ ET tumşuk ‘gaga[2406]’ Çağ. tumşuḳ, tumşuġ “dağ burnu, gaga”; *tumuş+uk.[2407] ‘tumçuk’ tum-çuk / tum(u)ş-uk ET ‘burun’[2408]. ET ş- >

[2397] Kirişçioğlu, M.,F. (1999). *Saha (yakut) türkçesi grameri.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 62.
[2398] Atalay, B. (2006). *Divanü lügat-it türk*. C.IV. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 219.
[2399] Gülensoy,T. (2011). *Türkiye türkçesindeki türkçe sözcüklerin köken bilgisi sözlüğü*. C.I. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 419.
[2400] Kirişçioğlu, M.,F. (1999). *Saha (yakut) türkçesi grameri.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 38.
[2401] Vasiliev (Cargıstay), Y. (1995). *Türkçe-sahaca (yakutça) sözlük*. Türk Dil Kurumu Yayınları:621, 119.
[2402] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 456.
[2403] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 288.
[2404] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 418.
[2405] Gülensoy,T. (2011). *Türkiye türkçesindeki türkçe sözcüklerin köken bilgisi sözlüğü*. C.II. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 934.
[2406] Caferoğlu, A. (1968). *Eski uygur türkçesi sözlüğü*. İstanbul: Türk Dil Kurumu Yayınları: Sayı 260, 253., Gabain,A.V. (1950). *Alttürkische grammatik*. Hamburg, 344.
[2407] Gülensoy,T. (2011). *Türkiye türkçesindeki türkçe sözcüklerin köken bilgisi sözlüğü*. C.I. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 932.
[2408] Çağbayır, Y. (2007). *Ötüken türkçe sözlük.* C.1. İstanbul: Ötüken Yayınları, 4908.

ST. s-[2409] ses değişmesini tanıkladığımız örneklerdendir.]" organ adının bir araya gelmesi sonucunda oluşmuştur.

"туraax атаҕа (turaax atağa)" bitki adı Buryatça "turlaag [karga[2410]]" hayvan adı ile "atax ["ayak" sözcüğü Türk lehçelerini tasnif ederken ölçüt olarak kullanılan en karakteristik kelimedir. Poppe " *d > t, d, z, y" ölçütünü belirlemiş, bu ölçüte göre Türk lehçelerinin sınıflandırmasını yapmış ve söz konusu bu tasnifte Saha Türkçesi "t" grubunda grubun tek üyesi durumunda kalmıştır.[2411] Bu sözcük "-a" üçüncü teklik şahıs iyelik eki almıştır ve kelimenin sonunda bulunan ses değişime (-x- > -ğ-) uğramıştır.]" organ adının bir araya gelmesi ile belirtisiz isim tamlaması biçiminde oluşmuştur.

"туraax тарбаҕа (turaax tarbağa)" bitki adı Buryatça "turlaag [karga[2412]]" hayvan adı ile "tarbax ["parmak" Eski Türkçede parmağa erŋēk adı verilir. Orta Türkçede de ernek (erŋēk) olarak geçer. Bu ad Hakasça ve Tuvacada ergek olarak saklanmıştır. Daha sonra eski ve yeni diyalektlerde bu adın yerini barmak (parmak) biçimi almıştır.[2413] Bu sözcük "-a" üçüncü teklik şahıs iyelik ekini almıştır ve bu sırada -x- > -ğ- ses değişmesi yaşanmıştır.]" organ adının bir araya gelmesiyle belirtisiz isim tamlaması biçiminde oluşmuştur.

ilkbahar çiçeği

"ньургуһун (ńurguhun)" bitki adı hakkında dilbilgisel bir veriye eldeki kaynaklarda tarafımızca rastlanmamıştır. Muhtemelen Saha Türkçesine ait olan bu sözcük kök durumundadır.

incir

"фига (figa)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2414]

[2409] Kirişçioğlu, M.,F. (1999). *Saha (yakut) türkçesi grameri.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 39.
[2410] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 103., Tsıdenjapov, Ş.P. (1991). *Kratkiy buryatsko-mongol'sko-russkiy slovar'*. Ulan-ude: Ob'ediniedetskih Pisateley Buryatin, 74., Babuşkin, S.M. (1993). *Russko-buryatskiy slovar'*. Ulan-Ude, 19.
[2411] Poppe,N. (1965). *İntroduction to altaic linguisticse*. Wiessbaden: Otto Harrasso witze Wiessbaden, 33-35.
[2412] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 103., Tsıdenjapov, Ş.P. (1991). *Kratkiy buryatsko-mongol'sko-russkiy slovar'*. Ulan-ude: Ob'ediniedetskih Pisateley Buryatin, 74., Babuşkin, S.M. (1993). *Russko-buryatskiy slovar'*. Ulan-Ude, 19.
[2413] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 325.
[2414] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 966.

kabak

"тыква (tıkva)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2415]

kabalak

"сүтүөр от (sütüör ot)" bitki adı muhtemelen Moğolca kökenli "sütüör[2416]" sözcüğünün "ot [ET ot > ST. ot 1.Toprağın üstündeki bölümleri odunlaşmayıp yumuşak kalan, ilkbaharda bitip bir süre sonra kuruyan küçük bitkilere verilen ortak ad; 2. ağı, zehir; 3. ilaç.[2417]]" sözcüğü ile birleşmesi sonucunda oluşmuştur.

kakao

"какао (kakao)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2418]

kaktüs

"кактус (kaktus)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2419]

kanarya otu

"лэбиэн дүөрэ (lebien düöre)" bitki adı hakkında eldeki kaynaklarda dilbilgisel bir veriye rastlanmamıştır.

kantaron

"кыыллыҥы (kıllıñı) / кыыллыгы (kıllıgı)" bitki adı hakkında eldeki kaynaklarda dilbilgisel bir veriye rastlanmamıştır.

kara buğday

"гречиха (greçiha)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2420]

"гречка (greçka)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiş olan "гречиха (greçiha)" sözcüğünün Saha Türkçesindeki şeklidir.[2421]

[2415] Monguşa, D. A. (Ed). (1980). *Russko-tuvinskiy slovar.* Moskva: İzdatelsvo Russkiy Yazık, 594.
[2416] Pekarskiy, E.K. (1959). *Slovar' yakutskogo yazıka* C.II. Leningrad: Akademiya Nauk SSSR, 2420.
[2417] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 310.
[2418] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 311.
[2419] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 312.
[2420] Petrov, A.M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 26.
[2421] Petrov, A.M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 26.

karahindiba

“алтан от (altan ot)” bitki adı “altan [bakır[2422] sözcüğü Moğolca bir ödünçlemedir.]” maden adı ile “ot [ET ot > ST. ot 1.Toprağın üstündeki bölümleri odunlaşmayıp yumuşak kalan, ilkbaharda bitip bir süre sonra kuruyan küçük bitkilere verilen ortak ad; 2. ağı, zehir; 3. ilaç.[2423]]” sözcüğünün bir araya gelmesiyle oluşmuştur.

“алтан төбө (altan töbö)” bitki adı “altan [bakır[2424] sözcüğü Moğolca bir ödünçlemedir.]” maden adı ile “töbö [tepe. P.Türk. *tepö (ü)[2425] biçiminde karşımıza çıkmaktadır.]” sözcüğünün bir araya gelmesi sonucunda oluşmuştur.

“үүттүгэннээх от (üüttügenneex ot)” bitki adı “üüt [süt[2426] Eren’den edindiğimiz bilgilere göre, Eski çağlardan başlayarak kullanıldığını görüyoruz. Orta Türkçede süt olarak geçer. Eski Kıpçakçada da süt olarak geçer. Bilimsel yayınlarda sık sık Moğolca “sün” biçimiyle karşılaştırıldığını görüyoruz. Ancak Moğolca sün’ün Türkçe süt biçimini ses ve yapı yönünden açıkladığı söylenemez. Türkçe süt’ün *sūt’ten geldiğini biliyoruz. Bilimsel yayınlarda süt’ün sonundaki -t’nin bir çokluk eki olduğu sık sık dile getirilmiştir. Bu ekin Moğolca olduğu açık bir gerçektir. Buna karşılık -t ekinin Türkçede süt ürünlerin verilen adlarda sıklıkla kullanıldığı göze çarpar. Bk. yoğurt.[2427] Bu sözcük ilk önce “+tüy-” isimden fiil yapma ekini alarak fiilleştikten sonra “-gen” fiilden isim yapma ekini alarak isimleşir ve “neex” isimden isim yapma ekini alır. “üüttügenneex (sütlü[2428])]” sözcüğü ile “ot [ET ot > ST. ot 1.Toprağın üstündeki bölümleri odunlaşmayıp yumuşak kalan, ilkbaharda bitip bir süre sonra kuruyan küçük bitkilere verilen ortak ad; 2. ağı, zehir; 3. ilaç.[2429]]” sözcüğünün bir araya gelmesiyle sıfat tamlaması biçiminde oluşmuştur.

karamuk

“куколь (kukol)” bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2430]

[2422] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 18.
[2423] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 310.
[2424] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 18.
[2425] Starostin, S.A., Dybo, A.V., Mudrak, O.A.(2003). *An etymological dictionary of altaic languages*. Leiden/Boston: Brıll, 1419.
[2426] Vasiliev (Cargıstay), Y. (1995). *Türkçe-sahaca (yakutça) sözlük*. Türk Dil Kurumu Yayınları:621, 251.
[2427] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 380.
[2428] Pekarskiy, E.K. (1959). *Slovar’ yakutskogo yazıka* C.III. Leningrad: Akademiya Nauk SSSR, 3195., Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 409.
[2429] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 310.
[2430] Petrov, A.M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 52.

karanfil

"гвоздика (gvozdika)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2431]

karanfil otu

"гравилат (gravilat)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2432]

karapazı

"үрүҥнээйи (ürüñneeyi)" bitki ismi muhtemelen "ürüñ [1. Doğadan elde edilen, üretilen yararlı şey, mahsul = ET (Uyg.) yürüŋ (yörüŋ) beyaz ya da gümüş rengi ~ ürüŋ ~ OT yürüng 'beyaz'[2433] < (h+)ūr-/ör 'yükselmek, büyümek' + -(ü)n~ <*hūrüŋ 'beyaz' (T. TEKİN)[2434]]" sözcüğünün "+nee-" isimden fiil yapım ekini alarak fiilleştikten sonra "-eeyi" fiilden isim yapma ekini almasıyla oluşmuştur.

karga otu

"вербейник (verbeynik)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2435]

"кута aha (kuta aha)" bitki adı "kuta [bataklık[2436]]" sözcüğü ile "as [aş, yemek, yem, ekmek…[2437] Tarihi ve modern Türk lehçelerinde çeşitli şekillerde hâlen kullanımda olan ST. as[2438] < *āş.[2439] Bu sözcük "-a" üçüncü teklik şahıs iyelik ekini alırken "-s" sesinin "-x-" sesine değiştiği görülmektedir. ET -ş sesinin ST.'de sistematik olarak -s sesine değiştiği ve bu örnekte de söz konusu ses hadisesinin yaşandığı görülmektedir.]" sözcüğünün bir araya gelmesiyle belirtisiz isim tamlaması biçiminde meydana gelmiştir.

[2431] Petrov, A.M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 23.
[2432] Yablonskaya, K.N., Barışeva, G.A. (1976). *Latinsko-russkiy slovar'*. Moskva: İzdatel'stvo Russkiy Yazık, 456.
[2433] Atalay, B. (2006). *Divanü lügat-it türk*. C.IV. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 716.
[2434] Gülensoy,T. (2011). *Türkiye türkçesindeki türkçe sözcüklerin köken bilgisi sözlüğü*. C.II. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 996.
[2435] Petrov, A.M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 19.
[2436] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 571.
[2437] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 34.
[2438] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 23.
[2439] Gülensoy,T. (2011). *Türkiye türkçesindeki türkçe sözcüklerin köken bilgisi sözlüğü*. C.I. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 83.

karpuz

“арбуз (arbuz)” bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2440]

kaside otu

“куондайыкы (kuondayıkı)” bitki adı hakkında dilbilgisel bir veriye eldeki kaynaklarda tarafımızca rastlanmamıştır.

kauçuk

“каучук (kauçuk)” bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2441]

kavak

“тирех (tirex)” bitki adı “OT tirek [kavak.[2442] P.Türk. *dẹrek.[2443] ET tirgük[2444] ~ OT tirek “direk; kavak[2445]” < *ti:re- ‘dikmek’ + -k[2446]]” sözcüğünün “ET -k > ST. -x” ses değişmesine uğrayarak Saha Türkçesinde kazanmış olduğu biçimidir.

kavun

“дыня (dınya)” bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2447]

kaya çiçeği

“сытыган от (sıtıgan ot)” bitki adı “sıtıgan [ET yīḏ “koku, rahiya; ıtır, misk[2448]” > ST. sıt[2449] kökü ile alakalıdır. Bu sözcük Eski Türkçe y- > ST. s- ses değişmesine örnek olabilecek niteliktedir. “sıt” sözcüğü “+y-” isimden fiil yapım ekini alırken araya yardımcı ünlü girmiştir ve “sıtıy- kok-”[2450] fiili meydana gelmiştir. “sıtıy-” fiili “mançaarıı” ismini niteleyecek bir sıfat durumuna gelebilmek için “-an” sıfat fiil ekini almıştır.]” sözcüğü ile “ot [ET ot > ST. ot 1.Toprağın üstündeki bölümleri odunlaşmayıp yumuşak kalan,

[2440] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1999). *Büyük türkçe-rusça sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 517.
[2441] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 319.
[2442] Vasiliev (Cargıstay), Y. (1995). *Türkçe-sahaca (yakutça) sözlük*. Türk Dil Kurumu Yayınları:621, 148.
[2443] Starostin, S.A., Dybo, A.V., Mudrak, O.A.(2003). *An etymological dictionary of altaic languages*. Leiden/Boston: Brıll, 393.
[2444] Caferoğlu, A. (1968). *Eski uygur türkçesi sözlüğü*. İstanbul: Türk Dil Kurumu Yayınları: Sayı 260, 240.
[2445] Atalay, B. (2006). *Divanü lügat-it türk*. C.IV. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 625.
[2446] Gülensoy,T. (2011). *Türkiye türkçesindeki türkçe sözcüklerin köken bilgisi sözlüğü*. C.I. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 288.
[2447] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1999). *Büyük türkçe-rusça sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 524.
[2448] Çağbayır, Y. (2007). *Ötüken türkçe sözlük.* C.V. İstanbul: Ötüken Yayınları, 5313.
[2449] Pekarskiy, E.K. (1959). *Slovar’ yakutskogo yazıka* C.II. Leningrad: Akademiya Nauk SSSR, 2500.
[2450] Vasiliev (Cargıstay), Y. (1995). *Türkçe-sahaca (yakutça) sözlük*. Türk Dil Kurumu Yayınları:621, 159.

ilkbaharda bitip bir süre sonra kuruyan küçük bitkilere verilen ortak ad; 2. ağı, zehir; 3. ilaç.[2451]]" sözcüğünün bir araya gelmesiyle sıfat tamlaması biçiminde oluşmuştur.

kaya koruğu

"таман (taman)" bitki adının "bir çeşit bitki[2452]" biçiminde karşımıza çıkan ET "taban" sözcüğü ile ilgili olması muhtemeldir.

kaya yasemini

"тыҥкырай (tıñkıray)" bitki adı muhtemelen kök durumunda bir bitki adıdır.[2453]

kayın

"бук (buk)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2454]

kayısı

"абрикос (abrikos)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2455]

kaz teresi

"айгыр (aygır)" bitki adının "ET adgır[2456]" sözcüğü ile ilişkisi yoktur. Çünkü ET adgır > ST. atıır[2457] bilgisine sahibiz. Saha Türkçesinde "aygır" sözcüğü "tek sesli, yeknesak, karışık olmayan" anlamına sahiptir ve aynı zamanda "efsanevi bir kadın şamanın adıdır.[2458]" Bitki adı olarak kullanılan "aygır" kelimesinin tahliline yönelik bir bilgiye eldeki kaynaklarda ulaşılamamıştır. Muhtemelen kök durumunda bir bitki adıdır.

kazgagası

"чыгыныар (çıgınıar)" bitki adı Pekarskiy'e göre "çıgın [Krş. Türk. "çığın: inatçı" ST. katı, sert[2459]]" sözcüğünün "+aa-" isimden fiil yapma ekini alarak "çıgınaa-

[2451] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 310.
[2452] Caferoğlu, A. (1968). *Eski uygur türkçesi sözlüğü*. İstanbul: Türk Dil Kurumu Yayınları: Sayı 260, 218.
[2453] Pekarskiy, E.K. (1959). *Slovar' yakutskogo yazıka* C.III. Leningrad: Akademiya Nauk SSSR, 2953.
[2454] Yablonskaya, K.N., Barışeva, G.A. (1976). *Latinsko-russkiy slovar'*. Moskva: İzdatel'stvo Russkiy Yazık, 413.
[2455] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1999). *Büyük türkçe-rusça sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 525.
[2456] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 27.
[2457] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 27.
[2458] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 46.
[2459] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 213.

[katılaşmak[2460]]" haline gelmesinden sonra "ıar [(?) ıar: ağır[2461], -ıar- ettirgenlik[2462], birden fazla ek kalıplaşmış olabilir.]" yapısıyla bir araya gelmesi sonucunda oluşmuştur.

keçi sakalı

"тамылҕан (tamılğan)" bitki adı Pekarskiy tarafından "tamalğan, tamalxan, tamılxan" gibi değişik madde başlarında verilmiştir. Sözcüğün "Türk. tabulğa, tabulğu, tabılğa, tabılğı[2463]" biçimleriyle çeşitli Türk diyalektlerinde karşımıza çıktığını görmekteyiz. Sözcük muhtemelen kök durumundadır.

kedi ayağı

"куоска ытыһа (kuoska ıtıha)" bitki adı Rusça "kuoska [kedi[2464]]" hayvan adının "ıtıs [el ayası, aya, avuç içi, avuç, pençe (Krş. Türk "adış" el ayası).[2465] Bu sözcük "-a" üçüncü teklik şahıs iyelik eki almıştır ve -s- > -h- ses değişmesi gerçekleşmiştir.]" organ adı ile bir araya gelmesiyle belirtisiz isim tamlaması biçiminde meydana gelmiştir.

kedi otu

"валериана (valeriana)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2466]

"тимир эрбэһин (timir erbehin)" bitki adı "timir [ET, OT temür (DLT)[2467]; témür[2468]] maden adı ile "erbehin [kaba ve muzır otların genel adı.[2469] "erbesin / erbehin" sözcüğü Pekarskiy tarafından Kaç., Koy. "erben" sözcüğü ile ilişkilendirilmiştir.[2470]]" bitki adının bir araya gelmesiyle oluşmuştur.

kekik

"боҕуруоскай от (boğuruoskay ot)" bitki adı "boğuruoskay [Rusçadan ödünçlenmiş olan "богородская (bogorodskaya): kekik[2471]" sözcüğünün Saha diyalektinin fonolojisine

---

[2460] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 213.
[2461] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 403.
[2462] Kirişçioğlu, M.,F. (1999). *Saha (yakut) türkçesi grameri.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 66.
[2463] Pekarskiy, E.K. (1959). *Slovar' yakutskogo yazıka* C.III. Leningrad: Akademiya Nauk SSSR, 2544.
[2464] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 564.
[2465] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 426.
[2466] Petrov, A.M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 17.
[2467] Atalay, B. (2006). *Divanü lügat-it türk*. C.IV. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 598.
[2468] Gülensoy,T. (2011). *Türkiye türkçesindeki türkçe sözcüklerin köken bilgisi sözlüğü*. C.I. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 275.
[2469] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 288.
[2470] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 288.
[2471] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 159.

uygunlaştırılmış biçimidir.]" bitki adı ile "ot [ET ot > ST. ot 1.Toprağın üstündeki bölümleri odunlaşmayıp yumuşak kalan, ilkbaharda bitip bir süre sonra kuruyan küçük bitkilere verilen ortak ad; 2. ağı, zehir; 3. ilaç.[2472]]" sözcüğünün bir araya gelmesi sonucunda oluşmuştur.

"таҥара ийэтин ото (tañara iyetin oto)" bitki adı "tañara [ET, OT Tengri / Teŋri "Tanrı, gök, sema[2473]; teng + ri (~ir)[2474]]" sözcüğü ile "iye ['sahip' ET igä, iä[2475]~OT iđi 'sahip, efendi; Tanrı'[2476]; DoğuT. īge, ide 'sahip', iye 'sahip'[2477]]" ve "ot [ET ot > ST. ot 1.Toprağın üstündeki bölümleri odunlaşmayıp yumuşak kalan, ilkbaharda bitip bir süre sonra kuruyan küçük bitkilere verilen ortak ad; 2. ağı, zehir; 3. ilaç.[2478]]" sözcüğü ile birleşerek meydana gelmiştir.

keklik gözü

"сардаҥалаах от (sardañalaax ot)" bitki adı "sardaña [ışın, şua[2479] sözcüğünün "-laax[2480]" isimden isim yapma ekini almasıyla oluşmuştur.]" ve "ot [ET ot > ST. ot 1.Toprağın üstündeki bölümleri odunlaşmayıp yumuşak kalan, ilkbaharda bitip bir süre sonra kuruyan küçük bitkilere verilen ortak ad; 2. ağı, zehir; 3. ilaç.[2481]]" sözcüklerinin bir araya gelmesiyle sıfat tamlaması biçiminde oluşmuştur.

kenevir

"көлөппүнэ (kölöppüne)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiş olan "конопля [konopliya[2482] kenevir[2483]]" sözcüğünün Saha Türkçesindeki şeklidir.

[2472] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 310.
[2473] Atalay, B. (2006). *Divanü lügat-it türk*. C.IV. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 600., Caferoğlu, A. (1968). *Eski uygur türkçesi sözlüğü*. İstanbul: Türk Dil Kurumu Yayınları: Sayı 260, 233.
[2474] Gülensoy,T. (2011). *Türkiye türkçesindeki türkçe sözcüklerin köken bilgisi sözlüğü*. C.II. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 856.
[2475] Caferoğlu, A. (1968). *Eski uygur türkçesi sözlüğü*. İstanbul: Türk Dil Kurumu Yayınları: Sayı 260, 90.
[2476] Atalay, B. (2006). *Divanü lügat-it türk*. C.IV. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 600.
[2477] Gülensoy,T. (2011). *Türkiye türkçesindeki türkçe sözcüklerin köken bilgisi sözlüğü*. C.I. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 44.
[2478] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 310.
[2479] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 377., Sleptsova, P.A. (Ed). (1972). *Yakutsko-Russkiy Slovar*. Moskva: İzdatelsvo Sovetskaya Entsiklopediya, 317.
[2480] Vinokurova, N. (2005). *Lexical categories and argument structure: a study with reference to sakha.*Utrecht University Repostory, 135.
[2481] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 310.
[2482] Petrov, A.M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 46.
[2483] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 337.

keten

"лүөн (lüön)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiş olan "лён (lyon)[2484]" sözcüğünün Saha Türkçesindeki biçimidir.

kırlangıç otu

"хараначчы ото (xaranaççı oto)" bitki adı "xaranaççı [kırlangıç. Eren'den edendiğimiz bilgilere göre, Eski kaynaklarda karlağuç (ve karlanguç) olarak geçer. Orta Türkçede karlıgaç (> kargılaç) olarak geçer. Eski Kıpçakçada da daha çok karlıgaç biçimi kullanılmıştır. < karılık + -(a)ç küçültme eki. Türkçe kırlangıç adının karılık biçimi yalnız Teleütçede saklanmıştır.[2485] <kar(ı)lı+gAç[2486] Saha Türkçesindeki "xaranaççı" biçiminin ET "karlıgaç" ile ilişkili olduğu düşünülmektedir.[2487]]" hayvan adı ile "ot [ET ot > ST. ot 1.Toprağın üstündeki bölümleri odunlaşmayıp yumuşak kalan, ilkbaharda bitip bir süre sonra kuruyan küçük bitkilere verilen ortak ad; 2. ağı, zehir; 3. ilaç.[2488] Bu sözcük "-o" üçüncü teklik şahıs iyelik eki almıştır.]" bitki adının bir araya gelmesiyle belirtisiz isim tamlaması biçiminde meydana gelmiştir.

kırmızı meyveli ayı üzümü

"уулаах отон (uulaax oton)" bitki adı "uu [ET su ~ suw ~suġ ~ suķ[2489] ~ OT sūf ~ sūw < *sūβ (> suw > suv > suğ > su)[2490] "uu" sözcüğünün "+laax" isimden isim yapma ekini almasıyla "uulaax" sözcüğü oluşmuştur.]" sözcüğü ile "oton [yemiş[2491]]" sözcüğü ile birleşerek kurduğu sıfat tamlaması biçiminde meydana gelmiştir.

kırmızı turp

"редиска (rediska)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2492]

[2484] Petrov, A.M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 55.
[2485] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 238.
[2486] Gülensoy,T. (2011). *Türkiye türkçesindeki türkçe sözcüklerin köken bilgisi sözlüğü*. C.I. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 514.
[2487] Starostin, S.A., Dybo, A.V., Mudrak, O.A.(2003). *An etymological dictionary of altaic languages*. Leiden/Boston: Brıll, 652.
[2488] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 310.
[2489] Caferoğlu, A. (1968). *Eski uygur türkçesi sözlüğü*. İstanbul: Türk Dil Kurumu Yayınları: Sayı 260, 211.
[2490] Gülensoy,T. (2011). *Türkiye türkçesindeki türkçe sözcüklerin köken bilgisi sözlüğü*. C.II. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 811.
[2491] Vasiliev (Cargıstay), Y. (1995). *Türkçe-sahaca (yakutça) sözlük*. Türk Dil Kurumu Yayınları:621, 301.
[2492] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 787.

kırmızı söğüt

"кыһыл талах (kıhıl talax)" bitki adı "kıhıl [ST. kıhıl < OT ḳızıl (DLT)[2493] etimolojik bilgisine sahip olmakla beraber Gülensoy "kız-ıl[2494] şeklinde bir izahta bulunmuştur. ET -z- > ST. -h- ses değişimi sistematiktir.]" renk isminin "talax [dal: ET tal 'dal, söğüt[2495]' ~ OT tal 'dal, yaş dal' (DLT)[2496] biçimleri mevcuttur.[2497] Proto Türkçe "*dal"[2498] kökünün varlığı düşünülmektedir.[2499]]" sözcüğü ile sıfat tamlaması oluşturması sonucunda meydana gelmiştir.

kızılağaç

"сиһик (sihik)" bitki adı Pekarskiy'e göre "sihii (?)[2500]" fiilinin "-k" fiilden isim yapma ekini almasıyla meydana gelmiştir.[2501]

kızılcık

"чыҥкы (çıñkı)" bitki adı muhtemelen kök durumundadır.[2502]

kiraz

"черешня (çereşnya)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2503]

komar

"хаскара (xaskara)" bitki adı hakkında dilbilgisel bir veriye eldeki kaynaklarda tarafımızca rastlanmamıştır.

koşkoz

"чылыгырыар (çılıgırıar)" bitki adı "çıllıgıraa- (çınla-)" yansıma sözcüğünden "ıar (?)" yapısıyla türetildiğini Pekarskiy'den tespit etmekteyiz.[2504]

[2493] Atalay, B. (2006). *Divanü lügat-it türk*. C.IV. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 327.
[2494] Gülensoy,T. (2011). *Türkiye türkçesindeki türkçe sözcüklerin köken bilgisi sözlüğü*. C.I. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 524.
[2495] Caferoğlu, A. (1968). *Eski uygur türkçesi sözlüğü*. İstanbul: Türk Dil Kurumu Yayınları: Sayı 260, 221.
[2496] Atalay, B. (2006). *Divanü lügat-it türk*. C.III. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 156.
[2497] Gülensoy,T. (2011). *Türkiye türkçesindeki türkçe sözcüklerin köken bilgisi sözlüğü*. C.I. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 261.
[2498] Starostin, S.A., Dybo, A.V., Mudrak, O.A.(2003). *An etymological dictionary of altaic languages*. Leiden/Boston: Brıll, 391.
[2499] Pekarskiy, E.K. (1959). *Slovar' yakutskogo yazıka* C.III. Leningrad: Akademiya Nauk SSSR, 2536.
[2500] Pekarskiy, E.K. (1959). *Slovar' yakutskogo yazıka* C.II. Leningrad: Akademiya Nauk SSSR, 2249.
[2501] Pekarskiy, E.K. (1959). *Slovar' yakutskogo yazıka* C.II. Leningrad: Akademiya Nauk SSSR, 2249.
[2502] Pekarskiy, E.K. (1959). *Slovar' yakutskogo yazıka* C.III. Leningrad: Akademiya Nauk SSSR, 3719.
[2503] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1999). *Büyük türkçe-rusça sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 552.

kum otu

"кумахсыт (kumaxsıt)" bitki ismi "kum [kum. Eren'in sözlüğünden edindiğimiz bilgiler şu şekildedir: Eski Türkçeden başlayarak kullanılır. Orta Türkçede kum (Çiğilce) olarak geçer. Eski Kıpçakçada kum olarak geçer. Etimolojisini bilmiyoruz. Türkçe, Farsça, Tatça, Tacikçe, Kürtçe gibi komşu dillere de geçmiştir. Kalmıkça xum da Türkçeden geçmiştir. Macarca homok biçiminin de Türkçe kum'a bağlı olduğu anlaşılıyor. Ancak Macarca homok biçiminin ses açısından birtakım sorunları olduğu açıktır. Ligeti Macarca homok'un başındaki h-'yi ayrıntılarıyla irdelemiştir. Daha sonra Ligeti homok'un Türkçe kum biçimine bağlı olduğunu dile getirmiş, ancak kum'un Macarca homok'un kökeni sayılamayacağını vurgulamıştır. Ligeti, Türk diyalektlerinde kullanılan kumak (> kubak) biçimlerinin Moğolcadan alındığını da belirtmiştir. Ramstedt ve Poppe, Türkçe ve Moğolca biçimler arasında eski çağlara çıkan bir yakınlık aramışlardı. Doerfer bu görüşü geri çevirmeyi denemişse de, Ligeti'ye göre ortaya koyduğu tanıklar çürüktür.[2505]]" sözcüğünün "ax [< Moğ. ḳum-aġ[2506]]" ekini aldık sonra "+sıt" isimden isim yapma ekini alarak meydana geldiği muhtemeldir. "kum" sözcüğünün Altay dil ailesinin diğer üyeleri olan Moğol ve Tunguz dilleri için de rekonstrükte edildiği bilinmektedir.[2507]

kurtayağı

"бөрө араҕа (börö atağa)" bitki adı "börö [Proto Moğol, Proto Tunguz ve Proto Türk dili için rekonstrükte edildiğini ve ortak bir sözcük olduğundan bahsedildiğini görmekteyiz."[2508] OT böri (DLT: börüleyü 'kurt gibi')[2509] < *bö:ri (T. TEKİN)[2510]]" hayvan adı ile "atax [Türk lehçelerini tasnif ederken ölçüt olarak kullanılan en karakteristik kelimedir. Poppe "*d > t, d, z, y" ölçütünü belirlemiş, bu ölçüte göre Türk lehçelerinin sınıflandırmasını yapmış ve söz konusu bu tasnifte Saha Türkçesi "t" grubunda grubun tek üyesi durumunda kalmıştır.[2511] Bu sözcük "-a" üçüncü teklik şahıs iyelik eki almıştır ve bu

---

[2504] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 214.
[2505] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 265.
[2506] Gülensoy,T. (2011). *Türkiye türkçesindeki türkçe sözcüklerin köken bilgisi sözlüğü*. C.I. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 567.
[2507] Starostin, S.A., Dybo, A.V., Mudrak, O.A.(2003). *An etymological dictionary of altaic languages*. Leiden/Boston: Brıll, 705.
[2508] Starostin, S.A., Dybo, A.V., Mudrak, O.A.(2003). *An etymological dictionary of altaic languages*. Leiden/Boston: Brıll, 343-344.
[2509] Atalay, B. (2006). *Divanü lügat-it türk*. C.IV. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 108.
[2510] Gülensoy,T. (2011). *Türkiye türkçesindeki türkçe sözcüklerin köken bilgisi sözlüğü*. C.I. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 174.
[2511] Gabain,A.V. (1950). *Alttürkische grammatik*. Hamburg, 34.

sırada -x- > -ğ- ses değişmesi yaşanmıştır.]" organ adının bir araya gelmesiyle belirtisiz isim tamlaması biçiminde meydana gelmiştir.

kurtboğan

"чүмэчи от (çümeçi ot)" bitki adı "çümeçi [mum[2512] Rusçadan ödünçlenmiş olan "свеча (sveça)[2513]" sözcüğünün Saha Türkçesindeki biçimidir.]" sözcüğü ile "ot [ET ot > ST. ot 1.Toprağın üstündeki bölümleri odunlaşmayıp yumuşak kalan, ilkbaharda bitip bir süre sonra kuruyan küçük bitkilere verilen ortak ad; 2. ağı, zehir; 3. ilaç.[2514]]" sözcüğünün bir araya gelmesi sonucunda oluşmuştur.

kuş kirazı

"хаппырыас (xappırıas)" bitki adı muhtemelen kök durumunda bir sözcüktür. Pekarskiy bu bitki adına sözlüğünde "хаппырас (xappıras)[2515]" biçiminde yer vermiştir.

kuş otu

"хайа олохтооҕо (xaya oloxtooğo)" bitki adı "xaya [dağ, dağlar, dağ silsilesi; yüksek dağ, dik taş, yalçın kaya; kayalık dağlar.[2516] "ET, OT ḳaya[2517]"] sözcüğü ile "olox [hayat[2518] "olox" sözcüğünün "+toox" isimden isim yapım ekini alması biçimi olan "oloxtoox" sözcüğü meydana gelmiştir. Bu sözcük "-o-" üçüncü teklik şahıs iyelik eki almıştır ve bu sırada "-x- > -ğ-" ses değişmesi yaşanmıştır.]" sözcüğünün bir araya gelmesi ile belirtisiz isim tamlaması biçiminde meydana gelmiştir.

kuş ekmeği

"малыын (malıın)" bitki adı hakkında dilbilgisel bir veriye eldeki kaynaklarda tarafımızca rastlanmamıştır. Bu bitki adı muhtemelen kök durumundadır.

[2512] Vasiliev (Cargıstay), Y. (1995). *Türkçe-sahaca (yakutça) sözlük*. Türk Dil Kurumu Yayınları:621, 195.
[2513] Mustafaev,E.M.E., Şçerbinin,B.G.(1999). *Büyük türkçe-rusça sözlük*. İstanbul: Multilingual Yayınları, 641.
[2514] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 310.
[2515] Pekarskiy, E.K. (1959). *Slovar' yakutskogo yazıka* C.III. Leningrad: Akademiya Nauk SSSR, 3321.
[2516] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 354.
[2517] Atalay, B. (2006). *Divanü lügat-it türk*. C.IV. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 284., Gülensoy,T. (2011). *Türkiye türkçesindeki türkçe sözcüklerin köken bilgisi sözlüğü*. C.I. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 482.
[2518] Vasiliev (Cargıstay), Y. (1995). *Türkçe-sahaca (yakutça) sözlük*. Türk Dil Kurumu Yayınları:621, 110.

kuşkuş otu

"сумка от (sumka ot)" bitki adı "sumka [Söz konusu bitki adının Rusçadaki karşılığı olan "пастушья сумка (pastuş'ya sumka)[2519]" bitki adındaki Rusça "сумка (sumka) çanta, zembil; file[2520]" sözcüğünün ödünçlenmesi ile bu adlandırma yapılmıştır.]" sözcüğünün "ot [ET ot > ST. ot 1.Toprağın üstündeki bölümleri odunlaşmayıp yumuşak kalan, ilkbaharda bitip bir süre sonra kuruyan küçük bitkilere verilen ortak ad; 2. ağı, zehir; 3. ilaç.[2521]]" sözcüğü ile bir araya gelmesi sonucunda oluşmuştur.

"маныыһыт сумката (manııhıt sumkata)" bitki adı "manııhıt [muhtemelen Moğolca "манаа /mana/ is. koruma, güvenlik, bekçi.[2522]" sözcüğü ile ilişkilidir. Saha diyalektinin ödünçlemiş olduğu "manaa-: gece beklemek, muhafaza etmek, korumak, bir şeye nezaret etmek[2523]" sözcüğü ilk önce Sahaca "+ıı" fiilden isim yapma ekini alarak "manıı: saklama, koruma, gütme, nöbet[2524]" biçimine girmiştir. Daha sonra "+hıt" isimden isim yapma ekini alarak "manııhıt: nöbetçi, bekçi[2525]" anlamını kazanmıştır.]" sözcüğü ile "sumka [çanta, zembil; file.[2526] Rusçadan ödünçlenmiştir. Bu sözcük "-ta" üçüncü teklik şahıs iyelik eki almıştır.]" sözcüğünün bir araya gelmesi sonucunda belirtisiz isim tamlaması biçiminde oluşmuştur.

kuzukulağı

"кииһилэ (kiihile)" bitki adı muhtemelen Rusçadan ödünçlenmiş olan "кислица (kislitsa)[2527]" sözcüğü ile ilişkilidir.

"кыыс от (kııs ot)" bitki adı "kııs [Eski çağlardan başlayarak kullanılır. Orta Türkçede kız olarak geçer. Eski Kıpçakçada da kız biçimi göze çarpar.[2528] < *ķīz < *ķīr[2529] biçimini Çuvaşçadaki rotasizm neticesinde rekonstrükte edebilmekteyiz. Türk dillerinde birincil uzun ünlülerin büyük oranda korunmuş olduğu bilgisine sahibiz. "kııs" örneği Tekin

[2519] Petrov, A.M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 78.
[2520] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 888.
[2521] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 310.
[2522] Zaya,H., Hanife,A, Yusuf,Y., Ahmet,E. (2008) *Turk-Mongol-Mongol-Turk Tol'.* Ulaan Baatar, 475.
[2523] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 614.
[2524] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 615.
[2525] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 615.
[2526] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 888.
[2527] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 120.
[2528] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 241.
[2529] Gülensoy, T. (2011). *Türkiye türkçesindeki türkçe sözcüklerin köken bilgisi sözlüğü*. C.I. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 522.

tarafından Eski Türkçedeki birincil uzun ünlülerin Saha Türkçesinde korunduğuna dair örnek olarak kullanılmıştır.[2530] Bu kelime aynı zamanda Proto Tunguzca için de rekonstrükte edilmektedir.[2531] Sistematik olarak gerçekleşen "ET -z > ST. -s" ses değişmesinin örneğimizde de yaşandığı görülmektedir.]" sözcüğü ile "ot [ET ot > ST. ot 1.Toprağın üstündeki bölümleri odunlaşmayıp yumuşak kalan, ilkbaharda bitip bir süre sonra kuruyan küçük bitkilere verilen ortak ad; 2. ağı, zehir; 3. ilaç.[2532]]" sözcüklerinin bir araya gelmesi sonucunda oluşmuştur.

lagotis

"куобах кулгаах (kuobax kulgaax)" bitki adı "kuobax [âdi beyaz tavşan[2533]]" hayvan adı ile "kulgaax [(kulak)" kelimelerinin birleşiminden meydana gelmiştir. Bilindiği üzere temel söz varlığının bir parçası olan organ isimleri Türk dillerinde en eski dönemlerden günümüzü kadar büyük oranda korunarak varlığını sürdürmüştür. "kulak" sözcüğüne Gülensoy tarafından " =ET, OT ḳulak ~ ḳulhak ~ ḳulḳaḳ (Uyg., DLT)[2534] ~ kulġak (Uyg., Çağ.) ~ kulaġ (Çağ.) ~ ḳulḳāḳ (Br.)" şeklinde yer verilmiştir. Gülensoy, aynı zamanda bu kelimeyi günümüzde yaşatmaya devam eden Türk dilleri ve muhafaza ettikleri şekiller hakkında bilgi vermiştir.[2535] Eren, bu kelimenin "*kul- (işit-)" kökünden geldiğine dair olan yaygın inanışa işaret etmektedir. Uzmanlar Eren'nin aktardığına göre "*kul-" proto modelini doğrulamak için Fin-Ugor dillerinde kullanılan biçimleri tanık olarak değerlendirmişlerdir. Mac. hall- "işit-", Ost. xól-, Çer. kol- vb.[2536] Pekarskiy bu sözcüğünün etimolojisi hakkındaki "ET kulkak, Uyg. kulġak" bilgisine "кулгаах (kulgaax)" madde başında yer vermiştir.[2537]]" organ adının bir araya gelmesi sonucunda oluşmuştur.

[2530] Tekin, T. (1995). *Türk dillerinde birincil uzun ünlüler*. Ölmez, M. (Eds), Ankara: Şafak Matbaacılık, 41.
[2531] Starostin, S.A., Dybo, A.V., Mudrak, O.A.(2003). *An etymological dictionary of altaic languages*. Leiden/Boston: Brıll, 547.
[2532] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 310.
[2533] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 559.
[2534] Atalay, B. (2006). *Divanü lügat-it türk*. C.IV. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 375.
[2535] Gülensoy,T. (2011). *Türkiye türkçesindeki türkçe sözcüklerin köken bilgisi sözlüğü*. C.I. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 565.
[2536] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 264.
[2537] Pekarskiy, E.K. (1959). *Slovar' yakutskogo yazıka* C.I. Leningrad: Akademiya Nauk SSSR, 1204.

lahana

“хаппыыста (xappıısta)” bitki adı muhtemelen Rusçadan ödünçlenmiş olan “капуста (kapusta)”[2538] sözcüğü ile ilişkilidir.

ledum

“сэппэрээк (seppereek)” bitki adı muhtemelen kök durumunda bulunan bir sözcüktür.[2539]

leptopyrum

“дьабараасkы ото (cabaraaskı oto)” bitki adı “cabaraaskı [Sözcüğün Rusçadan ödünçlendiği bilinmektedir.[2540] Bir cins köstebek, şimal köstebeği şeklinde Türkçeye aktarmak mümkündür.[2541]]” hayvan adı ile “ot [ET ot > ST. ot 1.Toprağın üstündeki bölümleri odunlaşmayıp yumuşak kalan, ilkbaharda bitip bir süre sonra kuruyan küçük bitkilere verilen ortak ad; 2. ağı, zehir; 3. ilaç.[2542] Bu sözcük “-o” üçüncü teklik şahıs iyelik eki almıştır.]” bitki adının bir araya gelmesi sonucunda belirtisiz isim tamlaması biçiminde oluşmuştur.

lilpar

“кулун туйаҕа (kulun tuyağa)” bitki adı “kulun [“at yavrusu” Orta Türkçede “kulun” olarak geçer. Kıpçakçada da kulun biçimi kullanılır.[2543] < *kol ‘yaban eşeği’ + (u)n[2544] “kulun” eski bir kelimedir ve Proto Türk, Proto Tunguz, Proto Moğol dilleri için rekonstrükte edilmiştir.[2545]]” hayvan adı ile “tuyax [‘At, eşek gibi tek tırnaklı hayvanların tırnağı, duynak’ = ET tuŋaḳ ~ OT tuyaḳ < *tung ‘*bedendeki sertlik’ + (a)k.[2546] Bu sözcük “-a” üçüncü teklik şahıs iyelik ekini alırken -x- > -ğ- ses değişmesine maruz kalmıştır.]” organ adının bir araya gelmesi sonucunda belirtisiz isim tamlaması biçiminde oluşmuştur.

[2538] Mustafaev,E.M.E., Şçerbinin,B.G.(1999). *Büyük türkçe-rusça sözlük*. İstanbul: Multilingual Yayınları, 584.
[2539] Pekarskiy, E.K. (1959). *Slovar’ yakutskogo yazıka* C.II. Leningrad: Akademiya Nauk SSSR, 2167.
[2540] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 149.
[2541] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 149.
[2542] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 310.
[2543] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 264.
[2544] Gülensoy,T. (2011). *Türkiye türkçesindeki türkçe sözcüklerin köken bilgisi sözlüğü*. C.I. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 566.
[2545] Starostin, S.A., Dybo, A.V., Mudrak, O.A.(2003). *An etymological dictionary of altaic languages*. Leiden/Boston: Brıll, 735.
[2546] Gülensoy,T. (2011). *Türkiye türkçesindeki türkçe sözcüklerin köken bilgisi sözlüğü*. C.I. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 922.

“харба (xarba)” bitki adı “1. İç hazım cihazı (insanın) 2. su nebatı, su yosunu 3. mal, mülk, ev eşyası, pılı pırtı 4. Vilüysk mıntıkasındaki bir şamanın lakabı[2547]” anlamlarına gelmektedir. Etimolojisi hakkında net bir bilgiye eldeki kaynaklarda tarafımızca rastlanamamıştır. Muhtemelen bu bitki adı kök durumundadır.

limon

“лимон (limon)” bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2548]

mahmude otu

“эрилбэ (erilbe)” bitki adı bitki adı hakkında dilbilgisel bir veriye eldeki kaynaklarda tarafımızca rastlanmamıştır. Bu bitki adı muhtemelen kök durumundadır.

mandalina

“мандарин (mandarin)” bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2549]

Manisa lalesi

“сылгы ньургуһуна (sılgı ńurguhuna)” bitki adı “sılgı [yılkı: ‘at sürüsü’ Eren’e göre Eski Türkçede yılkı ‘davar; at’ olarak geçer. Kâşgarlı Mahmud’a göre, Orta Türkçede yılkı ‘hayvan, hayvan sürüsü, yılkı’ olarak kullanılır. Eski Kıpçakçada yılkı ‘hayvan’ anlamına gelir. Ancak ‘at’ olarak da geçer. Türkçe bir türev olduğu anlaşılıyor. Saha Türkçesinde de ‘at’ anlamındadır.[2550] < *yıl ‘yıl, sene’ + kı (/+lık).[2551] ET y- > ST. s- ses değişmesini bu örnekte görebiliyoruz.]” hayvan adı ile ve “ńurguhun [ilkbahar çiçeği.[2552] Bu sözcük “-a” üçüncü teklik şahıs iyelik eki almıştır.]” bitki adının bir araya gelmesiyle belirtisiz isim tamlaması biçiminde meydana gelmiştir.

manolya

“магнолия (magnoliya)” bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2553]

[2547] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 337.
[2548] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1999). *Büyük türkçe-rusça sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 589.
[2549] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1999). *Büyük türkçe-rusça sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 602.
[2550] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 545.
[2551] Gülensoy,T. (2011). *Türkiye türkçesindeki türkçe sözcüklerin köken bilgisi sözlüğü*. C.II. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 1141.
[2552] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 135.
[2553] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 381.

marul

"үүттүк (üüttük)" bitki adı muhtemelen Rusçadan ödünçlenmiş olan "латук (latuk)[2554]" sözcüğü ile ilişkilidir.

maydanoz

"петрушка (petruşka)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2555]

melek otu

"дягилъ (dyagil)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2556]

menekşe

"фиалка (fialka)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2557]

mercimek

"чечевица (çeçevitsa)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2558]

meşe

"дууп (duup)" bitki adı muhtemelen Rusçadan ödünçlenmiş olan "дуб (dub)[2559]" sözcüğü ile ilişkilidir.

mızrak otu

"күөх төбө (küöx töbö)" bitki adı "küöx [gök: '1. gök, hava, sema; 2. gök rengi, lacivert; 3. ham, olmamış (meyva); 4. yeşil' ET kök '1. mavi, gök rengi; 2. sema; 3. gece[2560]'; kö:k 'mavi'[2561] < kö:k (P.Alt. kö:ke)[2562]". Proto Türkçe için "*gōk 1. blue (mavi) 2. green (yeşil)" biçiminde rekonstrükte edilmiştir. Proto Moğol ve Proto Tunguz için de çeşitli

[2554] Petrov, A.M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 55.
[2555] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1999). *Büyük türkçe-rusça sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 608.
[2556] Petrov, A.M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 30.
[2557] Petrov, A.M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 105.
[2558] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1999). *Büyük türkçe-rusça sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 616.
[2559] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 206.
[2560] Caferoğlu, A. (1968). *Eski uygur türkçesi sözlüğü*. İstanbul: Türk Dil Kurumu Yayınları: Sayı 260, 114.
[2561] Atalay, B. (2006). *Divanü lügat-it türk*. C.IV. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 356.
[2562] Gülensoy,T. (2011). *Türkiye türkçesindeki türkçe sözcüklerin köken bilgisi sözlüğü*. C.I. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 377.

biçimlerin rekonstrükte edildiği görülmektedir.[2563] Saha Türkçesinde birincil uzun ünlülerin diftong şeklinde de varlığını sürdürdüğünü bilmekteyiz. "ST üö < *ō" ses değişmesini bu örnekte görmekteyiz.[2564] Ayrıca "ET -k > ST. -x" ses değişmesini örneğimizde tanıklamaktayız.]" renk adı ile "töbö [P.Türk. *tepö (ü)[2565]. Eski Türkçeden başlayarak kullanılır. Orta Türkçede "töpō̄ (tepe)" olarak geçer. Eski Kıpçakçada tepe, töpe biçimleri göze çarpar. Kökenini bilmiyoruz. Türkçeden belli başlı komşu dillere de geçmiştir.[2566] < * tö- (krş. to-) + -p + e (<)[2567] Ayrıca "ET -p- > ST. -b-" ses değişmesini örneğimizde tanıklamaktayız.]" sözcüğünün bir araya gelmesiyle sıfat tamlaması biçiminde oluşmuştur.

mürver

"бузина (buzina)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2568]

nane

"мята (myata)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2569]

nar

"гранат (granat)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2570]

nevruz otu

"көбүөр от (köbüör ot)" bitki adı muhtemelen "köbüör [köp "yumuşak; kabarık; tüylü, yünlü, kabarık ve yumuşak[2571]" sözcüğünün "+üö- ög[2572]" isimden fiil yapma ekini aldıktan sonra köbüö/köböö "yumuşak veya tüylü olmak; kalkmak, kabarmak; kabarık, yumuşak olmak (ot hakkında)[2573]" biçimini kazandığını görmekteyiz. Bu sözcük daha

[2563] Starostin, S.A., Dybo, A.V., Mudrak, O.A.(2003). *An etymological dictionary of altaic languages*. Leiden/Boston: Brıll, 714.
[2564] Tekin, T. (1995). *Türk dillerinde birincil uzun ünlüler*. Ölmez, M. (Eds), Ankara: Şafak Matbaacılık, 43.
[2565] Starostin, S.A., Dybo, A.V., Mudrak, O.A.(2003). *An etymological dictionary of altaic languages*. Leiden/Boston: Brıll, 1419.
[2566] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 402.
[2567] Gülensoy,T. (2011). *Türkiye türkçesindeki türkçe sözcüklerin köken bilgisi sözlüğü*. C.II. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 880.
[2568] Petrov, A.M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 17.
[2569] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 418.
[2570] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 104.
[2571] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 540.
[2572] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 532.
[2573] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 531.

sonra "-r[2574]" fiilden isim yapma ekini almasıyla köbüör "kaynatılmış süt veya tereyağı katılarak kepçe ile karıştırılmış olan tereyağı"[2575] biçimini kazanmıştır. Kelimenin etimolojisi hakkında bilgiye ulaşmak için Türkiye Türkçesi "köpük" sözcüğünden yola çıkabiliriz. "köpük" 'Çalkalanan, kaynatılan, mayalanan, yukarıdan dökülen sıvıların üzerinde oluşan hava kabarcıkları yığını' ET köbik ~ köbük~köpük[2576] ~ OT köpük(g)[2577] < kö-p-(ü)-k).[2578] Yine bu sözcüğün Proto Türkçede "*kö-p-(I)r-(i)k" biçiminde rekonstrükte edilebileceğini görmekteyiz.[2579] Proto Kore, Proto Moğol ve Proto Tunguz için de sözcükle ilgili çeşitli rekonstrüksiyonlar mevcuttur.[2580]]" sözcüğü ile "ot [ET ot > ST ot 1.Toprağın üstündeki bölümleri odunlaşmayıp yumuşak kalan, ilkbaharda bitip bir süre sonra kuruyan küçük bitkilere verilen ortak ad; 2. Ağı, zehir; 3. İlaç[2581]]" sözcüğünün bir araya gelmesiyle oluşmuştur. Bu düşüncemizi semantik açıdan destekleyen dayanak ise ekler bölümünde yer alan (EK-2.) bitkinin görselinden de anlaşılacağı üzere bitkinin renginin tıpkı tereyağını andıran bir sarı tonuna sahip olmasıdır. "köbüör" sözcüğünün aynı zamanda Rusçadan ödünçlenmiş olan "ковёр (halı[2582])" sözcüğünün Saha Türkçesindeki biçimi olduğunu bilinmektedir.[2583] Fakat böyle bir adlandırma semantik açıdan izaha muhtaçtır.

nilüfer

"кувшинка (kuvşinka)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2584]

"уу сардаананата (uu sardaanata)" bitki adı " uu [ET su ~ suw ~suġ ~ suķ[2585] ~ OT sūf ~ sūw < *sūβ (> suw > suv > suğ > su)[2586] "ET s- > ST. ø" söz başı ünsüzün düşmesi hadisesini örneğimizde tanıklamaktayız.]" sözcüğünün "sardaana [zambak. Bu sözcüğün Rusçadan

[2574] Kirişçioğlu, M.,F. (1999). *Saha (yakut) türkçesi grameri.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 62.
[2575] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 531.
[2576] Caferoğlu, A. (1968). *Eski uygur türkçesi sözlüğü*. İstanbul: Türk Dil Kurumu Yayınları: Sayı 260, 113
[2577] Atalay, B. (2006). *Divanü lügat-it türk*. C.IV. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 362.
[2578] Gülensoy,T. (2011). *Türkiye türkçesindeki türkçe sözcüklerin köken bilgisi sözlüğü*. C.I. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 555.
[2579] Gülensoy,T. (2011). *Türkiye türkçesindeki türkçe sözcüklerin köken bilgisi sözlüğü*. C.I. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 555.
[2580] Starostin, S.A., Dybo, A.V., Mudrak, O.A.(2003). *An etymological dictionary of altaic languages*. Leiden/Boston: Brıll, 841.
[2581] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 310.
[2582] Mustafaev,E.M., E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük*. İstanbul: Multilingual Yayınları,379.
[2583] Sleptsova, P.A. (Ed). (1972). *Yakutsko-Russkiy Slovar*. Moskva: İzdatelsvo Sovetskaya Entsiklopediya, 175.
[2584] Petrov, A.M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 52.
[2585] Caferoğlu, A. (1968). *Eski uygur türkçesi sözlüğü*. İstanbul: Türk Dil Kurumu Yayınları: Sayı 260, 211.
[2586] Gülensoy,T. (2011). *Türkiye türkçesindeki türkçe sözcüklerin köken bilgisi sözlüğü*. C.II. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 811.

ödünçlenmiş "сардана (sardana)" sözcüğü ile ilgili olduğu bilinmektedir.[2587] Bu sözcük "-ta" üçüncü teklik şahıs iyelik ekini almıştır.]" sözcüğü ile bir araya gelmesiyle belirtisiз isim tamlaması biçiminde oluşmuştur.

pamuk

"баата (baata)" bitki adı muhtemelen Rusçadan ödünçlenmiş olan "вата (vata)[2588]" sözcüğü ile ilişkilidir.

papatya

"ромашка (romaşka)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2589]

"үс кырыы (üs kırıı)" bitki adı "üs ['üç: ikiden sonra gelen sayı' OT ūç[2590], "üç[2591]" < ūç[2592] "ET -ç > ST -s" ünsüz değişmesini bu sözcükte tanıklayabiliriz.]" sayı adının "kırıı [P.Türk. *kɨrgak (edge: kenar)[2593]]" sözcüğüyle bir araya gelerek sıfat tamlaması kurması yoluyla oluşmuştur.

patates

"хортуоппуй (xortuoppuy)" sözcüğü Rusçadan ödünçlenmiştir.[2594]

"сир аһа (sir aha)" bitki adı "sir [yer: 1. "bir şeyin, bir kimsenin kapladığı boşluk, mahal, mekân"; 2. "ayakla basılan taban"; 3. "yaşanılan, oturulan şehir, kasaba, mahalle"; 4. 'ülke, bölge"; 5. "görev, makam"; 6. "herhangi bir şeye, bir işe ayrılmış bölüm veya alan"; 7. "üzerine yapı kurulmaya veya ekime elverişli toprak parçası"; 8. "toprak" Eski çağlardan başlayarak kullanılır. Eski Türkçede yer biçiminde yaygın olarak geçer. Orta Türkçede de yer olarak kullanılır. Eski Kıpçakçada da yer biçimi göze çarpar. Kökünü bilmiyoruz.[2595] < *yér[2596]]" sözcüğünün "as [aş, yemek, yem, ekmek…[2597] Tarihi ve modern Türk

[2587] Pekarskiy, E.K. (1959). *Slovar' yakutskogo yazıka* C.II. Leningrad: Akademiya Nauk SSSR, 2104.
[2588] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 69.
[2589] Petrov, A.M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 91.
[2590] Atalay, B. (2006). *Divanü lügat-it türk*. C.II. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 35.
[2591] Caferoğlu, A. (1968). *Eski uygur türkçesi sözlüğü*. İstanbul: Türk Dil Kurumu Yayınları: Sayı 260, 270.
[2592] Gülensoy,T. (2011). *Türkiye türkçesindeki türkçe sözcüklerin köken bilgisi sözlüğü*. C.II. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 985.
[2593] Starostin, S.A., Dybo, A.V., Mudrak, O.A.(2003). *An etymological dictionary of altaic languages*. Leiden/Boston: Brıll, 546.
[2594] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 390.
[2595] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 453.
[2596] Gülensoy,T. (2011). *Türkiye türkçesindeki türkçe sözcüklerin köken bilgisi sözlüğü*. C.II. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 1124.
[2597] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 34.

lehçelerinde çeşitli şekillerde hâlen kullanımda olan ST. as[2598] < *āş.[2599] Sözcük "-a" üçüncü teklik şahıs iyelik ekini alırken -s- > -h- ses değişmesine maruz kalmıştır. ET -ş sesinin ST.'de sistematik olarak -s sesine değiştiğini (ET aş > ST. as) görmekteyiz.]" sözcüğü ile bir araya gelmesiyle belirtisiz isim tamlaması biçiminde oluşmuştur.

patlıcan

"баклажан (baklajan)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2600]

patrinya

"патриния (patriniya)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2601]

pelin

"эрбэнин (erbehin)" bitki adı "kaba ve muzır otların genel adı" anlamında karşımıza çıkmaktadır. "erbehin" sözcüğü Pekarskiy tarafından Kaç., Koyb. diyalektlerine ait "erben" sözcüğü ile ilişkilendirilmiştir.[2602]

"куруҥ от (kuruñ ot)" bitki adı kuruñ [kuru "suyu, nemi olmayan" = ET ḳurḳaġ, ḳuruġ[2603] ~ OT ḳūrıġ ~ ḳūruġ ~ ḳūruḳ ~ ḳūr 'kuru'[2604] < ḳūrıġ (< kūr 'kuru' + uġ), ST. ḳūr < *ḳūrı-[2605] kuru- 'ıslaklığını, nemini yitirerek kuru duruma gelmek' < kurumak, ıslaklığını, nemini yitirmek'. kūr 'kuru' + u- < *ḳūrı-.[2606] ST kuur- "kuru-[2607]" sözcüğünün fiilden isim yapma eki "-ñ[2608]" yi alırken araya yardımcı ünlünün girmesi sonucunda "kuruñ: kuru, kurumuş[2609]" sözcüğünün meydana gelmiş olması muhtemeldir.]" sözcüğünün "ot [ET ot > ST ot 1.Toprağın üstündeki bölümleri odunlaşmayıp yumuşak kalan, ilkbaharda bitip bir

[2598] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 23.
[2599] Gülensoy,T. (2011). *Türkiye türkçesindeki türkçe sözcüklerin köken bilgisi sözlüğü*. C.I. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 83.
[2600] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1999). *Büyük türkçe-rusça sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 715.
[2601] Petrov, A.M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 78.
[2602] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 288.
[2603] Caferoğlu, A. (1968). *Eski uygur türkçesi sözlüğü*. İstanbul: Türk Dil Kurumu Yayınları: Sayı 260, 187-188.
[2604] Atalay, B. (2006). *Divanü lügat-it türk*. C.IV. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 381.
[2605] Gülensoy,T. (2011). *Türkiye türkçesindeki türkçe sözcüklerin köken bilgisi sözlüğü*. C.I. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 576.
[2606] Gülensoy,T. (2011). *Türkiye türkçesindeki türkçe sözcüklerin köken bilgisi sözlüğü*. C.I. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 576.
[2607] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 575.
[2608] Kirişçioğlu, M.,F. (1999). *Saha (yakut) türkçesi grameri.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 61.
[2609] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 569.

süre sonra kuruyan küçük bitkilere verilen ortak ad; 2. ağı, zehir; 3. ilaç.[2610]]" sözcüğü ile bir araya gelmesi sonucunda sıfat tamlaması biçiminde oluşmuştur.

"өргө aha (örgö aha)" bitki adı "örgö [köstebek, dağ sıçanı[2611] Krş. Türk örge[2612]]" sözcüğü ile "as [aş, yemek, yem, ekmek…[2613] Tarihi ve modern Türk lehçelerinde çeşitli şekillerde hâlen kullanımda olan ST. as[2614] < *āş[2615] "aha" sözcüğü "as" sözcüğünün kendinden önceki isimle isim tamlaması oluştururken ikinci sözcüğün almış olduğu ünlü ses nedeniyle "s" sesinin "x" sesine dönüşmesi ile meydana gelmiş olan sözcüktür. ET -ş sesinin ST.'de sistematik olarak -s sesine değiştiğini bu sözcükte tanıklamak mümkündür.]" sözcüğünün bir araya gelerek belirtisiz isim tamlaması oluşturması sonuncunda meydana gelmiştir.

"сытыган эрбэһин (sıtıgan erbehin)" bitki adı "sıtıgan [ET "yīḏ (koku, rahiya; ıtır, misk[2616])" > ST. sıt[2617] kökü ile alakalıdır. Bu sözcükte yaşanan Eski Türkçe y- > ST. s- ses değişimine örnek olabilecek onlarca sözcük mevcuttur. "sıt" sözcüğü "+y-" isimden fiil yapım ekini alırken araya yardımcı ünlü girmiştir ve "sıtıy- 'kok-[2618]' fiili meydana gelmiştir. "sıtıy-" fiili "erbehin" ismini niteleyecek bir sıfat durumuna gelebilmek için -an sıfat fiil ekini almıştır]" sözcüğü ile "erbehin [kaba ve muzır otların genel adı. "erbehin" sözcüğü Pekarskiy tarafından Kaç., Koyb. diyalektlerine ait "erben" sözcüğü ile ilişkilendirilmiştir.[2619]]" sözcüklerinin bir araya gelerek sıfat tamlaması meydana getirmesi sonucunda oluşmuştur.

peygamber çiçeği

"василёк (vasilyok)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2620]

[2610] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 310.
[2611] Pekarskiy, E.K. (1959). *Slovar' yakutskogo yazıka* C.II. Leningrad: Akademiya Nauk SSSR, 1955., Mustafaev,E.M., E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük Rusça-Türkçe Sözlük*.İstanbul: Multilingual Yayınları,889.
[2612] Pekarskiy, E.K. (1959). *Slovar' yakutskogo yazıka* C.II. Leningrad: Akademiya Nauk SSSR, 1955.
[2613] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 34.
[2614] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 23.
[2615] Gülensoy,T. (2011). *Türkiye türkçesindeki türkçe sözcüklerin köken bilgisi sözlüğü*. C.I. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 83.
[2616] Çağbayır, Y. (2007). *Ötüken türkçe sözlük.* C.V. İstanbul: Ötüken Yayınları, 5313.
[2617] Pekarskiy, E.K. (1959). *Slovar' yakutskogo yazıka* C.II. Leningrad: Akademiya Nauk SSSR, 2500.
[2618] Vasiliev (Cargıstay), Y. (1995). *Türkçe-sahaca (yakutça) sözlük*. Türk Dil Kurumu Yayınları:621, 159.
[2619] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 288.
[2620] Petrov, A.M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 17.

pire otu

“тимэх от (timex ot)” bitki adı “timex [düğme[2621] Bu sözcük tüğ- / tüg- “düğ- bağlamak, düğümlemek.[2622]”, OT tüg-[2623] fiilinin “-ex” fiilden isim yapma ekini alması ile oluşmuştur.]” sözcüğü ile “ot [ET ot > ST. ot 1.Toprağın üstündeki bölümleri odunlaşmayıp yumuşak kalan, ilkbaharda bitip bir süre sonra kuruyan küçük bitkilere verilen ortak ad; 2. ağı, zehir; 3. ilaç.[2624]]” sözcüğünün bir araya gelmesiyle oluşmuştur.

“алтан от (altan ot)” bitki adı “altan [bakır[2625] sözcüğü Moğolcadan ödünçlenmiştir.]” maden adı ile “ot [ET ot > ST ot 1.Toprağın üstündeki bölümleri odunlaşmayıp yumuşak kalan, ilkbaharda bitip bir süre sonra kuruyan küçük bitkilere verilen ortak ad; 2. ağı, zehir; 3. ilaç.[2626]]” sözcüklerinin bir araya gelmesi sonucunda oluşmuştur.

portakal

“апельсин (apel'sin)” bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2627]

ravent

“аахта (aaxta)” bitki adı hakkında dilbilgisel bir veriye eldeki kaynaklarda tarafımızca rastlanmamıştır. Bu bitki adı muhtemelen kök durumundadır.

safra otu

“ломатогониум (lomatogonium)” bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2628]

safraca

“сверция (svertsiya)” bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2629]

[2621] Vasiliev (Cargıstay), Y. (1995). *Türkçe-sahaca (yakutça) sözlük*. Türk Dil Kurumu Yayınları:621, 175.
[2622] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 125.
[2623] Starostin, S.A., Dybo, A.V., Mudrak, O.A.(2003). *An etymological dictionary of altaic languages*. Leiden/Boston: Brıll, 1361.
[2624] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 310.
[2625] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 18.
[2626] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 310.
[2627] Afanaseva,P.S., Haritonova, L.H. (Eds). (1968). *Russko-yakutskiy slovar*. Moskva: İzdatelsvo Sovetskaya Entsiklopediya, 21.
[2628] Petrov, A.M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 57.
[2629] Petrov, A.M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 92.

salkım çiçeği

"холугуруор (xoluguruor)" bitki adı hakkında dilbilgisel bir veriye eldeki kaynaklarda tarafımızca rastlanmamıştır. Bu bitki adı muhtemelen kök durumundadır.

sarı nilüfer

"лаппыныах от (lappınıax ot)" bitki adı Rusça "лоппунуок [loppunuok: balık ağındaki mantar (tahta şamandıra)[2630] sözcüğünün Saha Türkçesindeki biçimidir.]" sözcüğü ile "ot [ET ot > ST. ot 1.Toprağın üstündeki bölümleri odunlaşmayıp yumuşak kalan, ilkbaharda bitip bir süre sonra kuruyan küçük bitkilere verilen ortak ad; 2. ağı, zehir; 3. ilaç.[2631]]" sözcüklerinin bir araya gelmesi sonucunda oluşmuştur.

sirken

"марь (mar')" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2632]

siyah meyveli ayı üzümü [yaban mersini]

"сугун (sugun)" bitki adına Pekarskiy sözlüğünde "субун (subun)" biçimindeki alternatif kullanımı ile birlikte yer vermektedir.[2633] Muhtemelen sözcük kök durumundadır.

soda otu

"туустаах (tuustaax)" bitki adı "tuus [tuz: Eski çağlardan başlayarak kullanılır. Orta Türkçede "tūz biçimi geçer. Eski Kıpçakçada tuz (ve duz) olarak kullanılır.[2634] Proto Türkçede tūz < *tawuz[2635] veya *dawuz[2636] biçimlerinin varlığı düşünülmektedir. Proto Türkçedeki birincil uzun ünlülerin Saha Türkçesinde varlıklarını sürdüklerini tespit ettiğimiz bir örnektir. "ET -z > ST. -s" ses değişmesini de tanıklayan bir örnektir.]" sözcüğünün "+taax" isimden isim yapma ekini almasıyla meydana gelmiştir.

[2630] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 601.
[2631] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 310.
[2632] Petrov, A.M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 61.
[2633] Pekarskiy, E.K. (1959). *Slovar' yakutskogo yazıka* C.II. Leningrad: Akademiya Nauk SSSR, 2319.
[2634] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 420.
[2635] Starostin, S.A., Dybo, A.V., Mudrak, O.A.(2003). *An etymological dictionary of altaic languages*. Leiden/Boston: Brıll, 550.
[2636] Gülensoy,T. (2011). *Türkiye türkçesindeki türkçe sözcüklerin köken bilgisi sözlüğü*. C.II. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 940.

söğüt

"үөт (üöt)" bitki adı Proto Türkçede "*següt[2637]" biçiminde rekonstrükte edilmektedir. Uygurcada "ağaç" olarak kullanılır. Orta Türkçede artık "söğüt" olarak geçer. Eski Kıpçakçada da "söğüt" olarak kullanıldığı göze çarpıyor. Kökünü bilmiyoruz.[2638] Hasan Eren, kelimenin eskiciliği ve Eski Türkçenin ortak malı olduğu iddiadını kanıtlamaya yalnızca Türkiye Türkçesindeki "söğüt" ile Saha Türkçesindeki "üöt" kelimesinin yeterli olduğunu söylemektedir. [2639]Eski Türkçedeki söz başı "s-" ünsüzünün kimi zaman Saha Türkçesinde kaybolduğunu ve Eski Türkçedeki "ögü" ses grubunun Saha Türkçesinde "üö" biçiminde diftong oluşturduğunu bu bitki adında tanıklamaktayız.

su keneviri

"чередa (çereda)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2640]

su yıldızı

"холохой (xoloxoy)" bitki adı hakkında dilbilgisel bir veriye eldeki kaynaklarda tarafımızca rastlanmamıştır. Bu bitki adı muhtemelen kök durumundadır.

su yoncası

"кус олоҕо (kus oloğo)" bitki adı "kus [ET, OT ḳuş[2641]. ET -ş > ST. -s hadisesinin yaşanmış olduğunu görüyoruz.]" hayvan adı ile "olox [olox[2642] 1. oturacak yer, oturak[2643] 2. hayat, ömür[2644] 3. yer, mahal, mekan.[2645] Bu sözcük "-o" üçüncü teklik şahıs iyelik eki almıştır ve "-x- > -ğ-" ses değişmesi gerçekleşmiştir.]" sözcüğünün bir araya gelmesiyle belirtisiz isim tamlaması biçiminde oluşmuştur.

[2637] Starostin, S.A., Dybo, A.V., Mudrak, O.A.(2003). *An etymological dictionary of altaic languages*. Leiden/Boston: Brıll, 1263.
[2638] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 375.
[2639] Ergun, P. (2004). *Türk kültüründe ağaç kültü.* Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, 240.
[2640] Petrov, A.M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 108.
[2641] Gülensoy,T. (2011). *Türkiye türkçesindeki türkçe sözcüklerin köken bilgisi sözlüğü*. C.I. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 579.
[2642] Sleptsova, P.A. (Ed). (1972). *Yakutsko-Russkiy Slovar*. Moskva: İzdatelsvo Sovetskaya Entsiklopediya, 271.
[2643] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 828.
[2644] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 219.
[2645] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 397.

süpürge otu

“кохия (koxiya)” bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2646]

süt ot

“үүттүгэн (üüttügen)” bitki adı “üüt [süt. Eren’nin sözlüğünde şu bilgilere ulaşmaktayız: Eski çağlardan başlayarak kullanıldığını görüyoruz. Orta Türkçede süt olarak geçer. Eski Kıpçakçada da süt biçimi kullanılır. Bilimsel yayınlar sık sık Moğolca sün biçimiyle karşılaştırıldığını görüyoruz. Ancak Moğolca sün’ün Türkçe süt biçimini ses veya yapı yönünden açıkladığı söylenemez. Türkçe süt’ün *sūt’ten geldiğini biliyoruz. Bilimsel yayınlarda süt’ün sonundaki -t’nin bir çokluk eki olduğu sık sık dile getirilmiştir. Bu ekin Moğolca olduğu açık bir gerçektir. Buna karşılık -t ekinin Türkçede süt ürünlerine verilen adlarda sıklıkla kullanıldığı göz çarpar.[2647] Proto Türkçe “*sūt[2648]” biçiminde karşımıza çıkan sözcükte bulunan birincil uzun ünlü Saha Türkçesinde korunmuştur. Saha Türkçesindeki “ET s- > ST. ø” eğilimini de bu sözcükte görmekteyiz.]” sözcüğünün “+tüy[2649]” isimden fiil yapma ekini aldıktan sonra “-ügen[2650]” fiilden isim yapma ekini almasıyla oluşmuş olması muhtemeldir.

sütleğen

“үүттээх от (üütteex ot)” bitki adı muhtemelen “üütteex [süt. Eren’in sözlüğünden şu bilgilere ulaşmaktayız. Eski çağlardan başlayarak kullanıldığını görüyoruz. Orta Türkçede süt olarak geçer. Eski Kıpçakçada da süt biçimi kullanılır. Bilimsel yayınlar sık sık Moğolca sün biçimiyle karşılaştırıldığını görüyoruz. Ancak Moğolca sün’ün Türkçe süt biçimini ses veya yapı yönünden açıkladığı söylenemez. Türkçe süt’ün *sūt’ten geldiğini biliyoruz. Bilimsel yayınlarda süt’ün sonundaki -t’nin bir çokluk eki olduğu sık sık dile getirilmiştir. Bu ekin Moğolca olduğu açık bir gerçektir. Buna karşılık -t ekinin Türkçede süt ürünlerine verilen adlarda sıklıkla kullanıldığı göz çarpar.[2651] Proto Türkçe “*sūt[2652]” biçiminde karşımıza çıkan sözcükte bulunan birincil uzun ünlü Saha Türkçesinde korunmuştur. Saha Türkçesindeki “ET s- > ST. ø” eğilimini de bu sözcükte görmekteyiz.

[2646] Petrov, A.M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 48.
[2647] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 380.
[2648] Starostin, S.A., Dybo, A.V., Mudrak, O.A.(2003). *An etymological dictionary of altaic languages*. Leiden/Boston: Brıll, 1300.
[2649] Kirişçioğlu, M.,F. (1999). *Saha (yakut) türkçesi grameri.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 52.
[2650] Kirişçioğlu, M.,F. (1999). *Saha (yakut) türkçesi grameri.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 59.
[2651] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 380.
[2652] Starostin, S.A., Dybo, A.V., Mudrak, O.A. (2003). *An etymological dictionary of altaic languages*. Leiden/Boston: Brıll, 1300.

"üüt" sözcüğünün "-teex[2653]" isimden isim yapma ekini almasıyla "üütteex" sözcüğü oluşmuştur.]" sözcüğü ile "ot [ET ot > ST. ot 1.Toprağın üstündeki bölümleri odunlaşmayıp yumuşak kalan, ilkbaharda bitip bir süre sonra kuruyan küçük bitkilere verilen ortak ad; 2. ağı, zehir; 3. ilaç.[2654]]" sözcüğünün bir araya gelmesiyle sıfat tamlaması biçiminde meydana gelmiştir.

şahin otu

"сарт кутуруга (sart kuturuga)" bitki adı "sart [paçalı şahin[2655]]" hayvan adı ile "kuturuk [kuyruk. Eren'den edindiğimiz bilgilere göre, Eski Türkçeden başlayarak kullanılır (kudruk). Orta Türkçede kudruk olarak geçer. Eski Kıpçakça da kuyruk biçimi göze çarpar. Clauson'a göre Moğolca qudurġa biçimi Türkçeden alınmıştır.[2656] Kâşgarlı'da qudruq[2657] biçimi tespit etmekteyiz. Proto Türkçede "*kudruk.[2658] Bu sözcük "-a" üçüncü teklik şahıs iyelik ekini alırken -k- > -g- ses değişmesi yaşanmıştır.]" organ adının bir araya gelmesi ile belirtisiz isim tamlaması biçiminde meydana gelmiştir.

şakayık

"пион (pion)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2659]

şalgam

"турнепс (turneps)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2660]

"эриэппэ (erieppe)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2661]

şeftali

"персик (persik)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2662]

[2653] Kirişçioğlu, M.,F. (1999). *Saha (yakut) türkçesi grameri.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 44.
[2654] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 310.
[2655] Pekarskiy, E.K. (1959). *Slovar' yakutskogo yazıka* C.II. Leningrad: Akademiya Nauk SSSR, 2109.
[2656] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 271.
[2657] Dankoff, R., Kelly, J. (1985). *Compendium of the turkic dialects.* C.I. Tekin, Ş., Tekin,G.,A. (Eds), Washington: Harvard University Press, 49.
[2658] Starostin, S.A., Dybo, A.V., Mudrak, O.A.(2003). *An etymological dictionary of altaic languages*. Leiden/Boston: Brıll, 814.
[2659] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 617.
[2660] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 438.
[2661] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 295.
[2662] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1999). *Büyük türkçe-rusça sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 806.

şeker pancarı

“саахарынай сүбүөкүлэ (saaxarınay sübüöküle)” bitki adı Rusçadan ödünçlenmiş olan “свёкла сахарная (svyokla saharnaya)[2663]” bitki adının Saha Türkçesindeki biçimidir. “saaxar [şeker. Moğolcadan ödünçlenmiş olan sözcük hakkında Mo. çikir, şikir <= Far. şeker = Skr. śarhara etimolojik bilgisine sahibiz.[2664] Eski Hintçeden śárkarā (Prakritte sakkara) sözcüğü Farsçaya /şeker/ biçiminde yerleştikten sonra Türkçeye de geçmiştir, bir yandan da Yunancaya (sácharon), Latinceye (saccharum), Rusçaya (/sahar/) yayılmış, İspanyada şeker kamışı yetiştiren Mağribilerce bu ülkeye götürülen şeker İspanyolcada azúcar, Portekizcede açukar olarak yerleşmiş, Sicilya üzerinden İtalyancaya (zucchero), oradan orta ve kuzey Avrupaya yayılmıştır (Alm. zucker, Fr. sucre, İng. sugar, Holl. zuiker… gibi). Bugün Finceden Arapçaya kadar, hemen bütün dillerde yaşamaktadır.[2665]]” sözcüğü ile “sübüöküle [Rusçadan ödünçlenmiş svyokla[2666] sözcüğü ile ilişkilidir.]” sözcüğünün bir araya gelmesiyle meydana gelmiştir.

şerbetçi otu

“кимиэл (kimiel)” bitki adı Rusçadan ödünçlenmiş olan “хмель (hmel’)[2667]” bitki adının Saha Türkçesindeki biçimidir.

“абааһы илимэ (abaahı ilime)” bitki adı “abaahı [Bu sözcüğünün anlamı Pekarskiy tarafından şu şekilde verilmiştir: “1. Şer, şer mebdei; insana zarar veren yahut kötülüğü mucip olan her şey, insan menfaatine zıt olan her şey, göreneğe uymayan yahut anlaşılmayan bir hadise, kırgınlık, neşesizlik, herhangi bir kimsenin kendisini kolaylıkla elinden kurtaramadığı, kötü itiyat ya da tabiat; şer, zarar ve kötülük ihdas eden kabiliyet. 2. Sayısız şerir ruhların genel adı. 3. Genç kız ve kadınları takip eden ve onları elde etmek için insanla mücadeleye girişen ve hemen her vakit ona mağlup olan efsanevi kötü ruhların (ucubelerin) genel adıdır. 4. ucube 5. Rus dilindeki “çort” ve “dyavol” (şeytan) kelimelerine tekabül eden tekdir sözü ve küfür tabiridir. 6. Nadiren, müstesna olarak: Şaman elbisesinde, kalbin üzerine gelen yerdeki kötü ruh tasviri, put. (Dolganlar’da)”[2668]

[2663] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 32.
[2664] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 120.
[2665] Aksan, D. (2003). *Her yönüyle dil*. C.III. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 32.
[2666] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 32.
[2667] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 976.
[2668] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 2.

Pekarskiy'e göre bu sözcük "ap" 1. sihirbazlık, büyücülük, kahinlik, falcılık; iğfal, yoldan çıkarma 2. efsun tesiriyle ve herhangi bir maksatla, sihri kuvvetin yerleştirdiği eşya[2669] ya da "aba" 1.ağı, zehir, tat itibariyle acı olan 2. zehirli su şalgamı 3. acı, elem, keder; hiddet ve öfke sebebi[2670] sözcüklerinden türemiştir.[2671]]" sözcüğü ile "ilim [balık tutmaya mahsus ağ[2672] Proto Türkçede bu sözcüğü "*jɨlɨm[2673]" biçiminde ve "ağ[2674]" anlamına sahip olarak tespit etmekteyiz. Bu sözcük "-e" üçüncü teklik şahıs iyelik eki almıştır.]" sözcüğünün bir araya gelmesiyle belirtisiz isim tamlaması biçiminde oluşmuştur.

"илим от (ilim ot)" bitki adı "ilim [balık tutmaya mahsus ağ[2675] Proto Türkçede bu kelimeyi "*jɨlɨm[2676]" biçiminde ve "ağ[2677]" anlamına sahip olarak tespit etmekteyiz.]" ve "ot [ET ot > ST. ot 1.Toprağın üstündeki bölümleri odunlaşmayıp yumuşak kalan, ilkbaharda bitip bir süre sonra kuruyan küçük bitkilere verilen ortak ad; 2. ağı, zehir; 3. ilaç.[2678]]" sözcüklerinin bir araya gelmesi sonucunda oluşmuştur.

şifa otu

"эминньэхээн (eminńexeen)" bitki adı muhtemelen "em [ilaç, tababete ait vasıta. Krş. Türk. em]" kökünden türemiştir.

tahtabiti otu

"кулакыныт (kulakıhıt)" bitki adı Rusçadan ödünç alınan "клопогон [(klopogon) tahtabiti otu[2679]]" bitki adı ile ilişkilidir.[2680] Rusça "клоп [(klop) tahtakurusu, tahtabiti[2681]]" sözcüğünün Saha Türkçesinin fonolojisine uygun biçimde ödünç alınması ve "+hıt" isimden isim yapım ekinin yardımıyla bu bitki adı oluşmuştur.

[2669] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 25.
[2670] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 1.
[2671] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 2.
[2672] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 443.
[2673] Starostin, S.A., Dybo, A.V., Mudrak, O.A.(2003). *An etymological dictionary of altaic languages*. Leiden/Boston: Brıll, 959.
[2674] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 827.
[2675] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 443.
[2676] Starostin, S.A., Dybo, A.V., Mudrak, O.A.(2003). *An etymological dictionary of altaic languages*. Leiden/Boston: Brıll, 959.
[2677] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 827.
[2678] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 310.
[2679] Petrov, A.M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 44.
[2680] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 554.
[2681] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 326.

taşkıran

"таастыйа (taastıya)" bitki adı muhtemelen "taas [taş: Eski çağlardan başlayarak kullanılır. Orta Türkçede "tāş" olarak geçer. Eski Kıpçakçada da "tāş" biçiminin kullanıldığı göze çarpıyor.[2682] Proto Türkçede "*diāĺ[2683]" biçiminde var olduğu düşünülmektedir. Proto Türkçedeki birincil uzun ünlülerin Saha Türkçesinde korunduğunu ve "ET -ş > ST. -s" ses değişmesini tanıkladığımız bir örnektir.]" sözcüğünün "+tıy-"[2684] isimden fiil yapma ekini aldıktan sonra "-a[2685]" fiilden isim yapma ekini almasıyla oluşmuştur.

"үрэх төбө (ürex töbö)" bitki adı "ürex [çay (küçük akarsu)[2686]]" ve "töbö" [P.Türk. *tepö (ü).[2687] Eren'den edindiğimiz bilgilere göre, Eski Türkçeden başlayarak kullanılır. Orta Türkçede "töpō̄ (tepe)" olarak geçer. Eski Kıpçakçada tepe, töpe biçimleri göze çarpar. Kökenini bilmiyoruz. Türkçeden belli başlı komşu dillere de geçmiştir.[2688] < * tö- (krş. to-) + -p + e (<)[2689]. Ayrıca "ET -p- > ST -b-" ses değişmesini örneğimizde tanıklamaktayız.]" sözcüklerinin bir araya gelmesi ile oluşmuştur.

taşkıran çiçeği

"эдельвейс (edel'veys)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2690]

termopsis

"термопсис (termopsis)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2691]

turp otu

"хрен (xren)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2692]

[2682] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 396.
[2683] Starostin, S.A., Dybo, A.V., Mudrak, O.A.(2003). *An etymological dictionary of altaic languages*. Leiden/Boston: Brıll, 1373.
[2684] Kirişçioğlu, M.,F. (1999). *Saha (yakut) türkçesi grameri.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 52.
[2685] Kirişçioğlu, M.,F. (1999). *Saha (yakut) türkçesi grameri.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 64.
[2686] Vasiliev (Cargıstay), Y. (1995). *Türkçe-sahaca (yakutça) sözlük*. Türk Dil Kurumu Yayınları:621, 52.
[2687] Starostin, S.A., Dybo, A.V., Mudrak, O.A.(2003). *An etymological dictionary of altaic languages*. Leiden/Boston: Brıll, 1419.
[2688] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 402.
[2689] Gülensoy,T. (2011). *Türkiye türkçesindeki türkçe sözcüklerin köken bilgisi sözlüğü*. C.II. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 880.
[2690] Petrov, A.M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 39.
[2691] Petrov, A.M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 101.
[2692] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 981.

“кириэн от (kirien ot)” bitki adı “kirien [Rusçadan ödünçlenmiş olan “хрен (hren)[2693]” sözcüğünün Saha Türkçesindeki biçmidir.]” bitki adı ile “ot [ET ot > ST. ot 1.Toprağın üstündeki bölümleri odunlaşmayıp yumuşak kalan, ilkbaharda bitip bir süre sonra kuruyan küçük bitkilere verilen ortak ad; 2. ağı, zehir; 3. ilaç.[2694]]” sözcüğünün bir araya gelmesi sonucunda oluşmuştur.

tütün

“табах (tabax)” bitki adı “sigara, tütün” anlamlarına sahiptir. Bu sözcüğü Mo. tamaki(n), tamiki(n), Hal. tamḫi, Rus. tabak, İng. tobacco, Osm. tombeki, TTü. tabak “tütün kabı” sözcükleri ile ilişkilendirebiliriz.[2695] Antil adalarından, Tobago’dan alınan tütün bitkisi, tütün içmenin yaygınlaşmasıyla İsp. tabaco biçiminden bütün Avrupa dillerine ve başka dillere yayılmış, Türkler arasında ‘duman’ anlamındaki tütün’le karşılandığı halde bunun konduğu kutulara tabaka denmiştir.[2696]

unutma beni

“сир симэҕэ (sir simeğe)” bitki adı “sir [yer: 1. ‘bir şeyin, bir kimsenin kapladığı boşluk, mahal, mekân’; 2. ‘ayakla basılan taban’; 3. ‘yaşanılan, oturulan şehir, kasaba, mahalle’; 4. ‘ülke, bölge’; 5. ‘görev, makam’; 6. ‘herhangi bir şeye, bir işe ayrılmış bölüm veya alan’; 7. ‘üzerine yapı kurulmaya veya ekime elverişli toprak parçası’; 8. ‘toprak’ Eren’den edidiğimiz bilgilere göre, Eski çağlardan başlayarak kullanılır. Eski Türkçede yer biçiminde yaygın olarak geçer. Orta Türkçede de yer olarak kullanılır. Eski Kıpçakçada da yer biçimi göze çarpar. Kökünü bilmiyoruz.[2697] < *yér[2698]]” sözcüğünün “simex [Buryatça şime-[2699] ve Moğolca çime-[2700] “süslemek, donatmak, tezyin etmek, giyinip süslenmek[2701]” sözcüğünün muhtemelen Moğolca olan “-x” ekini almasıyla Buryatça “çimek, şimek” ve Moğolca “çimeg” sözcükleri “süs, ziynet, takı, süsleme, süslü veya gösterişli elbise,

[2693] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 981.
[2694] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 310.
[2695] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 268.
[2696] Aksan, D. (2003). *Her yönüyle dil*. C.III. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 33.
[2697] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 453.
[2698] Gülensoy,T. (2011). *Türkiye türkçesindeki türkçe sözcüklerin köken bilgisi sözlüğü*. C.II. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 1124.
[2699] Pekarskiy, E.K. (1959). *Slovar’ yakutskogo yazıka* C.II. Leningrad: Akademiya Nauk SSSR, 2222.
[2700] Pekarskiy, E.K. (1959). *Slovar’ yakutskogo yazıka* C.II. Leningrad: Akademiya Nauk SSSR, 2222.
[2701] Lessing, F.D. (2003). *Moğolca-türkçe sözlük*. C.I. (Çev. G. Karaağaç). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 296.

süslülük, şıklık, süslü giyim kuşam[2702]" anlamını kazanmıştır. Bu sözcük daha sonra "simex" biçiminde Saha Türkçesi tarafından ödünçlenmiştir. Sözcük söz konusu bitki adının oluşabilmesi için "-e" üçüncü teklik şahıs iyelik eki almıştır ve bu sırada -x- > -h- ses değişmesi meydana gelmiştir.]" sözcüğü ile bir araya gelmesiyle belirtisiz isim tamlaması biçiminde oluşmuştur.

"таҥара ото (tañara oto)" bitki adı "tañara [ET, OT Tengri / Teŋri "Tanrı, gök, sema[2703]; teng + ri (~ ir)[2704]]" sözcüğünün "ot [ET ot > ST. ot 1.Toprağın üstündeki bölümleri odunlaşmayıp yumuşak kalan, ilkbaharda bitip bir süre sonra kuruyan küçük bitkilere verilen ortak ad; 2. ağı, zehir; 3. ilaç.[2705] Bu sözcük "-o" üçüncü teklik şahıs iyelik eki almıştır.]" sözcüğüyle bir araya gelmesiyle belirtisiz isim tamlaması biçiminde oluşmuştur.

uyuz otu

"скабиоза (skabioza)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2706]

üvez

"сарбынньах (sarbınńax)" bitki adı muhtemelen kök durumundadır.[2707]

üzüm

"виноград (vinograd)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2708]

vişne

"вишня (vişnya)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2709]

yaban akasması

"ситим (sitim)" bitki adı Moğolcadan ödünçlenmiştir.[2710]

[2702] Lessing, F.D. (2003). *Moğolca-türkçe sözlük*. C.I. (Çev. G. Karaağaç). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 296.
[2703] Atalay, B. (2006). *Divanü lügat-it türk*. C.IV. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 400., Caferoğlu, A. (1968). *Eski uygur türkçesi sözlüğü*. İstanbul: Türk Dil Kurumu Yayınları: Sayı 260, 233.
[2704] Gülensoy,T. (2011). *Türkiye türkçesindeki türkçe sözcüklerin köken bilgisi sözlüğü*. C.II. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 857.
[2705] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 310.
[2706] Petrov, A.M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 95.
[2707] Sleptsova, P.A. (Ed). (1972). *Yakutsko-Russkiy Slovar*. Moskva: İzdatelsvo Sovetskaya Entsiklopediya, 317.
[2708] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1999). *Büyük türkçe-rusça sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 891.
[2709] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1999). *Büyük türkçe-rusça sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 900.

yaban eriği

“терновник (ternovnik)” bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2711]

“хатыылаах ыарҕа (xatıılaax ıarğa)” bitki adı “xatıılaax [diken, çivi vb.[2712] sözcüğünün “+laax” isimden isim yapma ekini alması ile “xatıılaax” sözcüğü oluşmuştur.]” sözcüğü ile “ıarğa [Muhtemelen Moğolca “irğay” kızılcık ağacı[2713] sözcüğü ile ilişkilidir.]” sözcüklerinin bir araya gelerek sıfat tamlaması oluşturması sonucunda meydana gelmiştir.

yaban gülü

“дөлүһүөн (dölühüön)” bitki adı “dölüküne, doloğono, dolukuna ve dölüsüön” biçimlerinde Saha Türkçesinde karşımıza çıkmaktadır.[2714] Bu kelime muhtemelen Buryatça ve Moğolca “doloogono[2715]” sözcüğü ile ilişkilidir.

yabani çilek

“амыдай aha (amıday aha)” bitki adı “amıday [Bu sözcük hakkında dilbilgisel bir veriye eldeki kaynaklarda tarafımızca rastlanmamıştır. Fakat Pekarskiy’in sözlüğünde “(çileğe amıday asa/aha denildiğine göre) bir hayvan adı.[2716]” bilgisine ulaşıyoruz fakat “amıday” adının hangi hayvan için kullanıldığına mevcut kaynaklarda ulaşılamamıştır.]” hayvan adı ile “as [Aş, yemek. Bu sözcüğü tarihi ve modern Türk lehçelerinde çeşitli şekillerde hâlen kullanımda olan ST. as[2717] < *āş[2718] sözcüğünün isim tamlaması oluştururken almış olduğu “-a” üçüncü teklik şahıs iyelik eki nedeniyle “s” sesinin “h” sesine dönüşmesi ile “aha” biçiminde bu örnekte tanıklamaktayız. ET -ş sesinin ST.’de sistematik olarak -s sesine dönüştüğü ve bu örnekte de söz konusu ses değişmesinin yaşandığı görülmektedir.]” sözcüklerinin bir araya gelmesi ile belirtisiz isim tamlaması biçiminde oluşmuştur.

[2710] Pekarskiy, E.K. (1959). *Slovar’ yakutskogo yazıka* C.II. Leningrad: Akademiya Nauk SSSR, 2253.
[2711] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 147.
[2712] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 353.
[2713] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 403., Zaya,H., Hanife,A, Yusuf,Y., Ahmet,E. (2008) *Turk-Mongol-Mongol-Turk Tol’.* Ulaan Baatar, 213.
[2714] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 265.
[2715] Tsıdenjapov, Ş.P. (1991). *Kratkiy buryatsko-mongol’sko-russkiy slovar’*. Ulan-ude: Ob’ediniedetskih Pisateley Buryatin, 30.
[2716] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 19.
[2717] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 23.
[2718] Gülensoy,T. (2011). *Türkiye türkçesindeki türkçe sözcüklerin köken bilgisi sözlüğü*. C.I. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 83.

yabani pancar

"сүбүөкүлэ (sübüöküle)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiş olan "svyokla [свёкла[2719]]" sözcüğünün Saha Türkçesindeki biçimidir.

yakı otu

"кучу (kuçu)" bitki adı muhtemelen kök durumunda bir sözcüktür ve hakkında "yakı otu" bitkisinin Sahaca karşılığı olması dışında farklı bir bilgiye mevcut kaynaklarda ulaşılamamıştır.

"үрэх ото (ürex oto)" bitki adı "ürex [çay (küçük akarsu)[2720]]" ve "ot [ET ot > ST. ot 1.Toprağın üstündeki bölümleri odunlaşmayıp yumuşak kalan, ilkbaharda bitip bir süre sonra kuruyan küçük bitkilere verilen ortak ad; 2. ağı, zehir; 3. ilaç.[2721]]" kelimelerinin bir araya gelmesi ve ikinci kelimenin tamlanan eki alması neticesinde belirtili isim tamlaması biçiminde meydana gelmiştir.

yasemin

"жасмин (jasmin)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2722]

yavşan otu

"лохуор (lohuor)" bitki adı hakkında dilbilgisel bir veriye eldeki kaynaklarda tarafımızca rastlanmamıştır. Fakat Pekarskiy "lokuora ot" isminde hayvanlar için zehirli bir ottan bahsetmektedir.[2723] Yeryüzünde yüzlerce türü olan yavşan otunun bazı türleri zehirli ve acı olabilmektedir. Muhtemelen aynı bitkiden bahsedilmektedir.

yer meşesi

"будра (budra)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2724]

yıldız çiçeği

"астра (astra)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2725]

[2719] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 812.
[2720] Vasiliev (Cargıstay), Y. (1995). *Türkçe-sahaca (yakutça) sözlük*. Türk Dil Kurumu Yayınları:621, 52.
[2721] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 310.
[2722] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 215.
[2723] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 607.
[2724] Petrov, A.M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Naucnıy Tsentra SO RAN, 17.

yonca

“клевер (klever)” bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2726]

“салаалаах (salaalaax)” bitki adı “sala [Buryatça “halaa[2727]”, Moğolca “salaa[2728]”]” sözcükleri ile ilişkilidir. “salaa [dal[2729]]” sözcüğü “+laax” isimden isim yapma ekini alarak bu bitki adını meydana getirmiştir.

zeytin

“олива (oliva)” bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2730]

2.3. Tuvaca Bitki Adlarının Dilsel İncelemesi

2.3.1. Tohumsuz Bitki Adlarının Dilsel İncelemesi

2.3.1.1. Likenler Grubuna Dahil Olan Bitki Adlarının Dilsel İncelemesi

İzlanda ren (geyiği) yosunu

“шулун (şulun)” bitki adı Tofa diyalektine ait “şulun” sözcüğü ile ilişkilidir.[2731]Sözcük muhtemelen kök durundadır.

“иви оъду (ivi o’du)” bitki adı “ivi [ren geyiği. Tof. ibi ve ET ıvıḳ sözcükleri ile ilişkilidir.[2732]]” hayvan adı ve “o’du [ET ot > Tuv.T. o’t 1.Toprağın üstündeki bölümleri odunlaşmayıp yumuşak kalan, ilkbaharda bitip bir süre sonra kuruyan küçük bitkilere verilen ortak ad; 2. ağı, zehir; 3. ilaç[2733]. “o’t” sözcüğü “-u” üçüncü teklik şahıs ekini alırken -t- > -d- ses değişmesi yaşanmıştır.]” sözcüklerinin bir araya gelmesiyle oluşmuştur.

[2725] Gültek, V.(2004). *Rusça-türkçe sözlük.* Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları, 28.
[2726] Petrov, A.M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 44.
[2727] Babuşkin, S.M. (1993). *Russko-buryatskiy slovar’*. Ulan-Ude, 16.
[2728] Tsıdenjapov, Ş.P. (1991). *Kratkiy buryatsko-mongol’sko-russkiy slovar’*. Ulan-ude: Ob’ediniedetskih Pisateley Buryatin, 116.
[2729] Vasiliev (Cargıstay), Y. (1995). *Türkçe-sahaca (yakutça) sözlük*. Türk Dil Kurumu Yayınları:621, 58.
[2730] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 388.
[2731] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 267.
[2732] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 185.
[2733] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 310.

2.3.1.2. Eğreltiler Grubuna Dahil Olan Bitki Adlarının Dilsel İncelemesi

atkuyruğu

"хывыт (hıvıt)" bitki adı bitki adı muhtemelen aynı anlama sahip Rus. "хвощ (hvoşç)[2734]" sözcüğü ile etimolojik açıdan ilişkilidir.

baldırıkara

"чавана-чок (çavana-çok)" bitki adı muhtemelen "çavana [dalak[2735]]" organ adı ile "çok [1. Yok. 2. Hayır[2736]. ET yoḳ[2737]]" sözcüklerinin bir araya gelmesi ile oluşmuştur.

benekli eğrelti

"хөй-бут (xöy-but)" bitki adı "xöy [çok[2738]. P.Türk. *köp many (çok); OT köp [2739]]" sözcüğünün sıfat görevinde kullanılarak "but [ayak. ET but < *būt[2740]. *буут (buut)[2741]. but 1. vücudun kalça ile diz arasındaki bölümü; 2. hayvanların, bacaklarının gövdeye bitişik olan dolgun, etli bölümü. Az. bud. - Türkm. but. - Nog. but. - KKlp. put. - Kzk. but. - Krg. but 'bacak'. - Alt.T., Tel., Şor., Sag., Koy., Kaça, Küer. put.- ST. but. Eski Türkçeden başlayarak kullanılır. Orta Türkçede būt olarak geçer. Eski Kıpçakçada but biçimi kullanılır.[2742]]" organ adını nitelemesi yolu ile sıfat tamlaması biçiminde meydana gelmiştir.

erkek eğrelti otu

"кара-ай (kara-ay)" bitki adı "kara [Altaistlere göre Proto Moğol, Proto Türk ve Proto Japon için ortak bir sözcüktür.[2743] Kâşgarlının sözlüğünde "kara" biçiminde karşımıza çıkar.[2744] Proto Türkçe'de "*kara" biçiminde düşünülebilir.[2745]]" renk adı ile "ay [ay,

---

[2734] Petrov, A.M.(2002). *Slovar russko-atinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii*. Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 107.
[2735] Arıkoğlu, E., Kuular, K. (2003). *Tuva türkçesi sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 21.
[2736] Arıkoğlu, E., Kuular, K. (2003). *Tuva türkçesi sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 25.
[2737] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 123.
[2738] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 201.
[2739] Starostin, S.A., Dybo, A.V., Mudrak, O.A.(2003). *An etymological dictionary of altaic languages*. Leiden/Boston: Brıll, 840.
[2740] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 102.
[2741] Tatarintsev, B, İ. (2000). *Etimologiçeskiy slovar tuvinskogo yazıka*. C.I., Novosibirsk, 202.
[2742] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 65.
[2743] Starostin, S.A., Dybo, A.V., Mudrak, O.A.(2003). *An etymological dictionary of altaic languages*. Leiden/Boston: Brıll, 651.
[2744] Atalay, B. (2006). *Divanü lügat-it Türk*. C.IV. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 265.

kamer. ET ay[2746], DLT ay[2747]]" sözcüğünün bir araya gelmesi ile sıfat tamlaması biçiminde oluşmuştur.

kartallı eğrelti otu

"орляк (orlyak)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2748]

kibrit otu

"бөрү-холу (börü-holu)" bitki adı "börü [Proto Moğol, Proto Tunguz ve Proto Türk dili için rekonstrükte edildiğini ve bu diller için ortak bir sözcük olduğundan bahsedildiğini görmekteyiz.[2749] OT böri (Kâşgarlının sözlüğünde "böri" biçiminde karşımıza çıkamaktadır.[2750]) *bö:ri (T. TEKİN).[2751]Sevortyan da bu sözcüğe "bö:ri" biçiminde uzun ünlülü olarak yer vermiştir.[2752]]" hayvan adı ve "hol [kol ET ḳol[2753]. Bu sözcük "-u" üçüncü teklik şahıs iyelik eki almıştır.]" organ adının bir araya gelmesi sonucunda belirtisiz isim tamlaması biçiminde meydana gelmiştir.

sürüngen yosun

"торлаа-оъду (torlaa-o'du)" bitki adı "torlaa [keklik (boz, kül rengi). Moğolcadan ödünçlenmiş olan turlaġ "ekin kargası", turlaki "kırmızı ibikli küçük bir karga türü[2754]" sözcükleri ile etimolojik açıdan ilişkilidir.]" hayvan adı ile ve "o't [ET ot > Tuv.T. ot 1.Toprağın üstündeki bölümleri odunlaşmayıp yumuşak kalan, ilkbaharda bitip bir süre sonra kuruyan küçük bitkilere verilen ortak ad; 2. Ağı, zehir; 3. İlaç[2755]. Bu sözcük isim tamlamasının oluşabilmesi için "-u" üçüncü teklik şahıs iyelik eki almıştır ve bu sırada kelime sonunda bulunan tonsuz ünsüzün tonlu karşılığına değiştiği (-t- > -d-)

[2745] Starostin, S.A., Dybo, A.V., Mudrak, O.A.(2003). *An etymological dictionary of altaic languages*. Leiden/Boston: Brıll, 651.
[2746] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 81.
[2747] Atalay, B. (2006). *Divanü lügat-it Türk*. C.IV. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 52.
[2748] Petrov, A.M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 71.
[2749] Starostin, S.A., Dybo, A.V., Mudrak, O.A.(2003). *An etymological dictionary of altaic languages*. Leiden/Boston: Brıll, 343-344.
[2750] Atalay, B. (2006). *Divanü lügat-it Türk*. C.IV. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 108.
[2751] Gülensoy, T. (2011). *Türkiye türkçesindeki türkçe sözcüklerin köken bilgisi sözlüğü*. C.I. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 174.
[2752] [2752] Sevortyan, E.V. (1978). *Etimologiçeskiy slovar' tyurkskih yazıkov* C II. Moskva: İzdatel'stvo Nauka, 219-220.
[2753] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 170.
[2754] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 275.
[2755] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 310.

görülmüştür.]" sözcüklerinin bir araya gelmesiyle belirtisiz isim tamlaması biçiminde oluşmuştur.

2.3.2. Tohumlu Bitki Adlarının Dilsel İncelemesi

2.3.2.1. Açık Tohumlular Grubuna Dahil Olan Bitki Adlarının Dilsel İncelemesi

ardıç

"артыш (artış)" bitki adı Eski Türkçeden günümüzdeki modern diyalektlere miras bırakılmş önemli bitki adlarından biridir. . Orta Türkçede "artuç" biçimi tanıklamaktayız. Eren'in sözlüğünde ise Çağdaş diyalektlerde ardıç yerine arça biçiminin yaygın olarak kullanıldığı bilgisine ulaşmaktayız. Türkmen arça, Kazak arşa, Karakalpak arşa, Kırgız arça, Özbek arça, Altay arçın, Kuğuca arcın (~ arcan). Eren'e göre bütün bu şekillerin Moğolcadan geçtiği anlaşılıyor.[2756] Kelimenin etimolojisi hakkında çok farklı görüşler söz konusudur. Farsça, Moğolca, Rusça gibi birçok dilde yakın biçimlerde tespit edilmektedir. Eren' e göre arça biçiminin Türk diyalektlerinde ilk olarak Moğol çağından sonra geçtiği de göz ardı edilemez. Buna göre bu sözün köken bakımından Moğolca olması da olanaksız değildir.[2757] Sonuç itibariyle Türkçenin eski dönemlerinden bugüne kullanılagelen "artuç" sözcüğü ile Tuva Türkçesi "artış" sözcüğünü etimolojik olarak ilişkilendirebiliriz.[2758] art-(I)ç şeklinde bir izah da mümkündür.[2759]

çam

"хады (hadı)" sözcüğü etimolojik olarak Çuv. "hırĭ~ hır", Tof. "hadı", Hak.T. ḫazı sözcükleri ile ilişkilidir.[2760] Sözcük muhtemelen kök durumundadır.

köknar

"чойган (çoygan)" bitki adı etimolojik olarak Teleüt diyalektine ait "coygon" sözcüğü ile paralellik göstermektedir. Muhtemelen kök halinde bir sözcüktür.

[2756] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 16.
[2757] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 16.
[2758] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 79.
[2759] Gülensoy, T. (2011). *Türkiye türkçesindeki türkçe sözcüklerin köken bilgisi sözlüğü*. C.I. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 75.
[2760] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 161.

ladin

Kuzey yarım kürenin ılıman ve soğuk bölgelerinde dağılım gösteren bu ağaç türünün Tuvada yetişiyor olması muhtemel görünse de eldeki kaynaklarda Tuvaca adına ulaşılamamıştır.

servi

"кипарис (kiparis)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2761]

Sibirya melezi

"дыт (dıt)" bitki adı Proto Türkçede bile rekonstrükte edilen, OT'de "tɨt" şeklinde karşımıza çıkan Türkçenin eski kelimelerinden biridir.[2762] Eski Türkçede "tıt"[2763] ve Kâşgarlı'da "tıt"[2764] biçimlerinde karşımıza çıkar.

2.3.2.2. Kapalı Tohumlular Grubuna Dahil Olan Bitki Adlarının Dilsel İncelemesi

2.3.2.2.1. Tek Çenekli Bitki Adlarının Dilsel İncelemesi

akçöpleme

"алаңгыыш (alañgıış)" bitki adı Altay diyalektinde "алацыш (alatsış) [Rus. куколь (kukol'), TTü. karamuk]" sözcüğü ile etimolojik olarak ilgilidir.[2765] Bu sözcük muhtemelen Altay ve Hakas diyalektlerine ait алын- (alın-) "сходить сума, беситься[2766] kudurmak, küplere binmek, cin ifrit olmak, cini tutmak, cini ayağa kalkmak, cinleri başına üşümek[2767]" , Altay ve Teleüt diyalektlerine ait алан- "быть глупым, делать глупости (aptalca şeyler yapmak, saçmalamak)[2768]" sözcükleri ilgili Tuvaca "alañ-" fiilinin "gıış[2769]" fiilden isim yapma eki alması sonucunda meydana gelmiştir.[2770]

[2761] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 322.
[2762] Starostin, S.A., Dybo, A.V., Mudrak, O.A.(2003). *An etymological dictionary of altaic languages*. Leiden/Boston: Brıll, 390.
[2763] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 140.
[2764] Atalay, B. (2006). *Divanü lügat-it Türk*. C.IV. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 619.
[2765] Tatarintsev, B, İ. (2000). *Etimologiçeskiy slovar tuvinskogo yazıka*. C.I., Novosibirsk, 94.
[2766] Tatarintsev, B, İ. (2000). *Etimologiçeskiy slovar tuvinskogo yazıka*. C.I., Novosibirsk, 94.
[2767] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 41.
[2768] Tatarintsev, B, İ. (2000). *Etimologiçeskiy slovar tuvinskogo yazıka*. C.I., Novosibirsk, 94.
[2769] Arıkoğlu, E.(2007). Tuva türkçesi., A. B. Ercilasun. (Editör). *Türk lehçeleri grameri.* Ankara. Akçağ Yayınları, 1166.
[2770] Tatarintsev, B, İ. (2000). *Etimologiçeskiy slovar tuvinskogo yazıka*. C.I., Novosibirsk, 94.

arpa

“арбай (arbay)” bitki adı Moğolcadan ödünçlenmiştir.[2771]. Altaistlere göre ise Proto Moğol, Proto Tunguz, Proto Türk ve Proto Kore dilleri için ortak bir kelimedir.[2772]

ayrık otu

“өлең (öleñ)” bitki adı Tofaca “öleñ”[2773], Moğol “öleñ”[2774], ET “öleñ”[2775] sözcükleri ile etimolojik olarak ilişkilidir. Sözcük muhtemelen kök durumundadır.

bambu

“бамбук (bambuk)” bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2776]

başak salebi

“ымыраазыг коңду (ımıraazıg koñdu)” bitki adı “ımıraazıg [tatarcık, sivrisinek Çuv. üpre[2777] “ımıraa” hayvan adının “-zıg[2778]” isimden isim yapma ekini almasıyla bu sözcük oluşmuştur.]” sözcüğü ile “koñdu(?)” sözcüğünün bir araya gelmesiyle oluştuğu muhtemeldir.

bataklık keteni

“шончалай (şonçalay)” bitki adı muhtemelen kök durumundadır. Kaynaklarda ikincil bir anlamına ya da etimolojik izahına tarafımızca rastlanmamıştır.

buğday

“кызыл-тас (kızıl-tas)” bitki adı “kızıl [Tuv.T. kızıl < OT ḳızıl (DLT) etimolojik bilgisine sahip olmakla beraber Gülensoy “kız-ıl[2779]” şeklinde bir izahta bulunmuştur.]” renk adının

---

[2771] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 77.
[2772] Starostin, S.A., Dybo, A.V., Mudrak, O.A.(2003). *An etymological dictionary of altaic languages*. Leiden/Boston: Brıll, 312-313.
[2773] Tatarintsev, B, İ. (2000). *Etimologiçeskiy slovar tuvinskogo yazıka*. C.I., Novosibirsk, 382-383.
[2774] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 232.
[2775] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 232.
[2776] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 32.
[2777] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 178.
[2778] Arıkoğlu, E.(2007). Tuva türkçesi., A. B. Ercilasun. (Editör). *Türk lehçeleri grameri.* Ankara. Akçağ Yayınları, 1164.
[2779] Gülensoy, T. (2011). *Türkiye türkçesindeki türkçe sözcüklerin köken bilgisi sözlüğü*. C.I. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 524.

"tas [dazlak, kel. ET taz[2780]]" sözcüğü ile bir araya gelerek sıfat tamlaması oluşturması sonucunda meydana gelmiştir.

"ак-тapaa (ak-taraa)" bitki adı "ak [ak, beyaz ET aḳ[2781]]" renk adı ile "taraa [tahıl, tohum, çekirdek, buğday, darı. Etimolojik olarak Moğolca "tariya(n)" biçimi ile ilişkili olabileceği düşünülmektedir. Şayet Eski Türkçe tarıġ'dan gelişmiş bir biçim olsaydı değişmeksizin olduğu gibi kalması gerekeceği savunulmaktadır.[2782]]" sözcüğünün bir araya gelmesi ile sıfat tamlaması biçiminde meydana gelmiştir.

çavdar

"көк-тapaa (kök-taraa)" bitki adı "kök [gök: 1. gök, hava, sema; 2. gök rengi, lacivert; 3. ham, olmamış (meyva); 4. yeşil. ET kök 1. mavi, gök rengi; 2. sema; 3. gece[2783]; kö:k 'mavi'[2784]. kö:k (P.Alt. kö:ke)[2785]. Proto Türkçe için *gōk 1 blue (mavi) 2 green (yeşil)" biçiminde rekonstrükte edilmiştir. Proto Moğol ve Proto Tunguz için de çeşitli biçimlerin rekonstrükte edildiği görülmektedir.[2786] Mavi; yeşil, yeşillik, çim; olmamış; kır, kırlaşmış, ak; boz, kül rengi.[2787]]" renk adı ile "taraa [tahıl, tohum, çekirdek, buğday, darı. Etimolojik olarak Moğolca "tariya(n)" biçimi ile ilişkili olabileceği düşünülmektedir. Şayet Eski Türkçe tarıġ'dan gelişmiş bir biçim olsaydı değişmeksizin olduğu gibi kalması gerekeceği savunulmaktadır.[2788]] sözcüklerinin bir araya gelmesi ile sıfat tamlaması biçiminde meydana gelmiştir.

[2780] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 270.
[2781] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 71. , Tatarintsev, B, İ. (2000). *Etimologiçeskiy slovar tuvinskogo yazıka*. C.I., Novosibirsk, 83.
[2782] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 270.
[2783] Caferoğlu, A. (1968). *Eski uygur türkçesi sözlüğü*. İstanbul: Türk Dil Kurumu Yayınları: Sayı 260, 114.
[2784] Atalay, B. (2006). *Divanü lügat-it Türk*. C.IV. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 356.
[2785] Gülensoy, T. (2011). *Türkiye türkçesindeki türkçe sözcüklerin köken bilgisi sözlüğü*. C.I. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 377.
[2786] Starostin, S.A., Dybo, A.V., Mudrak, O.A.(2003). *An etymological dictionary of altaic languages*. Leiden/Boston: Brıll, 714.
[2787] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 206-207.
[2788] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 270.

çiriş

“борбаккулча (borbakkulça)” bitki adı “borbak [top, parça, yuvarlak, küre. Etimolojik olarak borbaana, borbaaŋna-, *borba- sözcükleri ile ilişkili olduğu düşünülmektedir.[2789] Borbak ve borbuyak biçimlerini tespit etmekteyiz. Tuvaca боърбуяк < *борпуяк biçiminde bir izah da söz konusudur.[2790]]” sözcüğünün “kulça [yabani soğan[2791] Sözcüğün muhtemelen etimolojik açıdan Türk diline ait olduğu ve benzer anlamlara sahip biçimlerin Altay diyalektinde de bulunduğu bilinmektedir.[2792]]” bitki adı ile bir araya gelerek sıfat tamlaması oluşturması sonucunda meydana gelmiştir.

“инек-кулча (inek-kulça)” bitki adı “inek [Eren’in sözlüğünden şu bilgilere ulaşmaktayız: Eski Türkçede ingek olarak geçer. Kâşgarlı Mahmud’a göre, Orta Türkçede ingek biçimi kullanılır. Oğuzlar dişi kaplumbağaya da ingek adını verirler. Eski Kıpçakçada inek olarak geçer. Kökünü bilmiyoruz. Ancak eski ve yeni diyalektlerde dişi deveye verilen ingen adıyla ingek arasındaki benzerlik düşündürücüdür. Clauson’a göre, bu sözlerin ortak bir kökten geldiği düşünülebilir. Buna göre bu biçimlerin *in kökünden -gek ve -gen ekleriyle yapılmış olduğu kolaylıkla kestirilebilir. Hegaard’a göre, ingek biçimi -gek eki ile kurulmuştur. Türkçe eşgek (>eşek) gibi. Moğolca ‘inek’ olarak kullanılan üniye ile Türkçe inek arasındaki yakınlık tartışmaya açıktır.[2793]]” hayvan adı ile “kulça [yabani soğan[2794] Sözcüğün muhtemelen etimolojik açıdan Türk diline ait olduğu ve benzer anlamlara sahip biçimlerinin Altay diyalektinde de bulunduğu bilinmektedir.[2795]]” bitki adının bir araya gelmesi sonucunda oluşmuştur.

“кулча (kulça)” bitki adı “yabani soğan[2796]” anlamına sahiptir. Sözcüğün muhtemelen etimolojik açıdan Türk diline ait olduğu ve benzer anlamlara sahip biçimlerinin Altay diyalektinde de bulunduğu bilinmektedir.[2797] Sözcük muhtemelen kök durumundadır.

[2789] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 98.
[2790] Tatarintsev, B, İ. (2000). *Etimologiçeskiy slovar tuvinskogo yazıka*. C.I., Novosibirsk, 256.
[2791] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 209.
[2792] Tatarintsev, B, İ. (2004). *Etimologiçeskiy slovar tuvinskogo yazıka*. C.III., Novosibirsk, 292.
[2793] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 191-192.
[2794] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 209.
[2795] Tatarintsev, B, İ. (2004). *Etimologiçeskiy slovar tuvinskogo yazıka*. C.III., Novosibirsk, 292.
[2796] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 209.
[2797] Tatarintsev, B, İ. (2004). *Etimologiçeskiy slovar tuvinskogo yazıka*. C.III., Novosibirsk, 292.

“тайга согуназы (tayga sogunazı)” bitki adı “tayga [tayga, tayga ormanları, Sibirya ormanları. Etimolojik olarak Moğolca “tayġa” sözcüğü ile ilişkilidir.[2798]]” sözcüğü ile “soguna [soğan “1. yemeklere tat vermek için yumrusu ve yeşil yapraklan kullanılan bir bitki (Allium cepa) 2. çiğdem, lâle, zambak, sarımsak gibi bitkilerin toprak altındaki yumru kökü. Türkçeden Moğolcaya soŋgina olarak geçmiştir. Ramstedt Moğolca soŋgina’yı Türkçe soğan vb. biçimlerle birleştirmiştir.[2799] Clauson’a göre bu sözcük Moğolca ile olan yakın ilişkinin bir sonucudur.[2800] Bu sözcük “-zı” üçüncü teklik şahıs iyelik eki almıştır.]” sözcüğünün bir araya gelmesiyle belirtisiz isim tamlaması biçiminde oluşmuştur.

darı

“чиңге-тарaa (çiñge-taraa)” bitki adı “çiñge [ince[2801] ET yinçgä, yinçkä < *yi:nçge[2802]]” sözcüğünün “taraa [tahıl, tohum, çekirdek, buğday, darı. Etimolojik olarak Moğolca “tariya(n)” biçimi ile ilişkili olabileceği düşünülmektedir. Şayet Eski Türkçe tarıġ’dan gelişmiş bir biçim olsaydı değişmeksizin olduğu gibi kalması gerekeceği savunulmaktadır.[2803]]” sözcüğü ile bir araya gelmesiyle sıfat tamlaması biçiminde oluşmuştur.

“хоо-тарaa (hoo-taraa)” bitki adı “hoo [“(uzunca) çaydanlık; kahve pişirme kabı, cezve” anlamlarına sahip olan kelime Moğolcadan ödünçlenmiştir.[2804] İnce ve uzun bir yapıya sahip olan darı bitkisinin (EK-2.) muhtemelen bu nesneye fiziki olarak benzetilmesi nedeniyle yapılmış olan bir adlandırma söz konusudur.]” ve “taraa [tahıl, tohum, çekirdek, buğday, darı. Etimolojik olarak Moğolca “tariya(n)” biçimi ile ilişkili olabileceği düşünülmektedir. Şayet Eski Türkçe tarıġ’dan gelişmiş bir biçim olsaydı değişmeksizin

[2798] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 271.
[2799] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 372.
[2800] Clauson, S, G. (1962). *Studies in turkic and mongolic linguistics.* London and Newyok, 145.
[2801] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 121.
[2802] Gülensoy, T. (2011). *Türkiye türkçesindeki türkçe sözcüklerin köken bilgisi sözlüğü*. C.I. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 435.
[2803] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 270.
[2804] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 170.

olduğu gibi kalması gerekeceği savunulmaktadır.[2805]]" sözcüklerinin bir araya gelmesi ile oluşmuştur.

domuz ayrığı

"шык курту (şık kurtu)" bitki adı "şık [nem, çiy, rutubet; çayır. ET çig[2806]]" sözcüğü ile "kurt [kurt, böcek. ET ḳurt[2807]. Bu sözcük "-u" üçüncü teklik şahıs iyelik eki almıştır.]" hayvan adının bir araya gelmesiyle belirtsiz isim tamlaması biçiminde oluşmuştur.

"адыр-кудурук (adır-kuduruk)" bitki adı "adır [ayrım, bölüm[2808]. Bu sözcüğü Kâşgarlının sözlüğünde "ayruk/adhruk" biçimlerinde bulmaktayız. Yine Kâşgarlıya göre bu bitki Oğuz Türkleri tarafından "ayrık" biçiminde isimlendirilmiştir.[2809]]" sözcüğü ile "kuduruk [kuyruk.Eren'in sözlüğünde bu sözcükle ilgili şu bilgilere yer verilmiştir: Eski Türkçeden başlayarak kullanılır (kudruk). Orta Türkçede kudruk olarak geçer. Eski Kıpçakça da kuyruk biçimi göze çarpar. Clauson'a göre Moğolca qudurġa biçimi Türkçeden alınmıştır.[2810] Kâşgarlının sözlüğünde ise "kudhruk" biçimini görmekteyiz.[2811] Proto Türkçede *kudruk biçiminde var olduğu düşünülmektedir.[2812]]" organ adının bir araya gelmesi sonucunda oluşmuştur.

eğir otu

"ээр (eer)" bitki adı ile ilgili kaynaklarda etimolojik bir bilgiye ulaşılamamıştır. Muhtemelen "eer" sözcüğü "eğir" sözcüğü ile ilgili olabilir: eğir 1. Karın ağrısına karşı kullanılan bir çeşit kök. 2. Bir çeşit baharat[2813]. OT egir[2814]. Fakat Moğolca "эгэл годил-

[2805] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 270.
[2806] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 261.
[2807] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 210.
[2808] Arıkoğlu, E., Kuular, K. (2003). *Tuva türkçesi sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 2.
[2809] Atalay, B. (2006). *Divanü lügat-it Türk*. C.IV. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 55.
[2810] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 271.
[2811] Atalay, B. (2006). *Divanü lügat-it Türk*. C.IV. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 374.
[2812] Starostin, S.A., Dybo, A.V., Mudrak, O.A.(2003). *An etymological dictionary of altaic languages*. Leiden/Boston: Brıll, 814.
[2813] Türk Dil Kurumu. (2009). *Derleme sözlüğü*. C.III. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları,1678.
[2814] Gülensoy, T. (2011). *Türkiye türkçesindeki türkçe sözcüklerin köken bilgisi sözlüğü*. C.I. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 321.

өвс (eğir otu)[2815] sözcüğünde geçen "egel" sözcüğü (Tuv.T eer < Moğ. egel) ile ve yine Rusça karşılığı olan "аир (air)[2816]" sözcüğü ile de ilgili olabilir.

güngüzeli

"сарыг лилия (sarıg liliya)" bitki adı "sarıg [sarı: ET sarıġ[2817]]" renk ismi ile "liliya [zambak[2818] Rusçadan ödünçlenmiş bir sözcüktür.]" bitki adının bir araya gelerek sıfat tamlaması oluşturması sonucunda meydana gelmiştir.

"колду-хоо (koldu-hoo)" bitki adı "koldu [şamdan[2819] Moğolcadan ödünçlenmiş bir sözcüktür.[2820]]" sözcüğü ile "hoo ["(uzunca) çaydanlık; kahve pişirme kabı, cezve" anlamlarına sahip olan kelime Moğolcadan ödünçlenmiştir.[2821] Güngüzeli çiçeğinin taç yapraklarının altında kalan kısmın ince ve uzun bir yapıya sahip olması nedeniyle (EK-2.) muhtemelen bu nesneye fiziki olarak benzetilmesi yolu ile yapılmış olan bir adlandırma söz konusudur.]" sözcüğünün bir araya gelmesiyle oluşmuştur.

hasır otu

"рогоз (rogoz)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2822]

inci çiçeği

"ландыш (landış)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2823]

kamış

"хыыргыыш (hıırgıış)" bitki adı muhtemelen "-gıış" isimden isim yapma ekini alarak türemiştir.

"кулузун (kuluzun)" bitki adı Moğolcadan ödünçlenmiştir.[2824]

[2815] İnternet: http://www.kmoksy.com/zobot/KMOKSY_Mongolian_Phytonymy.pdf adresinden 26 Ağustos 2015 tarihinde alınmıştır.
[2816] Petrov, A.M.(2002). *Slovar russko-atinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii*. Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 10.
[2817] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 244.
[2818] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 370.
[2819] Arıkoğlu, E., Kuular, K. (2003). *Tuva türkçesi sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 70.
[2820] Tatarintsev, B, İ. (2004). *Etimologiçeskiy slovar tuvinskogo yazıka*. C.III., Novosibirsk, 184.
[2821] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 170.
[2822] Petrov, A.M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 90.
[2823] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 362.

kardelen

"хек-даван (hek-davan)" bitki adı "hek [guguk kuşu. Hak.T. köök, (dialekt) keküük, Şor. köök[2825], Mo. kökege ~ köküge sözcükleri ile ilişkilidir.[2826] Muhtemelen Moğolcadan ödünçlenmiştir.]" hayvan adı ile "davan [eller, ayaklar; bacak (insan bacağı). ET tapan[2827]]" organ adının bir araya gelmesi ile oluşmuştur.

kum çavdarı

"колосняк (kolosnyak)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2828]

kurbağa kaşığı

"частуха (çastuha)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2829]

lale

"тюльпан (tyul'pan)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2830]

mısır

"кукуруза (kukuruza)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2831]

muz

"банан (banan)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2832]

mührüsüleyman

"ыт-дылы (ıt dılı)" bitki adı "ıt [köpek, it. ET ıt[2833]]" hayvan adı ile "dıl [dil. ET tıl[2834]]" organ adının bir araya gelmesiyle ve "dıl" sözcüğünün üçüncü teklik şahıs iyelik eki alması neticesinde belirtisiz isim tamlaması biçiminde meydana gelmiştir.

[2824] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 210., Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 204.
[2825] Tannagaşeva,N.K., Akalın, Ş.H. (1995). *Şor Sözlüğü.*Adana: Türkoloji Araştırmaları, 55.
[2826] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 166.
[2827] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 134.
[2828] Petrov, A.M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 46.
[2829] Petrov, A.M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 108.
[2830] Gültek, V.(2004). *Rusça-türkçe sözlük.* Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları, 1743.
[2831] Gültek, V.(2004). *Rusça-türkçe sözlük.* Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları, 626.
[2832] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1999). *Büyük türkçe-rusça sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 646.

palak

"аза-оғу (aza-ogu)" bitki adı " aza [kötü ruh, şeytan[2835]. Bu sözcüğün Tofa, Altay, Şor, Tatar, Hakas gibi çeşitli modern diyalektlerde benzer biçim ve anlamlarda varlığını sürdürdüğü bilgisine ulaşmaktayız.[2836]]" sözcüğünün "ok ["kurşun, mermi; ok" anlamlarına sahip olan sözcük ET "oḳ" sözcüğü ile ilişkilidir. Bu sözcük "-u" üçüncü teklik şahıs iyelik eki almıştır ve bu sırada k- > -g- ses değişmesi yaşanmıştır.]" sözcüğü ile bir araya gelmesiyle belirtisiz isim tamlaması biçiminde oluşmuştur.

salep

"бес от (bes o't)" bitki adı muhtemelen "bes [bir bitki türü. Altay, Teleüt, Sagay ve Koybal dillerinde kandık adı verilen, soğanı yenen, tayga ormanlarına özgü bir bitki.[2837]]" bitki adının "ot [ET ot > Tuv.T. ot 1.Toprağın üstündeki bölümleri odunlaşmayıp yumuşak kalan, ilkbaharda bitip bir süre sonra kuruyan küçük bitkilere verilen ortak ad; 2. ağı, zehir; 3. ilaç[2838]]" sözcüğü ile bir araya gelmesi ile oluşmuştur.

sarımsak

"чеснок (çesnok)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2839]

"кош-согуна (koş-soguna)" bitki adı "koş [(?) yük, eşya, ağırlık; kervan, yük katarı, atlı yük katarı; çift. ET ḳoş[2840]]" sözcüğü ile "soguna [soğan. Moğolcadan ödünçlenmiş olan soŋgina "soğan" sözcüğünün Tuva Türkçesindeki biçimidir.[2841]]" sözcüklerinin bir araya gelmesiyle oluşmuştur.

[2833] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 180.
[2834] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 139.
[2835] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 82-83.
[2836] Tatarintsev, B, İ. (2000). *Etimologiçeskiy slovar tuvinskogo yazıka*. C.I., Novosibirsk, 69-70.
[2837] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 92.
[2838] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 310.
[2839] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1999). *Büyük türkçe-rusça sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 753.
[2840] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 205.
[2841] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 251.

saz

"кыяр-сиген (kıyar-sigen)" bitki adı "kıyar [(?) çizmek, sıyırtmak[2842] sözcüğü ile ilişkili olabilir. Sert ve sivri bir yapıya (EK-1) sahip olan saz bitkisi yüzeyleri çizebilecek dayanıklılığa sahiptir.]" ve "sigen [kuru ot; ot. Tof. sigen, Hak.T. sĭgen. Sözcük ilk defa Eski Uygur metinlerinde görülmüştür.[2843]]" bitki adının bir araya gelmesi ile oluşmuştur.

sıçansaçı

"хонак (honak)" bitki adı hakkında eldeki kaynaklarda dilsel ve etimolojik herhangi bir bilgiye rastlanmamıştır. Muhtemelen kök durumundadır.

soğan

"кулча (kulça)" bitki adı "yabani soğan[2844]" anlamında tespit edilmiştir. Sözcüğün muhtemelen etimolojik açıdan Türk diline ait olduğu ve benzer anlamlara sahip biçimlerin Altay diyalektinde de bulunduğu bilinmektedir.[2845]

"согуна (soguna)" bitki adı Moğolcadan ödünçlenmiştir.[2846]

su mercimeği

"ряска (ryaska)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2847]

"шалбаа оъду (şalbaa o'du)" bitki adı "şalbaa [su birikintisi. Moğolcadan ödünçlenmiş olan şalbaġa, şalbaġ, şalba, şalbaġaġ sözcüklerinin Tuva Türkçesindeki biçimidir.]" bitki adı ve "o't [ET ot > Tuv.T. ot 1.Toprağın üstündeki bölümleri odunlaşmayıp yumuşak kalan, ilkbaharda bitip bir süre sonra kuruyan küçük bitkilere verilen ortak ad; 2. ağı, zehir; 3. ilaç[2848]. Bu sözcük isim tamlamasının oluşabilmesi için "-u" üçüncü teklik şahıs iyelik eki almıştır ve bu sırada kelime sonunda bulunan tonsuz ünsüzün tonlu karşılığına değiştiği

[2842] Arıkoğlu, E., Kuular, K. (2003). *Tuva türkçesi sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 68.
[2843] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 250.
[2844] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 209.
[2845] Tatarintsev, B, İ. (2004). *Etimologiçeskiy slovar tuvinskogo yazıka*. C.III., Novosibirsk, 292.
[2846] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 251.
[2847] Petrov, A.M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 92.
[2848] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 310.

(-t- > -d-) görülmüştür.]" sözcüklerinin bir araya gelmesiyle belirtisiz isim tamlaması biçiminde oluşmuştur.

su oku

"суг-согуну (sug sogunu)" bitki adı " sug [ET su ~ suw ~ suġ ~ suķ[2849] ~ OT sūf ~ sūw < *sūβ (> suw > suv > suğ > su)[2850]]" sözcüğü ile "sogun [ok[2851]. Bu sözcük "-u" üçüncü teklik şahıs iyelik eki almıştır.]" sözcüklerinin bir araya gelmesi sonucunda belirtisiz isim tamlaması biçiminde oluşmuştur.

süsen

"чавылдак (çabıldak)" bitki adı muhtemelen Moğolca karşılığı olan "цахилдаг (tsahildıg)[2852]" sözcüğünün Tuva Türkçesindeki karşılığıdır.

"сагылдак (sagıldak)" bitki adı muhtemelen Moğolca karşılığı olan "цахилдаг (tsahildıg)[2853]" sözcüğünün Tuva Türkçesindeki karşılığıdır.

telli su mercimeği

"бөдүүн хөй дазыл (bödüün xöy dazıl)" bitki adı "bödüün ["ilk, ilkel, basit, sıradan, sade, hafif; mütevazı" anlamlarına gelmektedir. Kelime etimolojik açıdan Moğolca büdügün "büyük; kaba; basit; cahil; derin (ses)" sözcüğü ile ilişkilidir.[2854]]" sıfatının "xöy [çok[2855]. P.Türk. *köp many (çok): OT köp[2856]]" ve "dazıl [kök, esas. Tof. dazıl, Alt.T. tazıl, Tat. tazıl, Hak.T. tazılġa[2857] sözcükleri ile etimolojik açıdan ilşkilidir.]" sözcükleri ile sıfat grubu oluşturması sonucunda meydana gelmiştir.

[2849] Caferoğlu, A. (1968). *Eski uygur türkçesi sözlüğü*. İstanbul: Türk Dil Kurumu Yayınları: Sayı 260, 211.
[2850] Gülensoy, T. (2011). *Türkiye türkçesindeki türkçe sözcüklerin köken bilgisi sözlüğü*. C.II. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 811.
[2851] Arıkoğlu, E., Kuular, K. (2003). *Tuva türkçesi sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 94.
[2852] Zaya,H., Hanife,A, Yusuf,Y., Ahmet,E. (2008) *Turk-Mongol-Mongol-Turk Tol'*. Ulaan Baatar, 593.
[2853] Zaya,H., Hanife,A, Yusuf,Y., Ahmet,E. (2008) *Turk-Mongol-Mongol-Turk Tol'*. Ulaan Baatar, 593.
[2854] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 99.
[2855] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 201.
[2856] Starostin, S.A., Dybo, A.V., Mudrak, O.A.(2003). *An etymological dictionary of altaic languages*. Leiden/Boston: Brıll, 840.
[2857] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 135.

Türk zambağı

“ай (ay)” bitki adı Tof. ай ‘сарана: Türk zambağı’ sözcüğü ile etimolojik olarak ilişkilidir.[2858]

yabanayak otu

“кобрезия (kobreziya)” bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2859]

yabani sarımsak

“хылба (hılba)” bitki adı Türkçenin çok eski sözcükleirndendir. Proto Türkçede “*KAlba” biçiminde bulunabileceği düşülmektedir. OT ? qalma; Hak.T. xalba; Oyr. qalma; Tuv.T. хɨlba[2860] biçimlerinde tespit etmekteyiz. Sibirya Türk diyalektlerinde benzer biçimlerde yaygın bir şekilde tespit edilmektedir.

yulaf

“сула (sula)” bitki adı Moğolcadan ödünçlenmiştir.[2861]

zambak

“лилия (liliya)” bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2862]

2.3.2.2.2. Çift Çenekli Bitki Adlarının Dilsel İncelemesi

acı mercimek

“эңгиске (eñgiske) / энхэсхэ (enheshe)” bitki adları birbirlerinin tercihli biçimleridir. Tuva da birçok türü yetişen ve halk hekimliğinde yaygın bir şekilde kullanılan bu bitkinin adı hakkında elimizde dilbilgisel bir veri mevcut değildir. Bu bitki adı muhtemelen kök durumundadır.

[2858] Tatarintsev, B, İ. (2000). *Etimologiçeskiy slovar tuvinskogo yazıka*. C.I., Novosibirsk, 76.
[2859] Petrov, A.M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Naucnıy Tsentra SO RAN, 45.
[2860] Starostin, S.A., Dybo, A.V., Mudrak, O.A.(2003). *An etymological dictionary of altaic languages*. Leiden/Boston: Brıll, 757.
[2861] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 255.
[2862] Petrov, A.M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Naucnıy Tsentra SO RAN, 56.

ahududu

“мыжыраш-кат (mıjıraş-kat)” bitki adı “mıjıraş (?)” sözcüğü ile “kat [kuş üzümü; çilek, böğürtlen vb. yemiş; reçel[2863]. Bu sözcüğün bir görüşe göre Proto Türkçede *Kat 1. yemiş 2. Frenk üzümü (1 ягода 2 смородина)[2864] biçiminde bulunması gerekirken bir başka çalışmada etimolojik açıdan Moğolca ile ilişkilendirildiğini görmekteyiz.[2865]]” sözcüklerinin bir araya gelmesiyle oluşmuştur.

“ама-кат (ama-kat)” bitki adı “ama (?)” sözcüğü ile “kat [kuş üzümü; çilek, böğürtlen vb. yemiş; reçel[2866]. Bu sözcüğün bir görüşe göre Proto Türkçede *Kat 1. yemiş 2. Frenk üzümü (1 ягода 2 смородина)[2867] biçiminde bulunması gerekirken bir başka çalışmada etimolojik açıdan Moğolca ile ilişkilendirildiğini görmekteyiz.[2868]]” sözcüklerinin bir araya gelmesiyle oluşmuştur.

ahududu (arktik)

“адыг-кады (adıg-kadı)” bitki adı “adıg [ayı. Eren’in sözlüğünden şu bilgilere ulaşmaktayız: Orta Türkçede adığ olarak geçer. Ancak Kâşgarlı Mahmud’a göre, Oğuzlar, Kıpçaklar, Yağmalar ayığ biçimini kullanırlar. Kıpçaklar ayığ yanında apa adını da kullanırlar. Daha yeni Kıpçakça sözlüklerde ayığ yerine artık ayu biçimini görüyoruz. Kökenini bilmiyoruz. Çuvaşlar ayıya upa adını verirler. Bu ad diyalektlerde kullanılan aba biçimiyle birleştirilebilir. Sagay, Kaç aba ‘ayı’. Ancak aba Teleüt, Şor, Sagay gibi diyalektlerde “baba” olarak da geçer. Sibirya Türkleri özellikle Yakutlar ayıya karşı eskiden beri özel bir saygı duymuşlardır. Bu saygı dolayısıyla Türkler arasında birtakım söz yasakları yerleşmiştir. Bu yasaklar sonucunda birçok ad unutulmuş, bunların yerini birtakım euphémisme (örtmece)’ler almıştır. Böylece ayı adı birçok diyalektte yerini euphémique (örtmeceli) birtakım kavramlara bırakmıştır. Kâşgarlı Mahmud’un tanıklığına göre, Kıpçaklar ayığ adını kullandıkları gibi, ayıya apa adını da veriyorlardı. Bu adın diyalektlerde ‘ata’, ‘ana’, ‘büyük kardeş’, ‘büyük kız kardeş’ gibi anlamlara geldiğini

[2863] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 192.
[2864] Starostin, S.A., Dybo, A.V., Mudrak, O.A.(2003). *An etymological dictionary of altaic languages*. Leiden/Boston: Brıll, 533.
[2865] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 192.
[2866] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 192.
[2867] Starostin, S.A., Dybo, A.V., Mudrak, O.A.(2003). *An etymological dictionary of altaic languages*. Leiden/Boston: Brıll, 533.
[2868] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 192.

görüyoruz.[2869] Tuva Türkçesindeki bu adıg sözcüğü ET adıġ şeklinde izah edilebilir.[2870]]" sözcüğü ile "kat [kuş üzümü; çilek, böğürtlen vb. yemiş; reçel[2871]. Bu sözcüğün bir görüşe göre Proto Türkçede "*Kat 1. yemiş 2. Frenk üzümü (1 ягода 2 смородина)[2872]" biçiminde bulunması gerekirken bir başka çalışmada etimolojik açıdan Moğolca ile ilişkilendirildiğini görmekteyiz.[2873] Bu sözcük "-ı" üçüncü teklik şahıs iyelik eki almıştır ve bu sırada -t- > -d- ses değişmesi yaşanmıştır.]" sözcüğünün bir araya gelmesiyle belirtisiz isim tamlaması biçiminde meydana gelmiştir.

akasya

"акация (akatsiya)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2874]

akçaağaç

"клён (klyon)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2875]

alıç

"долаана (dolaana)" ve "долагана (dologana)" bitki adları "PMo. *dolugana" biçiminde karşımıza çıkmaktadır ve bu nedenle Moğolcadan ödünçlenmiş bir kelime olduğu düşünülmektedir.[2876] Günümüz Moğolcasında bu kelime "долоогоно (doloogono)" şeklinde varlığını sürdürmektedir. Pekarskiy aracılığıyla ise Tel. "tolono (ak diken[2877])" ve Bur. "dologğono[2878]" biçimlerine ulaşmaktayız. Günümüz Buryatçasında bu sözcük "doloogono[2879]" biçiminde karşımıza çıkmaktadır.

[2869] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 28.
[2870] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 67.
[2871] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 192.
[2872] Starostin, S.A., Dybo, A.V., Mudrak, O.A.(2003). *An etymological dictionary of altaic languages*. Leiden/Boston: Brıll, 533.
[2873] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 192.,
[2874] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 46.
[2875] Gültek, V.(2004). *Rusça-türkçe sözlük.* Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları, 559.
[2876] Starostin, S.A., Dybo, A.V., Mudrak, O.A.(2003). *An etymological dictionary of altaic languages*. Leiden/Boston: Brıll, 550.
[2877] Ruyima-Sırkaşeva, L.T., Kuçigaşeva (2000). *Teleüt ağzı sözlüğü.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 115.
[2878] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 263.
[2879] Tsıdenjapov, Ş.P. (1991). *Kratkiy buryatsko-mongol'sko-russkiy slovar'.* Ulan-ude: Ob'ediniedetskih Pisateley Buryatin, 30.

amberbaris

“барбарис (barbaris)” bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2880]

“сарыяш (sarıyaş)” bitki adı muhtemelen “sarıg [sarı: ET sarıġ[2881]]” renk ismi ile “ıyaş [ağaç. ET ıġaç[2882]]” sözcüğünün bir araya gelerek birinci sözcüğün ikinci sözcüğü renk bakımından nitelemesi sonucunda sıfat tamlaması biçiminde meydana gelmiştir. Bu iki sözcük birleşirken ses grubu kaybı yaşanmıştır. Tuva Türkçesinde bu hadisenin başka örnekleri de vardır: sarjag “tereyağ, yağ” sözcüğü “sarıg + çag” sözcüklerinin birleşmesi sonucu oluşmuştur.[2883]

ananas

“ананас (ananas)” bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2884]

andız otu

“эштенги (eştengi)” bitki adı hakkında eldeki kaynaklarda dilsel ve etimolojik herhangi bir bilgiye rastlanmamıştır. Tuva’da dört çeşidi yetişen bu bitki halk hekimliğinde kullanılmaktadır.[2885] Tuva’da yaygın olarak kullanılan bu bitkinin adı nuhtemelen kök durumundadır.

armut

“груша (gruşa)” bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2886]

aslankuyruğu

“орбудук (orbuduk)” bitki adı hakkında eldeki kaynaklarda dilsel ve etimolojik herhangi bir bilgiye rastlanmamıştır. Bu bitki adı muhtemelen kök durumundadır.

[2880] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 32.
[2881] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 244.
[2882] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 181.
[2883] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 245.
[2884] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1999). *Büyük türkçe-rusça sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 55.
[2885] Serenot,S. (2009).*Tıva ulusçu emneeşkin*. Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 43.
[2886] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1999). *Büyük türkçe-rusça sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 64.

atkulağı

"инеккулаа (inekkulaa)" bitki adı "inek [Eren'in sözlüğünden şu bilgilere ulaşmaktayız: Eski Türkçede ingek olarak geçer. Kâşgarlı Mahmud'a göre, Orta Türkçede ingek biçimi kullanılır. Oğuzlar dişi kaplumbağaya da ingek adını verirler. Eski Kıpçakçada inek olarak geçer. Kökünü bilmiyoruz. Ancak eski ve yeni diyalektlerde dişi deveye verilen ingen adıyla ingek arasındaki benzerlik düşündürücüdür. Clauson'a göre, bu sözlerin ortak bir kökten geldiği düşünülebilir. Buna göre bu biçimlerin *in kökünden -gek ve -gen ekleriyle yapılmış olduğu kolaylıkla kestirilebilir. Hegaard'a göre, ingek biçimi -gek eki ile kurulmuştur. Türkçe eşgek (>eşek) gibi. Moğolca 'inek' olarak kullanılan üniye ile Türkçe inek arasındaki yakınlık tartışmaya açıktır.[2887]]" hayvan adı ile "kulak [Bilindiği üzere temel söz varlığının bir parçası olan organ isimleri Türk dillerinde en eski dönemlerden günümüzü kadar büyük oranda korunarak varlığını sürdürmüştür. "kulak" sözcüğüne Gülensoy tarafından " ET, OT ḳulak ~ ḳulhak ~ ḳulḳaḳ (Uyg., DLT) ~ kulġak (Uyg., Çağ.) ~ kulaġ (Çağ.) ~ ḳulḳāḳ (Br.)" şeklinde yer verilmiştir. Gülensoy, aynı zamanda bu kelimeyi günümüzde yaşatmaya devam eden Türk dilleri ve muhafaza ettikleri biçimler hakkında bilgi vermiştir.[2888] Eren, bu kelimenin "*kul- (işit-)" kökünden geldiğine dair olan yaygın inanışa işaret etmektedir. Uzmanlar Eren'nin aktardığına göre "*kul-" proto modelini doğrulamak için Fin-Ugor dillerinde kullanılan biçimleri tanık olarak değerlendirmişlerdir. Mac. hall- "işit-", Ost. xól-, Çer. kol- vb.[2889] Eski Türkçede tanıklamış olduğumuz bu sözcük üçüncü teklik şahıs iyelik eki almıştır. Tuva Türkçesinde sonu -k ile biten çok heceli sözcükler ve -g ile biten sözcükler iyelik eki aldıkları takdirde sonlarında bulunan ünsüzleri düşürürler ve sekunder bir ünlü uzunluğu oluşur.]" organ adının bir araya gelmesi ile belirtisiz isim tamlaması biçiminde oluşmuştur.

ayçiçeği

"тарымал тоорук (tarımal tooruk)" bitki adı "tarımal [ekilen, dikilen[2890]. Türkî alanında tarlaya tarim (<tari- < tarı-'ekmek') adı verilir.[2891] Bu sözcük muhtemelen < *tar-ı-m 'ziraat'[2892] biçimi ile ilişkilidir. "tarimal" biçimi Moğolcada da kültürü yapılan bitkiler için yaygın olarak kullanılmaktadır. Bu biçim muhtemelen Moğolcadan ödünçlenmiştir.]"

[2887] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 191-192.
[2888] Gülensoy, T. (2011). *Türkiye türkçesindeki türkçe sözcüklerin köken bilgisi sözlüğü*. C.I. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 565.
[2889] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 264.
[2890] Arıkoğlu, E., Kuular, K. (2003). *Tuva türkçesi sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 106.
[2891] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 395.
[2892] Gülensoy, T. (2011). *Türkiye türkçesindeki türkçe sözcüklerin köken bilgisi sözlüğü*. C.II. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 861.

sözcüğü ile "tooruk [çekirdek, ayçiçeği çekirdeği şeklindeki açıklamadan sonra Moğolca "toġurçaġ (çiçeğin göbeği) = Yakut tuorah "kozalak" bilgisini tespit etmekteyiz.[2893] Fakat bir diğer görüşe göre sözcüğün etimolojik olarak Türkçe olabileceğeini görmekteyiz: PTürk. *Tobur- (pine cone: çam kozalağı); Gag. tōmruq; Az. tumurǰuG; Krm. tomruq; Tat. tubırčıq; Başk. tubırsıq; Krg. toburčuq; Kum. tompur; Şor. torum; Oyr. tōrčıq; Tuv.T. tōruq; Tof. tōruq; ST. tuorax[2894]]" sözcüğünün bir araya gelerek sıfat tamlaması meydana getirmesiyle oluşmuştur.

aynalı diken

"чат оът (çat o't)" bitki adı "çat ['yağmur yağdırmak için yapılan büyü; yağmur yağdırmakta kullanılan taş, yada taş' Etimolojik olarak ET yad ve Moğolca cada sözcükleri ilişkilendirildiğini görmekteyiz.[2895] Türk dillerinin çoğunluğunda Moğolcadan gelen iki heceli biçimi "yada" ve bunun yan biçimleri kullanılır. Tuvaca biçimse alıntı olmayıp Eski Türkçe biçimine gider, olası ET biçim *yad'dan gelişen yay ise daha Çağatayca döneminden itibaren görülmeye başlar.[2896]]" sözcüğü ile ile "ot [ET ot > Tuv.T ot 1.Toprağın üstündeki bölümleri odunlaşmayıp yumuşak kalan, ilkbaharda bitip bir süre sonra kuruyan küçük bitkilere verilen ortak ad; 2. ağı, zehir; 3. ilaç[2897]]" sözcüklerinin bir araya gelmesiyle oluşmuştur.

ayva

"айва (ayva)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2898]

badem

"миндаль (mindal')" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2899]

bağa yaprağı

"орук чечээ (oruk çeçee)" bitki adı muhtemelen "oruk [yol[2900] Tof. орук 'yol, patika; Alt.T. орык 'patika', Hak.T. орах ~ оргах 'patika; dar patika, çığır'; ST. орох 'patika,

[2893] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 275.
[2894] Starostin, S.A., Dybo, A.V., Mudrak, O.A.(2003). *An etymological dictionary of altaic languages*. Leiden/Boston: Brıll, 1449.
[2895] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 111.
[2896] Ölmez, M. (Ekim 2000). Tuvacanın eskiliği üzerine. *Türk Dilleri Araştırmaları*, 133-138.
[2897] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 310.
[2898] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1999). *Büyük türkçe-rusça sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 84.
[2899] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 402.

çığır’ sözcükleriyle etimolojik olarak ilişkilendirilmektedir.[2901] or- ‘kaz-, eş-, kopar-, parça parça et-” kökünün “-uk[2902]” fiilden isim yapma ekini almasıyla oluştuğu düşüncesi muhtemeldir.[2903]]” sözcüğü ile “çeçek [çiçek[2904]. Eski Türkçeden başlayarak kullanılır (çeçek). Orta Türkçede çeçek olarak geçer. Eski Kıpçakçada da çeçek biçimi kullanılır. Eski ve yeni diyalektlerde seç- (> seş- > şeş-) kökü ‘açmak’, ‘çözmek’ olarak kullanılır. Buna göre, çeçek türevi de *seçek > çeçek (> şeşek) biçimlerini almıştır. Türkçede çeçek biçiminin çiçek’e çevrildiği göze çarpıyor.[2905] Birçok yeni diyalektte çeşitli biçimlerde tespit edilebilmektedir.[2906] Sözcüğün “< çeç- (<seç-) + -ek[2907]” biçiminde tahlil edildiği bilinmektedir. Tuva Türkçesinde eskicil hali “çeçek” biçiminde varlığını sürdürmektedir. “çeçek” sözcüğü üçüncü teklik şahıs iyelik eki almıştır. Tuva Türkçesinde -k ile biten çok heceli kelimeler ve -g ile biten kelimeler iyelik eklerini aldıklarında bu ünsüzlerini düşürürler.[2908] ‘çeçek’ kelimesi de iyelik eki alırken bu hadiseyi yaşayarak “çeçee” biçimini kazanmıştır.]” sözcüklerinin bir araya gelmesiyle belirtisiz isim tamlaması biçiminde meydana gelmiştir.

“таван-салаа (tavan-salaa)” bitki adı Moğolcadan ödünçlenmiştir.[2909]

“орук оъду (oruk o’du)” bitki adı muhtemelen “oruk [yol[2910] Tof. орук (oruk) ‘yol, patika; Alt.T. орык (orık) ‘patika’, Hak.T. opax (orax) ~ opгax (orgax) ‘patika; dar patika, çığır’; ST. opox (orox)‘patika, çığır’ sözcükleri ile etimolojik olarak ilişkilendirilmektedir.[2911] or- ‘kaz-, eş-, kopar-, parça parça et-” kökünün “-uk[2912]” fiilden

---

[2900] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 229.
[2901] Tatarintsev, B, İ. (2008). *Etimologiçeskiy slovar tuvinskogo yazıka*. C.IV., Novosibirsk, 342.
[2902] Arıkoğlu, E.(2007). Tuva türkçesi., A. B. Ercilasun. (Editör). *Türk lehçeleri grameri.* Ankara. Akçağ Yayınları, 1166.
[2903] Tatarintsev, B, İ. (2008). *Etimologiçeskiy slovar tuvinskogo yazıka*. C.IV., Novosibirsk, 342.
[2904] Arıkoğlu, E., Kuular, K. (2003). *Tuva türkçesi sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 22.
[2905] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 91-92.
[2906] Starostin, S.A., Dybo, A.V., Mudrak, O.A.(2003). *An etymological dictionary of altaic languages*. Leiden/Boston: Brıll, 420.
[2907] Gülensoy, T. (2011). *Türkiye türkçesindeki türkçe sözcüklerin köken bilgisi sözlüğü*. C.I. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 240.
[2908] Arıkoğlu, E.(2007). Tuva türkçesi., A. B. Ercilasun. (Editör). *Türk lehçeleri grameri.* Ankara. Akçağ Yayınları, 1177.
[2909] Serenot,S. (2009).*Tıva ulusçu emneeşkin*. Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 123.
[2910] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 229.
[2911] Tatarintsev, B, İ. (2008). *Etimologiçeskiy slovar tuvinskogo yazıka*. C.IV., Novosibirsk, 342.
[2912] Arıkoğlu, E.(2007). Tuva türkçesi., A. B. Ercilasun. (Editör). *Türk lehçeleri grameri.* Ankara. Akçağ Yayınları, 1166.

isim yapma ekini almasıyla oluştuğu düşüncesi muhtemeldir.[2913]]" sözcüğü ile "ot [ET ot > Tuv.T. ot 1.Toprağın üstündeki bölümleri odunlaşmayıp yumuşak kalan, ilkbaharda bitip bir süre sonra kuruyan küçük bitkilere verilen ortak ad; 2. ağı, zehir; 3.ilaç[2914]. "o't" sözcüğü "-u" üçüncü teklik şahıs iyelik ekini alırken -t- > -d- ses değişmesi yaşanmıştır.]" sözcüklerinin bir araya gelmesiyle belirtisiz isim tamlaması biçiminde meydana gelmiştir.

baldırgan

"балдырган (baldırgan)" bitki adı "ET baldır + ġan[2915]" sözcüğü ile etimolojik olarak ilişkilidir. Modern Türk diyalektlerinde yaygın olarak karşımıza çıkmakta olan bir bitki adıdır.[2916] Ön sesteki b- > m- dönüşümü bakımından, bugün Oğuz Türkmen lehçelerinin genlikle b- yönünde olduğu bilinmektedir. Eski Türkçenin Köktürk döneminde bu bakımdan b-li örnekler daha yaygın olmak üzere b-li ve m-li türlerin yan yana yer aldıkları görülüyor.[2917] Önseste b > m değişiminin örneklerine Köktürkçede de sporadik olarak rastlamaktayız.[2918] Tuva Türkçesinde ise birkaç istisna dışında Eski Türkçenin kelime başı b- ünsüzü korunur. Fakat bu bitki adı b-li ve m-li biçimlerde kaşımıza çıkmaktadır. Bu bitki adı Sevortyan'da da karşımıza b-li ve m-li biçimlerde çıkmaktadır.[2919]

"малдырган (maldırgan)" bitki adı "< baldır+ġan"[2920] şeklinde izah edilmektedir. Ön sesteki b- > m- dönüşümü bakımından, bugün Oğuz Türkmen lehçelerinin genlikle b- yönünde olduğu bilinmektedir. Eski Türkçenin Köktürk döneminde bu bakımdan b-li örnekler daha yaygın olmak üzere b-li ve m-li türlerin yan yana yer aldıkları görülüyor[2921] Önseste b > m değişiminin örneklerine Köktürkçede de sporadik olarak rastlamaktayız[2922] Tuva Türkçesinde ise birkaç istisna dışında Eski Türkçenin kelime b- ünsüzü korunur. Fakat bu bitki adı b-li ve m-li biçimlerde kaşımıza çıkmaktadır.

[2913] Tatarintsev, B, İ. (2008). *Etimologiçeskiy slovar tuvinskogo yazıka*. C.IV., Novosibirsk, 342.
[2914] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 310.
[2915] Gülensoy, T. (2011). *Türkiye türkçesindeki türkçe sözcüklerin köken bilgisi sözlüğü*. C.I. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 109.
[2916] Gülensoy, T. (2011). *Türkiye türkçesindeki türkçe sözcüklerin köken bilgisi sözlüğü*. C.I. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 109.
[2917] Korkmaz, Z. (1975). Eski Türkçedeki Oğuzca Belirtiler. *Birinci Türk Dili Bilimsel Kurultayı*, 433-446.
[2918] Gürsevin, G. (1998). Köktürk Bengü Taşlarındaki Oğuzca Özellikler. *Kardeş Ağızlar (Türk Lehçe ve Şiveleri Dergisi)* 7. Sayı. 12-18.
[2919] Sevortyan, E.V. (1978). *Etimologiçeskiy slovar' tyurkskih yazıkov* C II. Moskva: İzdatel'stvo Nauka, 55.
[2920] Gülensoy, T. (2011). *Türkiye türkçesindeki türkçe sözcüklerin köken bilgisi sözlüğü*. C.I. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 109.
[2921] Korkmaz, Z. (1975). Eski Türkçedeki Oğuzca Belirtiler. *Birinci Türk Dili Bilimsel Kurultayı*, 433-446.
[2922] Gürsevin, G. (1998). Köktürk Bengü Taşlarındaki Oğuzca Özellikler. *Kardeş Ağızlar (Türk Lehçe ve Şiveleri Dergisi)* 7. Sayı. 12-18.

bambul

"оотпак (ootpak)" bitki adının *oot+mak < ot "ot" +mak ?[2923] biçiminde türetildiğine[2924] dair görüşler bulunmaktadır.

ban otu

"белена (belena)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2925]

"тос-оът (tos-o't)" bitki adı "tos [1. dokuz 2. akağaç kabuğu[2926]]" sözcüğünün "ot [ET ot > Tuv.T. ot 1.Toprağın üstündeki bölümleri odunlaşmayıp yumuşak kalan, ilkbaharda bitip bir süre sonra kuruyan küçük bitkilere verilen ortak ad; 2. ağı, zehir; 3. ilaç[2927]]" sözcüğü ile bir araya gelmesi ile oluşmuştur. Ban otunun birçok türünün akağaç kabuğuna çok benzer bir görünüme sahip olduğu bilinmektedir (EK-2.) Yaprak sayısı vb. bakımından dokuz rakamı kullanılarak adlandırma yapılacak bir fiziki özellik bulunmadığı ve muhtemelen yaprakları akağaç kabuğuna benzetildiği için böyle bir adlandırma söz konusudur.

Bektaşi üzümü

"кызырак-карaа (kızırak-karaa)" bitki adı "kızırak [kısrak. Eren'in sözlüğünde bu sözcük ile ilgili olarak şu bilgilere yer verilmiştir: Türkm. gısırak, gısrak. Türkmenler kısrağa baytal adını da verirler. Krg. kısırak, kısrak, kızırak '(yılkıya yeni katılmış ve henüz kulunlamamış) genç kısrak'. Kızgızlar henüz kulunlamamış kısrağa baytal adını da verirler. Kzk. kısırak. Kazaklar biye adını da kullanırlar. Kumd. kısrak 'henüz kulunlamamış genç kısrak'.Tuv kızırak 'henüz kulunlamamış genç kısrak'.Şor., Sag., Kaça kızrak 'üç yaşında genç kısrak'.Kuğ. kuzarak. Hak.T. xızırax 'iki yaşında kısrak'. ST. kıtarax, kıtırax. Çuv. kĕsre 'kısrak'. OT kısrak. Eski Kıpçakçada da kısrak olarak geçer. kısır 'döl vermeyen'+-(a)k küçültme eki. Diyalektlerde yalnız kulunlamamış genç dişi atlara kısrak adının verildiği anlaşılıyor. O açıdan başlangıçta döl vermemiş genç atların 'kısır' sayılması doğaldır. Daha sonra kulunlamamış ve kulunlamış dişi atların ayırt edilmesi göz ardı edilmiş, kısrak genel olarak '(döl veren) dişi at' anlamını kazanmıştır. Teleütlerin 'kısır' olarak kullandıkları erem de düşündürücü bir örnektir. Bu sözün

[2923] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 227.
[2924] Tatarintsev, B, İ. (2008). *Etimologiçeskiy slovar tuvinskogo yazıka*. C.IV., Novosibirsk, 319.
[2925] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 317.
[2926] Arıkoğlu, E., Kuular, K. (2003). *Tuva türkçesi sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 108.
[2927] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 310.

Moğolcadan geldiğini biliyoruz. Moğolca karşılığı eremeg ‘Stute, die keine Füllen hat, steril’ anlamına gelir.[2928]]” hayvan adı ile “karak [göz. ET ḳaraḳ < ḳara - ḳ[2929]. Tuva Türkçesinde sonu -k ile biten çok heceli sözcükler ve -g ile biten sözcükler iyelik eki aldıkları takdirde sonlarında bulunan ünsüzleri düşürürler ve sekunder bir ünlü uzunluğu oluşur.]” organ adının bir araya gelmesiyle belirtisiz isim tamlaması biçiminde oluşmuştur.

“кызырак-кат (kızırak-kat)” bitki adı “kızırak [kısrak. Eren’in sözlüğünde bu sözcükle ilgili olarak şu bilgilere yer verilmişir: Türkm. gısırak, gısrak. Türkmenler kısrağa baytal adını da verirler. Krg. kısırak, kısrak, kızırak ‘(yılkıya yeni katılmış ve henüz kulunlamamış) genç kısrak’. Kızgızlar henüz kulunlamamış kısrağa baytal adını da verirler. Kzk. kısırak. Kazaklar biye adını da kullanırlar. Kumd. kısrak ‘henüz kulunlamamış genç kısrak’.Tuv kızırak ‘henüz kulunlamamış genç kısrak’.Şor., Sag., Kaça kızrak ‘üç yaşında genç kısrak’.Kuğ. kuzarak. Hak.T. xızırax ‘iki yaşında kısrak’. ST. kıtarax, kıtırax. Çuv. kĕsre ‘kısrak’. OT kısrak. Eski Kıpçakçada da kısrak olarak geçer. kısır ‘döl vermeyen’+-(a)k küçültme eki. Diyalektlerde yalnız kulunlamamış genç dişi atlara kısrak adının verildiği anlaşılıyor. O açıdan başlangıçta döl vermemiş genç atların ‘kısır’ sayılması doğaldır. Daha sonra kulunlamamış ve kulunlamış dişi atların ayırt edilmesi göz ardı edilmiş, kısrak genel olarak ‘(döl veren) dişi at’ anlamını kazanmıştır. Teleütlerin ‘kısır’ olarak kullandıkları erem de düşündürücü bir örnektir. Bu sözün Moğolcadan geldiğini biliyoruz. Moğolca karşılığı eremeg ‘Stute, die keine Füllen hat, steril’ anlamına gelir.[2930]]” hayvan adı ile “kat [kuş üzümü; çilek, böğürtlen vb. yemiş; reçel[2931]. Bu sözcüğün bir görüşe göre Proto Türkçede “*Kat 1. yemiş 2. Frenk üzümü (1 ягода 2 смородина)[2932]” biçiminde bulunması gerekirken bir başka çalışmada etimolojik açıdan Moğolca ile ilişkilendirildiğini görmekteyiz.[2933]]” bitki adının bir araya gelerek isim tamlaması oluşturması sonucunda meydana gelmiştir.

[2928] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 240.
[2929] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 190.
[2930] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 240.
[2931] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 192.
[2932] Starostin, S.A., Dybo, A.V., Mudrak, O.A.(2003). *An etymological dictionary of altaic languages*. Leiden/Boston: Brıll, 533.
[2933] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 192.

bergenya

“инек-кулаа (inek-kulaa)” bitki adı “inek [Eren’in sözlüğünden bu hayvan adı ile ilgili olarak şu bilgilere ulaşmaktayız: Eski Türkçede ingek olarak geçer. Kâşgarlı Mahmud’a göre, Orta Türkçede ingek biçimi kullanılır. Oğuzlar dişi kaplumbağaya da ingek adını verirler. Eski Kıpçakçada inek olarak geçer. Kökünü bilmiyoruz. Ancak eski ve yeni diyalektlerde dişi deveye verilen ingen adıyla ingek arasındaki benzerlik düşündürücüdür. Clauson’a göre, bu sözlerin ortak bir kökten geldiği düşünülebilir. Buna göre bu biçimlerin *in kökünden -gek ve -gen ekleriyle yapılmış olduğu kolaylıkla kestirilebilir. Hegaard’a göre, ingek biçimi -gek eki ile kurulmuştur. Türkçe eşgek (>eşek) gibi. Moğolca ‘inek’ olarak kullanılan üniye ile Türkçe inek arasındaki yakınlık tartışmaya açıktır.[2934]]” hayvan adı ile “kulak [Bilindiği gibi temel söz varlığının bir parçası olan organ isimleri Türk dillerinde en eski dönemlerden günümüzü kadar büyük oranda korunarak varlığını sürdürmüştür. “kulak” sözcüğüne Gülensoy tarafından “ ET., OT. ḳulak ~ ḳulhak ~ ḳulḳaḳ (Uyg., DLT) ~ kulġak (Uyg., Çağ.) ~ kulaġ (Çağ.) ~ ḳulḳāḳ (Br.)” şeklinde yer verilmiştir. Gülensoy, aynı zamanda bu kelimeyi günümüzde yaşatmaya devam eden Türk dilleri ve muhafaza ettikleri biçimler hakkında bilgi vermiştir.[2935] Eren, bu kelimenin “*kul- (işit-)” kökünden geldiğine dair olan yaygın inanışa işaret etmektedir. Uzmanlar Eren’nin aktardığına göre “*kul-“ proto modelini doğrulamak için Fin-Ugor dillerinde kullanılan biçimleri tanık olarak değerlendirmişlerdir. Mac. hall- “işit-”, Ost. xól-, Çer. kol- vb.[2936]. Eski Türkçede tanıklamış olduğumuz bu sözcük üçüncü teklik şahıs iyelik eki almıştır. Tuva Türkçesinde sonu -k ile biten çok heceli sözcükler ve -g ile biten sözcükler iyelik eki aldıkları takdirde sonlarında bulunan ünsüzleri düşürürler ve sekunder bir ünlü uzunluğu oluşur.]”organ adının bir araya gelmesi ile oluşmuştur.

“кылбыш (kılbış)” bitki adı yaygın olarak Sibirya Türk diyalektlerinde karşımıza çıkmaktadır [Tof. кылпыш (kılpış), Alt.T. кылбыш (kılbış), Hak.T. (Sag.) хылбыс (xılbıs), Alt. (Tuba) кылбык (kılbık), Tel. кылбырак (kılbırak), Tuv.T. кылбыш (kılbış). *кылбыш (kılbış)[2937]]. Etimolojik olarak Eski Türkçe ile ilişkilendirilmektedir.

[2934] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 191-192.
[2935] Gülensoy, T. (2011). *Türkiye türkçesindeki türkçe sözcüklerin köken bilgisi sözlüğü*. C.I. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 565.
[2936] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 264.
[2937] Tatarintsev, B, İ. (2004). *Etimologiçeskiy slovar tuvinskogo yazıka*. C.III., Novosibirsk, 395.

“бода-шай (boda-şay)” bitki adı “boda [iri, büyük (hayvanlar için). Moğolcadan ödünçlenmiştir.[2938]]” sözcüğünün ve “şay [çay. Etimolojik olarak Çince bir kelime olmasına rağmen Moğolcadan ödünçlenmiştir.[2939]]” sözcüğünü niteleyerek sıfat tamlaması meydana getirmesi sonucunda oluşmuştur.

beşparmak otu

“кичигене (kiçigene)” bitki adı muhtemelen Moğolcadan ödünçlenmiştir.[2940]

bezelye

“чочак-тараа (çoçak-taraa)” bitki adı “çoçak [toprak, kesek[2941]]” ve “taraa [tahıl, tohum, çekirdek, buğday, darı. Etimolojik olarak Moğolca “tariya(n)” biçimi ile ilişkili olabileceği düşünülmektedir. Şayet Eski Türkçe tarıġ’dan gelişmiş bir biçim olsaydı değişmeksizin olduğu gibi kalması gerekeceği savunulmaktadır.[2942]]” sözcüklerinin bir araya gelmesi ile oluşmuştur.

“чиг чочак-тараа (çig çoçak-taraa)” bitki adı “çig [çiğ, pişmemiş[2943] < ET, OT yig[2944]~ yik[2945], < *yi:g (T. Tekin)[2946]]” sözcüğünün “çoçak [top[2947] bezelyenin küçük bir top biçiminde olması bu fikrimizi desteklemektedir.]” ve taraa [tahıl, tohum, çekirdek, buğday, darı. Etimolojik olarak Moğolca “tariya(n)” biçimi ile ilişkili olabileceği düşünülmektedir. Şayet Eski Türkçe tarıġ’dan gelişmiş bir biçim olsaydı değişmeksizin olduğu gibi kalması gerekeceği savunulmaktadır.[2948]] sözcüklerinin ile bir araya gelmesi ile oluşmuştur.

[2938] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 96.
[2939] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 260.
[2940] Tatarintsev, B, İ. (2004). *Etimologiçeskiy slovar tuvinskogo yazıka*. C.III., Novosibirsk, 161.
[2941] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 122.
[2942] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 270.
[2943] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 120.
[2944] Caferoğlu, A. (1968). *Eski uygur türkçesi sözlüğü*. İstanbul: Türk Dil Kurumu Yayınları: Sayı 260, 295.
[2945] Atalay, B. (2006). *Divanü lügat-it Türk*. C.IV. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 790.
[2946] Gülensoy, T. (2011). *Türkiye türkçesindeki türkçe sözcüklerin köken bilgisi sözlüğü*. C.I. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 240-241.
[2947] Arıkoğlu, E., Kuular, K. (2003). *Tuva türkçesi sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 25.
[2948] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 270.

biber

“перец (perets)” bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2949]

bit otu

“мытник (mıtnik)” bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2950]

bostanbozan

“алдын удазын (aldın udazın)” bitki adı “aldın [altın[2951] Eren’in sözlüğünde altın madde başında şu bilgilere yer verilmiştir: ‘kolay işlenen, yüksek değerli, paslanmaz element’ Türkm. altın. - Nog. altın. - Kzk. altın. - KKlp. altın. - Krg. altın. - Tuv.T. aldın. – ST. altan ‘bakır’. - Çuv. ıltan ‘altın’. Eski Türkçeden başlayarak kullanılır (altun). Orta Türkçede altūn olarak geçer. Eski Kıpçakçada da altūn biçimi kullanılır. Kökenini açık olarak bilmiyoruz. Németh, Türkçe altun’u Moğolca altan biçimiyle birleştirmekle yetinmiş, kökeni üzerinde durmamıştır. Ramstedt, altun biçiminin başında Türkçe al ‘kızıl’ (?) sözünün geçtiğini dile getirmiştir. Daha sonra Eski Türkçe altun ve Moğolca altan biçimlerinin Türkçe al ‘kızıl’ ve Korece ton ‘değerli metal’ sözlerinden oluştuğunu yazmıştır. Bu görüşü Räsänen de benimsemiştir. Ancak, Doerfer Türkçede ton ‘metal’ sözünün geçmediğini vurgulayarak bu açıklamaya katılmamıştır. Räsänen Yakutçada ‘bakır’ olarak kullanılan altan biçiminin Moğolcadan alındığını da belirtmiştir. Rassadin de Yakutça altan’ın Moğolcadan kalma bir alıntı olduğunu bildirmiştir. Ramstedt Türkçe altun’u Arapça lāṭūn ‘Messing’ biçimiyle birleştirmeyi de denemiştir. Doerfer, Yakutça altan’ın Moğolca bir alıntı olduğu yolundaki sava da karşı çıkmıştır. Kałużyńki de Yakutça altan’ı Moğolca bir alıntı olarak değerlendirmemiştir. Joki, Ramstedt’in açıklamalarını vermişse de, onun daha sonra al ve ton sözleri üzerinde durmadığını da dile getirmiştir. Ona göre, Ramstedt’in eski görüşünden vazgeçtiği anlaşılıyor. Poppe altın büyük bir olasılıkla *h- < *p- ile başlayan bir örnek olarak değerlendirmek gerektiğini seslendirmiştir. Ramstedt altın’ın āl ‘kızıl’ ve Çince ton (krş. Korece ton) ‘değerli metal’ biçimlerinden oluştuğunu yazmıştı. Poppe, Doerfer’in bu etimolojiyi kuşku ile karşıladığını belirtmişse de daha iyi bir açıklama yapılmadığını dile getirmiştir. Ona göre, “Altay dilleri”nde ‘altın’ olarak ‘kızıl’ ve başka bir metal adından oluşmuş birtakım

[2949] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1999). *Büyük türkçe-rusça sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 114.
[2950] Petrov, A.M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 64.
[2951] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 73.

örnekler geçer. Yakutçada da kıhıl kömüs ‘altın’ olarak kullanılır. Halaççada altun ~ altın adı geçmediği gibi, āl biçimi de kullanılmaz. Moğolca altan yanında Monguorcada kullanılan xardam ~ xardan biçimi ilginçtir. Poppe’ye göre, bu biçimler haltan’dan gelir. Moğolca biçimlerin ise *hāltun < *paltun’dan geldiği anlaşılıyor. Ona göre, Orta Moğolca *haltan da Orta Türkçeden kalma bir alıntıdır. Ne var ki Poppe Orta Türkçede buna benzer bir biçimin geçtiğini bildirmemiştir. Clauson, Moğolca altan biçimini Türk dillerinden kalma çok eski bir alıntı olarak değerlendirmiş, altun ’un yalnız Yakutçada ‘bakır’ anlamına geldiğini eklemiştir. ‘Altın’ ve ‘bakır’ anlamlarının karışması üzerinde Laufer de durmuştur. Son olarak Baskakov, Räsänen’in sözlüğünde verilen etimolojiye uyarak altın’ın Çinceden geldiğini yazmıştır. Şçerbak, bu güne değin ortaya atılan etimolojilerin büsbütün inandırıcı olmadığını vurgulamışsa da Ramstedt’in, altun’un al ve tun ‘değerli metal’ sözlerinden oluştuğu yolundaki yaklaşımının gerçeğe en yakın olduğunu da sözlendirmiştir.[2952]]” maden isminin “udazın [Muhtemelen Moğolca utasu(n): ip, iplik, sicim, tire, tel, hat; elektrik teli veya kablosu; telefon; telgraf; telegram[2953] sözcüğü ile etimolojik olarak ilişkilidir.]” sözcüğünün ile bir araya gelmesi sonucunda oluşmuştur.

böğürtlen

“ежевика (ejevika)” bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2954]

burculuk

“скерда (skerda)” bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2955]

bülbül otu

“гулявник (gulyavnik)” bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2956]

canavar otu

“заразиха (zaraziha)” bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2957]

[2952] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 6-10.
[2953] Lessing, F.D. (2003). *Moğolca-türkçe sözlük*. C.II. (Çev. G. Karaağaç). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 1369.
[2954] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1999). *Büyük türkçe-rusça sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 130.
[2955] Petrov, A.M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 95.
[2956] Petrov, A.M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 27.
[2957] Petrov, A.M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 33.

centiyane

“бөрү-оъду (börü-o’du)” bitki adı “börü [Proto Moğol, Proto Tunguz ve Proto Türk dili için rekonstrükte edildiğini ve bu diller için ortak bir sözcük olduğundan bahsedildiğini görmekteyiz.[2958] Kâşgarlının sözlüğünde “böri” biçiminde karşımıza çıkamaktadır.[2959] *bö:ri (T. TEKİN)[2960]]” hayvan adı ile “ot [ET ot > Tuv.T. ot 1.Toprağın üstündeki bölümleri odunlaşmayıp yumuşak kalan, ilkbaharda bitip bir süre sonra kuruyan küçük bitkilere verilen ortak ad; 2. ağı, zehir; 3. ilaç[2961]. Bu sözcük “u” üçüncü teklik şahıs iyelik eki almıştır ve bu sırada -t- > -d- ses değişmesi meydana gelmiştir.]” sözcüğünün bir araya gelmesiyle belirtisiz isim tamlaması biçimininde oluşmuştur.

“кокай- оъду (kokay-o’du)” bitki adı “kokay [kokaay, kokaak, kokaarak gibi şekillerde konuşma dilinde karımıza çıkmaktadır.[2962] Altayca “kokok” sözcüğü ile ilişkilendirilebilir.[2963]] hayvan adı ile “ot [ET ot > Tuv.T. o’t 1.Toprağın üstündeki bölümleri odunlaşmayıp yumuşak kalan, ilkbaharda bitip bir süre sonra kuruyan küçük bitkilere verilen ortak ad; 2. ağı, zehir; 3. ilaç[2964]. Bu sözcük “u” üçüncü teklik şahıs iyelik eki almıştır ve bu sırada -t- > -d- ses değişmesi meydana gelmiştir.]” sözcüklerinin bir araya gelmesiyle belirtisiz isim tamlaması biçimininde oluşmuştur.

civan perçemi

“муң-бүрү (muñ-bürü)” bitki adı “muñ [bin[2965]Eren’in sözlüğünde şu bilgilere yer verilmiştir: Eski Türkçeden başlayarak kullanılır (bıŋ). Orta Türkçede miŋ olarak geçer. Eski Kıpçakçada bin, min, miŋ gibi bir takım biçimler göze çarpar. Eski ve yeni diyalektlerde daha çok “miŋ” biçiminin geçtiğine tanık oluyoruz. Ancak Türkçede bin olarak kalmıştır. Bunun gibi, Türkçe ben sözü de diyalektlerde meŋ biçimini almıştır. Diyalektlerde buna benzer birçok örnek geçer. Bu olayların benzeşme (assimilation)

[2958] Starostin, S.A., Dybo, A.V., Mudrak, O.A.(2003). *An etymological dictionary of altaic languages*. Leiden/Boston: Brıll, 343-344.
[2959] Atalay, B. (2006). *Divanü lügat-it Türk*. C.IV. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 108.
[2960] Gülensoy, T. (2011). *Türkiye türkçesindeki türkçe sözcüklerin köken bilgisi sözlüğü*. C.I. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 174.
[2961] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 310.
[2962] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 203., Tatarintsev, B, İ. (2004). *Etimologiçeskiy slovar tuvinskogo yazıka*. C.III., Novosibirsk, 179.
[2963] Tatarintsev, B, İ. (2004). *Etimologiçeskiy slovar tuvinskogo yazıka*. C.III., Novosibirsk, 179.
[2964] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 310.
[2965] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 220.

sonunda oluştuğu açıktır. Türkçeden Moğolcaya da geçmiştir.[2966] Tuva Türkçesinde de "muŋ" biçimi görülmektedir.]" sayı adı ile "bürü [yaprak[2967] Bu sözcük ET "bür" şeklinde karşımıza çıkar.[2968] Tof. bür, Alt.T. bür, Hak.T. pür, Kzk. bür, Krg. bür, Tat. böre, Başk. börö, Çlm. pür biçimlerinde tespit edildiğini görmekteyiz.[2969]]" sözcüklerinin bir araya gelmesiyle ve birinci sözcüğün ikinci sözcüğü sayı bakımından belirtmesi yoluyla sıfat tamlaması biçiminde meydana gelmiştir.

çayır sedefi

"өт-оът (öt-o't)" bitki adı "öt [öd, safra. ET öt[2970]. OT ö:t[2971]. Gülensoy da yine uzun ünlülü bir izah yapmıştır. < ö:t[2972]]" organ adı ile "ot [ET ot > TuvT o't 1.Toprağın üstündeki bölümleri odunlaşmayıp yumuşak kalan, ilkbaharda bitip bir süre sonra kuruyan küçük bitkilere verilen ortak ad; 2. ağı, zehir; 3. ilaç[2973]]" sözcüğünün bir araya gelmesi ile oluşmuştur.

çayır su teresi

"чүрек-оът (çürek-o't)" bitki adı "çürek [Türkçenin en eski dönemlerinden bu yana çok yaygın bir şekilde kullanılagelen "yürek" organ adı ile ilişkilidir. "yürek" sözcüğünün köküne dair dilbilimciler çeşitli görüşlerde bulunmuşlardır. Nitekim Gülensoy, "yürek> *yür 'iç, öz, benlik' + (e)k" şeklinde söz konusu kelimeyi tahlil etmiştir.[2974] Nişanyan, kelimenin ET yügür- (hızlı hareket etmek-) fiiliyle ilişkisinin düşünülebileceği konusunda görüş bildirmiştir.[2975] Eren, "yür- (hareket et-)" kökünden geldiğini savunmuştur. Sonuç itibari ile ET yürek > Tuv.T çürek biçiminde karşımıza çıkmaktadır. Eski Türkçe söz başı y- ünsüzünün sistematik olarak Tuva Türkçesinde ç- sesine değiştiği bilgisini tanıkladığımız örneklerden biridir.]" organ adı ile "ot [ET ot > Tuv.T. o't 1.Toprağın

[2966] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 54.
[2967] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 103.
[2968] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 103.
[2969] Tatarintsev, B, İ. (2000). *Etimologiçeskiy slovar tuvinskogo yazıka*. C.I., Novosibirsk, 316.
[2970] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 236.
[2971] Atalay, B. (2006). *Divanü lügat-it Türk*. C.IV. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 467.
[2972] Gülensoy, T. (2011). *Türkiye türkçesindeki türkçe sözcüklerin köken bilgisi sözlüğü*. C.II. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 647.
[2973] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 310.
[2974] Gülensoy, T. (2011). *Türkiye türkçesindeki türkçe sözcüklerin köken bilgisi sözlüğü*. C.II. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 1193.
[2975] Nişanyan, S. (2007). *Sözlerin soyağacı çağdaş türkçenin etimolojik sözlüğü*. İstanbul; Adam Yayıncılık,484.

üstündeki bölümleri odunlaşmayıp yumuşak kalan, ilkbaharda bitip bir süre sonra kuruyan küçük bitkilere verilen ortak ad; 2. ağı, zehir; 3. ilaç[2976]" sözcüğünün bir araya gelmesi sonucunda oluşmuştur.

çevrince

"дүжер-меде (düjer-mede)" bitki adı "düjer [(?) düşmek, inmek[2977]" sözcüğünün "mede [yonca[2978]. Kzk. , Karakalpak, KKlp. diyalektlerinde "bede", Özb. diyalektinde "beda" biçimlerinde karşımıza çıkmaktadır. Proto Türkçe için *beda biçimi düşünülmektedir.[2979]" sözcüğü ile bir araya gelmesi sonucunda oluşmuştur.

çıngırak otu

"коңгажык (koñgajık)" bitki adı muhtemelen "koñga [çan, zil, çan sesi. Moğolca "ḳoŋḳu" sözcüğü ile ilişkilidir.[2980]" sözcüğünün "-jık" küçültme ekini alması sonucunda oluşmuştur.

"коңгажыраш (koñgajıraş)" bitki adı bitki adı "koñga [çan, zil, çan sesi. Moğolca "ḳoŋḳu" sözcüğü ile ilişkilidir.[2981]" sözcüğünün "-jıraş" küçültme ekini alması sonucunda oluşmuştur.

çıt otu

"серпуха (serpuha)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[2982]

çilek

"честек-кат (çestek-kat)" bitki adı "çestek [çilek[2983] çilek) PTürk. *jidge[2984]" bitki adı ile "kat [kuş üzümü; çilek, böğürtlen vb. yemiş; reçel[2985]. Bu sözcüğün bir görüşe göre Proto

---

[2976] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 310.
[2977] Arıkoğlu, E., Kuular, K. (2003). *Tuva türkçesi sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 37.
[2978] Arıkoğlu, E., Kuular, K. (2003). *Tuva türkçesi sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 76.
[2979] Tatarintsev, B, İ. (2008). *Etimologiçeskiy slovar tuvinskogo yazıka*. C.IV., Novosibirsk, 89-90.
[2980] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 204.
[2981] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 204.
[2982] Petrov, A.M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 93.
[2983] Arıkoğlu, E., Kuular, K. (2003). *Tuva türkçesi sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 23.
[2984] Starostin, S.A., Dybo, A.V., Mudrak, O.A.(2003). *An etymological dictionary of altaic languages*. Leiden/Boston: Brıll, 1549-1550.
[2985] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 192.

Türkçede "*Kat 1. yemiş 2. Frenk üzümü (1 ягода 2 смородина)[2986]" biçiminde bulunması gerekirken bir başka çalışmada etimolojik açıdan Moğolca ile ilişkilendirildiğini görmekteyiz.[2987]]" bitki adının bir araya gelmesi sonucunda oluşmuştur.

çoban üzümü

"кара-кат (kara-kat)" bitki adı "kara [Altaistlere göre Proto Moğol, Proto Türk ve Proto Japon için ortak bir sözcüktür.[2988] Proto Türkçe'de "*kara" biçiminde düşünülebilir.[2989]]" renk adı ile "kat [kuş üzümü; çilek, böğürtlen vb. yemiş; reçel.[2990] Bu sözcüğün bir görüşe göre Proto Türkçede "*Kat 1.yemiş 2. Frenk üzümü (1 ягода 2 смородина)" biçiminde bulunması gerekirken bir başka çalışmada etimolojik açıdan Moğolca ile ilişkilendirildiğini görmekteyiz.[2991]]" bitki adının bir araya gelmesiyle sıfat tamlaması biçiminde oluşmuştur.

çöven

"аза бөргү (aza börgü)" bitki adı " aza [kötü ruh, şeytan[2992]. Bu sözcüğün Tof., Alt.T., Şor., Tat., Hak.T. gibi çeşitli modern diyalektlerde benzer biçim ve anlamlarda varlığını sürdürdüğü bilgisine ulaşmaktayız.[2993]]" sözcüğünün "bört/börk [şapka, börk. ET börk[2994] Bu sözcüğün eş anlamlısı bört'tür.[2995] Bu sözcük "-ü" üçüncü teklik şahıs iyelik eki almıştır ve bu sırada -k- > -g- ses değişmesi yaşanmıştır.]" sözcüğü ile bir araya gelmesi sonucunda belirtisiz isim tamlaması biçiminde oluşmuştur.

[2986] Starostin, S.A., Dybo, A.V., Mudrak, O.A.(2003). *An etymological dictionary of altaic languages*. Leiden/Boston: Brıll, 533.
[2987] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 192.
[2988] Starostin, S.A., Dybo, A.V., Mudrak, O.A.(2003). *An etymological dictionary of altaic languages*. Leiden/Boston: Brıll, 651.
[2989] Starostin, S.A., Dybo, A.V., Mudrak, O.A.(2003). *An etymological dictionary of altaic languages*. Leiden/Boston: Brıll, 651.
[2990] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 192.
[2991] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 192.
[2992] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 82-83.
[2993] Tatarintsev, B, İ. (2000). *Etimologiçeskiy slovar tuvinskogo yazıka*. C.I., Novosibirsk, 69-70.
[2994] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 100.
[2995] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 100.

çünk

"сыын-чечее (sıın-çeçee)" bitki adı "sıın [Sibirya geyiği (erkek geyik). ET sıġun[2996]]" hayvan adı ile "çeçek [çiçek[2997] Eren'in sözlüğünden edindiğimiz bilgilere göre, Eski Türkçeden başlayarak kullanılır (çeçek). Orta Türkçede çeçek olarak geçer. Eski Kıpçakçada da çeçek biçimi kullanılır. Eski ve yeni diyalektlerde seç- (> seş- > şeş-) kökü 'açmak', 'çözmek' olarak kullanılır. Buna göre, çeçek türevi de *seçek > çeçek (> şeşek) biçimlerini almıştır. Türkçede çeçek biçiminin çiçek'e çevrildiği göze çarpıyor.[2998] Birçok yeni diyalektte çeşitli biçimlerde tespit edilebilmektedir.[2999] Sözcüğün "çeç- (<seç-) + -ek[3000]" biçiminde tahlil edildiği bilinmektedir. Tuva Türkçesinde de eskicil hali "çeçek" biçiminde varlığını sürdürmektedir. Bu sözcük üçüncü teklik şahıs iyelik eki alması sonucunda belirtisiz isim tamlaması biçiminde meydana gelmiştir. Tuva Türkçesinde -k ile biten çok heceli kelimeler ve -g ile biten kelimeler iyelik eklerini aldıklarında bu ünsüzlerini düşürürler.[3001] 'çeçek' kelimesi de bu hadiseyi yaşayarak "çeçee" biçimini kazanmıştır.]" sözcüğünün bir araya gelmesiyle belirtisiz isim tamlaması biçiminde oluşmuştur.

dağ çayı

"чистец (çistets)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[3002]

dalya

"георгин (georgin)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[3003]

dasiphora

"ыяшсыг (ıyaşsıg)" bitki adı "ıyaş [ağaç: ıġaç[3004]]" bitki adının "-sıg[3005]" isimden isim yapım ekini alması sonucunda meydana gelmiş olması muhtemeldir.

[2996] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 248.
[2997] Arıkoğlu, E., Kuular, K. (2003). *Tuva türkçesi sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 22.
[2998] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 91-92.
[2999] Starostin, S.A., Dybo, A.V., Mudrak, O.A.(2003). *An etymological dictionary of altaic languages*. Leiden/Boston: Brıll, 420.
[3000] Gülensoy, T. (2011). *Türkiye türkçesindeki türkçe sözcüklerin köken bilgisi sözlüğü*. C.I. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 240.
[3001] Arıkoğlu, E.(2007). Tuva türkçesi., A. B. Ercilasun. (Editör). *Türk lehçeleri grameri.* Ankara. Akçağ Yayınları, 1177.
[3002] Petrov, A.M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 109.
[3003] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 144.

“күске-даязы (küske-dayazı)” bitki adı “küske [fare. ET küskü, Hak.T. küskep[3006]]” hayvan adı ile “daya [‘hanımeli’ Muhtemelen sadece Tuva Türkçesinde karşılaşabileceğimiz bir sözcük olduğu düşünülebilir.[3007] Bu sözcük “-zı” üçüncü teklik şahıs iyelik eki almıştır.]” bitki adının bir araya gelmesiyle belirtsiz isim tamlaması biçiminde oluşmuştur.

dedesakalı

“козелец (kozelets)” bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[3008]

defne

“лавр (lavr)” bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[3009]

deli otu

“бурачок (buraçok)” bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[3010]

deniz yosunu

“бөдүүн суг үнүжү (bödüün sug ünüjü)” bitki adı “bödüün [“ilk, ilkel, basit, sıradan, sade, hafif; mütevazi” anlamlarına gelmektedir. Kelime etimolojik açıdan Moğolca büdügün “büyük; kaba; basit; cahil; derin (ses)” sözcüğü ile ilişkilidir.[3011]]” sıfatının “ sug [ET su ~ suw ~ suġ ~ suķ[3012]. OT sūf ~ sūw < *sūβ (> suw > suv > suğ > su)[3013]” ve “ünüş [bitki. ün-üş < ET ünüş. ET ün- “bitmek, yetişmek; çıkmak” eylemlerinden gelişen ünüş “çıkış” sözcüğü Tuvacada bitki anlamıyla yaşamaktadır. Clauson sözcük için günümüz Türk dilleri arasından yalnızca Tuvacayı örnek göstermektedir.[3014] Bu sözcük “-ü”üçüncü teklik şahıs

---

[3004] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 181.
[3005] Arıkoğlu, E.(2007). Tuva türkçesi., A. B. Ercilasun. (Editör). *Türk lehçeleri grameri.* Ankara. Akçağ Yayınları, 1164.
[3006] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 212.
[3007] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 123.
[3008] Petrov, A.M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 45.
[3009] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 361.
[3010] Petrov, A.M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 16.
[3011] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 99.
[3012] Caferoğlu, A. (1968). *Eski uygur türkçesi sözlüğü*. İstanbul: Türk Dil Kurumu Yayınları: Sayı 260, 211.
[3013] Gülensoy, T. (2011). *Türkiye türkçesindeki türkçe sözcüklerin köken bilgisi sözlüğü*. C.I. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 811.
[3014] Ölmez, M. (Ekim 2000). Tuvacanın eskiliği üzerine. *Türk Dilleri Araştırmaları*, 133-138.

iyelik eki almıştır ve bu sırada -ş- > -j-ses değişmesi yaşanmıştır.]" sözcüklerinin bir araya gelmesiyle belirtisiz isim tamlaması biçiminde oluşmuştur.

dere otu

"койнут (koynut)" bitki adı Moğolcadan ödünçlenmiştir.[3015]

deve dikeni

"кокай-тени (kokay-teni)" bitki adı "kokay [kokaay, kokaak, kokaarak gibi şekillerde konuşma dilinde karımıza çıkmaktadır.[3016] Altayca "kokok" sözcüğü ile ilişkilendirilebilir.[3017]]" hayvan adı ile "ten ['diken; iğne, toplu iğne' anlamlarına sahip olan kelime *tēn < *tigen < tiken biçimlerinde karşımıza çıkmaktadır.[3018] Bu sözcük "-i" üçüncü teklik şahıs iyelik eki almıştır.]" sözcüğünün bir araya gelmesi sonucunda oluşmuştur.

dişbudak ağacı

"ясень (yasen')" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[3019]

domates

"помидор (pomidor)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[3020]

"томат (tomat)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[3021]

drosera

"хун-оъду (hun-o'du)" bitki adı "hun [kuğu. Bu sözcük Moğolcadan ödünçlenmiştir.[3022]]" hayvan adı ile "ot [ET ot > Tuv.T. o't 1.Toprağın üstündeki bölümleri odunlaşmayıp yumuşak kalan, ilkbaharda bitip bir süre sonra kuruyan küçük bitkilere verilen ortak ad; 2.

[3015] Tatarintsev, B, İ. (2004). *Etimologiçeskiy slovar tuvinskogo yazıka*. C.III., Novosibirsk, 179.
[3016] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 203.
[3017] Tatarintsev, B, İ. (2004). *Etimologiçeskiy slovar tuvinskogo yazıka*. C.III., Novosibirsk, 179.
[3018] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 272.
[3019] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 1022.
[3020] Afanaseva,P.S., Haritonova, L.H. (Eds). (1968). *Russko-yakutskiy slovar*. Moskva: İzdatelsvo Sovetskaya Entsiklopediya, 455
[3021] Afanaseva,P.S., Haritonova, L.H. (Eds). (1968). *Russko-yakutskiy slovar*. Moskva: İzdatelsvo Sovetskaya Entsiklopediya, 641.
[3022] Zaya,H., Hanife,A, Yusuf,Y., Ahmet,E. (2008) *Turk-Mongol-Mongol-Turk Tol'.* Ulaan Baatar, 582.

ağı, zehir; 3. ilaç[3023]]" sözcüklerinin bir araya gelmesiyle belirtisiz isim tamlaması biçiminde oluşmuştur.

dulavrat otu

"кидистелчек лопух (kidistelçek lopuh)" bitki adı "kidistelçek [(?) kidis: keçe. ET kidiz[3024] sözcüğü ile ilişkili olabilir.]" sözcüğü ile "lopuh [dulavrat otu[3025] Rusçadan ödünçlenmiştir.]" sözcüklerinin bir araya gelmesi ile oluşmuştur.

düğün çiçeği

"сарыг-хаажык (sarıg-xaajık)" bitki adı "sarıg [sarı: ET sarıġ[3026], DLT sarığ[3027]]" renk ismi ile "xaajık (?)" sözcüklerinin bir araya gelmesi sonucunda oluşmuştur.

"ажыгсарыг (ajıgsarıg)" bitki adı muhtemelen "ajıg [acı, ekşi. ET ajı-g < ET acıġ[3028], DLT açığ[3029]]" sözcüğünün "sarıg [sarı: ET sarıġ[3030], DLT sarığ[3031]]" renk ismi ile bir araya gelmesi ile oluşmuştur.

ebegümeci

"чавыс просвирник (çavıs prosvirnik)" bitki adı "çavıs [alçak, aşağı; kısa. ET yabız[3032]]" sözcüğün "prosvirnik [ebegümeci. Rusçadan ödünçlenmiştir.[3033]]" sözcüğü ile bir araya gelerek sıfat tamlaması oluşturması sonucunda meydana gelmiştir.

ekşi yonca

"инек-кудуруу (inek-kuduruu)" bitki adı "inek [Eren'in sözlüğünden bu sözcük ile ilgili olarak ediniğimiz bilgiler şu yöndedir: Eski Türkçede ingek olarak geçer. Kâşgarlı Mahmud'a göre, Orta Türkçede ingek biçimi kullanılır. Oğuzlar dişi kaplumbağaya da

---

[3023] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 310.
[3024] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 201.
[3025] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 376.
[3026] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 244.
[3027] Atalay, B. (2006). *Divanü lügat-it türk*. C.IV. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 491.
[3028] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 69.
[3029] Atalay, B. (2006). *Divanü lügat-it türk*. C.IV. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 3.
[3030] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 244.
[3031] Atalay, B. (2006). *Divanü lügat-it türk*. C.IV. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 491.
[3032] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 112.
[3033] Gültek, V.(2004). *Rusça-türkçe sözlük.* Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları, 1324.

ingek adını verirler. Eski Kıpçakçada inek olarak geçer. Kökünü bilmiyoruz. Ancak eski ve yeni diyalektlerde dişi deveye verilen ingen adıyla ingek arasındaki benzerlik düşündürücüdür. Clauson' göre, bu sözlerin ortak bir kökten geldiği düşünülebilir. Buna göre bu biçimlerin *in kökünden -gek ve -gen ekleriyle yapılmış olduğu kolaylıkla kestirilebilir. Hegaard'a göre, ingek biçimi -gek eki ile kurulmuştur. Türkçe eşgek (>eşek) gibi. Moğolca 'inek' olarak kullanılan üniye ile Türkçe inek arasındaki yakınlık tartışmaya açıktır.[3034]]" hayvan adı ile "kuduruk [kuyruk: Eski Türkçeden başlayarak kullanılır (kudruk). Orta Türkçede kudruk olarak geçer. Eski Kıpçakça da kuyruk biçimi göze çarpar. Clauson'a göre Moğolca qudurġa biçimi Türkçeden alınmıştır.[3035] Kâşgarlının sözlüğünde "kudhruk/kudruk[3036] olarak geçer. Proto Türkçede "*kudruk[3037]" biçiminde bulunması gerektiği düşünülmektedir. Bu sözcük "u" üçüncü teklik şahıs iyelik eki almıştır. Tuva Türkçesinde sonu -k ile biten çok heceli sözcükler ve -g ile biten sözcükler iyelik eki aldıkları takdirde sonlarında bulunan ünsüzleri düşürürler ve sekunder bir ünlü uzunluğu oluşur.]" organ adının bir araya gelmesiyle belirtisiz isim tamlaması biçiminde oluşmuştur.

elma

"яблоко (yabloko)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[3038]

erik

"слива (sliva)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[3039]

erkeç sakalı

"ак баштыг (ak baştıg)" bitki adı "ak [ak, beyaz ET aḳ[3040] beyaz[3041], DLT ak[3042]]" renk adı ile "baştıg [baş, kafa; uç, tepe; kaynak. ET baş[3043], DLT baş[3044] organ adının "+tıg" isimden isim yapım ekinin alması ile oluşmuştur.]" sözcüğünün bir araya gelerek sıfat tamlaması oluşturması sonucunda meydana gelmiştir.

[3034] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 191-192.
[3035] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 271.
[3036] Atalay, B. (2006). *Divanü lügat-it Türk*. C.IV. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 374.
[3037] Starostin, S.A., Dybo, A.V., Mudrak, O.A.(2003). *An etymological dictionary of altaic languages*. Leiden/Boston: Brıll, 814.
[3038] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1999). *Büyük türkçe-rusça sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 270.
[3039] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1999). *Büyük türkçe-rusça sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 275.
[3040] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 71.
[3041] Tatarintsev, B, İ. (2000). *Etimologiçeskiy slovar tuvinskogo yazıka*. C.I., Novosibirsk, 83.
[3042] Atalay, B. (2006). *Divanü lügat-it Türk*. C.IV. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 15.
[3043] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 87.
[3044] Atalay, B. (2006). *Divanü lügat-it Türk*. C.IV. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 73.

eşek marulu

"хову осоду (hovu osodu)" bitki adı "hovu [step, bozkır, tarla. Kelime Moğolcadan ödünçlenmiştir (Moğolca ġobi)[3045]]" sözcüğü ile "osot [salata, marul[3046] Rusçadan ödünçlenmiştir.[3047] Sözcüğün "-u" üçüncü teklik şahıs iyelik eki almıştır ve bu sırada -t- > -d- ses değişmesi yaşanmıştır.]" sözcüklerinin bir araya gelmesiyle belirtisiз isim tamlaması biçminde oluşmuştur.

eşek yoncası

"көк-ширбиил (kök-şirbiil)" bitki adı "kök [gök: '1. gök, hava, sema; 2. gök rengi, lacivert; 3. ham, olmamış (meyva); 4. yeşil' = ET kök '1. mavi, gök rengi; 2. sema; 3. gece[3048]; kö:k (> P.Alt. kö:ke)[3049]". Proto Türkçe için "*gōk 1. blue (mavi) 2. green (yeşil)" biçiminde rekonstrükte edilmiştir. Proto Moğol ve Proto Tunguz için de çeşitli biçimlerin rekonstrükte edildiği görülmektedir.[3050] Mavi; yeşil, yeşillik, çim; olmamış; kır, kırlaşmış, ak; boz, kül rengi[3051]]" renk adı ile "şirbiil [süpürge[3052]. Moğolcadan ödünçlenmiştir. Moğolca şirbe-, şirbi- (süpür-) fiili ile ilişkilidir. Sözcük yaygın olarak karşımıza şirbiiş[3053] biçiminde karşımıza çıkmaktadır ve şirbi + giiş (fiilden isim yapım eki) şeklinde tahlil edilmektedir.]" sözcüklerinin bir araya gelmesi ile sıfat tamlaması biçiminde oluşmuştur.

fasulye

"фасоль (fasol')" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[3054]

fındık

"тоорук (tooruk)" bitki adının etimolojisi hakkında çeşitli görüşler mevcuttur. tooruk "çekirdek, ayçiçeği çekirdeği.[3055]" şeklindeki açıklamadan sonra Moğolca "toġurçaġ

[3045] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 172.
[3046] Gültek, V.(2004). *Rusça-türkçe sözlük.* Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları, 977.
[3047] Petrov, A.M.(2002). *Slovar russko-atinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii*. Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 76.
[3048] Caferoğlu, A. (1968). *Eski uygur türkçesi sözlüğü*. İstanbul: Türk Dil Kurumu Yayınları: Sayı 260, 114.
[3049] Gülensoy, T. (2011). *Türkiye türkçesindeki türkçe sözcüklerin köken bilgisi sözlüğü*. C.I. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 377.
[3050] Starostin, S.A., Dybo, A.V., Mudrak, O.A.(2003). *An etymological dictionary of altaic languages*. Leiden/Boston: Brıll, 714.
[3051] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 206-207.
[3052] Arıkoğlu, E., Kuular, K. (2003). *Tuva türkçesi sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 101.
[3053] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 265.
[3054] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1999). *Büyük türkçe-rusça sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 290.

(çiçeğin göbeği) = Yakut tuorah "kozalak" bilgisini tespit etmekteyiz.[3056] Fakat bir diğer görüşe göre sözcüğün etimolojik olarak Türkçe olabileceğini görmekteyiz: P.Türk. *Tobur- (pine cone: çam kozalağı); Gag.tōmruq; Az. tumurǯuG; Krm. tomruq; Tat. tubırčıq; Başk. tubırsıq; Krg. toburčuq; Kum. tompur; Şor.. torum; Oyr. tōrčıq; Tuv.T. tōruq; Tof. tōruq; ST. tuorax.[3057]

Frenk üzümü

"инек-кapaa (inek-karaa)" bitki adı "inek [Eren'in sözlüğünde bu sözcükle ilgili şu bilgilere yer verilmiştir: Eski Türkçede ingek olarak geçer. Kâşgarlı Mahmud'a göre, Orta Türkçede ingek biçimi kullanılır. Oğuzlar dişi kaplumbağaya da ingek adını verirler. Eski Kıpçakçada inek olarak geçer. Kökünü bilmiyoruz. Ancak eski ve yeni diyalektlerde dişi deveye verilen ingen adıyla ingek arasındaki benzerlik düşündürücüdür. Clauson' göre, bu sözlerin ortak bir kökten geldiği düşünülebilir. Buna göre bu biçimlerin *in kökünden -gek ve -gen ekleriyle yapılmış olduğu kolaylıkla kestirilebilir. Hegaard'a göre, ingek biçimi -gek eki ile kurulmuştur. Türkçe eşgek (>eşek) gibi. Moğolca 'inek' olarak kullanılan üniye ile Türkçe inek arasındaki yakınlık tartışmaya açıktır.[3058]]" hayvan adı ile " karak [göz. ET ḳaraḳ < Tuv.T. ḳara - ḳ[3059] Bu sözcük "-a" üçüncü teklik şahıs iyelik eki almıştır. Tuva Türkçesinde sonu -k ile biten çok heceli sözcükler ve -g ile biten sözcükler iyelik eki aldıkları takdirde sonlarında bulunan ünsüzleri düşürürler ve sekunder bir ünlü uzunluğu oluşur.]" organ adının bir araya gelmesi ile belirtisiz isim tamlaması biçiminde meydana gelmiştir.

"кызыл-кат (kızıl-kat)" bitki adı "kızıl [kuş üzümü; çilek, böğürtlen vb. yemiş; reçel[3060]. Tuv.T. kızıl < OT ḳızıl[3061] etimolojik bilgisine sahip olmakla beraber Gülensoy'un "kız-ıl[3062]" biçimindeki izahı bilinmektedir.]" renk adı ile "kat [kuş üzümü; çilek, böğürtlen vb.

[3055] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 275.
[3056] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 275.
[3057] Starostin, S.A., Dybo, A.V., Mudrak, O.A.(2003). *An etymological dictionary of altaic languages*. Leiden/Boston: Brıll, 1449.
[3058] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 191-192.
[3059] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 190.
[3060] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 192.
[3061] Atalay, B. (2006). *Divanü lügat-it Türk*. C.IV. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 326-327.
[3062] Gülensoy, T. (2011). *Türkiye türkçesindeki türkçe sözcüklerin köken bilgisi sözlüğü*. C.I. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 524.

yemiş; reçel[3063]. Bu sözcüğün bir görüşe göre Proto Türkçede "*Kat 1. yemiş 2. Frenk üzümü (1. ягода 2. смородина)[3064]" biçiminde bulunması gerekirken bir başka çalışmada etimolojik açıdan Moğolca ile ilişkilendirildiğini görmekteyiz[3065]]" bitki adının bir araya gelmesi ile sıfat tamlaması biçiminde meydana gelmiştir.

gagageveni

"откут (otkut)" bitki adı muhtemelen kök durumunda bir bitki adı olduğu için ikinci bir anlamına ya da morfolojik tahliline ulaşılamamıştır.

gilaburu

"калина (kalina)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[3066]

gingseng

"оргаадай (orgaaday)" bitki adı aynı anlama sahip olan Moğolcadan ödünçlenmiş "орхоодой (orqudai)[3067]" sözcüğü ile etimolojik olarak ilişkilidir.

"кижи-сиген (kiji-sigen)" bitki adı "kiji [kişi, insan. Eren sözlüğünde bu sözcükle ilgili şu bilgilere yer vermiştir: ET kişi[3068] 1. 'insan, kimse, şahıs' ; 2. 'eş, koca'; 3. 'erkek' ~ Türkm. kişi 1. 'insan'; 2. 'eş, koca'; 3. 'yabancı'. - Nog. kişi. - KKlp. kisi. - Kzk. kisi. - Krg. kişi. - Özb. kişi. - Sag., Koy. kizi. - Alt.T., Tel., Kuğ., Şor., Küer., Kaça kiji. - Bar. kiji. - Tuv.T. kiji. – ST. kisi, kihi. Eski Türkçeden başlayarak geçer (kişī). Orta Türkçede kişī biçimi kullanılır. Eski Kıpçakçada da kişī olarak geçer. Etimolojisini açık olarak bilmiyoruz.[3069]]" sözcüğü ile "sigen [kuru ot; ot. Tof. sigen, Hak.T. sĭgen. Sözcük ilk defa Eski Uygur metinlerinde görülmüştür.[3070]]" bitki adının bir araya gelmesiyle oluşmuştur.

[3063] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 192.
[3064] Starostin, S.A., Dybo, A.V., Mudrak, O.A.(2003). *An etymological dictionary of altaic languages*. Leiden/Boston: Brıll, 533.
[3065] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 192.
[3066] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 312.
[3067] Tatarintsev, B, İ. (2000). *Etimologiçeskiy slovar tuvinskogo yazıka*. C.I., Novosibirsk, 331.
[3068] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 201.
[3069] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 247.
[3070] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 250.

gözlük otu

“зубчатка (zubçatka)” bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[3071]

hanımeli

“дая (daya)” bitki adı diğer Sibirya Türk diyalektlerinde tespit edilen “Tof. daja (daya~ taya) ‘hanımeli[3072]”, Alt.T. taya 'çalılık, fundalık[3073])” sözcükleri ile etimolojik açıdan ilişkilidir. Sözcük muhtemelen kök durumundadır.

“элик-даязы (elik-dayazı)” bitki adı “elik [karaca, tayga keçisi. ET elik[3074]]” hayvan adı ile "daya [Tof. daja (daya~ taya) ‘hanımeli[3075]’, Alt.T., Tel. taya 'çalılık, fundalık[3076])” sözcükleri ile etimolojik açıdan ilişkilidir. Bu sözcük “-zı” üçüncü teklik şahıs iyelik eki almıştır.]” bitki adının bir araya gelmesiyle belirtisiz isim tamlaması biçiminde oluşmuştur.

hardal otu

“горчица (gorçitsa)” bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[3077]

haşhaş

“хураган ак-бүүрээ (huragan ak-büüree)” bitki adı “huragan [kuzu. Moğolcadan ödünçlenmiş “ḳuraġan” sözcüğü ile ilişkilidir.[3078]]” hayvan adının “ak [ak, beyaz ET aḳ[3079] beyaz[3080]]” renk adı ve “büürek [böbrek. Kıp., Osm., Çağ. bögrek[3081]]” organ adı ile bir araya gelmesiyle oluşmuştur.

[3071] Yablonskaya, K.N., Barışeva, G.A. (1976). *Latinsko-russkiy slovar’*. Moskva: İzdatel’stvo Russkiy Yazık, 698.
[3072] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 220.
[3073] Tatarintsev, B, İ. (2002). *Etimologiçeskiy slovar tuvinskogo yazıka*. C.II., Novosibirsk, 111. , Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 360.
[3074] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 155.
[3075] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 220.
[3076] Tatarintsev, B, İ. (2002). *Etimologiçeskiy slovar tuvinskogo yazıka*. C.II., Novosibirsk, 111., Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 360.
[3077] Petrov, A.M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 26.
[3078] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 175.
[3079] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 71.
[3080] Tatarintsev, B, İ. (2000). *Etimologiçeskiy slovar tuvinskogo yazıka*. C.I., Novosibirsk, 83.
[3081] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 104.

“хавык-сарыг (havık-sarıg)” bitki adı “havık [kabuk, zar, dış yüz[3082]. Muhtemelen OT ḳavıḳ ‘kepek, darı kepeği’ sözcüğü ile ilişkilidir. < * kāp < kāv+(u)k[3083]]” ve “sarıg [sarı: ET sarıġ[3084]]” renk adının bir araya gelmesi ile oluşmuştur.

havuç

“морковь (morkov’)” bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[3085]

hezaren çiçeği

“дельфин (del'fin)” bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[3086]

hıyar

“огурец (ogurets)” bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[3087]

huş ağacı

“хадың (hadıñ)” bitki adı Türkçenin önemli bitki adlarındandır. “OT kadıŋ; Oğuzca kayın. Eski Kıpçakçada da kayın olarak geçer. Eski kaynaklarda ‘Betula’ olarak kullanılır. Çağdaş diyalektlerde de ‘Betula’ anlamını saklamıştır. Yalnız Anadolu ve Balkan ağızlarında ‘Fagus orientalis’ olarak göze çarptığı görünüyor.[3088] Bu bitki adı Moğolcada da *kaduŋ biçiminde karşımıza çıkmaktadır.[3089]

ıhlamur

“липа (lipa)” bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[3090]

ısırgan

“шагар-оът (şagar-o’t)” bitki adı “şagar [sokmak, ısırmak[3091]]” fiili ile ve “o’t [ET ot > Tuv.T. o’t 1.Toprağın üstündeki bölümleri odunlaşmayıp yumuşak kalan, ilkbaharda bitip

---

[3082] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 165.
[3083] Gülensoy, T. (2011). *Türkiye türkçesindeki türkçe sözcüklerin köken bilgisi sözlüğü*. C.I. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 448.
[3084] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 244.
[3085] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1999). *Büyük türkçe-rusça sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 394.
[3086] Petrov, A.M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 31.
[3087] Gültek, V.(2004). *Rusça-türkçe sözlük.* Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları, 930.
[3088] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 222.
[3089] Starostin, S.A., Dybo, A.V., Mudrak, O.A.(2003). *An etymological dictionary of altaic languages*. Leiden/Boston: Brıll, 628.
[3090] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 370.

bir süre sonra kuruyan küçük bitkilere verilen ortak ad; 2. Ağı, zehir; 3. ilaç[3092]]" sözcüklerinin bir araya gelmesiyle meydana gelmiştir.

ıtır çiçeği

"сугмаңгыр (sugmañgır)" bitki adı hakkında eldeki kaynaklarda dilsel ve etimolojik herhangi bir bilgiye rastlanmamıştır.

iğnelik

"шилен-думчук (şilen-dumçuk)" bitki adı "şilen [balıkçıl, bir balıkçıl türü. Leb. çileŋ, Tel. çilen, Tat. çĭlen, Hak.T. sülen, Kmk. çille, Bur. ẖilen[3093]]" hayvan adı ile "dumçuk [burun, gaga. ET tumşuḳ[3094]] organ adının bir araya gelmesi oluşmuştur.

ilkbahar çiçeği

"хек-даван (hek-davan)" bitki adı "hek [guguk kuşu. Hak.T. köök, (dialekt) keküük, Şor. köök, Mo. kökege ~ köküge sözcükleri ile ilişkilidir.[3095]]" hayvan adı ile "davan [eller, ayaklar; bacak (insan bacağı). ET tapan[3096] Sevortyan da bu sözcüğe "davan" biçiminde yer vermiştir.[3097]]" organ adının bir araya gelmesi ile oluşmuştur.

incir

"фига (figa)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[3098]

kabak

"тыква (tıkva)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[3099]

kabalak

"мать -и-мачеха (mat-i- maçeha)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[3100]

[3091] Arıkoğlu, E., Kuular, K. (2003). *Tuva türkçesi sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 97.
[3092] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 310.
[3093] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 264.
[3094] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 147.
[3095] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 166.
[3096] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 134.
[3097] [3097] Sevortyan, E.V. (1980). *Etimologiçeskiy slovar' tyurkskih yazıkov* C III. Moskva: İzdatel'stvo Nauka, 110-111.
[3098] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 370.
[3099] Monguşa, D. A. (Ed). (1980). *Russko-tuvinskiy slovar.* Moskva: İzdatelsvo Russkiy Yazık, 594.

kakao

"какао (kakao)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[3101]

kaktüs

"кактус (kaktus)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[3102]

kanarya otu

"крестовник (krestovnik)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[3103]

kantaron

"секпилдиг-сарыг (sekpildig-sarıg)" bitki adı "sekpildig [sekpil: çil[3104]. "P.Türk. *seb- (веснушки 'çil':[3105], сыпь 'döküntü'[3106]): Az. säpgi; Türkm. sepgil (dial.); Özb. sepkül (dial.); Uyg. säpkä, säpkü; säpgün (dial.); Tat. sipkĭl; Başk. hipkĭl; Krg. sepkil; Kzk. sekpil; KBalk. sepkil; KKalp. sepkil; Kum. sepkil; Hak.T. sikpe; TuvT. sekpil; ST. ebir.[3107]" sözcüğünün "-dig" isimden isim yapım ekini alması meydana gelmiştir.]" sıfat görevindeki sözcüğünün "sarıg [sarı: ET sarıġ[3108]]" renk ismi ile bir araya gelerek sıfat tamlaması meydana getirmesi sonucunda oluşmuştur.

kara buğday

"тарымал кырлыг-кара (tarımal kırlıg-kara)" bitki adı "tarımal [ekilen, dikilen[3109]. Türkî alanında tarlaya tarim (<tari- < tarı-'ekmek') adı verilir.[3110] Bu sözcük muhtemelen < *tar-ı-m 'ziraat'[3111] biçimi ile ilişkilidir. "tarimal" biçimi Moğolcada da kültürü yapılan bitkiler için yaygın olarak kullanılmaktadır. Bu biçim muhtemelen Moğolcadan ödünçlenmiştir.]"

[3100] Petrov, A.M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 61.
[3101] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 311.
[3102] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 312.
[3103] Petrov, A.M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 49.
[3104] Arıkoğlu, E., Kuular, K. (2003). *Tuva türkçesi sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 92.
[3105] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 76.
[3106] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 895.
[3107] Starostin, S.A., Dybo, A.V., Mudrak, O.A.(2003). *An etymological dictionary of altaic languages*. Leiden/Boston: Brıll, 1270-1271.
[3108] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 244.
[3109] Arıkoğlu, E., Kuular, K. (2003). *Tuva türkçesi sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 106.
[3110] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 395.
[3111] Gülensoy, T. (2011). *Türkiye türkçesindeki türkçe sözcüklerin köken bilgisi sözlüğü*. C.I. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 861.

sözcüğü ile "kırlıg [köşeli, kenarlı[3112]. Bu sözcüğün Hakas Türkçesinde "хырлых (хırlıх)", Tatar ve Başkurt Türkçelerinde "кырлык (kırlık)" olarak mevcut olduğunu tespit etmekteyiz. Bu sözcüğün kır 'грань (hudut, sınır, hat, uç)' sözcüğünün "-lıg" isimden isim yapma ekini almasıyla türemiş olduğunu görmekteyiz.[3113]]" sözüğünün "кара [черный (siyah, kara)[3114]]" sözcüğü ile bir araya gelmesi sonucunda oluşmuştur.

kara hindiba

"хадыыр-сарыг (hadıır-sarıg)" bitki adı "hadıır [(?) esmek[3115]]" ve "sarıg [sarı: ET sarıġ[3116]]" sözcüklerinin bir araya gelmesi ile oluşmuştur.

karamuk

"кырлыгкара (kırlıgkara)" bitki adı "kırlıg [köşeli, kenarlı[3117]. Bu sözcüğün Hakas Türkçesinde "хырлых (хırlıх)", Tatar ve Başkurt Türkçelerinde "кырлык (kırlık) olarak mevcut olduğunu tespit etmekteyiz. "kır 'грань (hudut, sınır, hat, uç[3118])" sözcüğünün

"-lıg" isimden isim yapma ekini almasıyla türemiş olduğunu görmekteyiz.[3119]]" sözüğünün "kara [черный (siyah, kara)[3120]]" sözcüklerinin bir araya gelmesiyle oluşmuştur.

karanfil

"гвоздика (gvozdika)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[3121]

karanfil otu

"гравилат (gravilat)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[3122]

[3112] Arıkoğlu, E., Kuular, K. (2003). *Tuva türkçesi sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 68.
[3113] Tatarintsev, B, İ. (2004). *Etimologiçeskiy slovar tuvinskogo yazıka*. C.III., Novosibirsk, 423-424.
[3114] Tatarintsev, B, İ. (2004). *Etimologiçeskiy slovar tuvinskogo yazıka*. C.III., Novosibirsk, 423.
[3115] Arıkoğlu, E., Kuular, K. (2003). *Tuva türkçesi sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 48.
[3116] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 244.
[3117] Arıkoğlu, E., Kuular, K. (2003). *Tuva türkçesi sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 68.
[3118] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 160.
[3119] Tatarintsev, B, İ. (2004). *Etimologiçeskiy slovar tuvinskogo yazıka*. C.III., Novosibirsk, 423-424.
[3120] Tatarintsev, B, İ. (2004). *Etimologiçeskiy slovar tuvinskogo yazıka*. C.III., Novosibirsk, 423.
[3121] Petrov, A.M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 23.
[3122] Yablonskaya, K.N., Barışeva, G.A. (1976). *Latinsko-russkiy slovar'*. Moskva: İzdatel'stvo Russkiy Yazık, 446.

karapazı

"чашпаң (çaşpañ)" bitki adı "ot, bir tür zararlı ot; yavşan otu, pelin" anlamlarına sahiptir ve "*yapçan, ET yapçan, Çağ., Osm. yavşan" şeklinde etimolojisine ulaşılmaktadır.[3123] Kâşgarlının sözlüğünde "yapçan[3124]" ve "yawçan[3125]" biçimleri yer almaktadır.

"лебеда (lebeda)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[3126]

"дүдүк-каразы (düdük karazı)" bitki adı "düdük [küf[3127]]" ve "кара [kara: черный (siyah, kara)[3128], OT ḳara[3129] sözcüğünün "-zı" üçüncü teklik şahıs iyelik eki alması sonucunda meydana gelmiştir.]" bir araya gelerek belirtisiz isim tamlaması meydana getirmesi sonucunda oluşmuştur.

"дүдүк-чашпан (düdük çaşpan)" bitki adı "düdük [küf]" sözcüğü ve "çaşpan [ot, bir tür zararlı ot; yavşan otu, pelin. *yapçan, ET yapçan, Çağ., Osm yavşan[3130]]" bitki adının bir araya gelmesi sonucunda oluşmuştur.

karga otu

"вербейник (verbeynik)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[3131]

karpuz

"арбуз (arbuz)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[3132]

kaside otu

"бе эмииниң допшузу (be emiiniñ dopşuzu)" bitki adı "be [kısrak. ET be < *bē[3133]]" hayvan adının "emiiniñ [göğüs, hayvan memesi. ET emig[3134] sözcüğünün "-niñ" ilgi hâli

[3123] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 111.
[3124] Atalay, B. (2006). *Divanü lügat-it Türk*. C.IV. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 744.
[3125] Atalay, B. (2006). *Divanü lügat-it Türk*. C.IV. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 761.
[3126] Petrov, A.M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 55.
[3127] Arıkoğlu, E., Kuular, K. (2003). *Tuva türkçesi sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 37.
[3128] Tatarintsev, B, İ. (2004). *Etimologiçeskiy slovar tuvinskogo yazıka*. C.III., Novosibirsk, 423.
[3129] Gülensoy, T. (2011). *Türkiye türkçesindeki türkçe sözcüklerin köken bilgisi sözlüğü*. C.I. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 462.
[3130] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 111.
[3131] Petrov, A.M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 19.
[3132] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1999). *Büyük türkçe-rusça sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 517.

ekini alması ile oluşmuştur.]" organ adı ve "dopşu [meme başı, meme ucu[3135] Moğolcadan ödünçlenmiş tobči "düğme[3136], meme başı[3137]" sözcüğü ile etimolojik olarak ilişkilidir.[3138] dopşu sözcüğü "-zu" üçüncü teklik şahıs iyelik eki almıştır.]" organ adının bir araya gelmesi sonucunda oluşmuştur.

kauçuk

"каучук (kauçuk)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[3139]

kavak

"терек (terek)" bitki adı (kavak[3140]) P.Türk. *dęrek[3141]. ET tirgük[3142] ~ OT tirek 'direk; kavak'[3143] < *ti:re- 'dikmek' + -k[3144] sözcüğünün Tuva Türkçesindeki biçimidir.

kavun

"дыня (dınya)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[3145]

kaya çiçeği

"крупка (krupka)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[3146]

kaya koruğu

"чажыл (çajıl)" bitki adı muhtemelen etimolojik açıdan ET "yaşıl" sözcüğü ile ilişkilidir.[3147]

[3133] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 89.
[3134] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 155.
[3135] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 863.
[3136] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 740.
[3137] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 863.
[3138] Tatarintsev, B, İ. (2002). *Etimologiçeskiy slovar tuvinskogo yazıka*. C.II., Novosibirsk, 204.
[3139] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 319.
[3140] Arıkoğlu, E. (2003). *Tuva türkçesi sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 106.
[3141] Starostin, S.A., Dybo, A.V., Mudrak, O.A.(2003). *An etymological dictionary of altaic languages*. Leiden/Boston: Brıll, 393.
[3142] Caferoğlu, A. (1968). *Eski uygur türkçesi sözlüğü*. İstanbul: Türk Dil Kurumu Yayınları: Sayı 260, 240.
[3143] Atalay, B. (2006). *Divanü lügat-it Türk*. C.IV. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 40.
[3144] Gülensoy, T. (2011). *Türkiye türkçesindeki türkçe sözcüklerin köken bilgisi sözlüğü*. C.I. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 288.
[3145] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1999). *Büyük türkçe-rusça sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 524.
[3146] Petrov, A.M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 51.
[3147] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 107.

kaya yasemini (boğurtlan)

"чеден-өөктер (çeden-öökter)" bitki adı "çeden [yetmiş 'altmış dokuzdan sonra gelen sayının adıdır. Eski yazıtlardan başlayarak yetmiş olarak geçer. Sibirya diyalektlerinde (ve Sarı Uygurcada) yetmiş yerine yeti on adı kullanılır: Alt.T. yetten. - Kaça yetton. - Hak.T. çeton. - TuvT. çeden. - Suyg. yeton, ceton. – ST. sëttë uon[3148]. ET çedi on[3149]]" sayı adının "öök [öök: düğme[3150] Soyot ve Tofa diyalektlerinde aynı biçimde ve anlamda rastlamaktayız.[3151] öök sözcüğünün -ter çokluk ekini almasıyla meydana gelmiştir.]" sözcüklerinin bir araya gelerek sıfat tamlaması oluşturması sonucunda meydana gelmiştir.

kayın

"бук (buk)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[3152]

kayısı

"абрикос (abrikos)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[3153]

kaz teresi

"резуха (rezuha)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[3154]

kazgagası

"хой-хырны (hoy-hırnı)" bitki adı "hoy [koyun[3155] Eren'in sözlüğünde bu sözcük ile ilgili şu bilgilere yer verilmiştir: 'eti, sütü, yapağısı ve derisi için yetiştirilen evcil hayvan' ~ Türkm. goyun 'koyun; koç'. - Nog koy. - Krg. koy. - KKlp. koy. - Kzk. koy. -TatK. kuy. - Bşk. kuy. - Alt.T., Tel., Şor., Kaça, Sag. koy. - Hak.T. xoy. - Tuv.T. xoy. Eski Türkçeden başlayarak kullanıldığını biliyoruz (kōń). Orta Türkçede kōy olarak geçer. Kâşgarlı Mahmud'a göre, Argular kon biçimini kullanırlar. Kumancada koy olarak geçer. Eski Kıpçakçada ise koyun biçimi kullanılır. Türkçe koyun biçiminin "-(u)n" küçültme ekiyle

[3148] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 453-454.
[3149] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 114.
[3150] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 233.
[3151] Tatarintsev, B, İ. (2008). *Etimologiçeskiy slovar tuvinskogo yazıka*. C.IV., Novosibirsk, 395-396.
[3152] Yablonskaya, K.N., Barışeva, G.A. (1976). *Latinsko-russkiy slovar'*. Moskva: İzdatel'stvo Russkiy Yazık, 413
[3153] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1999). *Büyük türkçe-rusça sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 525.
[3154] Petrov, A.M.(2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 90.
[3155] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 172.

yapılmış bir türev olduğu anlaşılıyor : kōń + -(u)n. Eski Türkçe kōń biçiminin sonundaki -ń Türk diyalektlerinde -y'ye çevrilmiştir.[3156]]" hayvan adı ile "hırın [hırın: mide, karın[3157] 1. 'insan ve havyanlarda gövdenin kaburga kenarlarından kasıklara kadar olan ön bölgesi'; 2. 'döl yatağı, rahim'; 3. 'mide'; 4 .yer. 'iç, gönül, akıl' ~ Türkm. garın 'mide; karın; göbek; döl yatağı, rahim'. - TatK. karın. - Bşk. karın. - Nog. karın. - Kzk. karın. - KKlp. karın. - Krg. karın. - Özb. korin. - Alt., Tel., Şor., Sag., Koy., Kaça, Küer. karın. - Hak.T. xırın. - Tuv.T. xırın. - Tof. hırım. – ST. xarın. - Çuv. xırăm. Çuvaşçada sondaki -n yerine -m geçtiği göze çarpıyor. Eski Türkçeden başlayarak kullanılır (karın). Orta Türkçede karın biçimi geçer. Eski Kıpçakçada da karın olarak kullanılır. Kökünü bilmiyoruz.[3158] "hırın" sözcüğü "-ı" üçüncü teklik şahıs iyelik eki alması sonucunda vurgulanan orta hece ünlüsü kaybetmiştir.]" organ adının bir araya gelmesi ile belirtisiz isim tamlaması biçiminde meydana gelmiştir.

keçisakalı

"сөөскен (söösken)" bitki adı etimolojik açıdan Tofaca "sösken" ile ilişkilendirilebilir.[3159] Sözcük muhtemelen kök durumundadır.

kedi ayağı

"ийи оранныг антеннария (iyi orannıg antennariya)" bitki adı "iyi [iki. ET iki[3160]]" sayı adı ile "orannıg [oran: ülke, devlet; yer, dünya. Moğolcadan ödünçlenmiş olan orun sözcüğünün Tuva Türkçesindeki biçimidir.[3161] Orannıg sözcüğü "oran" sözcüğünün "-nıg" isimden isim yapma ekini alması sonucunda meydana gelmiştir.]" sözcüğünün bir araya gelerek "antennariya [Lat. *Antennaria Gaertn.*[3162] Latince ödünçlemedir.]" sözcüğünü nitelemesi sonucunda oluşmuştur.

kedi otu

"шуң (şuñ)" bitki adı muhtemelen kök durumundadır.

[3156] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 255.
[3157] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 169.
[3158] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 213-214.
[3159] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 254.
[3160] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 185.
[3161] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 227.
[3162] Petrov, A.M.(2002). *Slovar russko-atinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii*. Yakutsk: Yakutskiy Naucnıy Tsentra SO RAN, 48.

kekik

“каңгы (kañgı)” bitki adı Moğolcadan ödünçlenmiştir. Moğol ve Buryat dillerinde ‘ganga (kekik)’ biçiminde karşımıza çıkmaktadır.[3163]

keklikgözü

“алдын кундага (aldın kundaga)” bitki adı “aldın [altın[3164] Eren, altın madde başında detaylı bir şekilde şu bilgilere yer vermiştir: ‘kolay işlenen, yüksek değerli, paslanmaz element’ ~ Türkmn. altın. - TatK. altın. - Bşk. altın. - Nog. altın. - Kzk. altın. - KKlp. altın. - Krg. altın. - Tuv.T. aldın. – ST. . altan ‘bakır’. - Çuv. ıltan ‘altın’. Eski Türkçeden başlayarak kullanılır (altun). Orta Türkçede altūn olarak geçer. Eski Kıpçakçada da altūn biçimi kullanılır. Kökenini açık olarak bilmiyoruz. Németh, Türkçe altun’u Moğolca altan biçimiyle birleştirmekle yetinmiş, kökeni üzerinde durmamıştır. Ramstedt, altun biçiminin başında Türkçe al ‘kızıl’ (?) sözünün geçtiğini dile getirmiştir. Daha sonra Eski Türkçe altun ve Moğolca altan biçimlerinin Türkçe al ‘kızıl’ ve Korece ton ‘değerli metal’ sözlerinden oluştuğunu yazmıştır. Bu görüşü Räsänen de benimsemiştir. Ancak, Doerfer Türkçede ton ‘metal’ sözünün geçmediğini vurgulayarak bu açıklamaya katılmamıştır. Räsänen Yakutçada ‘bakır’ olarak kullanılan altan biçiminin Moğolcadan alındığını da belirtmiştir. Rassadin de Yakutça altan’ın Moğolcadan kalma bir alıntı oIduğunu bildirmiştir. Ramstedt Türkçe altun’u Arapça lāṭūn ‘Messing’ biçimiyle birleştirmeyi de denemiştir. Doerfer, Yakutça altan’ın Moğolca bir alıntı olduğu yolundaki sava da karşı çıkmıştır. Kałużyńki de Yakutça altan’ı Moğolca bir alıntı olarak değerlendirmemiştir. Joki, Ramstedt’in açıklamalarını vermişse de, onun daha sonra al ve ton sözleri üzerinde durmadığını da dile getirmiştir. Ona göre, Ramstedt’in eski görüşünden vaz geçtiği anlaşılıyor. Poppe altın büyük bir olasılıkla *h- < *p- ile başlayan bir örnek olarak değerlendirmek gerektiğini seslendirmiştir. Ramstedt altın’ın āl ‘kızıl’ ve Çince ton (krş. Korece ton) ‘değerli metal’ biçimlerinden oluştuğunu yazmıştı. Poppe, Doerfer’in bu etimolojiyi kuşku ile karşıladığını belirtmişse de daha iyi bir açıklama yapılmadığını dile getirmiştir. Ona göre, “Altay dilleri”nde ‘altın’ olarak ‘kızıl’ ve başka bir metal adından oluşmuş birtakım örnekler geçer. Yakutçada da kıhıl kömüs ‘altın’ olarak kullanılır. Halaççada altun ~ altın adı geçmediği gibi, āl biçimi de kullanılmaz. Moğolca altan yanında Monguorcada kullanılan xardam ~ xardan biçimi ilginçtir. Poppe’ye göre, bu

[3163] Tatarintsev, B, İ. (2004). *Etimologiçeskiy slovar tuvinskogo yazıka*. C.III., Novosibirsk, 91.
[3164] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 73.

biçimler haltan'dan gelir. Moğolca biçimlerin ise *hāltun < *paltun'dan geldiği anlaşılıyor. Ona göre, Orta Moğolca *haltan da Orta Türkçeden kalma bir alıntıdır. Ne var ki Poppe Orta Türkçede buna benzer bir biçimin geçtiğini bildirmemiştir. Clauson, Moğolca altan biçimini Türk dillerinden kalma çok eski bir alıntı olarak değerlendirmiş, altun 'un yalnız Yakutçada 'bakır' anlamına geldiğini eklemiştir. 'Altın' ve 'bakır' anlamlarının karışması üzerinde Laufer de durmuştur. Son olarak Baskakov, Räsänen'in sözlüğünde verilen etimolojiye uyarak altın'ın Çinceden geldiğini yazmıştır. Şçerbak, bu güne değin ortaya atılan etimolojilerin büsbütün inandırıcı olmadığını vurgulamışsa da Ramstedt'in, altun'un al ve tun 'değerli metal' sözlerinden oluştuğu yolundaki yaklaşımının gerçeğe en yakın olduğunu da sözlendirmiştir.[3165]]" maden adının "kundaga [kâse, çanak, kadeh vb. Moğolcadan ödünçlenmiş "ḳundaġa(n)" sözcüğünün Tuva Türkçesindeki biçimidir.[3166]]" sözcüğü ile bir araya gelmesi sonucunda oluşmuştur.

"хүнгээр (hüngeer)" bitki adı bitki adı hakkında eldeki kaynaklarda dilsel ve etimolojik herhangi bir bilgiye rastlanmamıştır. Fakat sözcüğün "hün [güneş, güneşli; gün. ET kün[3167]]" sözcüğü ile ilişkili olabileceğini Altay diyalektindeki karşılığının "күн каажы (kün kaacı)[3168]" biçiminde olması nedeniyle düşünülebilir.

kenevir

"тарымал хендир (tarımal hendir)" bitki adı "tarımal [ekilen, dikilen[3169]. Türkî alanında tarlaya tarim (<tari- < tarı- 'ekmek') adı verilir.[3170] Bu sözcük muhtemelen < *tar-ı-m 'ziraat'[3171] biçimi ile ilişkilidir. "tarimal" biçimi Moğolcada da kültürü yapılan bitkiler için yaygın olarak kullanılmaktadır. Bu biçim muhtemelen Moğolcadan ödünçlenmiştir.]" sözcüğü ile "hendir [ip, kendir. ET kendir (< ?)[3172]]" sözcüğünün bir araya gelmesi sonucunda oluşmuştur.

[3165] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 9-10.
[3166] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 210.
[3167] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 176.
[3168] Gürsoy-Naskali, E., Duranlı, M. (1999). *Altayca-tükçe sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 129.
[3169] Arıkoğlu, E., Kuular, K. (2003). *Tuva türkçesi sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 106.
[3170] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 395.
[3171] Gülensoy, T. (2011). *Türkiye türkçesindeki türkçe sözcüklerin köken bilgisi sözlüğü*. C.II. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 861.
[3172] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 167.

keten

“лён (lyon)” bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[3173]

“ах хендир (ah hendir)” bitki adı ak~ ah [ak, beyaz ET aḳ[3174] beyaz[3175]]” renk adı ile “hendir [ip, kendir. ET kendir (< ?)[3176]]” bitki adının bir araya gelmesi sonucunda sıfat tamlaması biçiminde oluşmuştur.

“нарын хендир (narın hendir)” bitki adı “narın [karışık, karmaşık, zor. Moğolcadan ödünçlenmiştir “narin (ince, narin; dikkatli, ayrıntılı)[3177]]” sözcüğünün sıfat görevinde kullanılarak “hendir [ip, kendir. ET kendir (< ?).[3178]]” sözcüğünü nitelemesi sonucunda sıfat tamlaması biçiminde oluşmuştur.

kırlangıç otu

“сарыг-сүттүг чечек (sarıg-süttüg çeçek)” bitki adı “sarıg [sarı: ET sarıġ[3179]]” renk adı “süttüg [süt. Eren’in sözlüğünde bu sözcük ile ilgili olarak şu bilgilere ulaşmaktayız: Eski çağlardan başlayarak kullanıldığını görüyoruz. Orta Türkçede süt olarak geçer. Eski Kıpçakçada da süt biçimi kullanılır. Bilimsel yayınlar sık sık Moğolca sün biçimiyle karşılaştırıldığını görüyoruz. Ancak Moğolca sün’ün Türkçe süt biçimini ses veya yapı yönünden açıkladığı söylenemez. Türkçe süt’ün *sūt’ten geldiğini biliyoruz. Bilimsel yayınlarda süt’ün sonundaki -t’nin bir çokluk eki olduğu sık sık dile getirilmiştir. Bu ekin Moğolca olduğu açık bir gerçektir. Buna karşılık -t ekinin Türkçede süt ürünlerine verilen adlarda sıklıkla kullanıldığı göz çarpar.[3180] Proto Türkçe “*sūt[3181]” biçiminde karşımıza çıkmaktadır. “süttüg” sözcüğü “süt” sözcüğünün “-tüg” isimden isim yapma ekini alması sonucunda oluşmuştur.]” isminin oluşturduğu sıfat grubunun “çeçek [çiçek[3182]. Eski

[3173] Petrov, A.M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 55.
[3174] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 71.
[3175] Tatarintsev, B, İ. (2000). *Etimologiçeskiy slovar tuvinskogo yazıka*. C.I., Novosibirsk, 83.
[3176] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 167.
[3177] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 221.
[3178] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 167.
[3179] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 244.
[3180] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 380.
[3181] Starostin, S.A., Dybo, A.V., Mudrak, O.A.(2003). *An etymological dictionary of altaic languages*. Leiden/Boston: Brıll, 1300.
[3182] Arıkoğlu, E., Kuular, K. (2003). *Tuva türkçesi sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 22.

Türkçeden başlayarak kullanılır (çeçek). Orta Türkçede çeçek olarak geçer. Eski Kıpçakçada da çeçek biçimi kullanılır. Eski ve yeni diyalektlerde seç- (> seş- > şeş-) kökü 'açmak', 'çözmek' olarak kullanılır. Buna göre, çeçek türevi de *seçek > çeçek (> şeşek) biçimlerini almıştır. Türkçede çeçek biçiminin çiçek'e çevrildiği göze çarpıyor.[3183] Birçok yeni diyalektte çeşitli biçimlerde tespit edilebilmektedir.[3184] Sözcüğün "< çeç- (<seç-) + -ek[3185]" biçiminde tahlil edildiği bilinmektedir. Tuva Türkçesinde eskicil hali "çeçek" biçiminde varlığını sürdürmektedir.]" sözcüğünü nitelemesi sonucunda meydana gelmiştir.

kırmızı meyveli ayı üzümü

"киш-кулаа (kiş-kulaa)" bitki adı "kiş [samur. Tuvaca "kiş" sözcüğü Kâşgarlının sözlüğünde "kiş.[3186]" biçiminde yer almaktadır.]" hayvan adı ile "kulak [kulak: Bilindiği üzere temel söz varlığının bir parçası olan organ isimleri Türk dillerinde en eski dönemlerden günümüzü kadar büyük oranda korunarak varlığını sürdürmüştür. "kulak" sözcüğüne Gülensoy tarafından " =ET, OT ḳulak ~ ḳulhak ~ ḳulḳaḳ (Uyg.) ~ kulġak (Uyg., Çağ.) ~ kulaġ (Çağ.) ~ ḳulḳāḳ (Br.)" şeklinde yer verilmiştir. Gülensoy, aynı zamanda bu kelimeyi günümüzde yaşatmaya devam eden Türk dilleri ve muhafaza ettikleri şekiller hakkında bilgi vermiştir.[3187] Eren, bu kelimenin "*kul- (işit-)" kökünden geldiğine dair olan yaygın inanışa işaret etmektedir. Uzmanlar Eren'nin aktardığına göre "*kul-" proto modelini doğrulamak için Fin-Ugor dillerinde kullanılan biçimleri tanık olarak değerlendirmişlerdir. Mac. hall- "işit-", Ost. xól-, Çer. kol- vb.[3188]. Bu sözcük "-a" üçüncü teklik şahıs iyelik eki almıştır. Tuva Türkçesinde sonu -k ile biten çok heceli sözcükler ve -g ile biten sözcükler iyelik eki aldıkları takdirde sonlarında bulunan ünsüzleri düşürürler ve sekunder bir ünlü uzunluğu oluşur.]" organ adının bir araya gelmesiyle belirtisiz isim tamlaması biçiminde oluşmuştur.

"дииң кады (diiñ kadı)" bitki adı "diiñ [sincap. ET teyiŋ[3189]] hayvan adı ile "kat [kuş üzümü; çilek, böğürtlen vb. yemiş; reçel[3190]. Bu sözcüğüb bir görüşe göre Proto Türkçede

[3183] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 91-92.
[3184] Starostin, S.A., Dybo, A.V., Mudrak, O.A.(2003). *An etymological dictionary of altaic languages*. Leiden/Boston: Brıll, 420.
[3185] Gülensoy, T. (2011). *Türkiye türkçesindeki türkçe sözcüklerin köken bilgisi sözlüğü*. C.I. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 240.
[3186] Atalay, B. (2006). *Divanü lügat-it Türk*. C.III. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 126.
[3187] Gülensoy, T. (2011). *Türkiye türkçesindeki türkçe sözcüklerin köken bilgisi sözlüğü*. C.I. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 565.
[3188] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 264.
[3189] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 140.

"kat 1. yemiş 2. Frenk üzümü (1 ягода 2 смородина)[3191]" biçiminde bulunması gerekirken bir başka çalışmada etimolojik açıdan Moğolca ile ilişkilendirildiğini görmekteyiz.[3192] Bu sözcük üçüncü teklik şahıs iyelik eki almıştır ve bu sırada -t- > -d- ses değişmesi yaşanmıştır.]" bitki adının bir araya gelmesiyle belirtisiz isim tamlaması biçiminde meydana gelmiştir.

kırmızı turp

"редиска (rediska)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[3193]

kırmızı söğüt

"кызыл-чыраа (kızıl-çıraa)" bitki adı "kızıl [Tuv.T. kızıl < OT ḳızıl) etimolojik bilgisine sahip olmakla beraber Gülensoy "kız-ıl[3194]" şeklinde bir izahta bulunmuştur.]" renk adının "çıraa [söğüt; çalı, çırpı, kuru dal. Moğolcadan ödünçlenmiş olan ciruġa "çizgi, saf, sıra" sözcüğü ile ilişkili olduğu bilinmektedir.[3195]]" sözcüğünü nitelesiyle sıfat tamlaması biçiminde meydana gelmiştir.

kızılağaç

"чадаң ыяшсыг хырба-тал (çadañ ıyaşsıg hırba-tal)" bitki adı "çadañ [çadañ 'низкорослый: kısa boylu, yerden bitme, bodur, boysuz[3196]]" sözcüğünün "ıyaşsıg [ıyaş: ağaç ET ıġaç[3197]. "ıyaşsıg" sözcüğü "ıyaş" sözcüğünün "-"sıg" isimden isim yapım eki alması sonucunda oluşmuştur.]" ve "hırba [tutkal, yapışkan. Tof. hırba, Hak.T. ḫırba, Şor. Kırba sözcükleri ile etimolojik olarak ilişkilidir.]" sözcükleri ile bir araya gelerek "tal [dal: ET tal 'dal, söğüt'[3198]~ OT tal 'dal, yaş dal' (DLT) biçimleri mevcuttur.[3199] Proto Türkçe "*dal[3200]" kökünden türemiştir.]" sözcüğünü nitelemesi sonucunda oluşmuştur.

[3190] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 192.
[3191] Starostin, S.A., Dybo, A.V., Mudrak, O.A.(2003). *An etymological dictionary of altaic languages*. Leiden/Boston: Brıll, 533.
[3192] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 192.
[3193] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 787.
[3194] Gülensoy, T. (2011). *Türkiye türkçesindeki türkçe sözcüklerin köken bilgisi sözlüğü*. C.I. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 524.
[3195] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 119.
[3196] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 488.
[3197] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 181.
[3198] Caferoğlu, A. (1968). *Eski uygur türkçesi sözlüğü*. İstanbul: Türk Dil Kurumu Yayınları: Sayı 260, 221.

kızılcık

“казылган (kazılgan)” bitki adı etimolojik olarak Tof. kazılgan, Alt.T. kazılgan sözcükleri ile ilişkilidir.[3201] kazır+kan (fiilden isim yapım eki)[3202] alarak türemiş olabileceği düşünülebilir.

kiraz

“черешня (çereşnya)” bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[3203]

komar

“кадыг-хараган (kadıg-haragan)” bitki adı “kadıg [katı, sert. kat-ıg < kat- ‘kurumak, suyunu çekmek, katılaşmak[3204]’ < ET ḳatıġ[3205]]” sözcüğünün “haragan [akasya. Proto Türkçede *Karakan biçiminin varlığı düşünülmektedir. Eski ve yeni Türk dillerinde varlığı bilinen bu bitki adı Türkçeden Moğolcaya “qaraγana” biçiminde geçmiştir.[3206]]” bitki adını ile bir araya gelmesi sonucunda oluşuştur.

koşkoz

“чина (çina)” bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[3207]

kum otu

“каңгызыг элезин-бут (kañgızıg elezin-but)” bitki adı “kañgızıg [Moğolcadan ödünçlenmiştir. Moğol ve Buryat dillerinde ‘ganga (kekik)’ biçiminde karşımıza çıkmaktadır.[3208] “kañgızıg” bitki adı “kañgı” bitki adının “-zıg” isimden isim yapma ekini alması ile meydana gelmiştir.]” bitki adının “elezin [kum. Moğolcadan ödünçlenmiş olan

---

[3199] Gülensoy, T. (2011). *Türkiye türkçesindeki türkçe sözcüklerin köken bilgisi sözlüğü*. C.I. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 261.
[3200] Starostin, S.A., Dybo, A.V., Mudrak, O.A.(2003). *An etymological dictionary of altaic languages*. Leiden/Boston: Brıll, 391.
[3201] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 194.
[3202] Tatarintsev, B, İ. (2004). *Etimologiçeskiy slovar tuvinskogo yazıka*. C.III., Novosibirsk, 67-68.
[3203] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1999). *Büyük türkçe-rusça sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 549.
[3204] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 193.
[3205] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 188.
[3206] Starostin, S.A., Dybo, A.V., Mudrak, O.A.(2003). *An etymological dictionary of altaic languages*. Leiden/Boston: Brıll, 550.
[3207] Petrov, A.M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 109.
[3208] Tatarintsev, B, İ. (2004). *Etimologiçeskiy slovar tuvinskogo yazıka*. C.III., Novosibirsk, 91.

elesü(n) sözcüğü ile etimolojik olarak ilişkilidir.[3209]]" sözcüğü ve "but [ayak ET but < *būt[3210]. *бууг[3211]. but 1. 'vücudun kalça ile diz arasındaki bölümü'; 2. 'hayvanların, bacaklarının gövdeye bitişik olan dolgun, etli bölümü' Az. bud. - Türkm. but. - Nog. but. - KKlp. put. -Kzk. but. - Krg. but 'bacak'.- Alt.T., Tel., Şor., Sag., Koy., Kaça, Küer. put.- ST. but. Eski Türkçeden başlayarak kullanılır. Orta Türkçede būt olarak geçer. Eski Kıpçakçada but biçimi kullanılır.[3212]]" organ adı ile bir araya gelmesi sonucunda oluşmuştur.

kurtayağı

"бөрү-буду (börü-budu)" bitki adı "börü [Proto Moğol, Proto Tunguz ve Proto Türk dili için rekonstrükte edildiğini ve bu diller için ortak bir sözcük olduğundan bahsedildiğini görmekteyiz.[3213] OT böri (Kâşgarlının sözlüğünde "böri" biçiminde karşımıza çıkamaktadır.[3214] *bö:ri (T. TEKİN)[3215]]" hayvan adı ve "but [ayak ET but < *būt[3216]. *бууг[3217]. but 1. 'vücudun kalça ile diz arasındaki bölümü'; 2. 'hayvanların, bacaklarının gövdeye bitişik olan dolgun, etli bölümü' Az. bud. - Türkm. but. - Nog. but. - KKlp. put. - Kzk. but. - Krg. but 'bacak'. - Alt.T., Tel., Şor., Sag., Koy., Kaça, Küer. put.- ST. but. Eski Türkçeden başlayarak kullanılır. Orta Türkçede būt olarak geçer. Eski Kıpçakçada but biçimi kullanılır.[3218] Bu sözcük"-u" üçüncü teklik şahıs iyelik eki almıştır ve bu sırada -t- > -d- ses değişmesi meydana gelmiştir.]" organ adının bir araya gelmesi sonucunda belirtisiz isim tamlaması biçiminde meydana gelmiştir.

kurtboğan

"тулбар (tulbar)" bitki adı hakkında eldeki kaynaklarda dilsel ve etimolojik herhangi bir bilgiye rastlanmamıştır. Bu sözcük muhtemelen kök durumundadır.

[3209] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 155.
[3210] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 102.
[3211] Tatarintsev, B, İ. (2000). *Etimologiçeskiy slovar tuvinskogo yazıka*. C.I., Novosibirsk, 202.
[3212] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 65.
[3213] Starostin, S.A., Dybo, A.V., Mudrak, O.A.(2003). *An etymological dictionary of altaic languages*. Leiden/Boston: Brıll, 343-344.
[3214] Atalay, B. (2006). *Divanü lügat-it Türk*. C.IV. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 108.
[3215] Gülensoy, T. (2011). *Türkiye türkçesindeki türkçe sözcüklerin köken bilgisi sözlüğü*. C.I. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 174.
[3216] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 102.
[3217] Tatarintsev, B, İ. (2000). *Etimologiçeskiy slovar tuvinskogo yazıka*. C.I., Novosibirsk, 202.
[3218] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 65.

“аконит (akonit)” bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[3219]

kuş kirazı

“чодураа (çoduraa)” bitki adı bitki adı bitki adı hakkında eldeki kaynaklarda dilsel ve etimolojik herhangi bir bilgiye rastlanmamıştır. Bu sözcük muhtemelen kök durumundadır.

kuş otu

“үүргене (üürgene)” bitki adı muhtemelen “üür [hücre, göz. Mo. egür, Hal. üür[3220]]” sözcüğünün yine Moğolcaya ait -gana/-gene ekleri ile türemiş olabileceği düşünülebilir.[3221]

kuş ekmeği

“хову салбырыңы (hovu salbırıñı)” bitki adı “hovu [step, bozkır, tarla. Kelime Moğolcadan ödünçlenmiştir (Moğolca ġobi)[3222]]” sözcüğü ile “salbırıñ [Bu sözcük muhtemelen Moğolca “halbagan: kaşıkçı kuşu[3223]” sözcüğünün Tuva Türkçesindeki kaşılığı olmalıdır. “xovu salbırıñı” bitki adının Moğolca karşılığı olan “halbagan biraag[3224]” bitki adında da bu sözcüğün kullanılması ve fonetik açıdan benzer olmaları, Türkiye Türkçesi karşılığında da “kuş” içerikli bir adlandırmanın söz konusu olması bu düşüncemizi destekler niteliktedir. “salbırıñ” sözcüğü “-ı” üçüncü teklik şahıs iyelik eki almıştır.]” hayvan adının bir araya gelmesi sonucunda belirtisiz isim tamlaması biçiminde oluşmuştur.

kuşkuş otu

“өдек салбырыңы (ödek salbırıñı)” bitki adı “ödek [gübre, mayıs. Mo. ötüg, Hal. ötüg sözcükleri ile etimolojik açıdan ilişkilidir.[3225]]” ve “salbırıñ [Bu sözcük muhtemelen Moğolca “halbagan: kaşıkçı kuşu[3226]” sözcüğünün Tuva Türkçesindeki kaşılığı olmalıdır.

[3219] Petrov, A.M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 10.
[3220] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 290.
[3221] Tatarintsev, B, İ. (2000). *Etimologiçeskiy slovar tuvinskogo yazıka*. C.I., Novosibirsk, 212-213.
[3222] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 172.
[3223] Lessing, F.D. (2003). *Moğolca-türkçe sözlük*. C.II. (Çev. G. Karaağaç). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 1415.
[3224] Serenot,S. (2009).*Tıva ulusçu emneeşkin*. Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 183.
[3225] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 231.
[3226] Lessing, F.D. (2003). *Moğolca-türkçe sözlük*. C.II. (Çev. G. Karaağaç). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 1415.

Yine aynı sözcüğün kullanıldığı bir diğer bitki ismi olan "hovu salbırıñı[3227]" bitki adının Moğolca karşılığı olan "halbagan biraag[3228]" bitki adında da bu sözcüğün kullanılması ve fonetik açıdan benzer olmaları, Türkiye Türkçesi karşılığında da "kuş" içerikli bir adlandırmanın söz konusu olması bu düşüncemizi destekler niteliktedir. "salbırıñ" sözcüğü "-ı" üçüncü teklik şahıs iyelik eki almıştır.]" hayvan adının bir araya gelmesi sonucunda belirtisiz isim tamlaması biçiminde oluşmuştur.

kuzukulağı

"хымыс-сиген (hımıs-sigen)" bitki adı "hımıs [kımız. ET ḳımız[3229]]" ve "sigen [kuru ot; ot. Tof. sigen, Hak.T. sĭgen. Sözcük ilk defa Eski Uygur metinlerinde görülmüştür.[3230]]" bitki adının bir araya gelmesi sonucunda oluşmuştur.

lagotis

"бүдүн бүрүлүг лаготис (büdün bürülüg lagotis)" bitki adı "büdün [bütün, tüm. ET bütün[3231] ET bütün~pütün[3232] < *büt-(ü)n[3233]]" sözcüğünün "bürülüg [yaprak. ET (Uyg.) bür[3234]. Bu sözcük "-lüg" ismden isim yapım eki almıştır.]" ve "lagotis [Rusçadan ödünçlenmiştir: "лаготис (lagotis) (RYLBİS s. 53)]" sözcükleriyle bir araya gelmesiyle oluşmuştur.

lahana

"капуста (kapusta)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[3235]

ledum

"өвээнчи (öveençi)" bitki adı Tofa ve Soyot dillerinde benzer biçimlerde tespit edilebilmektedir.[3236] Sözcük muhtemelen kök durumundadır.

[3227] Serenot,S. (2009).*Tıva ulusçu emneeşkin*. Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri,183.
[3228] Serenot,S. (2009).*Tıva ulusçu emneeşkin*. Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri,183.
[3229] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 168.
[3230] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 250.
[3231] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 103.
[3232] Caferoğlu, A. (1968). *Eski uygur türkçesi sözlüğü*. İstanbul: Türk Dil Kurumu Yayınları: Sayı 260, 57,159.
[3233] Gülensoy, T. (2011). *Türkiye türkçesindeki türkçe sözcüklerin köken bilgisi sözlüğü*. C.I. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 196.
[3234] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 103.
[3235] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1999). *Büyük türkçe-rusça sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 584.

leptopyrum

“чуга-чимис (çuga-çimis)” bitki adı “çuga [ince, yufka. ET yuḳa, yuyḳa[3237]]” sıfat görevindeki sözcüğün “çimis [yemiş. ET yėmiş[3238]]” ismini nitelemesi sonucunda sıfat tamlaması biçiminde meydana gelmiştir.

lilpar

“чөъүдүс (çö'üdüs)” bitki adı bitki adı hakkında eldeki kaynaklarda dilsel ve etimolojik herhangi bir bilgiye rastlanmamıştır. Bu sözcük muhtemelen kök durumundadır.

“калужница (kalujnitsa)” bitki Rusçadan ödünçlenmiştir.[3239]

limon

“лимон (limon)” bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[3240]

mahmude otu

“вьюнок (vyunok)” bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[3241]

mandalina

“мандарин (mandarin)” bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[3242]

Manisa lalesi

“эсим (esim)” bitki adı bitki adı hakkında eldeki kaynaklarda dilsel ve etimolojik herhangi bir bilgiye rastlanmamıştır. Bu sözcük muhtemelen kök durumundadır.

manolya

“магнолия (magnoliya)” bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[3243]

[3236] Tatarintsev, B, İ. (2008). *Etimologiçeskiy slovar tuvinskogo yazıka*. C.IV., Novosibirsk, 354.
[3237] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 127.
[3238] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 121.
[3239] Petrov, A.M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 39.
[3240] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1999). *Büyük türkçe-rusça sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 589.
[3241] Petrov, A.M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 23.
[3242] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1999). *Büyük türkçe-rusça sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 602.
[3243] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 381.

marul

“салат (salat)” bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[3244]

maydanoz

“петрушка (petruşka)” bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[3245]

melek otu

“малдырган (maldırgan)” bitki adı ET. baldır+ġan[3246] sözcüğü ile ilişkilidir. балтыркан ~ балдырган ~ балдыран biçimleri de Tuva Türkçesinde karşımıza çıkmaktadır.[3247]

“мургу (murgu)” bitki adı Tofaca бору ~ буру ~ пыра, бургу ~ бурга, пыргы ~ мыргы sözcükleri ile ilişkilidir.[3248] Bu bitki adının Sevortyan’da Tuva Türkçesi için “murğu” biçimini de görmekteyiz.[3249]

menekşe

“улаан-кара (ulaan-kara)” bitki adı “ulaan [Moğolcadan ödünçlenmiştir “kırmızı, al[3250]]” renk adı ile “kara [черный (siyah, kara)[3251], OT ḳara[3252]]” renk adının ile bir araya gelmesi ile oluşmuştur.

mercimek

“чечевица (çeçevitsa)” bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[3253]

meşe

“дуб (dub)” bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[3254]

[3244] Petrov, A.M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 55.
[3245] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1999). *Büyük türkçe-rusça sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 608.
[3246] Gülensoy, T. (2011). *Türkiye türkçesindeki türkçe sözcüklerin köken bilgisi sözlüğü*. C.I. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 109.
[3247] Tatarintsev, B, İ. (2008). *Etimologiçeskiy slovar tuvinskogo yazıka*. C.IV., Novosibirsk, 56.
[3248] Tatarintsev, B, İ. (2008). *Etimologiçeskiy slovar tuvinskogo yazıka*. C.IV., Novosibirsk, 194-197.
[3249] [3249] Sevortyan, E.V. (1978). *Etimologiçeskiy slovar’ tyurkskih yazıkov* C II. Moskva: İzdatel’stvo Nauka, 55.
[3250] Zaya,H., Hanife,A, Yusuf,Y., Ahmet,E. (2008) *Turk-Mongol-Mongol-Turk Tol’.* Ulaan Baatar, 548.
[3251] Tatarintsev, B, İ. (2004). *Etimologiçeskiy slovar tuvinskogo yazıka*. C.III., Novosibirsk, 423.
[3252] Gülensoy, T. (2011). *Türkiye türkçesindeki türkçe sözcüklerin köken bilgisi sözlüğü*. C.I. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 462.
[3253] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1999). *Büyük türkçe-rusça sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 616.
[3254] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 206.

mızrak otu

“дегди (degdi)” bitki adı hakkında eldeki kaynaklarda dilsel ve etimolojik herhangi bir bilgiye rastlanmamıştır. Bu sözcük muhtemelen kök durumundadır.

mürver

“ханды-кара (xandı-kara)” bitki adı “xandı (?)” sözcüğünün “kara [черный (siyah, kara)[3255] OT ḳara[3256]]” renk adı ile bir araya gelmesi ile oluşmuştur.

nane

“дайлы (daylı)” bitki adı hakkında eldeki kaynaklarda dilsel ve etimolojik herhangi bir bilgiye rastlanmamıştır. Bu sözcük muhtemelen kök durumundadır.

nar

“гранат (granat)” bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[3257]

nevruz otu

“льнянка (lnyanka)” bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[3258]

nilüfer

“буга-халбыыжы (buga-halbııjı)” bitki adı muhtemelen “buga [boğa, damızlık boğa ET buḳa.[3259] Sevortyan’da bu sözcüğün Tuva Türkçesindeki biçimi “buga” olarak tespit etmekteyiz[3260]]” hayvan adı ile “халбыыш [kanat; palet; kepçe[3261]]” sözcüğünün bir araya gelmesi ve ikinci sözcüğün “-ı” üçüncü teklik şahıs iyelik eki alması sonucunda meydana gelmiştir. “халбыыш” sözcüğü iyelik eki alırken sonunda bulunan tonsuz ünsüz tonlu karşılığı olan “j” sesine değişmiştir.]” sözcüklerinin bir araya gelmesi sonucunda oluşmuştur.

[3255] Tatarintsev, B, İ. (2004). *Etimologiçeskiy slovar tuvinskogo yazıka*. C.III., Novosibirsk, 423.
[3256] Gülensoy, T. (2011). *Türkiye türkçesindeki türkçe sözcüklerin köken bilgisi sözlüğü*. C.I. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 462.
[3257] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 104.
[3258] Petrov, A.M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 58.
[3259] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 100.
[3260] [3260] Sevortyan, E.V. (1978). *Etimologiçeskiy slovar’ tyurkskih yazıkov* C II. Moskva: İzdatel’stvo Nauka, 230-231.
[3261] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 376.

pamuk

“хөвең (höveñ)” bitki adı Moğolcadan ödünçlenmiştir.[3262]

papatya

“хой-караа (hoy-karaa)” bitki adı “hoy [koyun[3263] Eren’in sözlüğünde bu sözcük ile ilgili olarak şu bilgilere yer verilmiştir: ‘eti, sütü, yapağısı ve derisi için yetiştirilen evcil hayvan’ ~ Türkm. goyun ‘koyun; koç’. - Blk. koy. - Nog. koy. - Krg. koy. - KKlp. koy. - Kzk. koy. - TatK. kuy. - Bşk. kuy. - Alt., Tel., Şor., Kaça, Sag. koy. - Hak.T. xoy. - Tuv.T. xoy. Eski Türkçeden başlayarak kullanıldığını biliyoruz (kōń). Orta Türkçede kōy olarak geçer. Kâşgarlı Mahmud’a göre, Argular kon biçimini kullanırlar. Kumancada koy olarak geçer. Eski Kıpçakçada ise koyun biçimi kullanılır. Türkçe koyun biçiminin -(u)n küçültme ekiyle yapılmış bir türev olduğu anlaşılıyor : kōń + -(u)n. Eski Türkçe kōń biçiminin sonundaki -ń Türk diyalektlerinde -y’ye çevrilmiştir.[3264]]” hayvan adı ile “ karak [göz. ET ḳaraḳ < ḳara - ḳ.[3265] Bu sözcük isim tamlaması oluşturabilmek için üçüncü teklik şahıs iyelik eki almıştır. Tuva Türkçesinde sonu -k ile biten çok heceli sözcükler ve -g ile biten sözcükler iyelik eki aldıkları takdirde sonlarında bulunan ünsüzleri düşürürler ve sekunder bir ünlü uzunluğu oluşur.]” organ adının bir araya gelmesiyle belirtisiz isim tamlaması biçiminde meydana gelmiştir.

patates

“картофель (kartofel)” bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[3266]

“картошко (kartoşko)” bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[3267]

patlıcan

“баклажан (baklajan)” bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[3268]

[3262] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 174.
[3263] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 172.
[3264] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 255.
[3265] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 190.
[3266] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1999). *Büyük türkçe-rusça sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 715.
[3267] Monguşa, D. A. (Ed). (1980). *Russko-tuvinskiy slovar.* Moskva: İzdatel’stvo Russkiy Yazık, 208.
[3268] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1999). *Büyük türkçe-rusça sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 715.

patrinya

“үрүдаа (ürüdaa)” bitki adı hakkında eldeki kaynaklarda dilsel ve etimolojik herhangi bir bilgiye rastlanmamıştır. Bu sözcük muhtemelen kök durumundadır.

“чуксугбай (çuksugbay)” bitki adı hakkında eldeki kaynaklarda dilsel ve etimolojik herhangi bir bilgiye rastlanmamıştır. Bu sözcük muhtemelen kök durumundadır.

pelin

“агы (agı)” bitki adı Moğolcadan ödünçlenmiştir.[3269]

“маргаа (margaa)” bitki adı Alt.T. барга (barga), Alt.T. dial. (Tuba) баргаа (bargaa), Tel. паргаа (pargaa), ST. dial. мархa (marxa) sözcükleri ile etimolojik olarak ilişkilidir.[3270]

“чашпан (çaşpan)” bitki adı <*yap-uş-ġan [> yapuşan > *yapşan > yavşan] biçimlerinde Türkçenin en eski dönemlerinden beri karşımıza çıkmaktadır.[3271]

peygamber çiçeği

“василёк (vasilyok)” bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[3272]

pire otu

“эртенги сылдыс-чечек (ertengi sıldıs-çeçek)” bitki adı “ertengi [erten: sabah, sabahleyin; yarın. ET erte “ay”, Osm. erden “erkenden”, Mo. erte(n) “erken, eskiden”[3273] erten+gi “ertengi “sabahki[3274]”]” sözcüğünün “sıldıs [“yıldız”[3275] Tuv.T. sıldıs < *ya(/u)-l+d(/t)ı(/u)z <*yultur[3276]. Bu sözcüğün Proto Türkçede “*jɨldɨŕ[3277] biçiminde var olabileceği düşünülmektedir. Eski Türkçe y- = Tuva Türkçesi s- denkliği Tuvaca için

[3269] Tatarintsev, B, İ. (2000). *Etimologiçeskiy slovar tuvinskogo yazıka*. C.I., Novosibirsk, 52-53.
[3270] Tatarintsev, B, İ. (2008). *Etimologiçeskiy slovar tuvinskogo yazıka*. C.IV., Novosibirsk, 79-80.
[3271] Gülensoy, T. (2011). *Türkiye türkçesindeki türkçe sözcüklerin köken bilgisi sözlüğü*. C.II. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 1092.
[3272] Petrov, A.M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 17.
[3273] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 158.
[3274] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 158.
[3275] Gülensoy, T. (2011). *Türkiye türkçesindeki türkçe sözcüklerin köken bilgisi sözlüğü*. C.II. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 1140.
[3276] Gülensoy, T. (2011). *Türkiye türkçesindeki türkçe sözcüklerin köken bilgisi sözlüğü*. C.II. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 1139.
[3277] Starostin, S.A., Dybo, A.V., Mudrak, O.A.(2003). *An etymological dictionary of altaic languages*. Leiden/Boston: Brıll, 1521.

beklenen bir durum değildir. Muhtemelen Yakutçanın ağızlarından geçmiş olabilir.[3278]]" ve "çeçek [çiçek[3279]. Eski Türkçeden başlayarak kullanılır (çeçek). Orta Türkçede çeçek olarak geçer. Eski Kıpçakçada da çeçek biçimi kullanılır. Eski ve yeni diyalektlerde seç- (> seş- > şeş-) kökü 'açmak', 'çözmek' olarak kullanılır. Buna göre, çeçek türevi de *seçek > çeçek (> şeşek) biçimlerini almıştır. Türkçede çeçek biçiminin çiçek'e çevrildiği göze çarpıyor.[3280] Birçok yeni diyalektte çeşitli biçimlerde tespit edilebilmektedir.[3281] Sözcüğün "< çeç- (<seç-) + -ek[3282]" biçiminde tahlil edildiği bilinmektedir. Sözcük Tuva Türkçesinde eskicil hali "çeçek" biçiminde varlığını sürdürmektedir.]" sözcüklerinin bir araya gelmesi ile oluşmuştur.

portakal

"апельсин (apel'sin)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[3283]

ravent

"сараспал (saraspal)" bitki adı muhtemelen Hakas diyalektinde de aynı anlama sahip "сарапсан (sarapsan)[3284]" sözcüğü ile etimolojik olarak ilişkilidir.

"сараспан (saraspan)" bitki adı "сараспал (saraspal)" bitki adının bir başka söylenişidir.

safra otu

"минчик-чүзү (minçik-çüzü)" bitki adı hakkında eldeki kaynaklarda dilsel ve etimolojik herhangi bir bilgiye rastlanmamıştır. Bu bitki adı muhtemelen belirtisiz isim tamlaması durumundadır.

safraca

"сверция (svertsiya)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[3285]

[3278] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 248.
[3279] Arıkoğlu, E., Kuular, K. (2003). *Tuva türkçesi sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 22.
[3280] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 91-92.
[3281] Starostin, S.A., Dybo, A.V., Mudrak, O.A.(2003). *An etymological dictionary of altaic languages*. Leiden/Boston: Brıll, 420.
[3282] Gülensoy, T. (2011). *Türkiye türkçesindeki türkçe sözcüklerin köken bilgisi sözlüğü*. C.I. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 240.
[3283] Afanaseva,P.S., Haritonova, L.H. (Eds). (1968). *Russko-yakutskiy slovar*. Moskva: İzdatelsvo Sovetskaya Entsiklopediya, 21.
[3284] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 447.

salkım çiçeği

“хой-даваны (xoy-davanı)” bitki adı “hoy [koyun[3286] Eren’in sözlüğünde bu sözcük ile ilgili olarak şu bilgiler eyer verilmektedir: ‘eti, sütü, yapağısı ve derisi için yetiştirilen evcil hayvan’ ~ Türkm. goyun ‘koyun; koç’. - Blk. koy. - Nog. koy. - Krg. koy. - KKlp. koy. - Kzk. koy. -TatK. kuy. - Bşk. kuy. - Alt.T., Tel., Şor., Kaça, Sag. koy. - Hak.T. xoy. - Tuv.T. xoy. Eski Türkçeden başlayarak kullanıldığını biliyoruz (kōń). Orta Türkçede kōy olarak geçer. Kâşgarlı Mahmud’a göre, Argular kon biçimini kullanırlar. Kumancada koy olarak geçer. Eski Kıpçakçada ise koyun biçimi kullanılır. Türkçe koyun biçiminin -(u)n küçültme ekiyle yapılmış bir türev olduğu anlaşılıyor: kōń + -(u)n. Eski Türkçe kōń biçiminin sonundaki -ń Türk diyalektlerinde -y’ye çevrilmiştir.[3287]]” hayvan adı ile “davan [eller, ayaklar; bacak (insan bacağı). ET tapan[3288]. Bu sözcük üçüncü teklik şahıs iyelik eki almıştır.]” organ adının bir araya gelmesiyle belirtisiz isim tamlaması biçiminde meydana gelmiştir.

sandal ağacı

“сандал (sandal)” bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[3289]

sarı nülüfer

“кубышка (kubışka)” bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[3290]

sirken

“кас-бут” bitki adı “kas [kaz. ET ḳaz[3291]]” hayvan adı ile “but [ayak ET but < *būt[3292]. *буут[3293]. but 1. ‘vücudun kalça ile diz arasındaki bölümü’; 2. ‘hayvanların, bacaklarının gövdeye bitişik olan dolgun, etli bölümü’ Az. bud. - Türkm. but. - Nog. but. - KKlp. put. - Kzk. but. - Krg. but ‘bacak’. - Alt.T., Tel., Şor., Sag., Koy., Kaça, Küer. put.- ST. but. Eski

---

[3285] Petrov, A.M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 92.
[3286] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 172.
[3287] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 255.
[3288] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 134.
[3289] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 807.
[3290] Petrov, A.M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 52.
[3291] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 192.
[3292] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 102.
[3293] Tatarintsev, B, İ. (2000). *Etimologiçeskiy slovar tuvinskogo yazıka*. C.I., Novosibirsk, 202.

Türkçeden başlayarak kullanılır. Orta Türkçede būt olarak geçer. Eski Kıpçakçada but biçimi kullanılır.[3294]]" organ adının bir araya gelmesiyle oluşmuştur.

siyah meyveli ayı üzümü

"көк-кат (kök-kat)" bitki adı "kök ["gök: '1. gök, hava, sema; 2. gök rengi, lacivert; 3. ham, olmamış (meyva); 4. yeşil' = ET kök '1. mavi, gök rengi; 2. sema; 3. gece[3295]; kö:k (> P.Alt. kö:ke)[3296]." Proto Türkçe için "P.Türk. *gōk 1 blue 2 green" biçiminde rekonstrükte edilmiştir. Proto Moğol ve Proto Tunguz için de çeşitli biçimlerin rekonstrükte edildiği görülmektedir.[3297]. Mavi; yeşil, yeşillik, çim; olmamış; kır, kırlaşmış, ak; boz, kül rengi.[3298] "kök" gök rengi, gök renk, lacivert[3299]]" renk adı ile "kat [kuş üzümü; çilek, böğürtlen vb. yemiş; reçel[3300]. Bu sözcüğün bir görüşe göre Proto Türkçede "*Kat 1. yemiş 2. Frenk üzümü (1 ягода 2 смородина)[3301]" biçiminde bulunması gerekirken bir başka çalışmada etimolojik açıdan Moğolca ile ilişkilendirildiğini görmekteyiz.[3302]]" bitki adının bir araya gelmesiyle sıfat tamlaması biçiminde meydana gelmiştir.

soda otu

"солянка (solyanka)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[3303]

"каңмыыл (kaŋmııl)" bitki adı Moğolcadan ödünçlenmiştir.[3304]

söğüt

"өшкү-талы (öşkü-talı)" bitki adı "öşkü [(evcil) keçi. ET eçkü.[3305]Bu hayvan adını Sevortyan'da "öşkü" biçiminde görmekteyiz [3306]]" hayvan adı ile "tal [söğüt. ET tal[3307].

[3294] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 65.
[3295] Caferoğlu, A. (1968). *Eski uygur türkçesi sözlüğü*. İstanbul: Türk Dil Kurumu Yayınları: Sayı 260, 114.
[3296] Gülensoy, T. (2011). *Türkiye türkçesindeki türkçe sözcüklerin köken bilgisi sözlüğü*. C.I. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 377.
[3297] Starostin, S.A., Dybo, A.V., Mudrak, O.A.(2003). *An etymological dictionary of altaic languages*. Leiden/Boston: Brıll, 714.
[3298] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 206-207.
[3299] Atalay, B. (2006). *Divanü lügat-it Türk*. C.IV. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 356.
[3300] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 192.
[3301] Starostin, S.A., Dybo, A.V., Mudrak, O.A.(2003). *An etymological dictionary of altaic languages*. Leiden/Boston: Brıll, 533.
[3302] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 192.
[3303] Petrov, A.M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 97.
[3304] Tatarintsev, B, İ. (2004). *Etimologiçeskiy slovar tuvinskogo yazıka*. C.III., Novosibirsk, 83-84.

Bu sözcük "-ı" üçüncü teklik şahıs iyelik eki almıştır.]" bitki adının bir araya gelmesi ile belirtisiz isim tamlaması biçiminde meydana gelmiştir.

su keneviri

"чередa (çereda)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[3308]

su yıldızı

"бөдүүн суг хадызы (bödüün sug hadızı)" bitki adı "bödüün ["ilk, ilkel, basit, sıradan, sade, hafif; mütevazi" anlamlarına gelmektedir. Kelime etimolojik açıdan Moğolca büdügün "büyük; kaba; basit; cahil; derin (ses)" sözcüğü ile ilişkilidir.[3309]]" sıfatının " sug [ET su ~ suw ~ suġ ~ suķ[3310] ~ OT sūf ~ sūw < *sūβ (> suw > suv > suğ > su)[3311]]" ve "hadı [çam, çam ağacı. Çuv. hırĭ, hır, Tof. hadı, Hak.T. ḫazı[3312]. Bu sözcük "-zı" üçüncü teklik şahıs iyelik eki almıştır.]" sözcükleri ile bir araya gelmesi sonucunda oluşmuştur.

su yoncası

"үш бүрүлүг вахта (üş bürülüg vahta)" bitki adı "üş [üç. ET üç[3313]]" sayı adının "bürülüg [yaprak[3314]. Bu sözcük ET "bür" şeklinde karşımıza çıkar.[3315] Tof. bür, Alt.T. bür, Hak.T. pür, Kzk. bür, Krg. bür, Tat. böre, Başk. börö, Çul. pür biçimlerinde tespit edildiğini görmekteyiz.[3316] "bürü" sözcüğünün "-lüg" isimden isim yapım eki alması ile "bürülüg"

[3305] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 236.
[3306] Sevortyan, E.V. (1980). *Etimologiçeskiy slovar' tyurkskih yazıkov* C III. Moskva: İzdatel'stvo Nauka, 35.
[3307] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 269.
[3308] Petrov, A.M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 108.
[3309] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 99.
[3310] Caferoğlu, A. (1968). *Eski uygur türkçesi sözlüğü*. İstanbul: Türk Dil Kurumu Yayınları: Sayı 260, 211.
[3311] Gülensoy, T. (2011). *Türkiye türkçesindeki türkçe sözcüklerin köken bilgisi sözlüğü*. C.II. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 811.
[3312] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 161.
[3313] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 290.
[3314] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 103.
[3315] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 103.
[3316] Tatarintsev, B, İ. (2000). *Etimologiçeskiy slovar tuvinskogo yazıka*. C.I., Novosibirsk, 316.

biçimi oluşmuştur.]" ve "vahta [Rusçadan ödünçlenmiştir. "вахта (vahta)"[3317]]" sözcüklerinin bir araya gelmesi ile oluşmuştur.

süpürge otu

"белергене (belergene)" bitki adının Hakas diyalektine ait "milegir, miregen" sözcükleri ile ilişkili olabileceği düşünülmüştür. Muhtemelen bu kelimelerin Moğolcaya ait -gana ~

-gene ekleri ile türemiş olduğu düşünülebilir.[3318]

"изиг-оът (izig-o't)" bitki adı "izig [sıcak. ET izi-g < ET isig[3319]]" sözcüğü ile "o't [ET ot > Tuv.T. ot 1.Toprağın üstündeki bölümleri odunlaşmayıp yumuşak kalan, ilkbaharda bitip bir süre sonra kuruyan küçük bitkilere verilen ortak ad; 2. ağı, zehir; 3. ilaç[3320]]" sözcüklerinin bir araya gelmesiyle oluşmuştur.

süt otu

"чүрек-чечек (çürek-çeçek)" bitki adı "çürek [Türkçenin en eski dönemlerinden bu yana çok yaygın bir şekilde kullanılagelen "yürek" sözcüğü ile ilişkilidir."yürek" sözcüğünün köküne dair dilbilimciler çeşitli görüşlerde bulunmuşlardır. Nitekim Gülensoy, "yürek> *yür 'iç, öz, benlik' + (e)k" şeklinde söz konusu kelimeyi tahlil etmiştir.[3321] Nişanyan, kelimenin ET yügür- (hızlı hareket etmek-) fiiliyle ilişkisinin düşünülebileceği konusunda görüş bildirmiştir.[3322] Eren, "yür- (hareket et-)" kökünden geldiğini savunmuştur. Sonuç itibari ile ET yürek > Tuv.T. çürek biçiminde karşımıza çıkmaktadır. Eski Türkçe söz başı y- ünsüzünün sistematik olarak Tuva Türkçesinde ç- sesine dönüştüğü bilgisini tanıkladığımız örneklerden biridir.]" organ adı ile "çeçek [çiçek[3323]. Eren'in sözlüğünde şu bilgilere yer verilmiştir: Eski Türkçeden başlayarak kullanılır (çeçek). Orta Türkçede çeçek olarak geçer. Eski Kıpçakçada da çeçek biçimi kullanılır. Eski ve yeni diyalektlerde seç- (> seş- > şeş-) kökü 'açmak', 'çözmek' olarak kullanılır. Buna göre, çeçek türevi de *seçek >

[3317] Petrov, A.M.(2002). *Slovar russko-atinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii*. Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 16.
[3318] Tatarintsev, B, İ. (2000). *Etimologiçeskiy slovar tuvinskogo yazıka*. C.I., Novosibirsk, 212-213.
[3319] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 186.
[3320] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 310.
[3321] Gülensoy, T. (2011). *Türkiye türkçesindeki türkçe sözcüklerin köken bilgisi sözlüğü*. C.II. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 1193.
[3322] Nişanyan, S. (2007). *Sözlerin soyağacı çağdaş türkçenin etimolojik sözlüğü*. İstanbul; Adam Yayıncılık,484.
[3323] Arıkoğlu, E., Kuular, K. (2003). *Tuva türkçesi sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 22.

çeçek (> şeşek) biçimlerini almıştır. Türkçede çeçek biçiminin çiçek'e çevrildiği göze çarpıyor.[3324] Birçok yeni diyalektte çeşitli biçimlerde tespit edilebilmektedir.[3325] Sözcüğün "< çeç- (<seç) + -ek[3326]" biçiminde tahlil edildiği bilinmektedir. Bu sözcük Tuva Türkçesinde eskicil hali "çeçek" biçiminde varlığını sürdürmektedir.]" bitki adının bir araya gelmesi sonucunda oluşmuştur.

sütleğen

"ак сүт-оът (ak süt-o't)" bitki adı "ak [ak, beyaz ET aḳ[3327] beyaz[3328]]" renk adı ile "süttüg [süt. Eren'in sözlüğünden edindiğimiz bilgilere göre, Eski çağlardan başlayarak kullanıldığını görüyoruz. Orta Türkçede süt olarak geçer. Eski Kıpçakçada da süt biçimi kullanılır. Bilimsel yayınlar sık sık Moğolca sün biçimiyle karşılaştırıldığını görüyoruz. Ancak Moğolca sün'ün Türkçe süt biçimini ses veya yapı yönünden açıkladığı söylenemez. Türkçe süt'ün *sūt'ten geldiğini biliyoruz. Bilimsel yayınlarda süt'ün sonundaki -t'nin bir çokluk eki olduğu sık sık dile getirilmiştir. Bu ekin Moğolca olduğu açık bir gerçektir. Buna karşılık -t ekinin Türkçede süt ürünlerine verilen adlarda sıklıkla kullanıldığı göz çarpar.[3329] Proto Türkçe "*sūt[3330]" biçiminde karşımıza çıkmaktadır.]" ve "o't [ET ot > Tuv.T. o't 1.Toprağın üstündeki bölümleri odunlaşmayıp yumuşak kalan, ilkbaharda bitip bir süre sonra kuruyan küçük bitkilere verilen ortak ad; 2. ağı, zehir; 3. ilaç[3331]]" sözcüklerinin bir araya gelmesi sonucunda oluşmuştur.

"сүттүг-оът (süttüg-o't)" bitki adı "süttüg [süt. Eren'in sözlüğünden edindiğimiz bilgilere göre, Eski çağlardan başlayarak kullanıldığını görüyoruz. Orta Türkçede süt olarak geçer. Eski Kıpçakçada da süt biçimi kullanılır. Bilimsel yayınlar sık sık Moğolca sün biçimiyle karşılaştırıldığını görüyoruz. Ancak Moğolca sün'ün Türkçe süt biçimini ses veya yapı yönünden açıkladığı söylenemez. Türkçe süt'ün *sūt'ten geldiğini biliyoruz. Bilimsel yayınlarda süt'ün sonundaki -t'nin bir çokluk eki olduğu sık sık dile getirilmiştir. Bu ekin Moğolca olduğu açık bir gerçektir. Buna karşılık -t ekinin Türkçede süt ürünlerine verilen

[3324] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 91-92.
[3325] Starostin, S.A., Dybo, A.V., Mudrak, O.A.(2003). *An etymological dictionary of altaic languages*. Leiden/Boston: Brıll, 420.
[3326] Gülensoy, T. (2011). *Türkiye türkçesindeki türkçe sözcüklerin köken bilgisi sözlüğü*. C.I. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 240.
[3327] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 71.
[3328] Tatarintsev, B, İ. (2000). *Etimologiçeskiy slovar tuvinskogo yazıka*. C.I., Novosibirsk, 83.
[3329] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 380.
[3330] Starostin, S.A., Dybo, A.V., Mudrak, O.A.(2003). *An etymological dictionary of altaic languages*. Leiden/Boston: Brıll, 1300.
[3331] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 310.

adlarda sıklıkla kullanıldığı göz çarpar.[3332] Proto Türkçe "*sūt[3333]" biçiminde karşımıza çıkmaktadır. "süttüg" sözcüğü "süt" sözcüğünün "-tüg" isimden isim yapma ekini alması sonucunda oluşmuştur.]" ve "o't [ET ot > Tuv.T. ot 1.Toprağın üstündeki bölümleri odunlaşmayıp yumuşak kalan, ilkbaharda bitip bir süre sonra kuruyan küçük bitkilere verilen ortak ad; 2. ağı, zehir; 3. ilaç[3334]]" sözcüklerinin bir araya gelmesi sonucunda sıfat tamlaması biçiminde oluşmuştur.

şahin otu

"ястребинка (yastrebinka)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[3335]

şakayık

"пион (pion)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[3336]

"шеңне (şeñne)" bitki adı muhtemelen Moğolca karşılığı olan "цээн (tseen)[3337]" ilişkilidir.

şalgam

"турнепс (turneps)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[3338]

şeftali

"персик (persik)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[3339]

şeker pancarı

"чигир свеклазы (çigir sveklazı)" bitki adı "çigir [şeker. Moğolcadan ödünçlenmiş olan sözcük hakkında Mo. çikir, şikir <= Far. şeker = Skr. śarhara etimolojik bilgisine sahibiz.[3340] Aksan'dan edindiğimiz bilgiye göre, Eski Hintçeden śárkarā (*Prakritte sakkara*) sözcüğü Farsçaya /şeker/ biçiminde yerleştikten sonra Türkçeye de geçmiştir, bir

[3332] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 380.
[3333] Starostin, S.A., Dybo, A.V., Mudrak, O.A.(2003). *An etymological dictionary of altaic languages*. Leiden/Boston: Brıll, 1300.
[3334] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 310.
[3335] Petrov, A.M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 115.
[3336] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 617.
[3337] Lessing, F.D. (2003). *Moğolca-türkçe sözlük*. C.I. (Çev. G. Karaağaç). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 310.
[3338] Subrakovoy, O.V. (Ed). (2006). *Hakassko-russkiy slovar.* Novosibirsk: Nauka, 438.
[3339] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1999). *Büyük türkçe-rusça sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 806.
[3340] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 120.

yandan da Yunancaya (sácharon), Latinceye (saccharum), Rusçaya (/sahar/) yayılmış, İspanyada şeker kamışı yetiştiren Mağribilerce bu ülkeye götürülen şeker İspanyolcada azúcar, Portekizcede açukar olarak yerleşmiş, Sicilya üzerinden İtalyancaya (zucchero), oradan orta ve kuzey Avrupaya yayılmıştır (Alm. zucker, Fr. sucre, İng. sugar, Holl. zuiker… gibi). Bugün Finceden Arapçaya kadar, hemen bütün dillerde yaşamaktadır.[3341]]" sözcüğü ile "svekla [yabani pancar. Rusçadan ödünçlenmiştir.[3342] Sözcük "-zı"üçüncü teklik şahıs iyelik eki almıştır.]" bitki adının bir araya gelmesi sonucunda belirtisiz isim tamlaması biçiminde oluşmuştur.

şerbetçi otu

"хмель (hmel')" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[3343]

şifa otu

"мельколепестник (melkolepestnik)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[3344]

tahtabiti otu

"багай чыттыг сиген (bagay çıttıg sigen)" bitki adı "bagay [kötü, berbat; zayıf, kullanışsız. Moğolcadan ödünçlenmiş maġuy "maġu'nun eski biçimi" Mo. maġu "kötü"; elverişsiz, fena, adi" sözcüğü ile etimolojik olarak ilişkilidir.[3345]]" sözcüğünün "çıttıg [çıt: ET "yīḏ (koku, rahiya; ıtır, misk[3346]" sözcüğünün "-tıg" isimden isim yapma ekini almasıyla "kokulu[3347]" anlamını kazanmıştır.] ve "sigen [kuru ot; ot. Tof. sigen, Hak.T. sĭgen. Sözcük ilk defa Eski Uygur metinlerinde görülmüştür.[3348]]" sözcükleri ile bir araya gelmesi neticesinde meydana gelmiştir.

[3341] Aksan, D. (2003). *Her yönüyle dil*. C.III. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 32.
[3342] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 812.
[3343] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 976.
[3344] Petrov, A.M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 61.
[3345] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 84.
[3346] Çağbayır, Y. (2007). *Ötüken türkçe sözlük.* C.5. İstanbul: Ötüken Yayınları, 5313.
[3347] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 120.
[3348] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 250.

taşkıran

“алдын коржаң (aldın korjañ)” bitki adı “aldın [altın[3349] Eren, sözlüğünde detaylı bir şekilde şu bilgilere yer vermiştir: ‘kolay işlenen, yüksek değerli, paslanmaz element’ ~ Türkm. altın. - TatK. altın. - Bşk. altın. - Nog. altın. - Kzk. altın. - . altın. - Krg. Altın. - Tuv.T. aldın. - ST. altan ‘bakır’. - Çuv. ıltan ‘altın’. Eski Türkçeden başlayarak kullanılır (altun). Orta Türkçede altūn olarak geçer. Eski Kıpçakçada da altūn biçimi kullanılır. Kökenini açık olarak bilmiyoruz. Németh, Türkçe altun’u Moğolca altan biçimiyle birleştirmekle yetinmiş, kökeni üzerinde durmamıştır. Ramstedt, altun biçiminin başında Türkçe al ‘kızıl’ (?) sözünün geçtiğini dile getirmiştir. Daha sonra Eski Türkçe altun ve Moğolca altan biçimlerinin Türkçe al ‘kızıl’ ve Korece ton ‘değerli metal’ sözlerinden oluştuğunu yazmıştır. Bu görüşü Räsänen de benimsemiştir. Ancak, Doerfer Türkçede ton ‘metal’ sözünün geçmediğini vurgulayarak bu açıklamaya katılmamıştır. Räsänen Yakutçada ‘bakır’ olarak kullanılan altan biçiminin Moğolcadan alındığını da belirtmiştir. Rassadin de Yakutça altan’ın Moğolcadan kalma bir alıntı oIduğunu bildirmiştir. Ramstedt Türkçe altun’u Arapça lāṭūn ‘Messing’ biçimiyle birleştirmeyi de denemiştir. Doerfer, Yakutça altan’ın Moğolca bir alıntı olduğu yolundaki sava da karşı çıkmıştır. Kałużyńki de Yakutça altan’ı Moğolca bir alıntı olarak değerlendirmemiştir. Joki, Ramstedt’in açıklamalarını vermişse de, onun daha sonra al ve ton sözleri üzerinde durmadığını da dile getirmiştir. Ona göre, Ramstedt’in eski görüşünden vaz geçtiği anlaşılıyor. Poppe altın büyük bir olasılıkla *h- < *p- ile başlayan bir örnek olarak değerlendirmek gerektiğini seslendirmiştir. Ramstedt altın’ın āl ‘kızıl’ ve Çince ton (krş. Korece ton) ‘değerli metal’ biçimlerinden oluştuğunu yazmıştı. Poppe, Doerfer’in bu etimolojiyi kuşku ile karşıladığını belirtmişse de daha iyi bir açıklama yapılmadığını dile getirmiştir. Ona göre, “Altay dilleri”nde ‘altın’ olarak ‘kızıl’ ve başka bir metal adından oluşmuş birtakım örnekler geçer. Yakutçada da kıhıl kömüs ‘altın’ olarak kullanılır. Halaççada altun ~ altın adı geçmediği gibi, āl biçimi de kullanılmaz. Moğolca altan yanında Monguorcada kullanılan xardam ~ xardan biçimi ilginçtir. Poppe’ye göre, bu biçimler haltan’dan gelir. Moğolca biçimlerin ise *hāltun < *paltun’dan geldiği anlaşılıyor. Ona göre, Orta Moğolca *haltan da Orta Türkçeden kalma bir alıntıdır. Ne var ki Poppe Orta Türkçede buna benzer bir biçimin geçtiğini bildirmemiştir. Clauson, Moğolca altan biçimini Türk dillerinden kalma çok eski bir alıntı olarak değerlendirmiş, altun’un yalnız Yakutçada ‘bakır’ anlamına geldiğini eklemiştir. ‘Altın’ ve ‘bakır’ anlamlarının karışması üzerinde Laufer de

[3349] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 73.

durmuştur. Son olarak Baskakov, Räsänen'in sözlüğünde verilen etimolojiye uyarak altın'ın Çinceden geldiğini yazmıştır. Şçerbak, bu güne değin ortaya atılan etimolojilerin büsbütün inandırıcı olmadığını vurgulamışsa da Ramstedt'in, altun'un al ve tun 'değerli metal' sözlerinden oluştuğu yolundaki yaklaşımının gerçeğe en yakın olduğunu da sözlendirmiştir.[3350]]" maden isminin "korjañ [sözcüğün "araga" sözcüğü ile eş anlamlı olduğunu ve Moğolca bir ödünçleme olduğunu bilmekteyiz.[3351] araga: içki, şarap, votka[3352]]" sözcüklerinin bir araya gelmesi ile oluşmuştur.

taşkıran çiçeği

"меӈги чечээ (meñgi çeçee)" bitki adı "meñgi [buzul; sürekli kalan kar, erimeyen kar, toktağan kar. ET meŋgü < beŋgü, Mo. möŋke "ebedi"[3353]]" ve "çeçek [çiçek[3354]. Eski Türkçeden başlayarak kullanılır (çeçek). Orta Türkçede çeçek olarak geçer. Eski Kıpçakçada da çeçek biçimi kullanılır. Eski ve yeni diyalektlerde seç- (> seş- > şeş-) kökü 'açmak', 'çözmek' olarak kullanılır. Buna göre, çeçek türevi de *seçek > çeçek (> şeşek) biçimlerini almıştır. Türkçede çeçek biçiminin çiçek'e çevrildiği göze çarpıyor.[3355] Birçok yeni diyalektte çeşitli biçimlerde tespit edilebilmektedir.[3356] Sözcüğün "< çeç- (<seç-) + -ek[3357]" biçiminde tahlil edildiği bilinmektedir. Tuva Türkçesinde de eskicil hali "çeçek" biçiminde varlığını sürdürmektedir. Bu sözcük isim tamlaması oluşturmak için üçüncü teklik şahıs iyeklik eki almıştır. Tuva Türkçesinde -k ile biten çok heceli kelimeler ve -g ile biten kelimeler iyelik eklerini aldıklarında bu ünsüzlerini düşürürler.[3358] 'çeçek' kelimesi de bu hadiseyi yaşayarak "çeçee" biçimini kazanmıştır.]" sözcüklerinin bir araya gelmesi ile belirtisiz isim tamlaması biçiminde meydana gelmiştir.

[3350] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 6-10.
[3351] Tatarintsev, B, İ. (2004). *Etimologiçeskiy slovar tuvinskogo yazıka*. C.III., Novosibirsk, 203.
[3352] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 76.
[3353] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 216.
[3354] Arıkoğlu, E., Kuular, K. (2003). *Tuva türkçesi sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 22.
[3355] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 91-92.
[3356] Starostin, S.A., Dybo, A.V., Mudrak, O.A.(2003). *An etymological dictionary of altaic languages*. Leiden/Boston: Brıll, 420.
[3357] Gülensoy, T. (2011). *Türkiye türkçesindeki türkçe sözcüklerin köken bilgisi sözlüğü*. C.I. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 240.
[3358] Arıkoğlu, E.(2007). Tuva türkçesi., A. B. Ercilasun. (Editör). *Türk lehçeleri grameri.* Ankara. Akçağ Yayınları, 1177.

termopsis

"термопсис (termopsis)" adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[3359]

turp otu

"хрен (hren)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[3360]

tütün

"тапкы (tapkı)" ve "таакпы (taakkı)" bitki adları "sigara, tütün" anlamlarına sahiptir. Bu sözcüğü Mo. tamaki(n), tamiki(n), Hal. tamḫi, Rus. tabak, İng. tobacco, Osm. tombeki, TTü. tabak "tütün kabı" sözcükleri ile ilişkilendirebiliriz.[3361] Antil adalarından, Tobago'dan alınan tütün bitkisi, tütün içmenin yaygınlaşmasıyla İsp. tabaco biçiminden bütün Avrupa dillerine ve başka dillere yayılmış, Türkler arasında 'duman' anlamındaki tütün'le karşılandığı halde bunun konduğu kutulara tabaka denmiştir.[3362]

unutmabeni

"утпазай (utpazay)" bitki adı hakkında eldeki kaynaklarda dilsel ve etimolojik herhangi bir bilgiye rastlanmamıştır. Bu bitki adı muhtemelen kök durumundadır.

uyuz otu

"скабиоза (skabioza)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[3363]

üvez

"сорбу (sorbu)" bitki adı Latince "*Sorbus L.*[3364]" karşılığı ile etimolojik açıdan ilişkilidir.

"ээргииш (eergiiş)" bitki adı etimolojik açıdan Tofa diyalektine ait "ērgūş" ve Altay diyalektine ait "ergüüş" sözcükleri ile ilişkilidir.[3365] Bu sözcük muhtemelen kök durumundadır.

[3359] Petrov, A.M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 101.
[3360] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 981.
[3361] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 268.
[3362] Aksan, D. (2003). *Her yönüyle dil*. C.III. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 33.
[3363] Petrov, A.M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 95.
[3364] Petrov, A.M.(2002). *Slovar russko-atinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii*. Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 91.

üzüm

“виноград (vinograd)” bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[3366]

vişne

“вишня (vişnya)” bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[3367]

yaban akasması

“үнер сигени (üner sigeni)” bitki adı “üner [1. Çıkmak. 2. Büyümek. 3. Bitki yeşermek.[3368] ünüş: bitki. ün-üş < ET ünüş. ET ün- “bitmek, yetişmek; çıkmak” eylemlerinden gelişen ünüş “çıkış” sözcüğü Tuvacada bitki anlamıyla yaşamaktadır. Ölmez’in aktardığına göre, Clauson sözcük için günümüz Türk dilleri arasından yalnızca Tuvacayı örnek göstermektedir.[3369] “üner” sözcüğü de muhtemelen “ün-” kökü ile ilgilidir.]”

“хөвең-шай (höveñ-şay)” bitki adı “höveñ [Moğolcadan ödünçlenmiş olan köbeŋ (~ köbüŋ) “pamuk” sözcüğü ile etimolojik açıdan ilişkilidir.[3370]]” ve “şay [Moğolcadan ödünçlenmiştir: “çay” (Çince “cha”)[3371]]” bitki isimlerinin bir araya gelmesiyle belirtisiz isim tamlaması biçiminde meydana gelmiştir.

yaban eriği

“тёрн (tyorn)” bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[3372]

yaban gülü

“ыт-кады (ıt-kadı)” bitki adı “ıt [köpek, it. ET ıt[3373]]” hayvan adı ile “kat [kuş üzümü; çilek, böğürtlen vb. yemiş; reçel[3374]. Bu sözcüğün bir görüşe göre Proto Türkçede “*Kat 1.

[3365] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 152.
[3366] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1999). *Büyük türkçe-rusça sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 891.
[3367] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1999). *Büyük türkçe-rusça sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 900.
[3368] Arıkoğlu, E., Kuular, K. (2003). *Tuva türkçesi sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 114.
[3369] Ölmez, M. (Ekim 2000). Tuvacanın eskiliği üzerine. *Türk Dilleri Araştırmaları*, 133-138.
[3370] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 174.
[3371] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 260.
[3372] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 905.
[3373] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 180.
[3374] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 192.

yemiş 2. Frenk üzümü (1. ягода 2. смородина)[3375]" biçiminde bulunması gerekirken bir başka çalışmada etimolojik açıdan Moğolca ile ilişkilendirildiğini görmekteyiz.[3376] Bu sözcük üçüncü teklik şahıs iyelik eki almıştır ve bu sırada -t- > -d- ses değişmesi yaşanmıştır.]" bitki adının bir araya gelmesiyle oluşmuştur.

yabani pancar

"свёкла (svyokla)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[3377]

yasemin

"жасмин (jasmin)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[3378]

yavşan otu

"вероника (veronika)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[3379]

yer meşesi

"будра (budra)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[3380]

yıldız çiçeği

"хой-карaа (hoy-karaa)" bitki adı "hoy [koyun[3381] Eren, sözlüğünde bu sözcük ile ilgili olarak şu bilgilere yer vermiştir: 'eti, sütü, yapağısı ve derisi için yetiştirilen evcil hayvan' ~ Türkm. goyun 'koyun; koç'. - Blk. koy. - Nog. koy. - Krg. koy. - KKlp. koy. - Kzk. koy. - TatK. kuy. - Bşk. kuy. - Alt.T., Tel., Şor., Kaça, Sag. koy. - Hak.T. xoy. - Tuv.T. xoy. Eski Türkçeden başlayarak kullanıldığını biliyoruz (kōń). Orta Türkçede kōy olarak geçer. Kâşgarlı Mahmud'a göre, Argular kon biçimini kullanırlar. Kumancada koy olarak geçer. Eski Kıpçakçada ise koyun biçimi kullanılır. Türkçe koyun biçiminin -(u)n küçültme ekiyle yapılmış bir türev olduğu anlaşılıyor: kōń + -(u)n. Eski Türkçe kōń biçiminin sonundaki -ń

[3375] Starostin, S.A., Dybo, A.V., Mudrak, O.A.(2003). *An etymological dictionary of altaic languages*. Leiden/Boston: Brıll, 533.
[3376] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 192.
[3377] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 812.
[3378] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 215.
[3379] Petrov, A.M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 19.
[3380] Petrov, A.M. (2002). *Slovar russko-latinsko-yakutskih nazvaniy rasteniy yakutii.* Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN, 17.
[3381] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 172.

Türk diyalektlerinde -y'ye çevrilmiştir.[3382]" hayvan adı ile " karak [göz. ET ḳaraḳ < ḳara - ḳ[3383]. Tuva Türkçesinde sonu -k ile biten çok heceli sözcükler ve -g ile biten sözcükler iyelik eki aldıkları takdirde sonlarında bulunan ünsüzleri düşürürler ve sekunder bir ünlü uzunluğu oluşur.]" organ adının bir araya gelmesi ile belirtisiz isim tamlaması biçiminde oluşmuştur.

yonca

"меде (mede)" bitki adı "yonca[3384]" biçiminde Türkiye Türkçesinde karşımıza çıkmaktadır. Fakat Kazak, Karakalpak, Kırgız diyalektlerinde "bede", Özbek diyalektinde "beda" biçimlerinde karşımıza çıkmaktadır. Proto Türkçe için *beda" biçimi düşünülmektedir.[3385]

zeytin

"олива (oliva)" bitki adı Rusçadan ödünçlenmiştir.[3386]

[3382] Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 255.
[3383] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 190.
[3384] Arıkoğlu, E., Kuular, K. (2003). *Tuva türkçesi sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 76.
[3385] Tatarintsev, B, İ. (2008). *Etimologiçeskiy slovar tuvinskogo yazıka*. C.IV., Novosibirsk, 89-90.
[3386] Mustafaev,E., Şçerbinin,B.G.(1996). *Büyük rusça-türkçe sözlük.* İstanbul: Multilingual Yayınları, 388.

3. BÖLÜM

YAPI VE KAVRAM BAKIMINDAN BİTKİ ADLARININ KURULUŞU

3.1. Sahaca Bitki Adlarının Yapı ve Kavram Bakımından Kuruluşu

3.1.1. Sahaca Bitki Adlarının Yapı Bakımından Kuruluşu

3.1.1.1. Basit Yapılı Bitki Adları

3.1.1.1.1. Sahaca Basit Yapılı Bitki Adları

Basit kelimeler (Alm. Simplex, einfaches wort; Fr. mot simple; İng. simple form) herhangi bir yapım eki ile genişletilmemiş olan ve daha basit kök, ek ögelerine ayrılamayan kelimelerdir.[3387] Bu bölümde elimizdeki kaynaklara göre daha basit kök biçimine tarafımızca inemediğimiz bitki adlarına yer verilmiştir.

аахта (aaxta) (?) [ravent]
айгыр (aygır) [kaz teresi]
ача (aça) [ayrık otu]
бэс (bes) [çam]
дьордьомо (corcomo) (?) [Frenk üzümü]
иччигэн (iiççigen) (?) [bostanbozan]
куондайыкы (kuondayıkı) (?) [kaside otu]
куохалас (kuohalas) (?) [ıtır çiçeği]
кучу (kuçu) [yakı oku]
кырсаада (kırsaada) (?) [çünk]
кытыан (kıtıan) [ardıç]
кэйиҥэс (keyiñes) (?) [beşparmak otu]
лohуop (lohuor) (?) [yavşan otu]
малыын (malıın) (?) [kuş ekmeği]
манчаары (mançaarı) (?) [eğir otu]
мыычаар (mııçaar) (?) [sıçansaçı]
оодул (oodul) [kurbağakaşığı]

[3387] Korkmaz, Z. (2007). *Türkiye türkçesi grameri.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 30.

өлдьүүн (ölcüün) (?) [ahududu]
салахай (salaxay) (?) [deniz yosunu]
сарбынньах (sarbınńax) (?) [üvez]
сугун (sugun) [siyah meyveli ayı üzümü]
сутуйба (sutuyba) (?) [canavar otu]
сэппэрээк (seppereek) (?) [ledum]
таман (taman) [kaya koruğu]
тамылҕан (tamılğan) [keçisakalı]
тиит (tiit) [Sibirya melezi]
турантай (turantay) (?)[erkeç sakalı]
тууйакаан (tuuyakaan)(?) [deli otu]
тыҥкырай (tıñkıray) (?) [kaya yasemini]
үкэр (üker) [saz]
үөт (üöt) [söğüt]
хаппырыас (xappırıas) (?) [kuş kirazı]
харас (xaras) (?) [çoban üzümü]
харба (xarba) [lilpar]
харыя (xarıya) [ladin]
хатыҥ (xatıñ) [huş ağacı]
хомус (xomus) [kamış]
хочуон (xoçuon) [atkulağı]
чыллырыыт (çıllırıt) (?) [aynalı diken]
чыҥкы (çıñkı) [kızılcık]
чэмкинэр (çemkiner) / **чэмкиниэр (çemkinier) (?)** [çayır sedefi]
ымыйах (ımıyah) / ымыйа (ımıya) [Türk zambağı]
эрбэһин (erbehin) [pelin]
эрилбэ (erilbe) [mahmude otu]

3.1.1.1.2. Ödünçlenmiş Bitki Adları

Ödünç sözcük /alıntı sözcük (Alm. lehnwort; Fr. mot d'emprunt; İng. loan word, browed word, alien word) bir dilden başka bir dile girmiş, benimsenmiş olan kelimelerdir.[3388] Bu bölümde bulunan sözcükler geldikleri dillerin kurallarına göre türemiş sözcük olsalar bile Saha Türkçesine ait olan yapım ekleri ile genişletilmedikleri müddetçe basit kabul edilmişlerdir.

[3388] Korkmaz, Z. (2007). *Gramer terimleri sözlüğü.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 16-17.

Rusçadan Ödünçlenmiş Bitki Adları

Bu gruba aldığımız bitki isimlerinin [айва (ayva), баклажан (baklajan), лимон (limon) vb.] bazılarının Farsça, Arapça vb. dillerden Türkçe aracığı ile Rusçaya aktarıldığını bilmekteyiz. Muhtemelen bu sözcükler de Sahacaya Rusça aracılığı ile geçmiştir. Bu nedenle kelimenin etimolojine göre değil sözcüğün ödünçlendiği birincil dile göre sınıflandırma yapılmıştır. Aynı şekilde Latince kökenli olduğu bilinen birçok bitki ismi Rusça aracılığı ile Saha Türkçesine aktarılmıştır ve bu nedenle de bu gruba dahil edilmesi uygun görülmüştür.

Küçük ölçüde milletler arası kelime alış verişi canlı bir varlık olan dil için olağan karşılanabilir fakat verici kültürün üstünlüğü ve milli şuur eksikliği sebepleriyle bir dilde yabancı kelime akını yaygınlaşırsa dilin kelime türetme özelliği zarar görür. Bu durumun neticesinde dil çok sayıda yabancı sözcüğü ödünçlemek zorunda kalır ve dil karma dil (langue mixte) olmaya doğru gider.[3389] Sahacada da böyle bir süreçten bahsedebiliriz. Bilinen o ki uzun yıllardır Rusçanın baskısı altında kalan Sahaca sosyo-linguistik sebeplerden dolayı söz varlığının korunması yönünde sıkıntı yaşamaktadır.

Rusça, bir üst dil, iletişim dili olarak yerleşse de Sahalar, Rusçadan geçen kelimeleri kendi anadillerinin mantığına göre değiştirerek bir nevi Sahacalaştırmışlardır.[3390] Bu şekilde Sahacalaştırılmış olan bitki adlarının Rusça asılları ayrıca belirtilmiştir.

абрикос (abrikos) [kayısı]
айва (ayva) [ayva]
ананас (ananas) [ananas]
акация (akatsiya) [akasya]
анньыыс (anńııs) [Rus. Rusça анис (anis)] [anason]
апельсин (apel'sin) [portakal]
арбуз (arbuz) [karpuz]
астра (astra) [yıldız çiçeği]
баата (bata) [вата (vata)] [pamuk]
бадан (badan) [bergenya]

[3389] Banguoğlu, T. (2007). *Türkçenin Grameri.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları,154.
[3390] İnternet: Kirişçioğlu, M.,F. (2012). Saha türkçesindeki rusça alıntı kelimeler. *Kazakistan türk ilimler akademisi, türki dünyası almanak* http://turkoloji.cu.edu.tr/CAGDAS%20TURK%20LEHCELERI/fatih_ kirisciogluu_ saha_ rusca_alinti_kelimeler.pdf adresinden 10.09.2015 tarihinde alınmıştır.

баклажан (baklajan) [patlıcan]
бамбук (bambuk) [bambu]
банан (banan) [muz]
барбарис (barbaris) [amberbaris]
белена (belena) [ban otu]
биэрэс (bieres) [Rus. перец (perets)] [biber]
будра (budra) [yer meşesi]
бузина (buzina) [mürver]
бук (buk) [kayın]
валериана (valeriana) [kedi otu]
василёк (vasilyok) [peygamber çiçeği]
вербейник (verbeynik) [karga otu]
виноград (vinograd) [üzüm]
вишня (vişnya) [vişne]
гвоздика (gvozdika) [karanfil]
горох (gorox) [bezelye]
гравилат (gravilat) [karanfil otu]
гранат (granat) [nar]
гречиха (greçiha) [kara buğday]
гречка (greçka) [kara buğday]
груша (gruşa) [armut]
донник (donnik) [eşek yoncası]
дурман (durman) [boru çiçeği]
дууп (duup) [Rus. дуб (dub)] [meşe]
дыня (dınya) [kavun]
дьэһимиэн (cehimien) [ячмень (yaçmen')] [arpa]
дягилъ (dyagil) [melek otu]
ежевика (ejevika) [böğürtleğen]
жасмин (jasmin) [yasemin]
женьшень (jen'şen') [gingseng]
жимолость (jimolost') [hanımeli]
зубчатка (zubçatka) [gözlük otu]
какао (kakao) [kakao]
кактус (kaktus) [kaktüs]
калина (kalina) [gilaburu]
каучук (kauçuk) [kauçuk]

кииһилэ (kiihile) [Rus. кислица (kislitsa)] [ekşi yonca]
кииһилэ (kiihile) [Rus. кислица (kislitsa)] [kuzukulağı]
кимиэл (kimiel) [Rus. хмель (hmel')] [şerbetçi otu]
кипарис (kiparis) [servi]
клевер (klever) [yonca]
клён (klyon) [akçaağaç]
кокушник (kokuşnik) [başak salebi]
кохия (koxiya) [süpürge otu]
көлөппүнэ (kölöppüne) [Rus. конопля (konopliya)] [kenevir]
крыжовник (krıjovnik) [Bektaşi üzümü]
кувшинка (kuvşinka) [nilüfer]
куколь (kukol) [karamuk]
кукуруза (kukuruza) [mısır]
куоластык (kuolastık) [Rus. колосняк (kolosnyak)] [kum çavdarı]
купена (kupena) [mührüsüleyman]
лавр (lavr) [defne]
ландыш (landış) [inci çiçeği]
лимон (limon) [limon]
липа (lipa) [ıhlamur]
ломатогониум (lomatogonium) [safra otu]
лүөн (lüön) [keten]
луук (luuk) [Rus. лук (luk)] [soğan]
лютик (lyutik) [düğün çiçeği]
люцерна (lyutserna) [çevrince]
магнолия (magnoliya) [manolya]
мак (mak) [haşhaş]
мальва (mal'va) [ebegümeci]
мандарин (mandarin) [mandalina]
марь (mar') [sirken]
миндаль (mindal') [badem]
моркуоп (morkuop) [Rus. морковь (morkov')] [havuç]
мята (myata) [nane]
огурсу (ogursu) [Rus. огурец (ogurets)] [hıyar]
олива (oliva) [zeytin]
орляк (orlyak) [kartallı eğrelti otu]
оруос (oruos) [Rus. рожъ (roj')] [çavdar]

патриния (patriniya) [patrinya]
персик (persik) [şeftali]
петрушка (petruşka) [maydanoz]
пион (pion) [şakayık]
плаун (plaun) [kibrit otu]
плаунок (plaunok) [sürüngen yosun]
подснежник (podsnejnik) [kardelen]
подсолнечник (podsolneçnik) [ayçiçeği]
помидор (pomidor) [domates]
просо (proso) [darı]
редиска (rediska) [kırmızı turp]
ромашка (romaşka) [papatya]
ряска (ryaska) [su mercimeği]
сардаана (sardaana) [Rus. сардана (sardana)] [zambak]
сардаана (sardaana) [Rus. сардана (sardana)] [zambak]
сверция (svertsiya) [safraca]
серпуха (serpuxa) [çıt otu]
скабиоза (skabioza) [uyuz otu]
скерда (skerda) [burculuk]
слива (sliva) [erik]
сэлиэһинэй (seliehiney) [buğday]
сүбүөкүлэ (sübüöküle) [Rus. свёкла (svyokla)] [yabani pancar]
табах (tabax) [Rus. табак (tabak)] [tütün]
термопсис (termopsis) [termopsis]
терновник (ternovnik) [yaban eriği]
томат (tomat) [domates]
турнепс (turneps) [şalgam]
тыква (tıkva) [kabak]
тюльпан (tyul'pan) [lale]
укроп (ukrop) [dere otu]
үүттүк (üüttük) [marul]
фасоль (fasol') [fasulye]
фиалка (fialka) [menekşe]
фига (figa) [incir]
хаппыыста (xappıısta) [Rus. капуста (kapusta)]
хартыыһа (xartııha) [Rus. горчица (gorçitsa)] [hardal otu]

хортуоппуй (xortuoppuy) [Rus. (?)] [patates]
хрен (xren) [turp otu]
череда (çereda) [su keneviri]
черешня (çereşnya) [kiraz]
чеснок (çesnok) [sarımsak]
чечевица (çeçevitsa) [mercimek]
чистец (çistets) [dağ çayı]
чочунаах (çoçunaax) [Rus. чеснок (çesnok)] [yabani sarımsak]
эбиэс (ebies) [Rus. овёс (ovyos)] [yulaf]
эдельвейс (edel'veys) [taşkıran çiçeği]
эриэппэ (erieppe) [şalgam]
эриэхэ (eriexe) [Rus. орех (oreh)] [fındık]
яблоко (yabloko) [elma]
ясень (yasen') [dişbudak ağacı]
ятрышник (yatrışnik) [salep]

Moğolcadan Ödünçlenmiş Bitki Adları

Killi Yılmaz'ın aktardığına göre, Şçerbak Türk Moğol dil ilişkilerini iki devre ayırmaktadır: **1.** XII. yüzyıla kadar olan dönem. **2.** XIII.-XIV. yüzyıllar: Şçerbak, XII. yüzyılı da içine alan dönemde Eski Moğol dili ile yazılmış kaynaklarının bulunmadığını ve muhtemelen de hiç olmadığını belirtiyor. Kaynaklarına ulaşılamayan Moğol dilinin geçmişinin bu döneme ait Türk dilli külliyatın diline dayanarak incelemenin mümkün olduğundan bahsetmektedir. Şçerbak göre Moğolca ödünçlemeleri yoğun olarak XIII-XIV. yüzyıla ait istinsah eserlerde tanıklamaktayız. Bu dönemde Çingiz Han ordularının istilâları nedeniyle komşu dillere Moğolcanın çok güçlü bir tesiri olmuştur.[3391] Bu tarihsel süreçte Türk dilleri ve Moğolca arasında sözcük ödünçlemeleri olmuştur. Saha Türkçesindeki bitki adlarında da söz konusu etkiden dolayı Moğolca unsurlar görülmektedir.

долохоно (doloxono) [Moğ. долоогоно] [alıç]
дөлүһүөн (dölühüön) [Moğ. долоогоно] [yabani gül]
ситим (sitim) [yaban akasması]

[3391] Killi,G. (2006). Erken türk-moğol dil ilişkileri (VIII-XIV. yy.). *Türk Bilig,* 11. Sayı, 221-234.

Buryatçadan Ödünçlenmiş Bitki Adları

Bitki isimlerinde az sayıda Buryatça unsura rastlanmıştır:
дьэдьэн (cecen) [Bur. зэдэгене (zedegene)] [çilek]

Tunguzcadan Ödünçlenmiş Bitki Adları

Bitki isimlerinde az sayıda Tunguzca unsura rastlanmıştır:
лабыкта (labıkta) [İzlanda ren geyiği yosunu]
моно (mono) [Türk zambağı]

3.1.1.2. Türemiş Yapılı Bitki Adları

Türemiş sözcükler, sözcüklerin kök ve gövdelerine ekler getirilerek yeni anlamlara sahip yeni sözcükler meydana getirerek elde edilir. Türkiye Türkçesinde olduğu gibi Saha Türkçesinde de isimden isim yapan ekler, isimden fiil yapan ekler, fiilden isim yapan ekler ve fiilden fiil yapan ekler olmak üzere sözcük türetme için kullanılan dört ek türü bulunmaktadır. Bu ek türlerinin kullanılmasıyla Saha Türkçesinde şu bitki adlarının türetilmiş olduğu tarafımızca tespit edilmiştir:

боруу (boruu) [at kuyruğu]
буостук (buostuk) [yabanayak otu]
кулакыһыт (kulakıhıt) [tahtabiti otu]
кумахсыт (kumaxsıt) [kum otu]
оҥоойуһут (oñooyuhut) [drosera]
өрүү (örüü) [hasır otu]
салаалаах (salaalaax) [yonca]
силистик (silistik) [telli su mercimeği]
сиһик (sihik) [kızılağaç]
сиэллээйи (sielleeyi) [palak]
таалдьыт (taalcıt) [baldırıkara]
таастыйа (taastıya) [taşkıran]
тимирэх (timirex) [bülbül otu]
тирех (tirex) [kavak]
туустаах (tuustaax) [soda otu]

үрүнгнээйи (ürüñneeyi) [deniz yosunu]
үүттүгэн (üüttügen) [süt otu]
хаарыйар (xaarıyar) [ladin]
чыгыныар (çıgınıar) [kazgagası]
чылыгырас (çılıgıras) [acı mercimek]
чылыгырыар (çılıgırıar) [koşkoz]
ыылаах (ıılaax) [köknar]
эминньэхээн (eminńexeen) [şifa otu]

3.1.1.3. Birleşik Yapılı Bitki Adları

3.1.1.3.1. Yapı Bakımından Birleşik Bitki Adları

Türkçenin yeni söcük türetme yollarından biri diğeri de birleştirme yöntemidir. Birleştirme yoluyla meydana getirilmiş olan yeni anlamlı sözcüklere birleşik sözcük demekteyiz. Bir sözcük grubu yapısına sahip olan her bir birleşik sözcük, birleşiği oluşturan sözlerin kendi anlamları dışında yeni ve müstakil birer anlam kazanması ile oluşur. Birleşik sözcükleri diğer sözcük gruplarından ayıran temel fark anlam değişikliğinin meydana gelmesidir.[3392] Saha Türkçesinde de bu yöntemle oluşturulan bitki isimleri bu bölümde gruplandırılmıştır.

<u>İsim Tamlaması Biçiminde Kurulan Bitki Adları</u>

Sahaca İsim Tamlaması Biçiminde Kurulan Bitki Adları

Genellikle belirtisiz ad tamlamaları, birleşik sözcük kurmaya çok elverişli olan sözcük grubudur. Çünkü belirtili ad tamlamalarında, tamlayana eklenen ilgi durumu eki, tamlananı belirli bir kişi ya da nesneye dair bir aitlik ilişkisiyle bağladığı hâlde, belirtisiz ad tamlamalarında ilişki doğrudan doğruya belirsiz genel bir nesneye, bir tür adına yöneliktir. Dolayısıyla bu tür ad tamlamaları birleşik sözcük türetmeye daha elverişlidir.[3393] Saha Türkçesinde ilgi hâli eki bulunmadığı için isim tamlamaları belirtisiz isim tamlamaları

[3392] Korkmaz, Z. (2007). *Türkiye türkçesi grameri.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 139.
[3393] Korkmaz, Z. (2007). *Türkiye türkçesi grameri.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 139.

şeklindedir.[3394] Bu nedenle Saha Türkçesinde belirtisiz isim tamlaması kurulurken yalnızca şahıs ekleri kullanılmaktadır. Saha Türkçesindeki iyelik kökenli şahıs ekleri şunlardır:[3395]

Şahıs	İyelik Kökenli Şahıs Ekleri
1. Teklik	-ım, -im, -um, -üm (ünlülerden sonra -m)
2. Teklik	-ıñ, -iñ, -uñ, -üñ (ünlülerden sonra -ñ)
3. Teklik	-a, -e, -o, -ö
1. Çokluk	-bıt, -bit, -but, -büt, -pıt, -pit, -put, -püt
2. Çokluk	-gıt, -git, -gut, -güt, -xıt, -xit, -xut, -xüt, -kıt, -kit, -kut, -küt
3. Çokluk	-lara, -lere, -loro, -lörö, -tara, -tere, -toro, -törö

Aşağıdaki bitkilerin ilk önce Sahaca adı, sonra transkripsiyonu, daha sonra tamlamaları oluşturan sözcüklerin müstakil anlam çevirileri ve son olarak Türkiye Türkçesi karşılıkları listelenmiştir:

сылгы ньургуһуна (sılgı ńurguhuna) [yılkı (ilkbahar) çiçeği] [Manisa lalesi]
абааһы илимэ (abaahı ilime) [abaahı (kötü ruh. Ayrıntılı bilgi için bkz.[3396]) ağı] [şerbetçi otu]
абааһы тайаҕа (abaahı tayağa) [abaahı (kötü ruh. Ayrıntılı bilgi için bkz.[3397]) bastonu (sopası/asası)] [baldırgan]
амыдай аһа (amıday aha) [amıday (bir hayvan adı. Ayrıntılı bilgi için bkz.[3398]) yemi/aşı] [yabani çilek]
ат тыла (at tıla) [at dili] [burculuk]
баҕа батаһа (bağa bataha) [kaplumbağa palası] [süsen]
бөрө атаҕа (börö atağa) [kurt ayağı] [kurtayağı]
бүлүүһэ ото (bülüühe oto) [fincan tabağı otu] [andız otu]
быта уга (bıta uga) [bıta sapı] [dasiphora]
дьабарааскы ото (cabaraaskı oto) [(şimal) köstebek(ği) otu] [leptopyrum]
киис тиҥилэҕэ (kiis tiñileğe) [samur ayağı] [ahududu (arktik)]
куба аһылыга (kuba ahılıga) [kuğu yemi] [hasır otu]
кулун кутуруга (kulun kuturuga) [kulun kuyruğu] [tilki kuyruğu]
кулун туйаҕа (kulun tuyağa) [kulun toynağı] [lilpar]

[3394] Kirişçioğlu, M.,F. (1999). *Saha (yakut) türkçesi grameri.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 137.
[3395] Kirişçioğlu, M.,F. (1999). *Saha (yakut) türkçesi grameri.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 94.
[3396] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 2.
[3397] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 2.
[3398] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 19.

куоска ытыһа (kuoska ıtıha) [kedi pençesi] [kedi ayağı]
күөл аһа (küöl aha) [göl aşı] [bataklık keteni]
күрдьүгес күрүөнэ (kürcüges kürüöne) [sincap yuvası] [burçak]
кус олоҕо (kus oloğo) [kuş yuvası] [su yoncası]
кута аһа (kuta aha) [bataklık aşı] [karga otu]
кыа уга (kıa uga) [kav sapı] [adaçayı]
кэҕэ кулгааҕа (keğe kulgaağa) [guguk kuşu kulağı] [akçöpleme]
маныыһыт сумката (manııhıt sumkata) [bekçi çantası][kuşkuş otu]
моҕой ото (moğoy oto) [yılan otu] [dağ çayı]
өргө аһа (örgö aha) [köstebek aşı] [pelin]
өтөх ото (ötöx oto) [gübre otu] [aslankuyruğu]
сарт кутуруга (sart kuturuga) [(paçalı) şahin kuyruğu] [şahin otu]
сир аһа (sir aha) [yer aşı] [patates]
сир симэҕэ (sir simeğe) [yer süsü] [unutmabeni]
таҥара ото (tañara oto) [Tanrı otu] [unutma beni]
таҥара ийэтин ото (tañara iyetin oto) [Tanrı annesinin otu (?)] [kekik]
таҥара кийиитэ (tañara kiyiite) [Tanrı gelini] [hezaren çiçeği]
тоҥус ымыйаҕа (toñus ımıyağa) [Evenk/Tunguz ımıyağı (ımıyax: büyük ağaç kap. Ayrıntılı bilgi için bkz.[3399]] [çayır düğmesi]
тураах атаҕа (turaax atağa) [karga ayağı] [iğnelik]
тураах тарбаҕа (turaax tarbağa) [karga parmağı] [iğnelik]
үөр кымньыыта (üör kımńııta) [sürü kamçısı] [deve dikeni]
үрэх ото (ürex oto) [çay (küçük akarsu) otu] [yakı otu]
уу үүнээйилэрэ (uu üüneeyilere) [su bitkileri] [deniz yosunu]
уу сардааната (uu sardaanata) [su zambağı] [nilüfer]
хаас аһылыга (xaas ahılıga) [kaz yemi] [beşparmak otu]
хайа олохтооҕо (xaya oloxtooğo) [kaya /dağ yuvası (?)][kuş otu]
хараначчы ото (xaranaççı oto) [kırlangıç otu] [kırlangıç otu]
хонуу лууга (xonuu luuga) [kır soğanı] [çiriş]
ымыйа уга (ımıya uga) [ımıya[3400] sapı] [çayır düğmesi]
ыт тыла (ıt tıla) [it dili] [eşek marulu]

[3399] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 214
[3400] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 214

саахарынай сүбүөкүлэ (saaxarınay sübüöküle) [şeker pancarı] bitki adı Rusça isim tamlaması biçiminde olan "свёкла сахарная (svyokla saharnaya)[3401]" bitki adından uyarlanmıştır.

Sıfat Tamlaması Biçiminde Kurulan Bitki Adları

Birleşik adların bir bölümü de sıfat tamlaması biçiminde kurulmuştur. Sıfat tamlamaları varlıkları özellik, nitelik, renk, sayı gibi bakımlardan niteleyen ve belirten sözcüklerdir. Bitki isimlerinin kuruluşunda da sık başvurulan bir kalıptır. Saha Türkçesinde de sıfat tamlaması kalıbındaki bitki adlarına yaygın bir şekilde rastlanmaktadır.

Aşağıdaki bitkilerin ilk önce Sahaca adı, sonra transkripsiyonu, daha sonra tamlamaları oluşturan sözcüklerin müstakil anlam çevirileri ve son olarak Türkiye Türkçesi karşılıkları listelenmiştir:

алтан бас (altan bas) [bakır (renginde) baş (lı ot) [dedesakalı]
алтан от (altan ot) [bakır (renginde) ot] [karahindiba]
алтан от (altan ot) [bakır (renginde) ot] [pire otu]
алтан төбө (altan töbö) [bakır (renginde) tepe (li)] [krahindiba]
алтан төбөлөөх от (altan töbölööx ot) [bakır (renginde) tepeli ot] [çünk]
араҕас тыргыы (arağas tırgıı) [sarımtırak tırgıı (?)] [güngüzeli]
арбаҕар төбөлөөх от (arbağar töbölööx ot) [diken tepeli ot] [bit otu]
арбах атах (arbax atax) [sık ayak] [benekli eğrelti]
баттах от (battax ot) [saç (gibi) ot] [erkek eğrelti otu]
биэс тымыр (bies tımır) [beş damar] [bağa yaprağı]
боҕуруоскай от (boğuruoskay ot) [kekik ot] [kekik]
илим от (ilim ot) [ağ (gibi) ot] [şerbetçi otu]
истии от (isti ot) [istii (bir çeşit çorba. Ayrıntılı bilgi için bkz.[3402])ot] [baldırgan]
кириэн от (kirien ot) [turp ot] [turp otu]
көбүөр от (köbüör ot) [köbüör (bir çeşit tereyağı. Ayrıntılı bilgi için bkz.[3403]ot] [nevruz otu]

[3401] Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige volksnamen für kräuter und stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek, 32.
[3402] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 458-459.

көҥдөй эрбэһин (köñdöy erbehin) [içi boş ot] [dereotu]
куобах кулгаах (kuobax kulgaax) [beyaz tavşan kulak]
күөх төбө (küöx töbö) [yeşil tepe] [mızrak otu]
куруҥ от (kuruñ ot) [kuru ot] [pelin]
кыһыл талах (kıhıl talax) [kızıl söğüt] [kırmızı söğüt]
кыһыл төбө (kıhıl töbö) [kızıl tepe] [bit otu]
кыыс от (kııs ot) [kız ot] [kuzukulağı]
лаппыныах от (lappınıax ot) [lappınıax (balık ağındaki mantar. Ayrıntılı bilgi için bkz.[3404]) ot] [sarı nilüfer]
лээби от (leebi ot) [çamur (gibi ıslak yerlerde yetişen) ot] [beşparmak otu]
оноҕос от (onoğos ot) [ok (a benzeyen) ot] [su oku]
сардаҥалаах от (sardañalaax ot) [ışıltılı ot] [keklikgözü]
сулус от (sulus ot) [yıldız (gibi) ot] [domuz ayrığı]
сумка от (sumka ot) [çanta (gibi) ot] [kuşkuş otu]
суорат от (suorat ot) [yoğurt (renginde) ot] [civanperçemi]
сүрэх от (sürex ot) [(yaprakları) yürek (biçiminde olan) ot] [çayır su teresi]
сүтүөр от (sütüör ot) [(?) ot] [kabalak]
тимир эрбэһин (timir erbehin) [timir (renginde) ot] [kedi otu]
тимэх от (timex ot) [düğme (gibi) ot] [pire otu]
туруйа тумса (turuya tumsa) [(yaprakları) turna gaga (sı gibi olan ot)] [iğnelik]
түүппүлэ от (tüüppüle ot) [terlik (biçiminde olan) ot] [hanımpabucu]
тыастаах от (tıastaax ot) [sesli ot] [gagageveni]
үрэх төбө (ürex töbö) [çay (küçük akarsu) tepe] [taşkıran]
үс кырыы (üs kırıı) [üç kenar] [papatya]
уулаах отон (uulaax oton) [sulu yemiş] [kırmızı meyveli ayı üzümü]
үүттүгэннээх от (üüttügenneex ot) [sütlü ot] [karahindiba]
үүттээх от (üütteex ot) [sütlü ot] [sütleğen]
хатыылаах ыарҕа (xatıılaax ıarğa) [dikenli kızılcık] [yaban eriği]
хатыылаах эрбэһин (xatıılaax erbehin) [dikenli ot] [dulavrat otu]
чороон от (çoroon ot) [çoroon (a benzeyen ot) ot] [centiyane]
чүмэчи от (çümeçi ot) [mum (a benzeyen ot) ot] [kurtboğan]
ытырыык от (ıtırık ot) [ısırık ot] [ısırgan otu]
ытырыык эрбэһин (ıtırık erbehin) [ısırık ot] [ısırgan otu]

[3403] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 531.
[3404] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 601.

Aşağıda sıfat-fiil ekleri ile kurulmuş sıfat tamlamaları biçimindeki birleşik adlı bitki adları sıralanmıştır:

арбаҕар от (arbağar ot) [(diken diken) dağılan ot] [bambul otu]
сытыган манчаары (sıtıgan mançaarı) [kokan eğir ot] [eğir otu]
сытыган от (sıtıgan ot) [kokan ot] [kaya çiçeği]
сытыган эрбэһин (sıtıgan erbehin) [kokan erbehin] [pelin]
хатанар от (xatanar ot) [saplanan ot] [bambul otu]
чуораан от (çuoraan ot) [çıngırdayan ot] [çıngırdayan/çıngırak otu]

3.1.2. Sahaca Bitki Adlarının Kavram Bakımından Kuruluşu

3.1.2.1. İnsana Özgü Özellikler ile Kurulan Bitki Adları

Saha Türkçesinde insana özgü özelliklerle kurulan bitki adları şu gruplar altında incelenebilir:

3.1.2.1.1. Boy ve Millet Adıyla ile Kurulan Bitki Adları

тоҥус ымыйаҕа (toñus ımıyağa) [Evenk / Tunguz ımıyağı (büyük ağaç kap. Ayrıntılı bilgi için bkz.[3405]] [çayır düğmesi]

3.1.2.1.2. Cinsiyet Bildiren Bitki Adları

таҥара ийэтин ото (tañara iyetin oto) [Tanrı annesinin otu (?)] [kekik]
кыыс от (kııs ot) [kız ot] [kuzukulağı]
таҥара кийиитэ (tañara kiyiite) [Tanrı gelini] [hezaren çiçeği]

3.1.2.1.3. Akrabalık Bildiren Bitki Adları

таҥара ийэтин ото (tañara iyetin oto) [Tanrı annesinin otu (?)] [kekik]
таҥара кийиитэ (tañara kiyiite) [Tanrı gelini] [hezaren çiçeği]

[3405] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 214

3.1.2.1.4. Din ve İnanış ile İlgili Bitki Adları

абааһы илимэ (abaahı ilime) [abaahı (kötü ruh. Ayrıntılı bilgi için bkz.[3406]) ağı] [şerbetçi otu]
абааһы тайаҕа (abaahı tayağa) [abaahı (kötü ruh. Ayrıntılı bilgi için bkz.[3407]) bastonu (sopası/asası)] [baldırgan]
таҥара ото (tañara oto) [Tanrı otu] [unutmabeni]
таҥара ийэтин ото (tañara iyetin oto) [Tanrı annesinin otu (?)] [kekik]
таҥара кийиитэ (tañara kiyiite) [Tanrı gelini] [hezaren çiçeği]

3.1.2.1.5. Evlilik ile İlgili Bitki Adları

таҥара кийиитэ (tañara kiyiite) [Tanrı gelini] [hezaren çiçeği]

3.1.2.1.6. Meslek Adları ile İlgili Bitki Adları

маныыһыт сумката (manııhıt sumkata) [bekçi çantası] [kuşkuş otu]

3.1.2.2. Hayvan Adı ile Kurulan Bitki Adları

İnsanın kendi türüne en yakın canlı türü olan hayvanlar, kültürlerin oluşmasında ve gelişmesinde önemli bir yere sahip olmuştur. İlk zamanlarda yabani hayvanlardan korunabilmek için onlarla mücadeleye girişen insan, sonraki zamanlarda ise onları tanımış ve onlardan istifade etme düşüncesine kapılmıştır. Hayvanları hayatına dahil eden insan sonraki süreçte onları birbirinden ayırmak için çeşitli işaretleme yöntemlerine başvurmuştur. Bunun sonucunda bazı insan ve bitki adlandırmalarında daha önceden işaretlenmiş olan hayvanların adlarından da yararlanılmıştır.[3408] Aynı zamanda bitkilerin hayvanlar için besin kaynağı olması da hayvan adlarının kullanılması yoluyla bitkilerin adlandırılmasının önemli nedenlerinden birisidir.

[3406] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 2.
[3407] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 2.
[3408] Uçar, İ. (2013). Türkiye türkçesinde hayvan adlarından türetilmiş bitki adları. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 2 (1), 1-19.

3.1.2.2.1. Hayvan+Bitki Adı ile Kurulan Bitki Adları

Bu gruba giren bitki adlarının birinci sözcükleri hayvan adı ikinci sözcükleri ise bitki adıdır.

сылгы ньургуһуна (sılgı ńurguhuna) [yılkı (ilkbahar) çiçeği] [Manisa lalesi]
дьабараскы ото (cabaraaskı oto) [(şimal) köstebek(ği) otu] [leptopyrum]
моҕой ото (moğoy oto) [yılan otu] [dağ çayı]
хараначчы ото (xaranaççı oto) [kırlangıç otu] [kırlangıç otu]

3.1.2.2.2. Hayvan+Organ Adı ile Kurulan Bitki Adları

Bu gruba giren bitki adlarının birinci sözcükleri hayvan adı ikinci sözcükleri ise organ adıdır.

ат тыла (at tıla) [at dili] [burculuk]
бөрө атаҕа (börö atağa) [kurt ayağı] [kurt ayağı]
киис тиҥилэҕэ (kiis tiñileğe) [samur ayağı] [ahududu (arktik)]
кулун кутуруга (kulun kuturuga) [kulun kuyruğu] [tilki kuyruğu]
кулун туйаҕа (kulun tuyağa) [kulun toynağı] [lilpar]
куобах кулгаах (kuobax kulgaax) [beyaz tavşan kulak]
куоска ытыһа (kuoska ıtıha) [kedi pençesi] [kedi ayağı]
кэҕэ кулгааҕа (keğe kulgaağa) [guguk kuşu kulağı] [akçöpleme]
сарт кутуруга (sart kuturuga) [(paçalı) şahin kuyruğu] [şahin otu]
тураах атаҕа (turaax atağa) [karga ayağı] [iğnelik]
тураах тарбаҕа (turaax tarbağa) [karga parmağı] [iğnelik]
туруйа тумса (turuya tumsa) [turna gaga] [iğnelik]
ыт тыла (ıt tıla) [it dili] [eşek marulu]

3.1.2.2.3. İçinde Hayvan Adı Geçen Bitki Adları

Bu gruba giren bitki adlarının ortak özelliği bitki adını oluşturan iki sözcükten birinin hayvan adı olmasıdır.

баҕа батаһа (bağa bataha) [kaplumbağa palası] [süsen]
куба аһылыга (kuba ahılıga) [kuğu yemi] [hasır otu]

күрдьүгес күрүөнэ (kürcüges kürüöne) [sincap yuvası] [burçak]
кус олоҕо (kus oloğo) [kuş yuvası] [su yoncası]
өргө aha (örgö aha) [köstebek aşı] [pelin]
хаас аһылыга (xaas ahılıga) [kaz yemi] [beşparmak otu]

3.1.2.3. Organ Adı ile Kurulan Bitki Adları

3.1.2.3.1. Birinci Sözcüğü Organ Adı Olan Bitki Adları

Organ isimleri temel söz varlığının ögesidir. Olması gereken şudur ki organ adları bitki adlarından daha önce verilmiştir ve bitkilerin adlandırılması noktasında dilin bu en eski kelimeleri çok yaygın bir şekilde kullanılmıştır. Bitkilerin adlandırılmasında hem insana ait hem de hayvana ait organ adlarının kullanıldığını görmekteyiz.

баттах от (battax ot) [saç ot] [erkek eğrelti otu]
сүрэх от (sürex ot) [yürek ot] [çayır su teresi]

3.1.2.3.2. İkinci Sözcüğü Organ Adı Olan Bitki Adları

алтан бас (altan bas) [bakır baş] [dedesakalı]
арбах атах (arbax atax) [sık ayak] [benekli eğrelti]
ат тыла (at tıla) [at dili] [burculuk]
биэс тымыр (bies tımır) [beş damar] [bağa yaprağı]
бөрө атаҕа (börö atağa) [kurt ayağı] [kurtayağı]
киис тиһилэҕэ (kiis tiñileğe) [samur ayağı] [ahududu (arktik)]
кулун кутуруга (kulun kuturuga) [kulun kuyruğu] [tilki kuyruğu]
кулун туйаҕа (kulun tuyağa) [kulun toynağı] [lilpar]
куобах кулгаах (kuobax kulgaax) [beyaz tavşan kulak] [lagotis]
куоска ытыһа (kuoska ıtıha) [kedi pençesi] [kediayağı]
кэҕэ кулгааҕа (keğe kulgaağa) [guguk kuşu kulağı] [akçöpleme]
сарт кутуруга (sart kuturuga) [(paçalı) şahin kuyruğu] [şahin otu]
тураах атаҕа (turaax atağa) [karga ayağı] [iğnelik]
тураах тарбаҕа (turaax tarbağa) [karga parmağı] [iğnelik]
туруйа тумса (turuya tumsa) [turna gaga] [iğnelik]

3.1.2.4. Eşya-Nesne Adı ile Kurulan Bitki Adları

Saha Türkçesinde eşya ve nesne adlarıyla kurulan bitki isimleri yaygın değildir; var olanlar ise genellikle şekil benzerliği nedenliyle kullanılmıştır.

абааһы илимэ (abaahı ilime) [abaahı (kötü ruh. Ayrıntılı bilgi için bkz.[3409]) ağı] [şerbetçi otu]
абааһы тайаҕа (abaahı tayağa) [abaahı (kötü ruh. Ayrıntılı bilgi için bkz.[3410]) bastonu (sopası/asası)] [baldırgan]
баҕа батаһа (bağa bataha) [kaplumbağa palası] [süsen]
бүлүүһэ ото (bülüühe oto) [fincan tabağı otu] [andız otu]
илим от (ilim ot) [ağ ot] [şerbetçi otu]
маныыһыт сумката (manııhıt sumkata) [bekçi çantası] [kuşkuş otu]
оноҕос от (onoğos ot) [ok ot] [su oku]
сумка от (sumka ot) [çanta ot] [kuşkuş otu]
тимэх от (timex ot) [düğme ot] [pire otu]
үөр кымньыыта (üör kımńııta) [sürü kamçısı] [deve dikeni]
чороон от (çoroon ot) [çoroon ot] [centiyane]
чүмэчи от (çümeçi ot) [mum ot] [kurtboğan]

3.1.2.5. Yer Adı ile Kurulan Bitki Adları

Saha Türkçesinde bu gruba giren bitki adları genellikler bitkinin yaygın olarak yetiştiği yeri işaretlemek amacıyla oluşturulmuştur.

күөл аһа (küöl aha) [göl aşı] [bataklık keteni]
кута аһа (kuta aha) [bataklık aşı] [karga otu]
өтөх ото (ötöx oto) [gübre otu] [aslankuyruğu]
сир аһа (sir aha) [yer aşı] [patates]
сир симэҕэ (sir simeğe) [yer süsü] [unutmabeni]
уу үүнээйилэрэ (uu üüneeyilere) [su bitkileri] [deniz yosunu]
уу сардааната (uu sardaanata) [su zambağı] [nilüfer]
хонуу лууга (xonuu luuga) [kır soğanı] [çiriş]
үрэх ото (ürex oto) [çay (küçük akarsu) otu] [yakı otu]

[3409] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 2.
[3410] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 2.

3.1.2.6. Gök Cismi Adı ile Kurulan Bitki Adları

сулус от (sulus ot) [yıldız ot] [domuz ayrığı]

3.1.2.7. Yiyecek-İçecek Adı ile Kurulan Bitki Adları

Saha Türkçesinde yiyecek-içecek adları ile yapılan bitki adları yaygın değildir.

суорат от (suorat ot) [yoğurt ot] [civanperçemi]
үүттүгэннээх от (üüttügenneex ot) [sütlü ot] [karahindiba]
үүттээх от (üütteex ot) [sütlü ot] [sütleğen]

3.1.2.8. Maden Adı ile Kurulan Bitki Adları

алтан бас (altan bas) [bakır (renginde) baş (lı ot) [dedesakalı]
алтан от (altan ot) [bakır (renginde) ot] [karahindiba]
алтан от (altan ot) [bakır (renginde) ot] [pire otu]
алтан төбө (altan töbö) [bakır (renginde) tepe (li)] [krahindiba]
алтан төбөлөөх от (altan töbölööx ot) [bakır (renginde) tepeli ot] [çünk]
тимир эрбэһин (timir erbehin) [timir (renginde) ot] [kedi otu]

3.1.2.9. Renk Adı ile Kurulan Bitki Adları

Saha Türkçesinde temel sözvarlığının ögelerinden olan renk adlarının bitkilerin adlandırılmasında yaygın bir şekilde kullanıldığı görülmektedir.

араҕас тыргыы (arağas tırgıı) [sarımtırak tırgıı (?)] [güngüzeli]
кыһыл талах (kıhıl talax) [kızıl söğüt] [kırmızı söğüt]
кыһыл төбө (kıhıl töbö) [kızıl tepe] [bit otu]

3.1.2.10. Sayı Adı ile Kurulan Bitki Adları

Saha Türkçesinde sayı adları bitkilerin adlandırılmasında genellikle bitkilerin yaprak sayılarını belirtmek ya da çok yapraklı olduğunu vurgulamak amacıyla kullanılmıştır.

биэс тымыр (bies tımır) [beş damar] [bağa yaprağı]

үс кырыы (üs kırıı) [üç kenar] [papatya]

3.1.2.11. Benzetme Yolu ile Kurulan Bitki Adları

3.1.2.11.1. Organa Benzetme Yolu ile Kurulan Bitki Adları

алтан бас (altan bas) [bakır baş] [dedesakalı]
арбах атах (arbax atax) [sık ayak] [benekli eğrelti]
ат тыла (at tıla) [at dili] [burculuk]
биэс тымыр (bies tımır) [beş damar] [bağa yaprağı]
бөрө атаҕа (börö atağa) [kurt ayağı] [kurtayağı]
киис тиҥилэҕэ (kiis tiñileğe) [samur ayağı] [ahududu (arktik)]
кулун кутуруга (kulun kuturuga) [kulun kuyruğu] [tilki kuyruğu]
кулун туйаҕа (kulun tuyağa) [kulun toynağı] [lilpar]
куоска ытыһа (kuoska ıtıha) [kedi pençesi] [kediayağı]
кэҕэ кулгааҕа (keğe kulgaağa) [guguk kuşu kulağı] [akçöpleme]
сарт кутуруга (sart kuturuga) [(paçalı) şahin kuyruğu] [şahin otu]
тураах атаҕа (turaax atağa) [karga ayağı] [iğnelik]
тураах тарбаҕа (turaax tarbağa) [karga parmağı] [iğnelik]
туруйа тумса (turuya tumsa) [turna gaga] [iğnelik]

3.1.2.11.2. Nesneye Benzetme Yolu ile Kurulan Bitki Adları

абааһы илимэ (abaahı ilime) [abaahı (kötü ruh. Ayrıntılı bilgi için bkz.[3411]) ağı] [şerbetçi otu]
абааһы тайаҕа (abaahı tayağa) [abaahı (kötü ruh. Ayrıntılı bilgi için bkz.[3412]) bastonu (sopası/asası)] [baldırgan]
баҕа батаһа (bağa bataha) [kaplumbağa palası] [süsen]
бүлүүһэ ото (bülüühe oto) [fincan tabağı otu] [andız otu]
илим от (ilim ot) [ağ ot] [şerbetçi otu]
маныыһыт сумката (manııhıt sumkata) [bekçi çantası] [kuşkuş otu]
оноҕос от (onoğos ot) [ok ot] [su oku]
сумка от (sumka ot) [çanta ot] [kuşkuş otu]
тимэх от (timex ot) [düğme ot] [pire otu]

[3411] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 2.
[3412] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 2.

үөр кымньыыта (üör kımńıta) [sürü kamçısı] [devedikeni]
чороон от (çoroon ot) [çoroon (kımız koymaya özgü kap. Ayrıntılı bilgi için bkz.[3413]) ot] [centiyane]
чүмэчи от (çümeçi ot) [mum ot] [kurtboğan]

3.2. Tuvaca Bitki Adlarının Yapı ve Kavram Bakımından Kuruluşu

3.2.1. Tuvaca Bitki Adlarının Yapı Bakımından Kuruluşu

3.2.1.1. Basit Yapılı Bitki Adları

3.2.1.1.1. Tuvaca Basit Yapılı Bitki Adları

Basit sözcükler (Alm. Simplex, einfaches wort; Fr. mot simple; İng. simple form) herhangi bir yapım eki ile genişletilmemiş olan ve daha basit kök, ek ögelerine ayrılamayan kelimelerdir.[3414] Bu bölümde elimizdeki kaynaklara göre daha basit kök biçimine tarafımızca inemediğimiz bitki adlarına yer verilmiştir.

ай (ay) [Türk zambağı]
артыш (artış) [ardıç][3415]
дая (daya) [hanımeli]
дегди (degdi) (?) [mızrak otu]
дыт (dıt) [Sibirya melezi]
кулча (kulça) [soğan]
кылбыш (kılbış) [bergenya]
маргаа (margaa) [pelin]
меде (mede) [yonca]
мургу (murgu) [melek otu]
орбудук (orbuduk) (?) [aslankuyruğu]
өвээнчи (öveençi) (?) [ledum]
өлең (öleñ) [ayrık otu]
сараспал (saraspal)/ сараспан (saraspan) (?) [ravent]

[3413] Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut dili sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası, 233.
[3414] Korkmaz, Z. (2007). *Türkiye türkçesi grameri.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 30.
[3415] "artış" bitki adı için "art-(I)ç" biçiminde bir izah da bulunmaktadır. Fakat Tuva Türkçesi açısından yaklaştığımızda böyle bir izahı yapabilecek bir yapım eki olmadığı için basit sözcük kabul edilmiştir.

сөөскен (söösken) [keçisakalı]
тулбар (tulbar) (?) [kurtboğan]
үрүдаа (ürüdaa) (?) [patrinya]
хады (hadı) [çam]
хадың (hadıñ) [huş ağacı]
хонак (honak) [sıçansaçı]
хылба (hılba) [yabani sarımsak]
чажыл (çajıl) [kayakoruğu]
чашпан (çaşpan) [pelin]
чашпаң (çaşpañ) [kara pazı]
чодураа (çoduraa) (?) [kuş kirazı]
чойган (çoygan) [köknar]
чөъүдүс (çö'üdüs) (?) [lilpar]
чуксугбай (çuksugbay) (?) [patrinya]
шулун (şulun) [İzlanda ren (geyiği) yosunu]
шуң (şuñ) [kedi otu]
эсим (esim) (?) [Manisa lalesi]
эштенги (eştengi) (?) [andız otu]
ээр (eer) [eğir otu]
ээргииш (eergiiş) [üvez]

3.2.1.1.2. Ödünçlenmiş Bitki Adları

Ödünç sözcük /alıntı sözcük (Alm. lehnwort; Fr. mot d'emprunt; İng. loan word, browed word, alien word) bir dilden başka bir dile girmiş, benimsenmiş olan kelimelerdir.[3416] Bu bölümde bulunan sözcükler geldikleri dillerin kurallarına göre türemiş sözcük olsalar bile Tuva Türkçesine ait olan yapım ekleri ile genişletilmedikleri müddetçe basit kabul edilmişlerdir.

<u>Rusçadan Ödünçlenmiş Bitki Adları</u>

Bu gruba aldığımız bitki isimlerinin [айва (ayva), баклажан (baklajan), лимон (limon) vb.] bazılarının Farsça, Arapça vb. dillerden Türkçe aracığı ile Rusçaya aktarıldığını

[3416] Korkmaz, Z. (2007). *Gramer terimleri sözlüğü.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 16-17.

bilmekteyiz. Muhtemelen bu sözcükler de Tuvacaya Rusça aracılığı ile geçmiştir. Bu nedenle kelimenin etimolojine göre değil sözcüğün ödünçlendiği birincil dile göre sınıflandırma yapılmıştır. Aynı şekilde Latince kökenli olduğu bilinen birçok bitki ismi Rusça aracılığı ile Tuva Türkçesine aktarılmıştır ve bu nedenle de bu gruba dahil edilmesi uygun görülmüştür.

Küçük ölçüde milletler arası kelime alış verişi canlı bir varlık olan dil için olağan karşılanabilir fakat verici kültürün üstünlüğü ve milli şuur eksikliği sebepleriyle bir dilde yabancı kelime akını yaşanırsa sürekli sözcük ödünçleyen dilin sözcük türetme gücü işlekliğini kaybeder ve dil, karma dil (langue mixte) olmaya doğru gider.[3417] Tuvacada da böyle bir süreçten bahsedebiliriz. Bilinen o ki uzun yıllardır Rusçanın baskısı altında kalan Tuvaca sosyo-linguistik sebeplerden dolayı söz varlığının korunması yönünde sıkıntı yaşamaktadır.

абрикос (abrikos) [kayısı]
айва (ayva) [ayva]
ананас (ananas) [ananas]
акация (akatsiya) [akasya]
аконит (akonit) [kurtboğan]
апельсин (apel'sin) [portakal]
арбуз (arbuz) [karpuz]
баклажан (baklajan) [patlıcan]
бамбук (bambuk) [bambu]
банан (banan) [muz]
барбарис (barbaris) [amberbaris]
белена (belena) [ban otu]
будра (budra) [yer meşesi]
бук (buk) [kayın]
бурачок (buraçok) [deli otu]
василёк (vasilyok) [peygamber çiçeği]
вербейник (verbeynik) [karga otu]

[3417] Banguoğlu, T. (2007). *Türkçenin Grameri.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları,154.

вероника (veronika) [yavşan otu]
виноград (vinograd) [üzüm]
вишня (vişnya) [vişne]
вьюнок (vyunok) [mahmude otu]
гвоздика (gvozdika) [karanfil]
георгин (georgin) [dalya]
горчица (gorçitsa) [hardal otu]
гравилат (gravilat) [karanfil otu]
гранат (granat) [nar]
груша (gruşa) [armut]
гулявник (gulyavnik) [bülbül otu]
дельфин (del'fin) [hezaren çiçeği]
дуб (dub) [meşe]
дыня (dınya) [kavun]
ежевика (ejevika) [böğürtleğen]
жасмин (jasmin) [yasemin]
заразиха (zaraziha) [canavar otu]
зубчатка (zubçatka) [gözlük otu]
какао (kakao) [kakao]
кактус (kaktus) [kaktüs]
калина (kalina) [gilaburu]
калужница (kalujnitsa) [lilpar]
капуста (kapusta) [lahana]
картофель (kartofel') [patates]
картошко (kartoşko) [patates]
каучук (kauçuk) [kauçuk]
кипарис (kiparis) [servi]
клён (klyon) [akçaağaç]
кобрезия (kobreziya) [yaban ayak otu]
козелец (kozelets) [dede sakalı]
колосняк (kolosnyak) [kum çavdarı]
крестовник (krestovnik) [kanarya otu]
крупка (krupka) [kaya çiçeği]
кубышка (kubışka) [sarın nilüfer]

кукуруза (kukuruza) [mısır]
лавр (lavr) [defne]
ландыш (landış) [inci çiçeği]
лебеда (lebeda) [kara pazı]
лён (lyon) [keten]
лилия (liliya) [zambak]
лимон (limon) [limon]
липа (lipa) [ıhlamur]
льнянка (l'nyanka) [nevruz otu]
магнолия (magnoliya) [manolya]
мандарин (mandarin) [mandalina]
мать -и-мачеха (mat-i- maçeha) [kabalak]
мельколепестник (mel'kolepestnik) [şifa otu]
миндаль (mindal') [badem]
морковь (morkov') [havuç]
мытник (mıtnik) [bit otu]
огурец (ogurets) [hıyar]
олива (oliva) [zeytin]
орляк (orlyak) [kartallı eğrelti otu]
перец (perets) [biber]
персик (peersik) [şeftali]
петрушка (petruşka) [maydonoz]
пион (pion) [şakayık]
помидор (pomidor) [domates]
редиска (rediska) [kırmızı turp]
резуха (rezuha) [kaz teresi]
рогоз (rogoz) [hasır otu]
ряска (ryaska) [su mercimeği]
салат (salat) [marul]
сандал (sandal) [sandal ağacı]
свёкла (svyokla) [yabani pancar]
сверция (svertsiya) [safraca]
серпуха (serpuha) [çıt otu]
скабиоза (skabioza) [uyuz otu]

скерда (skerda) [burculuk]
слива (sliva) [erik]
солянка (solyanka) [soda otu]
тапкы (tapkı) [tütün]
термопсис (termopsis) [termopsis]
тёрн (tyorn) [yaban eriği]
томат (tomat) [domates]
турнепс (turneps) [şalgam]
тыква (tıkva) [kabak]
тюльпан (tyul'pan) [lale]
утпазай (utpazay) [unutmabeni]
фасоль (fasol') [fasulye]
фига (figa) [incir]
хмель (hmel') [şerbetçi otu]
хрен (hren) [turp otu]
хывыт (hıvıt) [Rus. хвощ (hvoşç)] [atkuyruğu]
частуха (çastuha) [kurbağa kaşığı]
череда (çereda) [su keneviri]
черешня (çereşnya) [kiraz]
чеснок (çesnok) [sarımsak]
чечевица (çeçevitsa) [mercimek]
чина (çina) [koşkoz]
чистец (çistets) [dağ çayı]
яблоко (yabloko) [elma]
ясень (yasen') [dişbudak ağacı]
ястребинка (yastrebinka) [şahin otu]

3.2.1.1.3. Moğolcadan Ödünçlenmiş Bitki Adları

Tuva Türkçesinin söz hazinesinin, Tuvaların geçirmiş olduğu tarihsel süreç nedeniyle diğer Türk diyalektlerinin söz hazinelerine göre Moğolcadan daha çok etkilendiğini bilmekteyiz. Bitki isimlerinde de bu etkiyi görmekteyiz.

агы (agı) [pelin]
арбай (arbay) [arpa]
долаана (dolaana) [alıç]
каңгы (kañgı) [kekik]
каңмыыл (kañmııl) [soda otu]
кичигене (kiçigene) [beşparmak otu]
койнут (koynut) [dereotu]
кулузун (kuluzun) [kamış]
оргаадай (orgaaday) [gingseng]
согуна (soguna) [soğan]
сула (sula) [yulaf]
үүргене (üürgene) [kuş otu]
хөвең (höveñ) [pamuk]
чавылдак (çavıldak) / сагылдак (sagıldak) [Moğ. цахилдаг (tsahildıg)] [süsen]
шеңне (şeñne) [Moğ. цээн (tseen)] [şakayık]

3.2.1.2. Türemiş Yapılı Bitki Adları

Türemiş sözcükler, kelime türetme yoluyla elde edilir. Bu yol, sözcük kök ve gövdelerine ekler getirilerek değişik anlamlarda yeni sözcükler yapma yoludur.[3418] Türkiye Türkçesinde olduğu gibi Tuva Türkçesinde de isimden isim yapan ekler, isimden fiil yapan ekler, fiilden isim yapan ekler ve fiilden fiil yapan ekler olmak üzere sözcük türetme için kullanılan dört ek türü bulunmaktadır. Bu ek türlerinin kullanılmasıyla Tuva Türkçesinde şu bitki adlarının türetilmiş olduğu tarafımızca tespit edilmiştir:

алаңгыыш (alañgıış) [akçöpleme]
балдырган (baldırgan)/ малдырган (maldırgan) [baldırgan]
белергене (belergene) [süpürge otu] [Hakas diyalektine ait "milegir, miregen" sözcükleri ile ilişkili olabileceği düşünülmüştür. Muhtemelen bu kelimelerin Moğolcaya ait -gana ~ -gene ekleri ile türemiş olduğu düşünülebilir. Tuva Türkçesine ait olmayan bir ek ile türetilmiş olduğu bilinmektedir.[3419]]
казылган (kazılgan) [kızılcık]

[3418] Korkmaz, Z. (2007). *Türkiye türkçesi grameri.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 31.
[3419] Tatarintsev, B, İ. (2000). *Etimologiçeskiy slovar tuvinskogo yazıka*. C.I., Novosibirsk, 212-213.

коңгажык (koñgajık) [çıngırak otu]
коңгажыраш (koñgajıraş) [çıngırak otu]
оотпак (ootpak) [bambul otu]
терек (terek) [kavak]
тоорук (tooruk) [fındık]
хыыргыыш (hıırgıış) [kamış]
ыяшсыг (ıyaşsıg) [dasiphora]

3.2.1.3. Birleşik Yapılı Bitki Adları

Bu bölümdeki bitkilerin ilk önce Tuvaca adı, sonra transkripsiyonu, daha sonra tamlamaları oluşturan sözcüklerin müstakil anlam çevirileri ve son olarak Türkiye Türkçesi karşılıklarına yer verilmiştir.

3.2.1.3.1. Yapı Bakımından Birleşik Bitki Adları

Türkçenin yeni söcük türetme yollarından biri diğeri de birleştirme yöntemidir. Birleştirme yoluyla meydana getirilmiş olan yeni anlamlı sözcüklere birleşik sözcük demekteyiz. Bir sözcük grubu yapısına sahip olan her bir birleşik sözcük, birleşiği oluşturan sözlerin kendi anlamları dışında yeni ve bağımsız birer anlam kazanması ile oluşur. Birleşik sözcükleri diğer sözcük gruplarından ayıran temel fark anlam değişikliğinin meydana gelmesidir.[3420] Tuva Türkçesinde de bu yöntemle oluşturulan bitki isimleri bu bölümde gruplandırılmıştır.

<u>İsim Tamlaması Biçiminde Kurulan Bitki Adları</u>

Ad tamlaması, iyelik (ilgi hali) ilgisi bildiren bir belirtici öbektir. Bu öbek genellikle ad olan iki sözcükten oluşur. Birincisi, ikincisine tümleç görevi görür.[3421] Genellikle belirtisiz ad tamlamaları, birleşik sözcük kurmaya çok elverişli olan sözcük grubudur. Çünkü belirtili ad tamlamalarında, tamlayana eklenen ilgi durumu eki, tamlananı belirli bir kişi ya da nesneye dair bir aitlik ilişkisiyle bağladığı hâlde, belirtisiz ad tamlamalarında ilişki doğrudan doğruya belirsiz genel bir nesneye, bir tür adına yöneliktir. Dolayısıyla bu tür ad

[3420] Korkmaz, Z. (2007). *Türkiye türkçesi grameri.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 139.
[3421] Deny, J. (2012). *Türk dilbilgisi*. İstanbul: Kabalcı Yayınevi. 672.

tamlamaları birleşik sözcük türetmeye elverişlidir.[3422] Türkiye Türkçesinde olduğu gibi Tuva Türkçesinde de tür adları neredeyse her zaman belirtisiz isim tamlamaları ile yapılmaktadır. Tuva Türkçesinde bu belirtisiz isim tamlamaları yapılırken tamlanan sözcüğe kendi fonetik özelliklerine göre iyelik ekinin varyantları getirilmektedir. Tuva Türkçesindeki iyelik ekleri şunlardır:[3423]

Şahıs	Ünlüyle bitenler	Ünsüzle bitenler
1. Teklik	-m	-ım, -im, -um, -üm
2. Teklik	-ŋ	-ıŋ, -iŋ, -uŋ, -üŋ
3. Teklik	-zı, -zi, -zu, -zü	-ı, -i, -u, -ü
1. Çokluk	-vıs, -vis, -vus, -vüs	-ıvıs, -ivis, -uvus, -üvüs
2. Çokluk	-ŋar, -ŋer	-ıŋar, -iŋer, -uŋar, -üŋer
3. Çokluk	-zı, -zi, -zu, -zü	-ı, -i, -u, -ü

адыг-кады (adıg-kadı) [ayı yemişi] [ahududu (ahududu)]

аза бөргү (aza börgü) [şeytan şapkası] [çöven]

аза-огу (aza-ogu) [şeytan oku] [palak]

бе эмииниң допшузу (be emiiniñ dopşuzu) [kısrak memesinin ucu] [kaside otu]

бөрү-буду (börü-budu) [kurt ayağı] [kurtayağı]

бөрү-оъду (börü-o'du) [kurt otu] [centiyane]

бөрү-холу (börü-holu) [kurt kolu] [kibrit otu]

буга-халбыыжы (buga-halbııjı) [boğa kanadı (?)] [nilüfer]

(бөдүүн) суг хадызы [(bödüün) sug hadızı] [(sıradan) su çamı] [su yıldızı]

(бөдүүн) суг үнүжү [(bödüün) sug ünüjü)] [(sıradan) su bitkisi] [deniz yosunu]

дииң кады (diiñ kadı) [sincap yemişi] [kırmızı meyveli ayı üzümü]

дүдүк-каразы (düdük karazı) [küf karası] [karapazı]

иви оъду (ivi o'du) [ren geyiği otu] [İzlanda ren (geyiği) yosunu]

инек-караа (inek-karaa) [inek gözü] [Frenk üzümü]

инек-кудуруу (inek-kuduruu) [inek kuyruğu] [ekşi yonca]

инеккулаа (inekkulaa) [inek kulağı] [at kulağı]

инек-кулаа (inek-kulaa) [inek kulağı] [bergenya]

киш-кулаа (kiş-kulaa) [samur kulağı] [kırmızı meyveli ayı üzümü]

[3422] Korkmaz, Z. (2007). *Türkiye türkçesi grameri.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 139.

[3423] Arıkoğlu, E.(2007). Tuva türkçesi, A.B. Ercilasun. (Editör). *Türk lehçeleri grameri.* Ankara. Akçağ Yayınları. 1177.

кокай- оъду (kokay-o'du) [kurt otu] [centiyane]
кокай-тени (kokay-teni) [kurt dikeni] [deve dikeni]
күске-даязы (küske-dayazı) [fare hanımeli] [dasiphora]
кызырак-караа (kızırak-karaa) [kısrak gözü] [Bektaşi üzümü]
меңги чечээ (meñgi çeçee) [buzul çiçeği] [taşkıran çiçeği]
орук оъду (oruk o'du) [yol otu] [bağa yaprağı]
орук чечээ (oruk çeçee) [yol çiçeği] [bağa yapağı]
өшкү-талы (öşkü-talı) [keçi dalı] [söğüt]
суг-согуну (sug sogunu) [su oku] [su oku]
сыын-чечее (sıın-çeçee) [Sibirya geyiği (erkek geyik) çiçeği] [çünk]
тайга согуназы (tayga sogunazı) [tayga soğanı] [çiriş]
торлаа-оъду (torlaa-o'du) [keklik otu] [sürüngen yosun]
үнер сигени (üner sigeni) [(?) kuru otu] [yaban akasması]
хову осоду (hovu osodu) [bozkır/tarla marulu] [eşek marulu]
хову салбырыңы (hovu salbırıñı) [bozkır kaşıkçı kuşu] [kuş ekmeği]
хой-даваны (hoy-davanı) [koyun tabanı] [salkım çiçeği]
хой-караа (hoy-karaa) [koyun gözü] [papatya]
хой-караа (hoy-karaa) [koyun gözü] [yıldız çiçeği]
хой-хырны (hoy-hırnı) [koyun karnı] [kazgagası]
хун-оъду (hun-o'du) [kuğu otu] [drosera]
чигир свеклазы (çigir sveklazı) [şeker pancarı] [şeker pancarı]
шалбаа оъду (şalbaa o'du) [su birikintisi otu] [su mercimeği]
шык курту (şık kurtu) [nem kurdu] [domuz ayrığı]
ыт-дылы (ıt dılı) [it dili] [mührüsüleyman]
ыт-кады (ıt-kadı) [it yemişi] [yabani gül]
элик-даязы (elik-dayazı) [karaca hanımelisi] [hanımeli]

Sıfat Tamlaması Biçiminde Kurulan Bitki Adları

Tuvaca Sıfat Tamlaması Biçiminde Kurulan Bitki Adları

Birleşik adların bir bölümü de sıfat tamlaması biçiminde kurulmuştur. Sıfat tamlamaları varlıkları özellik, nitelik, renk ve sayı gibi bakımlardan niteleyen ve belirten sözcüklerdir.

Bitki isimlerinin kuruluşunda da sık başvurulan bir kalıptır. Tuva Türkçesinde de sıfat tamlaması kalıbındaki bitki adlarına yaygın bir şekilde rastlanmaktadır.

Aşağıdaki bitkilerin ilk önce Tuvaca adı, sonra transkripsiyonu, daha sonra tamlamaları oluşturan sözcüklerin müstakil anlam çevirileri ve son olarak Türkiye Türkçesi karşılıkları listelenmiştir:

адыр-кудурук (adır-kuduruk) [ayrık kuyruk] [domuz ayrığı]
ажыгсарыг (ajıgsarıg) [açık sarı] [düğünçiçeği]
ак баштыг (ak baştıg) [ak başlı] [erkeçsakalı]
ак сүт-оът (ak süt-o't) [ak süt ot] [sütleğen]
ак-тараа (ak-taraa) [ak hububat] [buğday]
алдын коржаң (aldın korjañ) [altın içki] [taşkıran]
алдын кундага (aldın kundaga) [altın kâse] [keklik gözü]
алдын удазын (aldın udazın) [altın iplik] [bostanbozan]
ах хендир (ah hendir) [ak kendir] [keten]
багай чыттыг сиген (bagay çıttıg sigen) [kötü kokulu kuru ot] [tahtabiti otu]
бес оът (bes o't) [bes (tayga ormanlarına özgü bir bitki. Ayrıntılı bilgi için bkz.[3424]) o't] [salep]
бода-шай (boda-şay) [iri çay] [bergenya]
борбаккулча (borbakkulça) [top (gibi yuvarlak) yabani soğan] [çiriş]
бүдүн бүрүлүг лаготис (büdün bürülüg lagotis) [bütün yapraklı lagotis] [lagotis]
(бөдүүн) хөй дазыл [(bödüün) höy dazıl] [(sıradan) çok kök] [telli su mercimeği]
дүдүк-чашпан (düdük çaşpan) [küf renginde (karapazı bitkisinin bazı türlerinin küf rengi olmasından dolayı bu adın verilmiş olması muhtemeldir.) yavşan] [karapazı]
изиг-оът (izig-o't) [sıcak ot] [süpürge otu]
ийи оранныг антеннария (iyi orannıg antennariya) [iki memleketli (?) antennariya] [kedi ayağı]
кадыг-хараган (kadıg-haragan) [katı (sert) akasya] [komar]
кара-ай (kara-ay) [kara ay] [erkek eğrelti otu]
кара-кат (kara-kat) [kara yemiş] [çoban üzümü]
кас-бут (kaz -but) [kaz ayak (ayağı gibi ot)] [sirken]

[3424] Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer wortschatz mit alttürkishchen unt mongolischen parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 92.

каңгызыг элезин-бут (kañgızıg elezin-but) [kekiksi kum ayak (?)] [kum otu]

кош-согуна (koş-soguna) [(?) soğan] [sarımsak]

көк-кат (kök-kat) [yeşil yemiş] [siyah meyveli ayı üzümü]

көк-тараа (kök-taraa) [yeşil hububat] [çavdar]

көк-ширбиил (kök-şirbiil) [yeşil süpürge] [eşek yoncası]

кызыл-тас (kızıl-tas) [kızıl kel] [buğday]

кызыл-чыраа (kızıl-çıraa) [kızıl söğüt] [kırmızı söğüt]

кырлыгкара (kırlıgkara) [köşeli kara] [karamuk]

муң-бүрү (muñ-bürü) [bin yaprak] [civanperçemi]

нарын хендир (narın hendir) [ince kendir] [keten]

сарыг лилия (sarıg liliya) [sarı zambak] [güngüzeli]

сарыг-сүттүг чечек (sarıg-süttüg çeçek) [sarı sütlü çiçek] [kırlangıç otu]

сарыг-хаажык (sarıg-haajık) [sarı (?)][düğün çiçeği]

сарыяш (sarıyaş) [sarı ağaç] [amberbaris]

секпилдиг-сарыг (sekpildig-sarıg) [çilli sarı] [kantaron]

сүттүг-оът (süttüg-o't) [sütlü ot] [sütleğen]

тарымал кырлыг-кара [(tarımal) kırlıg-kara] [ekilen köşeli kara] [karabuğday]

тарымал тоорук (tarımal tooruk) [ekilen ay çekirdeği] [ay çiçeği]

тарымал хендир (tarımal hendir) [ekilen kendir] [kenevir]

тос-оът (tos-o't) [akağaç kabuğu (gibi) ot] [ban otu]

улаан-кара (ulaan-kara) [kırmızı kara] [menekşe]

үш бүрүлүг вахта (üş bürülüg vahta) [üç yapraklı vahta] [su yoncası]

хадыыр-сарыг (hadır-sarıg) [(?) sarı] [kara hindiba]

ханды-кара (xandı-kara) [(?) kara] [mürver]

хоо-тараа (hoo-taraa) [(uzunca) çaydanlık (biçiminde olan) darı] [darı]

хөвең-шай (höveñ-şay) [pamuk (gibi beyaz olan) çay] [yaban akasması]

хөй-бут (höy-but) [çok ayak] [benekli eğrelti]

хымыс-сиген (hımıs-sigen) [kımız kuru ot] [kuzukulağı]

чавыс просвирник (çavıs prosvirnik) [kısa ebegümeci] [ebegümeci]

чадаң ыяшсыг хырба-тал (çadañ ıyaşsıg hırba-tal) [bodur ağaçsı yapışkan dal] [kızılağaç]

чат оът (çat o't) [çat (yağmur yağdırmak için yapılan büyü; yağmur yağdırmakta kullanılan taş,yada taşı)[3425] ot] [aynalı diken]

чеден-өөктер (çeden-öökter) [yetmiş düğmeler] [kaya yasemini]

чиңге-тараа (çiñge-taraa) [ince hububat] [darı]

чуга-чимис (çuga-çimis) [ince yemiş] [leptopyrum]

чүрек-чечек (çürek-çeçek) [(taç yaprakları) yürek (biçiminde olan) çiçek] [süt otu]

эртенги сылдыс-чечек (ertengi sıldıs-çeçek) [sabahki yıldız çiçek] [pire otu]

кыяр-сиген (kıyar-sigen) [çizecek/çizen ot (muhtemelen sıfat-fiil eki ile oluşturulmuş bir bitki adıdır.] [saz]

Moğolca Sıfat Tamlaması Biçiminde Kurulan Bitki Adları

Moğolcada sıfatlar bir şeyin diğerinden nitelik, renk ve boyut vb. yönlerden farklarını belirten kelimelerdir.[3426] Moğolcada sıfat tamlamaları aşağıdaki örneklerde olduğu gibi kurulmaktadır:

hun tsagaan "beyaz kuğu" [hun: kuğu[3427], tsagaan[3428]: beyaz][3429]
gal ulaan "kırmızı ateş" [gal: ateş[3430], ulaan[3431]: kırmızı, al][3432]

Tuva Türkçesinde bitki adı olarak tespit ettiğimiz şu örneğin Moğolca karşılığının da aynı olduğunu ve yukarıdaki örnekler gibi sıfat tamlaması biçiminde olduğunu söylemek mümkündür:

таван-салаа (tavan-salaa) [beş-dal] [bağa yaprağı][3433]

[3425] Ölmez, M. (Ekim 2000). Tuvacanın eskiliği üzerine. *Türk Dilleri Araştırmaları*, 133-138.
[3426] Chınggaltaı (1963). *A grammar of the mongol language.*New York: Frederıck Ungar Publishing, 55.
[3427] Zaya,H., Hanife,A, Yusuf,Y., Ahmet,E. (2008) *Turk-Mongol-Mongol-Turk Tol'.* Ulaan Baatar, 582.
[3428] Zaya,H., Hanife,A, Yusuf,Y., Ahmet,E. (2008) *Turk-Mongol-Mongol-Turk Tol'.* Ulaan Baatar, 592.
[3429] İnternet: Badamsuren, G. (2011). Comparative studies on compound adjective formation of mongolian & english languages. *Humanities Professorial Team School of Technology in Darkhan*. http://sict.edu.mn/content/files/Ganbold.B.pdf adresinden 06.09.2015 tarihinde alınmıştır.
[3430] Zaya,H., Hanife,A, Yusuf,Y., Ahmet,E. (2008). *Turk-Mongol-Mongol-Turk Tol'.* Ulaan Baatar, 428.
[3431] Zaya,H., Hanife,A, Yusuf,Y., Ahmet,E. (2008). *Turk-Mongol-Mongol-Turk Tol'.* Ulaan Baatar, 548.
[3432] İnternet: Badamsuren, G. (2011). Comparative studies on compound adjective formation of mongolian & english languages. *Humanities Professorial Team School of Technology in Darkhan*. http://sict.edu.mn/content/files/Ganbold.B.pdf adresinden 06.09.2015 tarihinde alınmıştır.
[3433] Serenot,S. (2009). *Tıva ulusçu emneeşkin*. Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri, 123.

3.2.2. Tuvaca Bitki Adlarının Kavram Bakımından Kuruluşu

3.2.2.1. İnsana Özgü Özellikler ile Kurulan Bitki Adları

Tuva Türkçesinde insana ait özelliklerle kurulan bitki adlarına nadiren rastlanmıştır. Bitki isimlerinin büyük bir çoğunluğu hayvan ve organ adları ile oluşturulmuştur.

3.2.2.1.1. İnsanın Fiziki Görünümü ile İlgili Bitki Adları

кызыл-тас (kızıl-tas) [kızıl kel] [buğday]
секпилдиг-сарыг (sekpildig-sarıg) [çilli sarı] [kantaron]

3.2.2.1.2. Din ve İnanış ile İlgili Bitki Adları

аза бөргү (aza börgü) [şeytan şapkası] [çöven]
аза-огу (aza-ogu) [şeytan oku] [palak]

3.2.2.2. Hayvan Adı ile Kurulan Bitki Adları

İnsanın kendi türüne en yakın canlı türü olan hayvanlar, kültürlerin oluşmasında ve gelişmesinde önemli bir yere sahip olmuştur. İlk zamanlarda yabani hayvanlardan korunabilmek için onlarla mücadeleye girişen insan, sonraki zamanlarda ise onları tanımış ve onlardan istifade etme düşüncesine kapılmıştır. Hayvanları hayatına dahil eden insan sonraki süreçte onları birbirinden ayırmak için çeşitli işaretleme yöntemlerine başvurmuştur. Bunun sonucunda bazı insan ve bitki adlandırmalarında daha önceden işaretlenmiş olan hayvanların adlarından da yararlanılmıştır.[3434] Aynı zamanda bitkilerin hayvanlar için besin kaynağı olması da hayvan adlarının kullanılması yoluyla bitkilerin adlandırılmasının önemli nedenlerinden birisidir.

3.2.2.2.1. Hayvan+Bitki Adı ile Kurulan Bitki Adları

Bu gruba giren bitki adlarının birinci sözcükleri hayvan adı ikinci sözcükleri ise bitki adıdır.

[3434] Uçar, İ. (2013). Türkiye türkçesinde hayvan adlarından türetilmiş bitki adları. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 2 (1), 1-19.

адыг-кады (adıg-kadı) [ayı yemişi] [ahududu (arktik)]
бөрү-оъду (börü-o'du) [kurt otu] [centiyane]
дииң кады (diiñ kadı) [sincap yemişi] [kırmızı meyveli ayı üzümü]
иви оъду (ivi o'du) [ren geyiği otu] [İzlanda ren (geyiği) yosunu]
инек-кулча (inek-kulça) [inek yabani soğan] [çiriş]
кокай- оъду (kokay-odu) [kurt otu] [centiyane]
кокай-тени (kokay-teni) [kurt dikeni] [deve dikeni]
күске-даязы (küske-dayazı) [fare hanımelisi] [dasiphora]
кызырак-кат (kızırak-kat) [kısrak yemiş] [Bektaşi üzümü]
өшкү-талы (öşkü-talı) [keçi dalı] [söğüt]
сыын-чечее (sıın-çeçee) [Sibirya geyiği (erkek geyik) çiçeği] [çünk]
торлаа-оъду (torlaa-o'du) [keklik otu] [sürüngen yosun]
хун-оъду (hun-o'du) [kuğu otu] [drosera]
ыт-кады (ıt-kadı) [it yemişi] [yabani gül]
элик-даязы (elik-dayazı) [karaca hanımelisi] [hanımeli]

3.2.2.2.2. Hayvan+Organ Adı ile Kurulan Bitki Adları

Bu gruba giren bitki adlarının birinci sözcükleri hayvan adı ikinci sözcükleri ise organ adıdır.

бе эмииниң допшузу (be emiiniñ dopşuzu) [kısrak memesinin ucu] [kaside otu]
бөрү-буду (börü-budu) [kurt ayağı] [kurt ayağı]
бөрү-холу (börü-holu) [kurtkolu] [kibrit otu]
буга-халбыыжы (buga-halbııjı) [boğa kanadı (?)][nilüfer]
инек-караа (inek-karaa) [inek gözü] [Frenk üzümü]
инек-кудуруу (inek-kuduruu) [inek kuyruğu] [ekşi yonca]
инеккулаа (inekkulaa) [inek kulağı] [at kulağı]
инек-кулаа (inek-kulaa) [inek kulağı] [bergenya]
кас-бут (kaz-but) [kaz ayak] [sirken]
киш-кулаа (kiş-kulaa) [samurkulağı] [kırmız meyveli ayı üzümü]
кызырак-караа (kızırak-karaa) [kısrak gözü] [Bektaşi üzümü]
хек-даван (hek-davan) [gugukkuşu taban] [ilkbahar çiçeği]
хой-даваны (xoy-davanı) [koyun tabanı] [salkım çiçeği]

хой-караа (hoy-karaa) [koyun gözü] [yıldız çiçeği]
хой-караа (hoy-karaa) [koyun gözü] [papatya]
хой-хырны (hoy-hırnı) [koyun karnı] [kazgagası]
шилен-думчук (şilen-dumçuk) [balıkçıl-gaga] [iğnelik]
ыт-дылы (ıt dılı) [it dili] [mührüsüleyman]

3.2.2.2.3. İçinde Hayvan Adı Geçen Bitki Adları

Bu gruba giren bitki adlarının ortak özelliği bitki adını oluşturan iki sözcükten birinin hayvan adı olmasıdır.

өдек салбырыңы (ödek salbırıñı) [gübre kaşıkçı kuşu (?)] [kuşkuş otu]
хову салбырыңы (hovu salbırıñı) [bozkır/tarla kaşıkçı kuşu (?)] [kuş ekmeği]
шык курту (şık kurtu) [nem kurdu] [domuz ayrığı]
ымыраазыг коңду (ımıraazıg koñdu) [sivrisineğimsi (?)][başak salebi]

3.2.2.3. Organ Adı ile Kurulan Bitki Adları

Organ isimleri temel söz varlığının ögesidir. Olması gereken şudur ki organ adları bitki adlarından daha önce verilmiştir ve bitkilerin adlandırılması noktasında dilin bu en eski kelimeleri çok yaygın bir şekilde kullanılmıştır. Bitkilerin adlandırılmasında hem insana ait hem de hayvana ait organ adlarının kullanıldığını görmekteyiz.

3.2.2.3.1. Birinci Sözcüğü Organ Adı Olan Bitki Adları

өт-оът (öt-o't) [öd o't] [çayır sedefi]
чавана-чок (çavana-çok) [dalak yok (dalaksız) (?)] [baldırıkara]
чүрек-оът (çürek-o't) [yürek ot] [çayır su teresi]

3.2.2.3.2. İkinci Sözcüğü Organ Adı Olan Bitki Adları

адыр-кудурук (adır-kuduruk) [ayrık kuyruk] [domuz ayrığı]
ак баштыг (ak baştıg) [ak başlı] [erkeç sakalı]
бөрү-холу (börü-holu) [kurt kolu] [kibrit otu]
буга-халбыыжы (buga-halbııjı) [boğa kanadı (?)][nülüfer]

инек-караа (inek-karaa) [inek gözü] [Frenk üzümü]
инеккулаа (inekkulaa) [inekkulağı] [at kulağı]
кас-бут (kaz-but) [kaz ayak] [sirken]
киш-кулаа (kiş-kulaa) [samur kulağı] [kırmızı meyveli ayı üzümü]
кызырак-караа (kızırak-karaa) [kısrak gözü] [Bektaşi üzümü]
хек-даван (hek-davan) [guguk kuşu tabanı] [ilkbahar çiçeği]
хой-даваны (xoy-davanı) [koyun tabanı] [salkım çiçeği]
хой-караа (hoy-karaa) [koyun gözü] [papatya]
хой-караа (hoy-karaa) [koyun gözü] [yıldız çiçeği]
хой-хырны (hoy-hırnı) [koyun karnı] [kazgagası]
хөй-бут (höy-but) [çok ayak] [benekli eğrelti]
ыт-дылы (ıt dılı) [it dili] [mührüsüleyman]

3.2.2.4. Eşya-Nesne Adı ile Kurulan Bitki Adları

Tuva Türkçesinde eşya ve nesne adlarıyla yapılan bitki isimleri yaygın değildir; var olanlar ise genellikle şekil benzerliği nedenliyle kullanılmıştır.

аза бөргү (aza börgü) [şeytan şapkası] [çöven]
аза-огу (aza-ogu) [şeytan oku] [palak]
көк-ширбиил (kök-şirbiil) [yeşil süpürge] [eşek yoncası]
колду-хоо (koldu-hoo) [şamdan - (uzunca) çaydanlık] [güngüzeli]
суг-согуну (sug sogunu) [su oku] [su oku]
чеден-өөктер (çeden-öökter) [yetmiş düğmeler] [kaya yasemini]

3.2.2.5. Yer Adı ile Kurulan Bitki Adları

Tuva Türkçesinde bu gruba giren bitki adları genellikler bitkinin yaygın olarak yetiştiği yeri işaretlemek amacıyla oluşturulmuştur.

(бөдүүн) суг үнүжү [(bödüün) sug ünüjü)] [(sıradan) su bitkisi] [deniz yosunu]
меңги чечээ (meñgi çeçee) [buzul çiçeği] [taşkıran çiçeği]
орук оъду (oruk o'du) [yol otu] [bağa yaprağı]
орук чечээ (oruk çeçee) [yol çiçeği] [bağa yaprağı]

өдек салбырыңы (ödek salbırıñı) [gübre kaşıkçı kuşu (?)] [kuşkuş otu]
суг-согуну (sug sogunu) [su oku] [su oku]
тайга согуназы (tayga sogunazı) [tayga soğanı] [çiriş]
хову осоду (hovu osodu) [bozkır/tarla marulu] [eşek marulu]
хову салбырыңы (hovu salbırıñı) [bozkır/tarla kaşıkçı kuşu (?)] [kuş ekmeği]
шалбаа оъду (şalbaa o'du) [su birikintisi otu] [su mercimeği]

3.2.2.6. Gök Cismi Adı ile Kurulan Bitki Adları

кара-ай (kara-ay) [kara ay] [erkek eğrelti otu]
эртенги сылдыс-чечек (ertengi sıldıs-çeçek) [sabahki yıldız çiçek (sabah yıldızı çiçeği)] [pire otu]

3.2.2.7. Yiyecek-İçecek Adı ile Kurulan Bitki Adları

Tuva Türkçesinde yiyecek-içecek adları ile yapılan bitki adları yaygın değildir.

ак сүт-оът (ak süt-o't) [ak süt ot] [sütleğen]
алдын коржаң (aldın korjañ) [altın içki] [taşkıran]
сарыг-сүттүг чечек (sarıg-süttüg çeçek) [sarı sütlü çiçek] [kırlangıç otu]
хымыс-сиген (hımıs-sigen) [kımız kuru ot] [kuzukulağı]

3.2.2.8. Maden Adı ile Kurulan Bitki Adları

алдын коржаң (aldın korjañ) [altın içki] [taşkıran]
алдын кундага (aldın kundaga) [altın kâse] [keklik gözü]
алдын удазын (aldın udazın) [altın iplik] [bostanbozan]

3.2.2.9. Renk Adı ile Kurulan Bitki Adları

Tuva Türkçesinde temel sözvarlığının ögelerinden olan renk adlarının bitkilerin adlandırılmasında yaygın bir şekilde kullanıldığı görülmektedir.

ажыгсарыг (ajıgsarıg) [açıksarıg] [düğünçiçeği]
ак баштыг (ak baştıg) [ak başlı] [erkeçsakalı]

ак сүт-оът (ak süt-o't) [ak süt ot] [sütleğen]
ак-тараа (ak-taraa) [ak hububat] [buğday]
ах хендир (ah hendir) [ak kendir] [keten]
дүдүк-каразы (düdük karazı) [küf (Muhtemelen bitkinin kimi türlerinin küf renginde olması ile ilgili bir adlandırmadır.) karası] [karapazı]
кара-ай (kara-ay) [kara ay] [erkek eğrelti otu]
кара-кат (kara-kat) [kara yemiş] [çoban üzümü]
көк-кат (kök-kat) [yeşil yemiş] [siyah meyveli ayı üzümü]
көк-тараа (kök-taraa) [yeşil hububat] [çavdar]
көк-ширбиил (kök-şirbiil) [yeşil süpürge] [eşek yoncası]
кызыл-тас (kızıl-tas) [kızıl kel] [buğday]
кызыл-чыраа (kızıl-çıraa) [kızıl söğüt] [kırmızı söğüt]
кырлыгкара (kırlıgkara) [köşeli kara] [karamuk]
сарыг лилия (sarıg liliya) [sarı zambak] [güngüzeli]
сарыг-сүттүг чечек (sarıg-süttüg çeçek) [sarı sütlü çiçek] [kırlangıç otu]
сарыг-хаажык (sarıg-haajık) [sarı (?)][düğün çiçeği]
сарыяш (sarıyaş) [sarı ağaç] [amberbaris]
секпилдиг-сарыг (sekpildig-sarıg) [çilli sarı] [kantaron]
тарымал кырлыг-кара (tarımal kırlıg-kara) [ekilen köşeli kara] [karabuğday]
улаан-кара (ulaan-kara) [kırmızı kara] [menekşe]
хадыыр-сарыг (hadır-sarıg) [(?) sarıg] [kara hindiba]
ханды-кара (xandı-kara) [(?) kara] [mürver]

3.2.2.10. Sayı Adı ile Kurulan Bitki Adları

Tuva Türkçesinde sayı adları bitkilerin adlandırılmasında genellikle bitkilerin yaprak sayılarını belirtmek ya da çok yapraklı olduğunu vurgulamak amacıyla kullanılmıştır.

ийи оранныг антеннария (iyi orannıg antennariya) [iki memleketli (?) antennariya] [kedi ayağı]

муң-бүрү (muñ-bürü) [bin yaprak] [civanperçemi]
үш бүрүлүг вахта (üş bürülüg vahta) [üç yapraklı vahta] [su yoncası]

3.2.2.11. Benzetme Yolu ile Kurulan Bitki Adları

3.2.2.11.1. Organa Benzetme Yolu ile Kurulan Bitki Adları

өт-оът (öt-o't) [öd o't] [çayır sedefi]
чүрек-оът (çürek-o't) [yürek ot] [çayır su teresi]
адыр-кудурук (adır-kuduruk) [ayrık kuyruk] [domuz ayrığı]
ак баштыг (ak baştıg) [ak başlı] [erkeç sakalı]
бөрү-холу (börü-holu) [kurt kolu] [kibrit otu]
инек-караа (inek-karaa) [inek gözü] [Frenk üzümü]
инеккулаа (inekkulaa) [inekkulağı] [at kulağı]
кас-бут (kaz-but) [kaz ayak] [sirken]
киш-кулаа (kiş-kulaa) [samur kulağı] [kırmızı meyveli ayı üzümü]
кызырак-караа (kızırak-karaa) [kısrak gözü] [Bektaşi üzümü]
хек-даван (hek-davan) [guguk kuşu tabanı] [ilkbahar çiçeği]
хой-даваны (xoy-davanı) [koyun tabanı] [salkım çiçeği]
хой-караа (hoy-karaa) [koyun gözü] [papatya]
хой-караа (hoy-karaa) [koyun gözü] [yıldız çiçeği]
хой-хырны (hoy-hırnı) [koyun karnı] [kazgagası]
ыт-дылы (ıt dılı) [it dili] [mührüsüleyman]

3.2.2.11.2. Nesneye Benzetme Yolu ile Kurulan Bitki Adları

аза бөргү (aza börgü) [şeytan şapkası] [çöven]
аза-огу (aza-ogu) [şeytan oku] [palak]
көк-ширбиил (kök-şirbiil) [yeşil süpürge] [eşek yoncası]
суг-согуну (sug sogunu) [su oku] [su oku]
чеден-өөктер (çeden-öökter) [yetmiş düğmeler] [kaya yasemini]

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

"Sibirya Türk Lehçelerinde Bitki Adları (Saha-Tuva)" isimli yüksek lisans tezimizde Sahaca ve Tuvaca bitki adları Latince ve Rusça aracılığı ile Türkiye Türkçesine aktarılmış, yapı ve kavram bakımından ele alınmış, aynı zamanda etimolojik kökenleri hakkında bilgi verilmiştir. Yapılan bu çalışmalar ışığında şu sonuçlara ulaşılmıştır:

1. Özel olarak Saha ve Tuva coğrafyalarında genel olarak da Sibirya coğrafyasında iklimin bitkilerin yetişmesi için çok da elverişli olmamasından dolayı bitki çeşitliliğinin sınırlılığına rağmen Saha ve Tuva dillerinin zengin bir bitki adı hazinesine sahip olduğu tespit edilmiştir.
2. Kişi ve toplulukların diğer kişi ve toplulukların dillerinden sözcük almalarının öğrenme (bilgi alıntılama: cultural borrowings) ve özenti (özenti alıntıları: prestige/ intimate borrowings) olmak üzere iki nedeni olduğunu bilmekteyiz. Tuva ve Saha dillerine ait olan bitki isimlerini incelediğimizde her iki unsurun da etkili olduğu görülmektedir. Örneğin, kendi coğrafyalarında yetişmeyen muz, kivi, ananas gibi bitkilerle Ruslar aracılığı ile tanıştıkları için bu tür alıntıların öğrenme olduğu, fakat "amberbaris" bitkisinin Tuvacanın kendi söz varlığına ait olan "сарыяш (sarıyaş)" biçimindeki karşılığı varken Rusçadan ödünçlenmiş "барбарис (barbaris)" sözcüğünün de yaygın bir şekilde kullanılmasının özenti olduğu görülmektedir. Bu durum aynı zamanda Tuva ve Saha dillerinin konuşurlarında yabancı düşkünlüğü (alienism/alienis favemus) olduğunu ortaya koymaktadır. Bu durumun ortaya çıkmasında bölgede Ruslar tarafından uygulanan dil politikalarının etkisi olduğu dikkate alınmalıdır.
3. Komşu ve bir arada yaşama nedeniyle diller arasında "yan katman etkisi (adstrat)" adını verdiğimiz etki sonucunda Moğol, Buryat ve Tunguz dillerinden bitki adlarının Sahaca ve Tuvacanın söz varlığına etkisi olmuştur.
4. Bir ülkeyi egemenliği altına alanların dilinin o ülkede yaşayanların diline etkisi yani üst katman etkisi (superstrat) sonucunda Sahaca ve Tuvaca bitki adlarında çok sayıda Rusça ödünçleme vardır.
5. Sahaca ve Tuvacada kendi dillerinde bulunan bitki adlarının Rusça karşılıklarının da alınması sonucunda eşseslilikler oluşmuştur.

6. Sahaca ve Tuvaca bitki isimleri anlatım yolu özelliği açısından değerlendirildiğinde tabiata ve somuta dayalı kavramlaştırma eğilimi olduğu tespit edilmiştir.

7.Bitki adlarının kavramlaştırılmasında özellikle hayvan ve organ adına dayalı kavramlaştırmanın çok yaygın olduğu tespit edilmiştir.

8. Bitki adlarının çok ayrıntılı bir dilin ürünü olduğu tespit edilmiştir.

9. Bitki isimlerinde iki dilliliğin yoğun etkisi tespit edilmiştir. Birden çok dilin konuşulduğu bir ülkede bireylerin iki dilli olması kaçınılmaz bir sonuçtur. İki dilliliğin bulunduğu sahalarda en yaygın görülen etkileşmeler sözcük düzeyindedir. Saha ve Tuva'da yaşayan insanların iki dilli olması nedeniyle özelde bitki adlarında genelde ise tüm söz varlığında çok sayıda Rusça sözcük bulunduğu tespit edilmiştir.

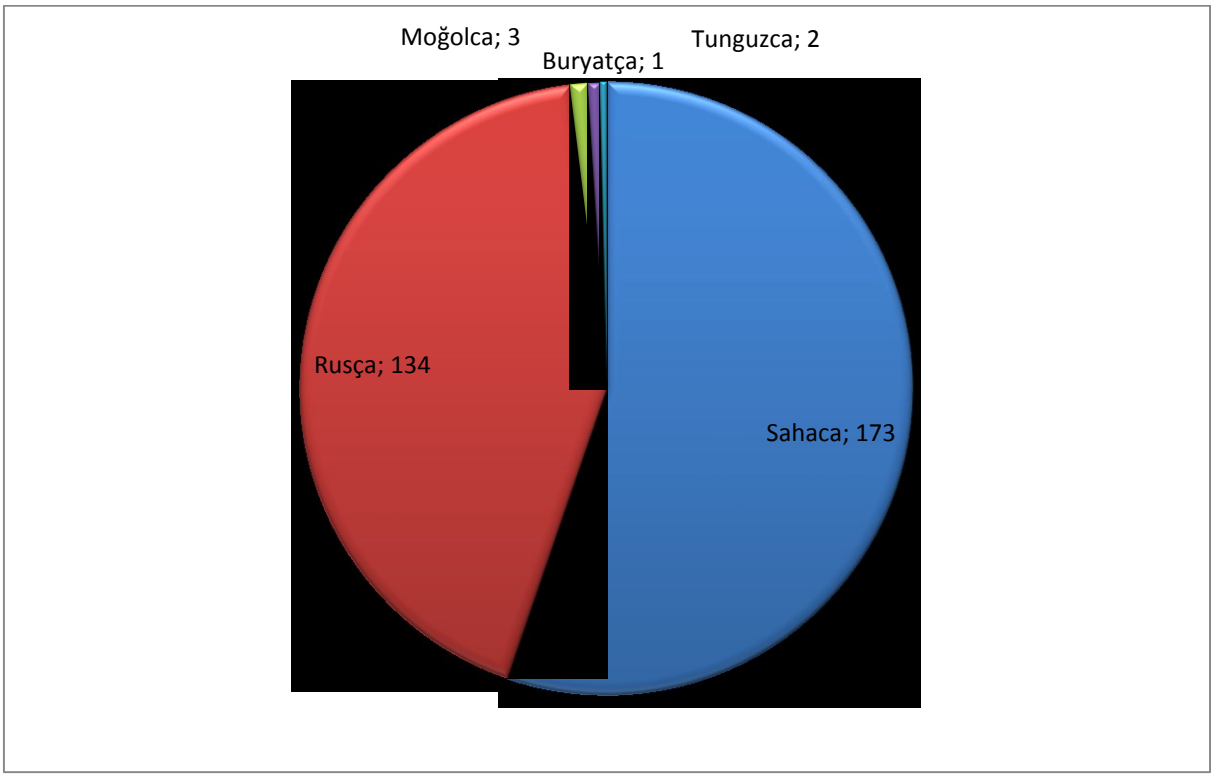
10. Sahaca ve Tuvacadaki söz varlığını yerli ve yabancı unsurlar olmak üzere ikiye ayırmak mümkündür. Yerli unsurlar kökeni bilinen unsurlardır. Yabancı unsurları da yine kendi arasında yerleşmiş yabancı unsurlar ve yerleşmemiş yabancı unsurlar olmak üzere ikiye ayırmak mümkündür. Sahaca ve Tuvaca bitki adlarını bu sınıflandırmalara göre değerlendirdiğimizde Sahacanın ödünçlemiş olduğu bitki adlarının bir kısmını kendi fonolojik özelliklerine uydurduğu tespit edilmiştir. Tuvacadaki alıntıların ise birkaç örnek hariç sözcüklerin ödünçlendiği dilin fonolojik özeliklerini muhafaza ettiği ve yerleşmemiş yabancı unsur durumunda olduğu bir başka ifadeyle Saha Türkçesinde bulunan yabancı unsurların uygunlaştırma/adaptasyon derecesinin Tuva Türkçesine göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Saha Türkçesinde aşağıdaki örnekler gibi çok sayıda örnek mevcutken Tuva Türkçesinde benzer durumda bulunan örnekler tespit edilememiştir:

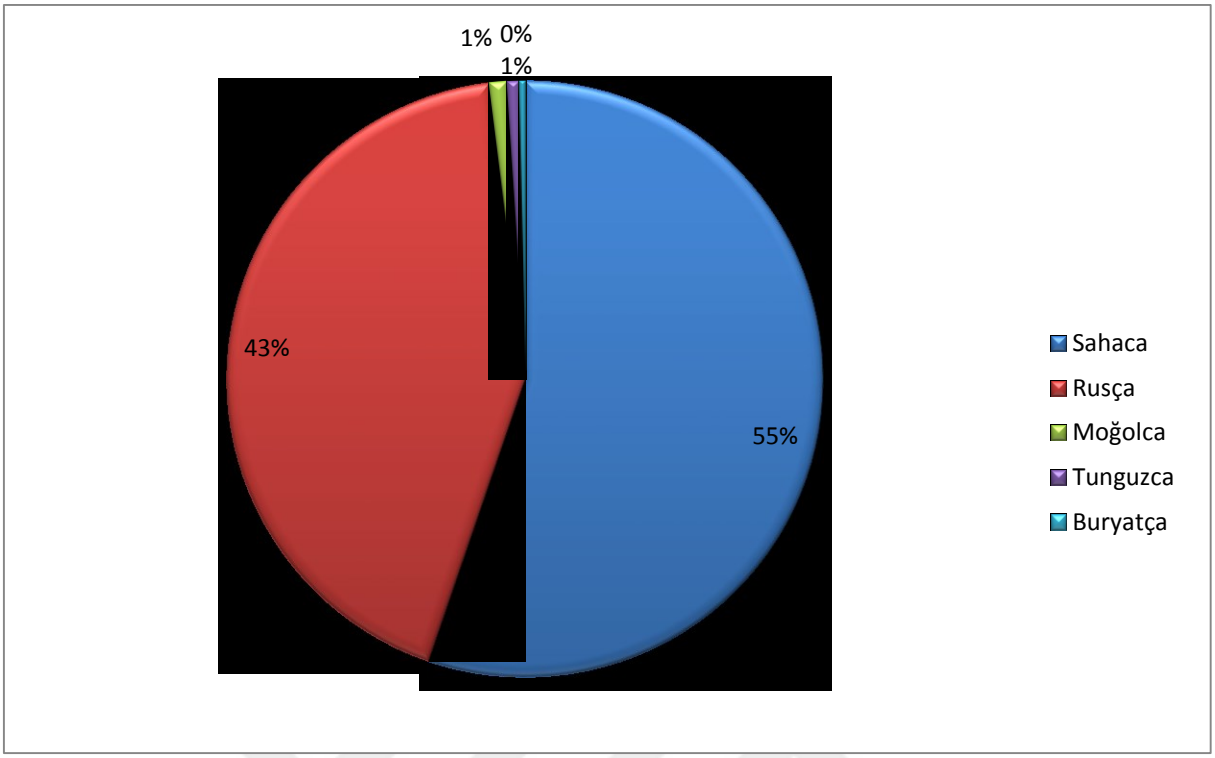
анньыыс (anńııs) [Rus. Rusça анис (anis)] [anason], **биэрэс (bieres)** [Rus. перец (perets)] [biber], **дууп (duup)** [Rus. дуб (dub)] [meşe], **киинилэ (kiihile)** [Rus. кислица (kislitsa)] [ekşi yonca], **киинилэ (kiihile)** [Rus. кислица (kislitsa)] [kuzukulağı], **кимиэл (kimiel)** [Rus. хмель (hmel')] [şerbetçi otu], **көлөппүнэ (kölöppüne)** [Rus. конопля (konopliya)] [kenevir], **куоластык (kuolastık)** [Rus. колосняк (kolosnyak)] [kum çavdarı], **луук (luuk)** [Rus. лук (luk)] [soğan], **моркуоп (morkuop)** [Rus. морковь (morkov')] [havuç], **огурсу (ogursu)** [Rus. огурец (ogurets)] [hıyar], **оруос (oruos)** [Rus. рожъ (roj')] [çavdar], **сардаана (sardaana)** [Rus. сардана (sardana)] [zambak], **сүбүөкүлэ (sübüöküle)** [Rus. свёкла (svyokla)] [yabani pancar], **табах (tabax)** [Rus. табак (tabak)] [tütün], **хаппыыста**

(харрыста) [Rus. капуста (kapusta)], **хартыыһа (хартыһа)** [Rus. горчица (gorçitsa)] [hardal otu], **хортуоппуй (хортуоппуу)** [Rus. (?)] [patates], **чочунаах (çoçunaax)** [Rus. чеснок (çesnok)] [yabani sarımsak], **эбиэс (ebies)** [Rus. овёс (ovyos)] [yulaf], **эриэхэ (eriexe)** [Rus. орех (oreh)] [fındık]

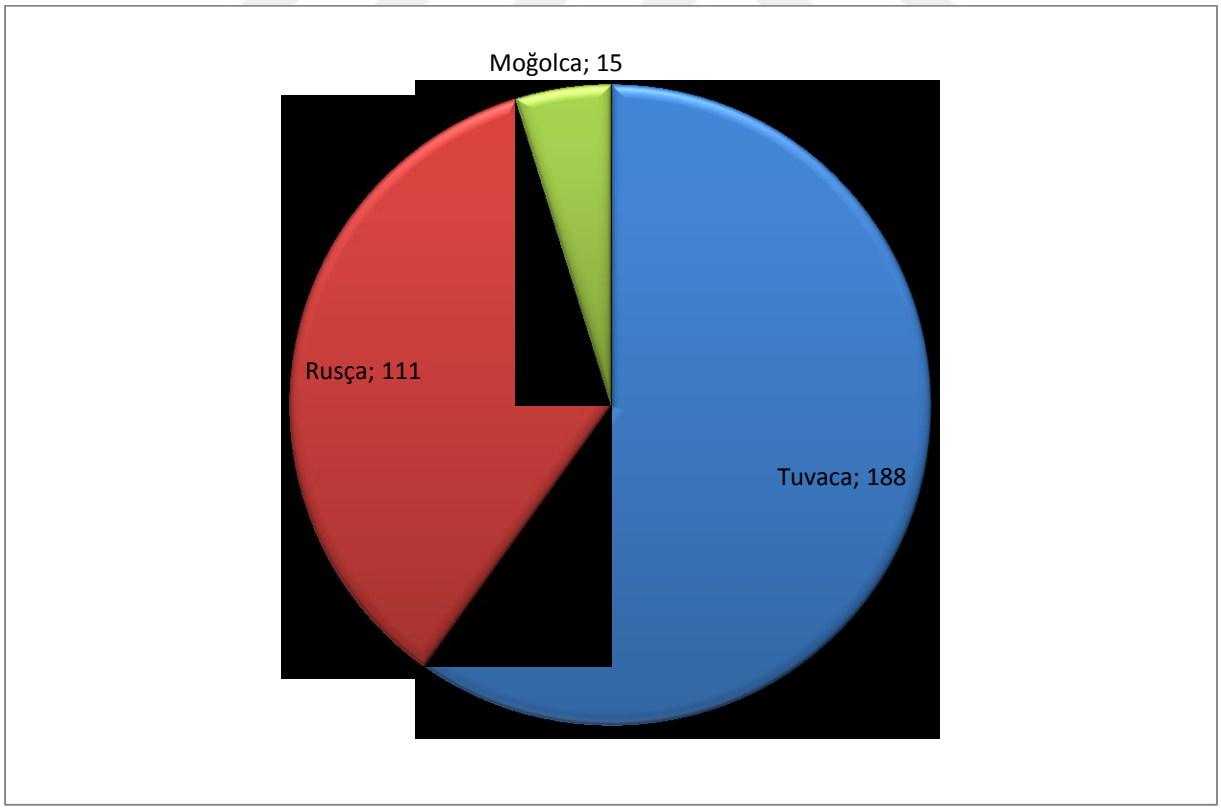
11. Saha ve Tuva Türkçelerindeki bitki adları etimolojik açıdan yaklaşık olarak şu şekilde grafiklendirilebilir:

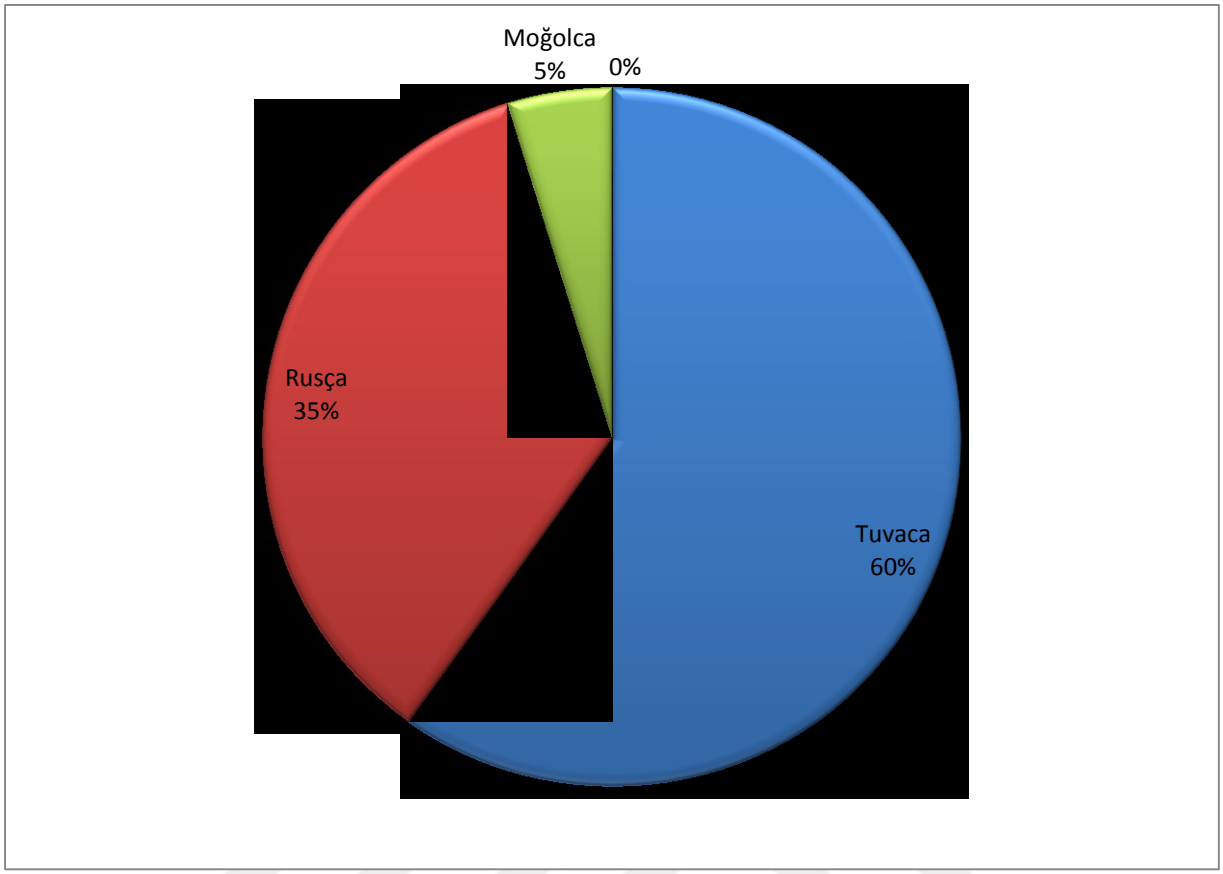
Sahaca Bitki Adlarının Etimolojik Dağılımlarının Sayısal ve Yüzdesel Grafiği

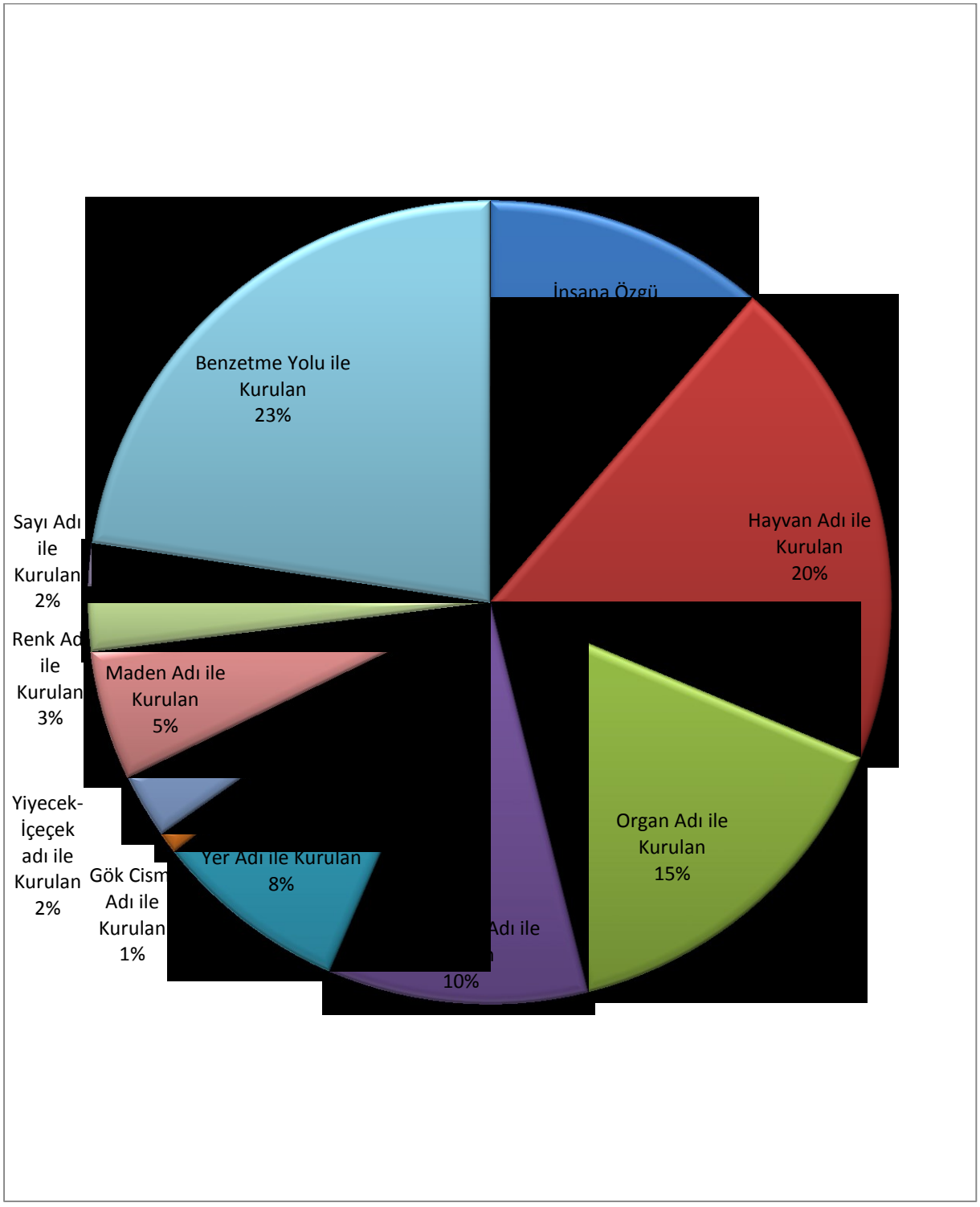

Tuvaca Bitki Adlarının Etimolojik Dağılımlarının Sayısal ve Yüzdesel Grafiği

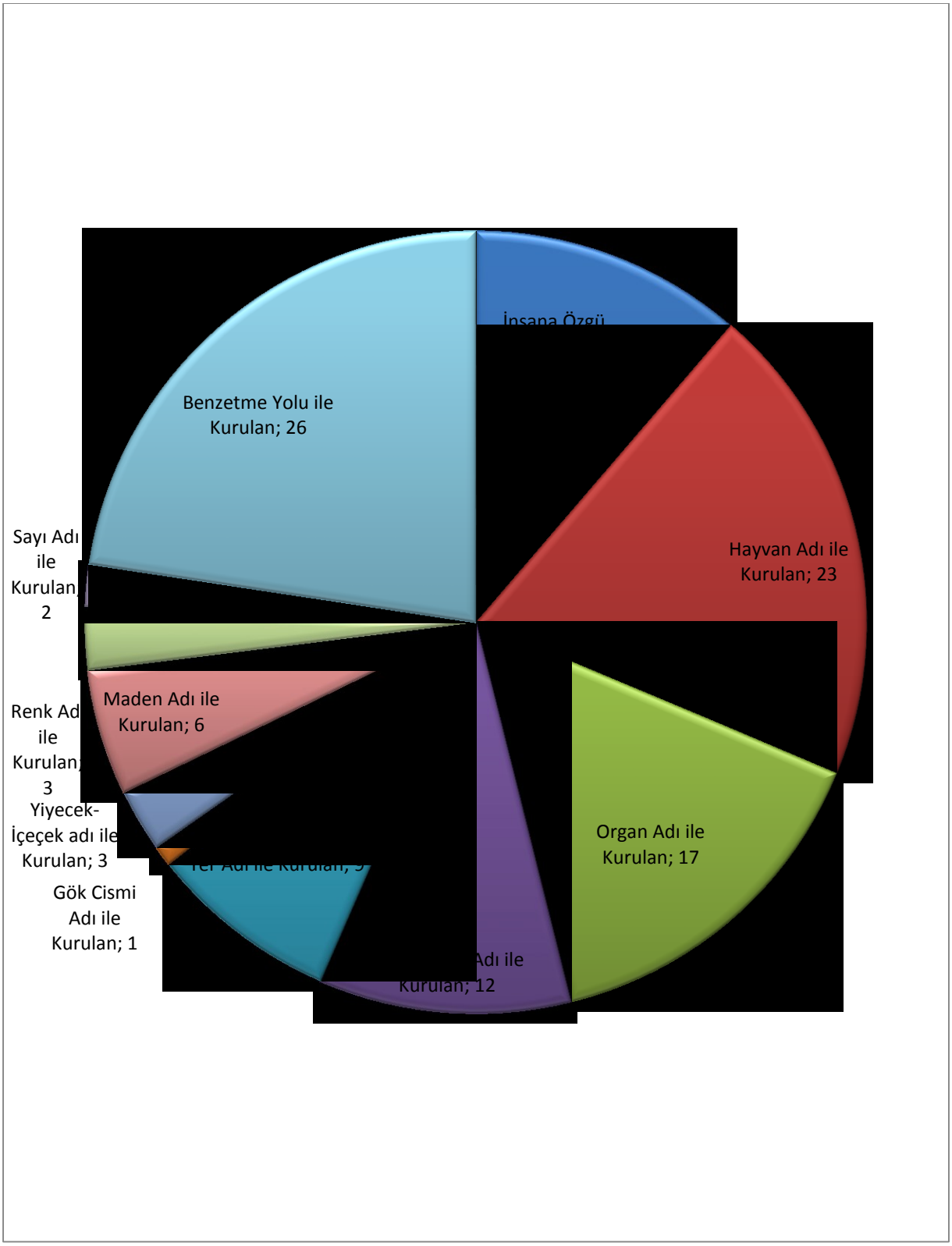

Moğolca
5%
0%
Rusça
35%
Tuvaca
60%

12. Saha ve Tuva Türkçesine ait bitki adlarının kavram bakımından kuruluş yöntemlerinin dağılımı aşağıdaki gibi tespit edilmiştir:

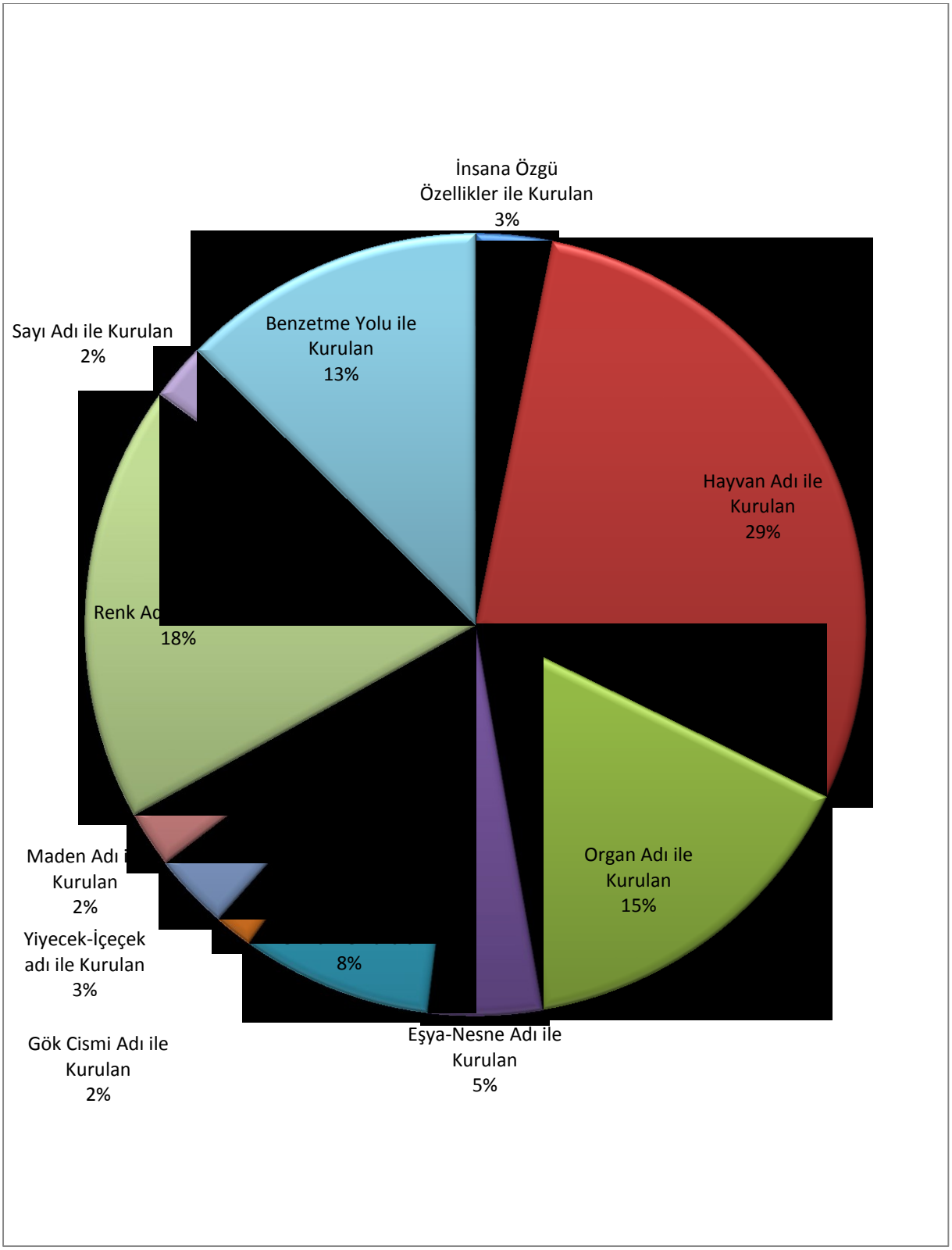
Sahaca Bitki Adlarının Kavram Bakımından Kuruluş Yollarının Yüzdesel Dağılımı

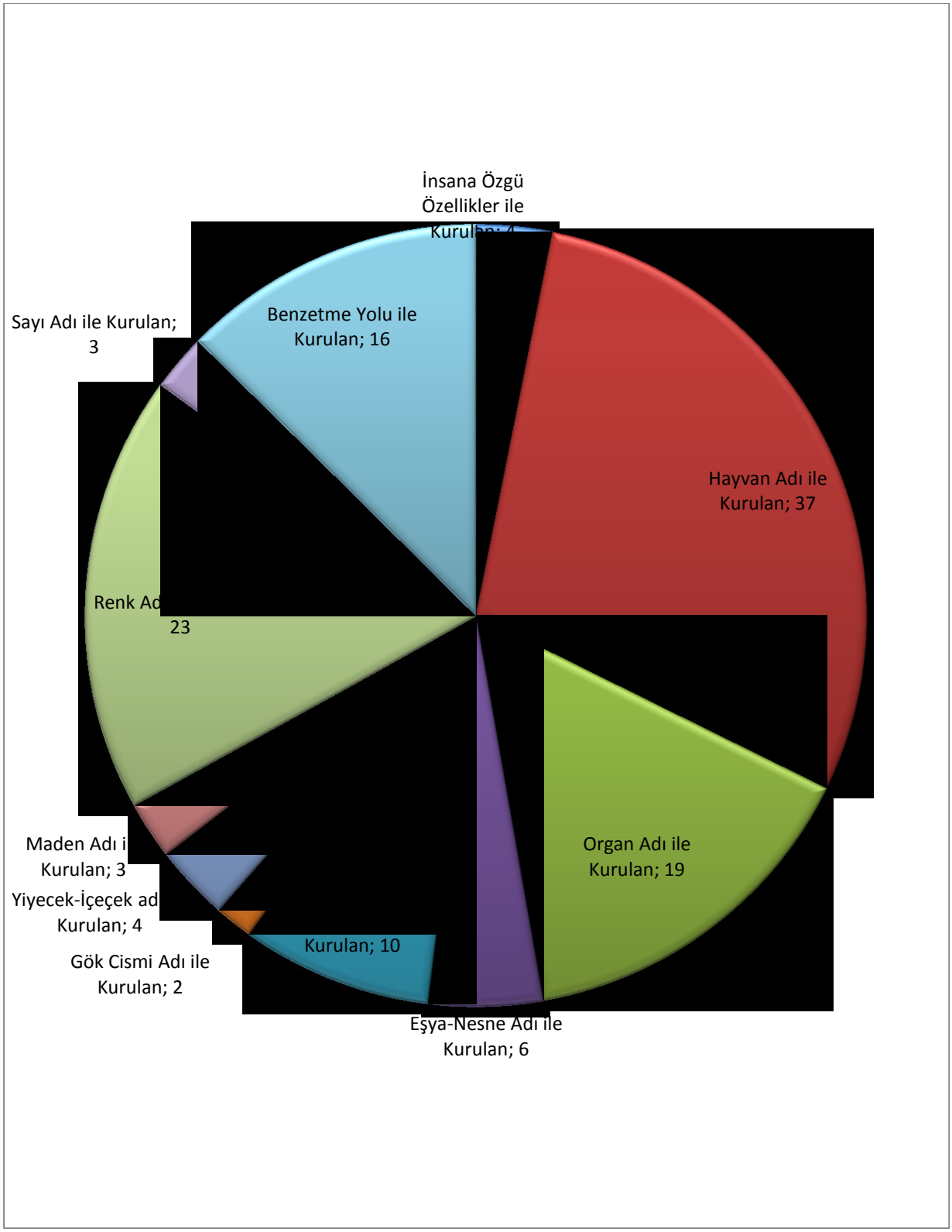
Sahaca Bitki Adlarının Kavram Bakımından Kuruluş Yollarının Sayısal Dağılımı

Tuvaca Bitki Adlarının Kavram Bakımından Kuruluş Yollarının Yüzdesel Dağılımı

Tuvaca Bitki Adlarının Kavram Bakımından Kuruluş Yollarının Sayısal Dağılımı

KAYNAKLAR

Kitaplar

Afanaseva,P.S. and Haritonova, L.H. (Eds). (1968). *Russko-Yakutskiy Slovar*. Moskva: İzdatelsvo Sovetskaya Entsiklopediya.

Akiner, S. (1995). *Sovyet Müslümanları.* (Çev. T. Buzpınar ve A. Mutu). İstanbul: İnsan Yayınları. (Eserin orijinali 1986'da yayımlandı).

Aksan, D. (2003). *Her Yönüyle Dil*. C.III. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Aksan, D. (2008). *Türkçenin Gücü*. İstanbul: Bilgi Yayınları.

Aksan, D. (1999). *Anlambilim*. Ankara: Engin Yayınevi.

Aksan, D. (1996). *Türkçenin Sözvarlığı*. Ankara: Engin Yayınları.

Annenkov', N.,İ. (1878). *Botaniçeskiy Slovar'*. Sankt Peterburg': Akademia Hayk.

Arıkoğlu, E. ve Kuular, K. (2003). *Tıva Türkçesi Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Arıkoğlu, E. (2005). *Örnekli Hakasça-Türkçe Sözlük*. Ankara: Akçağ Yayınları.

Aşmarina, L.,F. (2009). *Yadovitıe i Vrednıe Rasteniya Sibiri*. Novisibirsk: Sibirsoe Otdelenie Rossel' Hozaka Demin.

Atalay, B. (2006). *Divanü Lügat-it Türk*. C.I. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Atalay, B. (2006). *Divanü Lügat-it Türk*. C.II. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Atalay, B. (2006). *Divanü Lügat-it Türk*. C.III. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Atalay, B. (2006). *Divanü Lügat-it Türk*. C.IV. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Aydın, M. (2007). *Dilbilim el kitabı.* İstanbul: 3F Yayınevi.

Ayverdi, İ. (2010). *Misalli Büyük Türkçe Sözlük.* İstanbul: Kubbealtı Yayınları.

Babuşkin, S.M. (1993). *Russko-Buryatskiy Slovar'*. Ulan-Ude.

Banguoğlu, T. (2007). *Türkçenin Grameri.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Bartan, O.O. (1997) *Tıvalarnıñ Natsional Çemi Bolgaş Çem Ünüşteri.* Kızıl.

Baskakov, N.A. (Ed). (1964). *Russko-Altayskiy Slovar*. Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaya Entsiklopediya.

Baykova, K.,S. (2005). *Konspekt Florı Sibiri*. Novosibirsk.

Baytop, T. (2007). *Türkiye Bitki Adları Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Baytop, T. (1984). *Türkiye'de Bitkiler ile Tedavi*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları.

Berkutenko, A.,N. (2007). *Drevesnıe Rasteniya Severnogo Sahalina*. İrkutsk: İzdatel'stvo oblmaşinform.

Boratav, P., B. (2000). *Halk Edebiyatı Dersleri*. İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları.

Bülbül, E. (2009). *Doğadan Bize*. İstanbul: İnkılap Yayınevi.

Caferoğlu, A. (1968). *Eski Uygur Türkçesi Sözlüğü*. İstanbul: Türk Dil Kurumu Yayınları: Sayı 260.

Campbell, N. and Reece, J. (2010). *Biyoloji.* Ankara: Palme Yayıncılık.

Chınggaltaı (1963). *A Grammar of The Mongol Language.* New York: Frederıck Ungar Publishing.

Clauson, S, G. (1962). *Studies in Turkic and Mongolic Linguistics.* London and Newyok.

Çağbayır, Y. (2007). *Ötüken Türkçe Sözlük*. İstanbul: Ötüken Yayınları.

Çakır, M. (2000). *Canlılar Bilimi.* Konya: Mikro Yayınları.

Çankova, D.İ. (Ed). (1961). *Russko-Hakasskiy Slovar*. Moskva: Gosudarstvennoe İzdatel'stvo İnostrannıh i Natsionalnıh Slovarey.

Clevely, A., Rıchmond, K., Morris, S. and Mackley, L. (2010). *Yararlı Otlar ve Baharatlar Mutfağı.* İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Çerepnin, V.,L. (1987). *Pişçevıe Rasteniya Sibiri*. Novosibirsk: İzdatel'stvo Nauka Sibirskoe Otdelenie.

Çolakoğlu, G. (1999). *Tohumsuz Bitkiler Sistematiği*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Yayınları.

Dankoff, R. and Kelly, J. (1985). *Compendium of The Turkic Dialects.* C.I. Tekin, Ş., Tekin,G.,A. (Eds), Washington: Harvard University Press.

Dankoff, R. and Kelly,J.(1985). *Compendium of The Turkic Dialects.* C.II. Tekin, Ş., Tekin,G.,A. (Eds), Washington: Harvard University Press.

Dankoff, R. and Kelly,J.(1985). *Compendium of The Turkic Dialects.* C.III. Tekin, Ş., Tekin,G.,A. (Eds), Washington: Harvard University Press.

Deny, J. (2012). *Türk Dilbilgisi*. İstanbul: Kabalcı Yayınevi.

Devlet N. (1989) *Çağdaş Türk Dünyası*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Yayınları.

Devrim, H. (Ed). (1993). *Thema Larousse Tematik Ansiklopedi* (1th ed. Vols. 4-42) İstanbul: Milliyet Yayınları.

Dığrak, M. ve İlçim, A. (2002). *Sistematiğin Esasları*. Kahramanmaraş: Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Yayınları.

Dönmez, Y. (1976). *Bitki Coğrafyasına Giriş*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Coğrafya Enstitüsü Yayınları Edebiyat Fakültesi Matbaası.

Durmuşkahya, C. (2006). *Bitkisel Hayat*. Ankara: Tubitak Popüler Bilim Kitapları.

Dvoretskiy, İ.,H. (1976). *Latisnko-Russıkiy Slovar'*. Moskva: İzdatel'stvo Russkiy Yazık.

Ebcioğlu, N.(2008). *Sevgili Bahçem*. İstanbul: İnkılap Yayınevi.

Ebcioğlu, N. (2008). *Su Bitkileri*. İstanbul: İnkılap Yayınevi.

Efe, R. (2010). *Biyocoğrafya*. Bursa: Marmara Kitap Merkezi.

Eliade, M. (2003). *Dinler Tarihine Giriş*. İstanbul: Kabalcı Yayınları.

Eliade, M. (2003). *Demirciler ve Siyamcılar*. İstanbul: Kabalcı Yayınları.

Erdoğan, T. (2005). *Türkiye'nin En Güzel Yaban Çiçekleri.* İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Eren, H. (1999). *Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi.

Ergin, M. (2009). *Türk Dil Bilgisi.* İstanbul: Bayrak yayınları.

Ergun, P. (2004). *Türk Kültüründe Ağaç Kültü*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları.

Erinç, S. (1977). *Vejetasyon Coğrafyası.* İstanbul: İstanbul Üniversitesi Coğrafya Enstitüsü Yayınları Edebiyat Fakültesi Matbaası.

Freyberg, L., A. (1962). *Kratkiy Botaniçeskiy Russıko-Latinski Slovar'*. Moskva.

Gabain, A.V. (1950). *Alttürkische Grammatik*. Hamburg.

Goetz, P. (Ed). (1986). *Anabritanica Genel Kültür Ansiklopedisi*. (18th ed. Vols. 4-283) İstanbul: Ana Yayıncılık A.Ş.

Golden, P. (2013). *Türk Halkları Tarihine Giriş*. İstanbul: Ötüken Yayınları.

Gömeç, S. (2011). *Türk Cumhuriyetleri ve Toplulukları Tarihi*. Ankara: Akçağ Yayınları.

Grudzinskaya, L., M. (2002). *Flora Sosudistıh Rasteniy Zapadno-Altayskogo Zapovednika*. Almatı: Tethys.

Gubanov, İ.,A., Kiseleva, K.,V., Novikov, V.,S. and Tihomirov, V., N.(2003). *İllyustrirovannıy Opreditel' Rastenniy Sredney Rossii.* C.II. Moskva.

Günal, N. (1997). *Türkiye'de Başlıca Ağaç Türlerinin Coğrafi Yayılışları, Ekolojik ve Floristik Özellikleri.* İstanbul: Çantay Kitabevi.

Gülensoy,T. (2011). *Türkiye Türkçesindeki Türkçe Sözcüklerin Köken Bilgisi Sözlüğü*. C.I. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Gülensoy,T. (2011). *Türkiye Türkçesindeki Türkçe Sözcüklerin Köken Bilgisi Sözlüğü*. C.II. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Gültek, V. (2004). *Rusça-Türkçe Sözlük*. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.

Güngör, M.E. (tarihsiz). *Şifalı Bitkiler Ansiklopedisi*, Bursa: Sertan Yayınları.

Gürsoy-Naskali, E. ve Duranlı, M. (1999). *Altayca-Türkçe Sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Gürsoy-Naskali,E., Butanayev,V., İsina, A., Şahin,E., Şahin, L. ve Koç, A. (2007). *Hakasça -Türkçe Sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Hanminçun, B.,M.(1980). *Flora Vostoçnogo Tannu-Ola (Yujnaya Tuva).* Novosibirsk: İzdatel'stvo Nauka Sibirskoe Otdelenie.

Hauenschild, I. (1989). *Türksprachige Volksnamen Für Kräuter Und Stauden.* Wiesbaden: Titelaufnahme der Deutschen Bibliothek.

Hauenschild, I. (2006). *Botanica und Zoologica im Babur-name.* Weisbaden: Harrasowitz Verlag.

İlçim, A. (2014) *Hatay'ın Sessiz Güzelleri (900 Yabani Çiçek Hatay Bitki Envanteri).* Hatay: Hatay Valiliği.

İmer, K., Kocaman, A. ve Özsoy, A.S. (2011). *Dilbilim Sözlüğü*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.

Kafesoğlu, İ. (1992). *Türk Milli Kültürü*. İstanbul: Boğaziçi Yayınları.

Kamelin, R.,V. and Şmakov, A.,İ. (2006) *Krasnaya Kniga Altayskogo Kraya*. Tom.1, Barnaul.

Karaağaç, G. (2002). *Dil, Tarih ve İnsan*. Ankara: Akçağ Yayınları.

Karamanoğlu, K. (1977) *Farmosötik Botanik Ders Kitabı.* Ankara: Ankara Üniversitesi Eczacılık Fakültesi Yayınları.

Karol,S., Suludere, Z. ve Ayvalı,C. (2010). *Biyoloji Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Kılınç, M. ve Kutbay, G. (2007). *Bitki Coğrafyası*. Ankara: Palme Yayıncılık.

Kirişçioğlu, M., F.(1999). *Saha (Yakut) Türkçesi Grameri.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Korkmaz, Z. (2007). *Gramer Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Korkmaz, Z. (2007). *Türkiye Türkçesi Grameri.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Korne, J., D. (2004). *Psikedelik Şamanizm (Sanrılandırıcı Bitkilerin Şamanist Kullanımı).* İstanbul: Okyanus Yayınları.

Kupriyanov,A.,N. and Manakov,A.,Yu.(2007). *Puteşestvie s Rasteniyami po Gornoyşorii*. Kemerova: İrbis.

Kuznetsova, L.,V. (2003). *Atlas Lekarstvennıh Rasteniy Yakutii*. Tom.1. Yakutsk.

Küçüker, O. (1998). *Bitki Morfolojisi.* İstanbul: İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi Yayınları.

Krasnoborov, İ., M. (1999). *Krasnaya Kniga Respubliki Tıva Rasteniya.* Novosibirsk.

Krasnoborov, İ., M. (2007). *Krasnaya Kniga Respubliki Altay Rasteniya*. Gorno-Altaysk: Tsentral'nıy Sibirskiy Botaniçeskiy Sad. SO RAN.

Krasnoborov, İ., M. (2012). *Opredelitel' Rasteniy Respubliki Altay*. Novosibirsk: İzdatel'stvo SO RAN.

Lavrenov, B.,K. and Lavrenova, G.,V. (2003). *Entsiklopediya Lekarstvennıh Rasteniy Narodnoy Meditsinı.* Sankt-Pötörburg.

Lessing, F.D. (2003). *Moğolca-Türkçe Sözlük*. C.I. (Çev. G. Karaağaç). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Lessing, F.D. (2003). *Moğolca-Türkçe Sözlük*. C.II. (Çev. G. Karaağaç). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Levitskaya, L.S. (1989). *Etimologiçeskiyd Slovar' Tyurkskih Yazıkov* C.IV. Moskva: İzdatel'stvo Nauka.

Levitskaya,L.S., Dıbo, A.V. and Rassadin, V.İ. (1997). *Etimologiçeskiy Slovar' Tyurkskih Yazıkov* C. V. Moskva: İzdatel'stvo Nauka.

Ligeti, L. (1998). *Bilinmeyen İç Asya.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Malinowski, B. (1990). *Büyü, Bilim ve Din.* İstanbul: Kabalcı Yayınevi.

Mayr, E. (2008). *Biyoloji Budur-Canlı Dünyanın Bilimi.* Ankara: Tubitak Popüler Bilim Kitapları.

Melçakov, L., F. (tarihsiz) *Boydus Ertemi 3 Klass*.

Mete, O. (2009). *Kabalcı Şifalı Bitkiler Ansiklopedisi*. İstanbul: Kabalcı Yayınevi.

Mustafaev, E. M., E. ve Şçerbinin, B., G. (1996). *Büyük Rusça-Türkçe Sözlük*. İstanbul: Multilingual Yayınları.

Mustafaev, E.,M. ve Şçerbinin, B. G. (1999). *Büyük Türkçe-Rusça Sözlük*. İstanbul: Multilingual Yayınları.

Monguşa, D. A. (Ed). (1980). *Russko-Tuvinskiy Slovar*. Moskva : İzdatelsvo Russkiy Yazık.

Nadirova, A.,A. (2005) *Tabiat: Derdin Devâsı (Tibet Hekimliğinin Sırları*). (Çev. G. Cumakunova). Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları.

Nişanyan, S. (2007). *Sözlerin Soyağacı Çağdaş Türkçenin Etimolojik Sözlüğü*. İstanbul; Adam Yayıncılık.

Ögel, B. (2003). *Türk Mitolojisi*. C.I. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.

Ölmez, M. (2007). *Tuwinischer Wortschatz mit Alttürkishchen unt Mongolischen Parallelen*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag.

Örnek, S.,V. (1971). *Etnoloji Sözlüğü*. Ankara: Ankara üniversitesi Dil Tarih Coğrafya Fakültesi Yayınları.

Özkan, N. (2002). *Türk Dilinin Yurtları*. Ankara: Akçağ Yayınları.

Öztürk, M. ve Seçmen, Ö. (1996). *Bitki Ekolojisi*. İzmir: Ege Üniversitesi Yayınları.

Pekarskiy, E.K. (1945) *Yakut Dili Sözlüğü*. İstanbul: Ebuzziya Matbaası.

Pekarskiy, E.K. (1959). *Slovar' Yakutskogo Yazıka* C.I. Leningrad: Akademiya Nauk SSSR.

Pekarskiy, E.K. (1959). *Slovar' Yakutskogo Yazıka* C.II. Leningrad: Akademiya Nauk SSSR.

Pekarskiy, E.K. (1959). *Slovar' Yakutskogo Yazıka* C.III. Leningrad: Akademiya Nauk SSSR.

Petrov, A.M.(2002). *Slovar Russko-Latinsko-Yakutskih Nazvaniy Rasteniy Yakutii*. Yakutsk: Yakutskiy Nauçnıy Tsentra SO RAN.

Poppe, N. (1965). *İntroduction to Altaic Linguisticse*. Wiessbaden: Otto Harrasso witze Wiessbaden.

Roux, J.P. (2008). *Türklerin Tarihi (Pasifikten Akdenize 2000 Yıl).* İstanbul: Kabalcı Yayınları.

Roux, J.,P. (2005). *Orta Asya'da Kutsal Bitkiler ve Hayvanlar*. İstanbul: Kabalcı Yayınları.

Sakaoğlu, S. (2001). *Türk Ad Bilimi.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Sarıbaş, M. (2010). *Bitki Adları Sözlüğü*. İstanbul: Cinius Yayınları.

Schroeter,A., I. (1999). *Dictionary of Plant Names.* Koenigstein: Koeltz Scientific Books.

Serenot,S. (2009). *Tıva Ulusçu Emneeşkin*. Kızıl: Tıvanıñ Yu.Ş. Kyunzegeş Attıg Nom Ündürer Çeri.

Seroşevsky, V.,L. (2007). *Saka Yakutlar.* İstanbul: Selenge Yayınları.

Sevortyan, E.V.(1974). *Etimologiçeskiy Slovar' Tyurkskih Yazıkov* C. I. Moskva: İzdatel'stvo Nauka.

Sevortyan, E.V.(1978). *Etimologiçeskiy Slovar' Tyurkskih Yazıkov* C. II. Moskva: İzdatel'stvo Nauka.

Sevortyan,E.V.(1980). *Etimologiçeskiy Slovar' Tyurkskih Yazıkov* C. III. Moskva: İzdatel'stvo Nauka.

Skatkin, M.,N. (tarihsiz). *Boydus Ertemi 4 Klass.*

Sleptsova, P.A. (Ed). (1972). *Yakutsko-Russkiy Slovar*. Moskva: İzdatelsvo Sovetskaya Entsiklopediya.

Sokolova, N.,S., Pamfilova, T.,G. and Pamfilova, G.,A. (1990). *Dikorastuşçie i Kul'turnıe Rasteniya v Narodnoy Meditsine.* Moskva.

Somer, S., Örs, A., Kut, T. ve İnaltong, T. (2003). *Yurdumun Yenilebilir Otları.* İstanbul: Mutfak Dostları Derneği Yayınları.

Stachowski, M. (1993). *Geschichte Des Jakutischen Vokalismus.* Krakow: Nakladum Uniwersytetu Jagiellonskiego.

Starostin, S.A., Dybo, A.V. and Mudrak, O.A. (2003). *An Etymological Dictionary of Altaic Languages*. Leiden/Boston: Brıll.

Stogova, N. (2007). *Ostorojno! Rasteniya-Tseliteli: Protivopokazaniya k Primeneniyu*. Sankt-Peterburg.

Subrakovoy, O.V. (Ed).(2006). *Hakassko-Russkiy Slovar*. Novosibirsk: Nauka.

Şişkina, B., K.(1963). *Botaniçeskiy Atlas*. Leningrad: İzdatel'stvo Sel'skohozyaistvennoy Literaturı Jurnalov i Plakatov.

Şmakov, A.,İ.(1999). *Oprdlitel' Paporotnikov Rossii.* Barnaul: İzdatel'stvo Altayskogo Gosudarstvennogo Üniversiteta.

Tanker, M. ve Tanker, N. (1991). *Farmakognozi* C 1. Ankara: Ankara Üniversitesi Eczacılık Fakültesi Yayınları No: 66.

Tanker, N., Koyuncu, M. ve Coşkun, M. (2007) *Farmasötik Botanik*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eczacılık Fakültesi Yayınları.

Tannagaşeva, N.,K. ve Akalın, Ş.,H. (1995). *Şor Sözlüğü*. Adana: Çukurova Üniversitesi Basımevi.

Tatarintsev, B, İ.(2000). *Etimologiçeskiy Slovar Tuvinskogo Yazıka*. C.I., Novosibirsk.

Tatarintsev, B, İ.(2002). *Etimologiçeskiy Slovar Tuvinskogo Yazıka*. C.II., Novosibirsk.

Tatarintsev, B, İ.(2004). *Etimologiçeskiy Slovar Tuvinskogo Yazıka*. C.III., Novosibirsk.

Tatarintsev, B, İ.(2008). *Etimologiçeskiy Slovar Tuvinskogo Yazıka*. C.IV., Novosibirsk.

Taylor, C. (Ed). (2011). *Bilim Ansiklopedisi*. (1.th ed. 58) İstanbul: Remzi Kitapevi.

Telyat'ev V.,V. (1985). *Holeznıe Rasteniya Tsentral'noy Sibiri*. Irkutsk: Vostoçno-Sibirskoe Knijnoe İzdatel'voe.

Timofeev,P.,A. and İvanova,E.,İ. (2006). *Yagodnıe Rasteniya Yakutii.* Yakutsk: Biçik.

Tolmaçev, A.,İ. (1974). *Opredelitel' Vısşihrasteniy Yakutii.* Novosibirsk: İzdatel'stvo Nauka Sibirskoe Otdelenie.

Trizna, A., A. (1992). *Rasteniya jizn' i Zdorov'e.* Tula: Tula Priokskoe Knijnoe İzdatel'stvo.

Tsıdenjapov, Ş.P. (1991). *Kratkiy Buryatsko-Mongol'sko-Russkiy Slovar'*. Ulan-ude: Ob'ediniedetskih Pisateley Buryatin.

Tumanova, O.,T. (1995). *Latinsko-Russkiy Slovar' Nazvani Rasteniy s Ukazatelem Russkih Ekvivalentov*. Moskva: Lorien.

Tuzlacı, E. (2006). *Türkiye Bitkileri Sözlüğü*. İstanbul: Alfa Yayınları.

Türk Dil Kurumu. (2005). *Türkçe Sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Türk Dil Kurumu. (2009). *Derleme Sözlüğü*. C.I. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Türk Dil Kurumu. (2009). *Derleme Sözlüğü*. C.II. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Türk Dil Kurumu. (2009). *Derleme Sözlüğü*. C.III. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Türk Dil Kurumu. (2009). *Derleme Sözlüğü*. C.IV. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Türk Dil Kurumu. (2009). *Derleme Sözlüğü*. C.V. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Türk Dil Kurumu. (2009). *Derleme Sözlüğü*. C.VI. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Vardar, B. (2007). *Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Multilingual Yayınları.

Vinokurova, R, E. (2008). *Domaşnyaya Apteçka İz Yakutskih Trav*. Yakutsk.

Yablonskaya, K.N. ve Barışeva, G.A. (1976). *Latinsko-Russkiy Slovar'*. Moskva: İzdatel'stvo Russkiy Yazık.

Yakovleva, A.,N., Mohova, M.,E. and Timofeeva, T.,T. (2009). *Aar Ayılğa Emtiir Küühe.* Cokuuskay.

Yakubov V.,V. (2007). *Rasteniya Kamçatki*. Moskva.

Yuliya, Ş. (2007). *Rasteniya Polnaya Entsiklopediya*. Moskva: Eksmo.

Zaya,H., Hanife,A, Yusuf,Y. ve Ahmet,E. (2008) *Turk-Mongol-Mongol-Turk Tol'*. Ulaan Baatar.

World Health Organization. (2013). *Medicinal Plants İn Mongolia.* Geneva: World Health Organization Publication.

Eğitim Teşebbüsleri. Kollektif.(1980). *Yenibilimler Ansiklopedisi*. (1th ed. Vols. 2-185) İstanbul: Omas Matbaası.

Makaleler

Alptekin, A.B.(2010). Türk Halk Hikâyelerinde Halk Hekimliği. *Milli Folklar Dergisi*, 86.sayı.

Altıntaş, A. (1987). Eski Türk Kültüründe Hayat Ağacı ve Ölümsüzlük Otu. *Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi*, 51.sayı.

Altıntaş, A. (2001) Divan-ü Lügat-it Türk'teki Tıbbi Bitkiler. *Tıp Tarihi Araştırmaları Dergisi,* 10.sayı.

Anderson,D., S., A.(1998). Historical Aspects Of Yakut (Saxa) Phonology. *İn Turkic Languages.*

Arıkoğlu, E.(2002). Tuva'nın XX. Asır Siyasi Tarihi. H.C. Güzel, K. Çiçek ve S. Koca. (Editörler). *Türkler* C.20. Ankara. Yeni Türkiye Yayınları.

Arıkoğlu, E. (2007). Tuva Türkçesi., A. B. Ercilasun. (Editör). *Türk Lehçeleri Grameri.* Ankara. Akçağ Yayınları.

Atasoy, E. (2012). Saha (Yakutistan), Tıva,Hakasya Ve Altay Cunhuriyetlerinin Demografik ve Ekonomik Verilerinin Analizi, E. Büyükakıncı ve E. Bacanlı. (Editörler). *Sovyetler Birliği'nin Dağılmasından Yirmi Yıl Sonra Rusya Federasyonu* III Kitap. Ankara. Atatürk Kültür Merkezi.

Atnur, G. (2010) Sibirya'daki Türk Boylarının Destanlarında Halk Hekimliği Uygulamaları. *Bilig Dergisi*, Güz 55. sayı.

Avşar, Z., Solak, F. ve Tosun, S. (2002). Türklerin demografisi (1950-2025). H.C. Güzel, K. Çiçek ve S. Koca. (Editörler). *Türkler* C.1. Ankara. Yeni Türkiye Yayınları.

Bacanlı, E. (2012). Sibirya'daki Saha (Yakutistan) Tıva, Hakasya, Altay Cumhuriyetleri: Uzaktaki Kimlikler ve Diller., E. Büyükakıncı ve E. Bacanlı. (Editörler). *Sovyetler Birliği'nin Dağılmasından Yirmi Yıl Sonra Rusya Federasyonu III.Kitap*. Ankara. Atatürk Kültür Merkezi.

Baytop, A. (1968). Bitkilerimizin Yerli Adları. *İstanbul Eczacılık Fakültesi Mecmuası*. 4.sayı.

Berbercan, M.,T.(2012). Doğu Türkçesine Ait Bir Lügatçesi. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi,* 16.sayı.

Devlet, N. (1997). Sibirya'daki Halkların Demografik ve Ekonomik Potansiyelleri. E.G. Naskali. (Editör). *Sibirya Araştırmaları*. İstanbul. Simurg Yayınları.

Duran, A. (1998). Türkçe'de Bazı Bitki Adlarının Veriliş Sebepleri. *Türk Dili, Dil ve Edebiyat Dergisi*, 555.sayı.

Eberhard, W. (1943). Eski Çin Kültürü ve Türkler. *AÜDTCFD*, 1(4).

Esin, E. (1976). *Ötüken Yış (Türk Sanatında Ağaçlı Dağ Hakkında Notlar*), *Atsız Armağanı* İstanbul: Ötüken Yayınları.

Fedotoviç, J.F. (1994). Saha Yeri ve Saha Türkleri. *AÜ. DTCF. Tarih Araştırmaları Dergisi* 16 (26).

Gürsevin, G. (1998). Köktürk Bengü Taşlarındaki Oğuzca Özellikler. *Kardeş Ağızlar (Türk Lehçe ve Şiveleri Dergisi)* 7. Sayı.

İnan, A. (1998). Tuba (Urenha) Türkleri. *Makaleler ve İncelemeler* I.Cilt. Ankara: Türk Tarih Kurumu.

Karadüz, A. (2009) Sözlük, Sözcük Anlamı ve Öğrenme Üzerine, *Turkish Studies International Periodical For The Languages, Literature And History of Turkish or Turkic*, Volume 4/4, Summer.

Kaya, M. (2001). Eski Türk İnanışlarının Türkiye'deki Halk Hekimliğinde İzleri. *Folklar Edebiyat Dergisi*, 25. sayı.

Killi, G. (2006). Erken Türk-Moğol Dil İlişkileri (VIII-XIV. yy.). *Türk Bilig,* 11. Sayı.

Korkmaz, Z. (1975). Eski Türkçedeki Oğuzca Belirtiler. *Birinci Türk Dili Bilimsel Kurultayı*. Türk Dil Kurumu Yayınları.

Kurat, A.N. ve Temir, A. (2001). Sibir (Sibirya) Hanlığı., *Türk Dünyası El Kitabı*. Ankara. Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü.

Ölmez, M. (Ekim 2000). Tuvacanın eskiliği üzerine. *Türk Dilleri Araştırmaları Dergisi.*

Önler, Z. (2004). XIV.-XV. Yüzyıl Tıp Metinlerinde Türkçe Bitki Adları. *Kebikeç Dergisi,* 18.sayı.

Önler, Z. (1990). XIV ve XV. Yüzyıl Anadolu Türkçesi Botanik Terimleri. *Journal of Turkish Studies*, 14.sayı.

Öztürk, F. (2005). Kutadgu Biligde Bitki Adları. *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, 6 (1).

Sever, M. (2004). Türk Halk İnançlarında ve Halk Hekimliği Uygulamalarında Meyve. *Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi.*16.sayı.

Sevgi O. ve Akkemik Ü. (2014). "Türkiye Bitkileri Listesi (Damarlı Bitkiler)" Adlı Eserin Bilgi Kaynağı ve Terim Yaklaşımı Üzerine Bir Değerlendirme. *Avrasya Terim Dergisi,* 2(1).

Somuncuoğlu, A.(2002). Tuva (Tıva) Cumhuriyeti. H.C. Güzel, K. Çiçek ve S. Koca. (Editörler). *Türkler* C.20. Ankara. Yeni Türkiye Yayınları.

Şahin, H. (2007). Câmi'ü'l-fürs Örneğinde XVI. Yüzyıl Bitki İsimleri. *Turkish Studies/Türkoloji Araştırmaları*, 2(2).

Şen, M. (1997). "Sibirya" İsminin Menşei Üzerine. E.G. Naskali. (Editör). *Sibirya Araştırmaları*. İstanbul. Simurg Yayınları.

Tokat, F. (2014). On the common words in mongolian and the turkish dialect in Turkey. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* (Vol. 7-32).

Uçar, İ. (2013). Yetiştiği/Geldiği Coğrafyaya veya Etnik Adlandırmayla Oluşturulan Bitki Adları. *Zeitschrift für die Welt der Türken Journal of Wold of Turks*, 5(1).

Uçar, İ. (2013). Türkiye Türkçesinde Hayvan Adlarından Türetilmiş Bitki Adları. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 2(1).

Yiğit, A. (2006). Rusya Federasyonu'nda Türk Topluluklarının Yaşadığı Bölgelerdeki Nüfus Hareketleri ve Değişen Etnik Yapı. *Türk Dünyası İşletme Fakültesi Ülkümüz Dergisi*, Yıl:3 Sayı:6, İstanbul: Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı.

Elektronik Kaynaklar

İnternet: Kirişçioğlu, M.,F. (2012). Saha türkçesindeki rusça alıntı kelimeler. *Kazakistan türk ilimler akademisi, türki dünyası almanak* http://turkoloji.cu.edu.tr/CAGDAS %20 TURK %20LEHCELERI /fatih_kiriscioglu_saha_rusca_alinti_kelimeler.pdf adresinden 10.09.2015 tarihinde alınmıştır.

İnternet: Topsakal, İ. (2011). Türk Tarihi Açısından Sibirya'nın Kısa Tarihi (Başlangıçtan XVI. Yüzyıla Kadar). *Turkish Studies Academic Journal*. *http://www.turkishstudies. net/Makaleler/758386539_topsakalilyas.pdf* adresinden 06.08.2015 tarihinde alınmıştır.

İnternet: Filizok, R.(tarihsiz). Dil Bilimi ve Gösterge (İşaret). http://www.ege-edebiyat.Org /docs/494.pdf adresinden 12.09.2015 tarihinde alınmıştır.

İnternet: Badamsuren, G.(2011). Comparative Studies on Compound Adjective Formation of Mongolian & English Languages. *Humanities Professorial Team School of Technology in Darkhan*. http://sict.edu.mn/content/files/Ganbold.B.pdf adresinden 06.09.2015 tarihinde alınmıştır.

İnternet: Langran, X.(2010). Hedysarum (batalak), http://flora.huh.harvard.edu/china /PDF/PDF10/ Hedysarum.pdf adresinden 28.08.2015 tarihinde alınmıştır.

İnternet: Shu, T.L. (2001) Draba (kaya çiçeği), *Flora of China Vol.8 (66-86). (Çin Florası)* http://flora.huh.harvard.edu/china /PDF/PDF08/ DRABA.pdf adresinden 30 Temmuz 2015 tarihinde alınmıştır.

İnternet: Robinson, O. (2001). Leptopyrum. *Flora of China Vol.6 (276) (Çin Florası)* http://flora.huh.harvard.edu/china/PDF/PDF06/LEPTOPYRUM.pdf adresinden 30 Temmuz 2015 tarihinde alınmıştır.

İnternet: Yang, W., Lı, Q. (2009). A Revision Of Clematis Sect. Atragene (Ranunculaceae) [(Akasma Alt Türü Yabanasması Hakkında Bir İnceleme (Düğünçiçeğigiller)]

Journal Of Systematics And Evolution (Sistematik ve Evrim Dergisi) http://onlinelibrary.wiley. Com/doi/10.1111/j.1759-6831. 2009. 00057.x/pdf adresinden 28.08.2015 tarihinde alınmıştır.

İnternet: Castillo, K., Robinson, L., Orchid Observers Identification Guide (Gözlemciler İçin Salep Tanıma Rehberi) https://static.zooniverse.org/www.orchidobservers.org/ resources/OrchidObservers_IDGuide_v2.pdf, adresinden 28 Haziran 2015 tarihinde alınmıştır.

İnternet: Aitken, M.(April, 2004). Guide to the Common Potentilla Species of the Blue Mountains Ecoregion. (Mavi Eko-Bölge Dağlarında Beşparmak Otu Türleri Rehberi) *United States Department of Agriculture General Technical Report Amerika Birleşik Devletleri Tarım Bakanlığı Genel Teknik Raporu).* http://www.fs.fed. us/pnw/ pubs/ gtr 603.pdf adresinden 29 Haziran 2015 tarihinde alınmıştır.

İnternet: Walker, K. (2011). Pulsatilla Vulgaris L Mill. (İlkbahar çiçeği) *Botanical Society of the British Isles. (Britanya Adaları'nın Bitki Topluluğu)* http://www. plantlife. org.uk/uploads/documents/ Pulsatilla_vulgaris_Plantlifedossier_ FINAL_ Apr 11.pdf adresinden 30 Temmuz 2015 tarihinde alınmıştır.

İnternet: Shu, B. J. (2001) Patrinia. (patrinya) *Flora of China Vol.19 (662–665) (Çin Florası).* http://flora.huh.harvard.edu/china /PDF/PDF19/Patrinia.pdf adresinden 30 Temmuz 2015 tarihinde alınmıştır.

İnternet: Xianchun, Z., Noteboom, H., Kato, M. (2013), Selagınellaceae. (sürüngen yosunlar) *Flora of China.* Vol. 2–3 *(Çin Florası).* http://flora.huh.harvard.edu/china/mss/ volume 02/Flora_of_China_Volume_2_3_ Selaginellaceae.pdf adresinden 10 Eylül 2015 tarihinde alınmıştır.

İnternet: http://www.perennials.com/plants/polemonium-caeruleum.html adresinden 29 Temmuz 2015 tarihinde alınmıştır.

İnternet: http://www1.dnr.wa.gov/nhp/refdesk/fguide/pdf/sweper.pdf adresinden 20 Haziran 2015 tarihinde alınmıştır.

İnternet: http://www.efloras.org/florataxon.aspx?flora_id=1&taxon_id=105644 adresinden 28 Temmuz 2015 tarihinde alınmıştır.

İnternet: http://turklukbilgisi.com/sozluk/index.php/term/15,4134.xhtml adresinden 22 Haziran 2015 tarihinde alınmıştır.

İnternet: http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK. GTS. 55f9340b 59a514.25124790 adresinden 11 Eylül 2015 tarihinde alınmıştır.

İnternet: http://www.kmoksy.com/zobot/KMOKSY_Mongolian_Phytonymy.pdf adresinden 26 Ağustos 2015 tarihinde alınmıştır.

İnternet: http://www.bizimbitkiler.org.tr/v2/hiyerarsi.php?c=Oxytropis adresinden 16 Aralık 2014 tarihinde alınmıştır.

İnternet: http://bizimbitkiler.org.tr/v2/hiyerarsi.php?c=Saussurea adresinden 26 Temmuz 2015 tarihinde alınmıştır.

İnternet: http://www.bizimbitkiler.org.tr/v2/hiyerarsi.php?c=Lomatogonium adresinden 22 Şubat 2015 tarihinde alınmıştır.

İnternet: http://bizimbitkiler.org.tr/v2/hiyerarsi.php?c=Setaria adresinden 23 Haziran 2015 tarihinde alınmıştır.

İnternet: http://www.bizimbitkiler.org.tr/v2/hiyerarsi.php?c=Spirodela adresinden 26 Şubat 2015 tarihinde alınmıştır.

İnternet: http://www.bizimbitkiler.org.tr/v2/hiyerarsi.php?c=Kobresia adresinden 26 Şubat 2015 tarihinde alınmıştır.

İnternet: http://ulusalmera-tagem.gov.tr/turGoster.asp?id=Androsace%20maxima adresinden 24 Haziran 2015 tarihinde alınmıştır.

İnternet: http://ulusalmera-tagem.gov.tr/turGoster.asp?id=Crepis%20sancta adresinden 25 Haziran 2015 tarihinde alınmıştır.

İnternet: http://ulusalmera-tagem.gov.tr/turGoster.asp?id=Serratula%20serratuloides adresinden 22 Haziran 2015 tarihinde alınmıştır.

İnternet: http://ulusalmera-tagem.gov.tr/turGoster.asp?id=Cynodon%20dactylon adresinden 03 Temmuz 2015 tarihinde alınmıştır.

İnternet: http://ulusalmera-tagem.gov.tr/turGoster.asp?id=Melilotus%20officinalis adresinden 04 Temmuz 2015 tarihinde alınmıştır.

İnternet: http://ulusalmera-tagem.gov.tr/turGoster.asp?id=Lagotis%20stolonifera adresinden 21 Temmuz 2015 tarihinde alınmıştır.

İnternet: http://ulusalmera-tagem.gov.tr/turler.asp?srcItem=&srcCol=&pg=13 adresinden 23 Haziran 2015 tarihinde alınmıştır.

İnternet: http://www.mojgorod.ru/regs/pop2013_3.html adresinden 04 Ekim 2015 tarihinde alınmıştır.

İnternet: http://www.mojgorod.ru/regs/pop2014_3.html adresinden 04 Ekim 2015 tarihinde alınmıştır.

İnternet: http://www.mojgorod.ru/regs/pop2015_3.html adresinden 04 Ekim 2015 tarihinde alınmıştır.

İnternet: http://www.mojgorod.ru/regs/pop2013_4.html adresinden 04 Ekim 2015 tarihinde alınmıştır.

İnternet: http://www.mojgorod.ru/regs/pop2014_4.html adresinden 04 Ekim 2015 tarihinde alınmıştır.

İnternet: http://www.mojgorod.ru/regs/pop2015_4.html adresinden 04 Ekim 2015 tarihinde alınmıştır.

EKLER

EK-1. Tohumsuz Bitkiler

Ek'te yer alan bitki görselleri, bitkilerin Latince isimleri esas alınarak internet ortamında yer alan muhtelif sayfalar üzerinden derlenmiştir.

Likenler

İzlanda ren geyiği yosunu (*Cladonia rangiferina*)
https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Cladonia_rangiferina_1.jpg

Eğreltiler

atkuyruğu (*Equisetum*)

https://gobotany.newenglandwild.org/species/equisetum/hyemale/

baldırıkara (*Asplenium*)

https://en.wikipedia.org/wiki/Asplenium#/media/File:Asplenium_marinum_(aka).jpg

benekli eğrelti (*Polypodium*)

http://www.naturespot.org.uk/species/polypody

erkek eğrelti otu (*Dryopteris Adans*.)

http://nefern.info/topics/mickelii/topcmicl.htm

kartallı eğrelti otu (*Pteridium aquilinium Gled*.)

https://gobotany.newenglandwild.org/species/pteridium/aquilinum/

kibrit otu (*Lycopodium*)

http://fitoapteka.org/herbs-p/4037-101030-lycopodium-annotinum

sürüngen yosun (*Selaginella spring*)

http://fern.la.coocan.jp/Selaginellaceae/Selaginella%20remotifolia/DSC04678.JPG

EK-2. Tohumlu Bitkiler

Açık Tohumlu Bitkiler

ardıç (*Juniperus communis*)

http://doctorschar.com/archives/juniper-juniperus-communis/

çam (*Pinus*)

http://conifersociety.org/conifers/conifer/pinus/

köknar (*Abies mill*)

https://de.wikipedia.org/wiki/Abies_fabri#/media/File:Abies_fabri_in_mist.jpg

ladin (*Picea L.*)

https://www.pinterest.com/pin/505106914434890300/

servi (*Cupressus sempenvirens*)

http://peyzajmimarligi01.blogcu.com/cupressus-sempervirens/4313211

Sibirya melezi (Larix sibirica)

http://pisum.bionet.nsc.ru/kosterin/landscap/altai/larch3.htm

Kapalı Tohumlu Bitkiler (Çiçekli Bitkiler)

Tek Çenekli Bitkiler

akçöpleme (*Veratrum L.*)

https://en.wikipedia.org/wiki/Veratrum#/media/File:Veratrum_album_subsp._oxysepalum_0807.JPG

arpa (*Hordeum L.*)

http://luirig.altervista.org/cpm/albums/stueber2/kur-stu1168-hordeum-distichon.jpg

ayrık otu (*Agropyrum*)

https://www.pinterest.com/pin/127086020706702637/

bambu (*Bambusa balcooa*)

http://www.shopclues.com/2-nos-bambusa-balcooa-bamboo-tissue-cultured-bare-root-plants.html

başak salebi (*Gymnadenia*)

http://luirig.altervista.org/cpm/albums/bot-017/gymnadenia-conopsea8674.jpg

bataklık keteni (*Eriophorum*)

http://www.arcticatlas.org/photos/pltspecies/alphaList/spp_details?queryID=eriop

buğday (*Triticum aestivum*)

https://innspubnet.files.wordpress.com/2015/06/triticum-aestivum.jpg

çavdar (*Secale cereale*)

http://www.garten.cz/forum/vt/cz/P13765-zito-sete-secale-cereale/?#p13765

çiriş (*Allium vineale*)

http://vaplantatlas.org/index.php?do=plant&plant=1233

darı (*Panicum L.*)

https://www.prairiemoon.com/seeds/grasses-sedges-rushes/panicum-virgatum-switch-grass.html

domuz ayrığı (*Cynodon dactylon*)

http://www.wikiwand.com/en/Cynodon_dactylon

Eğir otu (*Acorus calamus*)

https://lv.wikipedia.org/wiki/Att%C4%93ls:Acorus_calamus.JPG

güngüzeli (*Hemerocallis flava*)

http://www.longislandindicator.com/178.html

hanımpabucu (*Cypripedium calceolus*)

https://www.flickr.com/photos/taurielloanimaliorchidee/4971904550

hasır otu (*Typha*)

https://en.wikipedia.org/wiki/Typha#/media/File:Typha_latifolia_02_bgiu.jpg

inci çiçeği (*Convallaria majalis*)

http://www.ballyrobertcottage.com/plants-beginning-with-c/convallaria-majalis

kamış (*Phragmites Adans*.)

http://www.southhavenmunicipalmarina.com/blog/phragmites-presentation-invasive-species-control-1

kardelen (*Galanthus nivalis*)

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/4/49/Galanthus_nivalis_-_Snowdrop.jpg

kum çavdarı (*Leymus Hochst*.)

http://arcticplants.myspecies.info/category/classification/angiosperms/monocots/poaceae/leymus/leymus-mollis/leymus-mollis-ssp-villosis

kurbağa kaşığı (*Alisma plantago-aquatica*)
https://en.wikipedia.org/wiki/Alisma#/media/File:Alisma_plantago-aquatica20090812_259.jpg

lale (*Tulipa gesneriana*)

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/a/ac/Tulipa_gesneriana_3.jpg

mısır (*Zea mays*)

http://www.aphotoflora.com/g_zea_mays_maize_corn.html

muz (*Musa paradisiaca*)

https://www.flickr.com/photos/53744084@N06/11393382706

mührüsüleyman (*Polygonatum (Tourn.) Adans*.)

http://www.lookfordiagnosis.com/mesh_info.php?term=Polygonatum&lang=1

palak (*Stipa L.*)

https://fi.wikipedia.org/wiki/H%C3%B6yhenhein%C3%A4t#/media/File:Stipa_tenuifolia.jpg

salep (*Orchis*)

https://www.brc.ac.uk/plantatlas/index.php?q=plant/orchis-militaris

sarımsak (*Allium sativum*)

https://auntiedogmasgardenspot.files.wordpress.com/2013/05/allium-sativum_bloem-garlic.jpg

saz (*Carex L.*)

http://www.finegardening.com/berkeley-sedge-carex-divulsa

sıçansaçı (*Setaria viridis*)

http://www.missouriplants.com/Grasses/Setaria_viridis_page.html

soğan (*Allium cepa*)

https://gobotany.newenglandwild.org/species/allium/cepa/

su mercimeği (*Lemna L.*)

http://wnmu.edu/academic/nspages/gilaflora/l_valdiviana.jpg

su oku (*Sagittaria sagittifolia*)

http://www.biopix.com/zoom.aspx?photoid=47378

süsen (*Iris L.*)

https://gardensforgoldens.files.wordpress.com/2013/03/iris-march.jpg

telli su mercimeği (*Spirodela schleid.*)

http://www.ub.edu/web/ub/en/menu_eines/noticies/2014/01/041.html

tilki kuyruğu (*Alopecurus*)

http://www.naturespot.org.uk/species/meadow-foxtail

Türk zambağı (*Lilium martagon*)

http://www.rhodopeflowersfestival.org/en/lilium-martagon-1564

yabanayak otu (*Kobresia wild*)

http://arcticplants.myspecies.info/category/classification/angiosperms/monocots/cyperaceae/kobresia/kobresia-myosuroides

yabani sarımsak (*Allium ursinum*)

http://www.naturespot.org.uk/species/ramsons

yulaf (*Avena sativa*)

http://www.biolib.cz/en/image/id89809/

zambak (*Lilium*)

http://fineartamerica.com/featured/lilium-candidum-patricia-montgomery.html

Çift Çenekli Bitkiler

acı mercimek (*Hedysarum L.*)

https://en.wikipedia.org/wiki/Hedysarum#/media/File:Hedysarum_occidentale_5652.JPG

adaçayı (*Salvia officinalis*)

https://en.wikipedia.org/wiki/Salvia_officinalis#/media/File:Salvia_officinalis0.jpg

ahududu (*Rubus idaeus*)

https://en.wikipedia.org/wiki/Rubus_idaeus#/media/File:Malina.jpg

arktik ahududu (*Rubus arcticus*)

https://en.wikipedia.org/wiki/Rubus_arcticus#/media/File:Rubus_arcticus_berry.jpg

akasya (*Robinia pseudoacacia*)

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/6/6c/Robinia_Pseudoacacia_flower.JPG

akçaağaç (*Acer*)

https://en.wikipedia.org/wiki/Maple#/media/File:Acer_saccharum.jpg

alıç (*Crataegus*)

https://en.wikipedia.org/wiki/Crataegus_ambigua#/media/File:Crataegus-ambigua-2.jpg

amberbaris (*Berberis crataegina*)

http://botany.cz/cs/berberis-crataegina/

ananas (*Ananas sativus*)

http://www.my-personaltrainer.it/erboristeria/ananas.html

anason (*Pimpinella anisum*)

http://earthmedicineinstitute.com/wp-content/uploads/2012/06/Anise-2.jpg

andız otu (*İnula helenium*)

http://cdn.shopify.com/s/files/1/0200/1018/products/inula-helenium11_large.jpg?1048

armut (*Pyrus communis*)

https://www.chewvalleytrees.co.uk/products/detail/pyrus-communis/1

aslankuyruğu (*Leonurus L*)

http://www.alibaba.com/product-detail/Leonurus-artemisia-Extract_343275297/showimage.html

atkulağı (*Rumex obtusifolius*)

https://en.wikipedia.org/wiki/Rumex_obtusifolius#/media/File:Rumex-obtusifolius-foliage.JPG

ayçiçeği (*Helianthus annuus*)

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/d/d8/Helianthus_annuus_0001.JPG

aynalı diken (*Saussurea DC.*)

https://en.wikipedia.org/wiki/Saussurea#/media/File:Saussurea_pygmaea_(Zwerg-Alpenscharte)_IMG_27963.JPG

ayva (*Cydonia oblonga mill*.)

http://www.alamy.com/stock-photo-common-quince-cydonia-oblonga-fruits-on-a-twig-16795206.html

badem (*Amygdalus communis*)

http://www.balandin.net/Flora/Flora-nat.tree-A.htm

bağa yaprağı (*Plantago L.*)

https://en.wikipedia.org/wiki/Plantago#/media/File:Plantago_major.jpg

baldırgan (*Heracleum*)

http://www.spin.siedlce.pl/2015/07/05/barszcz-sosnowskiego-teraz-najgrozniejszy/

bambul otu (*Lappula Gilib*.)

http://botany.cz/cs/lappula-squarrosa/

ban otu (*Hyoscyamus L*.)

http://nutrawiki.org/wp-content/uploads/2016/01/Hyoscyamus.jpg

Bektaşi üzümü (*Ribes uva-crispa*)

http://www.milliyet.com.tr/bektasi-uzumunun-faydalari-pembenar-detay-genelsaglik-1888003/

bergenya (Bergenia Moench)

http://megabook.ru/media/Ballawley%20%5B%D0%A0%D0%BE%D0%B4%20%D0%B1%D0%B0%D0%B4%D0%B0%D0%BD%20%E2%80%93%20Bergenia%20Moench%5D

beşparmak otu (*Potentilla L.*)

https://en.wikipedia.org/wiki/Potentilla#/media/File:Potentilla_reptans_beauvais-carriere-bracheux_60_20062008_1.jpg

bezelye (Pisum sativum)

http://www.jeantosti.com/fleurs4/pois3.jpg

biber (*Capsicum annuum*)

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/d/dc/Capsicum_annuum_002.JPG

bit otu (*Pedicularis verticulata*)

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/c/c0/Pedicularis_verticillata_01.jpg

boru çiçeği (*Datura stramonium*)

https://www.flickr.com/photos/arriabelli/2254362703/sizes/z/in/photostream/

bostanbozan (*Cuscuta L.*)

http://wildplantsshimane.jp/Plates/Cuscuta_pentagona_N1.jpg

bögürtlen (*Rubus caesius L.*)

http://www.bitkiselyag.org/wp-content/uploads/2013/09/karab%C3%BCken.jpg

burculuk (*Crepis L.*)

http://www.wikiwand.com/en/Crepis

burçak (*Vicia sativa ervilia*)

https://en.wikipedia.org/wiki/Vicia#/media/File:Vicia_pannonica2_W.jpg

bülbül otu (*Sisymbrium L.*)

http://flora.nhm-wien.ac.at/Bilder-P-Z/Sisymbrium-irio.jpg

vanavar otu (*Orobanche L.*)

http://uniquemoments.ro/wp-admin/orobanche&page=4

centiyane (*Gentiana L.*)

http://www.lookfordiagnosis.com/mesh_info.php?term=Gentiana&lang=1

civan perçemi (*Achillea millefolium L.*)

http://greenlightplants.com/index.php/plant_catalog/achillea-millefolium/

çayır düğmesi (*Sanguisorba minor*)

https://en.wikipedia.org/wiki/Sanguisorba_minor#/media/File:Sanguisorba_minor.JPG

çayır sedefi (*Thalictrum L.*)

https://tr.pinterest.com/pin/381257924682472720/

çayır su teresi (*Cardamine L.*)

http://www.lookfordiagnosis.com/mesh_info.php?term=Cardamine&lang=1

çevrince (*Medicago sativa*)

http://www.biolib.cz/en/taxonimage/id123568/?taxonid=40032

çıngırak otu (*Campanula lasiocarpa*)

http://miyatake-k.blogspot.com.tr/2010/08/campanula-lasiocarpa-mt-asahi-dake_24.html

çıt otu (*Serratula coronata L.*)

http://www.plantarium.ru/page/image/id/63267.html

çilek (*Fragaria xananassa L.*)

http://luirig.altervista.org/flora/taxa/floranam.php?genere=Fragaria

çoban üzümü (*Vaccinium myrtillus*)

http://www.lookfordiagnosis.com/mesh_info.php?term=Vaccinium+myrtillus&lang=1

çöven (*Gypsophila paniculata*)

https://gardencoachpictures.wordpress.com/tag/gypsophila-paniculata/

çünk (*Trollius L.*)

https://en.wikipedia.org/wiki/Trollius_laxus#/media/File:Globeflower_Trollius_laxus_Flower_2400px.jpg

dağ çayı (*Stachys L.*)

http://luirig.altervista.org/cpm/albums/bot-011/stachys-byzantina18388.jpg

dalya (*Dahlia L.*)

http://greenmylife-wpengine.netdna-ssl.com/wp-content/uploads/2014/03/red-white-dahlia-picture.jpg

dasiphora (*Dasiphora Raf.*)

http://www.sodininkas.com/galerija/index.php/Ersketiniai-Rosaceae/Sidabrakrumis-Dasiphora/Paprastasis-sidabrakrumis-Dasiphora-fruticosa/Dasiphora-fruticosa-Marian-Red-Robin

dedesakalı (*Scorzonera L.*)

http://media.lavorincasa.it/blog/giardinaggio/2013/01/Scorzonera-austriaca.jpg

defne (*Laurus nobilis*)

http://www.resimsitesi.com/sifali-bitkiler/defne/6

deli otu (*Alyssum L.*)

https://en.wikipedia.org/wiki/Alyssum#/media/File:Alyssum_montanum_ENBLA06.jpg

deniz yosunu (*Crithmum maritimum L.*)

http://www.aphotomarine.com/marine_plant_crithmum_maritimum_rock_samphire.html

dereotu (*Anethum graveolens*)

http://loghouseplants.com/plants/shop/dill-for-weed-superdukat-anethum-graveolens/

deve dikeni (*Carduus cirispus*)

http://www.pfaf.org/user/Plant.aspx?LatinName=Carduus+crispus

dişbudak ağacı (*Fraxinus excelsior*)

http://www.photomazza.com/?Fraxinus-excelsior&lang=en

domates (*Lycopersicum esculentum*)

https://parsonagegarden.files.wordpress.com/2012/08/summerpicture816-200abc.jpg

drosera (*Drosera rotundifolia*)

https://rastliny.plantae.sk\fotorastlin/Drosera-regia-03.jpg

dulavrat otu (*Arctium L.*)

http://reherb.eu/en/content/arctium-lappa

düğün çiçeği (*Ranunculus L.*)

http://www.gardenershq.com/Ranunculus-Buttercup.php

ebegümeci (*Malva L.*)

https://iliberisnigra.files.wordpress.com/2011/03/malva-sylvestris1.jpg

ekşi yonca (*Oxalis L.*)

http://www.wikiwand.com/en/Oxalis

elma (*Pirus malus L.*)

http://sophy.tela-botanica.org/Photo-cp/Pic/Pirus_malus_19_04_2003_1.JPG

erik (*Prunus domestica L.*)

http://www.vilmorin-tree-seeds.com/seeds/rootstock-of-fruit-trees/entry-13073-prunus-domestica.html

erkeçsakalı (*Filipendula vulgaris L.*)

http://www.floravascular.com/index.php?spp=Filipendula%20vulgaris

eşek marulu (*Sonchus L.*)

https://it.wikipedia.org/wiki/Specie_di_Sonchus#/media/File:Bl%C3%BChende_Acker-G%C3%A4nsedistel.JPG

eşek yoncası (*Melilotus officinalis L.*)

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/e/ed/Melilotus_officinalis_bgiu.jpg

fasulye (*Phaseolus vulgaris miller*)

http://lh3.ggpht.com/_vULWN1oSjXw/SJW5jf-YcmI/AAAAAAAAKks/1N_Yek7047A/s800/00044.jpg

fındık (*Corylus avellana*)

http://www.aphotoflora.com/af_corylus_avellana_hazel.html

Frenk üzümü (*Ribes L.*)

http://www.lookfordiagnosis.com/mesh_info.php?term=Ribes&lang=1

gagageveni (*Oxytropis Dc*.)

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Oxytropis_helvetica.JPG

gilaburu (*Viburnum opulus*)

https://gobotany.newenglandwild.org/species/viburnum/opulus/

ginseng (*Panax ginseng*)

http://www.herbs.org/greenpapers/ginseng.htm

gözlük otu (*Euphrasia L.*)

https://en.wikipedia.org/wiki/Euphrasia#/media/File:Euphrasia_alpina_Alpen-Augentrost.JPG

hanımeli (*Lonicera L.*)

https://en.wikipedia.org/wiki/Honeysuckle#/media/File:Rusokuusama_Lonicera_tatarica.jpg

hardal otu (*Sinapis L.*)

http://www.wikiwand.com/en/Sinapis_arvensis

haşhaş (*Papaver somniferum*)

http://www.pittaayurveda.com/wp-content/uploads/2015/06/Papaver-Somniferum.jpg

havuç (*Daucus carota*)

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/en/b/b3/Daucus_carota_closeup.jpg

hezaren çiçeği (*Delphinium L.*)

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/en/b/b3/Daucus_carota_closeup.jpg

hıyar (*Cucumis sativus*)

https://tarangini.files.wordpress.com/2011/05/217075724_9ae0ce693c.jpg

huş ağacı (*Betula L.*)

http://herbalfood.ru/wp-content/uploads/2011/05/Bereza.jpeg

ıhlamur (*Tilia*)

http://australianperfumejunkies.com/tag/linden-blossom/

ısırgan otu (Urtica L.)

https://en.wikipedia.org/wiki/Urticaceae#/media/File:Urtica_dioica_(Bl%C3%BCten).jpg

ıtır çiçeği (*Geranium L.*)

https://home.online.so/~ninawaag/granium1526.jpg

iğnelik (*Erodium L.*)

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/2/2b/Erodium_moschatum-2.jpg

ilkbahar çiçeği (*Pulsatilla L.*)

http://www.lookfordiagnosis.com/mesh_info.php?term=Pulsatilla&lang=3

incir (*Ficus carica*)

http://biodiversitysitia.gr/wpsitia/ficus-carica/

kabak (*Cucurbita L.*)

http://www.cnseed.org/cucurbita-pepo-seed-summer-squash.html

kabalak (*Tussilago farfara*)

http://www.naturespot.org.uk/species/colts-foot

kakao (*Theobroma cacao*)

http://www.imagejuicy.com/images/fruits/t/theobroma-cacao/1/

kaktüs (*Cactus L.*)

http://www.medicinehunter.com/mediahit/health-benefits-cactus

kanarya otu (*Senecio L.*)

http://www.naturespot.org.uk/species/common-ragwort

kantaron (*Hypericum L.*)

http://www.spicesmedicinalherbs.com/hypericum-perforatum.html

kara buğday (*Fagopyrum L.*)

http://www.plantsystematics.org/imgs/kcn2/r/Polygonaceae_Fagopyrum_esculentum_7216.html

karahindiba (*Taraxacum L.*)

http://www.lookfordiagnosis.com/mesh_info.php?term=Taraxacum&lang=1

karamuk (*Agrostemma githago*)

http://www.tuinkrant.com/plantengids/wilde_planten/15960.htm

karanfil (*Dianthus L.*)

http://www.entofito.com/karanfil-fungal-hastaliklari/

karanfil otu (*Geum L.*)

https://en.wikipedia.org/wiki/Geum#/media/File:Geum_coccineum2.jpg

karapazı (*Atriplex L.*)

https://i.ytimg.com/vi/u2VYsKYsKX-8Xg/maxresdefault.jpg

karga otu (*Lysimachia vulgaris L.*)

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/7/76/Lysimachia_vulgaris-1.jpg

karpuz (*Citrullus lanatus*)

http://luirig.altervista.org/cpm/albums/bot-036/citrullus-lanatus462.jpg

kaside otu (*Scutellaria L.*)

http://flora.nhm-wien.ac.at/Bilder-P-Z/Scutellaria-altissima.jpg

kauçuk (*Hevea L.*)

http://jayaneththi.blogspot.com.tr/2011/05/more-about-rubber.html

kavak (*Populus L.*)

https://en.wikipedia.org/wiki/Populus#/media/File:Populus_nigra-bekes.jpg

kavun (*Cucumis Melo*)

http://www.zimbabweflora.co.zw/speciesdata/image-display.php?species_id=157290&image_id=2

kaya çiçeği (*Draba L.*)

http://images.summitpost.org/original/852716.JPG

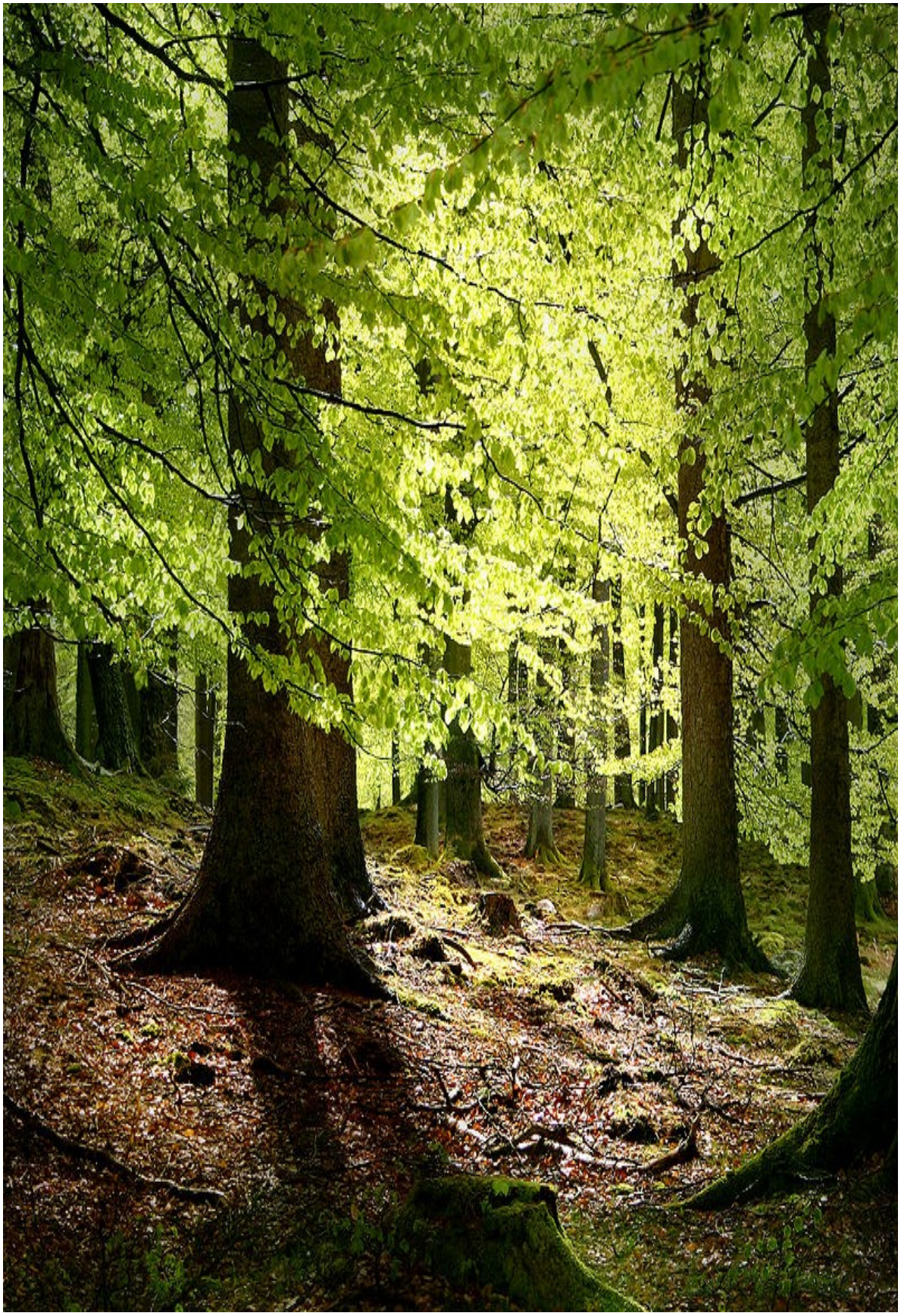
kaya koruğu (*Sedum L.*)

http://bearcreeknursery.net/plants/sedums/botanical-names.html

kaya yasemini (*Androsace L.*)

http://swedishrockgarden.com/plantdb/androsace_main.htm

kayın (*Fagus sylvatica*)

https://en.wikipedia.org/wiki/Beech#/media/File:Grib_skov.jpg

kayısı (*Prunus Armeniaca*)

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/c/cf/Prunus_armeniaca_in_Donetsk.jpg

kaz teresi (*Arabis L.*)

http://www.lookfordiagnosis.com/mesh_info.php?term=Arabis&lang=1

kazgagası (*Corydalis L.*)

http://www.lookfordiagnosis.com/mesh_info.php?term=Corydalis&lang=1

keçi sakalı (*Spiraea L.*)

http://sadik.tomsk.ru/UserFile/Spir_crenata.jpg

kedi ayağı (*Antennaria Gaertn*.)

http://luirig.altervista.org/cpm/albums/bot-units42/antennaria-dioica20.jpg

kedi otu (*Valeriana officinalis L*.)

https://gobotany.newenglandwild.org/species/valeriana/officinalis/

kekik (*Thymus serpyllum*)

http://sifalibitkilerimiz.org/wp-content/uploads/kekik.jpg

keklikgözü (*Adonis vernalis L.*)

http://www.wikiwand.com/az/Xoruzg%C3%BCl%C3%BC

kenevir (*Cannabis sativa*)

http://www.plantsystematics.org/imgs/jdelaet/r/Cannabaceae_Cannabis_sativa_42663.html

keten (*Linum L.*)

https://www.flickr.com/photos/7208148@N02/3526280696/

kırlangıç otu (*Chelidonium majus*)

http://www.naturespot.org.uk/species/greater-celandine

kırmızı meyveli ayı üzümü (*Vaccinium vitis-idaea*)

http://amc-nh.org/resources/guides/wildflowers/species-gallery.php?Species=Vaccinium%20vitis-idaea

kırmızı turp (*Raphanus sativus*)

https://en.wikipedia.org/wiki/Radish#/media/File:Radijs_planten_(Raphanus_sativus_subsp._sativus).jpg

kırmızı söğüt (*Thelycrania Dumort*)

https://www.plantarium.ru/dat/plants/1/185/51185_85fefd5d.jpg

kızılağaç (*Alnus Mill.*)

https://en.wikipedia.org/wiki/Alnus_cordata#/media/File:Alnus_cordata_alder_tree.jpg

kızılcık (*Cornus mas*)

https://en.wikipedia.org/wiki/Cornus_alba#/media/File:Cornus_alba_a2.jpg

kiraz (*Cerasus avium*)

http://gallery.netbaran.com/Iran-floristic%20trip-1_2.htm

komar (*Rhododendron L.*)

https://tr.pinterest.com/pin/495466396475039368/

koşkoz (*Lathyrus L.*)

http://www.specialplants.net/shop/seeds/lathyrus_aureus/

kum otu (*Arenaria L.*)

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/e/ee/Arenaria_erinacea.jpg

kurtayağı (*Lycopus L.*)

http://www.naturespot.org.uk/species/gypsywort

kurtboğan (*Aconitum L.*)

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/f/f9/Aconitum-napellus_4435.jpg

kuş kirazı (*Padus Mill.*)

http://search.millcreeknursery.ca/11050005/Plant/345/Mayday

kuş otu (*Stellaria media*)

http://www.cnseed.org/chickweed-stellaria-media.html

kuşekmeği (*Thlaspi arvense*)

https://extension.umass.edu/landscape/weeds/thlaspi-arvense

kuşkuş otu (*Capsella Medik*.)

http://www.wikiwand.com/fr/Capsella_bursa_pastoris

kuzukulağı (*Rumex acetosella*)

http://www.luontoportti.com/suomi/en/kukkakasvit/common-sorrel

lagotis (*Lagotis Gaerth*.)

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/a/a8/Lagotis_glauca_03.jpg

lahana (*Brassica oleracea*)

http://www.pfaf.org/user/Plant.aspx?LatinName=Brassica+oleracea+capitata

ledum (*Ledum L.*)

https://homeopathyforfirstaid.files.wordpress.com/2012/06/ledum.jpg

leptopyrum (*Leptopyrum Reichb.*)

http://farmazia.ru/leptopirum-dymyankovyj/

lilpar (*Caltha palustrist*)

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/8/8d/2007-03-27Caltha_palustris01.jpg

limon (Citrus limon)

http://lepidoptera.butterflyhouse.com.au/plants/ruta/citrus-limon.jpg

mahmude otu (*Convolvulus arvensis*)

http://www.naturespot.org.uk/species/field-bindweed

mandalina (*Citrus nobilis*)

http://www.blackbridgenurseries.co.nz/products-services/fruit-trees/

Manisa lalesi (*Anemone coronaria*)

http://www.fotokritik.com/1178449/manisa-lalesi

manolya (*Magnolia grandiflora*)

http://www.gbif.org/species/3153283#images

marul (*Lactuca sativa*)

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/e/ef/Starr_070313-5577_Lactuca_sativa.jpg

maydanoz (*Petroselinum crispum mill*.)

http://tcpermaculture.com/site/2013/04/30/permaculture-plants-parsley/#prettyPhoto

melek otu (*Angelica L.*)

http://www.lookfordiagnosis.com/mesh_info.php?term=Angelica&lang=1

menekşe (*Viola L.*)

http://www.illinoiswildflowers.info/savanna/plants/cm_violet.htm

mercimek (*Lens culinaris*)

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/d/dc/Lens_culinaris_flowers.jpg

meşe (*Quercus*)

https://gobotany.newenglandwild.org/species/quercus/robur/

mızrak otu (*Polemonium caeruleum*)

http://www.luontoportti.com/suomi/en/kukkakasvit/jacobs-ladder

mürver (*Sambucus nigra*)

http://www.pfaf.org/user/plant.aspx?LatinName=Sambucus+nigra

nane (*Mentha arvensis*)

http://www.onlyfoods.net/wp-content/uploads/2011/10/Mentha-arvensis-Photos.jpg

nar (*Punica granatum*)

http://austinnativelandscaping.com/punica-granatum-pomegranate-granate-apple/

nevruz otu (*Linaria Mill*)

https://gobotany.newenglandwild.org/species/linaria/vulgaris/

nilüfer (*Nymphaea candida*)

https://en.wikipedia.org/wiki/Nymphaea_candida#/media/File:Lumme_(Nymphaea_candida).JPG

pamuk (*Gossypium herbaceum*)

http://www.actaplantarum.org/floraitaliae/viewtopic.php?t=45527

papatya (*Matricaria L.*)

http://www.relikaj.net/wp-content/uploads/2010/04/Matricaria-recutita.jpg

patates (*Solanum tuberosum*)

http://www.agroatlas.ru/en/content/cultural/Solanum_tuberosum_K/

patlıcan (*Solanum melongena*)

http://www.gardensonline.com.au/GardenShed/PlantFinder/Show_2013.aspx

patrinya (*Patrinia Juss*.)

http://www.imagejuicy.com/images/plants/p/patrinia/1/

pelin (*Artemisia L*.)

http://www.thegardenhelper.com/psd/artemisia_powis_2.jpg

peygamber çiçeği (*Centaurea cyanus*)

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/9/93/Centaurea_Cyanus_deep_blue.jpg

pire otu (*Tanacetum vulgarele*)

http://www.naturespot.org.uk/species/tansy

portakal (*Citrus sinensis*)

https://raxacollective.wordpress.com/2012/05/04/orange-fruit-citrus-sinensis/

ravent (*Rheum compactum L.*)

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/7/7f/Rheum_australe_Oulu_03.jpg

safra otu (*Lomatogonium A. Br.*)

http://www.above-and-below.com/index.asp?pageid=88013

safraca (*Swertia L.*)

http://www.lookfordiagnosis.com/mesh_info.php?term=Swertia&lang=1

salkım çiçeği (*Silene L.*)

http://www.shenandoahvalleyflowers.com/wp-content/uploads/DSC04321.jpg

sandal ağacı (*Arbutus andrachne*)

https://tr.pinterest.com/pin/315674255107665307/

sarı nilüfer (*Nuphar Smith*.)

http://botany.cz/cs/nuphar-lutea/

sirken (*Chenopodium L*.)

http://www.naturespot.org.uk/species/fat-hen

siyah meyveli ayı üzümü (*Vaccinium uliginosum*)

https://tr.wikipedia.org/wiki/Batakl%C4%B1k_yaban_mersini#/media/File:Rauschbeeren.jpg

soda otu (*Salsola L.*)

http://www.aphotoflora.com/d_salsola_kali_saltwort.html

söğüt (*Salix L.*)

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Trauerweide_am_Blauen_See_in_Duisburg-Bissingheim,_2006.jpg

su keneviri (*Bidens L.*)

http://www.wildflower.org/gallery/result.php?id_image=5102

su yıldızı (*Hippuris vulgaris*)

http://commons.hortipedia.com/wiki/File:Hippuris_vulgaris_photo_file_PDB_123KB.jpg

su yoncası (*Menyanthes trifoliata*)

https://gobotany.newenglandwild.org/species/menyanthes/trifoliata/

süpürge otu (*Kochia scoparia*)

http://www.plantarium.ru/page/image/id/134445.html

süt otu (*Polygala L.*)

https://en.wikipedia.org/wiki/Polygala#/media/File:Polygala_amara_a1.jpg

sütleğen (*Euphorbia L.*)

https://en.wikipedia.org/wiki/Euphorbia_epithymoides

şahin otu (*Hieracium L.*)

https://gobotany.newenglandwild.org/species/hieracium/pilosella/

şakayık (*Paeonia mascula*)

http://www.imageria.com/image.php?img=6065

şalgam (*Brassica sp*.)

http://www.gbif.org/species/100386222#images

şeftali (*Persica vulgaris*)

http://www.vanherbaryum.yyu.edu.tr/sifabit/seftali/pages/Persica%20vulgaris%20_jpg.htm

şeker pancarı (*Beta vulgaris*)

http://www.aphotoflora.com/d_beta_vulgaris_subsp_cicla_var_flavescens_swiss_chard.html

şerbetçi otu (*Humulus lupulus*)

https://www.dr.hauschka.com/en_DE/knowledge-base/medicinal-plant-facts/hops/

şifa otu (*Erigeron L.*)

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Erigeron_glaucus_AM.jpg

tahtabiti otu (*Cimicifuga L.*)

http://www.herbalcatalyst.com/tag/cimicifuga/

taşkıran (*Saxifraga L.*)

http://www.wikiwand.com/sv/Br%C3%A4ckesl%C3%A4ktet

taşkıran çiçeği (*Leontopodium L.*)

http://images.summitpost.org/original/431559.JPG

termopsis (*Thermopsis*)

http://www.delange.org/Thermopsis/Thermopsis.htm

turp otu (*Raphanus raphanistrum*)

https://gobotany.newenglandwild.org/species/raphanus/raphanistrum/

tütün (*Nicotiana*)

http://www.biopix.com/tobacco-nicotiana-tabacum_photo-28722.aspx

unutmabeni (*Myosotis L.*)

http://jardinage.ooreka.fr/tips/voir/329770/les-fleurs-de-rocaille

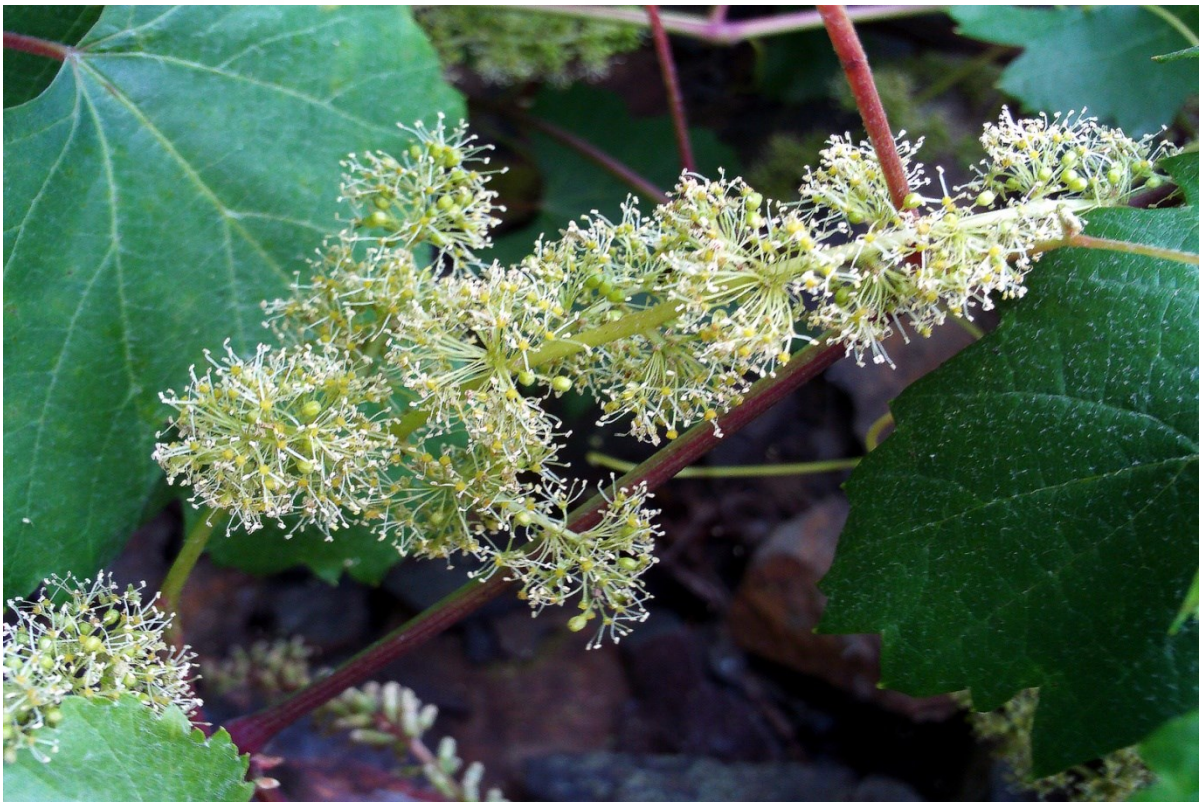
uyuz otu (*Scabiosa L.*)

http://www.perryhillnurseries.co.uk/catalogue/perennials/scabiosa/

üvez (*Sorbus L.*)

http://www.naturespot.org.uk/species/swedish-whitebeam-0

üzüm (*Vitis vinifera*)

http://www.gbif.org/species/5832702#images

vişne (*Cerasus vulgaris*)

http://www.plantarium.ru/page/image/id/59167.html

yaban akasması (*Atragene L.*)

http://www.odla.nu/inspiration/atragene-klematis

yaban eriği (*Prunus spinosa*)

http://www.naturespot.org.uk/species/blackthorn

yaban gülü, yabani gül (*Rosa canina*)

http://www.summitpost.org/rosa-canina/426336

yabani çilek (*Fragaria vesca*)

http://wnmu.edu/academic/nspages/gilaflora/fragaria_vesca.jpg

yabani pancar (*Beta vulgaris*)

http://en.hortipedia.com/wiki/Beta_vulgaris_subsp._maritima

yakı otu (*Epilobium L.*)

http://www.lookfordiagnosis.com/mesh_info.php?term=Epilobium&lang=1

yasemin (*Jasminum L.*)

https://en.wikipedia.org/wiki/Jasminum_polyanthum

yavşan otu (*Veronica L.*)

http://www.panoramio.com/photo/21204080

yer meşesi (*Glechoma hederacea*)

http://carolynsshadegardens.com/tag/natural-lawn-care/

yıldız çiçeği (*Aster alpinus L.*)

http://www.imagejuicy.com/images/plants/a/aster/3/

yonca (*Trifolium L.*)

http://www.lookfordiagnosis.com/mesh_info.php?term=Trifolium&lang=1

zeytin (*Olea europaea*)

https://davisla.wordpress.com/2011/11/18/plant-of-the-week-olea-europaea/

İNDEKS

Latin Harfli

A

Abies mill · 41, 391
Acer · 63, 417
Achillea millefolium L. · 77, 433
acı mercimek · 60, 160, 184, 256, 327, 414
acı tırfıl · 141
acıyonca · 141
Aconitum L. · 119, 483
Acorus calamus · 48, 399
açık tohumlular · 22
adaçayı · 61, 160, 184, 329, 414
Adonis vernalis L. · 114, 475
Agropyrum · 44, 395
Agrostemma githago · 104, 464
ahududu · 61, 62, 160, 185, 257, 320, 329, 334, 335, 338, 348, 353, 415
ak saz · 49
akasya · 62, 160, 186, 258, 296, 322, 342, 350, 416
akçaağaç · 62, 160, 186, 258, 323, 343, 417
akçöpleme · 43, 158, 175, 245, 329, 334, 336, 338, 346, 394
alıç · 63, 160, 186, 258, 326, 345, 418
Alisma plantago-aquatica · 51, 403
Allium ursinum · 59, 412
Allium cepa · 56, 249, 408
Allium sativum · 20, 54, 407
Allium vineale · 47, 398
Alnus Mill · 117, 479
Alopecurus L. · 58
Altay · xvii, 1, 6, 7, 8, 10, 12, 13, 30, 34, 35, 177, 217, 244, 245, 248, 253, 254, 269, 291, 292, 313, 316, 373, 377
altıntopu · 81
Alyssum L. · 84, 441
amberbaris · 63, 160, 186, 259, 322, 342, 350, 358, 360, 418
Amygdalus communis · 68, 423
ananas · 64, 160, 186, 259, 322, 342, 360, 419
Ananas sativus · 64, 419
anason · 64, 160, 186, 322, 361, 419
andız otu · 65, 160, 186, 259, 329, 336, 339, 340, 420
Androsace L. · 110, 470
Anemone coronaria L. · 126
Anethum graveolens · 85, 442
Angelica L. · 127, 492
Antennaria Gaertn. · 112, 290, 474
antragene · 151
aptal otu · 114
Arabis L. · 111, 472
arağas · 48, 158, 179, 330, 337
Arbutus andrachne · 138, 503
Arctium L. · 88, 445
ardıç · 23, 40, 157, 174, 244, 319, 340, 389
Arenaria L. · 119, 482
armut · 65, 160, 187, 259, 322, 342, 420
arpa · 43, 158, 176, 246, 322, 345, 394
Artemisia L. · 134, 499
aslankuyruğu · 66, 187, 259, 329, 336, 340, 421
Asmagiller · 150
Asplenium L. · 37
Aster alpinus L · 155, 523
atkulağı · 66, 160, 187, 260, 320, 421
atkuyruğu · 37, 140, 157, 172, 242, 344, 385
Atragene L. · 151, 518
Atriplex L. · 106, 465
Avena sativa · 59, 413
ayçiçeği · 67, 160, 187, 260, 261, 279, 324, 422
aynalı diken · 67, 160, 187, 261, 320, 351, 422
ayrık otu · 44, 158, 176, 246, 319, 340, 395
ayva · 68, 161, 188, 261, 321, 322, 341, 342, 423

B

badem · 68, 161, 188, 261, 324, 343, 423
bağa yaprağı · 69, 161, 188, 262, 331, 335, 338, 348, 352, 356, 424
Baklagiller · 60, 85, 91, 92, 93, 118, 128, 147
baldırgan · 69, 161, 188, 263, 328, 331, 333, 336, 338, 346, 424
baldırıkara · 37, 157, 173, 242, 327, 355, 385
Ballıbabagiller · 61, 66, 82, 107, 130
bambu · 44, 158, 176, 246, 322, 342, 395
bambul otu · 70, 161, 189, 332, 346, 425
Bambusa balcooa · 44, 395
ban otu · 70, 161, 190, 264, 322, 342, 351, 425
başak salebi · 45, 158, 176, 246, 323, 354, 396
bataklık keteni · 45, 158, 177, 246, 329, 336, 396
batbat · 70
Bektaşi üzümü · 71, 161, 190, 264, 323, 348, 353, 354, 355, 358, 426
benekli eğrelti · 37, 157, 173, 242, 331, 335, 338, 351, 355, 386
Berberis crataegina · 64, 418
Bergenia Moench · 71, 426
bergenya · 71, 161, 190, 266, 322, 340, 348, 350, 354, 426
beşparmak otu · 71, 161, 191, 267, 319, 330, 331, 335, 345, 427
Beta vulgaris · 144, 153, 511, 520
Betula L. · 98, 456
bezelye · 72, 161, 192, 267, 322, 427
biber · 72, 161, 192, 268, 322, 344, 361, 428
Bidens L. · 140, 506
Bileşikgiller · 65, 87, 104, 134
binbirdelik otu · 103
Birleşikgiller · 85, 142, 145
bit otu · 73, 161, 192, 268, 330, 331, 338, 343, 428
Bitki · 3, iv, vii, viii, ix, x, xi, 2, 17, 19, 21, 22, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 39, 42, 47, 48, 51, 55, 58, 66, 73, 74, 79, 84, 91, 92, 95, 103,

105, 106, 107, 108, 109, 111, 112, 115, 116, 118, 121, 127, 129, 139, 140, 148, 149, 151, 172, 174, 175, 184, 212, 241, 242, 244, 245, 256, 316, 319, 321, 325, 326, 327, 328, 330, 332, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 341, 345, 346, 347, 349, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 365, 366, 367, 368, 370, 371, 372, 373, 374, 378, 379, 380
boru çiçeği · 73, 161, 193, 322, 429
boruk · 172
bostanbozan · 74, 161, 193, 268, 319, 349, 357, 429
botanik · 2, 3, 19, 20, 21, 22, 24, 25, 36, 88, 146
böğürtlen · 21, 74, 161, 193, 257, 258, 265, 269, 272, 273, 280, 294, 307, 317
Brassica oleracea · 122, 486
Brassica sp. · 144, 510
Bromeliaceae · 64
buğday · 22, 45, 47, 91, 104, 158, 165, 177, 208, 246, 247, 249, 267, 285, 322, 324, 349, 350, 352, 357, 397, 463
Buğdaygiller · 45, 47, 55, 59
burculuk · 74, 162, 193, 269, 324, 329, 334, 335, 338, 344, 430
burçak · 75, 162, 193, 329, 335, 431
Buryat · 12, 200, 291, 296, 360
bülbül otu · 75, 162, 194, 269, 327, 342, 431

C

Cactus L. · 102, 461
Caltha palustrist L. · 124
Campanula lasiocarpa · 79, 435
canavar otu · 76, 162, 194, 270, 320, 342
Cannabis sativa L. · 114
Capsella Medik. · 121, 485
Capsicum annuum · 73, 428
Carduus cirispus · 86, 442
Carex · 22, 34, 55, 407
cennetmerdiveni · 129
Centaurea cyanus L. · 135
centiyane · 76, 162, 194, 270, 332, 336, 339, 348, 353, 432
Centiyanegiller · 141
Cerasus avium · 118, 480
Cerasus vulgaris · 150, 518
Chelidonium majus L. · 115
Chenopodiaceae · 138
Chenopodium L. · 138, 504
Cimicifuga L. · 146, 513
cinsaçı · 74
Citrullus lanatus · 107, 466
Citrus limon · 124, 488
Citrus nobilis · 125, 489
Citrus sinensis · 136, 501
civan perçemi · 77, 162, 270, 433
Cladonia rangiferina · 36, 384
Compositae · 126
Convallaria majalis · 50, 401
Convolvulus arvensis L. · 125
Cornus mas · 117, 480
Corydalis L. · 111, 473
Coryllaceae · 92
Corylus avellana · 92, 450
Crataegus L. · 63
Crepis L. · 75, 430
Crithmum maritimum · 85, 441
Cruciferae · 116, 122
Cucumis Melo · 108, 469
Cucumis sativus · 97, 455
Cucurbita L. · 101, 460
Cucurbitaceae · 106, 108
Cupressus sempenvirens · 42, 393
Cuscuta L. · 74, 429
Cydonia oblonga mill. · 68, 423
Cynodon dactylon · 47, 399
Cypripedium calceolus · 49, 400

Ç

çam · 17, 20, 23, 26, 28, 40, 64, 93, 123, 157, 174, 244, 261, 280, 308, 319, 340, 390
çavdar · 46, 158, 177, 247, 324, 350, 357, 361, 397
çayır düğmesi · 77, 162, 329, 330, 332, 433
çayır melikesi · 90
çayır sedefi · 77, 162, 196, 271, 320, 355, 358, 434
çayır su teresi · 78, 162, 196, 271, 331, 335, 355, 358, 434
çevrince · 78, 162, 197, 272, 323, 435
çıngırak otu · 79, 162, 197, 272, 332, 346, 435
çıt otu · 79, 162, 197, 272, 324, 344, 436
çiçekli hasır otu · 45
Çift Çenekli Bitkiler · vii, 60, 414
çilek · 21, 80, 152, 162, 171, 197, 239, 257, 258, 265, 272, 273, 280, 294, 307, 317, 326, 328, 436, 520
çiriş · 46, 158, 177, 248, 330, 337, 348, 350, 353, 356, 398
Çitsarmaşığıgiller · 124
çoban üzümü · 80, 162, 197, 273, 320, 350, 357, 437
Çobançantası · 121
Çobandeğneğigiller · 66
çobandüdüğü · 51
çobaniğnesi · 99
çobanmayası · 142
çöven · 81, 162, 273, 348, 352, 356, 359, 437
Çuhaçiçeğigiller · 106, 109
çünk · 81, 162, 197, 274, 319, 330, 337, 348, 353, 438

D

dağ çayı · 82, 162, 198, 274, 325, 329, 334, 345, 438
dağpırasası · 46
dağyarpuzu · 46
Dahlia L. · 82, 439
dalak · 173, 242, 355
dalya · 82, 162, 274, 342, 439
damarlı bitkiler · 17, 24, 45
damkoruğu · 109
Damkoruğugiller · 109
darı · 47, 158, 178, 247, 249, 267, 283, 324, 351, 398
dasiphora · 4, 83, 163, 198, 274, 329, 346, 348, 353, 439
Dasiphora Raf. · 83, 439
Datura stramonium · 73, 429
Daucus carota · 96, 454
davulga · 137
dedesakalı · 83, 163, 199, 275, 330, 335, 337, 338, 440
defne · 83, 153, 163, 199, 275, 323, 343, 440
deli otu · 84, 163, 199, 275, 320, 342, 441
Delphinium L. · 97, 455
deniz fasulyesi · 139
deniz yosunu · 84, 163, 199, 275, 320, 327, 330, 337, 348, 356, 441
denizmumyası · 51
dere otu · 85, 163, 276, 325
deve dikeni · 85, 163, 276, 329, 336, 348, 353, 442
devetabanı · 101
Dianthus L. · 105, 464

dişbudak ağacı · 86, 163, 201, 276, 325, 345, 443
domates · 86, 163, 201, 276, 324, 344, 444
domuz ayrığı · 47, 158, 178, 250, 331, 337, 349, 354, 355, 358, 399
dönbaba · 99
Draba L. · 109, 469
drosera · 87, 163, 201, 276, 326, 349, 353, 444
Drosera rotundifolia L. · 87
Dryopteris Adans. · 38, 386
dulavrat otu · 87, 163, 201, 277, 332, 445
Dutgiller · 100
düğün çiçeği · 88, 163, 201, 277, 323, 350, 358, 445
Düğünçiçeğigiller · 81, 96, 113, 123, 143, 151, 380

E

ebe gümeci · 88, 163
Ebegümecigiller · 88, 131
eğir otu · 48, 158, 178, 250, 251, 319, 332, 341
eğreltiler · 22, 23, 36
Eğreltiler · vii, viii, 37, 172, 242, 385
eğreltiotları · 17
ekşi yonca · 89, 163, 202, 277, 323, 348, 354, 361, 446
elma · 89, 130, 163, 202, 278, 325, 345, 447
Epilobium L. · 153, 521
Equisetum · 37, 385
Erigeron L. · 145, 512
erik · 63, 90, 110, 144, 151, 163, 202, 278, 324, 344, 447
Eriophorum · 34, 45, 396
erkeçsakalı · 90, 163, 202, 349, 357, 448
erkek eğrelti otu · 38, 157, 173, 242, 331, 335, 350, 356, 357, 386
Erodium L. · 100, 458
esrar otu · 114
eşek marulu · 91, 163, 202, 279, 330, 334, 348, 356, 448
eşek yoncası · 91, 163, 202, 279, 322, 350, 356, 357, 359, 449
eşekotu · 60
Euphorbia · 22, 142, 509
Euphorbiceae · 107
Euphrasia L. · 95, 452
evliyaotu · 60

F

Fagopyrum L. · 103, 463
Fagus sylvatica · 110, 471
fasulye · 92, 163, 202, 279, 325, 344, 449
fındık · 92, 96, 163, 182, 203, 279, 325, 346, 362, 450
Fındıkgiller · 92
Ficus carica · 19, 101, 459
Filipendula vulgaris L. · 90, 448
Fragaria vesca · 152, 520
Fragaria xananassa · 80, 436
Fraxinus excelsior · 86, 443
Frenk üzümü · 71, 92, 164, 203, 257, 258, 265, 273, 280, 281, 295, 307, 317, 319, 348, 354, 355, 358, 450

G

gagageveni · 93, 164, 203, 281, 331, 451
Galanthus nivalis · 50, 402
Gentiana L. · 76, 432
Gentiyanegiller · 137
Geranium L. · 99, 458
Geum L. · 105
gilaburu · 93, 164, 203, 281, 323, 343, 451
ginseng · 94, 164, 452
Glechoma hederacea · 154, 522
gofalık · 49
Gossypium herbaceum L. · 132
gömülgen · 55
gömürsen · 55
gözlük otu · 94, 164, 204, 282, 323, 343, 452
Gülgiller · 22, 61, 65, 68, 71, 74, 80, 90, 105, 144
günebakan · 67
güngüzeli · 48, 158, 179, 251, 330, 337, 350, 356, 358, 400
Gürgengiller · 117
Gymnadenia · 45, 396
Gypsophila paniculata L. · 81

H

Hakas · xviii, 1, 8, 12, 13, 245, 253, 286, 305, 309, 346
hanımeli · 95, 164, 204, 275, 282, 323, 340, 348, 349, 353, 453
Hanımeli · 129
Hanımeligiller · 93, 95, 133
hanımpabucu · 49, 158, 179, 331, 400
hardal otu · 95, 164, 204, 282, 325, 342, 362, 453
hartlap · 137
hasır otu · 49, 54, 158, 179, 251, 327, 329, 335, 344, 401
haşhaş · 96, 164, 204, 282, 323, 454
Haşhaşgiller · 96
havuç · 96, 164, 204, 283, 324, 343, 361, 454
hazanbel · 48
Hedysarum L · 61, 414
Helianthus annuus · 67, 422
Hemerocallis flava · 48, 400
Heracleum L. · 69
Hevea · 107, 467
hezaren çiçeği · 96, 164, 204, 283, 329, 333, 342, 455
hıyar · 97, 164, 205, 283, 324, 343, 361, 455
Hieracium L. · 143, 509
Hippuris vulgaris · 141, 507
Hodangiller · 70, 148
Hordeum · 44, 394
Humulus lupulus · 145, 512
huş ağacı · 31, 34, 97, 164, 205, 283, 320, 340, 456
Hyoscyamus L. · 70, 425
Hypericum L. · 103, 462

I

ıhlamur · 34, 98, 164, 205, 283, 323, 343, 457
Iris · 410
Iris L. · 57
ısırgan otu · 98, 164, 205, 332, 457
Isırgangiller · 98
Ispanakgiller · 105, 152
ıtır çiçeği · 99, 164, 206, 284, 319, 458

İ

iğnelik · 99, 164, 206, 284, 329, 331, 334, 336, 338, 354, 458
iğnelik otu · 99
ilkbahar çiçeği · 100, 164, 207, 222, 284, 354, 355, 359, 459
inci çiçeği · 49, 159, 180, 251, 323, 343, 401
incir · 19, 26, 100, 164, 207, 284, 325, 344, 459

İnula helenium L. · 65
isfendan · 62
itboğan · 119
İzlanda ren (geyiği) yosunu · 172, 241, 340, 348, 353
İzlanda ren geyiği yosunu · 36, 326, 384

J

Jasminum · 153, 521
Juniperus communis · 40, 389

K

kabak · 101, 164, 207, 284, 325, 344, 460
Kabakgiller · 106, 108
kabalak · 96, 101, 165, 208, 284, 331, 343, 460
Kafkasya · 6, 33, 50, 117
kakao · 101, 102, 165, 208, 285, 323, 343, 461
Kakaogiller · 101
kaktüs · 102, 165, 208, 285, 323, 343, 461
kamış · 44, 50, 54, 159, 180, 251, 320, 345, 346, 402
kan otu · 103
kanarya otu · 102, 165, 208, 285, 343, 462
kandamlası · 113
kantaron · 103, 134, 165, 208, 285, 350, 352, 358, 462
Kapalı tohumlu · 22, 24
kapalı tohumlular · 23
kaplanboğan · 119
karabuğday · 103, 351, 358
karabuğdaygiller · 136
Karabuğdaygiller · 121
karahindiba · 104, 165, 209, 330, 332, 337, 463
karamuk · 63, 104, 165, 209, 245, 286, 323, 350, 357, 464
karanfil · 105, 165, 210, 286, 322, 342, 464, 465
Karanfilgiller · 105, 120, 137
karapazı · 105, 165, 210, 287, 348, 350, 357, 465
karayosunları · 22, 23
kardelen · 50, 159, 180, 252, 324, 402
karga otu · 106, 165, 210, 287, 322, 329, 336, 342, 466
karpuz · 106, 165, 211, 287, 322, 342, 466
kartallı eğrelti otu · 38, 157, 174, 243, 324, 344, 387
kaside otu · 107, 165, 211, 287, 319, 348, 354, 467
katır çiçeği · 104
katır tırnağı · 172
kauçuk · 107, 165, 211, 288, 323, 343, 467
kavak · 31, 108, 165, 211, 288, 327, 346, 468
kavun · 108, 165, 211, 288, 322, 342, 469
kaya çiçeği · 108, 165, 211, 288, 332, 343, 379, 469
kaya koruğu · 109, 166, 212, 288, 320, 470
kaya yasemini · 109, 166, 212, 289, 320, 351, 356, 359, 470
kayın · 22, 110, 166, 205, 212, 283, 289, 322, 342, 471
Kayıngiller · 128
kayısı · 110, 166, 212, 289, 322, 342, 472
kaz teresi · 111, 166, 212, 289, 319, 344, 472
kazayağı · 51, 105
Kazayağıgiller · 138
kazgagası · 111, 166, 212, 289, 327, 349, 354, 355, 359, 473
keçi sakalı · 90, 112, 166, 213, 473
kedene · 114
kedi ayağı · 112, 166, 213, 290, 329, 334, 350, 358, 474
kedi otu · 112, 166, 213, 290, 322, 331, 337, 340, 474
Kediotugiller · 112
kekik · 19, 113, 166, 213, 291, 296, 329, 331, 332, 333, 345, 475
keklikgözü · 113, 166, 291, 331, 475
kenevir · 114, 166, 214, 292, 323, 351, 361, 476
Kenevirgiller · 145
keten · 114, 166, 215, 293, 323, 343, 349, 350, 357, 476
kırlangıç otu · 115, 166, 215, 293, 330, 334, 350, 357, 358, 477
kırmızı meyveli ayı üzümü · 115, 215, 294, 331, 348, 353, 355, 358, 477
kırmızı söğüt · 116, 166, 216, 295, 331, 337, 350, 357, 478
kırmızı turp · 116, 166, 215, 295, 324, 344, 478
kızılağaç · 31, 34, 65, 117, 166, 216, 295, 327, 351, 479
kızılcık · 117, 167, 216, 239, 296, 320, 332, 346, 480
kibrit otu · 38, 157, 174, 243, 324, 348, 354, 355, 358, 387
kiliz · 49, 54
kiraz · 117, 120, 167, 216, 296, 325, 345, 480
Kobresia Wild · 59
koca yemiş · 137
Kochia scoparia L. · 141
kofa · 49, 54
kokaz · 46
komar · 118, 167, 216, 296, 350, 481
korman · 46, 55
korunga · 60
koşkoz · 118, 167, 216, 296, 327, 345, 481
koyunkıran · 103
köknar · 41, 157, 175, 244, 327, 340, 391
kömren · 55
Köpekdişi ayrığı · 47
kulğak · 175, 220, 260, 266, 294
kum çavdarı · 51, 159, 180, 252, 323, 343, 361, 403
kum otu · 118, 167, 217, 296, 326, 350, 482
kurbağa kaşığı · 51, 159, 252, 344, 403
kurtayağı · 119, 167, 217, 297, 329, 335, 338, 348, 482
kurtboğan · 119, 167, 218, 297, 332, 336, 339, 340, 342, 483
kuş kirazı · 120, 167, 218, 298, 320, 340, 483
kuş otu · 120, 167, 218, 298, 330, 345, 484
kuşekmeği · 121, 167, 484
kuşkuş otu · 121, 167, 219, 298, 329, 331, 333, 336, 339, 354, 356, 485
kuzukulağı · 121, 167, 219, 299, 323, 331, 333, 351, 357, 361, 485
küllüce otu · 102
Küstümotugiller · 62

L

Lactuca sativa · 126, 491
ladin · 23, 28, 31, 41, 157, 175, 245, 320, 327, 392
lagotis · 122, 167, 220, 299, 335, 350, 486

Lagotis Gaerth. · 122, 486
lahana · 122, 167, 188, 221, 299, 343, 486
Lahanagiller · 95, 147
lale · 51, 159, 181, 252, 325, 344, 404
Lappula Gilib. · 70, 425
Larix sibirica · 35, 42, 393
Lathyrus L. · 118, 481
Latince · iv, 2, 4, 20, 22, 41, 172, 174, 184, 290, 315, 321, 341, 360, 384
Laurus nobilis · 84, 440
ledum · 123, 167, 221, 299, 320, 340, 487
Ledum L. · 123, 487
leguminosae · 128
Leguminosae · 92
Lemna · 56, 409
Lens culinaris · 128, 493
Leontopodium · 147, 514
Leonurus L. · 66
leptopyrum · 123, 167, 221, 300, 329, 334, 351, 487
Leptopyrum Reichb. · 123, 487
leylekayağı · 99
Leymus Hochst · 51, 403
likenler · 22, 23, 26, 28, 32, 33, 34
Likenler · vii, viii, 36, 172, 241, 384
Lilium L. · 60
Lilium martagon · 58, 411
lilpar · 123, 167, 221, 300, 320, 329, 334, 335, 338, 340, 343, 488
limon · 124, 135, 167, 222, 300, 321, 323, 341, 343, 488
Linaria Mill. · 131
Linum L. · 115, 476
Lomatogonium A. Br. · 136, 502
Lonicera L. · 95, 453
Lycopersicum esculentum · 87, 444
Lycopodium · 39, 387
Lycopus L. · 119, 482
Lysimachia vulgaris L. · 106, 466

M

Magnolia grandiflora · 126, 490
mahmude otu · 124, 167, 222, 300, 320, 342, 489
makosen çiçeği · 49
Malinowski · 18, 373
Malva L. · 89, 446
mandalina · 125, 168, 222, 300, 324, 343, 489
Manisa lalesi · 100, 125, 168, 222, 300, 328, 334, 340, 490
manolya · 126, 168, 222, 300, 323, 343, 490
martağan · 58
marul · 126, 168, 223, 279, 301, 325, 344, 491
Matricaria L. · 132, 497
maydanoz · 127, 168, 223, 301, 324, 491
Maydanozgiller · 51, 85, 96, 127
Medicago sativa L · 78
melek otu · 127, 168, 223, 301, 323, 340, 492
Melilotus officinalis L. · 91, 449
menekşe · 93, 127, 130, 155, 168, 223, 301, 325, 351, 358, 492
Menekşegiller · 127
Mentha arvensis · 130, 495
Menyanthes trifoliata · 141, 507
mercimek · 56, 128, 168, 223, 301, 325, 345, 493
Meryem otu · 105
meşe · 28, 95, 121, 128, 168, 223, 301, 322, 342, 361, 493
mevzeç otu · 73
mısır · 22, 52, 159, 181, 252, 323, 343, 404
mızrak otu · 129, 168, 223, 302, 331, 340, 494
Mimosaceae · 62
Moğolca · xiv, 5, 15, 183, 187, 199, 201, 208, 209, 219, 232, 233, 237, 239, 241, 244, 247, 248, 249, 250, 255, 257, 258, 260, 261, 265, 266, 267, 268, 269, 272, 273, 275, 278, 279, 280, 281, 291, 293, 295, 298, 307, 308, 310, 311, 313, 317, 325, 351, 352, 373
Moğolistan · 12, 13, 35, 60
Moraceae · 100
Musa paradisiaca · 53, 405
muz · 52, 159, 181, 252, 322, 342, 360, 405
Muzgiller · 52
müge · 49
mührüsüleyman · 53, 159, 181, 253, 323, 349, 354, 355, 359, 405
mürver · 129, 168, 224, 302, 322, 351, 358, 494
Myosotis L. · 149, 516

N

nane · 23, 130, 168, 224, 302, 324, 495
nar · 130, 168, 224, 302, 322, 342, 495
Nargiller · 130
Nergisgiller · 50
nevruz otu · 131, 168, 224, 302, 331, 343, 496
Nicotiana · 148, 515
nilüfer · 131, 168, 169, 225, 230, 302, 323, 330, 331, 337, 343, 348, 354, 496, 504
Nuphar Smith · 138, 504
Nymphaea candida · 131, 496

O

Olea europaea · 156, 524
Orchis · 54, 406
Orobanche L. · 76, 432
Oxalis L. · 89, 446
Oxytropis Dc. · 93, 451
Oyrot · 172

P

Padus Mill. · 120, 483
Paeonia mascula · 143, 510
palak · 53, 159, 181, 253, 327, 348, 352, 356, 359, 406
pamuk · 45, 131, 168, 226, 303, 316, 322, 345, 351, 497
pamuk otu · 45
Panax ginseng · 94, 452
Panicum · 47, 398
papatya · 132, 168, 226, 303, 324, 331, 338, 349, 354, 355, 359, 497
Papatyagiller · 67, 74, 79, 83, 91, 126, 135
Papaver somniferum · 96, 454
Papaveraceae · 96
Papirusgiller · 45, 54
patates · 132, 168, 226, 303, 325, 329, 337, 343, 362, 498
patlangaç · 129
patlangoz · 129
patlıcan · 133, 168, 227, 303, 322, 342, 498
Patlıcangiller · 72, 86, 132, 133, 148
Patrinia Juss. · 133, 499
patrinya · 133, 168, 227, 304, 324, 340, 380, 499

Pedicularis verticulata · 73, 428
pelin · 134, 169, 227, 287, 304, 320, 329, 331, 332, 335, 340, 345, 499
Persica vulgaris · 144, 511
Petroselinum crispum mill. · 127, 491
peygamber çiçeği · 134, 169, 228, 304, 322, 342, 500
Phaseolus vulgaris miller · 92, 449
Phragmites Adans · 50, 402
pıtrak · 140
Picea · 34, 41, 392
Pimpinella anisum L. · 65
Pinus · 34, 35, 41, 390
pire otu · 135, 169, 229, 304, 330, 331, 336, 337, 339, 351, 356, 500
pireotu · 65, 145
Pirus malus · 89, 447
Pisum sativum L. · 72
Plantago L. · 69, 424
Polemonium caeruleum L. · 129
Polygala L. · 142, 508
Polygonatum · 405
Polygonatum (Tourn.) Adans · 53
Polypodium · 38, 386
Populus L. · 108, 468
portakal · 135, 142, 169, 229, 305, 322, 342, 501
Potentilla L. · 72, 427
Prunus Armeniaca · 111, 472
Prunus domestica L. · 90, 447
Prunus spinosa · 151, 519
Pteridium · 38, 387
Pulsatilla adans L. · 100
Punica granatum · 130, 495
Punicaceae · 130
Pyrus Communis L. · 66

Q

Quercus · 129, 493

R

Radloff · 5
Ranunculus L. · 88, 445
Raphanus raphanistrum · 148, 515
Raphanus sativus · 116, 478
ravent · 136, 169, 229, 305, 319, 340, 501
Rheum compactum L. · 136, 501
Rhododendron L. · 118, 481
Ribes L. · 93, 450
Ribes uva-crispa · 71, 426
rizomlu · 37, 38, 45, 47, 48, 53, 54, 76, 77, 79, 90, 101, 105, 123, 127, 137, 140, 141
Robinia pseudoacacia · 62, 416
Rosa canina L. · 152
Rosaceae · 22, 65, 68, 74, 77, 80, 89, 90, 110, 144, 439
Rubus Arcticus · 62
Rubus caesius L. · 74, 430
Rubus idaeus · 61, 415
Rumex acetosella L. · 122
Rumex obtusifolius L. · 66

S

saat otu · 99
safra otu · 136, 169, 229, 305, 323, 502
safraca · 137, 169, 229, 305, 324, 344, 502
Sagittaria sagittifolia · 57, 409
Saha · 3, iv, xv, 1, 2, 6, 8, 9, 10, 11, 81, 82, 137, 157, 158, 160, 172, 173, 176, 177, 178, 179, 180, 182, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 191, 192, 194, 195, 197, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 211, 212, 213, 214, 215, 217, 218, 219, 220, 222, 224, 225, 227, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 239, 321, 326, 327, 328, 330, 332, 336, 337, 338, 347, 349, 360, 361, 362, 365, 372, 377, 378, 379
salatalık · 97, 205
salep · 53, 159, 181, 253, 325, 350, 406
Salepgiller · 45
Salix L. · 140, 506
salkım çiçeği · 137, 169, 229, 306, 349, 354, 355, 359, 503
Salsola L. · 139, 505
Salvia officinalis · 61, 414
samardala · 46
Sambucus nigra · 130, 494
sandal ağacı · 137, 169, 306, 344, 503
Sanguisorba minor · 77
sardunya · 99
Sardunyagiller · 99
sarı nilüfer · 138
sarımsak · 20, 54, 159, 160, 181, 184, 253, 256, 325, 340, 345, 350, 362, 407, 412
Saussurea DC. · 67, 422
Saxa · 8, 377
Saxifraga L. · 146, 513
saz · 34, 48, 54, 159, 179, 181, 254, 320, 351, 407
Scabioca · 149
Scabiosa L. · 149, 516
Scorzonera L. · 83, 440
Scutellaria L. · 107, 467
Secale cereale · 46, 397
Sedum L. · 109, 470
Selaginella Spring · 39
Senecio L. · 102, 462
Serratula coronata L. · 80, 436
servi · 42, 157, 175, 245, 323, 343, 393
Servigiller · 40
Setaria viridis · 55, 408
sıçansaçı · 55, 159, 182, 254, 320, 340, 408
Sıracagiller · 73, 122, 154
Sıracaotugiller · 123
sıtıgan · 48, 109, 134, 158, 165, 169, 178, 211, 228, 332
Sibirya · 3, iv, vii, 1, 5, 6, 7, 8, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 24, 26, 27, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 42, 60, 157, 175, 245, 249, 256, 257, 266, 274, 282, 289, 320, 340, 348, 353, 360, 377, 378, 379, 393
Sibirya melezi · 35
Silene L. · 137, 503
Sinapis L. · 95, 453
Sinirotugiller · 69
sirken · 138, 169, 230, 306, 324, 350, 354, 355, 358, 504
Sisymbrium L. · 76, 431
siyah meyveli ayı üzümü · 139, 230, 307, 320, 350, 357, 505
soda otu · 139, 169, 230, 307, 327, 344, 345, 505
soğan · 23, 55, 159, 182, 248, 249, 253, 254, 323, 340, 345, 350, 353, 361, 408
Solanaceae · 72, 86, 132, 133
Solanum melongena · 133, 498
Solanum tuberosum · 133, 498
Sonchus L. · 91, 448
Sorbus L. · 149, 315, 517
söğüt · 32, 34, 139, 169, 216, 230, 295, 308, 320, 331, 337, 348, 350, 353, 357, 506
Söğütgiller · 21, 108, 139
Spartium junceum · 172
Spiraea L. · 112, 473
Spirodela Schleid. · 57
Stachys L. · 82, 438
Stellaria media · 120, 484

Sterculiaceae · 101
Stipa · 53, 406
su keneviri · 140, 169, 231, 308, 325, 345, 506
su mercimeği · 56, 159, 182, 183, 254, 255, 324, 327, 344, 349, 350, 356, 409, 410
su oku · 56, 159, 182, 255, 331, 336, 339, 348, 356, 359, 409
su yıldızı · 140, 169, 231, 308, 348, 507
su yoncası · 141, 169, 231, 308, 329, 335, 351, 358, 507
suyosunları · 22, 23
süpürge otu · 141, 170, 231, 309, 323, 346, 350, 508
sürüngen yosun · 39, 157, 174, 243, 324, 348, 353, 388
süsen · 57, 159, 182, 255, 329, 335, 336, 339, 345, 410
süt otu · 142, 170, 309, 327, 351, 508
sütleğen · 22, 142, 170, 232, 310, 332, 337, 349, 350, 357, 509
Sütleğengiller · 107
Swertia L. · 137, 502

Ş

şahin otu · 142, 170, 233, 311, 329, 334, 336, 338, 345, 509
şakayık · 143, 170, 233, 311, 324, 344, 345, 510
şalgam · 143, 170, 233, 311, 325, 344, 510
şeftali · 144, 170, 233, 311, 324, 344, 511
şeker pancarı · 144, 152, 170, 233, 311, 330, 349, 511
şerbetçi otu · 145, 170, 234, 312, 323, 328, 331, 333, 336, 338, 339, 344, 361, 512
şeytangözü · 113
şifa otu · 145, 170, 235, 312, 327, 343, 512
şimal çamı · 175

T

tahtabiti otu · 146, 170, 235, 312, 326, 350, 513
Taksonomi · 19
tālak · 173
Tanacetum vulgarele · 135, 500
Tarakotugiller · 149
Taraxacum L. · 104, 463
taşkıran · 146, 170, 235, 236, 313, 314, 325, 327, 331, 348, 349, 356, 357, 513, 514
taşkıran çiçeği · 146
Taşkırangiller · 71, 92
tek çenekli · 22
tekesakalı · 83
telli su mercimeği · 57
termopsis · 4, 147, 170, 236, 315, 324, 344, 514
Thalictrum L. · 78, 434
Thelycrania (Dumort) · 116
Theobroma cacao · 102, 461
Thermopsis · 147, 514
Thlaspi arvense · 121, 484
Thymus serpyllum L. · 113
Tilia · 34, 35, 98, 457
tilki kuyruğu · 58, 102, 159, 183, 329, 334, 335, 338, 411
tilkikuyruğu · 140, 145
tirfil · 155
tohumlu bitkiler · 23
Tohumlu Bitkiler · vii, xi, 39, 40, 43, 389, 394
Tohumsuz bitkiler · 18, 21, 23, 36
Trifolium L. · 155, 523
Triticum aestivum · 46, 397
Trollius L. · 81, 438
Tulipa gesneriana · 52, 404
Tundra · 27, 31, 34, 40
turnagagası · 99
Turpgiller · 111, 116
Turpgillller · 122
turpotu · 147
Tussilago farfara · 101, 460
Tuva · 3, iv, xvi, 1, 2, 4, 8, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 49, 58, 61, 64, 65, 68, 73, 77, 152, 153, 157, 158, 160, 242, 244, 245, 246, 250, 251, 254, 255, 256, 258, 259, 260, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 271, 272, 273, 274, 275, 278, 279, 280, 284, 285, 286, 287, 288, 290, 292, 293, 294, 298, 301, 302, 303, 304, 305, 309, 314, 316, 318, 340, 341, 345, 346, 347, 352, 356, 357, 358, 360, 361, 362, 365, 369, 372, 377, 378
Türk Lehçeleri · 3, iv, 377, 542
Türk zambağı · 58, 159, 183, 256, 320, 326, 340, 411
Türkiye Türkçesi · xiv, 157, 158, 160, 225, 298, 299, 328, 330, 346, 349, 372
tütün · 13, 148, 170, 237, 315, 324, 344, 361, 515
tüüppüle · 49, 158, 331
Typha · 49, 401

U

Umbelliferae · 85, 96, 127
unutmabeni · 148, 170, 315, 329, 333, 337, 344, 516
Ural · 6, 7, 29, 30, 33
Urtica L. · 99, 457
uyuz otu · 149, 170, 238, 315, 324, 344, 516

Ü

üçgül · 155
üvez · 149, 171, 238, 315, 320, 341, 517
üzüm · 150, 171, 238, 316, 322, 342, 517

V

Vaccinium myrtillus L. · 80
Vaccinium uliginosum · 139, 505
Vaccinium vitis-idaea · 116, 477
Valeriana officinalis L. · 113, 474
venüsçarığı · 49
Veratrum · 43, 394
Veronica L. · 154, 522
Viburnum opulus · 94, 451
Vicia sativa ervilia L. · 75
Viola L. · 128, 492
vişne · 150, 171, 238, 316, 322, 342, 518
Vitaceae · 150
Vitis vinifera · 150, 517

X

хундурғах · 88

Y

yaban akasması · 151, 171, 238, 316, 326, 348, 351, 518
yaban eriği · 151, 171, 238, 316, 324, 332, 344, 519
yaban gülü · 151, 171, 239, 317, 519
yaban mersini · 34, 139, 230
yabanayak otu · 58, 160, 256, 326, 412

yabani çilek · 152
yabanî gül · 151
yabani pancar · 152, 171, 239, 312, 317, 324, 344, 361, 520
yabani sarımsak · 59
yakı otu · 153, 171, 240, 329, 337, 521
Yakut · 1, 4, 8, 9, 10, 11, 12, 116, 135, 157, 158, 160, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 203, 204, 205, 206, 209, 210, 212, 213, 217, 218, 219, 220,뇔221, 222, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 233, 234, 235, 239, 240, 259, 261, 280, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 336, 338, 339, 372, 374, 377
Yakutistan · 6, 10, 377
yalangoz · 129
yasemin · 153, 171, 240, 317, 323, 342, 521
yavşan otu · 154, 171, 240, 287, 317, 319, 342, 522
yemişken · 63
yer meşesi · 154, 171, 240, 317, 322, 342, 522
Yılanyastığıgiller · 48
yıldız çiçeği · 154, 171, 240, 317, 322, 349, 354, 355, 359, 523
yonca · 60, 78, 155, 171, 240, 272, 318, 323, 327, 340, 523
Yoncagiller · 89
yulaf · 59, 160, 184, 256, 325, 345, 362, 413

Z

zambak · 58, 60, 138, 160, 184, 225, 249, 251, 256, 324, 343, 350, 358, 361, 413
Zambakgiller · 48, 49, 51, 54
Zea mays · 22, 52, 404
zerdali · 110
zeytin · 26, 155, 171, 241, 318, 324, 344, 524
Zeytingiller · 86, 153, 155
zühre çarığı · 49

Kiril Harfli

А

ах пас · 104
аар оды · 155
аахта · 136, 169, 229, 319
аба ғады · 61
аба чахайағы · 114
аба чистегі · 61
абааһы илимэ · 145, 170, 234, 328, 333, 336, 338
абааһы тайаҕа · 69, 161, 188, 328, 333, 336, 338
агаш јиилек · 61, 74
агы · 134, 169, 304, 345
адонис · 114
адыг-кады · 62, 160, 257, 348, 353
адыр-кудурук · 47, 158, 250, 349, 355, 358
ажыгсарыг · 88, 163, 277, 349, 357
аза бөргү · 81, 162, 273, 348, 352, 356, 359
аза-огу · 53, 159, 253, 348, 352, 356, 359
аир · 48, 251
аистник · 100
ай · 58, 159, 256, 340
ай порчозы · 114
ай чечек · 114
айгыр · 111, 166, 212, 319
ак ölöҥ · 44
ак баш · 104
ак баштыг · 90, 163, 278, 349, 355, 357, 358
ак сүт-оът · 142, 170, 310, 349, 357
акация · 62, 160, 186, 258, 322, 342
аконит · 119, 167, 298, 342
ак-тараа · 46, 158, 247, 349, 357
алаҥыш · 104
алаҥгыыш · 43, 158, 245, 346
алдын коржаҥ · 146, 170, 313, 349, 357
алдын кундага · 114, 166, 291, 349, 357
алдын удазын · 74, 161, 268, 349, 357
алтан бас · 83, 163, 199, 330, 335, 337, 338
алтан от · 104, 135, 165, 169, 209, 229, 330, 337
алтан төбө · 104, 165, 209, 330, 337
алтан төбөлөөх от · 81
ама-кат · 61, 160, 257
амыдай аһа · 152, 171, 239, 328
анис · 65, 186, 322, 361
анньыыс · 64, 160, 186, 322, 361
ап ölöҥ · 73
апельсин · 135, 136, 169, 229, 305, 322, 342
араҕас тыргыы · 48, 158, 179, 330, 337
арбаҕар · 70, 73, 161, 190, 192, 330, 332
арбай · 44, 158, 246, 345
арбах атах · 38, 157, 173, 331, 335, 338
арбуз · 106, 107, 165, 211, 287, 322, 342
артыш · 40, 157, 244, 340
арчы от · 122
арыҥ чистегі · 152
арыш · 46
астра · 154, 155, 171, 240, 322
ат оды · 114
ат порчозы · 114
ат тыла · 75, 162, 193, 329, 334, 335, 338
ах киик оды · 36
ах киндір · 115
ах хендир · 115, 166, 293, 349, 357
ахбах от · 81
ача · 44, 158, 176, 319
ачу ölöҥ · 134
ачу от · 91
ачыҥ от · 122

Б

баата · 131, 168, 226, 322
баҕа батаһа · 57, 159, 182, 329, 335, 336, 339
багай чыттыг сиген · 146, 170, 312, 350
багульник · 123
бадан · 71, 161, 190, 322
баклажан · 133, 227, 303, 321, 322, 341, 342
балан · 94
балтырган · 127
балыр чечек · 125
бамбук · 44, 158, 176, 246, 322, 342
банан · 52, 53, 159, 181, 252, 322, 342
барбарис · 63, 64, 160, 186, 259, 322, 342, 360
баттах от · 38, 157, 173, 331, 335
башмачок · 49
бе эмииниҥ допшузу · 107, 165, 287, 348, 354
беле · 70, 150
белена · 70, 161, 190, 264, 322, 342
белергене · 141, 170, 309, 346
береза · 98
бес оът · 54, 159, 253, 350
биэрэс · 72, 161, 192, 322, 361
биэс тымыр · 69, 161, 188, 331, 335, 338
богородская трава · 113
боҕуруоскай от · 113, 166, 213, 331
бода-шай · 71, 161, 267, 350
борбаккулча · 46, 158, 248, 350
борец · 119
бороҥ от · 93
боруу · 37, 157, 172, 326
борщевик · 69
боярышник · 63
бөдүүн суг үнүжү · 84, 163, 275
бөдүүн суг хадызы · 140, 169, 308
бөдүүн хөй дазыл · 57, 159, 255
бөрө атаҕа · 119, 167, 217, 329, 334, 335, 338
бөрү-буду · 119, 167, 297, 348, 354
бөрү-оъду · 76, 270, 348, 353
бөрү-холу · 39, 157, 243, 348, 354, 355, 358
брусника · 116
буга-халбыыжы · 131, 168, 302, 348, 354, 355
будра · 154, 171, 240, 317, 322, 342
бүдүн бүрүлүг лаготис · 122, 167, 299, 350
бузина · 129, 130, 168, 224, 322
бук · 110, 166, 212, 289, 322, 342
бүлүүһэ ото · 65, 160, 186, 329, 336, 339
буостук · 58, 160, 184, 326
бурачок · 84, 163, 275, 342
буудай · 46
быта уга · 83, 163, 198, 329
бэс · 40, 157, 174, 319

В

валериана · 112, 113, 166, 213, 322
василёк · 134, 135, 169, 228, 304, 322, 342
василистник · 78
вата · 132, 226, 322
вахта · 141, 309
вербейник · 106, 165, 210, 287, 322, 342
вероника · 154, 317, 342
вероница · 154
ветреница · 126
вика · 75
виноград · 150, 171, 238, 316, 322, 342
вица · 75
вишня · 150, 171, 238, 316, 322, 342
водоросль · 85
вьюнок · 125, 167, 300, 342

Г

гвоздика · 105, 165, 210, 286, 322, 342
георгин · 82, 162, 274, 342
герань · 99
голубика · 139
горец питичий · 120
горечавка · 76
горицвет · 114
горох · 72, 161, 192, 322
горчица · 95, 164, 204, 282, 325, 342, 362
гравилат · 105, 165, 210, 286, 322, 342
гранат · 130, 168, 224, 302, 322, 342
гречиха · 103, 165, 208, 322
гречка · 103, 165, 208, 322

Г

груша · 65, 66, 160, 187, 259, 322, 342
гулявник · 75, 76, 162, 269, 342

Д

дайлы · 130, 168, 302
дая · 95, 164, 282, 340
девясил · 65
дегди · 129, 168, 302, 340
дельфин · 97, 164, 283, 342
дииң кады · 115, 166, 294, 348, 353
дирман · 73
долаана · 63, 160, 258, 345
долагана · 63, 160, 258
долохоно · 63, 160, 186, 326
донник · 91, 163, 202, 322
дошка-кат · 62
дөлүһүөн · 151, 171, 239, 326
дуб · 129, 168, 223, 301, 322, 342, 361
дүдүк-каразы · 106, 165, 287, 348, 357
дүдүк-чашпан · 106, 165, 287, 350
дүжер-меде · 78, 162, 272
дурман · 73, 161, 193, 322
дууп · 128, 168, 223, 322, 361
дыня · 108, 165, 211, 288, 322, 342
дыт · 42, 157, 245, 340
дьабарааскы ото · 123, 167, 221, 329, 334
дьордьомо · 93, 164, 203, 319
дьэдьэн · 80, 162, 197, 326
дьэһимиэн · 43, 158, 176, 322
дягилъ · 127, 168, 223, 323

Е

ежевика · 74, 161, 193, 269, 323, 342
ель · 41

Ж

жасмин · 153, 171, 240, 317, 323, 342
женьшень · 94, 164, 203, 323
живокость · 97
жимолость · 95, 164, 204, 323
журавельник · 100

З

заразиха · 76, 162, 270, 342
звездчатка · 120
зверобой · 103
земляника · 80
земляника лесная · 152
зубчатка · 94, 95, 164, 204, 282, 323, 343
зюзник · 119

И

ива · 140
ива козья · 140
иван-чай · 153
иви оъду · 36, 157, 241, 348, 353
изірік от · 147
изиг-оът · 141, 170, 309, 350
иччигэн · 74, 161, 193, 319
ийи оранныг антеннария · 112, 166, 290, 350, 358
ийнелик · 100
илим от · 145, 170, 235, 331, 336, 339
инек-караа · 93, 164, 280, 348, 354, 355, 358
инек-кудуруу · 89, 163, 277, 348, 354
инеккулаа · 66, 260, 348, 354, 355, 358
инек-кулаа · 71
инек-кулаа · 161
инек-кулаа · 266
инек-кулаа · 348
инек-кулаа · 354
инек-кулча · 46, 158, 248, 353
ипсек · 86
ир от · 134
ирбен · 113
ирис · 57
истии от · 69, 161, 188, 331
истод · 142
ит пурун · 152

К

кендир · 114
кімел · 145
кööктің ödігі · 49
көбірген · 47
көбөң өзўм · 132
көбўген · 47
көжнö · 122, 136
көк көбїгей · 139
көк кат · 139
көк таман · 51
көксін от · 91
көл оды · 37
көрең от · 55
кўўктиң таманы · 49
кўўктиң башмагы · 49
кўдели · 115
кўзўңи · 79
кўн каајы · 114, 292
кўн кузук · 67
кўн порчозы · 81

кўн чечек · 69, 82
кадалгак · 151
кадыг-хараган · 118, 167, 296, 350
казылган · 117, 167, 296, 346
кайың · 98
кактус · 102, 165, 208, 285, 323, 343
калина · 94, 164, 203, 281, 323, 343
калма · 59
калужница · 124, 167, 300, 343
калчук · 43
каменоломка · 146
камыш · 50
капуста · 122, 167, 221, 299, 325, 343, 362
кара тал · 77
кара торбос · 80
кара-ай · 38, 157, 242, 350, 356, 357
карагай · 41
кара-кат · 80, 162, 273, 350, 357
каргана · 62
картофель · 132, 133, 168, 303, 343
картошко · 132, 133, 168, 303, 343
касатик · 57
кас-бут · 138, 169, 306, 350, 354, 355, 358
каучук · 107, 165, 211, 288, 323, 343
каңгы · 113, 166, 291, 345
каңгызыг элезин-бут · 119, 167, 296, 350
каңмыыл · 139, 169, 307, 345
кўзеліг от · 125
кидистелчек лопух · 87, 163, 277
кижи-сиген · 94, 164, 281
кизил · 117
киик чахайағы · 153
кииһилэ · 121, 167, 219, 323, 361
киис тиҥилэҕэ · 62, 160, 185, 329, 334, 335, 338
кимиэл · 145, 170, 234, 323, 361
киндир · 114
киндір · 114
кипарис · 42, 157, 175, 245, 323, 343
кипрей · 153
кирен · 106
кириэн от · 147, 170, 236, 331
кислица · 89, 122, 163, 202, 219, 323, 361
кичигене · 72, 161, 267, 345
кичинек шаң · 79
киш-кулаа · 115, 166, 294, 348, 354, 355, 358
клевер · 155, 171, 240, 323
клён · 62, 63, 160, 186, 258, 323, 343
клопогон · 146, 235
клубника · 80
княженика · 62
княжик · 151
кобрезия · 58, 59, 160, 256, 343
ковылъ · 53
козелец · 83, 163, 275, 343
кой јиилек · 152
кой таңдай · 77
кой туткуш · 140
кой чечек · 51, 126
койдың тажагы · 49
койнут · 85, 163, 276, 345
кокай- оъду · 76, 270, 348, 353
кокай-тени · 85, 163, 276, 348, 353
кокушник · 45, 158, 176, 323
колба · 59
колду-хоо · 48, 158, 251, 356
колоколъчик · 79
колосняк · 51, 159, 180, 252, 323, 343, 361
конечки · 66
коңо чечек · 79
конопля · 114, 214, 323, 361
копеечник · 61
костенец · 37
коңгажык · 79, 162, 272, 346
коңгажыраш · 79, 162, 272, 346
коңгураа · 79
коңгурак · 79
кохия · 141, 170, 231, 323
кошачья лапка · 112
кош-согуна · 54, 159, 253, 350
көбүөр от · 131, 168, 224, 331
көк-кат · 139, 169, 307, 350, 357
көк-тараа · 46, 158, 247, 350, 357
көк-ширбиил · 91, 163, 279, 350, 356, 357, 359
көлөппүнэ · 114, 214, 323, 361
көңдөй эрбэһин · 85, 163, 200, 331
крапива · 99
красоднев желтый · 48
крестовник · 102, 285, 343
кўрең от · 85
кровохлебка · 77
крупка · 109, 165, 288, 343
крыжовник · 71, 161, 190, 323
куба аһылыга · 49, 158, 179, 329, 335
кубышка · 138, 169, 306, 343
кувшинка · 131, 168, 225, 323
кузук · 92
куколь · 104, 165, 209, 245, 323
кукуруза · 52, 159, 181, 252, 323, 343
кукушкин · 49
кулакыһыт · 146, 170, 235, 326
кулузун · 50, 159, 251, 345
кулузын · 50
кулун кутуруга · 58, 159, 183, 329, 334, 335, 338
кулун туйаҕа · 124, 167, 221, 329, 334, 335, 338
кулча · 46, 55, 158, 159, 248, 254, 340
куманак · 145
куманика · 74
кумахсыт · 119, 167, 217, 326
куобах кулгаах · 122, 167, 220, 331, 334, 335
куоластык · 51, 159, 180, 323, 361
куондайыкы · 107, 211, 319
куоска ытыһа · 112, 166, 213, 329, 334, 335, 338
куохалас · 99, 164, 206, 319
күөл аһа · 45, 158, 177, 329, 336
күөх төбө · 129, 168, 223, 331
купальница · 81
купена · 53, 159, 181, 323
күрдьүгес күрүөнэ · 75, 162, 193, 329, 335
курильский чай · 83
куруҥ от · 134, 169, 227, 331
кус олоҕо · 141, 169, 231, 329, 335
күске-даязы · 83, 163, 275, 348, 353
кута аһа · 106, 165, 210, 329, 336
кучу · 153, 171, 240, 319
кыа уга · 61, 160, 184, 329
кызыл-кат · 93, 164, 280
кызыл-тас · 46, 158, 246, 350, 352, 357
кызыл-чыраа · 116, 166, 295, 350, 357
кызырак-караа · 71, 161, 264, 348, 354, 355, 358
кызырак-кат · 71, 161, 265, 353
кыйгак ölöҥ · 55
кыл ölöҥ · 53
кылбыш · 71, 161, 266, 340
кыһыл талах · 116, 166, 216, 331, 337
кыһыл төбө · 73, 161, 192, 331, 338

кырлыгкара · 104, 165, 286, 350, 357
кырлык · 106, 286
кырсаада · 81, 162, 198, 319
кытыан · 40, 157, 174, 319
кыыллыгы · 103, 165, 208
кыыллыңы · 103, 165, 208
кыыс от · 121, 167, 219, 331, 333
кыяр-сиген · 54, 159, 254, 351
кэҕэ кулгааҕа · 43, 158, 175, 329, 334, 336, 338
кэйиҥэс · 72, 161, 191, 319

Л

лӧн · 115
лабазник вязолистный · 90
лабыкта · 36, 157, 172, 326
лавр · 84, 163, 199, 275, 323, 343
ландыш · 49, 50, 159, 180, 251, 323, 343
ланцетный · 147
лаппыныах от · 138, 169, 230, 331
лапчатка · 72
латук · 126, 223
лебеда · 106, 165, 287, 343
лён · 115, 166, 215, 293, 343
лептопирум · 123
лилия · 60, 160, 256, 343
лимон · 124, 167, 222, 300, 321, 323, 341, 343
липа · 98, 164, 205, 283, 323, 343
липучка · 70
лисохвост · 58
лиственница · 42
ломатогониум · 136, 229, 323
лоһуор · 154, 240, 319
лопух · 88
лук · 47, 56, 59, 182, 323, 361
лук виноградный · 47
лүөн · 115, 166, 215, 323
луук · 55, 159, 182, 323, 361
льнянка · 131, 168, 302, 343
лэбиэн дүөрэ · 102, 165, 208
лээби от · 72, 161, 191, 331
лютик · 88, 163, 201, 323
люцерна · 78, 197, 323

М

магнолия · 126, 168, 222, 300, 323, 343
маис · 52
мак · 96, 164, 204, 323
малдырган · 69, 127, 161, 168, 263, 301, 346
малина · 61
малыын · 121, 167, 218, 319
мальва · 89
мальва · 88, 163, 201, 324
маҥтыр · 47, 54
мандарин · 125, 168, 222, 300, 324, 343
манчаары · 48, 158, 178, 319, 332
маҥыр · 47
маныыһыт сумката · 121, 167, 219, 329, 333, 336, 339
маргаа · 134, 169, 304, 340
марха пастыҕ от · 135
марь · 138, 169, 230, 324
маслина · 156
мать -и-мачеха · 101, 165, 284, 343
маун · 113
меде · 155, 171, 318, 340
мельколепестник · 145, 170, 312, 343
меңги чечээ · 147, 170, 314, 348, 356
милегір · 79
миндаль · 68, 161, 188, 261, 324, 343
минчик-чүзү · 136, 169, 305
мүндүргес · 149
многокоренник · 57
многоножка · 38
моҕой ото · 82, 162, 198, 329, 334
можжевелъник · 40
мокрица · 47
молочай · 142
моно · 58, 159, 183, 326
моонньоҕон · 93, 164, 203
морковь · 96, 164, 204, 283, 324, 343, 361
моркуоп · 96, 164, 204, 324, 361
морошка · 62
морча · 88
муксун · 56
мургу · 127, 168, 301, 340
муҥ-бүрү · 77, 162, 270, 350, 358
мыжыраш-кат · 61, 160, 257
мырч · 73
мырчак · 72
мытник · 73, 161, 268, 343
мышей · 55
мыычаар · 55, 159, 182, 320
мята · 130, 168, 224, 324

Н

нарын хендир · 115, 166, 293, 350
незабудка · 149
нир · 116
нымырт · 120
ньургуһун · 100, 164, 207

О

овёс · 59, 184, 325, 362
оҕай от · 70
огурец · 97, 164, 205, 283, 324, 343, 361
огурсу · 97, 164, 205, 324, 361
огурчын · 97
одуванчик · 104
олива · 155, 156, 171, 241, 318, 324, 344
оливка · 156
ольха · 117
оноҕос от · 57, 159, 182, 331, 336, 339
оҥоойуһут · 87, 163, 201, 326
оодул · 51, 159, 180, 320
оотпак · 70, 161, 264, 346
оохчаҥ от · 70
орбудук · 66, 160, 259, 340
оргаадай · 94, 164, 281, 345
орех · 92, 203, 325, 362
орешки земляные · 90
орляк · 38, 157, 174, 243, 324, 344
орук оъду · 69, 161, 262, 348, 356
орук чечээ · 69, 161, 262, 348, 356
оруос · 46, 177, 324, 361
осока · 55
осот · 91
остролодочник · 93
откут · 93, 164, 281
очиток · 109

Ө

өвээнчи · 123, 167, 299, 340
өдек салбырыңы · 121, 167, 298, 354, 356
өлдьүүн · 61, 160, 185, 320
өлең · 44, 158, 246, 340
өргө aha · 134, 169, 228, 329, 335
өрүү · 49, 158, 179, 327
өт-оът · 78, 162, 271, 355, 358

өтөх ото · 66, 160, 187, 329, 336
өшкү-талы · 140, 169, 308, 348, 353

П

паар оды · 135
пайлаң · 41
палар от · 85
палтырған · 127
пастушья сумка · 121, 219
патриния · 133, 168, 227, 324
пача · 104
перекати-поле · 81
перец · 73, 161, 192, 268, 322, 344, 361
персик · 144, 170, 233, 311, 324, 344
песчанка · 119
петрушка · 127, 168, 223, 301, 324, 344
пижма · 135
пион · 143, 170, 233, 311, 324, 344
пихта · 41
плаун · 39, 157, 174, 324
плаунок · 39, 157, 174, 324
победный · 59
повилика · 74
подорожник · 69
подснежник · 50, 159, 180, 324
подсолнечник · 67, 187, 324
полынь · 134
помидор · 86, 87, 163, 201, 276, 324, 344
пора кирен · 61
порот · 106
порчаа · 51
поча от · 122
проломник · 110
проса · 47
проскурняк · 89
просо · 47, 158, 178, 324
прострел · 100
пуғдай · 46
пуйдай · 46
пустырник · 66
пшеница · 46
пырей · 44

Р

разрыв-трава · 146
ревеҥ · 136
редис · 116
редиска · 116, 166, 215, 295, 324, 344
резуха · 111, 166, 289, 344
репейник · 88
рогоз · 49, 158, 251, 344
род свидина · 116
рододендрон · 118
рожъ · 46, 177, 324, 361
роза · 152
ромашка · 132, 168, 226, 324
росянка · 87
рябина · 149
ряска · 56, 159, 182, 254, 324, 344

С

Cardamine L. · 78
сööт · 140
сӱт ölöҥ · 142
саахарынай сүбүөкүлэ · 144, 170, 233, 330
сагылдак · 57, 159, 255, 345
сал хузух · 67
салаалаах · 155, 171, 241, 327
салат · 126, 168, 301, 344
салахай · 84, 163, 200, 320
салғанах · 99
сандал · 137, 138, 169, 306, 344
сарана · 58, 256
сарапсан · 136, 305
сараспал · 136, 169, 305, 340
сараспан · 136, 169, 305, 340
сарбынньах · 149, 238, 320
саргай · 58
сардаана · 60, 160, 184, 324
сардаҥалаах от · 113, 166, 214, 331
сарт кутуруга · 143, 170, 233, 329, 334, 336, 338
сарыг лилия · 48, 158, 251, 350, 358
сарыҥ от · 95
сарыг-сүттүг чечек · 115, 166, 293, 350, 357, 358
сарыг-хаажык · 88, 163, 277, 350, 358
сарыяш · 63, 160, 259, 350, 358, 360
сас · 55
сас ölöҥ · 55
сахар эдер свекла · 144
сахҷаҥ от · 99
свёкла · 144, 152, 153, 171, 233, 239, 317, 324, 330, 344, 361
свёкла сахарная · 144, 233, 330
свёкла сахары · 144
сверция · 137, 229, 305, 324, 344
секпилдиг-сарыг · 103, 165, 285, 350, 352, 358
селагинелла · 39
сердечник · 78
серпуха · 79, 80, 162, 197, 272, 324, 344
силистик · 57, 159, 183, 327
сиһик · 117, 166, 216, 327
синҥе · 143
синюха · 129
сип · 58
сир аһа · 132, 168, 226, 329, 337
сир симэҕэ · 148, 170, 237, 329, 337
ситим · 151, 171, 238, 326
сиэллээйи · 53, 159, 181, 327
скабиоза · 149, 170, 238, 315, 324, 344
скерда · 75, 162, 193, 269, 324, 344
слива · 90, 163, 202, 278, 324, 344
сэлиэһинэй · 45, 158, 177, 324
смолёвка · 137
смородина · 93, 257, 258, 265, 273, 281, 295, 307, 317
согоно · 56
согуна · 55, 159, 254, 345
солянка · 139, 169, 307, 344
сорбу · 149, 171, 315
сорокин от · 86
сосна · 41
соссюрея · 67
сосха оды · 47
сөөскен · 112, 166, 290, 340
спорыш · 120
стакан порчо · 79
стародубка · 114
стрелолист · 57
сӱттіг от · 142
сүбүөкүлэ · 152, 239, 324, 361
суғ палтырғаны · 69
сугмаҥгыр · 99, 164, 284
суг-согуну · 57, 159, 255, 348, 356, 359
сугун · 139, 169, 230, 320
сула · 59, 160, 256, 345
сулус от · 47, 158, 178, 331, 337
сумка от · 121, 167, 219, 331, 336, 339
суорат от · 77, 162, 195, 331, 337
сусак · 45
сүттүг-оът · 142, 170, 310, 350
сутуйба · 76, 162, 194, 320
сүтүөр от · 101, 165, 208, 331

суу балтырган · 69
сууныҥ өзӳми · 85
сырыҕ от · 65
сытыган манчаары · 48, 178
сытыган от · 109, 165, 211, 332
сытыган эрбэһин · 134
сыын-чечее · 81, 162, 274, 348, 353
сэппэрээк · 123, 167, 221, 320

T

тӳлгӳ чистегі · 80
таакпы · 148, 170, 315
таалдьыт · 37, 157, 173, 327
таастыйа · 146, 170, 235, 327
таа-тен · 67
табах · 148, 170, 237, 324, 361
табак · 148, 324, 361
табылҕы · 112
таван-салаа · 69, 161, 262, 352
таволга · 112
таволожник · 112
тағ харағады · 71
таежная черемша · 59
тазмай · 148
тайга согуназы · 46, 158, 249, 348, 356
тал · 140, 166, 295, 351
талник · 140
таман · 109, 166, 212, 320
тамкы · 148
тамылҕан · 112, 166, 213, 320
таҥара ото · 148, 170, 238, 329, 333
таҥара ийэтин ото · 113, 166, 214, 329, 332, 333
таҥара кийиитэ · 97, 164, 204, 329, 333
таҥкы · 148
тапкы · 148, 170, 315, 344
тапчачы · 57
тараа(н)ы · 69
тараан · 47
тарам · 127
тарымал кырлыг-кара · 103, 165, 285, 351, 358
тарымал тоорук · 67, 160, 260, 351
тарымал хендир · 114, 166, 292, 351
тату чалкан · 144
таҕах оды · 120
тегенек · 152
терек · 108, 165, 288, 346
термопсис · 147, 170, 236, 315, 324, 344
тёрн · 151, 171, 316, 344
терновник · 151, 171, 238, 324
тиин хады · 116
тиит · 42, 157, 175, 320
тийиҥгат · 116
тимир эрбэһин · 112, 166, 213, 331, 337
тимирэх · 75, 162, 194, 327
тимьян · 113
тимэх от · 135, 169, 229, 331, 336, 339
тирех · 108, 165, 211, 327
тіген · 41
тожло · 71
толононыҥ агажы · 63
томат · 86, 87, 163, 201, 276, 324, 344
тоҥус ымыйаҕа · 77, 162, 196, 329, 332
тоо ағазы · 63
тоорук · 92, 163, 279, 346
тополь · 108
торлаа-оъду · 39, 157, 243, 348, 353
торслас · 130
тос-оът · 70, 161, 264, 351
төбөлөөх от · 73, 161, 162, 192, 197, 330, 337
тростник · 50
тулбар · 119, 167, 297, 340
тураах атаҕа · 99, 164, 207, 329, 334, 336, 338
тураах тарбаҕа · 99, 164, 207, 329, 334, 336, 338
турантай · 90, 163, 202, 320
турнепс · 143, 144, 170, 233, 311, 325, 344
туруйа тумса · 99, 164, 206, 331, 334, 336, 338
тууйакаан · 84, 163, 199, 320
тууп · 129
түүппүлэ от · 49, 158, 179, 331
туустаах · 139, 169, 230, 327
тыастаах от · 93, 164, 203, 331
тыква · 101, 164, 207, 284, 325, 344
тыҥкырай · 110, 212, 320
тысячелистник · 77
тыт · 42
тюльпан · 52, 159, 181, 252, 325, 344

У

уак · 88
уҕуй от · 70
уй јиилек · 80
уй кулак · 66
укроп · 85, 163, 200, 325
улаан-кара · 128, 168, 301, 351, 358
ускум · 56
усхум · 56
утпазай · 148, 170, 315, 344
уу үүнээйилэрэ · 84, 163, 199, 330, 337
уу сардааната · 131, 168, 225, 330, 337
уулаах отон · 115, 166

Y

үкэр · 54, 181, 320
үнер сигени · 151, 171, 316, 348
үөт · 139, 169, 230, 320
үёр кымньыыта · 85, 163, 200, 329, 336, 339
үрүдаа · 133, 168, 304, 340
үрүҥнээйи · 105, 165, 210, 327
үрэх ото · 153, 171, 240, 329, 337
үрэх төбө · 146, 170, 236, 331
үс кырыы · 132, 168, 226, 331, 338
үүргене · 120, 167, 298, 345
үүттүгэн · 142, 232, 327
үүттүгэннээх от · 104, 165, 209, 332, 337
үүттүк · 126, 168, 223, 325
үүттээх от · 142, 170, 232, 332, 337
үш бүрүлүг вахта · 141, 169, 308, 351, 358

ÿ

ӳгӳрсӳ · 97

Ф

фасоль · 92, 163, 202, 279, 325, 344
фиалка · 128, 168, 223, 325
фига · 100, 101, 164, 207, 284, 325, 344

Х

хаарыйар · 98, 164, 205, 327
хаас аһылыга · 72, 161, 191, 330, 335

хабо оды · 101
хавык-сарыг · 96, 164, 283
хады · 40, 157, 244, 340
хадың · 97, 164, 283, 340
хадыыр-сарыг · 104, 165, 286, 351, 358
хазалҷых от · 88
хазырған · 59, 93
хазың · 98
хайа олохтооҕо · 120, 167, 218, 330
халба · 59
халчуп · 43
хан тартчаң от · 69
ханды-кара · 129, 168, 302, 351, 358
хаппырыас · 120, 218, 320
хаппыыста · 122, 167, 221, 325, 361
хара от · 134
харағай · 41
харағат · 93
хараначчы ото · 115, 166, 215, 330, 334
харас · 80, 162, 197, 320
харахазы · 41
харба · 124, 167, 222, 320
харға пүрі · 69
хартыыһа · 95, 164, 204, 325, 362
харыя · 41, 157, 175, 320
хаскара · 118, 167, 216
хасхара · 118
хатанар от · 70, 161, 189, 332
хатың · 97, 164, 205, 320
хатыылаах ыарҕа · 151, 171, 239, 332
хатыылаах эрбэһин · 87, 163, 201, 332
хая харағады · 71
хвостник · 141
хвощ · 37, 242, 344
хек-даван · 50, 100, 159, 164, 252, 284, 354, 355, 359
хмель · 145, 170, 234, 312, 323, 344, 361
хову осоду · 91, 163, 279, 348, 356
хову салбырыңы · 121, 167, 298, 348, 354, 356
хой порчозы · 51, 88
хой-даваны · 137, 169, 306, 349, 354, 355, 359
хой-караа · 132, 154, 168, 171, 303, 317, 349, 354, 355, 359
хой-хырны · 111, 166, 289, 349, 354, 355, 359
холохой · 140, 169, 231
холугуруор · 137, 229
хомус · 50, 159, 180, 320
хонак · 55, 159, 254, 340
хонуу лууга · 46, 158, 177, 330, 337
хоо-тараа · 47, 158, 249, 351
хортуоппуй · 132, 168, 226, 325, 362
хохлатка · 111
хоҥных · 80
хочуон · 66, 187, 320
хөвең · 131, 168, 171, 303, 316, 345, 351
хөвең-шай · 151
хөй-бут · 38, 157, 242, 351, 355
хрен · 147, 148, 170, 236, 315, 325, 344
хрен от · 148
худай порчозы · 82
хузух · 92
хүнгээр · 114, 166, 292
хун-оъду · 87, 163, 276, 349, 353
хураган ак-бүүрээ · 96, 164, 282
хураған порчозы · 88
хывыт · 37, 157, 242, 344
хызыған от · 72
хызыл көбїгей · 116
хызыл салғын · 153
хый от · 44, 91
хыйғанах от · 55
хыйдай · 77, 99
хыйдай оды · 77
хылба · 59, 160, 256, 340
хымыс-сиген · 121, 167, 299, 351, 357
хырлых · 104, 106, 286
хыыргыыш · 50, 159, 251, 346

Ч

чөкен · 71
чөргемес · 78
чүрек оды · 78
чүрек чистегі · 152
чавана-чок · 37, 157, 242, 355
чавылдак · 57, 159, 255, 345
чавыс просвирник · 88, 163, 277, 351
чадаҥ ыяшсыг хырба-тал · 117
чажыл · 109, 166, 288, 340
чазы чистегі · 80
чай оды · 90
чайаҥ · 86
чалкан · 99, 144
чалканчак · 99
частуха · 51, 159, 252, 344
чат оът · 67, 160, 261, 351
чашпан · 134, 169, 304, 340
чашпаҥ · 106, 165, 287, 340
чеден-өөктер · 110, 166, 289, 351, 356, 359
чейне · 143
чемерица · 43
череда · 140, 169, 231, 308, 325, 345
черёмуха · 120
черешня · 117, 118, 167, 216, 296, 325, 345
черника · 80
чертополох · 86
чеснок · 54, 159, 181, 253, 325, 345, 362
честек-кат · 80, 162, 272
чечевица · 128, 168, 223, 301, 325, 345
чиг чочак-тараа · 72, 75
чигир свеклазы · 144, 170, 311, 349
чил-оды · 81
чина · 118, 296, 345
чир чистегі · 80
чистец · 82, 162, 198, 274, 325, 345
чистотель · 115
чиҥге-тараа · 47, 158, 249, 351
чодураа · 120, 167, 298, 340
чойган · 41, 157, 244, 340
чол оды · 69
чомур · 60
чонҷаа · 88
чороон от · 76, 162, 194, 332, 336, 339
чочак-тараа · 72, 161, 267
чочунаах · 59, 160, 184, 325, 362
чөъүдүс · 124, 167, 300, 340
чуга-чимис · 123, 167, 300, 351
чуксугбай · 133, 168, 304, 340
чүмэчи от · 119, 167, 218, 332, 336, 339
чуораан от · 79, 162, 197, 332
чүрек-оът · 78, 162, 271, 355, 358
чүрек-чечек · 142, 170, 309, 351
чурт оды · 44
чыгыныар · 111, 166, 212, 327
чыллырыыт · 67, 160, 187, 320
чылыгырас · 60, 160, 184, 327
чылыгырыар · 118, 167, 216, 327
чыҥкы · 117, 167, 216, 320
чыстыҕ от · 134
чэмкиниэр · 77, 196, 320

Ш

шөйге · 150
шагар-оът · 99, 164, 283
шалбаа оъду · 56, 159, 254, 349, 356
шалфей · 61
шеңне · 143, 170, 311, 345
шилен-думчук · 100, 164, 284, 354
шиповник · 152
шлёмник · 107
шончалай · 45, 158, 246
шулун · 36, 157, 241, 340
шуң · 113, 166, 290, 340
шык курту · 47, 158, 250, 349, 354

Щ

щавелъ · 122
щетинник · 55
щитовник · 38

Ы

ызыра · 104
ымыйа уга · 77, 162, 195, 330
ымыйах · 58, 77, 159, 162, 183, 195, 320
ымыраазыг коңду · 45, 158, 246, 354
ырғай · 62, 95
ыт тыла · 91, 163, 202, 330, 334
ыт-дылы · 53, 159, 253, 349, 354, 355, 359
ыт-кады · 151, 171, 317, 349, 353
ытырыык от · 98, 164, 205, 332
ытырыык эрбэһин · 98, 164, 206, 332
ыылаах · 41, 157, 175, 327
ыяшсыг · 83, 163, 166, 274, 295, 346, 351

Э

эбиэс · 59, 160, 184, 325, 362
эдельвейс · 146, 147, 170, 236, 325
элик-даязы · 95, 164, 282, 349, 353
эминньэхээн · 145, 170, 235, 327
энхэсхэ · 60, 160, 256
эрбэһин · 134, 169, 227, 228, 320, 332
эрилбэ · 124, 167, 222, 320
эриэппэ · 143, 170, 233, 325
эриэхэ · 92, 163, 203, 325, 362
эртенги сылдыс-чечек · 135, 169, 304, 351, 356
эсим · 125, 168, 300, 340
эңгиске · 60, 160, 256
эштенги · 65, 160, 259, 340
ээне агаш · 117
ээр · 48, 158, 250, 341
ээргииш · 149, 171, 316, 341

Я

яблах · 133
яблок · 89
яблоко · 89, 163, 202, 278, 325, 345
ягелъ · 36
ярутка · 121
ясень · 86, 163, 201, 276, 325, 345
ястребинка · 143, 170, 311, 345
ятрышник · 54, 159, 181, 325
ячмень · 44, 176, 322

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, adı : TEKE Sümeyye

Uyruğu : T.C.

Doğum tarihi ve yeri : 1987-Ankara

Medeni hali : Evli

Telefon : (553) 475 54 76

e-posta : sumeyye.-@hotmail.com

Eğitim Derecesi	**Okul/Program**	**Mezuniyet yılı**
Yüksek lisans	Gazi Üniversitesi Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları	Devam Ediyor
Lisans	Ankara Üniversitesi Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları	2009

İş Deneyimi

Yıl	**Yer**	**Görev**
2010- 2011	Keçiören Belediyesi Eğitimi Destekleme Merkezi	Öğretmen
2011- 2012	Kampus Dershaneleri	Öğretmen
2012 – 2013	Seviye Dergisi Dershanesi	Öğretmen
2013 – Hâlen	Yediiklim Akademi	Öğretmen

Yabancı Dili

İngilizce

GAZİ GELECEKTİR...

